

2023

RASTOČI SLOVARJI

SLOVAR

Založba ZRC

**Slovar slovenskega
knjižnega jezika**

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2023

Zbirka: Rastoči slovarji
ISSN 2536-2968

Urednik zbirke: Andrej Perdih
Tehnična urednica zbirke: Duša Divjak Race

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons [CC-BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) prosto dostopna:
<https://doi.org/10.3986/9789610508564>

GLAVNI UREDNIKI

Aleksandra Bizjak Končar
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4054-3758>

Duša Divjak Race
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3338-9270>

Dejan Gabrovšek
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4995-1814>

Nataša Gliha Komac
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9762-0676>

Nataša Jakop
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4575-272X>

Janoš Ježovnik
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6642-9833>

Boris Kern
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7733-5755>

Simona Klemenčič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7772-7871>

Domen Krvina
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2276-1156>

Nina Ledinek
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1068-3856>

Matej Meterc
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0198-3745>

Mija Michelizza
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9741-600X>

Tanja Mirtič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2098-011X>

Matic Pavlič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8248-8860>

Andrej Perdih
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2248-9666>

Špela Petric Žižič
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7451-4264>

Maja Rotter
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5734-9180>

Marko Snoj
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8641-6669>

Mladen Uhlik
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4635-9273>

Andreja Žele
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6477-2590>

AVTORJI SLOVARSKIH SESTAVKOV

Aleksandra Bizjak Končar, Duša Divjak Race, Dejan Gabrovšek, Nataša Gliha Komac, Nataša Jakop (frazelogija), Janoš Ježovnik, Boris Kern, Simona Klemenčič (etimologija), Domen Krvina, Nina Ledinek, Matej Meterc (frazelogija), Mija Michelizza, Tanja Mirtič (izgovor, pregibnostno-naglasni vzorci), Andrej Perdih, Špela Petric Žižič, Maja Rotter, Marko Snoj, Andreja Žele

UREDNIŠKI SVET

Kozma Ahačič, Milena Mileva Blažič, Helena Dobrovoljc, Janez Dular, Marjeta Humar, Nataša Jakop, Drago Jančar, Marko Jesenšek, Marta Kocjan Barle, † Tomo Korošec, Miran Košuta, Erika Kržišnik, Nina Ledinek, Matija Ogrin, Irena Orel, Janez Orešnik, Andrej Perdih, Nataša Purkat, Miro Romih, Andrej E. Skubic, Vera Smole, Marko Snoj, Irena Stramljič Brezник, Matej Šekli, Alenka Šivic-Dular, Jožica Škofic, Saška Štumberger, Hotimir Tivadar, Ada Vidovič Muha, Dušanka Zabukovec, † Zinka Zorko, Mojca Žagar Karer, Andreja Žele, Jerneja Žganec Gros

TERMINOLOŠKI SVETOVALCI

Simon Atelšek (čebelarstvo), Dejan Bordjan (zoologija), Nina Ditmajer (literarna veda), Klemen Grabnar (muzikologija), Matjaž Gregorič (zoologija), Vladimir Habjan (planinstvo), Antonija Holcman (živinoreja), Aleksander Horvat (geologija), Vesna Huber (plesna umetnost), Metka Hudina (agronomija), Kristjan Jarni (botanika), Slavko Jerič (šport), Marko Juvan (literarna veda), Gorazd Karer (elektrotehnika), Tomaž Katrašnik (strojništvo), Katarina Keber (zgodovina), Blaž Komac (geografija), Mojca Kovač Šebart (pedagogika), Monika Kropelj Telban (etnologija), Erna Krošelj (grafično oblikovanje), Radovan Kumar (enologija), Jože

Kutin (strojništvo), Vasja Leban (gozdarstvo), Igor Lengar (fizika), Simon Malmenvall (teologija), Lucija Mandić (literarna veda), Ljubica Marjanovič Umek (psihologija), Matej Michelizza (računalništvo in informatika), Matevž Mihelič (gozdarstvo), Ana Motnikar (tekstilstvo), Boštjan Napotnik (gastronomija), Aleš Novak (pravo), Aleš Obreza (farmacija), Franc Perdih (kemija), Katarina Podbevšek (gledališka umetnost), Tomo Podstenšek (literarna veda), Anton Poje (gozdarstvo), Miha Preinfalk (zgodovina), Nataša Rogelja Caf (ribištvo), Helena Seražin (umetnostna zgodovina), Mojca Simčič (živinoreja), Igor Smolej (gozdarstvo), Aleš Smrekar (geografija), Janez Snoj (avtomobilizem), Dušica Šibav (enologija), Danilo Škulj (gozdarstvo), Urša Šmid Božičević (ekonomija), Katarina Šter (muzikologija), Blaž Torkar (vojska), Franc Verovnik (medicina), Damjan Vrenčur (matematika), Branko Vreš (biologija), Janja Žagar (etnologija), Silvester Žgur (živinoreja)

Ljubljana 2024

Publikacija je nastala v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARIS, in programa Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda, ki ga financira SAZU.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

[COBISS.SI-ID 191113987](https://nuk.ub.uni-lj.si/COBISS.SI-ID/191113987)

ISBN 978-961-05-0856-4 (PDF)

TEHNOLOŠKA PODPORA

Janoš Ježovnik, Andrej Perdih

OBLIKOVANJE IN PRELOM

Duša Divjak Race

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Brane Vidmar

IZDAJATELJA

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana
Ramovša

ZANJU

Peter Štih in Kozma Ahačič

ZALOŽNIK

ZRC SAZU, Založba ZRC

ZANJ

Oto Luthar

GLAVNI UREDNIK ZALOŽBE

Aleš Pogačnik

**Slovar
slovenskega knjižnega jezika
2023**

Založba ZRC

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2023 v 532 slovarskih sestavkih prinaša sodoben jezikoslovni opis izseka jezikovne realnosti slovenskega jezika. Za lažje razumevanje slovarskih sestavkov so v nadaljevanju predstavljena osnovna pojasnila. Slovarska zasnova je natančneje prikazana v [Konceptu novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika](#), ki so ga leta 2015 potrdili in sprejeli Znanstveni svet Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Znanstveni svet ZRC SAZU, Razred za filološke in literarne vede SAZU in Predsedstvo SAZU.

Izrazni del slovarskega sestavka

Slovarski sestavek uvaja jakostno onaglašena iztočnica v osnovni obliki, ki ji sledita zapis prve stranske oblike in besednovrstna opredelitev. Izgovor iztočnice je naveden v oglatem oklepaju v poenostavljeni slovarski transkripciji, imenovani Riglerjeva transkripcija. To je že do sedaj uveljavljena slovenska slovarska transkripcija, ki je uporabljena že v prejšnjih izdajah *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* in v *Slovenskem pravopisu 2001*.

Razdelek **Izgovor in oblike** prikazuje izgovor iztočnice v Riglerjevi transkripciji in v mednarodni fonetični abecedi IPA. Zapis izgovora je onaglašen tako jakostno kot tonemsko. Izpisan je izgovor osnovne oblike. Izgovor prve stranske oblike je naveden, kadar v izglasju osnovne prihaja do premene po zvonečnosti (npr. **jod** jakostno [jót jóda] / tonemsko [jôt jôda]) ali položajnih sprememb fonema *v* ali *l* (npr. **borov** jakostno [bôrou bôrova bôrovo] / tonemsko [bórou bórova bórovo]).

Pregibnostno-naglasni vzorci so prikazani pri vseh pregibnih besednih vrstah in so onaglašeni tako jakostno kot tonemsko. Navedene so vse sistemsko mogoče oblike. Nepredvidljive in zato zahtevnejše oblike (npr. roditelj dvojnega in množine pri samostalniku **zajklja**) so v pregibnostno-naglasnih vzorcih dodatno izpostavljene. Pri nepregibnih besednih vrstah je v razdelku Izgovor in oblike praviloma naveden le izgovor v obeh transkripcijah. Pri prislovih so prikazane tudi stopnjevanje oblike.

Jakostni naglas je na dolgih samoglasnikih *i*, *a* in *u*, dolgih ozkih *e* in *o* ter na *r* označen z ostrivcem (´), na dolgih širokih *e* in *o* s strešico (^) in na kratkih samoglasnikih *i*, *e*, *a*, *o*, *u* in polglasniku s krativcem (˘).

Pri **tonemskem naglaševanju** se nizki ton (naslednji nenaglašeni zlog je praviloma visok) na dolgih samoglasnikih in na *r* označuje z akutom (´), visoki ton (naslednji nenaglašeni zlog je praviloma nizek) pa s cirkumfleksom (^). Na kratkih samoglasnikih in polglasniku je nizki ton označen z gravisom (˘), visoki ton pa z dvojnimi gravisom (˝). Ozka *e* in *o* sta označena s piko pod črko (*ē*, *ō*), široka nista posebej zaznamovana.

Pomenski del slovarskega sestavka

Iztočnice oziroma njihove večbesedne leksikalne enote (pomensko neprozorne stalne besedne zveze in frazeološke enote) imajo vsaj en pomen. Na prvem mestu je po navadi splošnejši pomen, iz katerega je praviloma mogoče izpeljati vse ostale pomene. Manjši pomenski premiki so uvrščeni v podpomene, večji pomenski premiki pa so obravnavani kot samostojni pomeni. Pomeni in podpomeni so označeni s številkami. Pri frazeoloških enotah so pomeni, podpomeni in manjši pomenski odmiki ločeni s podpičjem.

Razlagalni del vedno vključuje razlago, ki jo lahko uvajajo **slovarske oznake in pojasnila**.

Pri iztočnicah, ki poimenujejo živali, rastline in druge organizme, razlago praviloma dopolnjuje **taksonomsko ime** (npr. tip **mečarica** primerjaj lat. *Xiphias gladius*, **naprstec** primerjaj lat. *Digitalis*, **turek** primerjaj lat. *Leccinum*). Pri navajanju taksonomskih imen gre zgolj za informativni, orientacijski podatek, ki ga je treba za rabo v strokovnih in znanstvenih besedilih preveriti v ustrezni strokovni literaturi. Zaradi razlik v rabi poimenovanj za živa bitja v splošnem in strokovnem jeziku ter načina obravnave tovrstnega besedja v splošnorazlagalnem slovarju so namreč nekatere poenostavitve pri navajanju taksonomskih imen neizogibne (prim. **bodika 3. : navadna bodika**). Taksonomska imena so tudi ob morebitni drugačni rabi v strokovnih besedilih vedno v celoti izpisana ležeče, iztočnice ali večbesedne leksikalne enote pa so navedene v ednini, tudi ko je to v nasprotju z uveljavljenimi taksonomskimi imeni.

Pri posameznih pomenih in podpomenih so lahko navedeni **sinonimi**. Kot sinonimi so med seboj povezane že uslovarjene besede in stalne besedne zveze z enakim ali zelo podobnim pomenom (npr. **bakala – polenovka, bolezen norih krav – bovina spongiformna encefalopatija – BSE**), poleg tega so ob zaznamovanih besedah prikazani njihovi nevtralni sinonimi (npr. manj formalno **arabec – arabski konj**, neformalno **parazol 2. – dežnik**).

Ponazarjalno gradivo vključuje skladijske vzorce, kolokacije in stavčne zglede. V slovarskih sestavkih služi za ponazoritev razlage posameznega pomena ali podpomena in predstavlja rabo iztočnice v tipičnem besedilnem okolju.

Skladijski vzorci, ki so v slovarskem sestavku označeni z znakom ►, ponazarjajo tipično skladijsko okolje iztočnice. Navedeni so pri pomenih in podpomenih iztočnice, pri katerih se prikazane skladijske strukture v gradivu pojavljajo dovolj pogosto in statistično značilno. Pri slovničnih in modifikacijskih besednih vrstah (predlogi, vezniki, členki in medmeti) skladijskih vzorcev praviloma ne navajamo. Skladijski vzorci so predstavljeni z zapisom besednih vrst v ustreznih oblikah, pri čemer je tisti del vzorca, ki ponazarja iztočnico, poudarjen, npr. **samostalniška beseda + samostalniška beseda v roditelju** za strukture tipa *dohodek kmetije* ali *glagol + glagol v nedoločniku* za strukture tipa *pomagati razstrupiti*. Vezniki in predlogi, redkeje tudi druge besedne vrste, so v vzorcih navedeni eksplicitno, npr. **samostalnik + z/s + samostalnik v orodniku** za strukture tipa *kapa s cofom*. Formulacije tipa *samostalniška beseda, pridevniška beseda* opisujejo tako enobesedne kot besednozvezne uresničitve.

V slovarju prikazane **kolokacije** so tipične sopojavitve iztočnice in vsaj še ene besede. Slovar navaja tiste kolokacije, ki so v gradivu prepoznane kot dovolj pogoste in statistično značilne. Kolokacije so navedene pri ustreznih skladijskih vzorcih, glede na pomensko sorodnost pa so uvrščene v pomenske nize.

Stavčni zgledi so kot avtentični primeri jezikovne rabe vzeti iz besedilnih korpusov. Ker so iztrgani iz siceršnjega besedilnega konteksta, so v nekaterih primerih za slovarsko rabo ustrezno prilagojeni, pri čemer se teži k čim manjši modifikaciji izvirnega gradiva. Stavčni zgledi so

prikazani pri ustreznih skladijskih vzorcih, nastopajo pa tudi samostojno. V tem primeru so glede na druge stavčne zglede umaknjeni v levo. Vsak skladijski vzorec, pomen ali podpomen je ponazorjen z najmanj enim stavčnim zgledom.

Večbesedne leksikalne enote

V slovarju so stalne besedne zveze in frazeološke enote v pomenskem delu obravnavane praviloma na enak način kot enobesedne iztočnice. Imajo svojo slovarsko razlago in ponazarjalno gradivo, lahko pa tudi stilne podatke.

V razdelku **Stalne besedne zveze** so predstavljene stalne besedne zveze, ki so pomensko neprozorne in nefrazeološke (npr. **hišna miš**, **integralna čelada**, **kmetija odprtih vrat**, **novi tango**).

Razdelek **Frazeologija** prinaša prikaz frazeoloških in paremioloških enot, ki v svoji zgradbi vključujejo katero od iztočničnih besed, njihove ustaljene variante in nekatere tipe frazeoloških pretvorb. Prikazane so v osnovni obliki, ki je v gradivskih virih praviloma tudi najpogostejša. Variantne oblike so razporejene po frekvenčnem merilu od najpogostejše navzdol.

Variantne besednozvezne frazeološke enote so prikazane tudi v strnjem shematskem zapisu (npr. **še/tudi slepec vidi (kaj) | še/tudi slepcu je jasno (kaj)**). V tem zapisu poševnica (/) prikazuje sestavinske variante (največ tri), pokončnica (|) označuje skladijske in druge variante, pri katerih bi bil zapis s poševnico lahko manj razumljiv, v navadnih oklepajih () pa so prikazane neobvezne sestavine frazeoloških enot. Pragmatični frazemi (npr. **Oh in sploh!**, **Ustavite konje!**) in paremiološke enote (**Komedija je končana.**, **Za dobrim konjem se vedno praši.**) so v osnovni obliki in variantah zapisani z veliko začetnico in končnim ločilom, ki označuje njihov značilni skladijski naklon. Stavčni zglede prikazujejo tipično besedilno realizacijo frazeoloških in paremioloških enot ter njihovih variant.

Raba frazeoloških in paremioloških enot v jeziku je stilno zaznamovana, na kar implicitno opozarja že njihova umestitev v poseben razdelek. Osnovna oblika in frazeološke variante so označene z ekspresivnimi kvalifikatorji (*ljubkovalno*, *slabšalno*, *evfemistično*, *ironično*, *šaljivo*, *privzdignjeno*, *vulgarno*), kadar je mogoče natančneje določiti njihovo slogovno vrednost (evfemistično **imeti ga pod kapo**, slabšalno **Kmet je kmet.**). Družbenostna kvalifikatorja (*manj formalno*, *neformalno*) se uporabljata zlasti za prikaz razmerja med različnimi stopnjami formalnosti v okviru frazeoloških variant, npr. neformalno **švicati kot konj** : potiti se kot konj.

Pri glagolskih frazemih je s slovničnim pojasnilom v dovršni obliki oziroma v nedovršni obliki opozorjeno na vidne variante frazema.

Slovarske oznake in pojasnila

Slovarske oznake in pojasnila¹ na ravni slovarske iztočnice, pomenov ali podpomenov eno- in večbesednih leksikalnih enot prinašajo slovnične opredelitve slovarskih enot in podatke o specifični, tj. zaznamovani rabi jezikovnih enot v knjižnih besedilih.

¹ Nabor slovarskih oznak za *Slovar slovenskega knjižnega jezika 2023* je bil glede na *Koncept novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika* deloma prenovljen. Spremembe so predstavljene v prispevkih *Tipologija slovarskih oznak za tretjo izdajo Slovarja slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ)* (Gliha Komac in Divjak Race 2022) in *Teoretična izhodišča za kvalificiranje v eSSKJ* (Divjak Race 2023).

Slovnične oznake in slovnična pojasnila opredeljujejo besedno vrsto, slovnične kategorialne lastnosti ter nekatere druge slovnične posebnosti in omejitve obravnavanih leksikalnih enot, kot jih izkazuje jezikovno gradivo.

Kvalifikatorji in kvalifikatorska pojasnila prinašajo podatke o slogovni zaznamovanosti leksikalnih enot, njihovih pomenov in podpomenov, in sicer z družbenostnega, prostorskega, časovnega, področnega in konotativnega vidika.

Z **družbenostnima kvalifikatorjema** *manj formalno* in *neformalno* so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki so tipični za sporazumevalne položaje z različnimi stopnjami znižane formalnosti, uradnosti in medosebne distance.

Leksikalne enote, pomeni in podpomeni, označeni s kvalifikatorjem *manj formalno*, se navadno uporabljajo pri neposrednem sporazumevanju, ko je v ospredju gospodarnost izražanja. Navadno so rezultat poenobesedenja in izraznega krajšanja, na pomenski ravni pa posploševanja, npr. **arabec** < arabski konj, **trojanec** < trojanski konj in **konj** < konjska moč. Načeloma lahko te enote nadomestimo z nevtralnimi sinonimi, ki je pomensko jasnejši in nedvoumen.

Leksikalne enote, pomeni in podpomeni, označeni s kvalifikatorjem *neformalno*, se navadno uporabljajo pri spontanem neposrednem sporazumevanju v bolj sproščenem vzdušju, v splošno rabo pa pogosto prehajajo iz različnih družbenih – navadno interesno, strokovno, starostno prostorsko ipd. določenih – skupin jezikovnih uporabnikov. Npr. **marela** 'dežnik', **špeh** 'podkožno maščobno tkivo pri živali, zlasti pri prašiču', **šminker** 'kdor si prizadeva vzbujati pozornost z izbranim videzom, načinom oblačenja, obnašanja ali se mu to pripisuje'. Načeloma imajo te enote v knjižni rabi nevtralni sinonim.

S **terminološkimi kvalifikatorji** (v obliki *iz + strokovno področje*) so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki v splošno rabo prehajajo s specializiranih, strokovnih področij. Npr. iz medicine **astigmatizem**, iz jezikoslovja **izglagolski samostalnik**.

Ekspresivni kvalifikatorji označujejo leksikalne enote, pomene in podpomene, s katerimi jezikovni uporabnik razkriva svoje vrednotenje ubesedene pojavnosti (*ekspresivno, ljubkovalno, slabšalno*) in/ali svojo zavedno ali nezavedno sporazumevalno strategijo oz. način ubesedovanja (*evfemistično, ironično, privzdignjeno, šaljivo, vulgarno*). Npr. **mišek** ljubkovalno 'otrok', **bedastoča** slabšalno 'neumno govorjenje ali ravnanje', **jebiga** vulgarno 'izraža, da je govorec sprijaznjen z neprijetno situacijo'.

S **časovnim kvalifikatorjem** *starinsko* so označeni časovno odmaknjeni izrazi, pomeni in podpomeni, ki so v rabi še prisotni, a imajo v sodobnem jeziku načeloma nevtralni sinonim (**žalibog** 'izraža, da govorec obžaluje, kar je vsebina povedanega').

S **prostorskimi kvalifikatorji** (*koroško, štajersko, primorsko* ipd.) so označene leksikalne enote, pomeni in podpomeni, ki se primarno uporabljajo na zemljepisno omejenem območju. V splošni rabi so tipične za neformalno sporazumevanje, zato se prostorski kvalifikatorji navadno kombinirajo z družbenostnim kvalifikatorjem *neformalno* (**oštja** neformalno, primorsko 'izraža, da je govorec zaradi kake zunanje okoliščine nejevoljen, nestrpen').

Z **normativnimi kvalifikatorji** (*in, tudi, glej*) je označeno razmerje med dvojnici.

Kvalifikatorska pojasnila so namenjena podrobnejši časovni in prostorski opredelitvi pomena (*od leta X do leta X, nekdanj, v X okolju* ipd.) ter posredovanju podatka o vezanosti jezikovne enote na določeno besedilno vrsto (npr. *zlasti v pravljicah*). Npr. **hozana** v krščanskih besedilih 'uporablja se, ko govorec slavi, poveljuje Boga', **šlem** nekdanj 'kovinsko pokrivalo za zaščito glave in zatilja'.

Normativnost

Normativni podatki so v slovarju prikazani s hierarhijo navajanja in vrednotenja dvojnici knjižnega jezika z normativnimi kvalifikatorji (*in, tudi, glej*) ter s pojasnili v okviru razdelka Normativnost.

Dvojnice so lahko pisne (npr. **tokata/tocata, etuda/etida**), izgovorne (npr. **klobučarka/klobučarka, kmétič/kmetič, bôrov/bórov**), oblikoslovne (npr. **šêrpa šêrpe/šêrpa**) in druge. Uvaja jih normativni kvalifikator. Lahko so opredeljene kot enakovredne (kvalifikator *in*) ali neprednostne (kvalifikator *tudi*), samo pri pisnih dvojnicih pa tudi kot prednostne (kvalifikator *glej*). Pisne dvojnice so celostno obravnavane v samostojnih slovarskih sestavkih. Na obstoj dvojničnega razmerja je uporabnik opozorjen tudi pri stalnih besednih zvezah.

Besedotvorje

V razdelku **Besedotvorje** so prikazani feminativi, maskulinativi (**klobučar – klobučarka**), manjšalnice (**koder – kodrček**) in svojilni pridevniki (**miška – miškin**), ki se v analiziranem gradivu pojavljajo dovolj pogosto. Termina feminativ in maskulinativ sta rabljena v širšem smislu in zajemata tudi primere vzporedne tvorbe (**kostanjar – kostanjarka, kostanjarica**). Feminativi, svojilni pridevniki in manjšalnice so navedeni pri parnih samostalnikih moškega spola, ne pa tudi obratno. V razdelku so tudi pari, pri katerih je zaradi družbenih razmer kot prvi obstajal ženski par. V teh primerih so parni samostalniki navedeni tako pri samostalnikih moškega kot ženskega spola.

Etimologija

Etimološki razdelek prinaša etimološke osvetlitve, tj. strnjene informacije o izvoru besed. Zasnovane so po načelu kontinuitete navedbe jezika in pomena. To pomeni, da ležeče prikazano besedno gradivo, ki ni pomensko razloženo, pomeni isto kot prva ležeče prikazana beseda ali besedna zveza na njegovi levi, in da besedno gradivo, ki ni opredeljeno glede na jezik, pripada istemu jeziku kot besedno gradivo pred njim. Če prva ležeče prikazana beseda etimološke osvetlitve ni pomensko razložena, je njen pomen enak ali vsaj zelo podoben pomenu slovarske iztočnice. Če jezik ni posebej opredeljen, je slovenski.

Kotnik v levo (<) pomeni, da je to, kar stoji na njegovi levi strani, nastalo v rednem jezikovnem razvoju iz tistega, kar stoji na njegovi desni, enojna narekovaja na začetku in koncu besede (‘ ’) sta navednici za pomen, zvezdica (*) stoji pred neizpričano, rekonstruirano besedo, njenim delom ali pomenom. Enačaj (=) pomeni, da ima to, kar stoji na njegovi levi, isti izvor kot to, kar stoji na njegovi desni, vezaj (-) je znak za morfološko mejo, znak plus (+) uvaja v zlaganje ali sestavo.

Etimološke osvetlitve v slovarju so sklicevalne (sklic na besedo, ki je obravnavana na drugem mestu v slovarju) in polne. Sklicevalne etimološke osvetlitve vsebujejo navedbo motivirajočega leksema, tj. besede ali njenega dela, iz katerega je tvorjena dana beseda. Nadaljnja pojasnila o izvoru dane besede ali njenega dela torej najdemo pri besedi, na katero kaže sklic. Če je potrebno, je sklicu dodano pojasnilo. Iz starejših jezikovnih plasti podedovane besede imajo polne etimološke osvetlitve, ki segajo do izvora, vendar najdlje do indoevropskega prajezika. V primerih, pri katerih etimološka osvetlitev brez dodatnih podatkov za razumevanje nastanka besede ne bi zadoščala, so besedilu dodana enciklopedična pojasnila.

Slovar

ahm; tudi **ahem** medmet

POMEN

1. izraža, da govorec razmišlja, se obotavlja spregovoriti, navadno iz zadrege

▪ Oklevala je. »*Ahm*, saj vam ne bi bilo odveč, če se vidiva čez kak mesec ali dva, ko bom bolj spodobnega videza.«

▪ *Ahm*, no, saj veste, čisto vse res ni za objavo.

2. izraža, da se govorec uspe česa spomniti, navadno nenadoma

▪ »*Ahm*, zdaj sem se spomnil,« se je veselo zasmejal, »natanko tako je rekel!«

▪ *Ahm*, pa še to. Spet se vidimo v torek.

3. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo namerno napako z namenom pritegovanja pozornosti, izražanja posmeha, kritike

▪ Kakšen nasmešek se mu je moral zarisati na obrazu, ko je ugotovil, da se mu je ponudila brezplačna, *ahm*, brezpravna tarča.

▪ Preveč je stegoval jezik in s tem povzročal podjetju, *ahm*, vladi, poslovno škodo.

4. kot členek, manj formalno uporablja se, ko govorec pritrjuje, soglašaja

▪ »Si jo videl?« – »*Ahm*. Prijazno je govorila z mano in rekla, naj še pridem.«

▪ »Čakate avtobus?« sem jo vprašal. »*Ahm*. Pred nosom mi je odpeljal.«

▪ »*Ahm, ahm, ahm*,« je pritrjeval.

IZVOR

↑a + ↑hm

ajde; glej **ajd**; glej **ajdi**; glej **hàjd**; glej **hàjdi** medmet

POMEN

1. neformalno uporablja se, ko govorec želi koga spodbuditi, pozvati k dejanju, zlasti k premiku z mesta

▪ »*Ajde*, gremo!« je dejala ena izmed pohodnic.

▪ *Ajde*, odpelji avto na parking.

▪ Tukaj imamo mikrofona, ampak kdo bo pa pel? *Ajde*, ti si najmlajši, ti boš.

2. neformalno izraža, da opisanemu dejanju neposredno sledi drugo dejanje, navadno odhod

▪ Metle in smetnjake v roke pa *ajde* pometat ulice, ki ste jih nasmetili.

▪ A bojo nezaposlenim kupili superge pa *ajde* v gmajno lavfat?

3. neformalno uporablja se, ko govorec ob slovesu pozdravi koga, zlasti znanca

▪ Ostanite še naprej takšni, kot ste. *Ajde*.

▪ *Ajde*, lep dan še naprej.

4. kot členek, neformalno izraža dopušcanje, načelno strinjanje

▪ *Ajde*, velja.

▪ Ker smo se že nekaj menili, sem si rekel, pa *ajde*, gremo pogledat na to Rakitno.

IZVOR

↑hajde

ajoj in **ajòj** in **ajôj** medmet

POMEN

1. izraža, da govorec česa ne odobrava, se zgraža, negoduje

▪ Saj ga skoraj ni človeka v tej vladi brez afere. Kam nas ti peljejo, *ajoj!*

▪ Policija pa nič. *Ajoj*, in kaj se bo zgodilo. Nič, prav nič.

▪ *Ajoj*, kako nizek nivo novinarstva!

1.1. izraža, da govorec obžaluje kaj

▪ »*Ajoj*, jaz sem vam hotel pomagati, pa sem vas skoraj ubil,« stoka.

IZVOR

↑a + ↑joj

alelúja medmet

[alelúja]

POMEN

1. zlasti v krščanskih besedilih izraža, da govorec občuti radost zaradi Kristusovega vstajenja od mrtvih

▪ Gospod je vstal, *aleluja!*

▪ Prišel bo majhen po telesu in velik po dejanjih. Prišel bo in združil ljudstvi iz knjige. *Aleluja!*

▪ Sledila je sveta maša in veseli pozdrav »*aleluja*« Gospodu, ki je vstal od mrtvih.

2. izraža, da je govorec vesel, zadovoljen, prijetno presenečen

▪ *Aleluja*, tekma je bila odlična.

▪ »*O aleluja*, to pa je vino, to!« sem občudujoče vzkliknil.

▪ *Aleluja*, že dvanajst dni ne kadim in nikotina sploh ne pogrešam.

2.1. izraža, da je govorec zadovoljen, ker se je kaj končno zgodilo

▪ Z drobnimi očesci čaka, da doumem besedno igro, in ko se zasmejem, se zakrohota: *Aleluja!*

▪ Končno sem zlezel na Triglav! *Aleluja*.

2.2. izraža, da govorec hvali koga, kaj

▪ Lahko samo rečem eno: *aleluja* za mojo taščo! Tale njen sin obvlada vse, od pospravljanja in pranja do nakupovanja.

▪ *Aleluja* za avtomobilsko asistenco! Res da sem čakala slabo uro, a so mi pripeljali nadomestni avto in odpeljali mojega na servis.

3. izraža, da se zdi govorniku kaj nepojmljivo, nezaslišano, nesprejemljivo

- Predrzni tat je občankama iz rok iztrgal torbico in pobegnil. Oškodoval ju je za okoli tisoč evrov. *Aleluja*.
- Ne morem verjeti, da lahko to napiše kaka mamica. *Aleluja*.

4. kot samostalnik krščanski enobesedni obredni spev

- Velikonočna *aleluja* nam je poživiljala vero v posmrtno življenje.
- S slovesnim spevom *aleluja* se začanja velikonočno praznovanje.
- Zbor zapoje *alelujo*.

5. kot samostalnik tradicionalna jed iz kuhanih posušenih olupkov repe

- Za kosilo na veliko soboto in za zajtrk na veliko noč je bila *aleluja*, ki so jo gospodinje pripravile iz posušenih repnih olupkov.
- V zimskem času pripravijo kolone, ob prazniku pa velikonočno *alelujo*, ki jo skuhajo le še redkokje.
- Poleg prate doma skuhajo *alelujo* iz repnih olupkov in naredijo hrenovo prilogo z jabolki.

6. kot samostalnik, ekspresivno radost, veselje, sreča

- Zlata kolajna je *aleluja!*
- Če bom tako tekmo ponovil, bo to *aleluja*.
- Po dolgem velikonočnem postu bo le dočkala svojo *alelujo* in šla z njim pred oltar.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[alelúja]

IPA: [alɛ'lu:ja]

TONEMSKO

[alelúja]

IPA: [alɛlú:jà]

IZVOR

prevzeto prek nem. *halleluja*, srlat. *halleluia* in gr. *allēlouia* iz hebr. *halalū-jāh* 'slavite Jahveja'

àlo in aló medmet

POMEN

neformalno uporablja se, ko govorec želi pritegniti pozornost, koga nagovoriti, pozvati k čemu

- *Alo*, punce ... a ne bi morale biti zdajle v šoli?
- *Alo*, fantje, ne se kregati.

IZVOR

prevzeto iz it. *allo* iz ↑halo

alumínijev alumínijeva alumínijevo pridevnik

[alumínijeʝ alumínijeva alumínijevo]

POMEN

1. ki je v zvezi z aluminijem

▶ prid. beseda + sam. beseda

aluminijev hidroksid, klorid, oksid | aluminijev silikat, sulfat | aluminijeva ruda | aluminijeva sol, spojina, zlitina

- Brez posveta z zdravnikom *aluminijevega* hidroksida ne bi smeli uporabljati dalj kot 4 tedne.
- Večina ponev na testu je iz aluminija oziroma iz *aluminijeve* zlitine.

▶ priredna zveza

aluminijev in magnezijev

- Zaradi tehnološkega razvoja *aluminijeve* in magnezijeve litine postajajo čedalje cenejše in zato primerne tudi za izdelke v nižjih cenovnih razredih.

1.1. ki je iz aluminija ali vsebuje aluminij

▶ prid. beseda + sam. beseda

aluminijeva folija | aluminijeva pločevina

- Meso vzamemo iz posode in ga zavijemo v *aluminijevo* folijo.
- V zadnjem času gre razvoj v smeri gradnje samonosnih karoserij iz *aluminijeve* pločevine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[alumínijeʝ alumínijeva alumínijevo]

IPA: [alu'mi:nijeʝ alu'mi:nijeva alu'mi:nijevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijev

RODILNIK: alumínijev**ega**

DAJALNIK: alumínijev**emu**

TOŽILNIK: alumínijev

živo alumínijev**ega**

MESTNIK: pri alumínijev**em**

ORODNIK: z alumínijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijeva

RODILNIK: alumínijev**ih**

DAJALNIK: alumínijev**ima**

TOŽILNIK: alumínijeva

MESTNIK: pri alumínijev**ih**

ORODNIK: z alumínijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: alumínijevi

RODILNIK: alumínijev**ih**

DAJALNIK: alumínijev**im**

TOŽILNIK: alumínijeve

MESTNIK: pri alumínijev**ih**

ORODNIK: z alumínijev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijeva

RODILNIK: alumínijeve

DAJALNIK: alumínijevi

TOŽILNIK: alumínijevo

MESTNIK: pri alumínijevi

ORODNIK: z alumínijevo

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijevi

RODILNIK: alumínijev**ih**

DAJALNIK: alumínijev**ima**

TOŽILNIK: alumínijevi
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevima

množina

IMENOVALNIK: alumínijeve
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevim
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijevo
RODILNIK: alumínijevega
DAJALNIK: alumínijevemu
TOŽILNIK: alumínijevo
MESTNIK: pri alumínijevem
ORODNIK: z alumínijevim

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijevi
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevima
TOŽILNIK: alumínijevi
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevima

množina

IMENOVALNIK: alumínijeve
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevim
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevimi

TONEMSKO

[alumínijeʝ alumínijeva alumínijevo]

IPA: [alumiːníjeʝ alumiːníjeva alumiːníjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijev
RODILNIK: alumínijevega
DAJALNIK: alumínijevemu
TOŽILNIK: alumínijev
živo alumínijevega
MESTNIK: pri alumínijevem
ORODNIK: z alumínijevim

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijeve
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevima
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevima

množina

IMENOVALNIK: alumínijevi
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevim
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih

ORODNIK: z alumínijevimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijeva
RODILNIK: alumínijeve
DAJALNIK: alumínijevi
TOŽILNIK: alumínijevo
MESTNIK: pri alumínijevi
ORODNIK: z alumínijevo

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijevi
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevima
TOŽILNIK: alumínijevi
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevima

množina

IMENOVALNIK: alumínijeve
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevim
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: alumínijevo
RODILNIK: alumínijevega
DAJALNIK: alumínijevemu
TOŽILNIK: alumínijevo
MESTNIK: pri alumínijevem
ORODNIK: z alumínijevim

dvojina

IMENOVALNIK: alumínijevi
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevima
TOŽILNIK: alumínijevi
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevima

množina

IMENOVALNIK: alumínijeve
RODILNIK: alumínijevih
DAJALNIK: alumínijevim
TOŽILNIK: alumínijeve
MESTNIK: pri alumínijevih
ORODNIK: z alumínijevimi

IZVOR

↑aluminij

amaránt amaránta samostalnik moškega spola

[amaránt]

POMEN

1. kulturna rastlina z grozdastimi socvetji navadno svetlo vijoličaste barve in užitnimi semeni, po izvoru iz Srednje Amerike; primerjaj lat. *Amaranthus*

- *Amarant* ali ščir je stara kulturna rastlina, ki je bila priljubljena v predkolumbovskih civilizacijah.
- Semena *amaranta* lahko zmeljemo v moko, iz katere pripravimo kruh in pecivo, kalčki in listi te rastline pa so odlični v solati.

1.1. semena te rastline kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Kuhan *amarant* zabelimo in začini po okusu.
- Če sladkemu *amarantu* dodamo nastrgana jabolka ali zmečkan tofu, ga lahko uporabimo tudi kot nadev za zavitek ali pito.

...

- *Amarant* ne vsebuje glutena, zato se v zadnjih letih vse pogosteje uporablja tudi za dietetične izdelke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[amaránt]

IPA: [ama'ra:nt]

ednina

IMENOVALNIK: amaránt
 RODILNIK: amaránta
 DAJALNIK: amarántu
 TOŽILNIK: amaránt
 MESTNIK: pri amarántu
 ORODNIK: z amarántom

dvojina

IMENOVALNIK: amaránta
 RODILNIK: amarántov
 DAJALNIK: amarántoma
 TOŽILNIK: amaránta
 MESTNIK: pri amarántih
 ORODNIK: z amarántoma

množina

IMENOVALNIK: amaránti
 RODILNIK: amarántov
 DAJALNIK: amarántom
 TOŽILNIK: amaránte
 MESTNIK: pri amarántih
 ORODNIK: z amaránti

TONEMSKO

[amaránt]

IPA: [amarà:nt]

ednina

IMENOVALNIK: amaránt
 RODILNIK: amaránta
 DAJALNIK: amarántu
 TOŽILNIK: amaránt
 MESTNIK: pri amarántu
 ORODNIK: z amarántom

dvojina

IMENOVALNIK: amaránta
 RODILNIK: amarántov tudi amarántov
 DAJALNIK: amarántoma
 TOŽILNIK: amaránta

MESTNIK: pri amarántih tudi pri amarántih

ORODNIK: z amarántoma

množina

IMENOVALNIK: amaránti

RODILNIK: amarántov tudi amarántov

DAJALNIK: amarántom

TOŽILNIK: amaránte

MESTNIK: pri amarántih tudi pri amarántih

ORODNIK: z amaránti tudi z amaránti

in

[amaránt]

IPA: [amará:nt]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: amaránt

RODILNIK: amaránta

DAJALNIK: amarántu

TOŽILNIK: amaránt

MESTNIK: pri amarántu

ORODNIK: z amarántom

dvojina

IMENOVALNIK: amaránta

RODILNIK: amarántov

DAJALNIK: amarántoma

TOŽILNIK: amaránta

MESTNIK: pri amarántih

ORODNIK: z amarántoma

množina

IMENOVALNIK: amaránti

RODILNIK: amarántov

DAJALNIK: amarántom

TOŽILNIK: amaránte

MESTNIK: pri amarántih

ORODNIK: z amaránti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Amarant* iz lat. *amarantus* 'rastlina *Celosia cristata*, petelinov greben', to iz gr. *amárantos* 'večen, trajen, nevenljiv'

Amêrika Amêrike samostalnik ženskega spola

[amêrika]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[amêrika]

IPA: [a'mɛ:rika]

ednina

IMENOVALNIK: Amêrika

RODILNIK: Amêrike

DAJALNIK: Amêriki

TOŽILNIK: Amêriko

MESTNIK: pri Amêriki

ORODNIK: z Amêriko

dvojina

IMENOVALNIK: Amêriki

RODILNIK: Amêrik
DAJALNIK: Amêrik**ama**
TOŽILNIK: Amêriki
MESTNIK: pri Amêrikah
ORODNIK: z Amêrik**ama**

množina

IMENOVALNIK: Amêrike
RODILNIK: Amêrik
DAJALNIK: Amêrik**am**
TOŽILNIK: Amêrike
MESTNIK: pri Amêrikah
ORODNIK: z Amêrik**ami**

TONEMSKO

[amêrika]

IPA: [amé:rika]

ednina

IMENOVALNIK: Amêrika
RODILNIK: Amêrike
DAJALNIK: Amêriki
TOŽILNIK: Amêriko
MESTNIK: pri Amêriki
ORODNIK: z Amêriko

dvojina

IMENOVALNIK: Amêriki
RODILNIK: Amêrik
DAJALNIK: Amêrik**ama**
TOŽILNIK: Amêriki
MESTNIK: pri Amêrikah
ORODNIK: z Amêrik**ama**

množina

IMENOVALNIK: Amêrike
RODILNIK: Amêrik
DAJALNIK: Amêrik**am**
TOŽILNIK: Amêrike
MESTNIK: pri Amêrikah
ORODNIK: z Amêrik**ami**

FRAZEOLOGIJA

odkriti/odkrivati Ameriko

odkriti Ameriko

v nedovršni obliki odkrivati Ameriko

ugotoviti, najti kaj novega, presenetljivega; na novo odkriti kaj, kar je bilo že znano

▪ Vseh podrobnosti najine peke orehove potice se niti ne spominjam več. Zdelo se mi je, kot *bi odkrila Ameriko*.

▪ »Gospa, najprej greste čez rdečo luč, nato mi poveste še napačne osebne podatke.« Policaj, misleč, da *je odkril Ameriko*, z nasmeškom pripomni: »Zdaj sem vas pa dobil.«

▪ Pri kriznem ukrepanju ni časa, da *bo* kdo *odkrival Ameriko*.

stric iz Amerike

bogata, radodarna oseba; kdor materialno, finančno podpira koga ali kaj

▪ Usnjeno oblazinjenje bi zavaljo njegovega prestiža naročili takoj, če bi račun lahko poslali *stricu iz Amerike*.

▪ Morda »*strica iz Amerike*« ne bo, morda pa gre le za izhod v sili za izplačilo letošnjih obveznosti.

teta iz Amerike

1. bogata, radodarna ženska; kdor materialno, finančno podpira koga ali kaj

▪ Ko jim je končno uspelo najti čas za nas, smo jih bili veseli vsaj tako kot *tete iz Amerike*.

▪ Glede želja se država enkrat vede kot *teta iz Amerike*, ki ji denar tako rekoč visi iz žepa, drugič pa kot zbegan, nekoliko nevrotičen in povsem nemočen kolos.

▪ Posestvo ima 311 hektarjev zemljišč, ima tudi dva hotela in igrišče za golf, a pristojni kljub temu iščejo *teto iz Amerike*, ki bi jim dala denar.

2. evfemistično menstruacija

▪ Zagotovo vas bo obiskala »*teta iz Amerike*«, če vam nagaja napet trebuh, nespečnost ali glavobol. Nasvet: pokukajte na koledarček in ugotovite, kako na vas vplivajo faze menstrualnega ciklusa.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov (nem. *Amerika*, frc. *Amerique*, angl., it. *America*), od 1507 ime kontinenta, po it. pomorščaku *Amerigu Vespucciju* (1454–1551)

angélika angélike samostalnik ženskega spola

[angélika]

POMEN

1. zdravilna rastlina z višjim stebлом in zelenkastimi cvetovi v kobulastem socvetju in deljenimi listi ali del te rastline; primerjaj lat. *Angelica archangelica*

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

korenina angelike

▪ Meni je vsč napitek iz korenin *angelike*, namočenih v žganje.

...

▪ Pekočo zgago prežene tudi čaj iz *angelike*.

▪ Oči je treba zavarovati pred vsakim stikom s tekočino, v kateri smo kuhali ali namakali *angeliko*.

1.1. zdravilni pripravek iz te rastline

▪ V ljudski medicini velja *angelika* za učinkovito zdravilo za želodec, ki preprečuje napenjanje in težave z vetrovi.

▪ *Angelika* pomaga pri bolezni prebavil, pri napenjanju, zdravljenju ledvic, srca in krvnega obtoka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[angélika]

IPA: [aŋ'ge:lika]

ednina

IMENOVALNIK: angélika
RODILNIK: angélike
DAJALNIK: angéliki
TOŽILNIK: angéliko
MESTNIK: pri angéliki
ORODNIK: z angéliko

dvojina

IMENOVALNIK: angéliki
RODILNIK: angélik
DAJALNIK: angélikama
TOŽILNIK: angéliki
MESTNIK: pri angélikah
ORODNIK: z angélikama

množina

IMENOVALNIK: angélike
RODILNIK: angélik
DAJALNIK: angélikam
TOŽILNIK: angélike
MESTNIK: pri angélikah
ORODNIK: z angélikami

TONEMSKO

[angélika]

IPA: [aŋgè:líka]

ednina

IMENOVALNIK: angélika
RODILNIK: angélike
DAJALNIK: angéliki
TOŽILNIK: angéliko
MESTNIK: pri angéliki
ORODNIK: z angéliko

dvojina

IMENOVALNIK: angéliki
RODILNIK: angélik
DAJALNIK: angélikama
TOŽILNIK: angéliki
MESTNIK: pri angélikah
ORODNIK: z angélikama

množina

IMENOVALNIK: angélike
RODILNIK: angélik
DAJALNIK: angélikam
TOŽILNIK: angélike
MESTNIK: pri angélikah
ORODNIK: z angélikami

in

[angêlika]

IPA: [aŋgè:lika]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: angêlika
RODILNIK: angêlike
DAJALNIK: angêliki
TOŽILNIK: angêliko
MESTNIK: pri angêliki
ORODNIK: z angêliko

dvojina

IMENOVALNIK: angêliki
RODILNIK: angêlik
DAJALNIK: angêlikama
TOŽILNIK: angêliki
MESTNIK: pri angêlikah
ORODNIK: z angêlikama

množina

IMENOVALNIK: angêlike
RODILNIK: angêlik
DAJALNIK: angêlikam
TOŽILNIK: angêlike
MESTNIK: pri angêlikah
ORODNIK: z angêlikami

IZVOR

prevzeto iz nlat. *angelica*, iz srlat. (*herba angelica* 'angelska (rastlina)')

ántiperspiránt ántiperspiránta samostalnik moškega spola

[ántiperspiránt]

POMEN

sredstvo, ki zavira, preprečuje potenje, zlasti pod pazduho

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

uporaba antiperspirantov

- Pri uporabi *antiperspirantov* je potrebna previdnost, saj lahko pretirano nanašanje povzroči povečanje žlez znojnic in njihovo vnetje.
- Raba *antiperspiranta* je primerna na mestih, kjer se močno znojite.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Antiperspiranti* preprečujejo znojenje in s tem izločanje strupenih snovi iz telesa.
- *Antiperspiranti* delujejo tako, da pore zaprejo in tako potu fizično preprečijo, da bi ušel iz telesa.

...

- Mnogi ne ločijo med *antiperspirantom* in deodorantom, misleč, da gre za eno in isto sredstvo proti potenju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ántiperspiránt]

IPA: [ˈa:ntiperspiˈra:nt]

ednina

IMENOVALNIK: ántiperspiránt
RODILNIK: ántiperspiránta
DAJALNIK: ántiperspirántu
TOŽILNIK: ántiperspiránt
MESTNIK: pri ántiperspirántu
ORODNIK: z ántiperspirántom

dvojina

IMENOVALNIK: ántiperspiránta
RODILNIK: ántiperspirántov
DAJALNIK: ántiperspirántoma
TOŽILNIK: ántiperspiránta

MESTNIK: pri **ántiperspirántih**
ORODNIK: z **ántiperspirántoma**

množina

IMENOVALNIK: **ántiperspiránti**
RODILNIK: **ántiperspirántov**
DAJALNIK: **ántiperspirántom**
TOŽILNIK: **ántiperspiránte**
MESTNIK: pri **ántiperspirántih**
ORODNIK: z **ántiperspiránti**

TONEMSKO

[ántiperspiránt]

IPA: [á:ntiperspirà:nt]

ednina

IMENOVALNIK: **ántiperspiránt**
RODILNIK: **ántiperspiránta**
DAJALNIK: **ántiperspirántu**
TOŽILNIK: **ántiperspiránt**
MESTNIK: pri **ántiperspirántu**
ORODNIK: z **ántiperspirántom**

dvojina

IMENOVALNIK: **ántiperspiránta**
RODILNIK: **ántiperspirántov** tudi **ántiperspirántov**
DAJALNIK: **ántiperspirántoma**
TOŽILNIK: **ántiperspiránta**
MESTNIK: pri **ántiperspirántih** tudi pri **ántiperspirántih**
ORODNIK: z **ántiperspirántoma**

množina

IMENOVALNIK: **ántiperspiránti**
RODILNIK: **ántiperspirántov** tudi **ántiperspirántov**
DAJALNIK: **ántiperspirántom**
TOŽILNIK: **ántiperspiránte**
MESTNIK: pri **ántiperspirántih** tudi pri **ántiperspirántih**
ORODNIK: z **ántiperspiránti** tudi z **ántiperspiránti**

IZVOR

prevzeto iz angl. *antiperspirant*, iz gr. *anti* 'nasproti, proti' + *perspirant* iz *perspire* 'potiti se', prevzeto iz lat. *perspīrāre* 'dihati, pihati'

arábec arábca samostalnik moškega spola

[arábɛc]

POMEN

manj formalno konj z manjšo glavo z izbočeno linijo nosu, večjimi očmi in manjšimi uhlji; SIN.: arabski konj

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Polnokrvni *arabec* je najpomembnejši konj v zgodovini vzreje konj.
- Pred petimi leti je kupil prvega čistokrvnega *arabca*, zdaj jih ima 17.
- Zgradil bo lepo hišo z vodnjakom na dvorišču in gojil iskre *arabce*.

...

- Andaluzijec, neapolitanec in *arabec* so lipicanca pomembno sooblikovali, osnovo pa mu je dal domači avtohtoni kraški konj.
- Andaluzijci so se razvili s križanjem domačih čred s pasmo *arabec*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[arábɛc]

IPA: [a'ra:bɛts]

ednina

IMENOVALNIK: arábce
RODILNIK: arábca
DAJALNIK: arábcu
TOŽILNIK: arábca
MESTNIK: pri arábcu
ORODNIK: z arábce

dvojina

IMENOVALNIK: arábca
RODILNIK: arábcev
DAJALNIK: arábce**ma**
TOŽILNIK: arábca
MESTNIK: pri arábci**h**
ORODNIK: z arábce**ma**

množina

IMENOVALNIK: arábci
RODILNIK: arábcev
DAJALNIK: arábce**m**
TOŽILNIK: arábce
MESTNIK: pri arábci**h**
ORODNIK: z arábci

TONEMSKO

[arábɛc]

IPA: [ará:bɛts]

ednina

IMENOVALNIK: arábce
RODILNIK: arábca
DAJALNIK: arábcu
TOŽILNIK: arábca
MESTNIK: pri arábcu
ORODNIK: z arábce

dvojina

IMENOVALNIK: arábca
RODILNIK: arábcev
DAJALNIK: arábce**ma**
TOŽILNIK: arábca
MESTNIK: pri arábci**h**
ORODNIK: z arábce**ma**

množina

IMENOVALNIK: arábci
RODILNIK: arábcev
DAJALNIK: arábce**m**
TOŽILNIK: arábce
MESTNIK: pri arábci**h**
ORODNIK: z arábci

IZVOR

poenobesedeno iz *arabski konj*, po Arabškem polotoku, ker je pradomovina te pasme

àstigmatízem àstigmatízma samostalnik moškega spola
[àstigmatízəm]

POMEN

1. iz medicine očesna napaka, pri kateri se zaradi neenakomerne upognjenosti roženice pojavi neoster, nejasen vid

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

korigirati astigmatizem

- S cilindrično lečo pogosto lahko korigiramo *astigmatizem*.

▶ priredna zveza

daljnovidnost in astigmatizem, kratkovidnost in astigmatizem

- Najpogostejše napake očesa so daljnovidnost, kratkovidnost, *astigmatizem* in barvna slepota.

...

▪ Oseba z *astigmatizmom* lahko vidi vodoravne vrste ostro, navpične pa so neostre.

2. iz fizike napaka leče, pri kateri imajo žarki, ki se širijo v dveh pravokotnih ravninah, različna gorišča

- Nekateri starejši osciloskopi imajo za korigiranje *astigmatizma* potenciometer, ki ga nastavimo tako, da žarek najprej močno defokusiramo, šele potem ostrino naravnamo na najugodnejšo vrednost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[àstigmatízəm]

IPA: [ˈastigmaˈtiːzəm]

ednina

IMENOVALNIK: àstigmatízem

RODILNIK: àstigmatízma

DAJALNIK: àstigmatízmu

TOŽILNIK: àstigmatízem

MESTNIK: pri àstigmatízmu

ORODNIK: z àstigmatízmom

dvojina

IMENOVALNIK: àstigmatízma

RODILNIK: àstigmatízmov

DAJALNIK: àstigmatízma

TOŽILNIK: àstigmatízma

MESTNIK: pri àstigmatízmih

ORODNIK: z àstigmatízma

množina

IMENOVALNIK: àstigmatízmi

RODILNIK: àstigmatízmov

DAJALNIK: àstigmatízmom

TOŽILNIK: àstigmatízme

MESTNIK: pri àstigmatízmih

ORODNIK: z àstigmatízmi

TONEMSKO

[àstigmatízəm]

IPA: [ˈástigmatiːzəm]

ednina

IMENOVALNIK: àstigmatízem

RODILNIK: àstigmatízma

DAJALNIK: àstigmatízmu

TOŽILNIK: àstigmatízem

MESTNIK: pri àstigmatízmu

ORODNIK: z àstigmatízmom

dvojina

IMENOVALNIK: àstigmatízma

RODILNIK: àstigmatízmov tudi àstigmatízmov

DAJALNIK: àstigmatízma

TOŽILNIK: àstigmatízma

MESTNIK: pri àstigmatízmih tudi pri àstigmatízmih

ORODNIK: z àstigmatízma

množina

IMENOVALNIK: àstigmatízmi

RODILNIK: àstigmatízmov tudi àstigmatízmov

DAJALNIK: àstigmatízmom

TOŽILNIK: àstigmatízme

MESTNIK: pri àstigmatízmih tudi pri àstigmatízmih

ORODNIK: z àstigmatízmi tudi z àstigmatízmi

IZVOR

prevzeto nem. *Astigmatismus* iz gr. *a..* 'ne..' + tvorjenka iz gr. *stigma* 'točka, madež'

àufbíks medmet

POMEN

1. neformalno uporablja se, ko govorec pozove koga k pretepu, zlasti množičnemu

- Potem je običajno nekdo zavpil: »*Aufbiks!*« in že je padalo vsevprek.

- Včeraj je hodil po vasi, vpil »*aufbiks*« in hotel imeti na vsak način pretep.

2. neformalno izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

- Štajerci moramo skupaj držati, *aufbiks!*

- *Aufbiks!* me je navdušil, ker sem se poučila o dogodkih v našem mestu v obdobju, ki se z današnje perspektive zdi precej romantično.

3. kot samostalnik, neformalno, ekspresivno pretep, zlasti množični

- Policisti imajo zaradi *aufbiksov* veliko dela.

3.1. kot samostalnik, neformalno, ekspresivno nasilje

- Obstaja skupina mladih in manj mladih ljudi, za katere je provokacija način življenja, *aufbiks* pa metoda sporazumevanja.

4. kot pridevnik, neformalno, ekspresivno nasilen, nasilniški

- Pa ne, da drugod ne bi bilo *aufbiks* dogodkov! V ta lokal se po polnoči steče reka tistih, ki jim je šankiranje žal edina zabava.

- Bili so časi, ko so mladci živahne hormone sproščali z »*aufbiks*« pretepi, pri katerih tudi ni šlo brez izbitih zob in krvi.

FRAZEOLOGIJA

na *aufbiks*

takó, da vzbuja vtis neurejenega; takó, da kaže odsotnost občutka za uglajenost, urejenost, ustreznost ravnanja

- Odprla nama je kakšnih dobrih petdeset let stara ženska s krvavo rdečo frizuro *na aufbiks*, kot da bi ji v glavo treščil grom.
- Pri tej glasbi je zame harmonika najlepši inštrument, kar jih je. Po drugi strani pa jo seveda lahko raztegujemo *na aufbiks* ter poleg krulimo in jodlamo.
- Tako *na aufbiks*, kot se pri nas dela, se nikjer.

IZVOR

prevzeto iz star. avstr. nem. *auf Wichs* iz *auf* 'na' in *Wichs* 'gorjača, udarec' iz *wichsen* 'tepsti'

ávtoléstev ávtoléstve samostalnik ženskega spola

[á:ʉtòlé:stəʉ á:ʉtòlé:stʉvɛ]

POMEN

gasilski tovornjak z raztegljivo lestvijo in košaro za gašenje, reševanje z višin

► prid. beseda + **sam. beseda**

gasilska avtoleste

- Pred številnimi gosti in zbranimi občani so gasilci uradno prevzeli in predstavili gasilsko *avtoleste*.
- To je sodobna *avtoleste*, ki s svojo teleskopsko lestvijo, na koncu katere je delovna košara, doseže višino 32 metrov oziroma 27 metrov reševalne višine.

...

- Na prizorišče so pripeljali poveljniško vozilo gasilske zveze, sedem avtocistern, *avtoleste*, dve tehnični vozili za reševanje v prometnih nesrečah, šest vozil za prevoz moštev, tri reševalna vozila in policijsko vozilo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[á:ʉtòlé:stəʉ á:ʉtòlé:stʉvɛ]

IPA: ['a:ʉtò'le:stəʉ 'a:ʉtò'le:stʉvɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ávtoléstev

RODILNIK: ávtoléstve

DAJALNIK: ávtoléstvi

TOŽILNIK: ávtoléstev

MESTNIK: pri ávtoléstvi

ORODNIK: z ávtoléstvijo

dvojina

IMENOVALNIK: ávtoléstvi

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvama

TOŽILNIK: ávtoléstvi

MESTNIK: pri ávtoléstvah

ORODNIK: z ávtoléstvama

množina

IMENOVALNIK: ávtoléstve

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvam

TOŽILNIK: ávtoléstve

MESTNIK: pri ávtoléstvah

ORODNIK: z ávtoléstvami

TONEMSKO

[á:ʉtòlé:stəʉ á:ʉtòlé:stʉvɛ]

IPA: ['a:ʉtò'le:stəʉ 'a:ʉtò'le:stʉvɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ávtoléstev

RODILNIK: ávtoléstve

DAJALNIK: ávtoléstvi

TOŽILNIK: ávtoléstev

MESTNIK: pri ávtoléstvi

ORODNIK: z ávtoléstvijo

dvojina

IMENOVALNIK: ávtoléstvi

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvama

TOŽILNIK: ávtoléstvi

MESTNIK: pri ávtoléstvah

ORODNIK: z ávtoléstvama

množina

IMENOVALNIK: ávtoléstve

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvam

TOŽILNIK: ávtoléstve

MESTNIK: pri ávtoléstvah

ORODNIK: z ávtoléstvami

in

[á:ʉtòlé:stəʉ á:ʉtòlé:stʉvɛ]

IPA: ['a:ʉtò'le:stəʉ 'a:ʉtò'le:stʉvɛ]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: ávtoléstev

RODILNIK: ávtoléstve

DAJALNIK: ávtoléstvi

TOŽILNIK: ávtoléstev

MESTNIK: pri ávtoléstvi

ORODNIK: z ávtoléstvijo

dvojina

IMENOVALNIK: ávtoléstvi

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvama

TOŽILNIK: ávtoléstvi

MESTNIK: pri ávtoléstvah

ORODNIK: z ávtoléstvama

množina

IMENOVALNIK: ávtoléstve

RODILNIK: ávtoléstev

DAJALNIK: ávtoléstvam

TOŽILNIK: ávtoléstve

MESTNIK: pri ávtolêstv**ah**
ORODNIK: z ávtolêstv**ami**

IZVOR
↑avto + ↑lestev

bakalá bakalája; glej **bakalár** samostalnik moškega spola

[bakalá]

POMEN

1. posušena riba trska kot hrana, jed; SIN.:

polenovka

- Popečeni *bakala* z artičoko zalijemo z belim suhim vinom, dodamo narezan češnjev paradižnik.
- Ne potrebujemo posebne dekoracije, le vejico timijana, ki ga dodamo *bakalaju* pri peki.

1.1. namaz iz te ribe

- Kruh je sočen in poln, odličen je z raznimi namazi ali pa z *bakalajem*.
- *Bakala* je zelo okusen ribji namaz iz polenovke in olivnega olja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bakalá]

IPA: [baka'la:]

ednina

IMENOVALNIK: bakalá
RODILNIK: bakalája
DAJALNIK: bakaláju
TOŽILNIK: bakalá
MESTNIK: pri bakaláju
ORODNIK: z bakalájem

dvojina

IMENOVALNIK: bakalája
RODILNIK: bakalájev
DAJALNIK: bakalájema
TOŽILNIK: bakalája
MESTNIK: pri bakalájih
ORODNIK: z bakalájema

množina

IMENOVALNIK: bakaláji
RODILNIK: bakalájev
DAJALNIK: bakalájem
TOŽILNIK: bakaláje
MESTNIK: pri bakalájih
ORODNIK: z bakaláji

TONEMSKO

[bakalá]

IPA: [bakalá:]

ednina

IMENOVALNIK: bakalá
RODILNIK: bakalája
DAJALNIK: bakaláju
TOŽILNIK: bakalá
MESTNIK: pri bakaláju
ORODNIK: z bakalájem

dvojina

IMENOVALNIK: bakalája
RODILNIK: bakalájev
DAJALNIK: bakalájema
TOŽILNIK: bakalája
MESTNIK: pri bakalájih
ORODNIK: z bakalájema

množina

IMENOVALNIK: bakaláji
RODILNIK: bakalájev
DAJALNIK: bakalájem
TOŽILNIK: bakaláje
MESTNIK: pri bakalájih
ORODNIK: z bakaláji

IZVOR

↑bakalar

bakalár bakalárja; tudi **bakalá** samostalnik moškega spola

[bakalár]

POMEN

1. posušena riba trska kot hrana, jed; SIN.:

polenovka

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Na predvečer velikonočnega ali postnega petka je najprej skuhala priljubljeni *bakalar*.
- Primešamo na kose narezan *bakalar* in kuhljamo 5 minut.
- Na kremasto polento je položil omako iz svežih artičok in suhih paradižnikov, nanjo pa hrustljivo zapečen *bakalar*.

...

- Kozico vzamemo z ognja, *bakalar* odcedimo, naložimo na servirni pladenj in obilno popramo.

1.1. namaz iz te ribe

- Po tradiciji se *bakalar* ponudi ob polenti, izvrstno pa prija tudi namazan na popečene in še tople kruhke.
- Na stojnicah se bodo predstavili najboljši izdelovalci kremastega *bakalarja*, predstavili bodo značilne beneške predjedi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bakalár]

IPA: [baka'la:r]

ednina

IMENOVALNIK: bakalár
RODILNIK: bakalárja
DAJALNIK: bakalárju
TOŽILNIK: bakalár
MESTNIK: pri bakalárju
ORODNIK: z bakalárjem

dvojina

IMENOVALNIK: bakalárja
RODILNIK: bakalárjev

DAJALNIK: bakalárjema
TOŽILNIK: bakalárja
MESTNIK: pri bakalárjih
ORODNIK: z bakalárjema

množina

IMENOVALNIK: bakalárji
RODILNIK: bakalárjev
DAJALNIK: bakalárjem
TOŽILNIK: bakalárje
MESTNIK: pri bakalárjih
ORODNIK: z bakalárji

TONEMSKO

[bakalár]

IPA: [bakalá:r]

ednina

IMENOVALNIK: bakalâr
RODILNIK: bakalârja
DAJALNIK: bakalârju
TOŽILNIK: bakalâr
MESTNIK: pri bakalârju
ORODNIK: z bakalârjem

dvojina

IMENOVALNIK: bakalârja
RODILNIK: bakalárjev
DAJALNIK: bakalárjema
TOŽILNIK: bakalárja
MESTNIK: pri bakalárjih
ORODNIK: z bakalárjema

množina

IMENOVALNIK: bakalárji
RODILNIK: bakalárjev
DAJALNIK: bakalárjem
TOŽILNIK: bakalárje
MESTNIK: pri bakalárjih
ORODNIK: z bakalárji

IZVOR

prevzeto prek it. *baccalà*, star. *bacalaro*, iz špan. *bacalao* 'polenovka', nejasnega izvora, morda iz lat. *baculum* 'palica'

bákrov bákrova bákrovo pridevnik

[bákrou̯ bákrova bákrovo]

POMEN

1. ki je v zvezi z bakrom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

bakrov ion, oksid, sulfat | bakrov mineral | bakrova ruda, zlitina | bakrovo rudišče

- Na pozitivni elektrodi atomi bakra oddajajo elektrone in kot *bakrovi* ioni prehajajo v raztopino.
- Na dnu oceanov nastajajo sulfidi, ki bi jih bilo mogoče izkoriščati kot železovo, *bakrovo* in druge rude.

1.1. ki je iz bakra 1. ali vsebuje baker 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda
bakrov pripravek

- Da bo listje čim bolj zdravo, poganjke poškrabimo z *bakrovim* pripravkom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bákrou̯ bákrova bákrovo]

IPA: [ˈba:krɔu̯ ˈba:krɔva ˈba:krɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrov
RODILNIK: bákrovega
DAJALNIK: bákrovemu
TOŽILNIK: bákrov
živo bákrovega
MESTNIK: pri bákrovem
ORODNIK: z bákrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrova
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrove
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrove
DAJALNIK: bákrovi
TOŽILNIK: bákrovo
MESTNIK: pri bákrovi
ORODNIK: z bákrovo

dvojina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrovi
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrove
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrove
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrovo
RODILNIK: bákrovega
DAJALNIK: bákrovemu

TOŽILNIK: bákrovo
MESTNIK: pri bákrovem
ORODNIK: z bákrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrovi
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrova
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

TONEMSKO

[bákrou bákrova bákrovo]

IPA: [bà:króu bà:króva bà:króvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrov
RODILNIK: bákrovega
DAJALNIK: bákrovemu
TOŽILNIK: bákrov
živo bákrovega
MESTNIK: pri bákrovem
ORODNIK: z bákrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrova
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrove
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrove
DAJALNIK: bákrovi
TOŽILNIK: bákrovo
MESTNIK: pri bákrovi
ORODNIK: z bákrovo

dvojina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrovi
MESTNIK: pri bákrovih

ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrove
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrove
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bákrovo
RODILNIK: bákrovega
DAJALNIK: bákrovemu
TOŽILNIK: bákrovo
MESTNIK: pri bákrovem
ORODNIK: z bákrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bákrovi
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovima
TOŽILNIK: bákrovi
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovima

množina

IMENOVALNIK: bákrova
RODILNIK: bákrovih
DAJALNIK: bákrovim
TOŽILNIK: bákrova
MESTNIK: pri bákrovih
ORODNIK: z bákrovimi

IZVOR

↑baker

báldrijan báldrijana samostalnik moškega spola

[báldrijan]

POMEN

1. zdravilna rastlina z belimi, rožnatimi cvetovi v kobulastem socvetju in nasproti rastočimi deljenimi listi; primerjaj lat. *Valeriana officinalis*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

korenina baldrijana

▪ Korenine *baldrijana* nabiramo aprila in maja ter od septembra do novembra.

...

▪ *Baldrijan* je trajnica, ki izvira iz Evrope in zahodne Azije, pozneje pa je z naseljenci prispela tudi v Severno Ameriko.

▪ *Baldrijan* je značilna dvoletna rastlina, ki prvo leto požene le rozeto močnih listov, šele v drugem pa se pojavijo pokončna stebela z belimi ali rožnatimi cvetovi.

1.1. korenina te rastline

► sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku** pripravek iz baldrijana

▪ Z redno in dolgotrajno uporabo čajev in pripravkov iz *baldrijana* lažje premagujemo stres, razburjenost, čustveno razrvanost in izčrpanost.

▪ Izdelovanje preparata iz *baldrijana* je preprosto.

1.2. zdravilni pripravek iz korenine te rastline

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

baldrijan pomaga, pomirja

▪ *Baldrijan* in hmelj pomirjata živčni sistem in lajšata nespečnost.

▪ *Baldrijan* se uporablja za izboljšanje psihičnega počutja.

...

▪ Pri močnejšem bitju srca pomaga tudi čaj, v katerega kanete nekaj kapljic *baldrijana*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[báldrijan]

IPA: [ˈbaːldrijan]

ednina

IMENOVALNIK: báldrijan

RODILNIK: báldrijana

DAJALNIK: báldrijanu

TOŽILNIK: báldrijana

MESTNIK: pri báldrijanu

ORODNIK: z báldrijanom

dvojina

IMENOVALNIK: báldrijana

RODILNIK: báldrijanov

DAJALNIK: báldrijanoma

TOŽILNIK: báldrijana

MESTNIK: pri báldrijanih

ORODNIK: z báldrijanoma

množina

IMENOVALNIK: báldrijani

RODILNIK: báldrijanov

DAJALNIK: báldrijanom

TOŽILNIK: báldrijane

MESTNIK: pri báldrijanih

ORODNIK: z báldrijani

TONEMSKO

[báldrijan]

IPA: [báːldrijan]

ednina

IMENOVALNIK: báldrijan

RODILNIK: báldrijana

DAJALNIK: báldrijanu

TOŽILNIK: báldrijana

MESTNIK: pri báldrijanu

ORODNIK: z báldrijanom

dvojina

IMENOVALNIK: báldrijana

RODILNIK: báldrijanov

DAJALNIK: báldrijanoma

TOŽILNIK: báldrijana

MESTNIK: pri báldrijanih

ORODNIK: z báldrijanoma

množina

IMENOVALNIK: báldrijani

RODILNIK: báldrijanov

DAJALNIK: báldrijanom

TOŽILNIK: báldrijane

MESTNIK: pri báldrijanih

ORODNIK: z báldrijani

IZVOR

prevzeto prek nem. *Baldrian* iz srlat. *valeriana* 'baldrijan', domnevno po imenu province lat. *Valeria* 'Panonija', a ljudskoetimološko naslonjeno na *valēre* 'biti zdrav'

balónarka balónarke samostalnik ženskega spola

[balónarka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja z balonarstvom

▪ Novokrščeni balonar ali *balonarka* dobi ime po kraju pristanka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[balónarka]

IPA: [baˈloːnarka]

ednina

IMENOVALNIK: balónarka

RODILNIK: balónarke

DAJALNIK: balónarki

TOŽILNIK: balónarko

MESTNIK: pri balónarki

ORODNIK: z balónarko

dvojina

IMENOVALNIK: balónarki

RODILNIK: balónark

DAJALNIK: balónarkama

TOŽILNIK: balónarki

MESTNIK: pri balónarkah

ORODNIK: z balónarkama

množina

IMENOVALNIK: balónarke

RODILNIK: balónark

DAJALNIK: balónarkam

TOŽILNIK: balónarke

MESTNIK: pri balónarkah

ORODNIK: z balónarkami

TONEMSKO

[balónarka]

IPA: [balóːnarka]

ednina

IMENOVALNIK: balónarka

RODILNIK: balónarke

DAJALNIK: balónarki

TOŽILNIK: balónarko

MESTNIK: pri balōnarki
ORODNIK: z balōnarko

dvojina

IMENOVALNIK: balōnarki
RODILNIK: balōnark
DAJALNIK: balōnark**ama**
TOŽILNIK: balōnarki
MESTNIK: pri balōnark**ah**
ORODNIK: z balōnark**ama**

množina

IMENOVALNIK: balōnarke
RODILNIK: balōnark
DAJALNIK: balōnark**am**
TOŽILNIK: balōnarke
MESTNIK: pri balōnark**ah**
ORODNIK: z balōnark**ami**

IZVOR

↑balonar

barakúda barakúde samostalnik ženskega spola

[barakúda]

POMEN

1. večja plenilska morska riba z dolgim trupom srebrnkaste barve in podolgovatim gobcem;

primerjaj lat. *Sphyraena*

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

jata barakud

- Kjer se je koralni plato strmo spustil v globino, sta se v močnem toku zadrževali dve jati *barakud*.
- Velika barakuda je največja med približno dvajsetimi vrstami *barakud*, razširjenih po vsem svetu.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Kdaj in kje se *barakude* razmnožujejo, še ni dovolj raziskano.
- Ko sem se potapljala po koralnem grebenu, je mimo mene priplavala *barakuda*.

...

▪ Zaradi zanimivega podvodnega sveta so to pravi kraji za potapljače, pustolovci pa lahko ob večernih urah lovijo tudi *barakude* in celo morske pse.

2. navadno slabšalno kdor želi, zna hitro in agresivno izkoristiti nastalo situacijo, navadno na škodo drugega; SIN.: navadno slabšalno piranha, navadno slabšalno piranja

▪ Je uspešen londonski bankir. Finančna *barakuda*, ki želi osvojiti evropsko tržišče.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[barakúda]

IPA: [bara'ku:da]

ednina

IMENOVALNIK: barakúda
RODILNIK: barakúde

DAJALNIK: barakúdi

TOŽILNIK: barakúdo

MESTNIK: pri barakúdi

ORODNIK: z barakúdo

dvojina

IMENOVALNIK: barakúdi

RODILNIK: barakúd

DAJALNIK: barakúd**ama**

TOŽILNIK: barakúdi

MESTNIK: pri barakúd**ah**

ORODNIK: z barakúd**ama**

množina

IMENOVALNIK: barakúde

RODILNIK: barakúd

DAJALNIK: barakúd**am**

TOŽILNIK: barakúde

MESTNIK: pri barakúd**ah**

ORODNIK: z barakúd**ami**

TONEMSKO

[barakúda]

IPA: [barakú:dà]

ednina

IMENOVALNIK: barakúda

RODILNIK: barakúde

DAJALNIK: barakúdi

TOŽILNIK: barakúdo

MESTNIK: pri barakúdi

ORODNIK: z barakúdo

dvojina

IMENOVALNIK: barakúdi

RODILNIK: barakúd

DAJALNIK: barakúd**ama**

TOŽILNIK: barakúdi

MESTNIK: pri barakúd**ah**

ORODNIK: z barakúd**ama**

množina

IMENOVALNIK: barakúde

RODILNIK: barakúd

DAJALNIK: barakúd**am**

TOŽILNIK: barakúde

MESTNIK: pri barakúd**ah**

ORODNIK: z barakúd**ami**

IZVOR

prevzeto prek nem. *Barrakuda* ali angl. *barracuda* (in špan. *barracuda*) iz neznanega jezika, morda taino

bedastôča bedastôče in **bedastôča** bedastôče

samostalnik ženskega spola

[bedastôča] in [bedastôča]

POMEN

slabšalno neumno govorjenje ali ravnanje; SIN.: slabšalno oslarija

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Takih *bedastoč*, kot sem jih tu slišal, nisem slišal že pol leta.

- Očitno v državi nimamo resnih problemov, da se odzovemo na vsako *bedastočo*, ki jo kdo izreče.

...

- Njihova lucidna opažanja o *bedastočah*, ki se dogajajo v bližnji in širši okolici, puščajo na obrazih poslušalcev sladko-grenek nasmeh.
- To je *bedastoča!* Navadna *bedastoča*, ki jo z veseljem ponavlja!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bedastôča]

IPA: [bɛda'sto:tʃa]

ednina

IMENOVALNIK: bedastôča

RODILNIK: bedastôče

DAJALNIK: bedastôči

TOŽILNIK: bedastôčo

MESTNIK: pri bedastôči

ORODNIK: z bedastôčo

dvojina

IMENOVALNIK: bedastôči

RODILNIK: bedastôč

DAJALNIK: bedastôč**ama**

TOŽILNIK: bedastôči

MESTNIK: pri bedastôč**ah**

ORODNIK: z bedastôč**ama**

množina

IMENOVALNIK: bedastôče

RODILNIK: bedastôč

DAJALNIK: bedastôč**am**

TOŽILNIK: bedastôče

MESTNIK: pri bedastôč**ah**

ORODNIK: z bedastôč**ami**

in

[bedastóča]

IPA: [bɛda'sto:tʃa]

ednina

IMENOVALNIK: bedastóča

RODILNIK: bedastóče

DAJALNIK: bedastóči

TOŽILNIK: bedastóčo

MESTNIK: pri bedastóči

ORODNIK: z bedastóčo

dvojina

IMENOVALNIK: bedastóči

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**ama**

TOŽILNIK: bedastóči

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ama**

množina

IMENOVALNIK: bedastóče

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**am**

TOŽILNIK: bedastóče

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ami**

TONEMSKO

[bedastóča]

IPA: [bɛdastò:tʃá]

ednina

IMENOVALNIK: bedastóča

RODILNIK: bedastóče

DAJALNIK: bedastóči

TOŽILNIK: bedastóčo

MESTNIK: pri bedastóči

ORODNIK: z bedastóčo tudi z bedastóčo

dvojina

IMENOVALNIK: bedastóči

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**ama**

TOŽILNIK: bedastóči

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ama**

množina

IMENOVALNIK: bedastóče

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**am**

TOŽILNIK: bedastóče

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ami**

in

[bedastóča]

IPA: [bɛdastò:tʃá]

ednina

IMENOVALNIK: bedastóča

RODILNIK: bedastóče

DAJALNIK: bedastóči

TOŽILNIK: bedastóčo

MESTNIK: pri bedastóči

ORODNIK: z bedastóčo

dvojina

IMENOVALNIK: bedastóči

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**ama**

TOŽILNIK: bedastóči

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ama**

množina

IMENOVALNIK: bedastóče

RODILNIK: bedastóč

DAJALNIK: bedastóč**am**

TOŽILNIK: bedastóče

MESTNIK: pri bedastóč**ah**

ORODNIK: z bedastóč**ami**

IZVOR

↑bedast

belín belína samostalnik moškega spola

[belín]

POMEN

dnevni metulj z belkastimi ali rumenkastimi krili

navadno trikotne oblike; primerjaj lat. *Pieridae*

▪ Pripadniki družine *belinov* so razširjeni povsod po svetu, največ pa jih živi v tropskih območjih.

▪ Tako kot drugi *belini* tudi citrončki odlagajo vretenasta, rebrasta jajčeca.

▪ Na gosenice *belinov* odložijo svoja jajčeca muhe goseničarke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[belín]

IPA: [be'li:n]

ednina

IMENOVALNIK: belín

RODILNIK: belína

DAJALNIK: belínu

TOŽILNIK: belína

MESTNIK: pri belínu

ORODNIK: z belínom

dvojina

IMENOVALNIK: belína

RODILNIK: belínov

DAJALNIK: belínoma

TOŽILNIK: belína

MESTNIK: pri belínih

ORODNIK: z belínoma

množina

IMENOVALNIK: belíni

RODILNIK: belínov

DAJALNIK: belínom

TOŽILNIK: belíne

MESTNIK: pri belínih

ORODNIK: z belíni

TONEMSKO

[belín]

IPA: [be'li:n]

ednina

IMENOVALNIK: belín

RODILNIK: belína

DAJALNIK: belínu

TOŽILNIK: belína

MESTNIK: pri belínu

ORODNIK: z belínom

dvojina

IMENOVALNIK: belína

RODILNIK: belínov

DAJALNIK: belínoma

TOŽILNIK: belína

MESTNIK: pri belínih

ORODNIK: z belínoma

množina

IMENOVALNIK: belíni

RODILNIK: belínov

DAJALNIK: belínom

TOŽILNIK: belíne

MESTNIK: pri belínih

ORODNIK: z belíni

STALNE ZVEZE

kapusov belin

iz zoologije velik belin s temno liso na zgornjem robu in na sredini zgornjega krila; primerjaj lat. *Pieris brassicae*

▪ Prvi rod *kapusovih belinov* se razvije aprila in maja iz rumeno zelenih bub s temnimi lisami, ki navadno prezimijo na drevesih, plotovih ali zidovih.

▪ *Kapusovemu belinu* ugaja toplo in mirno vreme in takrat jih opazimo cele roje, medtem ko ob močnejših ohladitvah in padavinah poginejo.

▪ Gosenice *kapusovega belina* so po navadi na kapusnicah (zelje, brstični ohrovt, ohrovt).

IZVOR

↑bel

bêmti in **bémti**; tudi **bênti** medmet

[bêmti] in [bémti]

POMEN

1. vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, v zadregi

▪ »*Bemti*, tega pa res ne razumem!« se je jezil oče.

▪ Frizer je obupano vil roke: »*Bemti*, mladi so se nehali striči, stari so pa plešasti.«

▪ Ko je natakarka pogledala proti meni, *bemti*, se nisem mogla spomniti na nobeno brezalkoholno pijačo.

2. vulgarno izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

▪ Vsaj nekaj sem kupila na teh razprodajah. Ker hočem, ker lahko in ker, *bemti*, si tudi zaslužim!

▪ *Bemti*, kako huda silhueta in kako hud dekolte!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bêmti]

IPA: [ˈbe:mti]

in

[bémti]

IPA: [ˈbe:mti]

TONEMSKO

[bêmti]

IPA: [bé:mti]

in

[bêmti]

IPA: [bé:mti]

IZVOR

↑jebemti

bênti in **bénti**; glej **bênti** medmet

[bênti] in [bénti]

POMEN

1. vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, v zadregi

- »A se lahko umakneš, prosim? ... *Benti!*«
- *Benti*, spet sem kiksnil!
- *Benti*, denar sem pozabil doma!

2. vulgarno izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

- A so videli tisti prispevek zadnjič? *Benti*, si jih dobro!
- Takoj sem šla po šiviljski meter in preverila, koliko je sedem centimetrov. *Benti*, sploh ni tako malo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bênti]

IPA: [ˈbɛːnti]

in

[bénti]

IPA: [ˈbeːnti]

TONEMSKO

[bênti]

IPA: [béːnti]

in

[bênti]

IPA: [béːnti]

IZVOR

↑bemti

bíkica bíkice samostalnik ženskega spola

[bíkica]

POMEN

ženska, rojena v astrološkem znamenju bika

- Priznala je, da je tipična *bíkica* – predvsem se to vidi v njeni trmi.
- Sem trmasta *bíkica*, sitna, stroga, včasih prezahtevna, preveč zgovorna.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bíkica]

IPA: [ˈbiːkítsa]

ednina

IMENOVALNIK: bíkica

RODILNIK: bíkice

DAJALNIK: bíkici

TOŽILNIK: bíkico

MESTNIK: pri bíkici

ORODNIK: z bíkico

dvojina

IMENOVALNIK: bíkici

RODILNIK: bíkic

DAJALNIK: bíkicama

TOŽILNIK: bíkici

MESTNIK: pri bíkicah

ORODNIK: z bíkicama

množina

IMENOVALNIK: bíkice

RODILNIK: bíkic

DAJALNIK: bíkicam

TOŽILNIK: bíkice

MESTNIK: pri bíkicah

ORODNIK: z bíkicami

TONEMSKO

[bíkica]

IPA: [biːkítsa]

ednina

IMENOVALNIK: bíkica

RODILNIK: bíkice

DAJALNIK: bíkici

TOŽILNIK: bíkico

MESTNIK: pri bíkici

ORODNIK: z bíkico

dvojina

IMENOVALNIK: bíkici

RODILNIK: bíkic

DAJALNIK: bíkicama

TOŽILNIK: bíkici

MESTNIK: pri bíkicah

ORODNIK: z bíkicama

množina

IMENOVALNIK: bíkice

RODILNIK: bíkic

DAJALNIK: bíkicam

TOŽILNIK: bíkice

MESTNIK: pri bíkicah

ORODNIK: z bíkicami

IZVOR

↑bik

bíkovski bíkovska bíkovsko pridevnik

[bíkouski]

POMEN

1. ki je v zvezi z biki 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Marmor za Tadž Mahal so pripeljali na vozovih z *bíkovsko* vprego več kot 400 km daleč.

1.1. ki spominja na bika 1. ali je tak kot pri biku 1. ali se mu to pripisuje; SIN.: bikov

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

bíkovska energija

- Ima *bíkovsko* energijo, kajti dela vse dneve v letu.
- Korakal je naprej, kar sopol je, *bíkovski* tilnik je stegoval naprej.

2. ki je v zvezi z biki 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Toplino svoje *bikovske* osebnosti odlično združujete s svojo instinktivno obzirnostjo in diplomatskostjo.
- Znani hollywoodski komedijant rad izživlja svojo *bikovsko* težnjo po uživaštvu.

3. manj formalno pri katerem tečaji vrednostnih papirjev dlje časa naraščajo; SIN.: manj formalno bikov

► **prid. beseda** + sam. beseda

bikovski trend | bikovsko gibanje | bikovsko razpoloženje

- Zaradi *bikovskih* trendov se je premoženje gospodinjstev v preteklih treh letih podvojilo.
- Na borzah zdaj vlada *bikovsko* gibanje in tečaji bodo do konca leta še zrasli, vendar ne brez nihanj.

3.1. manj formalno ki kaže, izraža prepričanje o takem naraščanju

► **prid. beseda** + sam. beseda

- *Bikovsko* razpoloženje vlagateljev je potegnilo oba osrednja borzna indeksa krepko navzgor.
- Večjega popravka navzdol ni pričakovati, napovedi so večinoma *bikovske*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bíkouski]

IPA: [ˈbi:kóʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bíkovski
RODILNIK: bíkovskega
DAJALNIK: bíkovskemu
TOŽILNIK: bíkovski
 živo bíkovskega
MESTNIK: pri bíkovskem
ORODNIK: z bíkovskim

dvojina

IMENOVALNIK: bíkovska
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskima
TOŽILNIK: bíkovska
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskima

množina

IMENOVALNIK: bíkovski
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskim
TOŽILNIK: bíkovske
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bíkovska
RODILNIK: bíkovske
DAJALNIK: bíkovski

TOŽILNIK: bíkovsko
MESTNIK: pri bíkovski
ORODNIK: z bíkovsko

dvojina

IMENOVALNIK: bíkovski
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskima
TOŽILNIK: bíkovski
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskima

množina

IMENOVALNIK: bíkovske
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskim
TOŽILNIK: bíkovske
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bíkovsko
RODILNIK: bíkovskega
DAJALNIK: bíkovskemu
TOŽILNIK: bíkovsko
MESTNIK: pri bíkovskem
ORODNIK: z bíkovskim

dvojina

IMENOVALNIK: bíkovski
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskima
TOŽILNIK: bíkovski
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskima

množina

IMENOVALNIK: bíkovska
RODILNIK: bíkovskih
DAJALNIK: bíkovskim
TOŽILNIK: bíkovska
MESTNIK: pri bíkovskih
ORODNIK: z bíkovskimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj bíkovski

ženski spol

EDNINA: bôlj bíkovska

srednji spol

EDNINA: bôlj bíkovsko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj bíkovski

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj bíkovska

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj bíkovsko

TONEMSKO

[bíkouski]

IPA: [bi:kóʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: b́kovski
RODILNIK: b́kovskega
DAJALNIK: b́kovskemu
TOŽILNIK: b́kovski
 živo b́kovskega
MESTNIK: pri b́kovskem
ORODNIK: z b́kovskim

dvojina

IMENOVALNIK: b́kovska
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskima
TOŽILNIK: b́kovska
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskima

množina

IMENOVALNIK: b́kovski
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskim
TOŽILNIK: b́kovske
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: b́kovska
RODILNIK: b́kovske
DAJALNIK: b́kovski
TOŽILNIK: b́kovsko
MESTNIK: pri b́kovski
ORODNIK: z b́kovsko

dvojina

IMENOVALNIK: b́kovski
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskima
TOŽILNIK: b́kovski
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskima

množina

IMENOVALNIK: b́kovske
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskim
TOŽILNIK: b́kovske
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: b́kovsko
RODILNIK: b́kovskega
DAJALNIK: b́kovskemu
TOŽILNIK: b́kovsko
MESTNIK: pri b́kovskem
ORODNIK: z b́kovskim

dvojina

IMENOVALNIK: b́kovski
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskima
TOŽILNIK: b́kovski
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskima

množina

IMENOVALNIK: b́kovska
RODILNIK: b́kovskih
DAJALNIK: b́kovskim
TOŽILNIK: b́kovska
MESTNIK: pri b́kovskih
ORODNIK: z b́kovskimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
moški spol

EDNINA: b̀lj b́kovski

ženski spol

EDNINA: b̀lj b́kovska

srednji spol

EDNINA: b̀lj b́kovsko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
moški spol

EDNINA: ǹjbolj in ǹjbolj b́kovski

ženski spol

EDNINA: ǹjbolj in ǹjbolj b́kovska

srednji spol

EDNINA: ǹjbolj in ǹjbolj b́kovsko

STALNE ZVEZE

bikovska mati

iz živaloreje krava, katere potomci so plemenski biki

- Reja *bikovskih mater*, s katero se ukvarjajo od sredine 80. let, jim je doslej prinesla že številne uspehe.
- Za osemenjevanje *bikovskih mater* in plemenic rjave pasme je bilo kupljeno seme dveh rjavih bikov.

IZVOR

↑bik

bíoplástika bíoplástike samostalnik ženskega spola

[b́joplástika]

POMEN

plastika, ki je biorazgradljiva ali izdelana iz obnovljivih organskih materialov

- *Bioplastika* je večinoma izdelana iz virov rastlinskega in živalskega izvora, njena največja prednost pa je razgradljivost.
- Izdelki iz *bioplastike* naj bi zamenjali sedanje plastične izdelke, ki jih pridobivajo iz nafte in naravnega plina.
- *Bioplastika* je zelo primerna tudi za pribor, ki ostane po množičnih prireditvah. Skupaj z ostanki hrane ga preprosto odložiš na kompost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[b́joplástika]

IPA: ['bi:jo'pla:stika]

ednina

IMENOVALNIK: bíoplástika

RODILNIK: bíoplástike

DAJALNIK: bíoplástiki

TOŽILNIK: **bióplástiko**
MESTNIK: pri **bióplástiki**
ORODNIK: z **bióplástiko**

dvojina

IMENOVALNIK: **bióplástiki**
RODILNIK: **bióplástik**
DAJALNIK: **bióplástikama**
TOŽILNIK: **bióplástiki**
MESTNIK: pri **bióplástikah**
ORODNIK: z **bióplástikama**

množina

IMENOVALNIK: **bióplástike**
RODILNIK: **bióplástik**
DAJALNIK: **bióplástikam**
TOŽILNIK: **bióplástike**
MESTNIK: pri **bióplástikah**
ORODNIK: z **bióplástikami**

TONEMSKO

[bǐjoplástika]

IPA: [bǐ:jòplà:stíka]

ednina

IMENOVALNIK: **bǐoplástika**
RODILNIK: **bǐoplástike**
DAJALNIK: **bǐoplástiki**
TOŽILNIK: **bǐoplástiko**
MESTNIK: pri **bǐoplástiki**
ORODNIK: z **bǐoplástiko**

dvojina

IMENOVALNIK: **bǐoplástiki**
RODILNIK: **bǐoplástik**
DAJALNIK: **bǐoplástikama**
TOŽILNIK: **bǐoplástiki**
MESTNIK: pri **bǐoplástikah**
ORODNIK: z **bǐoplástikama**

množina

IMENOVALNIK: **bǐoplástike**
RODILNIK: **bǐoplástik**
DAJALNIK: **bǐoplástikam**
TOŽILNIK: **bǐoplástike**
MESTNIK: pri **bǐoplástikah**
ORODNIK: z **bǐoplástikami**

IZVOR

prevzeto iz angl. *bioplastic*, iz ↑*bio*... + ↑*plastika*

bióplinárna *bióplinárne* samostalnik ženskega spola

[bǐjoplinárna]

POMEN

obrat za proizvodnjo in distribucijo bioplina

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

gradnja bioplinarne

▪ Gradnja *bioplinarne* je stala 7,5 milijona evrov, s proizvodnjo 10 milijonov kWh električne energije iz plinov gnojnice in zelene mase pa na leto zmanjšuje količino izpustov CO₂ v ozračje za devet tisoč ton.

▪ Pomembna prednost *bioplinarne* je, da lahko gnojevko, stranske živalske produkte in tudi organske kuhinjske odpadke uporablja za pridobivanje do okolja prijaznejše električne in toplotne energije.

...

▪ Poudaril je, da je bila *bioplinarna* zgrajena po mednarodnih standardih in skladno s slovensko zakonodajo.

▪ V Evropi obratuje veliko *bioplinarn*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bǐjoplinárna]

IPA: [ˈbi:jòpliˈna:rna]

ednina

IMENOVALNIK: **bióplinárna**
RODILNIK: **bióplinárne**
DAJALNIK: **bióplinárni**
TOŽILNIK: **bióplinárno**
MESTNIK: pri **bióplinárni**
ORODNIK: z **bióplinárno**

dvojina

IMENOVALNIK: **bióplinárni**
RODILNIK: **bióplinárn**
DAJALNIK: **bióplinárnama**
TOŽILNIK: **bióplinárni**
MESTNIK: pri **bióplinárnah**
ORODNIK: z **bióplinárnama**

množina

IMENOVALNIK: **bióplinárne**
RODILNIK: **bióplinárn**
DAJALNIK: **bióplinárnam**
TOŽILNIK: **bióplinárne**
MESTNIK: pri **bióplinárnah**
ORODNIK: z **bióplinárnami**

TONEMSKO

[bǐjoplinárna]

IPA: [bǐ:jòpliná:rna]

ednina

IMENOVALNIK: **bǐoplinárna**
RODILNIK: **bǐoplinárne**
DAJALNIK: **bǐoplinárni**
TOŽILNIK: **bǐoplinárno**
MESTNIK: pri **bǐoplinárni**
ORODNIK: z **bǐoplinárno**

dvojina

IMENOVALNIK: **bǐoplinárni**
RODILNIK: **bǐoplinárn**
DAJALNIK: **bǐoplinárnama**
TOŽILNIK: **bǐoplinárni**
MESTNIK: pri **bǐoplinárnah**
ORODNIK: z **bǐoplinárnama**

množina

IMENOVALNIK: **bǐoplinárne**
RODILNIK: **bǐoplinárn**
DAJALNIK: **bǐoplinárnam**
TOŽILNIK: **bǐoplinárne**

MESTNIK: pri bîoplinârnah
ORODNIK: z bîoplinârnami

IZVOR
↑bio... + ↑plinarna

bîp in **bîp** medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljenim **i** posnema srednje visok opozorilni zvok ali signal elektronskih naprav

▪ Pokličeš, zaslišiš le glasbo, *bip* in potem moraš pustiti sporočilo.

▪ Ročna ura se je začela oglašati »*bip, bip, bip* ...«

1.1. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljenim **i** posnema srednje visok zvok, ki prekriva neprimerne besede v objavljenih govorjenih besedilih

▪ Preklinjata kot za stavo. *Bip-bip-bip-bip*. Komaj razumeš, kaj si govorita.

▪ Skladbe ne bomo objavili, saj bi zvenela približno tako: »Nikotin, *biip, biip, biip*.«

2. kot samostalnik, tudi ponovljeno, tudi z večkrat ponovljenim **i** srednje visok opozorilni zvok ali signal elektronskih naprav

▪ Posebnost voznikovega delovnega prostora so stikala, ki ob vsakem pritisku oddajo zvočni *bip*.

▪ Na vrhu ladijskega stolpa je slišal medel *bip-bip-bip* iz radiooperaterske kabine.

▪ Sledi dolgi *biip*, nato zaslišimo moškega, ki pusti sporočilo.

IZVOR
prevzeto iz angl. *beep*, imitativnega izvora

blagopokójen *blagopokójna* *blagopokójno* pridevnik
[*blagopokójən* *blagopokójna* *blagopokójno*]

POMEN

1. privzdignjeno, v nekaterih zvezah v obliki **blagopokojni mrtev, pokojen**; SIN.: neformalno, slabšalno crknjen

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

blagopokojni škof

▪ Dan po Maistrovem prazniku, 26. novembra, je rojstni dan še enega velikega Mariborčana – *blagopokojnega* svetniškega škofa Antona Martina Slomška.

▪ Svojemu *blagopokojnemu* očetu je pomagala in do zadnjega ljubeče skrbela zanj.

1.1. ekspresivno ki ne obstaja, ne deluje več

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

▪ Moj stric je upokojen poštar, služboval je še v časih *blagopokojne* Avstrije in je sila tenkovesten človek.

▪ Postal bo pomočnik urednice, s katero sta složno sodelovala pri *blagopokojnem* dnevniku Republika.

...

▪ Vajina ljubezen je, tako razumem iz tvojega pisma, že *blagopokojna*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[*blagopokójən* *blagopokójna* *blagopokójno*]
IPA: [*blagɔpɔ'ko:jən* *blagɔpɔ'ko:jna* *blagɔpɔ'ko:jno*]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: *blagopokójen*
določno *blagopokójni*

RODILNIK: *blagopokójnega*

DAJALNIK: *blagopokójnemu*

TOŽILNIK: *blagopokójen*

določno *blagopokójni*

živo *blagopokójnega*

MESTNIK: pri *blagopokójnem*

ORODNIK: z *blagopokójnim*

dvojina

IMENOVALNIK: *blagopokójna*

RODILNIK: *blagopokójnih*

DAJALNIK: *blagopokójnima*

TOŽILNIK: *blagopokójna*

MESTNIK: pri *blagopokójnih*

ORODNIK: z *blagopokójnima*

množina

IMENOVALNIK: *blagopokójni*

RODILNIK: *blagopokójnih*

DAJALNIK: *blagopokójnim*

TOŽILNIK: *blagopokójne*

MESTNIK: pri *blagopokójnih*

ORODNIK: z *blagopokójnimi*

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: *blagopokójna*

RODILNIK: *blagopokójne*

DAJALNIK: *blagopokójni*

TOŽILNIK: *blagopokójno*

MESTNIK: pri *blagopokójni*

ORODNIK: z *blagopokójno*

dvojina

IMENOVALNIK: *blagopokójni*

RODILNIK: *blagopokójnih*

DAJALNIK: *blagopokójnima*

TOŽILNIK: *blagopokójni*

MESTNIK: pri *blagopokójnih*

ORODNIK: z *blagopokójnima*

množina

IMENOVALNIK: *blagopokójne*

RODILNIK: *blagopokójnih*

DAJALNIK: *blagopokójnim*

TOŽILNIK: *blagopokójne*

MESTNIK: pri *blagopokójnih*

ORODNIK: z blagopokójnimi
srednji spol
ednina

IMENOVALNIK: blagopokójno
RODILNIK: blagopokójnega
DAJALNIK: blagopokójnemu
TOŽILNIK: blagopokójno
MESTNIK: pri blagopokójnem
ORODNIK: z blagopokójnim

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokójni
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnima
TOŽILNIK: blagopokójni
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokójna
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnim
TOŽILNIK: blagopokójna
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnimi

TONEMSKO

[blagopokójən blagopokójna blagopokójno]

IPA: [blagɔpəkò:jən blagɔpəkò:jná blagɔpəkò:jnó]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokójen
določno blagopokójni
RODILNIK: blagopokójnega
DAJALNIK: blagopokójnemu
TOŽILNIK: blagopokójen
določno blagopokójni
živo blagopokójnega
MESTNIK: pri blagopokójnem
ORODNIK: z blagopokójnim

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokójna
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnima
TOŽILNIK: blagopokójna
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokójni
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnim
TOŽILNIK: blagopokójne
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokójna
RODILNIK: blagopokójne
DAJALNIK: blagopokójni
TOŽILNIK: blagopokójno

MESTNIK: pri blagopokójni
ORODNIK: z blagopokójno

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokójni
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnima
TOŽILNIK: blagopokójni
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokójne
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnim
TOŽILNIK: blagopokójne
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokójno
RODILNIK: blagopokójnega
DAJALNIK: blagopokójnemu
TOŽILNIK: blagopokójno
MESTNIK: pri blagopokójnem
ORODNIK: z blagopokójnim

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokójni
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnima
TOŽILNIK: blagopokójni
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokójna
RODILNIK: blagopokójnih
DAJALNIK: blagopokójnim
TOŽILNIK: blagopokójna
MESTNIK: pri blagopokójnih
ORODNIK: z blagopokójnimi

in

[blagopokòjən blagopokòjna blagopokòjno]

IPA: [blagɔpəkò:jən blagɔpəkò:jna blagɔpəkò:jnò]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokòjen
določno blagopokòjni
RODILNIK: blagopokòjnega
DAJALNIK: blagopokòjnemu
TOŽILNIK: blagopokòjen
določno blagopokòjni
živo blagopokòjnega
MESTNIK: pri blagopokòjnem
ORODNIK: z blagopokòjnim

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokòjna
RODILNIK: blagopokòjnih

DAJALNIK: blagopokôjnima
TOŽILNIK: blagopokôjna
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokôjni
RODILNIK: blagopokôjnih
DAJALNIK: blagopokôjnim
TOŽILNIK: blagopokôjne
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokôjna
RODILNIK: blagopokôjne
DAJALNIK: blagopokôjni
TOŽILNIK: blagopokôjno
MESTNIK: pri blagopokôjni
ORODNIK: z blagopokôjno

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokôjni
RODILNIK: blagopokôjnih
DAJALNIK: blagopokôjnima
TOŽILNIK: blagopokôjni
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokôjne
RODILNIK: blagopokôjnih
DAJALNIK: blagopokôjnim
TOŽILNIK: blagopokôjne
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: blagopokôjno
RODILNIK: blagopokôjnega
DAJALNIK: blagopokôjnemu
TOŽILNIK: blagopokôjno
MESTNIK: pri blagopokôjnem
ORODNIK: z blagopokôjnim

dvojina

IMENOVALNIK: blagopokôjni
RODILNIK: blagopokôjnih
DAJALNIK: blagopokôjnima
TOŽILNIK: blagopokôjni
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnima

množina

IMENOVALNIK: blagopokôjna
RODILNIK: blagopokôjnih
DAJALNIK: blagopokôjnim
TOŽILNIK: blagopokôjna
MESTNIK: pri blagopokôjnih
ORODNIK: z blagopokôjnimi

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *blagopokôjnī*, iz ↑blag v pomenu 'dober' + ↑pokojen

bodíka bodíke samostalnik ženskega spola

[bodíka]

POMEN

1. koničast izrastek pri živalih ali rastlinah

▪ Popenjava vrtnica, zimski jasmin in robida se oprijemljejo ogrodja s pomočjo dolgih bičastih in upogljivih poganjkov, trni in *bodike* pa jim služijo kot opora.

2. iz zoologije morska riba z velikimi usti ter strupenimi bodicami po hrbtu in v škrgah, ki živi zlasti na morskem dnu; primerjaj lat. *Scorpaena*

▪ Tako morski pajek kot *bodika* se znata skriti v pesku v plitvini, zato ju le stežka opazimo.

▪ *Bodike* so čokate ribe, njihova značilnost je zelo velika glava, ki ima ob straneh izrazit koščen greben.

▪ *Bodike* so mirne in veličastne ribe, ki jih je razmeroma enostavno gojiti v akvariju s prostornino najmanj 300 litrov.

3. zimzelen grm z gladkimi ali nazobčanimi listi z bodicami in drobnimi okroglimi plodovi navadno rdeče barve; primerjaj lat. *Ilex aquifolium*; SIN.: iz botanike navadna bodika

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

vejica bodike

▪ Med vrtovi in progo so bili zasajeni grmi *bodike*, tako da se kolibe iz hiš skoraj ni videlo.

▪ V Rimu so si podarjali vejice ob decembrskih praznovanjih in tudi v krščanstvu je vejica *bodike* z rdečimi jagodami simbol praznikov.

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

▪ *Bodika* ima zelo lepe temno zelene bleščeče liste, ženske rastline pa imajo jeseni tudi živo rdeče jagode, ki včasih ostanejo na vejah vse do pomladi.

▪ *Bodika* je ponavadi nizko drevesce (v vrtovih tudi do tri metre visoko) ali grm z vedno zelenimi in bleščečimi listi.

▪ Kadar so temperature pozimi izredno nizke, se lahko zgodi, da *bodika* odvrže liste.

...

▪ *Bodiko* z jagodami ponekod uporabljajo tudi za božični okras.

▪ Listje je pri *bodiki* res vednozeleno, vendar rastlina z vznikom novih listov vsako leto odvrže nekaj starih.

▪ Strma pobočja so gozdnata, v osojnih legah so pogosta rastišča tise in *bodike*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bodíka]

IPA: [bɔ'di:ka]

ednina

IMENOVALNIK: bodíka

RODILNIK: bodíke
DAJALNIK: bodíki
TOŽILNIK: bodíko
MESTNIK: pri bodíki
ORODNIK: z bodíko

dvojina

IMENOVALNIK: bodíki
RODILNIK: bodík
DAJALNIK: bodíkama
TOŽILNIK: bodíki
MESTNIK: pri bodíkah
ORODNIK: z bodíkama

množina

IMENOVALNIK: bodíke
RODILNIK: bodík
DAJALNIK: bodíkam
TOŽILNIK: bodíke
MESTNIK: pri bodíkah
ORODNIK: z bodíkami

TONEMSKO

[bodíka]

IPA: [bɔdi:ká]

ednina

IMENOVALNIK: bodíka
RODILNIK: bodíke
DAJALNIK: bodíki
TOŽILNIK: bodíko
MESTNIK: pri bodíki
ORODNIK: z bodíko

dvojina

IMENOVALNIK: bodíki
RODILNIK: bodík
DAJALNIK: bodíkama
TOŽILNIK: bodíki
MESTNIK: pri bodíkah
ORODNIK: z bodíkama

množina

IMENOVALNIK: bodíke
RODILNIK: bodík
DAJALNIK: bodíkam
TOŽILNIK: bodíke
MESTNIK: pri bodíkah
ORODNIK: z bodíkami

STALNE ZVEZE

navadna bodika

iz botanike zimzelen grm z gladkimi ali nazobčanimi listi z bodicami in drobnimi okroglimi plodovi navadno rdeče barve; primerjaj lat. *Ilex aquifolium*; SIN.: bodika

▪ V severnejših deželah je poleg *navadne bodike* za žive meje zelo uporabljena drobnolistna vrsta, doma iz Japonske in Koreje.

▪ *Navadna bodika* je bila od nekaj priljubljena okrasna rastlina in jo danes najdemo tudi na območjih opuščenih kmetij.

▪ *Navadna bodika* je pri nas na seznamu zavarovanih rastlin že vse od leta 1922.

IZVOR

↑bosti

bogatún bogatúna samostalnik moškega spola

[bogatún]

POMEN

slabšalno kdor ima, si je pridobil veliko materialnih dobrin

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Mestnim *bogatunom* kriza ni pristrigla peruti – še več, izkoristili jo bodo za nov zagon.
- Amaterski udeleženci na tekmovanju so zvečine adrenalinski odvisneži, pustolovci in avanturisti ali zdolgočaseni *bogatuni*, ki se dirke udeležijo za popestritev vsakdanjika.

...

▪ *Bogatuni* z dvomljivim izvorom premoženja so postali filozofi, ki s svojih jaht prepričujejo obubožane, da sta za srečo potrebna le ljubezen in zdravje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bogatún]

IPA: [bɔga'tu:n]

ednina

IMENOVALNIK: bogatún
RODILNIK: bogatúna
DAJALNIK: bogatúnu
TOŽILNIK: bogatúna
MESTNIK: pri bogatúnu
ORODNIK: z bogatún**om**

dvojina

IMENOVALNIK: bogatúna
RODILNIK: bogatún**ov**
DAJALNIK: bogatún**oma**
TOŽILNIK: bogatúna
MESTNIK: pri bogatún**ih**
ORODNIK: z bogatún**oma**

množina

IMENOVALNIK: bogatúni
RODILNIK: bogatún**ov**
DAJALNIK: bogatún**om**
TOŽILNIK: bogatúne
MESTNIK: pri bogatún**ih**
ORODNIK: z bogatúni

TONEMSKO

[bogatún]

IPA: [bɔga'tu:n]

ednina

IMENOVALNIK: bogatún
RODILNIK: bogatúna
DAJALNIK: bogatúnu
TOŽILNIK: bogatúna

MESTNIK: pri bogatûnu
ORODNIK: z bogatûnom

dvojina

IMENOVALNIK: bogatûna
RODILNIK: bogatûnov
DAJALNIK: bogatûnoma
TOŽILNIK: bogatûna
MESTNIK: pri bogatûnih
ORODNIK: z bogatûnoma

množina

IMENOVALNIK: bogatûni
RODILNIK: bogatûnov
DAJALNIK: bogatûnom
TOŽILNIK: bogatûne
MESTNIK: pri bogatûnih
ORODNIK: z bogatûni

BESEDOTVORJE

ženski spol: bogatunka

IZVOR

↑ bogat

bogatúnka bogatúnke samostalnik ženskega spola

[bogatúnka]

POMEN

slabšalno ženska, ki ima, si je pridobila veliko materialnih dobrin

▪ Zatrjuje, da zakona s tajkunom ni končala kot *bogatunka*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bogatúnka]

IPA: [boga'tu:ŋka]

ednina

IMENOVALNIK: bogatúnka
RODILNIK: bogatúnke
DAJALNIK: bogatúnki
TOŽILNIK: bogatúnko
MESTNIK: pri bogatúnki
ORODNIK: z bogatúnko

dvojina

IMENOVALNIK: bogatúnki
RODILNIK: bogatúnk
DAJALNIK: bogatúnkama
TOŽILNIK: bogatúnki
MESTNIK: pri bogatúnkah
ORODNIK: z bogatúnkama

množina

IMENOVALNIK: bogatúnke
RODILNIK: bogatúnk
DAJALNIK: bogatúnkam
TOŽILNIK: bogatúnke
MESTNIK: pri bogatúnkah
ORODNIK: z bogatúnkami

TONEMSKO

[bogatúnka]

IPA: [bogatú:ŋkà]

ednina

IMENOVALNIK: bogatúnka
RODILNIK: bogatúnke
DAJALNIK: bogatúnki
TOŽILNIK: bogatúnko
MESTNIK: pri bogatúnki
ORODNIK: z bogatúnko

dvojina

IMENOVALNIK: bogatúnki
RODILNIK: bogatúnk
DAJALNIK: bogatúnkama
TOŽILNIK: bogatúnki
MESTNIK: pri bogatúnkah
ORODNIK: z bogatúnkama

množina

IMENOVALNIK: bogatúnke
RODILNIK: bogatúnk
DAJALNIK: bogatúnkam
TOŽILNIK: bogatúnke
MESTNIK: pri bogatúnkah
ORODNIK: z bogatúnkami

IZVOR

↑ bogatun

borága boráge samostalnik ženskega spola

[borága]

POMEN

1. zdravilna rastlina z modrikastimi zvezdastimi cvetovi in mesnatimi suličastimi listi na votlem dlakavem stebelu ali del te rastline; primerjaj lat. *Borago officinalis*

- V začetku meseca julija porežemo *borago*.
- Čaj iz *borage* naj bi ugodno deloval na jetra, vendar če z njim pretiravamo, jim lahko prej škodimo kot koristimo.
- Pripravki *borage* vplivajo tudi na nadledvični žlezi in pospešujejo izločanje adrenalina.

1.1. listi te rastline, zlasti kot začimba

- Drobnjak, koper in *borago* oplaknemo, do suhega popivnemo in sesekljamo.
- Dodajte sesekljano *borago* in ribjo juho ter vse skupaj počasi dušite še nekaj minut.
- Stari Rimljani so *borago* dodajali v solate.

1.2. zdravilni pripravek iz te rastline

- V ljudskem zdravilstvu velja, da *boraga* iz telesa izloči vse strupene snovi s tem, ko močno pospešuje potenje.
- *Boraga* lahko umiri kašelj in lajša težave revmatikov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[borága]

IPA: [bɔ'ra:ga]

ednina

IMENOVALNIK: borága

RODILNIK: boráge

DAJALNIK: borági

TOŽILNIK: borágo

MESTNIK: pri borági

ORODNIK: z borágo

dvojina

IMENOVALNIK: borági

RODILNIK: borág

DAJALNIK: borágama

TOŽILNIK: borági

MESTNIK: pri borágah

ORODNIK: z borágama

množina

IMENOVALNIK: boráge

RODILNIK: borág

DAJALNIK: borágam

TOŽILNIK: boráge

MESTNIK: pri borágah

ORODNIK: z borágami

TONEMSKO

[borâga]

IPA: [bɔrâ:gà]

ednina

IMENOVALNIK: borâga

RODILNIK: borâge

DAJALNIK: borâgi

TOŽILNIK: borâgo

MESTNIK: pri borâgi

ORODNIK: z borâgo

dvojina

IMENOVALNIK: borâgi

RODILNIK: borâg

DAJALNIK: borâgama

TOŽILNIK: borâgi

MESTNIK: pri borâgah

ORODNIK: z borâgama

množina

IMENOVALNIK: borâge

RODILNIK: borâg

DAJALNIK: borâgam

TOŽILNIK: borâge

MESTNIK: pri borâgah

ORODNIK: z borâgami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Borago*) iz srlat. *borrago*, nejasnega izvora, morda iz arab. *abū 'araq*, dobesedno 'oče znoja', ker se je rastlina uporabljala za pospeševanje potenja

bóraks bóraksa samostalnik moškega spola

[bóraks]

POMEN

bela ali brezbarvna kristalna snov kot sestavina za čistila, razkužila, belila

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

raztopina boraksa | žlička boraksa

- Močna raztopina *boraksa* in eteričnega olja čajevca odstrani plesen.

- Če madež ne izgine, z gobo vtremo vanj mešanico žličke *boraksa* in 250 ml vode.

- Nahajališča *boraksa* so v Kaliforniji, Turčiji in Tibetu.

...

- V čašo daj 0,5 g *boraksa* in 15 ml destilirane vode.

- *Boraks* raztopimo v vroči vodi in pustimo, da se ohladi na sobno temperaturo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bóraks]

IPA: ['bo:raks]

ednina

IMENOVALNIK: bóraks

RODILNIK: bóraksa

DAJALNIK: bóraksu

TOŽILNIK: bóraks

MESTNIK: pri bóraksu

ORODNIK: z bóraksom

dvojina

IMENOVALNIK: bóraksa

RODILNIK: bórakov

DAJALNIK: bóraksoma

TOŽILNIK: bóraksa

MESTNIK: pri bóraksih

ORODNIK: z bóraksoma

množina

IMENOVALNIK: bóraksi

RODILNIK: bórakov

DAJALNIK: bóraksom

TOŽILNIK: bórakse

MESTNIK: pri bóraksih

ORODNIK: z bóraksi

TONEMSKO

[bôraks]

IPA: [bó:ràks]

ednina

IMENOVALNIK: bôraks

RODILNIK: bôraksa

DAJALNIK: bôraksu

TOŽILNIK: bôraks

MESTNIK: pri bôraksu

ORODNIK: z bôraksom

dvojina

IMENOVALNIK: bôraksa

RODILNIK: bôrakov

DAJALNIK: bôraksoma

TOŽILNIK: bôraksa
MESTNIK: pri bôraksih
ORODNIK: z bôraksoma

množina

IMENOVALNIK: bôraksi
RODILNIK: bôraksov
DAJALNIK: bôraksom
TOŽILNIK: bôrakse
MESTNIK: pri bôraksih
ORODNIK: z bôraksi

IZVOR

prevzeto prek nem. *Borax*, srlat. *borax* in arab. *bawraq* iz perz. *būrah*

bôrov¹ bôrova bôrovo pridevnik

[bôrou bôrova bôrovo]

POMEN

1. ki je v zvezi z bori¹ 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

borov gozd, gozdiček | borov les | borova smola | borovo drevo

- V *borovem* gozdu se pod drevesi z leti nabere precej debel sloj iglic.
- Gorelo je na poldrugi hektar velikem zemljišču, ki je poraslo s travo in *borovimi* drevesi.

1.1. ki je del bora¹ 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

borov storž | borovi vršički | borova krošnja, veja | borove iglice | borovo deblo, lubje

- Smrekove in *borove* vršičke je najbolje nabirati, ko so približno dva centimetra dolgi.
- Požgana *borova* debela so znova ozelenela, tako rekoč mrtev bor je pognal iglice in nove veje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bôrou bôrova bôrovo]

IPA: [ˈbɔːrɔɥ ˈbɔːrɔva ˈbɔːrɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrov
RODILNIK: bôrovega
DAJALNIK: bôrovemu
TOŽILNIK: bôrov
 živo bôrovega
MESTNIK: pri bôrovem
ORODNIK: z bôrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bôrova
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovima
TOŽILNIK: bôrova
MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrovi
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovim
TOŽILNIK: bôrove
MESTNIK: pri bôrovih
ORODNIK: z bôrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrova
RODILNIK: bôrove
DAJALNIK: bôrovi
TOŽILNIK: bôrovo
MESTNIK: pri bôrovi
ORODNIK: z bôrovo

dvojina

IMENOVALNIK: bôrovi
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovima
TOŽILNIK: bôrovi
MESTNIK: pri bôrovih
ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrove
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovim
TOŽILNIK: bôrove
MESTNIK: pri bôrovih
ORODNIK: z bôrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrovo
RODILNIK: bôrovega
DAJALNIK: bôrovemu
TOŽILNIK: bôrovo
MESTNIK: pri bôrovem
ORODNIK: z bôrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bôrovi
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovima
TOŽILNIK: bôrovi
MESTNIK: pri bôrovih
ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrova
RODILNIK: bôrovih
DAJALNIK: bôrovim
TOŽILNIK: bôrova
MESTNIK: pri bôrovih
ORODNIK: z bôrovimi

TONEMSKO

[bórou bórova bórovo]

IPA: [b̌ɔːrɔɥ b̌ɔːrɔva b̌ɔːrɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bórov
RODILNIK: bórovega
DAJALNIK: bórovemu
TOŽILNIK: bórov
 živo bórovega
MESTNIK: pri bórovem
ORODNIK: z bórovim

dvojina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórove
DAJALNIK: bórovi
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórovi
ORODNIK: z bórovo

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórove
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bórovo
RODILNIK: bórovega
DAJALNIK: bórovemu
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórovem
ORODNIK: z bórovim

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

STALNE ZVEZE

borova ogorčica

1. iz agronomije ličinka žuželke, ki zajeda zlasti iglavce in povzroča hitro venenje in sušenje dreves;

primerjaj lat. *Bursaphelenchus xylophilus*

- *Borova ogorčica* vstopi v drevo skozi luknjice, ki jih pri odlaganju jajčec izdolbe samica hroščka.
- *Borova ogorčica* je v zadnjih desetletjih v japonskih gozdovih najpomembnejši škodljivec, zadnja leta pa povzroča veliko škode tudi na Kitajskem.

1.1. bolezen dreves, zlasti borov, ki jo povzroča ta ličinka

- Ureja se načrt ukrepanja v primeru izbruha *borove ogorčice*.
- Borov smolasti rak je glivična bolezen, ki podobno kot *borova ogorčica* povzroča propadanje borov.

borov glivec

iz biologije kodrasta, cvetači podobna užitna goba, ki raste na borovih koreninah; primerjaj lat. *Sparassis crispa*

- *Borove glivce* lahko najdemo pozno poleti in jeseni ob deblih in koreninah borov.
- *Borov glivec* je zelo okusen, njegov okus spominja na orehe, meso pa je belo.

borov goban

iz biologije užiten goban z rdeče rjavim rahlo nagubanim klobukom in trdim, sočnim mesom, ki raste pod bori in bukvami; primerjaj lat. *Boletus pinophilus*

- V sušnem času je *borov goban* navadno precej navrtan od ličink žuželk.
- Na kakšnih tisočih kvadratnih metrih pomešano rastejo poletni gobani, jesenski gobani in *borovi gobani*.

borovo gostivanje; glej **borovo gostüvanje**
prekmurski običaj uprizarjanja poroke osebe z borom, ki se odvije, če se v predpustnem času v vasi nihče ne poroči

- Izsledki novejših raziskav kažejo, da je mogoče pustne maske kurentov in običaj *borovega gostivanja* razumeti kot daljni odmev prastarih pomladnih obredov.

▪ Goričanci so se trdno oklepali svojih navad in običajev. Zato se je ohranilo *borovo gostivanje*, v katerem sodeluje vsa vas.

borovo gostivanje; tudi **borovo gostivanje** prekmurski običaj uprizarjanja poroke osebe z borom, ki se odvija, če se v predpustnem času v vasi nihče ne poroči

- Prekmurci in Porabci na *borovih gostivanjih* oživljajo stare ljudske šege in običaje ter na šaljiv način opozorijo na nenavadne dogodke in nepravilnosti v domačem in širšem okolju.
- Zahtevna organizacija je eden od razlogov, da je *borovih gostivanj* v Prekmurju čedalje manj.

borov prelec

iz zoologije metulj sivkaste barve s progami, katerega gosenice naredijo na borih zapredke in ponoči objedajo iglice; primerjaj lat. *Thaumetopoea pityocampa*

- Na parceli, ki jo imam v Istri in na kateri rastejo borovci, se vsako leto naseli *borov prelec*.
- Gosenice *borovega prelca* obžirajo iglice in brste bora, ličinke smrekovega prelca pa jedo iglice smreke.
- Veterinarji opozarjajo na pojav gosenic *borovega prelca*, ki so nevarne tako za živali kot tudi za ljudi.

IZVOR

↑bor

bôrov² bôrova bôrovo tudi **bórov** bórova bórovo

pridevnik

[bôrou bôrova bôrovo] tudi [bórou bórova bórovo]

POMEN

ki je v zvezi z borom²

► **prid. beseda** + sam. beseda

borovo jeklo | borova kislina, sol | borove spojine

- Izolaciji je dodana *borova* sol, ki preprečuje gorenje, hkrati pa odvrča insekte in preprečuje razvoj plesni.
- Na tržišču je množica *borovih* gnojil, med katerimi lahko izbiramo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[bôrou bôrova bôrovo]

IPA: [ˈbɔːrou ˈbɔːroua ˈbɔːrou]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrov

RODILNIK: bôrovega

DAJALNIK: bôrovemu

TOŽILNIK: bôrov

živo bôrovega

MESTNIK: pri bôrovem

ORODNIK: z bôrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bôrova

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovima

TOŽILNIK: bôrova

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrovi

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovim

TOŽILNIK: bôrove

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrova

RODILNIK: bôrove

DAJALNIK: bôrovi

TOŽILNIK: bôrovo

MESTNIK: pri bôrovi

ORODNIK: z bôrovo

dvojina

IMENOVALNIK: bôrovi

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovima

TOŽILNIK: bôrovi

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrove

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovim

TOŽILNIK: bôrove

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bôrovo

RODILNIK: bôrovega

DAJALNIK: bôrovemu

TOŽILNIK: bôrovo

MESTNIK: pri bôrovem

ORODNIK: z bôrovim

dvojina

IMENOVALNIK: bôrovi

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovima

TOŽILNIK: bôrovi

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovima

množina

IMENOVALNIK: bôrova

RODILNIK: bôrovih

DAJALNIK: bôrovim

TOŽILNIK: bôrova

MESTNIK: pri bôrovih

ORODNIK: z bôrovimi

tudi

[bórou bórova bórovo]
IPA: [ˈbo:rɔu ˈbo:rɔva ˈbo:rɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bórov
RODILNIK: bórovega
DAJALNIK: bórovemu
TOŽILNIK: bórov
 živo bórovega
MESTNIK: pri bórovem
ORODNIK: z bórovim

dvojina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórove
DAJALNIK: bórovi
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórovi
ORODNIK: z bórovo

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórove
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bórovo
RODILNIK: bórovega
DAJALNIK: bórovemu
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórovem
ORODNIK: z bórovim

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

TONEMSKO

[bórou bórova bórovo]
IPA: [bò:rɔu bò:rɔva bò:rɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bórov
RODILNIK: bórovega
DAJALNIK: bórovemu
TOŽILNIK: bórov
 živo bórovega
MESTNIK: pri bórovem
ORODNIK: z bórovim

dvojina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovim
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórove
DAJALNIK: bórovi
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórovi
ORODNIK: z bórovo

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórovih
DAJALNIK: bórovima
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórovih
ORODNIK: z bórovima

množina

IMENOVALNIK: bórove

RODILNIK: bórov**ih**
DAJALNIK: bórov**im**
TOŽILNIK: bórove
MESTNIK: pri bórov**ih**
ORODNIK: z bórov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bórovo
RODILNIK: bórove**ga**
DAJALNIK: bórov**emu**
TOŽILNIK: bórovo
MESTNIK: pri bórov**em**
ORODNIK: z bórov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bórovi
RODILNIK: bórov**ih**
DAJALNIK: bórov**ima**
TOŽILNIK: bórovi
MESTNIK: pri bórov**ih**
ORODNIK: z bórov**ima**

množina

IMENOVALNIK: bórova
RODILNIK: bórov**ih**
DAJALNIK: bórov**im**
TOŽILNIK: bórova
MESTNIK: pri bórov**ih**
ORODNIK: z bórov**imi**

tudi

[bòroʋ bòrova bòrovo]

IPA: [bó:ròʋ bó:ròva bó:ròʋə]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: bòrov
RODILNIK: bòrove**ga**
DAJALNIK: bòrov**emu**
TOŽILNIK: bòrov
živo bòrove**ga**
MESTNIK: pri bòrov**em**
ORODNIK: z bòrov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bòrova
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**ima**
TOŽILNIK: bòrova
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: bòrovi
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**im**
TOŽILNIK: bòrove
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: bòrova
RODILNIK: bòrove
DAJALNIK: bòrovi
TOŽILNIK: bòrovo
MESTNIK: pri bòrovi
ORODNIK: z bòrovo

dvojina

IMENOVALNIK: bòrovi
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**ima**
TOŽILNIK: bòrovi
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: bòrove
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**im**
TOŽILNIK: bòrove
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: bòrovo
RODILNIK: bòrove**ga**
DAJALNIK: bòrov**emu**
TOŽILNIK: bòrovo
MESTNIK: pri bòrov**em**
ORODNIK: z bòrov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: bòrovi
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**ima**
TOŽILNIK: bòrovi
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**ima**

množina

IMENOVALNIK: bòrova
RODILNIK: bòrov**ih**
DAJALNIK: bòrov**im**
TOŽILNIK: bòrova
MESTNIK: pri bòrov**ih**
ORODNIK: z bòrov**imi**

IZVOR

↑bor

brálnik brálnika samostalnik moškega spola

[brálnik]

POMEN

1. naprava ali del naprave za branje podatkov

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

bralnik kartic

▪ Pomnilniške kartice lahko povežemo z računalnikom, če je opremljen z univerzalnim *bralnikom* kartic.

▪ Slike prek *bralnika* kartic prenesite na pomnilniško kartico.

► prid. beseda + **sam. beseda**

vdelan, vgrajen bralnik

- Zmogljivi *bralnik* kartic je izjemno priročen za prenos, saj tehta le dobrih 20 gramov.
- Računalnik je v nekoliko večjem ohišju vseboval tudi laserski *bralnik* za črtno kodo.
- Nepridipravi namestijo svoj *bralnik* za kartice in kamero, s katero posnamejo pin, nato pa z dvojnikom kartice dvignejo gotovino z drugih bankomatov.

...

- *Bralnik* za pomnilniške kartice zna prebrati vse pomembne tipe kartic.
- Biometrični potni list je na točkah preverjanja treba odpreti in položiti na *bralnik*.

2. prenosna elektronska naprava za branje, shranjevanje elektronskih knjig; SIN.: e-bralnik

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditeljskem

bralnik e-knjig, knjig

- Podjetje bo 27. avgusta na trg poslal tretjo generacijo *bralnikov* e-knjig.
- Izdelek je križanec med tabličnim računalnikom in *bralnikom* knjig.

► prid. beseda + **sam. beseda**

elektronski bralnik

- Vse več ljudi bere knjige na elektronskih *bralnikih*.
- Ne sodi med najhitrejšje *bralnike*, ima pa zelo tanko ohišje in bo s priloženim stojalom zasedel kar najmanj prostora na pisalni mizi.

...

- *Bralnik* omogoča dostop do množice naslovov hkrati, ponuja nam možnost preklapljanja na druge knjige, spletne enciklopedije, bloge, časopise.
- Ocenil je, da se kupcu naložba v nakup *bralnika* izplača pri približno treh kupljenih e-knjigah na mesec.

3. naprava ali del naprave, ki izdeluje kopije slik, dokumentov, navadno za shranjevanje na računalniku

► prid. beseda + **sam. beseda**

barvni bralnik | hiter, zmogljiv bralnik | namenski bralnik | namizni bralnik | biometrični, optični bralnik | vgrajen bralnik

- Pri velikih povečavah se izkaže, da namizni optični *bralniki* ne morejo vedno izpolniti zahtev po kakovosti.
- V ohišje je vgrajen biometrični *bralnik* prstnih odtisov, s katerim lahko odklenemo podatke na disku.
- Tržišču so ponudili zmogljiv *bralnik* profesionalne kvalitete.
- V svoji ponudbi ima tako najcenejše *bralnike* za rabo doma kakor tudi profesionalne *bralnike*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

bralnik omogoča KAJ

- *Bralniki* pri večjih ločljivostih po navadi delujejo počasneje, tako dobljeni izdelki pa na disku zavzamejo veliko več prostora.

► **sam. beseda** + **sam. beseda v roditeljskem**

ločljivost bralnika

- Postopek prebiranja se začne, ko papir položimo na stekleno površino in zapremo pokrov *bralnika*.

...

- Za varnost podatkov je še dodatno poskrbljeno z vdelanim *bralnikom* prstnih odtisov, ki je namenjen identifikaciji uporabnika.
- Pri branju drobnega besedila smo od *bralnika* z optično ločljivostjo 1200 pik na palec pričakovali več.

4. programska oprema za ogled vsebine datotek v določenem formatu

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditeljskem

bralnik novic | bralnik PDF-datotek, PDF-dokumentov | bralnik pošte

- Na računalniku bodo naloženi spletni brskalnik, *bralnik* PDF-datotek, urejevalnik besedil ter ostala nepogrešljiva orodja.
- Brskalnik se ponaša z veliko paletto spremljevalnih programov. Vključen je *bralnik* pošte in novic.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

bralnik omogoča KAJ

- *Bralnik* omogoča odpiranje in omejeno urejanje datotek.

...

- *Bralnik* za datoteke PDF sicer omogoča označevanje in kopiranje besedila, vendar pri tem izgubimo obliko.

5. programska oprema zlasti za slepe in slabovidne, ki pretvarja zapisano besedilo v govorno

- Ob Braillovi vrstici je hkrati mogoče uporabljati tudi *bralnik* besedil.
- *Bralnik* omogoča, da se zapisano posluša v zvočni obliki, do besedil pa se lahko dostopa z zvočnimi ukazi, miško ali s tipkovnico.
- Govorec je skupaj z *bralniki* zaslona ali knjig uporaben kot pomoč slepim in slabovidnim.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brálnik]

IPA: [ˈbraːlnik]

ednina

IMENOVALNIK: brálnik

RODILNIK: brálnika

DAJALNIK: brálniku

TOŽILNIK: brálnik

MESTNIK: pri brálniku

ORODNIK: z brálnikom

dvojina

IMENOVALNIK: brálnika

RODILNIK: brálnikov

DAJALNIK: brálnikoma

TOŽILNIK: brálnika

MESTNIK: pri brálnikih
ORODNIK: z brálnikoma

množina

IMENOVALNIK: brálniki
RODILNIK: brálnikov
DAJALNIK: brálnikom
TOŽILNIK: brálnike
MESTNIK: pri brálnikih
ORODNIK: z brálniki

TONEMSKO

[brálnik]

IPA: [brá:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: brálnik
RODILNIK: brálnika
DAJALNIK: brálniku
TOŽILNIK: brálnik
MESTNIK: pri brálniku
ORODNIK: z brálnikom

dvojina

IMENOVALNIK: brálnika
RODILNIK: brálnikov
DAJALNIK: brálnikoma
TOŽILNIK: brálnika
MESTNIK: pri brálnikih
ORODNIK: z brálnikoma

množina

IMENOVALNIK: brálniki
RODILNIK: brálnikov
DAJALNIK: brálnikom
TOŽILNIK: brálnike
MESTNIK: pri brálnikih
ORODNIK: z brálniki

IZVOR

↑brati

brámor brámorja samostalnik moškega spola

[brámor]

POMEN

iz zoologije večja žuželka z manjšimi krili in lopatastimi prednjimi nogami, ki koplje podzemne rove in objeda podzemne dele rastlin; primerjaj lat. *Gryllotalpa gryllotalpa*

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- V rahlih in pognojenih tleh se *bramor* najbolje počuti.
- Da se *bramorji* preveč ne razmnožijo, poskrbijo vrtnarji, krti, rovke in kosi.
- Mlade koreninice rada objedata voluhar in *bramor*, slednji pa pogosto pride pogledat tudi na površino.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- *Bramorja* zatiramo zgodaj poleti z uničenjem gnezd, ki jih izkopljejo predvsem na gredah, gnojenih s hlevskim gnojem.

- *Bramorje* lovimo v steklene kozarce, zakopane do roba v zemljo.

...

- Po mesecu dni mladi *bramorji* zapustijo gnezdo, do takrat pa zanje skrbi samica, vmes se še levijo.
- Vrtnar nastavlja *bramorjem* pasti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brámor]

IPA: [ˈbra:mɔr]

ednina

IMENOVALNIK: brámor
RODILNIK: brámorja
DAJALNIK: brámorju
TOŽILNIK: brámorja
MESTNIK: pri brámorju
ORODNIK: z brámorjem

dvojina

IMENOVALNIK: brámorja
RODILNIK: brámorjev
DAJALNIK: brámorjema
TOŽILNIK: brámorja
MESTNIK: pri brámorjih
ORODNIK: z brámorjema

množina

IMENOVALNIK: brámorji
RODILNIK: brámorjev
DAJALNIK: brámorjem
TOŽILNIK: brámorje
MESTNIK: pri brámorjih
ORODNIK: z brámorji

TONEMSKO

[brámor]

IPA: [brá:mór]

ednina

IMENOVALNIK: brámor
RODILNIK: brámorja
DAJALNIK: brámorju
TOŽILNIK: brámorja
MESTNIK: pri brámorju
ORODNIK: z brámorjem

dvojina

IMENOVALNIK: brámorja
RODILNIK: brámorjev tudi brâmorjev
DAJALNIK: brámorjema
TOŽILNIK: brámorja
MESTNIK: pri brámorjih tudi pri brâmorjih
ORODNIK: z brámorjema

množina

IMENOVALNIK: brámorji
RODILNIK: brámorjev tudi brâmorjev
DAJALNIK: brámorjem
TOŽILNIK: brámorje
MESTNIK: pri brámorjih tudi pri brâmorjih
ORODNIK: z brámorji tudi z brâmorji

IZVOR

< *mramor* < pslov. **mormorъ*, tako kot stcslov. *izmrъmъrati*, strus. *izmoromrati* 'poglodati, izjesti' iz ide. korena **merh₂*- 'mleti, stiskati, drobiti, tretji', prvotno torej 'tisti, ki gloda, žre'

brancín brancína samostalnik moškega spola

[brancín]

POMEN

1. morska riba s srebrnkastim hrbtom in izrastkom na sredini škržnega poklopca; primerjaj lat.

Dicentrarhus labrax

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti brancine | loviti brancine

- V ribogojnici v Piranskem zalivu gojijo izvrstne *brancine*.
- V portoroškem in strunjanskem ribolovnem rezervatu lovijo s trnki predvsem *brancine*, orade, ovčice, špare in lice.

▶ priredna zveza

brancin in orada

- Gojijo predvsem orade, *brancine* in morske liste.

...

▪ V devet metrov globokih okroglih mrežah so v krogu plavali *brancini*.

▪ Poklicnim morskim ribičem je uspel velik ulov, saj se je v njihove mreže ujelo približno 15 ton cipljev in približno sto kilogramov *brancinov*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

divji brancin | pečen brancin | piranski brancin | svež brancin

- File divjega *brancina* na žaru je bil brezhibno pečen.
- Pečene *brancine* vzemite iz folije, jih prelijte z omako, ki je nastala med pečenjem, in postrezite s kuhanim krompirjem.
- Iz kuhinje je dišal svež piranski *brancin*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

file brancina

- Jed postavimo na krožnik: najprej pečen krompir, nato koromač, fileje *brancina* in na koncu češnjev paradižnik.

...

▪ Poskusite zanimiv recept za *brancina* na žaru.

▪ *Brancina* očistimo, oplaknemo, osušimo in od znotraj natremo s soljo in poprom.

▪ V štirih ljubljanskih ribarnicah smo preverili, koliko stane kilogram *brancinov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brancín]

IPA: [bran'tsi:n]

ednina

IMENOVALNIK: brancín

RODILNIK: brancína

DAJALNIK: brancínu

TOŽILNIK: brancína

MESTNIK: pri brancínu

ORODNIK: z brancínom

dvojina

IMENOVALNIK: brancína

RODILNIK: brancínov

DAJALNIK: brancínoma

TOŽILNIK: brancína

MESTNIK: pri brancínih

ORODNIK: z brancínoma

množina

IMENOVALNIK: brancíni

RODILNIK: brancínov

DAJALNIK: brancínom

TOŽILNIK: brancíne

MESTNIK: pri brancínih

ORODNIK: z brancíni

TONEMSKO

[brancín]

IPA: [brantsí:n]

ednina

IMENOVALNIK: brancín

RODILNIK: brancína

DAJALNIK: brancínu

TOŽILNIK: brancína

MESTNIK: pri brancínu

ORODNIK: z brancínom

dvojina

IMENOVALNIK: brancína

RODILNIK: brancínov

DAJALNIK: brancínoma

TOŽILNIK: brancína

MESTNIK: pri brancínih

ORODNIK: z brancínoma

množina

IMENOVALNIK: brancíni

RODILNIK: brancínov

DAJALNIK: brancínom

TOŽILNIK: brancíne

MESTNIK: pri brancínih

ORODNIK: z brancíni

IZVOR

prevzeto iz ben. it. *branzìn*, iz nar. it. *branzo* 'škrge, rakove klešče ali noge', to prevzeto iz gr. *bránkhia* 'škrge', prvotno torej 'riba, za katero so značilne velike škrge'

brávo medmet

[brávo]

POMEN

1. izraža, da govorec navdušeno kaj odobrava, koga hvali

- Dober predlog, *bravo*, čestitam.
- *Bravo* mladi. Uprli ste se.

▪ »*Bravo, bravo, bravo!*« Toliko spontanega navdušenja, žarečih nasmehov, ploskanja in vztrajnega mahanja še nisem bila deležna.

1.1. ironično izraža, da govorec česa ne odobrava, s čim ni zadovoljen

- Trikrat *bravo* za butalščino!
- Ja, *bravo* jaz! Zakaj sem bila takšna kura, besno razmišljam.

2. kot samostalnik izraz navdušenega odobravanja, pohvale

- A niso trije popravljeni predmeti uspeh? Ali si to ne zasluži glasnega *bravo!*?
- Le redkim je to uspelo, velik *bravo* za njih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brávo]

IPA: ['bra:vɔ]

TONEMSKO

[brâvo]

IPA: [brá:vò]

IZVOR

prevzeto iz it. *bravo*, prvotneje pridevnik 'dober, sposoben, pogumen, srčen'

brisáča brisáče samostalnik ženskega spola

[brisáča]

POMEN

1. izdelek iz vpojnega blaga za brisanje telesa

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

čista, stara, sveža, umazana brisača | debela, majhna, velika brisača | groba, mehka brisača | kopalna brisača | mokra, suha, vlažna brisača

- Roke splaknite in jih osušite s čisto *brisačo* za roke.
- Ko pridete iz vode, se oprhajte, zavijte v veliko kopalno *brisačo* in še dobre pol ure počivajte.
- Otroka dvignite iz vode, ga zavijte v toplo *brisačo* in temeljito osušite.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

oviti brisačo okoli ČESA | podložiti, pogrniti, položiti, razgrniti brisačo | potrebovati, uporabljati brisačo | prinesiti, pripraviti si, vzeti brisačo

- V garderobi smo oblekli kopalke, vzeli *brisače* in šli do bazena.
- Okoli glave si ovijte *brisačo* in nato pet do deset minut globoko vdihavajte paro.
- Vsak naj uporablja svoje *brisače*, ki se lahko prekuhavajo.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

brisati, otreti, posušiti z brisačo | oviti, pokriti, prekriti z brisačo | zdrgniti z brisačo

- Naravne kodre rahlo osušite z *brisačo*.
- Nagnemo se nad posodo z vročo vodo in se pokrijemo z *brisačo*, da ulovimo čim več hlapov.

- Stopil je izpod prhe in se pošteno otrl z *brisačo*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
sušenje brisač

- Vroče cevi so primerne za sušenje *brisač*.
- Očesne okužbe so lahko zelo nalezljive, zato se izogibajmo skupni uporabi *brisač* za obraz.

...

- V kopalnici je lahko radiator hkrati obešalnik za *brisače*.

1.1. izdelek iz vpojnega papirja, navadno za vpijanje odvečne vlage, maščobe; SIN.: brisačka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

kuhinjska brisača | papirna, papirnata brisača

- Zvitke zapečemo, odcedimo na papirnati *brisači* in še tople postrežemo.
- Za brisanje rok so najbolj priporočljive mehke papirnatate *brisače* ali sušilci rok s toplim zrakom.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

obrisati z brisačo | osušiti, popivnati, posušiti z brisačo

- Jajčevce popivnajte s papirnato *brisačo*.
- Zrezke oplaknite z mrzlo vodo in s kuhinjskimi *brisačami* osušite.
- Malo kreme vmasiramo v kožo in obrišemo s papirnato *brisačo* ali splaknemo s toplo vodo.

▶ glag. + na + **sam. beseda v tožilniku**

dati, preložiti, položiti, zložiti na brisačo

- Pečene polpete sproti polagamo na papirnatate *brisače*, da se odvečna maščoba odcedi.

...

- Zvitke ocvremo v vročem olju, jih odcedimo na papirnatih *brisačah* in še vroče ponudimo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brisáča]

IPA: [brí'sa:tʃa]

ednina

IMENOVALNIK: brisáča

RODILNIK: brisáče

DAJALNIK: brisáči

TOŽILNIK: brisáčo

MESTNIK: pri brisáči

ORODNIK: z brisáčo

dvojina

IMENOVALNIK: brisáči

RODILNIK: brisáč

DAJALNIK: brisáčama

TOŽILNIK: brisáči

MESTNIK: pri brisáčah

ORODNIK: z brisáčama

množina

IMENOVALNIK: brisáče

RODILNIK: brisáč

DAJALNIK: brisáčam

TOŽILNIK: brisáče

MESTNIK: pri brisač**ah**
ORODNIK: z brisač**ami**

TONEMSKO

[brisača]

IPA: [brisa:tʃá]

ednina

IMENOVALNIK: brisača

RODILNIK: brisače

DAJALNIK: brisači

TOŽILNIK: brisačo

MESTNIK: pri brisači

ORODNIK: z brisačo

dvojina

IMENOVALNIK: brisači

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisač**ama**

TOŽILNIK: brisači

MESTNIK: pri brisač**ah**

ORODNIK: z brisač**ama**

množina

IMENOVALNIK: brisače

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisač**am**

TOŽILNIK: brisače

MESTNIK: pri brisač**ah**

ORODNIK: z brisač**ami**

FRAZEOLOGIJA

vreči brisačo v ring

predati se, prenehati si prizadevati kaj

▪ Štirje zaporedni katastrofalni porazi v slabih dveh mesecih so jih prisilili, da *so vrgli brisačo v ring*.

Pogoltnili so ponos in zaprosili za premirje.

▪ To so šale na račun tistega, ki prvi *vrže brisačo v ring*, pa ne ve, da je njegov nasprotnik tudi tik pred tem, da prizna poraz.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: brisačka

IZVOR

↑brisati

brisačka brisačke samostalnik ženskega spola

[brisačka]

POMEN

1. navadno ekspresivno brisača, zlasti manjša

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bombažna brisačka | mehka brisačka | vlažna brisačka

▪ V posodo nalijemo vročo vodo, vanjo namočimo bombažno *brisačko* in jo ožamemo.

▪ Z mehko *brisačko* operite otrokova ušeska.

▪ Preden nanesete masko, na obraz položite toplo vlažno *brisačko*.

1.1. izdelek iz vpojnega papirja, navadno za vpijanje odvečne vlage, maščobe; SIN.: brisača

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

papirnata brisačka

▪ Gobe do čistega obrišemo s papirnatimi *brisačkami* in tanko narežemo.

▪ Meso oplaknemo pod tekočo vodo in ga osušimo s papirnato kuhinjsko *brisačko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[brisačka]

IPA: [bri'sa:tʃka]

ednina

IMENOVALNIK: brisačka

RODILNIK: brisačke

DAJALNIK: brisački

TOŽILNIK: brisačko

MESTNIK: pri brisački

ORODNIK: z brisačko

dvojina

IMENOVALNIK: brisački

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisačk**ama**

TOŽILNIK: brisački

MESTNIK: pri brisačk**ah**

ORODNIK: z brisačk**ama**

množina

IMENOVALNIK: brisačke

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisačk**am**

TOŽILNIK: brisačke

MESTNIK: pri brisačk**ah**

ORODNIK: z brisačk**ami**

TONEMSKO

[brisačka]

IPA: [brisa:tʃká]

ednina

IMENOVALNIK: brisačka

RODILNIK: brisačke

DAJALNIK: brisački

TOŽILNIK: brisačko

MESTNIK: pri brisački

ORODNIK: z brisačko

dvojina

IMENOVALNIK: brisački

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisačk**ama**

TOŽILNIK: brisački

MESTNIK: pri brisačk**ah**

ORODNIK: z brisačk**ama**

množina

IMENOVALNIK: brisačke

RODILNIK: brisač

DAJALNIK: brisačk**am**

TOŽILNIK: brisačke

MESTNIK: pri brisačk**ah**

ORODNIK: z brisáčkami

IZVOR
↑brisača

bùmŋ in **búmŋ** medmet

POMEN

1. posnema zvok ob nepričakovanem močnem udarcu

- Vrata odpre sunkovito in – *bumŋ!* – mimo vozeče kolo zadene obnje.
- Ležim v kabini, ko naenkrat udari ... *bumŋ!* ...

1.1. ponazarja močen udarec, padec, doskok

- Matevž mi spodmakne stol. *Bumŋ!* Priletim z zadnjico na trda tla.
- Priletela sem, prmejduš, tresk in *bumŋ!* dol po stopnicah.

2. ponovljeno posnema nizke zvoke glasne glasbe

- Po naših cestah velikokrat vozijo avtomobili, kjer celo skozi zaprta okna prodira hrupna glasba, od katere slišimo le »*bumŋ, bumŋ, bumŋ!*«.
- Ko prideš v avtobus, spet dobiš porcijo hrupa iz slušalk najstniških potnikov: »ššš-*bumŋ, ššš-bumŋ, ššš-bumŋ!*«, pa če ti je prav ali ne.

3. ekspresivno ponazarja nenadno, hitro spremembo

- Spoznala sva se tudi v živo in *bumŋ!!* Postal mi je zelo všeč.
- Mlada ljubezen, vroča zaljubljenost in *bumŋ!* v zakon!

IZVOR
verjetno iz imitativne besede *buf*, morda pod vplivom ↑bum

capín capína samostalnik moškega spola

[capín]

POMEN

navadno slabšalno kdor se vede neustrezno, neodgovorno, ima negativne lastnosti ali se mu to pripisuje

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Sikal je predse in si v mislih predstavljal, kaj vse bo storil temu izdajalskemu *capínu*, ko ga dobi v roke.
- Najbrž si je to zaslužil, vendar mi je ubogega *capína* vseeno žal.

...

▪ *Capína* sta me – tako meni nič tebi nič – zabrisala v vodo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[capín]

IPA: [tsa'pi:n]

ednina

IMENOVALNIK: capín

RODILNIK: capína

DAJALNIK: capínu

TOŽILNIK: capína

MESTNIK: pri capínu

ORODNIK: s capínom

dvojina

IMENOVALNIK: capína

RODILNIK: capínov

DAJALNIK: capínoma

TOŽILNIK: capína

MESTNIK: pri capínih

ORODNIK: s capínoma

množina

IMENOVALNIK: capíni

RODILNIK: capínov

DAJALNIK: capínom

TOŽILNIK: capíne

MESTNIK: pri capínih

ORODNIK: s capíni

TONEMSKO

[capín]

IPA: [tsa'pi:n]

ednina

IMENOVALNIK: capín

RODILNIK: capína

DAJALNIK: capínu

TOŽILNIK: capína

MESTNIK: pri capínu

ORODNIK: s capínom

dvojina

IMENOVALNIK: capína

RODILNIK: capínov

DAJALNIK: capínoma

TOŽILNIK: capína

MESTNIK: pri capínih

ORODNIK: s capínoma

množina

IMENOVALNIK: capíni

RODILNIK: capínov

DAJALNIK: capínom

TOŽILNIK: capíne

MESTNIK: pri capínih

ORODNIK: s capíni

IZVOR

↑capa po zgledu *fakin* ipd.

capriccio capriccia samostalnik moškega spola

[kapríčo]

POMEN

iz glasbene umetnosti instrumentalna skladba s prosto

kompozicijo, navadno šaljivega, igrivega značaja

- Na ljubljanskem koncertu bo nastopil s svojimi priredbami petih Scarlattijevih klavirskih sonat in dveh Paganinijevih *capriccirov*.
- Frescobaldi je leta 1624 izdal 12 *capriccirov*.

- Za vse tragedije, ki sem jih doživel, sem že napisal ustrezno glasbo; zdaj bi rad ustvaril kak *capriccio* ali intermezzo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kapríčo]

IPA: [kap'ri:tʃɔ]

ednina

IMENOVALNIK: [kapríčo]

RODILNIK: [kapríča]

DAJALNIK: [kapríču]

TOŽILNIK: [kapríčo]

MESTNIK: [pri kapríču]

ORODNIK: [s kapríčem]

dvojina

IMENOVALNIK: [kapríča]

RODILNIK: [kapríčev]

DAJALNIK: [kapríčema]

TOŽILNIK: [kapríča]

MESTNIK: [pri kapríčih]

ORODNIK: [s kapríčema]

množina

IMENOVALNIK: [kapríči]

RODILNIK: [kapríčev]

DAJALNIK: [kapríčem]

TOŽILNIK: [kapríče]

MESTNIK: [pri kapríčih]

ORODNIK: [s kapríči]

TONEMSKO

[kapríčo]

IPA: [kap'ri:tʃɔ]

ednina

IMENOVALNIK: [kapríčo]

RODILNIK: [kapríča]

DAJALNIK: [kapríču]

TOŽILNIK: [kapríčo]

MESTNIK: [pri kapríču]

ORODNIK: [s kapríčem]

dvojina

IMENOVALNIK: [kapríča]

RODILNIK: [kapríčev]

DAJALNIK: [kapríčema]

TOŽILNIK: [kapríča]

MESTNIK: [pri kapríčih]

ORODNIK: [s kapríčema]

množina

IMENOVALNIK: [kapríči]

RODILNIK: [kapríčev]

DAJALNIK: [kapríčem]

TOŽILNIK: [kapríče]

MESTNIK: [pri kapríčih]

ORODNIK: [s kapríči]

IZVOR

prevzeto iz it. *capriccio*, nejasnega izvora

cíklokrós

cíklokrósa samostalnik moškega spola

[cíklokrós]

POMEN

1. kolesarska disciplina, pri kateri tekmovalec vozi po razgibani krožni stezi z različnimi ovirami, čez katere kolo občasno prenese

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

dirka, prvenstvo v ciklokrosu | pokal v ciklokrosu | prvak v ciklokrosu

▪ Aktualni svetovni prvak v *ciklokrosu* je slavil zmago na prvi dirki letošnjega svetovnega pokala v Švici.

▪ Na zahodu Francije je bilo svetovno prvenstvo v *ciklokrosu*, kjer se je bil ogorčen boj za zlato kolajno do zadnjih metrov.

▪ V svoji karieri je slavil že več kot 300 zmag na dirkah v *ciklokrosu*.

...

▪ Fantje so trdo delali celo zimo, tekli na smučeh, vadili v telovadnici in vozili *ciklokros*.

1.1. tekmovanje v tej disciplini

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Že drugič zapored je organiziral dobrodelni *ciklokros*.

▪ V izredno napornem *ciklokrosu* na blatni in razmočeni progi je v skupni uvrstitvi osvojil srebrno kolajno.

...

▪ Bil je drugi v *ciklokrosu*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cíklokrós]

IPA: ['tsi:klɔ'kro:s]

ednina

IMENOVALNIK: cíklokrós

RODILNIK: cíklokrósa

DAJALNIK: cíklokrósu

TOŽILNIK: cíklokrós

MESTNIK: pri cíklokrósu

ORODNIK: s cíklokrósom

dvojina

IMENOVALNIK: cíklokrósa

RODILNIK: cíklokrósov

DAJALNIK: cíklokrósoma

TOŽILNIK: cíklokrósa

MESTNIK: pri cíklokrósih

ORODNIK: s cíklokrósom

množina

IMENOVALNIK: cíklokrósi

RODILNIK: cíklokrósov

DAJALNIK: cíklokrósom

TOŽILNIK: cíklokróse

MESTNIK: pri cíklokrósih

ORODNIK: s cíklokrósi

TONEMSKO

[cíklokrôs]

IPA: [tsi:klòkrò:s]

ednina

IMENOVALNIK: cîklokròs
RODILNIK: cîklokròsa
DAJALNIK: cîklokròsu
TOŽILNIK: cîklokròs
MESTNIK: pri cîklokròsu
ORODNIK: s cîklokròsom

dvojina

IMENOVALNIK: cîklokròsa
RODILNIK: cîklokròsov
DAJALNIK: cîklokròsoma
TOŽILNIK: cîklokròsa
MESTNIK: pri cîklokròsih
ORODNIK: s cîklokròsoma

množina

IMENOVALNIK: cîklokròsi
RODILNIK: cîklokròsov
DAJALNIK: cîklokròsom
TOŽILNIK: cîklokròse
MESTNIK: pri cîklokròsih
ORODNIK: s cîklokròsi

IZVOR

prevzeto iz angl. *cyclo-cross* iz ↑(bi)cikel + ↑kros

cilindričen cilindrična cilindrično pridevnik

[cilindričən]

POMEN

1. v nekaterih zvezah v obliki **cilindrični** ki ima obliko valja ali po obliki spominja na valj

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

cilindrična oblika | cilindrična posoda

- Izberemo primerno vazo, najbolje glineno, *cilindrične* ali trapezne oblike.
- Ogromen in ozek *cilindričen* stolp se visoko dviguje nad vso četrt.
- Gavial ima dolg ozek *cilindrični* gobec in v čeljustih ogromno zob.

2. v obliki **cilindrični** ki je v zvezi s cilindrom **2.**

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

cilindrični vložek | cilindrična ključavnica

- Sodobna *cilindrična* ključavnica z zatiči se je pojavila okrog leta 1900.
- *Cilindrična* ključavnica je sestavljena iz telesa, vrtljivega cilindra, valjastih zatičev in vzmeti.
- Vlomitci najpogosteje vdirajo tako, da lomijo *cilindrične* vložke ključavnic.

3. v obliki **cilindrični** ki je v zvezi z očesno napako zaradi neenakomerne upognjenosti roženice

▪ Poltrde leče so se na trgu obdržale predvsem zaradi *cilindrične* dioptrije.

3.1. v obliki **cilindrični** ki se uporablja pri korekciji take napake

▶ **prid. beseda** + sam. beseda
cilindrične leče

▪ S *cilindrično* lečo lahko astigmatizem pogosto korigiramo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cilindričən]

IPA: [tsi'li:ndritʃən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: cilindričen
določno cilindrični

RODILNIK: cilindričnega

DAJALNIK: cilindričnemu

TOŽILNIK: cilindričen

določno cilindrični

živo cilindričnega

MESTNIK: pri cilindričnem

ORODNIK: s cilindričnim

dvojina

IMENOVALNIK: cilindrična

RODILNIK: cilindričnih

DAJALNIK: cilindričnima

TOŽILNIK: cilindrična

MESTNIK: pri cilindričnih

ORODNIK: s cilindričnima

množina

IMENOVALNIK: cilindrični

RODILNIK: cilindričnih

DAJALNIK: cilindričnim

TOŽILNIK: cilindrične

MESTNIK: pri cilindričnih

ORODNIK: s cilindričnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: cilindrična

RODILNIK: cilindrične

DAJALNIK: cilindrični

TOŽILNIK: cilindrično

MESTNIK: pri cilindrični

ORODNIK: s cilindrično

dvojina

IMENOVALNIK: cilindrični

RODILNIK: cilindričnih

DAJALNIK: cilindričnima

TOŽILNIK: cilindrični

MESTNIK: pri cilindričnih

ORODNIK: s cilindričnima

množina

IMENOVALNIK: cilindrične

RODILNIK: cilindričnih

DAJALNIK: cilindričnim

TOŽILNIK: cilindrične

MESTNIK: pri cilindričnih

ORODNIK: s cilindričnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: cilindrično

RODILNIK: cilíndričnega
DAJALNIK: cilíndričnemu
TOŽILNIK: cilíndrično
MESTNIK: pri cilíndričnem
ORODNIK: s cilíndričnim

dvojina

IMENOVALNIK: cilíndrični
RODILNIK: cilíndričnih
DAJALNIK: cilíndričnima
TOŽILNIK: cilíndrični
MESTNIK: pri cilíndričnih
ORODNIK: s cilíndričnima

množina

IMENOVALNIK: cilíndrična
RODILNIK: cilíndričnih
DAJALNIK: cilíndričnim
TOŽILNIK: cilíndrična
MESTNIK: pri cilíndričnih
ORODNIK: s cilíndričnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj cilíndričen

ženski spol

EDNINA: bòlj cilíndrična

srednji spol

EDNINA: bòlj cilíndrično

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj cilíndričen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj cilíndrična

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj cilíndrično

TONEMSKO

[cilíndričən]

IPA: [tsilí:ndritʃən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: cilíndričen
določno cilíndrični

RODILNIK: cilíndričnega

DAJALNIK: cilíndričnemu

TOŽILNIK: cilíndričen

določno cilíndrični

živo cilíndričnega

MESTNIK: pri cilíndričnem

ORODNIK: s cilíndričnim

dvojina

IMENOVALNIK: cilíndrična

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnima

TOŽILNIK: cilíndrična

MESTNIK: pri cilíndričnih

ORODNIK: s cilíndričnima

množina

IMENOVALNIK: cilíndrični

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnim

TOŽILNIK: cilíndrične
MESTNIK: pri cilíndričnih
ORODNIK: s cilíndričnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: cilíndrična

RODILNIK: cilíndrične

DAJALNIK: cilíndrični

TOŽILNIK: cilíndrično

MESTNIK: pri cilíndrični

ORODNIK: s cilíndrično

dvojina

IMENOVALNIK: cilíndrični

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnima

TOŽILNIK: cilíndrični

MESTNIK: pri cilíndričnih

ORODNIK: s cilíndričnima

množina

IMENOVALNIK: cilíndrične

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnim

TOŽILNIK: cilíndrične

MESTNIK: pri cilíndričnih

ORODNIK: s cilíndričnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: cilíndrično

RODILNIK: cilíndričnega

DAJALNIK: cilíndričnemu

TOŽILNIK: cilíndrično

MESTNIK: pri cilíndričnem

ORODNIK: s cilíndričnim

dvojina

IMENOVALNIK: cilíndrični

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnima

TOŽILNIK: cilíndrični

MESTNIK: pri cilíndričnih

ORODNIK: s cilíndričnima

množina

IMENOVALNIK: cilíndrična

RODILNIK: cilíndričnih

DAJALNIK: cilíndričnim

TOŽILNIK: cilíndrična

MESTNIK: pri cilíndričnih

ORODNIK: s cilíndričnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj cilíndričen

ženski spol

EDNINA: bòlj cilíndrična

srednji spol

EDNINA: bòlj cilíndrično

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj cilíndričen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj cilíndrična

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj cilindrično

IZVOR

prevzeto iz nem. *zylindrisch* iz ↑cylinder

cípelj cíplja samostalnik moškega spola

[cípəl]

POMEN

1. morska riba z dvema kratkima hrbtnima plavutma in s temnejšimi progami vzdolž telesa;

primerjaj lat. *Mugil*

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

jata cipljev | lov, ribolov, ulov cipljev | vrsta cipljev

▪ Ribiči nadzirajo ribolovni rezervat in skrbijo za jato *cipljev*.

▪ V Jadranu živi šest vrst *cipljev*, ki se razlikujejo po velikosti in načinu hranjenja.

▪ Posebno poglavje v uredbi bo urejalo ulov *cipljev* v portoroškem rezervatu.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti ciplje

▪ Stari ribiči lovijo *ciplje* tudi z vršami.

▶ sam. beseda + na + **sam. beseda v tožilniku**

lov na ciplje

▪ V obeh ribiških skupinah se strinjajo z oceno, da bi morali imeti koncesijo za lov na *ciplje* v rezervatu za daljše obdobje.

...

▪ Bližina kanala, ki spaja jezero z morjem in pri katerem se zaradi tega mešata sladka in slana voda, ustvarja razmere, v katerih se radi zadržujejo *ciplji*.

▪ V večje kanale zaidejo predvsem mladice orad, brancinov in *cipljev*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

pečen cipelj | svež cipelj

▪ Prijatelje je povabil na porcijo pečenih *cipljev*.

▪ Kar nekaj slovenskih ribarnic bo danes prodajalo sveže *ciplje* iz portoroškega ribolovnega rezervata.

▪ Na glavnem pomolu so raztovarjali ulov in za mimoidoče pekli okusne *ciplje*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cípəl]

IPA: [ˈtsi:pəl]

ednina

IMENOVALNIK: cípelj

RODILNIK: cíplja

DAJALNIK: cíplju

TOŽILNIK: cíplja

MESTNIK: pri cíplju

ORODNIK: s cípljem

dvojina

IMENOVALNIK: cíplja

RODILNIK: cípljev

DAJALNIK: cípljema

TOŽILNIK: cíplja

MESTNIK: pri cípljih

ORODNIK: s cípljema

množina

IMENOVALNIK: cíplji

RODILNIK: cípljev

DAJALNIK: cípljem

TOŽILNIK: cíplje

MESTNIK: pri cípljih

ORODNIK: s cíplji

TONEMSKO

[cípəl]

IPA: [tsì:pəl]

ednina

IMENOVALNIK: cípelj

RODILNIK: cíplja

DAJALNIK: cíplju

TOŽILNIK: cíplja

MESTNIK: pri cíplju

ORODNIK: s cípljem

dvojina

IMENOVALNIK: cíplja

RODILNIK: cípljev tudi cîpljev

DAJALNIK: cípljema

TOŽILNIK: cíplja

MESTNIK: pri cípljih tudi pri cîpljih

ORODNIK: s cípljema

množina

IMENOVALNIK: cíplji

RODILNIK: cípljev tudi cîpljev

DAJALNIK: cípljem

TOŽILNIK: cíplje

MESTNIK: pri cípljih tudi pri cîpljih

ORODNIK: s cíplji tudi s cîplji

in

[cîpəl]

IPA: [tsí:pəl]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: cîpelj

RODILNIK: cîplja

DAJALNIK: cîplju

TOŽILNIK: cîplja

MESTNIK: pri cîplju

ORODNIK: s cîpljem

dvojina

IMENOVALNIK: cîplja

RODILNIK: cîpljev

DAJALNIK: cîpljema

TOŽILNIK: cîplja

MESTNIK: pri cîpljih

ORODNIK: s cîpljema

množina

IMENOVALNIK: cîplji

RODILNIK: cîpljev
DAJALNIK: cîpljem
TOŽILNIK: cîplje
MESTNIK: pri cîpljih
ORODNIK: s cîplji

IZVOR

prevzeto prek hrv. *cìpal*, roman. jezikov in lat. *cephalus* iz gr. *képhalos* iz *kephalé* 'glava' po razmeroma veliki glavi te vrste ribe

ck; in **cak** medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno posnema zvok pri rezanju, sekljanju

- Narežemo na tanke rezine in »*ck ck ck*« sesekljamo.
- Stekel sem v kopalnico, poiskal žiletko, položil grudo na papir in *ck, ck, ck*.

2. ponazarja hitro dejanje, ki mu navadno sledi konec, dokončanje česa

- Drugo jutro sem gospe sporočila, da imam obveznosti in da prekinjam dogovor. *CK!* Prekinila sem.
- Križec, krožec, križec, krožec, *ck* – trije v vrsti. Zmaga. Se še spomnite te igrice?
- Zgodba bo enaka, *ck*, elektrike ne bo.

IZVOR

↑*cak*

Cl simbol

POMEN

simbol za kemijski element *klor*

- Skupina halogeniranih ogljikovodikov vsebuje halogene elemente klor (*Cl*), fluor (F), brom (Br) in jod (I) ter vodik (H), ki je lahko prisoten ali tudi ne.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *Cl*, simbola za element ↑klor

concerto grosso *concerta grossa* samostalnik moškega spola

[končêrto gróso]

POMEN

iz glasbene umetnosti večstavčna instrumentalna skladba s kontrastnimi deli, ki jih izmenjuje izvajata manjša skupina solističnih instrumentov in orkester

- Schnittkejev opus obsega tri velike skupine del: simfonije, *concerte grosse* in solistične koncerte.
- V baroku je nastalo več novih glasbenih oblik: opera, oratorij, kantata, sonata, suite, fuga, *concerto grosso* in koncert.
- Ko je bleščeča londonska operna doba minila, je bil Händel prisiljen pisati »cenejša« instrumentalna dela;

tako so nastali znameniti *concerti grossi*, za katere je značilen dvogovor med manjšo skupino solistov in celotnim orkestrom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[končêrto gróso]

IPA: [kɔn'tʃe:rtɔ 'gro:sɔ]

ednina

IMENOVALNIK: [končêrto gróso]

RODILNIK: [končêrta grósa]

DAJALNIK: [končêrtu grósu]

TOŽILNIK: [končêrto gróso]

MESTNIK: [pri končêrtu grósu]

ORODNIK: [s končêrtom grósom]

dvojina

IMENOVALNIK: [končêrta grósa]

RODILNIK: [končêrtov grósov]

DAJALNIK: [končêrtoma grósuma]

TOŽILNIK: [končêrta grósa]

MESTNIK: [pri končêrtih grósih]

ORODNIK: [s končêrtoma grósuma]

množina

IMENOVALNIK: [končêrti grósi]

RODILNIK: [končêrtov grósov]

DAJALNIK: [končêrtom grósom]

TOŽILNIK: [končêrte gróse]

MESTNIK: [pri končêrtih grósih]

ORODNIK: [s končêrti grósi]

TONEMSKO

[končêrto grôso]

IPA: [kɔntʃé:rtò gró:sò]

ednina

IMENOVALNIK: [končêrto grôso]

RODILNIK: [končêrta grôsa]

DAJALNIK: [končêrtu grôsu]

TOŽILNIK: [končêrto grôso]

MESTNIK: [pri končêrtu grôsu]

ORODNIK: [s končêrtom grôsom]

dvojina

IMENOVALNIK: [končêrta grôsa]

RODILNIK: [končêrtov grôsov]

DAJALNIK: [končêrtoma grôsuma]

TOŽILNIK: [končêrta grôsa]

MESTNIK: [pri končêrtih grôsih]

ORODNIK: [s končêrtoma grôsuma]

množina

IMENOVALNIK: [končêrti grôsi]

RODILNIK: [končêrtov grôsov]

DAJALNIK: [končêrtom grôsom]

TOŽILNIK: [končêrte grôse]

MESTNIK: [pri končêrtih grôsih]

ORODNIK: [s končêrti grôsi]

IZVOR

prevzeto iz it. *concerto grosso* 'veliki koncert', iz ↑koncert in *grosso* v pomenu 'velik'

cúcek cúcka samostalnik moškega spola

[cúcək]

POMEN

1. navadno slabšalno **pes, zlasti manjši**; SIN.: ekspresivno kužek, navadno ekspresivno psiček, navadno slabšalno ščene

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

potepuški cucek | sosedov cucek

- Na dvorišču ju je obljajal majhen *cucek* z zavitim repom.
- Hiše so bile obdane z vrtovi, na katerih se poulični *cucek* ni smel prikazati.

...

▪ Ni mogla razumeti, kako sta lahko tako oboževali zoprnega *cucka*.
▪ *Cucek* je vohljajal gor pa dol in ni opazil, da na ograji ždi mačka.

2. slabšalno kdor je pretirano pohleven, poslušen, bojazljiv ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno ščene

▪ Moj zabavni, hrupni prijatelj se je v pičem letu dni spremenil v pohlevnega *cucka* z ugaslimi očmi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[cúcək]

IPA: [ˈtsuːtsək]

ednina

IMENOVALNIK: cúcek

RODILNIK: cúcka

DAJALNIK: cúcku

TOŽILNIK: cúcka

MESTNIK: pri cúcku

ORODNIK: s cúckom

dvojina

IMENOVALNIK: cúcka

RODILNIK: cúckov

DAJALNIK: cúckoma

TOŽILNIK: cúcka

MESTNIK: pri cúckih

ORODNIK: s cúckoma

množina

IMENOVALNIK: cúcki

RODILNIK: cúckov

DAJALNIK: cúckom

TOŽILNIK: cúcke

MESTNIK: pri cúckih

ORODNIK: s cúcki

TONEMSKO

[cúcək]

IPA: [tsúːtsək]

ednina

IMENOVALNIK: cúcek

RODILNIK: cúcka

DAJALNIK: cúcku

TOŽILNIK: cúcka

MESTNIK: pri cúcku

ORODNIK: s cúckom

dvojina

IMENOVALNIK: cúcka

RODILNIK: cúckov

DAJALNIK: cúckoma

TOŽILNIK: cúcka

MESTNIK: pri cúckih

ORODNIK: s cúckoma

množina

IMENOVALNIK: cúcki

RODILNIK: cúckov

DAJALNIK: cúckom

TOŽILNIK: cúcke

MESTNIK: pri cúckih

ORODNIK: s cúcki

FRAZEOLOGIJA

kot polit cucek/kužek

kot polit cucek

kot polit kužek

zelo potrto, preplašeno

- Po hrbtu so se mi zlivale debele srage potu, ko sem se zavédel, da sem ob vseh otroških neumnostih pravkar naredil daleč največjo. Domov sem se odplazil *kot polit cucek*, se ulegel na kavč in se poskušal umiriti.
- Počutil sem se povsem nelagodno, ko sem *kot polit kužek* capljajal za njim.
- Člani tolpe so mu sledili *kot politu kužki*.

kot psa/cucka

kot psa

kot cucka

izraža, poudarja, da kako neugodno, težavno dejanje, stanje nastopa v veliki meri, z veliko intenzivnostjo

- Ko si je čez dva tedna našla drugega, me je zavrgla *kot psa*.
- Če sem odkrit, bi inšpektorja nagnal *kot psa*, če bi mi težil v mojem gozdu.
- Lahko me pretepeš *kot psa*, ampak ubiti me ne moreš.
- Grozil mu je, da ga bo ustrelil *kot psa*, in groženj se je močno prestrašil.
- Ob uradnih urah velikokrat ni nikogar na delovnem mestu, če jih človek kaj povpraša po telefonu, pa ga naderejo *kot psa* in odložijo slušalko.
- Preiskovalcem je povedal, da ga je bilo *kot psa* strah za življenje.
- Zebe me *kot cucka*, zdaj pa ste mi dovolili, da vstopim v dvorano, kjer je za kurjavo odlično poskrbljeno.

▪ Nasmehnil se je. »Premlatil te bom *kot cucka* in te vrgel ven.«

moker kot cucek

zelo, popolnoma moker, premočen

- Čeprav je preostanek poti tekel, je prišel domov *moker kot cucek*.
- Zunaj naju pričaka viharni piš z redkimi, a težkimi kapljami dežja. Hitiva proti podzemni, vedoč, da bova zdaj zdaj *mokra kot cucka*.

IZVOR

= hrv., srb. *ćucak*, nar. polj. *cucek*, sorodno z nar. rus. *ćucka* < pslov. **cucьkь* '(mlad) pes' iz **cucь*, iz vabnega klica za pse **cu cu*, tako kot litov. *čiūčius*, latv. *cūcis* 'pes'

čeláda čeláde samostalnik ženskega spola

[čeláda]

POMEN

trdo, kompaktno pokrivalo, ki ščiti glavo pred poškodbami; SIN.: manj formalno šlem

► prid. beseda + sam. beseda

- bronasta, jeklena, kovinska, zlata, železna čelada | dirkaška, gasilska, hokejska, kolesarska, motoristična, rudarska, smučarska, vojaška čelada | homologirana, ustrezna čelada | obvezna čelada | otroška čelada | varnostna, zaščitna čelada
- Nadel sta si varnostni *čeladi* in se usedla na motor.
 - Otroke spodbujajte, naj pri smučanju in sankanju vedno nosijo smučarsko *čelado* tako kot na kolesu.
 - Pod obvezno dirkaško *čelado* vedno nosi tudi muslimansko naglavno ruto.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

- izdelovati čelade | kupiti čelado | nadeti, nataktniti, povezniti, sneti (si) čelado | nositi, uporabljati čelado | odložiti čelado | priporočati čelado
- Rimljani so najprej izdelovali usnjene *čelade*, nato pa kovinske.
 - Nadel si je gasilsko *čelado*, ki jo je imel vseskozi v avtu.
 - Zaradi negotovih jesenskih razmer imejte pri sebi svetilko in manjše dereze, priporočajo tudi *čelado*.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

- del, notranjost, oblika, KATERA stran čelade | model, znamka čelade | nošenje, uporaba čelade | školjka, vizir čelade | velikost čelade
- Za tekmovalce na triatlonu je obvezna uporaba *čelad*.
 - Zanka na zadnjem delu *čelade* služi za nastavitev smučarskih očal.
 - Ravno sem si očistil vizir *čelade*, ko je spet začelo deževati.

► sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

čelada s svetilko | čelada z vizirjem

- Nataktnili smo si rudarske *čelade* s svetilkami in se podali v odkopno dvorano.
- Za skuterje in mestno vožnjo z motociklom priporočamo *čelado* z vizirjem, ki vas zaščiti pred mušicami in pišem vetra.

► sam. beseda + za + sam. beseda v tožilniku

čelada za kolesarje, motoriste | čelada za motokros

- Ni treba posebej poudarjati, da je za terenski motociklizem edino prava namenska *čelada* za motokros.

...

- Antični junak je upodobljen v pokončni drži s *čelado* na glavi in sulico ter ščitom v rokah.
- Osnovno načelo je, da brez plavalnega jopiča in *čelade* na reko ne smeš.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čeláda]

IPA: [tʃɛˈlaːda]

ednina

- IMENOVALNIK: čeláda
RODILNIK: čeláde
DAJALNIK: čeládi
TOŽILNIK: čeládo
MESTNIK: pri čeládi
ORODNIK: s čeládo

dvojina

- IMENOVALNIK: čeládi
RODILNIK: čelád
DAJALNIK: čeládama
TOŽILNIK: čeládi
MESTNIK: pri čeládah
ORODNIK: s čeládama

množina

- IMENOVALNIK: čeláde
RODILNIK: čelád
DAJALNIK: čeládám
TOŽILNIK: čeláde
MESTNIK: pri čeládah
ORODNIK: s čeládami

TONEMSKO

[čeláda]

IPA: [tʃɛláːdà]

ednina

- IMENOVALNIK: čelâda
RODILNIK: čelâde
DAJALNIK: čelâdi
TOŽILNIK: čelâdo
MESTNIK: pri čelâdi
ORODNIK: s čelâdo

dvojina

- IMENOVALNIK: čelâdi
RODILNIK: čelâd
DAJALNIK: čelâdama
TOŽILNIK: čelâdi
MESTNIK: pri čelâdah
ORODNIK: s čelâdama

množina

IMENOVALNIK: čelâde
RODILNIK: čelâd
DAJALNIK: čelâdam
TOŽILNIK: čelâde
MESTNIK: pri čelâdah
ORODNIK: s čelâdami

STALNE ZVEZE

integralna čelada

čelada z vizirjem, ki z vseh strani ščiti glavo

- V prtlačnem prostoru pod sedežem je prostora za dve *integralni čeladi*.
- Za daljša potovanja z motociklom je primerna vsestranska *integralna čelada* z dviznim predbradnim delom.

tropska čelada

lahko pokrivalo, navadno iz plute, blaga, za zaščito pred soncem, zlasti v vročem tropskem podnebj

- Pred tropskim soncem so jih varovale *tropske čelade*, pred kačami in zajedalci pa vroči škornji.
- V kovčku je imel veliko knjig, nekatere so bile v tujih jeziki, s sabo pa je imel tudi kratke hlače in plutovinasto *tropsko čelado*.

IZVOR

prevzeto iz ben. it. *celada* (knjiž. it. *celata*); nejasnega izvora

čilost čilosti samostalnik ženskega spola

[čilost]

POMEN

1. stanje, lastnost koga, da ima moč, voljo za dejavno življenje, zlasti v starosti

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

duhovna, duševna, telesna čilost

- Razmišljanje o duševni in telesni *čilosti* v tretjem obdobju življenja je danes bolj aktualno kakor kdajkoli poprej.
- Večina ljudi dočaka vedno višjo starost, in to pri razmeroma dobro ohranjeni telesni *čilosti*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

ohraniti čilost

- Ohranil je *čilost* dolgo po stotem rojstnem dnevu.
- Mnogim upokojencem sodelovanje v raznih društvi popestri vsakdanjik in jim pomaga, da ohranjajo *čilost* in duhovno moč.

...

- Imel je osemdeset let, vendar je ohranil *čilost* duha in zanimanje za ljudi.
- Za visoko obletnico so mu čestitali in mu zaželeli zdravja in *čilosti* v nadaljnjem življenju.

1.1. stanje, lastnost človeka, da je zdrav, ima voljo za delo, dejavno življenje

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

ohranjati čilost

- Vitamin B ohranja *čilost*, vitalnost in dobro delovanje živčnega sistema.
- Cvetni prah zaradi kemične sestave ohranja biološko ravnotežje, spodbuja telesno in duševno *čilost* in povečuje odpornost proti okužbam.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

duhovna, duševna, telesna čilost

- Eden najučinkovitejših načinov za premagovanje stresa je skrb za ohranjanje telesne in duševne *čilosti*.

...

- Za *čilost* sta pomembna tudi zmernost pri jedi in pravilno kombiniranje hrane.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[čilost]

IPA: [tʃi:lɔst]

ednina

IMENOVALNIK: čilost

RODILNIK: čilosti

DAJALNIK: čilosti

TOŽILNIK: čilost

MESTNIK: pri čilosti

ORODNIK: s čilostjo

dvojina

IMENOVALNIK: čilosti

RODILNIK: čilosti

DAJALNIK: čilostma tudi čilostima

TOŽILNIK: čilosti

MESTNIK: pri čilostih

ORODNIK: s čilostma tudi s čilostima

množina

IMENOVALNIK: čilosti

RODILNIK: čilosti

DAJALNIK: čilostim

TOŽILNIK: čilosti

MESTNIK: pri čilostih

ORODNIK: s čilostmi

TONEMSKO

[čilost]

IPA: [tʃi:lɔst]

ednina

IMENOVALNIK: čilost

RODILNIK: čilosti

DAJALNIK: čilosti

TOŽILNIK: čilost

MESTNIK: pri čilosti

ORODNIK: s čilostjo

dvojina

IMENOVALNIK: čilosti

RODILNIK: čilosti

DAJALNIK: čílost**ma** tudi čílost**ima**
TOŽILNIK: čílost**i**
MESTNIK: pri čílost**ih**
ORODNIK: s čílost**ma** tudi s čílost**ima**

množina

IMENOVALNIK: čílost**i**
RODILNIK: čílost**i**
DAJALNIK: čílost**im**
TOŽILNIK: čílost**i**
MESTNIK: pri čílost**ih**
ORODNIK: s čílost**mi**

IZVOR
↑čil

číščen číščena číščeno pridevnik

[číščen]

POMEN

ki se mu odstranjuje umazanijo, odpadke, neželene snovi

▶ prisl. + prid. beseda

redno čiščen

- Dokumenti potrjujejo, da so bile kurilne naprave pregledane, redno *číščene* in vzdrževane.
- Moderno je propagirati naravno *číščeno* vino brez aditivov, vendar se tako vino brez zaščite pokvari.

▶ prid. beseda + sam. beseda

číščena (odpadna) voda | číščena površina

- Odvzeli so proporcionalni vzorec *číščene* odpadne vode na iztoku iz čistilne naprave.
- Zaradi majhne porabe vode se *číščena* površina napoji z zelo majhno količino vode.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[číščen]

IPA: [ˈtʃiːʃtʃɛn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: číščen

določno číščeni

RODILNIK: číščen**ega**

DAJALNIK: číščen**emu**

TOŽILNIK: číščen

določno číščeni

živo číščen**ega**

MESTNIK: pri číščen**em**

ORODNIK: s číščeni**m**

dvojina

IMENOVALNIK: číščena

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**ma**

TOŽILNIK: číščena

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**ma**

množina

IMENOVALNIK: číščeni

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**m**

TOŽILNIK: číščene

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**mi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: číščena

RODILNIK: číščene

DAJALNIK: číščeni

TOŽILNIK: číščeno

MESTNIK: pri číščeni

ORODNIK: s číščeno

dvojina

IMENOVALNIK: číščeni

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**ma**

TOŽILNIK: číščeni

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**ma**

množina

IMENOVALNIK: číščene

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**m**

TOŽILNIK: číščene

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**mi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: číščeno

RODILNIK: číščen**ega**

DAJALNIK: číščen**emu**

TOŽILNIK: číščeno

MESTNIK: pri číščen**em**

ORODNIK: s číščeni**m**

dvojina

IMENOVALNIK: číščeni

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**ma**

TOŽILNIK: číščeni

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**ma**

množina

IMENOVALNIK: číščena

RODILNIK: číščeni**h**

DAJALNIK: číščeni**m**

TOŽILNIK: číščena

MESTNIK: pri číščeni**h**

ORODNIK: s číščeni**mi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj číščen

ženski spol

EDNINA: bòlj číščena

srednji spol

EDNINA: bòlj číščeno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščen
ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščena
srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščeno

TONEMSKO

[čiščen]

IPA: [tʃiːtʃɛn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: čiščen

določno čiščeni

RODILNIK: čiščenega

DAJALNIK: čiščenemu

TOŽILNIK: čiščen

določno čiščeni

živo čiščenega

MESTNIK: pri čiščenem

ORODNIK: s čiščenim

dvojina

IMENOVALNIK: čiščena

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenima

TOŽILNIK: čiščena

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenima

množina

IMENOVALNIK: čiščeni

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenim

TOŽILNIK: čiščene

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: čiščena

RODILNIK: čiščene

DAJALNIK: čiščeni

TOŽILNIK: čiščeno

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščeno

dvojina

IMENOVALNIK: čiščeni

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenima

TOŽILNIK: čiščeni

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenima

množina

IMENOVALNIK: čiščene

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenim

TOŽILNIK: čiščene

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: čiščeno

RODILNIK: čiščenega

DAJALNIK: čiščenemu

TOŽILNIK: čiščeno

MESTNIK: pri čiščenem

ORODNIK: s čiščenim

dvojina

IMENOVALNIK: čiščeni

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenima

TOŽILNIK: čiščeni

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenima

množina

IMENOVALNIK: čiščena

RODILNIK: čiščeni

DAJALNIK: čiščenim

TOŽILNIK: čiščena

MESTNIK: pri čiščeni

ORODNIK: s čiščenimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bolj čiščen

ženski spol

EDNINA: bolj čiščena

srednji spol

EDNINA: bolj čiščeno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščen

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščena

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj čiščeno

IZVOR

↑ čistiti

čiv in **čiv** medmet

POMEN

- navadno ponovljeno posnema glas majhnega ptiča
 - » *Čiv čiv*,« so bili prestrašeni ptički.
 - » *Čiv čiv čiv*,« se je oglašalo z drevja, v travi pa so svoj čri čri živahno peli črički.
 - Čiv, čiv!* Ptičice, pridite! Cip, cip, cvrk, cvrk! Cicifuj!
- kot samostalnik, navadno podvojeno visok glas, značilen za majhne ptiče
 - Odprla sva kletko in ptič je z glasnim *čiv-čiv* izginil za hišo v svobodo.
- povedkovnik z glagolom **biti**, podvojeno, ekspresivno nespameten, neumen
 - No, tisti ki se mu zdi ob naših sodiščih in sodnikih to kaj čudnega, je res *čiv čiv*.
 - Kdo je sedaj tu malo *čiv čiv*?

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema glas majhnih ptičev, zlasti vrabcev, podobno hrv., srb. *cijū*, nem. *ttschilpen* 'čivkati'

čof medmet

POMEN

1. posnema zvok ob skoku, padcu v vodo

- *Čof* in že se je sidro potopilo.
- Od spodaj se zasliši »*čof*«. Čeber je padel v vodo.
- *Čof čof čof* se je zaslišalo iz močvare: žabice plavčki so drug za drugim prestrašeni poskakali v vodo.

1.1. ponazarja skok, padec, met, navadno v vodo

- Stekel je ven in ... *čof!* ... že plava psiček proti drugemu bregu.
- *Čof*, pa že poleti jagoda v gosto mlečno maso.
- Vaja mi do polovice odlično uspe, potem pa – *čof!* z glavo navzdol priletim na beton.

1.2. ponazarja udarec, navadno v obraz

- *Čof!* ga kar naenkrat zmoti lahen udarec v nos. *Čof, čof!* Še drugi in tretji.
- Klečal mu je na prsih in ga držal z eno roko za goltanec, z drugo pa *čof! čof! čof!*

2. ponovljeno posnema zvok pri hoji, skakanju po plitki vodi, blatu ali ponazarja tako hojo, skakanje

- »*Čof, čof, čof*,« je čofotal po luži.
- Škoda le, ker se nisem spomnila, da bi sezula sandale, saj je v mokrih hoja kar kočljiva. *Čof čof* po toplih lužah.

3. kot samostalnik, ekspresivno skok, padec v vodo

- Dopoldan je navadno namenjen oddihu in kakšnemu *čofu* v reko, popoldan pa različnim aktivnostim.
- Ob napovedani nevihti smo novinarji napeto pričakovali kakšen *čof* v morje.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema zvok ob padcu v vodo, blato

dajálnik dajálnika samostalnik moškega spola

[dajálnik]

POMEN

1. iz jezikoslovja sklon, po katerem se sprašujemo z vprašalnico komu ali čemu

- Predlogi lahko ob sebi zahtevajo roditeljski, *dajálnik*, tožilnik, mestnik ali orodnik.
- Delali smo stavčno analizo in se naučili razlikovati med *dajálnikom* in mestnikom.
- Slovnica uči, da naslonka v *dajálniku* (mu) nujno stoji pred naslonko v tožilniku (ga).

2. iz elektrotehnike naprava za optično, elektromagnetno merjenje pomikov ali zasukov

- *Dajálniki* so naprave, ki zaznajo fizikalno spremembo in jo pretvorijo v digitalno ali analogno obliko signala.

- S postopkom kalibracije smo pridobili podatek o številu preštetih razdelkov *dajálnika* pri premiku traku za en milimeter.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dajálnik]

IPA: [da'ja:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: dajálnik
RODILNIK: dajálnika
DAJALNIK: dajálniku
TOŽILNIK: dajálnik
MESTNIK: pri dajálniku
ORODNIK: z dajálnikom

dvojina

IMENOVALNIK: dajálnika
RODILNIK: dajálnikov
DAJALNIK: dajálnikoma
TOŽILNIK: dajálnika
MESTNIK: pri dajálnikih
ORODNIK: z dajálnikoma

množina

IMENOVALNIK: dajálniki
RODILNIK: dajálnikov
DAJALNIK: dajálnikom
TOŽILNIK: dajálnike
MESTNIK: pri dajálnikih
ORODNIK: z dajálniki

TONEMSKO

[dajálnik]

IPA: [dajá:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: dajálnik
RODILNIK: dajálnika
DAJALNIK: dajálniku
TOŽILNIK: dajálnik
MESTNIK: pri dajálniku
ORODNIK: z dajálnikom

dvojina

IMENOVALNIK: dajálnika
RODILNIK: dajálnikov
DAJALNIK: dajálnikoma
TOŽILNIK: dajálnika
MESTNIK: pri dajálnikih
ORODNIK: z dajálnikoma

množina

IMENOVALNIK: dajálniki
RODILNIK: dajálnikov
DAJALNIK: dajálnikom
TOŽILNIK: dajálnike
MESTNIK: pri dajálnikih
ORODNIK: z dajálniki

IZVOR

po zgledu lat. *datīvus* (iz *dare* 'dati') iz ↑dajati

demoralizacija demoralizacije samostalnik ženskega spola

[demoralizacija]

POMEN

1. delovanje, proces, ki povzroči, da volja za delovanje, vztrajnost pri kom upade

- Najbolj priljubljeno orožje oblegovalcev sta bili lakota in *demoralizacija*.
- Brezposelnost povzroča revščino in *demoralizacijo* oseb, ki so zmožne in voljne delati, vendar ne morejo dobiti zaposlitve.
- *Demoralizacija* in hromitev državljanov, četudi samo tistih, ki mislijo drugače ali jim vest narekuje drugačne politične izbire, je smrt za demokracijo.

1.1. stanje, pri katerem volja za delovanje, vztrajnost pri kom upade

- Kljub *demoralizaciji* prebivalstva je Perikles vztrajal pri obrambnem načrtu, tokrat z uspehom, saj se je peloponeška vojska umaknila.

2. upad moralnih načel

- Na obsodbo so naletele vse oblike zabave in razvedrila, ker jih je takratna družba imela za izvor *demoralizacije* in znamenje zapravljivega življenja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[demoralizacija]

IPA: [demɔraliˈzaːtsija]

ednina

IMENOVALNIK: demoralizacija
RODILNIK: demoralizacije
DAJALNIK: demoralizaciji
TOŽILNIK: demoralizacijo
MESTNIK: pri demoralizaciji
ORODNIK: z demoralizacijo

dvojina

IMENOVALNIK: demoralizaciji
RODILNIK: demoralizacij
DAJALNIK: demoralizacijama
TOŽILNIK: demoralizaciji
MESTNIK: pri demoralizacijah
ORODNIK: z demoralizacijama

množina

IMENOVALNIK: demoralizacije
RODILNIK: demoralizacij
DAJALNIK: demoralizacijam
TOŽILNIK: demoralizacije
MESTNIK: pri demoralizacijah
ORODNIK: z demoralizacijami

TONEMSKO

[demoralizacija]

IPA: [demɔralizàːtsija]

ednina

IMENOVALNIK: demoralizacija
RODILNIK: demoralizacije
DAJALNIK: demoralizaciji
TOŽILNIK: demoralizacijo

MESTNIK: pri demoralizaciji

ORODNIK: z demoralizacijo

dvojina

IMENOVALNIK: demoralizaciji
RODILNIK: demoralizacij
DAJALNIK: demoralizacijama
TOŽILNIK: demoralizaciji
MESTNIK: pri demoralizacijah
ORODNIK: z demoralizacijama

množina

IMENOVALNIK: demoralizacije
RODILNIK: demoralizacij
DAJALNIK: demoralizacijam
TOŽILNIK: demoralizacije
MESTNIK: pri demoralizacijah
ORODNIK: z demoralizacijami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Demoralisation*) iz frc. *démoralisation*, iz frc. *dé..*, pred samoglasniki *dés..*, < lat. *dis..* 'raz-, ne-' + ↑morala

desánt desánta samostalnik moškega spola

[desánt]

POMEN

1. vojaški napad na območje pod sovražnikovim nadzorom iz zraka ali z morja

► prid. beseda + **sam. beseda**

helikopterski, letalski, padalski, zračni desant | pomorski desant

▪ Zaradi močnega ladjevja so se odločili za zračni *desant*.

▪ Padalski *desant* se je popolnoma ponesrečil: dobršen del padalcev so branilci pobili že v zraku, tiste, ki so pristali, pa so v glavnem zajeli.

▪ Zračnemu desantu je sledil še pomorski *desant*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti desant

▪ Helikopterska eskadrilja bo izvedla *desant*, mornarica pa bo z morja zavzela pristanišče.

▪ Nemci so izvedli *desant* na Drvar in poskušali Tita zajeti.

...

▪ V drugi svetovni vojni je sodeloval v *desantu* na Normandijo.

2. ekspresivno nenadno, intenzivno prizadevanje za dosego česa, zlasti prevlado, prisvojitve, prevzem nadzora

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti desant

▪ Novinarji bodo izvedli *desant* na dobitnico zlatega prstana in jo nekaj dni neusmiljeno oblegali.

▪ Finančni minister je izvedel *desant* na blagajne posameznih ministrov.

...

- Naše kramljanje zmoti glasno čivkanje in hitro ugotovimo, da se je jata vrabcev potuhnila in izvedla *desant* na enega izmed šopkov.
- Kljub medijskemu *desantu* z brezplačniki in neverjetni servilnosti državne televizije do oblasti se je volilno telo opredelilo za politični obrat.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[desánt]

IPA: [dɛ'sa:nt]

ednina

IMENOVALNIK: desánt
 RODILNIK: desánta
 DAJALNIK: desántu
 TOŽILNIK: desánt
 MESTNIK: pri desántu
 ORODNIK: z desántom

dvojina

IMENOVALNIK: desánta
 RODILNIK: desántov
 DAJALNIK: desántoma
 TOŽILNIK: desánta
 MESTNIK: pri desántih
 ORODNIK: z desántoma

množina

IMENOVALNIK: desánti
 RODILNIK: desántov
 DAJALNIK: desántom
 TOŽILNIK: desánte
 MESTNIK: pri desántih
 ORODNIK: z desánti

TONEMSKO

[desánt]

IPA: [dɛsà:nt]

ednina

IMENOVALNIK: desánt
 RODILNIK: desánta
 DAJALNIK: desántu
 TOŽILNIK: desánt
 MESTNIK: pri desántu
 ORODNIK: z desántom

dvojina

IMENOVALNIK: desánta
 RODILNIK: desántov tudi desántov
 DAJALNIK: desántoma
 TOŽILNIK: desánta
 MESTNIK: pri desántih tudi pri desántih
 ORODNIK: z desántoma

množina

IMENOVALNIK: desánti
 RODILNIK: desántov tudi desántov
 DAJALNIK: desántom
 TOŽILNIK: desánte
 MESTNIK: pri desántih tudi pri desántih
 ORODNIK: z desánti tudi z desánti

[desânt]

IPA: [dɛsá:nt]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: desânt
 RODILNIK: desânta
 DAJALNIK: desântu
 TOŽILNIK: desânt
 MESTNIK: pri desântu
 ORODNIK: z desântom

dvojina

IMENOVALNIK: desânta
 RODILNIK: desântov
 DAJALNIK: desântoma
 TOŽILNIK: desânta
 MESTNIK: pri desántih
 ORODNIK: z desántoma

množina

IMENOVALNIK: desánti
 RODILNIK: desántov
 DAJALNIK: desántom
 TOŽILNIK: desánte
 MESTNIK: pri desántih
 ORODNIK: z desánti

IZVOR

prevzeto iz frc. *descente*, prvotno 'sestop, padec, hoja navzdol', iz *descendre* 'sestopiti, dol iti' < lat. *descendere*

desántni desántna desántno pridevnik

[desántni]

POMEN

1. ki je v zvezi z desantom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

desantni napad | desantna akcija, operacija | desantna enota

- V podporo glavnemu napadu naj bi bila tudi amfibijsko izkrcanje z morja in *desantni* napad iz zraka.
- Zavezniki niso več tako dobro varovali trgovskih konvojev, saj so se bolj posvečali *desantnim* operacijam v severni Afriki.
- Pripravljajo se na giblivo obrambo obale in utrjujejo položaje tam, kjer pričakujejo pristanek *desantnih* enot.

1.1. ki se uporablja pri desantu 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

desantni čoln | desantna ladja

- Ko so prve izvidniške enote z *desantnimi* čolni v temi prečkale kanal in pristale, so jih branilci nenadoma začeli obstreljevati s puškami in strojnimi.

- Nekaj minut pozneje so se v akcijo vključile posebne *desantne* ladje in začele z raketami obstreljevati obalo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[desántni]

IPA: [de'sa:ntni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnega

DAJALNIK: desántnemu

TOŽILNIK: desántni

živo desántnega

MESTNIK: pri desántnem

ORODNIK: z desántnim

dvojina

IMENOVALNIK: desántna

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnima

TOŽILNIK: desántna

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnima

množina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnim

TOŽILNIK: desántne

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: desántna

RODILNIK: desántne

DAJALNIK: desántni

TOŽILNIK: desántno

MESTNIK: pri desántni

ORODNIK: z desántno

dvojina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnima

TOŽILNIK: desántni

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnima

množina

IMENOVALNIK: desántne

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnim

TOŽILNIK: desántne

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: desántno

RODILNIK: desántnega

DAJALNIK: desántnemu

TOŽILNIK: desántno

MESTNIK: pri desántnem

ORODNIK: z desántnim

dvojina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnima

TOŽILNIK: desántni

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnima

množina

IMENOVALNIK: desántna

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnim

TOŽILNIK: desántna

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnimi

TONEMSKO

[desántni]

IPA: [desá:ntni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnega

DAJALNIK: desántnemu

TOŽILNIK: desántni

živo desántnega

MESTNIK: pri desántnem

ORODNIK: z desántnim

dvojina

IMENOVALNIK: desántna

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnima

TOŽILNIK: desántna

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnima

množina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnim

TOŽILNIK: desántne

MESTNIK: pri desántnih

ORODNIK: z desántnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: desántna

RODILNIK: desántne

DAJALNIK: desántni

TOŽILNIK: desántno

MESTNIK: pri desántni

ORODNIK: z desántno

dvojina

IMENOVALNIK: desántni

RODILNIK: desántnih

DAJALNIK: desántnima

TOŽILNIK: desántni

MESTNIK: pri desântnih
ORODNIK: z desântnima

množina

IMENOVALNIK: desântne
RODILNIK: desântnih
DAJALNIK: desântnim
TOŽILNIK: desântne
MESTNIK: pri desântnih
ORODNIK: z desântnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: desântno
RODILNIK: desântnega
DAJALNIK: desântnemu
TOŽILNIK: desântno
MESTNIK: pri desântnem
ORODNIK: z desântnim

dvojina

IMENOVALNIK: desântni
RODILNIK: desântnih
DAJALNIK: desântnima
TOŽILNIK: desântni
MESTNIK: pri desântnih
ORODNIK: z desântnima

množina

IMENOVALNIK: desântna
RODILNIK: desântnih
DAJALNIK: desântnim
TOŽILNIK: desântna
MESTNIK: pri desântnih
ORODNIK: z desântnimi

IZVOR

↑desant

diadém diadéma samostalnik moškega spola

[dijadém]

POMEN

1. manjši kroni podoben polkrožni naglavni okras, navadno kot znamenje oblasti, časti

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dragocen diadem | zlat diadem

- Mikenski vladarji so nosili zlate *diademe*.
- Znamenita sta zlasti grob kneza, pokopanega z oklepom, in grob kneginje z zlatim *diademom*.
- Okronan je bil z dragocenim *diademom*, ob njem pa je bil njegov sin.

...

▪ Po zgledu helenističnih vladarjev se je *diadem* uveljavil tudi pri Tračanih, Skitih in Sarmatih, celo v Indiji.

1.1. tak naglavni okras kot nakit; SIN.: tiara

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

diamanten, zlat diadem

- Nevesta je nosila zlat *diadem*, lase je imela na tilniku spete v svitek.

...

▪ Z nežnim obrazom, modrimi očmi in dolgimi svetlimi lasi ter *diademom* na glavi je videti kot prava princesa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dijadém]

IPA: [dija'de:m]

ednina

IMENOVALNIK: diadém
RODILNIK: diadéma
DAJALNIK: diadému
TOŽILNIK: diadém
MESTNIK: pri diadému
ORODNIK: z diadémom

dvojina

IMENOVALNIK: diadéma
RODILNIK: diadémov
DAJALNIK: diadémoma
TOŽILNIK: diadéma
MESTNIK: pri diadémih
ORODNIK: z diadémoma

množina

IMENOVALNIK: diadémi
RODILNIK: diadémov
DAJALNIK: diadémom
TOŽILNIK: diadéme
MESTNIK: pri diadémih
ORODNIK: z diadémi

TONEMSKO

[dijadém]

IPA: [dijadé:m]

ednina

IMENOVALNIK: diadê
RODILNIK: diadêma
DAJALNIK: diadêmu
TOŽILNIK: diadê
MESTNIK: pri diadêmu
ORODNIK: z diadêmom

dvojina

IMENOVALNIK: diadêma
RODILNIK: diadêmov
DAJALNIK: diadêmoma
TOŽILNIK: diadêma
MESTNIK: pri diadêmih
ORODNIK: z diadêmoma

množina

IMENOVALNIK: diadêmi
RODILNIK: diadêmov
DAJALNIK: diadêmom
TOŽILNIK: diadême
MESTNIK: pri diadêmih
ORODNIK: z diadêmi

IZVOR

prevzeto prek nem. *Diadem* in lat. *diadēma* iz gr. *diádēma*, iz *diadēō* 'ovijem, čvrsto privežem' iz *diá* 'skozi, prek, po' + *dēō* 'vežem'

disléksičen disléksična disléksično pridevnik
[disléksičɛn disléksična disléksično]

POMEN

ki ima motnjo usvajanja jezika, za katero je značilno oteženo branje, pisanje in razumevanje zapisanega; SIN.: dislektičen

▶ vezni glag. + **prid. beseda v imenovalniku**

- Po nekaterih ocenah je *disleksična* ena od petih oseb, med njimi veliko pisateljev, zdravnikov in odvornikov.
- Biti *disleksičen* je v mladosti precej težko, a se z leti navadiš in gre na bolje.

...

Težava z *disleksičnimi* otroki je, da jih frustrirajo izzivi, ki izhajajo iz zahtev konvencionalnega poučevanja v šoli.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[disléksičɛn disléksična disléksično]

IPA: [dis'le:ksitʃɛn dis'le:ksitʃna dis'le:ksitʃno]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksičen
določno disléksični
RODILNIK: disléksičnega
DAJALNIK: disléksičnemu
TOŽILNIK: disléksičen
določno disléksični
živo disléksičnega
MESTNIK: pri disléksičnem
ORODNIK: z disléksičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima
TOŽILNIK: disléksična
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksične
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksične
DAJALNIK: disléksični

TOŽILNIK: disléksično
MESTNIK: pri disléksični
ORODNIK: z disléksično

dvojina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima
TOŽILNIK: disléksični
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksične
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksične
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksično
RODILNIK: disléksičnega
DAJALNIK: disléksičnemu
TOŽILNIK: disléksično
MESTNIK: pri disléksičnem
ORODNIK: z disléksičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima
TOŽILNIK: disléksični
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksična
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

TONEMSKO

[disléksičɛn disléksična disléksično]

IPA: [dislè:ksítʃɛn dislè:ksítʃna dislè:ksítʃno]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksičen
določno disléksični
RODILNIK: disléksičnega
DAJALNIK: disléksičnemu
TOŽILNIK: disléksičen
določno disléksični
živo disléksičnega
MESTNIK: pri disléksičnem
ORODNIK: z disléksičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima

TOŽILNIK: disléksična
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksične
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksične
DAJALNIK: disléksični
TOŽILNIK: disléksično
MESTNIK: pri disléksični
ORODNIK: z disléksično

dvojina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima
TOŽILNIK: disléksični
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksične
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksične
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: disléksično
RODILNIK: disléksičnega
DAJALNIK: disléksičnemu
TOŽILNIK: disléksično
MESTNIK: pri disléksičnem
ORODNIK: z disléksičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléksični
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnima
TOŽILNIK: disléksični
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnima

množina

IMENOVALNIK: disléksična
RODILNIK: disléksičnih
DAJALNIK: disléksičnim
TOŽILNIK: disléksična
MESTNIK: pri disléksičnih
ORODNIK: z disléksičnimi

disleksija disleksije samostalnik ženskega spola

[disleksija]

POMEN

motnja usvajanja jezika, za katero je značilno oteženo branje, pisanje in razumevanje zapisanega

► sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

- ljudje, osebe z disleksijo | otrok, učenec z disleksijo
- Zelo pomembno je, da dobijo otroci z *disleksijo* že na začetku šolanja ustrezno strokovno pomoč in oporo.
 - Nekatera sodišča so pritegnila strokovnjake, da med obravnavo pomagajo ljudem z *disleksijo*.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

imeti disleksijo

- Kako so pri tebi ugotovili, da imaš *disleksijo*? Še v tretjem razredu osnovne šole nisem brala z razumevanjem, pri pisanju sem zamenjevala črke.
- Izrazito odločen značaj naj bi dokončno izklesal v srednji šoli, ko je premagal *disleksijo* in si priboril vpis na univerzo.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

- Zgodnejše odkrivanje *disleksije* bistveno pripomore k ustreznemu premagovanju težav.
- Organski izvor *disleksije* je sicer v možganih, vendar z njimi ni nič narobe, le malo drugače delujejo.

...

- Novejše raziskave kažejo, da je *disleksija* povezana z nevrološko okvaro, ki vpliva na gibanje oči.
- Za *disleksijo* so značilne napake pri črkovanju, ki jih pogosto spremlja zapisovanje narobe obrnjenih črk in besed.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[disleksija]

IPA: [dislɛk'siːja]

ednina

IMENOVALNIK: disleksija

RODILNIK: disleksije

DAJALNIK: disleksiji

TOŽILNIK: disleksijo

MESTNIK: pri disleksiji

ORODNIK: z disleksijo

dvojina

IMENOVALNIK: disleksiji

RODILNIK: disleksij

DAJALNIK: disleksijama

TOŽILNIK: disleksiji

MESTNIK: pri disleksijah

ORODNIK: z disleksijama

množina

IMENOVALNIK: disleksije

RODILNIK: disleksij

DAJALNIK: disleksijam

TOŽILNIK: disleksije

IZVOR

↑disleksija

MESTNIK: pri disleksij**ah**
ORODNIK: z disleksij**ami**

TONEMSKO

[disleksíja]

IPA: [disleksí:jà]

ednina

IMENOVALNIK: disleksí**ja**
RODILNIK: disleksí**je**
DAJALNIK: disleksí**ji**
TOŽILNIK: disleksí**jo**
MESTNIK: pri disleksí**ji**
ORODNIK: z disleksí**jo**

dvojina

IMENOVALNIK: disleksí**ji**
RODILNIK: disleksí**j**
DAJALNIK: disleksí**jama**
TOŽILNIK: disleksí**ji**
MESTNIK: pri disleksí**jah**
ORODNIK: z disleksí**jama**

množina

IMENOVALNIK: disleksí**je**
RODILNIK: disleksí**j**
DAJALNIK: disleksí**jam**
TOŽILNIK: disleksí**je**
MESTNIK: pri disleksí**jah**
ORODNIK: z disleksí**jami**

IZVOR

prevzeto iz nem. *Dyslexie*, iz gr. *dys..* 'slab' + gr. *léksis* 'beseda, izraz', iz *légō* 'govorim, rečem'

disléktičarka disléktičarke samostalnik ženskega spola

[disléktičarka]

POMEN

ženska, ki ima motnjo usvajanja jezika, za katero je značilno oteženo branje, pisanje in razumevanje zapisanega

- Zelo pozno so jo prepoznali kot *dislektičarko*.
- Sem *dislektičarka* – dislektiki potrebujemo določen nadzor nad informacijami, smo pa zato izjemni strategji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[disléktičarka]

IPA: [dis'le:ktitʃarka]

ednina

IMENOVALNIK: disléktičark**a**
RODILNIK: disléktičark**e**
DAJALNIK: disléktičark**i**
TOŽILNIK: disléktičark**o**
MESTNIK: pri disléktičark**i**
ORODNIK: z disléktičark**o**

dvojina

IMENOVALNIK: disléktičark**i**
RODILNIK: disléktičark

DAJALNIK: disléktičark**ama**

TOŽILNIK: disléktičark**i**

MESTNIK: pri disléktičark**ah**

ORODNIK: z disléktičark**ama**

množina

IMENOVALNIK: disléktičark**e**
RODILNIK: disléktičark
DAJALNIK: disléktičark**am**
TOŽILNIK: disléktičark**e**
MESTNIK: pri disléktičark**ah**
ORODNIK: z disléktičark**ami**

TONEMSKO

[disléktičarka]

IPA: [dislè:ktitʃarka]

ednina

IMENOVALNIK: disléktičark**a**
RODILNIK: disléktičark**e**
DAJALNIK: disléktičark**i**
TOŽILNIK: disléktičark**o**
MESTNIK: pri disléktičark**i**
ORODNIK: z disléktičark**o**

dvojina

IMENOVALNIK: disléktičark**i**
RODILNIK: disléktičark
DAJALNIK: disléktičark**ama**
TOŽILNIK: disléktičark**i**
MESTNIK: pri disléktičark**ah**
ORODNIK: z disléktičark**ama**

množina

IMENOVALNIK: disléktičark**e**
RODILNIK: disléktičark
DAJALNIK: disléktičark**am**
TOŽILNIK: disléktičark**e**
MESTNIK: pri disléktičark**ah**
ORODNIK: z disléktičark**ami**

IZVOR

↑ dislektik

disléktičen disléktična disléktično pridevnik

[disléktičən disléktična disléktično]

POMEN

1. ki ima motnjo usvajanja jezika, za katero je značilno oteženo branje, pisanje in razumevanje zapisanega; SIN.: disleksičen

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Veliko sem pridobila ob raziskovanju dela z *dislektičnimi* otroki.
- Knjiga bo dobrodošla učiteljem, logopedom, svetovalnim delavcem, staršem *dislektičnih* otrok in odraslim s to motnjo.
- S pomočjo funkcionalne magnetne resonance so preučevali dejavnost v možganih *dislektičnih* in drugih odraslih bralcev, ki so jih izpostavili različnim črkam in glasovom, te pa je bilo treba ustrezno povezati v pare.

...

• Je *dislektična*. Ima težave z branjem, prepoznavanjem besed in črkovanjem.

1.1. ki kaže, izraža tako motnjo

► prid. beseda + sam. beseda

- Razredničarka je pri slovenščini upoštevala moje *dislektične* napake, še preden sem dobila državno odločbo, da imam disleksijo.
- *Dislektične* motnje je mogoče odpraviti samo, če otroku ponudimo primerno intenzivno učno pomoč.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[disléktičən disléktična disléktično]

IPA: [dis'le:ktiʃən dis'le:ktiʃna dis'le:ktiʃno]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktičen

določno disléktični

RODILNIK: disléktičnega

DAJALNIK: disléktičnemu

TOŽILNIK: disléktičen

določno disléktični

živo disléktičnega

MESTNIK: pri disléktičnem

ORODNIK: z disléktičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléktična

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnima

TOŽILNIK: disléktična

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktični

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnim

TOŽILNIK: disléktične

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktična

RODILNIK: disléktične

DAJALNIK: disléktični

TOŽILNIK: disléktično

MESTNIK: pri disléktični

ORODNIK: z disléktično

dvojina

IMENOVALNIK: disléktični

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnima

TOŽILNIK: disléktični

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktične

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnim

TOŽILNIK: disléktične

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktično

RODILNIK: disléktičnega

DAJALNIK: disléktičnemu

TOŽILNIK: disléktično

MESTNIK: pri disléktičnem

ORODNIK: z disléktičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléktični

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnima

TOŽILNIK: disléktični

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktična

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnim

TOŽILNIK: disléktična

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnimi

TONEMSKO

[disléktičən disléktična disléktično]

IPA: [dislè:ktiʃən dislè:ktiʃna dislè:ktiʃno]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktičen

določno disléktični

RODILNIK: disléktičnega

DAJALNIK: disléktičnemu

TOŽILNIK: disléktičen

določno disléktični

živo disléktičnega

MESTNIK: pri disléktičnem

ORODNIK: z disléktičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléktična

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnima

TOŽILNIK: disléktična

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktični

RODILNIK: disléktičnih

DAJALNIK: disléktičnim

TOŽILNIK: disléktične

MESTNIK: pri disléktičnih

ORODNIK: z disléktičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktična
RODILNIK: disléktične
DAJALNIK: disléktični
TOŽILNIK: disléktično
MESTNIK: pri disléktični
ORODNIK: z disléktično

dvojina

IMENOVALNIK: disléktični
RODILNIK: disléktičnih
DAJALNIK: disléktičnima
TOŽILNIK: disléktični
MESTNIK: pri disléktičnih
ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktične
RODILNIK: disléktičnih
DAJALNIK: disléktičnim
TOŽILNIK: disléktične
MESTNIK: pri disléktičnih
ORODNIK: z disléktičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: disléktično
RODILNIK: disléktičnega
DAJALNIK: disléktičnemu
TOŽILNIK: disléktično
MESTNIK: pri disléktičnem
ORODNIK: z disléktičnim

dvojina

IMENOVALNIK: disléktični
RODILNIK: disléktičnih
DAJALNIK: disléktičnima
TOŽILNIK: disléktični
MESTNIK: pri disléktičnih
ORODNIK: z disléktičnima

množina

IMENOVALNIK: disléktična
RODILNIK: disléktičnih
DAJALNIK: disléktičnim
TOŽILNIK: disléktična
MESTNIK: pri disléktičnih
ORODNIK: z disléktičnimi

IZVOR

prevzeto iz nem. *dyslektisch*, glej ↑disleksija

disléktik disléktika samostalnik moškega spola

[disléktik]

POMEN

kdor ima motnjo usvajanja jezika, za katero je značilno oteženo branje, pisanje in razumevanje zapisanega

- Je *dislektik* in sodi med izjemno uspešne učence.
- Na šoli imamo letos sedem otrok z odločbo, da so *dislektiki*.

- Po eni od teorij pri *dislektikih* čutilno pomnjenje napisanih besed traja dalj časa in ovira njihovo prevajanje v zaznavnih predelih možganov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[disléktik]

IPA: [dis'le:ktik]

ednina

IMENOVALNIK: disléktik
RODILNIK: disléktika
DAJALNIK: disléktiku
TOŽILNIK: disléktika
MESTNIK: pri disléktiku
ORODNIK: z disléktikom

dvojina

IMENOVALNIK: disléktika
RODILNIK: disléktikov
DAJALNIK: disléktikoma
TOŽILNIK: disléktika
MESTNIK: pri disléktikih
ORODNIK: z disléktikoma

množina

IMENOVALNIK: disléktiki
RODILNIK: disléktikov
DAJALNIK: disléktikom
TOŽILNIK: disléktike
MESTNIK: pri disléktikih
ORODNIK: z disléktiki

TONEMSKO

[disléktik]

IPA: [dislè:ktík]

ednina

IMENOVALNIK: disléktik
RODILNIK: disléktika
DAJALNIK: disléktiku
TOŽILNIK: disléktika
MESTNIK: pri disléktiku
ORODNIK: z disléktikom

dvojina

IMENOVALNIK: disléktika
RODILNIK: disléktikov tudi dislèktikov
DAJALNIK: disléktikoma
TOŽILNIK: disléktika
MESTNIK: pri disléktikih tudi pri dislèktikih
ORODNIK: z disléktikoma

množina

IMENOVALNIK: disléktiki
RODILNIK: disléktikov tudi dislèktikov
DAJALNIK: disléktikom
TOŽILNIK: disléktike
MESTNIK: pri disléktikih tudi pri dislèktikih
ORODNIK: z disléktiki tudi z dislèktiki

BESEDOTVORJE

ženski spol: dislektičarka

IZVOR

prevzeto iz nlat. *dyslecticus*, glej ↑disleksija

dramátikov dramátikova dramátikovo pridevnik

[dramátikou dramátikova dramátikovo]

POMEN

ki je v zvezi z dramatikom 1., pripada dramatiku 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

dramatikovo življenje

- Romantična komedija pripoveduje o *dramatikovem* ljubezenskem življenju.
- Za potrebe snemanja so imeli dostop do *dramatikovih* zasebnih hiš in stanovanj, njegovih rokopisov in vrste še neobjavljenih in na novo odkritih pisem.
- Uprizoritev se *dramatikovim* navodilom zavestno odreka in stavi na zahtevnejšo formo gledališke predstave.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dramátikou dramátikova dramátikovo]

IPA: [dra'ma:tikou dra'ma:tikova dra'ma:tikovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikov
RODILNIK: dramátikovega
DAJALNIK: dramátikovemu
TOŽILNIK: dramátikov
živo dramátikovega
MESTNIK: pri dramátikovem
ORODNIK: z dramátikovim

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikova
RODILNIK: dramátikovih
DAJALNIK: dramátikovima
TOŽILNIK: dramátikova
MESTNIK: pri dramátikovih
ORODNIK: z dramátikovima

množina

IMENOVALNIK: dramátikovi
RODILNIK: dramátikovih
DAJALNIK: dramátikovim
TOŽILNIK: dramátikove
MESTNIK: pri dramátikovih
ORODNIK: z dramátikovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikova
RODILNIK: dramátikove
DAJALNIK: dramátikovi
TOŽILNIK: dramátikovo
MESTNIK: pri dramátikovi
ORODNIK: z dramátikovo

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikovi

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikovima

TOŽILNIK: dramátikovi

MESTNIK: pri dramátikovih

ORODNIK: z dramátikovima

množina

IMENOVALNIK: dramátikove

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikovim

TOŽILNIK: dramátikove

MESTNIK: pri dramátikovih

ORODNIK: z dramátikovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikovo

RODILNIK: dramátikovega

DAJALNIK: dramátikovemu

TOŽILNIK: dramátikovo

MESTNIK: pri dramátikovem

ORODNIK: z dramátikovim

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikovi

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikovima

TOŽILNIK: dramátikovi

MESTNIK: pri dramátikovih

ORODNIK: z dramátikovima

množina

IMENOVALNIK: dramátikova

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikovim

TOŽILNIK: dramátikova

MESTNIK: pri dramátikovih

ORODNIK: z dramátikovimi

TONEMSKO

[dramátikou dramátikova dramátikovo]

IPA: [dramà:tikou dramà:tikova dramà:tikovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikov

RODILNIK: dramátikovega

DAJALNIK: dramátikovemu

TOŽILNIK: dramátikov

živo dramátikovega

MESTNIK: pri dramátikovem

ORODNIK: z dramátikovim

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikova

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikovima

TOŽILNIK: dramátikova

MESTNIK: pri dramátikovih

ORODNIK: z dramátikovima

množina

IMENOVALNIK: dramátikovi

RODILNIK: dramátikovih

DAJALNIK: dramátikov**im**
TOŽILNIK: dramátikove
MESTNIK: pri dramátikov**ih**
ORODNIK: z dramátikov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikova
RODILNIK: dramátikove
DAJALNIK: dramátikovi
TOŽILNIK: dramátikovo
MESTNIK: pri dramátikov**i**
ORODNIK: z dramátikovo

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikovi
RODILNIK: dramátikov**ih**
DAJALNIK: dramátikov**ima**
TOŽILNIK: dramátikovi
MESTNIK: pri dramátikov**ih**
ORODNIK: z dramátikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dramátikove
RODILNIK: dramátikov**ih**
DAJALNIK: dramátikov**im**
TOŽILNIK: dramátikove
MESTNIK: pri dramátikov**ih**
ORODNIK: z dramátikov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dramátikovo
RODILNIK: dramátikove**ga**
DAJALNIK: dramátikove**mu**
TOŽILNIK: dramátikovo
MESTNIK: pri dramátikov**em**
ORODNIK: z dramátikov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: dramátikovi
RODILNIK: dramátikov**ih**
DAJALNIK: dramátikov**ima**
TOŽILNIK: dramátikovi
MESTNIK: pri dramátikov**ih**
ORODNIK: z dramátikov**ima**

množina

IMENOVALNIK: dramátikova
RODILNIK: dramátikov**ih**
DAJALNIK: dramátikov**im**
TOŽILNIK: dramátikova
MESTNIK: pri dramátikov**ih**
ORODNIK: z dramátikov**imi**

IZVOR

↑dramatik

dúlec dúlca samostalnik moškega spola

[dúlɛc]

POMEN

kljunast, cevast del priprave ali posode za zlivanje, odmerjanje

- Majhen del testa damo v dresirno vrečko z zvezdastim *dulcem* in na pekač nabrizgamo obročke.
- Ko zalivate, nastavite cev ali *dulec* zalivalke v bližino stebela rastline in previdno zalijte.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dúlɛc]

IPA: [ˈdu:lɛts]

ednina

IMENOVALNIK: dúlec
RODILNIK: dúlca
DAJALNIK: dúlcu
TOŽILNIK: dúlec
MESTNIK: pri dúlcu
ORODNIK: z dúlcem

dvojina

IMENOVALNIK: dúlca
RODILNIK: dúlcev
DAJALNIK: dúlcema
TOŽILNIK: dúlca
MESTNIK: pri dúlc**ih**
ORODNIK: z dúlcema

množina

IMENOVALNIK: dúlci
RODILNIK: dúlcev
DAJALNIK: dúlcem
TOŽILNIK: dúlce
MESTNIK: pri dúlc**ih**
ORODNIK: z dúlci

TONEMSKO

[dúlɛc]

IPA: [dú:lɛts]

ednina

IMENOVALNIK: dûlec
RODILNIK: dûlca
DAJALNIK: dûlcu
TOŽILNIK: dûlec
MESTNIK: pri dûlcu
ORODNIK: z dûlcem

dvojina

IMENOVALNIK: dûlca
RODILNIK: dûlcev
DAJALNIK: dûlcema
TOŽILNIK: dûlca
MESTNIK: pri dûlc**ih**
ORODNIK: z dûlcema

množina

IMENOVALNIK: dûlci
RODILNIK: dûlcev
DAJALNIK: dûlcem
TOŽILNIK: dûlce
MESTNIK: pri dûlc**ih**
ORODNIK: z dûlci

IZVOR

= hrv., srb. *dùlac* 'ustnik, dulec pri mehu', mak. *dulec*, *dule* 'lončena posoda z lijakom', bolg. *dúlec* 'ustnik', verjetno iz ↑duti tako kot hrv., srb. *dùlo* 'izvir', rus. *dúlo* 'topovsko žrelo', *dublce* 'ustnik'

dvojína dvojíne samostalnik ženskega spola

[dvojína]

POMEN

1. iz jezikoslovja slovnico število, ki označuje dve osebi, stvari

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti, poznati dvojino | ohraniti dvojino | uporabljati dvojino

- O številnih prastarih jezikih vemo, da so imeli *dvojino*, na primer klasična grščina in sanskrt.
- Oče je vedno uporabljal *dvojino*, nikoli ni rekel »bomo šli« namesto »bova šla«.

▶ priredna zveza

dvojina in ednina, dvojina in množina

- Večina slovenskih samostalnikov ima oblike za tri števila: za ednino, *dvojino* in množino.
- Katero posebnost imata v rodilniku *dvojine* in množine samostalnika sestra in ladja?

...

▪ Slovenščina je eden redkih indoevropskih jezikov, ki je ohranil *dvojino*.

▪ Govorim rusko in poljsko, pri slovenščini pa imam največ težav z *dvojino* in besednim redom.

2. ekspresivno navadno dober, pozitiven odnos med dvema osebama, zlasti ljubezenski, partnerski

- Tema njegovih pesmi je večinoma umanjkanje ljubezenske *dvojine*.
- Posledica izkušenj nenehnega izključevanja me je pozneje v življenju navajala k temu, da je treba ljudi združevati in zblíževati, da morata biti bližina in *dvojina* in ne zadržatost in izključevanje.
- Vprašanje, h kateremu se pripovedovalec pogosto vrača, se prvič zastavi na prelomnici junakovega življenja, s poroko in spremenjenim stanom, ko ednino nadomesti *dvojina*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvojína]

IPA: [dʋɔʝiːna]

ednina

IMENOVALNIK: dvojína

RODILNIK: dvojíne

DAJALNIK: dvojíni

TOŽILNIK: dvojíno

MESTNIK: pri dvojíni

ORODNIK: z dvojíno

dvojina

IMENOVALNIK: dvojíni

RODILNIK: dvojín

DAJALNIK: dvojínama

TOŽILNIK: dvojíni

MESTNIK: pri dvojínah

ORODNIK: z dvojínama

množina

IMENOVALNIK: dvojíne

RODILNIK: dvojín

DAJALNIK: dvojínam

TOŽILNIK: dvojíne

MESTNIK: pri dvojínah

ORODNIK: z dvojínami

TONEMSKO

[dvojína]

IPA: [dʋɔʝiːná]

ednina

IMENOVALNIK: dvojína

RODILNIK: dvojíne

DAJALNIK: dvojíni

TOŽILNIK: dvojíno

MESTNIK: pri dvojíni

ORODNIK: z dvojíno

dvojina

IMENOVALNIK: dvojíni

RODILNIK: dvojín

DAJALNIK: dvojínama

TOŽILNIK: dvojíni

MESTNIK: pri dvojínah

ORODNIK: z dvojínama

množina

IMENOVALNIK: dvojíne

RODILNIK: dvojín

DAJALNIK: dvojínam

TOŽILNIK: dvojíne

MESTNIK: pri dvojínah

ORODNIK: z dvojínami

IZVOR

↑dvoj

dvojínski dvojínska dvojínsko pridevnik

[dvojínski]

POMEN

1. ki je v zvezi z dvojino 1.

▪ Preučeval je slovensko dvojino in opazil nenavadno razliko med dvojino v slovenskem knjižnem jeziku ter dejanskimi *dvojínskimi* oblikami živega govora svojih slušateljev.

▪ Vse naše sklanjatve imajo samostojna *dvojínska* sklonila, čeprav se ta za nekatere sklone že pokrivajo z množino, na primer »dveh stolov«, »pri dveh stolih«, »treh stolov«, »pri treh stolih«.

2. ekspresivno ki je, poteka med osebama v ljubezenskem, partnerskem odnosu

▪ Pred bralcem je najčistejša ljubezenska lirika, ki melanholično prevetruje *dvojínski* odnos ljubimcev, njuno padanje v ekstreme in bolečino, ki zbada kot šivanka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvojínski]

IPA: [dʋɔj'ɪ:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojínski

RODILNIK: dvojínskega

DAJALNIK: dvojínskemu

TOŽILNIK: dvojínski

živo dvojínskega

MESTNIK: pri dvojínskem

ORODNIK: z dvojínskim

dvojina

IMENOVALNIK: dvojínska

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskima

TOŽILNIK: dvojínska

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskima

množina

IMENOVALNIK: dvojínski

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskim

TOŽILNIK: dvojínske

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojínska

RODILNIK: dvojínske

DAJALNIK: dvojínski

TOŽILNIK: dvojínsko

MESTNIK: pri dvojínski

ORODNIK: z dvojínsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvojínski

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskima

TOŽILNIK: dvojínski

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskima

množina

IMENOVALNIK: dvojínske

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskim

TOŽILNIK: dvojínske

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojínsko

RODILNIK: dvojínskega

DAJALNIK: dvojínskemu

TOŽILNIK: dvojínsko

MESTNIK: pri dvojínskem

ORODNIK: z dvojínskim

dvojina

IMENOVALNIK: dvojínski

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskima

TOŽILNIK: dvojínski

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskima

množina

IMENOVALNIK: dvojínska

RODILNIK: dvojínskih

DAJALNIK: dvojínskim

TOŽILNIK: dvojínska

MESTNIK: pri dvojínskih

ORODNIK: z dvojínskimi

TONEMSKO

[dvojînski]

IPA: [dʋɔj'ɪ:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojînski

RODILNIK: dvojînskega

DAJALNIK: dvojînskemu

TOŽILNIK: dvojînski

živo dvojînskega

MESTNIK: pri dvojînskem

ORODNIK: z dvojînskim

dvojina

IMENOVALNIK: dvojînska

RODILNIK: dvojînskih

DAJALNIK: dvojînskima

TOŽILNIK: dvojînska

MESTNIK: pri dvojînskih

ORODNIK: z dvojînskima

množina

IMENOVALNIK: dvojînski

RODILNIK: dvojînskih

DAJALNIK: dvojînskim

TOŽILNIK: dvojînske

MESTNIK: pri dvojînskih

ORODNIK: z dvojînskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojînska

RODILNIK: dvojînske

DAJALNIK: dvojînski

TOŽILNIK: dvojînsko

MESTNIK: pri dvojînski

ORODNIK: z dvojînsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvojînski

RODILNIK: dvojînskih

DAJALNIK: dvojînskima

TOŽILNIK: dvojînski

MESTNIK: pri dvojînskih

ORODNIK: z dvojînskima

množina

IMENOVALNIK: dvojînske
RODILNIK: dvojînskih
DAJALNIK: dvojînskîm
TOŽILNIK: dvojînske
MESTNIK: pri dvojînskih
ORODNIK: z dvojînskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvojînsko
RODILNIK: dvojînskega
DAJALNIK: dvojînskemu
TOŽILNIK: dvojînsko
MESTNIK: pri dvojînskem
ORODNIK: z dvojînskîm

dvojina

IMENOVALNIK: dvojînski
RODILNIK: dvojînskih
DAJALNIK: dvojînskima
TOŽILNIK: dvojînski
MESTNIK: pri dvojînskih
ORODNIK: z dvojînskima

množina

IMENOVALNIK: dvojînska
RODILNIK: dvojînskih
DAJALNIK: dvojînskîm
TOŽILNIK: dvojînska
MESTNIK: pri dvojînskih
ORODNIK: z dvojînskimi

IZVOR

↑dvojina

dvóstarševski dvóstarševska dvóstarševsko pridevnik
[dvóstarševski]

POMEN

ki je v zvezi s skupnostjo, ki jo sestavljata dva starša in njun otrok, otroci

- Raziskava opredeljuje enostarševske in *dvostarševske* družine, razširjene in reorganizirane družine.
- Ameriški sociolog je leta 1961 objavil študijo o poklicnih karierah moških, ki so odraščali v enostarševskih in *dvostarševskih* družinah. Ugotovil je, da je prisotnost avtoritarnega očeta v povprečju negativno vplivala na poklicno uspešnost moških.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[dvóstarševski]

IPA: [ˈdvoːˈstaːrʃevski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstarševski
RODILNIK: dvóstarševskega
DAJALNIK: dvóstarševskemu
TOŽILNIK: dvóstarševski

živo dvóstarševskega

MESTNIK: pri dvóstarševskem

ORODNIK: z dvóstarševskîm

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstarševska

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskima

TOŽILNIK: dvóstarševska

MESTNIK: pri dvóstarševskih

ORODNIK: z dvóstarševskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstarševski

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskîm

TOŽILNIK: dvóstarševske

MESTNIK: pri dvóstarševskih

ORODNIK: z dvóstarševskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstarševska

RODILNIK: dvóstarševske

DAJALNIK: dvóstarševski

TOŽILNIK: dvóstarševsko

MESTNIK: pri dvóstarševski

ORODNIK: z dvóstarševsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstarševski

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskima

TOŽILNIK: dvóstarševski

MESTNIK: pri dvóstarševskih

ORODNIK: z dvóstarševskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstarševske

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskîm

TOŽILNIK: dvóstarševske

MESTNIK: pri dvóstarševskih

ORODNIK: z dvóstarševskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvóstarševsko

RODILNIK: dvóstarševskega

DAJALNIK: dvóstarševskemu

TOŽILNIK: dvóstarševsko

MESTNIK: pri dvóstarševskem

ORODNIK: z dvóstarševskîm

dvojina

IMENOVALNIK: dvóstarševski

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskima

TOŽILNIK: dvóstarševski

MESTNIK: pri dvóstarševskih

ORODNIK: z dvóstarševskima

množina

IMENOVALNIK: dvóstarševska

RODILNIK: dvóstarševskih

DAJALNIK: dvóstarševskîm

TOŽILNIK: dvôstárševska
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskimi

TONEMSKO

[dvôstárševski]
IPA: [dvô:stà:rʃéʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstárševski
RODILNIK: dvôstárševskega
DAJALNIK: dvôstárševskemu
TOŽILNIK: dvôstárševski
živo dvôstárševskega
MESTNIK: pri dvôstárševskem
ORODNIK: z dvôstárševskimi

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstárševska
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskima
TOŽILNIK: dvôstárševska
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstárševski
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskim
TOŽILNIK: dvôstárševske
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstárševska
RODILNIK: dvôstárševske
DAJALNIK: dvôstárševski
TOŽILNIK: dvôstárševsko
MESTNIK: pri dvôstárševski
ORODNIK: z dvôstárševsko

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstárševski
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskima
TOŽILNIK: dvôstárševski
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstárševske
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskim
TOŽILNIK: dvôstárševske
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: dvôstárševsko
RODILNIK: dvôstárševskega
DAJALNIK: dvôstárševskemu
TOŽILNIK: dvôstárševsko

MESTNIK: pri dvôstárševskem
ORODNIK: z dvôstárševskimi

dvojina

IMENOVALNIK: dvôstárševski
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskima
TOŽILNIK: dvôstárševski
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskima

množina

IMENOVALNIK: dvôstárševska
RODILNIK: dvôstárševskih
DAJALNIK: dvôstárševskim
TOŽILNIK: dvôstárševska
MESTNIK: pri dvôstárševskih
ORODNIK: z dvôstárševskimi

IZVOR

iz *dva starša*

ednina edníne samostalnik ženskega spola

[ednina]

POMEN

iz jezikoslovja **slovnico število**, ki označuje eno osebo, stvar, enoto

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

KATERI sklon ednine

- Osnovna oblika samostalniških besed je imenovalnik *ednine*.
- Iskane besede naj bodo samostalniki v prvem sklonu *ednine*.

► priredna zveza

ednina in dvojina, ednina in množina

- Navadno jeziki danes ločijo le *ednino* in množino, slovenščina pa je ohranila tudi dvojino in je po tej strani znamenita.

...

- Pridevnik, ki stoji ob samostalniku v *ednini*, mora biti v obliki za *ednino*, npr. zanimiv kraj.
- Osnovna oblika pridevniških besed je moški spol *ednine* v imenovalniku.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ednina]

IPA: [ɛd'ni:na]

ednina

IMENOVALNIK: ednina
RODILNIK: edníne
DAJALNIK: edníni
TOŽILNIK: edníno
MESTNIK: pri edníni
ORODNIK: z edníno

dvojina

IMENOVALNIK: edníni
RODILNIK: ednín
DAJALNIK: ednínama

TOŽILNIK: edníni
MESTNIK: pri ednínah
ORODNIK: z ednínama

množina

IMENOVALNIK: edníne
RODILNIK: ednín
DAJALNIK: ednínam
TOŽILNIK: edníne
MESTNIK: pri ednínah
ORODNIK: z ednínami

TONEMSKO

[ednína]

IPA: [ɛdɲiːná]

ednína

IMENOVALNIK: ednína
RODILNIK: edníne
DAJALNIK: edníni
TOŽILNIK: edníno
MESTNIK: pri edníni
ORODNIK: z ednîno

dvojina

IMENOVALNIK: edníni
RODILNIK: ednîn
DAJALNIK: ednínama
TOŽILNIK: edníni
MESTNIK: pri ednínah
ORODNIK: z ednínama

množina

IMENOVALNIK: edníne
RODILNIK: ednîn
DAJALNIK: ednínam
TOŽILNIK: edníne
MESTNIK: pri ednínah
ORODNIK: z ednínami

IZVOR

↑eden

ednínski ednínska ednínsko pridevnik

[ednínski]

POMEN

ki je v zvezi z ednino

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

edninska oblika

- Odbor je sprejel dopolnilo koalicijskih poslanskih skupin, da se množinska oblika »porošva« v naslovu in besedilu zakona spremeni v *edninsko* obliko »porošstvo«.

...

- *Edninska* sklanjatev moških samostalnikov ima v slovenščini kategorijo živosti: imena živih bitij se sklanjajo drugače kot imena neživih, vendar je razliko opaziti samo v tožilniku.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ednínski]

IPA: [ɛd'niːnski]

OSNOVNIK

moški spol

ednína

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskega
DAJALNIK: ednínskemu
TOŽILNIK: ednínski
živo ednínskega
MESTNIK: pri ednínskem
ORODNIK: z ednínskimi

dvojina

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínska
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskimi
TOŽILNIK: ednínske
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

ženski spol

ednína

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínske
DAJALNIK: ednínski
TOŽILNIK: ednínsko
MESTNIK: pri ednínski
ORODNIK: z ednínsko

dvojina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínski
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínske
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskimi
TOŽILNIK: ednínske
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

srednji spol

ednína

IMENOVALNIK: ednínsko
RODILNIK: ednínskega
DAJALNIK: ednínskemu
TOŽILNIK: ednínsko
MESTNIK: pri ednínskem
ORODNIK: z ednínskimi

dvojina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih

DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínski
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskim
TOŽILNIK: ednínska
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

TONEMSKO

[ednínski]

IPA: [ední:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskega
DAJALNIK: ednínskemu
TOŽILNIK: ednínski
živo ednínskega
MESTNIK: pri ednínskem
ORODNIK: z ednínskim

dvojina

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínska
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskim
TOŽILNIK: ednínske
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínske
DAJALNIK: ednínski
TOŽILNIK: ednínsko
MESTNIK: pri ednínski
ORODNIK: z ednínsko

dvojina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínski
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínske
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskim
TOŽILNIK: ednínske

MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ednínsko
RODILNIK: ednínskega
DAJALNIK: ednínskemu
TOŽILNIK: ednínsko
MESTNIK: pri ednínskem
ORODNIK: z ednínskim

dvojina

IMENOVALNIK: ednínski
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskima
TOŽILNIK: ednínski
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskima

množina

IMENOVALNIK: ednínska
RODILNIK: ednínskih
DAJALNIK: ednínskim
TOŽILNIK: ednínska
MESTNIK: pri ednínskih
ORODNIK: z ednínskimi

STALNE ZVEZE

edninski samostalnik

iz jezikoslovja samostalnik, ki nima dvojninskih ali množinskih slovničnih oblik

- Multimedija je *edninski samostalnik* ženskega spola, njegova slovenska sopomenka pa večpredstavnost.
- Vitanje je *edninski samostalnik* in se zato sklanja kot Pohorje, Tepanje.

IZVOR

↑ednina

èh in êh medmet

POMEN

1. tudi s ponovljeno črko **e**, tudi s ponovljeno črko **h** izraža, da je govorec nejevoljen, nezadovoljen s kom ali čim, zlasti ker meni, da vzroka za nejevoljo, nezadovoljstvo ne more, ni mogoče odpraviti
 - »Kako pa je z vašim?« »*Eh!*« se kisló odzove gostitelj.
 - *Eh*, ja, kakršén gospodar, takšen pes.
 - *Eeh!* Saj nima pojma, kaj počne.
 - Škoda pa tako fajn punca je izgledala, *ehh* slava dela svoje!

1.1. izraža, da je govorec sprijaznjen s čim neprijetnim

- *Eh*, če je šel bik, naj gre še štrik.
- *Eh*, pa kaj, en neuspeh še ne pomeni, da sem nesposoben človek.
- *Eh*, bo že šlo, sklenem sam pri sebi.

1.2. tudi s ponovljeno črko **e**, izgovarja se z nižjim tonom **izraža**, da govorec zavrača sogovorčevu misel ali skuša ustaviti njegovo govorjenje

- *Eh*, nehaj spet s tem, lepo te prosim.
- *Eh*, slabo me poznaš.
- *Eeeh*, ta me ne zanima.

2. izraža, da govorec občuti nostalgijo

- *Eh*, nekoč pa je bilo drugače!
- *Eh*, kako ta čas drvi.
- Imel sem čudovito modro uniformo z medeninastimi gumbi, ki so se svetili kot zlati; *eh*, danes takšnih več ne delajo.

3. tudi s ponovljeno črko **e** izraža, da govorec razmišlja, se obotavlja spregovoriti

- No, ja ... *eh* ... mislil sem si, da bi dame to morda zanimalo.
- »Hm ... *eh* ... ne vem,« je zajecjal ubogi policist.
- »Kaj pa iščeta tukaj?« – »Midve – *eeh* – je tukaj zobozdravnik?« sem zajecjala.

4. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- »*Eh*, danes sem dobre volje!« je rekel.
- Avto je bil tako nabit, da nisem mogel niti udobno sedeti, *eh*.

5. kot členek, s ponovljeno črko **e**, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo namerno napako z namenom pritegovanja pozornosti, izražanja posmeha, kritike

- Opažen je bil, kako se rokuje s tremi nepremagljivimi, *eeh*, nepremagljivimi glede sosežiga v cementarniški peči.
- Moj slog pisanja je tako skromen, *eeh*, slab.

IZVOR

↑e

ehinacêja ehinacêje samostalnik ženskega spola

[ehinacêja]

POMEN

1. rastlina z višjim stblom, cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta; primerjaj lat.

Echinacea; SIN.: ameriški slamnik, slamnik

- Izmed devetih vrst *ehinaceje*, ki sicer domuje v Združenih državah Amerike in južni Kanadi, se najpogosteje uporablja *echinacea purpurea*, ki ji pripisujejo največje zdravilne učinke.
- Od vrste *ehinaceje* je odvisno, ali so zeliščni pripravki narejeni iz nadzemnih delov rastline, korenine ali obojega.

2. zdravilna rastlina z višjim stblom, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea*

purpurea; SIN.: ameriški slamnik, slamnik, škrlatna ehinaceja, iz botanike škrlatni ameriški slamnik

▪ Ameriški slamnik ali *ehinaceja* je pozno cvetoča trajnica.

▪ Preparati *ehinaceje* so na voljo v obliki izvlečka, čaja in praška, v uporabi pa je tudi sveže stisnjen sok rastline.

▪ Proti gripi sta se odlično izkazala alkoholni izvleček *ehinaceje* in vitamin D.

2.1. zdravilni pripravek iz te rastline; SIN.:

ameriški slamnik

▪ *Ehinaceja* krepi imunski sistem.

▪ Ker z dolgotrajno rabo *ehinaceja* izgublja svojo učinkovitost, jo je najbolje nehati jemati takoj, ko izginejo simptomi bolezni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ehinacêja]

IPA: [exina'tse:ja]

ednina

IMENOVALNIK: ehinacêja

RODILNIK: ehinacêje

DAJALNIK: ehinacêji

TOŽILNIK: ehinacêjo

MESTNIK: pri ehinacêji

ORODNIK: z ehinacêjo

dvojina

IMENOVALNIK: ehinacêji

RODILNIK: ehinacêj

DAJALNIK: ehinacêjama

TOŽILNIK: ehinacêji

MESTNIK: pri ehinacêjah

ORODNIK: z ehinacêjama

množina

IMENOVALNIK: ehinacêje

RODILNIK: ehinacêj

DAJALNIK: ehinacêjam

TOŽILNIK: ehinacêje

MESTNIK: pri ehinacêjah

ORODNIK: z ehinacêjami

TONEMSKO

[ehinacêja]

IPA: [exinatsé:jà]

ednina

IMENOVALNIK: ehinacêja

RODILNIK: ehinacêje

DAJALNIK: ehinacêji

TOŽILNIK: ehinacêjo

MESTNIK: pri ehinacêji

ORODNIK: z ehinacêjo

dvojina

IMENOVALNIK: ehinacêji

RODILNIK: ehinacêj

DAJALNIK: ehinacêjama

TOŽILNIK: ehinacêji

MESTNIK: pri ehinacêjah

ORODNIK: z ehinacêjama

množina

IMENOVALNIK: ehinacêje
RODILNIK: ehinacêj
DAJALNIK: ehinacêjam
TOŽILNIK: ehinacêje
MESTNIK: pri ehinacêjah
ORODNIK: z ehinacêjami

STALNE ZVEZE

škrlatna ehinaceja

1. zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea purpurea*; SIN.: ameriški slamnik, ehinaceja, slamnik, iz botanike škrlatni ameriški slamnik

- *Škrlatno ehinacejo* lahko gojimo tudi na vrtu, saj je zaradi izrazitih cvetov okrasna rastlina.
- Zdravila z izvlečki *škrlatne ehinaceje* krepijo imunski sistem in s tem preprečujejo gripo in prehlad.
- *Škrlatna ehinaceja* je doma v severnoameriških prerijah.

1.1. zdravilni pripravek iz te rastline; SIN.: ameriški slamnik, ehinaceja

- Znano je, da *škrlatna ehinaceja* spodbuja delovanje imunskega sistema.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *echinacea*, iz gr. *ehīnos* 'jež'

ékokmetíja ékokmetíje samostalnik ženskega spola

[ékokmetíja]

POMEN

ekološka kmetija

- Na istrski vinski poti nas bodo popeljali na *ekokmetijo* in nas seznanili z integrirano pridelavo grozdja in vina.
- V hotelu bodo v času kosila pripravljene trije meniji s hrano iz ekološko pridelanih surovin s tolminskih *ekokmetij*.
- Kot lastniku *ekokmetije* mi je zelo pomembno, da so vse snovi neškodljive.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ékokmetíja]

IPA: ['e:kòkme'ti:ja]

ednina

IMENOVALNIK: ékokmetíja
RODILNIK: ékokmetíje
DAJALNIK: ékokmetíji
TOŽILNIK: ékokmetíjo
MESTNIK: pri ékokmetíji
ORODNIK: z ékokmetíjo

dvojina

IMENOVALNIK: ékokmetíji
RODILNIK: ékokmetíj

DAJALNIK: ékokmetíjama
TOŽILNIK: ékokmetíji
MESTNIK: pri ékokmetíjah
ORODNIK: z ékokmetíjama

množina

IMENOVALNIK: ékokmetíje
RODILNIK: ékokmetíj
DAJALNIK: ékokmetíjam
TOŽILNIK: ékokmetíje
MESTNIK: pri ékokmetíjah
ORODNIK: z ékokmetíjami

TONEMSKO

[ékokmetíja]

IPA: ['é:kòkmetí:jà]

ednina

IMENOVALNIK: ékokmetíja
RODILNIK: ékokmetíje
DAJALNIK: ékokmetíji
TOŽILNIK: ékokmetíjo
MESTNIK: pri ékokmetíji
ORODNIK: z ékokmetíjo

dvojina

IMENOVALNIK: ékokmetíji
RODILNIK: ékokmetíj
DAJALNIK: ékokmetíjama
TOŽILNIK: ékokmetíji
MESTNIK: pri ékokmetíjah
ORODNIK: z ékokmetíjama

množina

IMENOVALNIK: ékokmetíje
RODILNIK: ékokmetíj
DAJALNIK: ékokmetíjam
TOŽILNIK: ékokmetíje
MESTNIK: pri ékokmetíjah
ORODNIK: z ékokmetíjami

IZVOR

↑eko + ↑kmetíja

enoróg enoróga samostalnik moškega spola

[enorók enoróga]

POMEN

mitološko bitje s konjskim ali jelenjim telesom in rogom na sredini čela; SIN.: samorog

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Motiv *enoroga* ni izginil iz evropske umetnosti, čeprav je res, da ni bil nikdar tako pogost kot v srednjem veku.
- Povezava *enoroga* z divjim konjem je stara.

...

- Sanjal je, da se je zbudil, vstal in se iz oči v oči srečal s prekrasnim belim *enorogom*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[enorók enoróga]

IPA: [ɛnɔ'ro:k ɛnɔ'ro:ga]

ednina

IMENOVALNIK: enoróg
RODILNIK: enoróga
DAJALNIK: enorógu
TOŽILNIK: enoróga
MESTNIK: pri enorógu
ORODNIK: z enorógom

dvojina

IMENOVALNIK: enoróga
RODILNIK: enorógov
DAJALNIK: enorógoma
TOŽILNIK: enoróga
MESTNIK: pri enorógih
ORODNIK: z enorógoma

množina

IMENOVALNIK: enorógi
RODILNIK: enorógov
DAJALNIK: enorógom
TOŽILNIK: enoróge
MESTNIK: pri enorógih
ORODNIK: z enorógi

TONEMSKO

[ɛnorɔk ɛnoróga]

IPA: [ɛnɔró:k ɛnɔró:gà]

ednina

IMENOVALNIK: enorôg
RODILNIK: enoróga
DAJALNIK: enorógu
TOŽILNIK: enoróga
MESTNIK: pri enorógu tudi pri enorôgu
ORODNIK: z enorógom

dvojina

IMENOVALNIK: enoróga
RODILNIK: enorógov in enorôgov
DAJALNIK: enorógoma
TOŽILNIK: enoróga
MESTNIK: pri enorógih in pri enorôgih
ORODNIK: z enorógoma

množina

IMENOVALNIK: enorógi
RODILNIK: enorógov in enorôgov
DAJALNIK: enorógom
TOŽILNIK: enoróge
MESTNIK: pri enorógih in pri enorôgih
ORODNIK: z enorógi in z enorôgi

in

[ɛnorɔk ɛnorôga]

IPA: [ɛnɔró:k ɛnɔró:gà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: enorôg
RODILNIK: enorôga
DAJALNIK: enorôgu
TOŽILNIK: enorôga
MESTNIK: pri enorôgu
ORODNIK: z enorôgom

dvojina

IMENOVALNIK: enorôga
RODILNIK: enorôgov
DAJALNIK: enorôgoma
TOŽILNIK: enorôga
MESTNIK: pri enorôgih
ORODNIK: z enorôgoma

množina

IMENOVALNIK: enorôgi
RODILNIK: enorôgov
DAJALNIK: enorôgom
TOŽILNIK: enorôge
MESTNIK: pri enorôgih
ORODNIK: z enorôgi

IZVOR

↑en + ↑rog

ênostárševski ênostárševska ênostárševsko pridevnik

[ênostáršɛʊski]

POMEN

ki je v zvezi s skupnostjo, ki jo sestavlja en starš in njegov otrok, otroci

► **prid. beseda** + sam. beseda

enostarševska družina, skupnost | enostarševsko gospodinjstvo

▪ Narašča delež *enostarševskih* družin, vse več je istospolnih, razširjenih, reorganiziranih družin, ljudje se vse manj poročajo, povečuje pa se število razvez.

▪ Gospodinjstva z otroki, še zlasti *enostarševska* gospodinjstva, so podvržena višjim finančnim tveganjem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ênostáršɛʊski]

IPA: [ˈɛ:nɔˈsta:rʃɛʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskega
DAJALNIK: ênostárševskemu
TOŽILNIK: ênostárševski
živo ênostárševskega
MESTNIK: pri ênostárševskem
ORODNIK: z ênostárševskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševski

RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskim
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševske
DAJALNIK: ênostárševski
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševski
ORODNIK: z ênostárševsko

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševske
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskim
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševsko
RODILNIK: ênostárševskega
DAJALNIK: ênostárševskemu
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševskem
ORODNIK: z ênostárševskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskim
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskimi

TONEMSKO

[ênostárševski]

IPA: [ê:nóstà:r[é]uski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskega
DAJALNIK: ênostárševskemu

TOŽILNIK: ênostárševski
živo ênostárševskega
MESTNIK: pri ênostárševskem
ORODNIK: z ênostárševskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskim
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševske
DAJALNIK: ênostárševski
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševski
ORODNIK: z ênostárševsko

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševske
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskim
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševsko
RODILNIK: ênostárševskega
DAJALNIK: ênostárševskemu
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševskem
ORODNIK: z ênostárševskim

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševskih
DAJALNIK: ênostárševskima
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševskih
ORODNIK: z ênostárševskima

množina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševskih

DAJALNIK: ênostárševsk**im**
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**imi**

in

[ênostárševski]
IPA: [é:nòstà:rʃéuski]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol
ednina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševske**ga**
DAJALNIK: ênostárševsk**emu**
TOŽILNIK: ênostárševski
živo ênostárševske**ga**
MESTNIK: pri ênostárševsk**em**
ORODNIK: z ênostárševsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**ima**
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**im**
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševske
DAJALNIK: ênostárševski
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševski
ORODNIK: z ênostárševsko

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**ima**
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: ênostárševske
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**im**
TOŽILNIK: ênostárševske
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ênostárševsko
RODILNIK: ênostárševske**ga**

DAJALNIK: ênostárševsk**emu**
TOŽILNIK: ênostárševsko
MESTNIK: pri ênostárševsk**em**
ORODNIK: z ênostárševsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ênostárševski
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**ima**
TOŽILNIK: ênostárševski
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: ênostárševska
RODILNIK: ênostárševsk**ih**
DAJALNIK: ênostárševsk**im**
TOŽILNIK: ênostárševska
MESTNIK: pri ênostárševsk**ih**
ORODNIK: z ênostárševsk**imi**

IZVOR

iz *en starš*

etída etíde; glej **etuda** samostalnik ženskega spola
[etída]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti **krajša skladba za izpopolnjevanje izvajalske tehnične spretnosti**
▪ *Etido* sem prvič slišala v glasbeni šoli, ko jo je zaigrala moja hči.

1.1. iz glasbene umetnosti **instrumentalna skladba, navadno tridelna, katere kompozicija temelji na razvijanju določene tehnične prvine**
▪ Prejela je posebno nagrado za najboljšo izvedbo obvezne *etide* in virtuoze skladbe.

2. iz gledališke umetnosti, iz plesne umetnosti **krajša uprizoritev za izpopolnjevanje tehnične spretnosti, izvedbe**
▪ Koreografijo za *etide* po motivih romana F. M. Dostojevskega *Zločin in kazen* je naredila priznana slovenska umetnica.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[etída]

IPA: [e'ti:da]

ednina

IMENOVALNIK: etída

RODILNIK: etíde

DAJALNIK: etídi

TOŽILNIK: etído

MESTNIK: pri etídi

ORODNIK: z etído

dvojina

IMENOVALNIK: etídi

RODILNIK: etíd

DAJALNIK: etídama

TOŽILNIK: etídi

MESTNIK: pri **etídah**
ORODNIK: z **etídama**
množina
IMENOVALNIK: **etíde**
RODILNIK: **etíd**
DAJALNIK: **etídám**
TOŽILNIK: **etíde**
MESTNIK: pri **etídah**
ORODNIK: z **etídami**

TONEMSKO

[etída]

IPA: [etí:da]

ednina

IMENOVALNIK: **etída**
RODILNIK: **etíde**
DAJALNIK: **etídi**
TOŽILNIK: **etído**
MESTNIK: pri **etídi**
ORODNIK: z **etído**

dvojina

IMENOVALNIK: **etídi**
RODILNIK: **etíd**
DAJALNIK: **etídama**
TOŽILNIK: **etídi**
MESTNIK: pri **etídah**
ORODNIK: z **etídama**

množina

IMENOVALNIK: **etíde**
RODILNIK: **etíd**
DAJALNIK: **etídám**
TOŽILNIK: **etíde**
MESTNIK: pri **etídah**
ORODNIK: z **etídami**

IZVOR

prevzeto iz frc. *étude*, prvotno 'vaja', < stfr. *estudie* < lat. *studium* 'prizadevnost, vnema, marljivost, znanstveno prizadevanje, delo, študij'

etuda *étude* in *etúde*; tudi **etída** samostalnik ženskega spola
[etída] in [etúda]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti **krajša skladba za izpopolnjevanje izvajalske tehnične spretnosti**
 - Vsak dan si vzamem urico za harmoniko in vadim stvari, ki sem jih vadil v mladosti – prstne vaje, lestvice, *étude*.
 - Da bi si ogrela prste, je zaigrala nekaj *etud*.

1.1. iz glasbene umetnosti **instrumentalna skladba, navadno tridelna, katere kompozicija temelji na razvijanju določene tehnične prvine**

► prid. beseda + **sam. beseda**

Chopinova, Lisztova etuda

- Velja za prvega pianista, ki je posnel vse Chopinove *étude* za solo klavir na sodobnem in izvornem klavirju.

...

- Bil je mojster klavirskih miniatur, kot so poloneze, mazurke, *étude*, nokturni, balade in valčki.
 - V 27 *etudah* je delček Chopinovega srca; *étude* razodevajo pesnika klavirja, zmožnega sprememb, ki ne pozablja na didaktični namen.
 - Njegovo izvajanje ne blesti samo zaradi izredne tehnike, marveč hkrati daje *etudam* svoboden, poetičen izraz.
2. iz gledališke umetnosti, iz plesne umetnosti **krajša uprizoritev za izpopolnjevanje tehnične spretnosti, izvedbe**
 - Študent je pokazal tri kratke *étude* z marioneto in navdušil.
 - Pred gledalcem se na prvi pogled odvija serija natančno izvedenih pantomimsko-koreografskih *etud* za roke in zgornji del igralčevega telesa.
 - Udeležencem seminarja bo posredoval izbrane izkušnje iz svoje bogate odrske prakse ter pripravil koreografske *étude* za baletne plesalce.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[etída]

IPA: [e'ti:da]

ednina

IMENOVALNIK: [etída]
RODILNIK: [etíde]
DAJALNIK: [etídi]
TOŽILNIK: [etído]
MESTNIK: [pri etídi]
ORODNIK: [z etído]

dvojina

IMENOVALNIK: [etídi]
RODILNIK: [etíd]
DAJALNIK: [etídama]
TOŽILNIK: [etídi]
MESTNIK: [pri etídah]
ORODNIK: [z etídama]

množina

IMENOVALNIK: [etíde]
RODILNIK: [etíd]
DAJALNIK: [etídám]
TOŽILNIK: [etíde]
MESTNIK: [pri etídah]
ORODNIK: [z etídami]

in

[etúda]

IPA: [e'tu:da]

ednina

IMENOVALNIK: **etúda**
RODILNIK: **etúde**
DAJALNIK: **etúdi**
TOŽILNIK: **etúdo**
MESTNIK: pri **etúdi**
ORODNIK: z **etúdo**

dvojina

IMENOVALNIK: etúdi
RODILNIK: etúd
DAJALNIK: etúdama
TOŽILNIK: etúdi
MESTNIK: pri etúdah
ORODNIK: z etúdama

množina

IMENOVALNIK: etúde
RODILNIK: etúd
DAJALNIK: etúdam
TOŽILNIK: etúde
MESTNIK: pri etúdah
ORODNIK: z etúdami

TONEMSKO

[etída]

IPA: [etí:dà]

ednina

IMENOVALNIK: [etída]
RODILNIK: [etíde]
DAJALNIK: [etídi]
TOŽILNIK: [etído]
MESTNIK: [pri etídi]
ORODNIK: [z etído]

dvojina

IMENOVALNIK: [etídi]
RODILNIK: [etíd]
DAJALNIK: [etídama]
TOŽILNIK: [etídi]
MESTNIK: [pri etídah]
ORODNIK: [z etídama]

množina

IMENOVALNIK: [etíde]
RODILNIK: [etíd]
DAJALNIK: [etídam]
TOŽILNIK: [etíde]
MESTNIK: [pri etídah]
ORODNIK: [z etídami]

in

[etúda]

IPA: [etú:dà]

ednina

IMENOVALNIK: etúda
RODILNIK: etúde
DAJALNIK: etúdi
TOŽILNIK: etúdo
MESTNIK: pri etúdi
ORODNIK: z etúdo

dvojina

IMENOVALNIK: etúdi
RODILNIK: etúd
DAJALNIK: etúdama
TOŽILNIK: etúdi
MESTNIK: pri etúdah
ORODNIK: z etúdama

množina

IMENOVALNIK: etúde
RODILNIK: etúd
DAJALNIK: etúdam
TOŽILNIK: etúde
MESTNIK: pri etúdah
ORODNIK: z etúdami

IZVOR

prevzeto iz frc. *étude*, prvotno 'vaja', < stfrc. *estudie* < lat. *studium* 'prizadevnost, vnema, marljivost, znanstveno prizadevanje, delo, študij'

fijú medmet

POMEN

1. tudi podvojeno, tudi s ponovljeno črko **u** posnema žvižg

▪ »*Fiju*, tale mašinka pa vleče!« smo zažvižgali.
▪ Čarovnik je mahal s palico, mi smo morali pa žvižgati. *Fiju*, *fju*.

▪ »*Fijuuu!*« je zažvižgal glavni policist. Z roko je pokazal, naj se drugi začasno umaknejo.

2. tudi s ponovljeno črko **u** ponazarja zelo hitro gibanje, premikanje

▪ Ehej, kako je to drvelo! *Fiju*, navzdol po klancu, pa skozi gozdček in na glavno cesto in *fijuuu*.

▪ Hitro je planil po hodniku in potem po stopnicah navzdol. *Fijuu*.

▪ *Fijuuu* ... Drvi kot raketa!

3. s ponovljeno črko **u** izraža, da je govorec prijetno presenečen, navdušen, kaj občuje

▪ *Fijuu*, okrogla vsotica!

▪ *Fijuuu*, to pa je jahta!

4. s ponovljeno črko **u** izraža, da govorec občuti olajšanje, duševno razbremenitev

▪ *Fijuu*, lahko si oddahnemo.

▪ *Fijuu*. Z olajšanjem sem zaprla vrata za njim.

▪ Vse je potekalo mirno. *Fijuu*, izognili smo se diplomatskemu zapletu, ha?

5. kot samostalnik, tudi podvojeno, tudi s ponovljeno črko **u**, ekspresivno žvižg

▪ Žvižganje se zdaj razlega v hipermarketih, kjer mimoidoči nakupovalci izgovarjajo občudujoč »*fiju* *fiju*«.

▪ Sledil je nekakšen »*fijuuu*« in »čof!« in »bum«.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema žvižganje, tako kot it. *fìu*, angl. *phew*

fókstrot fókstrota samostalnik moškega spola

[fókstrɔt]

POMEN

1. počasnejši družabni ples v štiričetrtinskem taktu, po izvoru iz Severne Amerike

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**
plesati fokstrot

- Plesati znam polko, valček in *fokstrot*.

...

- Malo manj kot sto parov se je na plesišču vrtelo v ritmičnem čačaja, *fokstrota*, valčka, sambe, jiva in drugih plesov.
- Pri salsi, *fokstroto* in drugih plesih moramo paziti na pokončno držo in usklajene gibe.

1.1. skladba za ta ples

- Pianist se je opravičil in rekel, da ne zna igrati tanga in *fokstrota*, kot bi rad lastnik restavracije.
- V drugem delu je dirigent povezal dve skladbi: Adamsov *fokstrot* za orkester The Chairman Dances in Ravelov Bolero.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fókstròt]

IPA: [ˈfo:kstròt]

ednina

IMENOVALNIK: fókstrot

RODILNIK: fókstrota

DAJALNIK: fókstroto

TOŽILNIK: fókstrot

MESTNIK: pri fókstroto

ORODNIK: s fókstrotom

dvojina

IMENOVALNIK: fókstrota

RODILNIK: fókstroto

DAJALNIK: fókstrota

TOŽILNIK: fókstrota

MESTNIK: pri fókstroto

ORODNIK: s fókstroto

množina

IMENOVALNIK: fókstroti

RODILNIK: fókstroto

DAJALNIK: fókstrotom

TOŽILNIK: fókstroto

MESTNIK: pri fókstroto

ORODNIK: s fókstroto

TONEMSKO

[fókstròt]

IPA: [ˈfo:kstròt]

ednina

IMENOVALNIK: fòkstròt

RODILNIK: fòkstrota

DAJALNIK: fòkstroto

TOŽILNIK: fòkstròt

MESTNIK: pri fòkstroto

ORODNIK: s fòkstrotom

dvojina

IMENOVALNIK: fòkstrota

RODILNIK: fòkstroto

DAJALNIK: fòkstrota

TOŽILNIK: fòkstrota

MESTNIK: pri fòkstroto

ORODNIK: s fòkstroto

množina

IMENOVALNIK: fòkstroti

RODILNIK: fòkstroto

DAJALNIK: fòkstrotom

TOŽILNIK: fòkstroto

MESTNIK: pri fòkstroto

ORODNIK: s fòkstroto

IZVOR

prevzeto iz angl. *foxtrot*, iz *fox* 'lisica' + *trot* 'drnec, dir'

fósfor fósforja tudi fósfora samostalnik moškega spola

[fósfor]

POMEN

rumenkasto bel strupen ali rdeč nestrupen element, kemijski element [P]

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

količina, koncentracija, vsebnost fosforja | pomanjkanje fosforja

- S standardno analizo določimo kislost tal ter količino *fosforja* in kalija.
- Sladkorna pesa je zelo občutljiva na pomanjkanje *fosforja*, kalija, kalcija, bora in mangana.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

vsebovati fosfor

- Ob globokem lopatanju dodamo tudi nekaj mineralnega gnojila, ki vsebuje predvsem *fosfor* in kalij (brez dušika).

► prid. beseda + sam. beseda

beli, rdeči fosfor

- Film dokumentira uporabo orožja na osnovi belega *fosforja* in drugih substanc.
- Hrapava površina škatlice za vžigalice je zmes rdečega *fosforja*, zdrobljenega stekla in lepila.

► sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

gnojenje s fosforjem

- Večje pridelke lahko dosežemo z dodatnim gnojenjem s *fosforjem* in kalijem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fósfor]

IPA: [ˈfo:sfɔr]

ednina

IMENOVALNIK: fósfor

RODILNIK: fósforja

DAJALNIK: fósforju

TOŽILNIK: fósfor

MESTNIK: pri fósforju

ORODNIK: s fósforjem

dvojina

IMENOVALNIK: fósforja

RODILNIK: fósforjev

DAJALNIK: fósforjema

TOŽILNIK: fósforja

MESTNIK: pri fósforjih

ORODNIK: s fósforjema

množina

IMENOVALNIK: fósforji
RODILNIK: fósforjev
DAJALNIK: fósforjem
TOŽILNIK: fósforje
MESTNIK: pri fósforjih
ORODNIK: s fósforji

tudi

[fõsfor]
IPA: [ˈfõ:sfõr]

ednina

IMENOVALNIK: fõsfor
RODILNIK: fõsfora
DAJALNIK: fõsforu
TOŽILNIK: fõsfor
MESTNIK: pri fõsforu
ORODNIK: s fõsforom

dvojina

IMENOVALNIK: fõsfora
RODILNIK: fõsforov
DAJALNIK: fõsforoma
TOŽILNIK: fõsfora
MESTNIK: pri fõsforih
ORODNIK: s fõsforoma

množina

IMENOVALNIK: fõsfori
RODILNIK: fõsforov
DAJALNIK: fõsforom
TOŽILNIK: fõsfore
MESTNIK: pri fõsforih
ORODNIK: s fõsfori

TONEMSKO

[fõsfor]
IPA: [ˈfõ:sfõr]

ednina

IMENOVALNIK: fõsfor
RODILNIK: fõsforja
DAJALNIK: fõsforju
TOŽILNIK: fõsfor
MESTNIK: pri fõsforju
ORODNIK: s fõsforjem

dvojina

IMENOVALNIK: fõsforja
RODILNIK: fõsforjev
DAJALNIK: fõsforjema
TOŽILNIK: fõsforja
MESTNIK: pri fõsforjih
ORODNIK: s fõsforjema

množina

IMENOVALNIK: fõsforji
RODILNIK: fõsforjev
DAJALNIK: fõsforjem
TOŽILNIK: fõsforje
MESTNIK: pri fõsforjih
ORODNIK: s fõsforji

tudi

[fõsfor]
IPA: [ˈfõ:sfõr]

ednina

IMENOVALNIK: fõsfor
RODILNIK: fõsfora
DAJALNIK: fõsforu
TOŽILNIK: fõsfor
MESTNIK: pri fõsforu
ORODNIK: s fõsforom

dvojina

IMENOVALNIK: fõsfora
RODILNIK: fõsforov
DAJALNIK: fõsforoma
TOŽILNIK: fõsfora
MESTNIK: pri fõsforih
ORODNIK: s fõsforoma

množina

IMENOVALNIK: fõsfori
RODILNIK: fõsforov
DAJALNIK: fõsforom
TOŽILNIK: fõsfore
MESTNIK: pri fõsforih
ORODNIK: s fõsfori

IZVOR

prevzeto prek nem. *Phosphor* iz nlat. *phosphorus*, to prevzeto iz gr. *phõsphõros* 'ki nosi luč', iz *phõs* 'luč' + *phorõs* 'nesoč', poimenovan po lastnosti, da je dobro gorljiv

frr

medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **r** posnema zvoke pri frfotanju, plapolanju, hitrem premikanju skozi zrak

- Zasišal sem rahel šum nad svojo glavo med vrhovi dreves: *frr*, *frr*.
- Ima prekrasen par kril, ki delajo *frrr*, *frrr*, ko se razprejo.
- Potegnem za ročico, ki bo odprla padalo. *Frrr*, je zaplapolalo nad glavo in glasen veter se je spremenil v tišino.

1.1. z večkrat ponovljeno črko **r** ponazarja hitro gibanje, premikanje

- Prva prestava malo škrtá, druga gre pa kot hudir: *frrr*, in sem že brzel trideset kilometrov na uro in več.
- Natipkaš, klikneš z miško in *frrr*, odhiti pošta nekam v božje daljave.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema zvoke ob frfotanju ptičjih kril

fúga¹ fúge samostalnik ženskega spola

[fúga]

POMEN

iz glasbene umetnosti instrumentalna ali vokalna večglasna skladba, pri kateri se tema zaporedoma ponavlja v vseh glasovih

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Bachova fuga

▪ Med letoma 1730 in 1740 je napisal vrsto solističnih in trio sonat, orgelskih *fug* in tri ducate fantazij.

▶ priredna zveza

preludij in fuga

▪ Za orgle je Mendelssohn napisal vrsto preludijev in *fug*.

▪ Johann Sebastian Bach velja za skladatelja, ki že desetletja navdihuje jazziste, čeprav so njegovi preludiji in *fuge* stari že več kot 250 let.

...

▪ Skladba ima značilnosti *fuge*: melodija se kanonsko pojavi v vseh glasovih, ki se nato harmonsko prepletajo ob stalni prisotnosti glavne teme v enem od glasov, sledi melodično in harmonsko zanimiv sklep.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fúga]

IPA: [ˈfu:ga]

ednina

IMENOVALNIK: fúga

RODILNIK: fúge

DAJALNIK: fúgi

TOŽILNIK: fúgo

MESTNIK: pri fúgi

ORODNIK: s fúgo

dvojina

IMENOVALNIK: fúgi

RODILNIK: fúg

DAJALNIK: fúgama

TOŽILNIK: fúgi

MESTNIK: pri fúgah

ORODNIK: s fúgama

množina

IMENOVALNIK: fúge

RODILNIK: fúg

DAJALNIK: fúgam

TOŽILNIK: fúge

MESTNIK: pri fúgah

ORODNIK: s fúgami

TONEMSKO

[fúga]

IPA: [fù:gá]

ednina

IMENOVALNIK: fúga

RODILNIK: fúge

DAJALNIK: fúgi

TOŽILNIK: fúgo

MESTNIK: pri fúgi

ORODNIK: s fúgo

dvojina

IMENOVALNIK: fúgi

RODILNIK: fúg

DAJALNIK: fúgama

TOŽILNIK: fúgi

MESTNIK: pri fúgah

ORODNIK: s fúgama

množina

IMENOVALNIK: fúge

RODILNIK: fúg

DAJALNIK: fúgam

TOŽILNIK: fúge

MESTNIK: pri fúgah

ORODNIK: s fúgami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Fuge*, prvotneje 'kánon', iz lat. *fuga* 'beg', ker si glasovi v teh skladbah skledijo na tak način, kakor da bi drug pred drugim bežali

fúga² fúge samostalnik ženskega spola

[fúga]

POMEN

1. navadno v množini, iz gradbeništva razmik med sosednjima gradbenima elementoma, ploščicama

▪ Ko zaključimo polaganje zidakov v izbranem vzorcu, z dodatno malto zapolnimo *fuge*.

▪ Izračuni so pokazali, da bodo s fasado demit, zamenjavo in zatesnitvijo vertikalnih in horizontalnih *fug* med fasadnimi elementi dosegli zelo ugodne rezultate.

▪ Ploščic ne smemo polagati tako, da med njimi ne bi bilo *fug*.

1.1. navadno v množini masa, snov, ki zapolnjuje tak razmik

▪ Če želite s *fug* odstraniti sledi plesni, si lahko pomagate s soljo.

▪ Umazane *fuge* očistimo z acetonom, nato pa jih premažemo s posebnim premazom za osvežitev *fug*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[fúga]

IPA: [ˈfu:ga]

ednina

IMENOVALNIK: fúga

RODILNIK: fúge

DAJALNIK: fúgi

TOŽILNIK: fúgo

MESTNIK: pri fúgi

ORODNIK: s fúgo

dvojina

IMENOVALNIK: fúgi
RODILNIK: fúg
DAJALNIK: fúgama
TOŽILNIK: fúgi
MESTNIK: pri fúgah
ORODNIK: s fúgama

množina

IMENOVALNIK: fúge
RODILNIK: fúg
DAJALNIK: fúgam
TOŽILNIK: fúge
MESTNIK: pri fúgah
ORODNIK: s fúgami

TONEMSKO

[fúga]

IPA: [fù:gá]

ednina

IMENOVALNIK: fúga
RODILNIK: fúge
DAJALNIK: fúgi
TOŽILNIK: fúgo
MESTNIK: pri fúgi
ORODNIK: s fúgo

dvojina

IMENOVALNIK: fúgi
RODILNIK: fūg
DAJALNIK: fúgama
TOŽILNIK: fúgi
MESTNIK: pri fúgah
ORODNIK: s fúgama

množina

IMENOVALNIK: fúge
RODILNIK: fūg
DAJALNIK: fúgam
TOŽILNIK: fúge
MESTNIK: pri fúgah
ORODNIK: s fúgami

IZVOR

prevzeto iz nem. *Fuge* iz ide. *pak'- 'pritrditi, privezati'

garnéla garnéle samostalnik ženskega spola

[garnéla]

POMEN

1. majhen rak s prosojnim, bočno rahlo sploščenim trupom in tankimi nogami, ki živi zlasti v morju; primerjaj lat. *Caridea*

- Gojijo predvsem sladkovodne ribe in *garnele*.
- Ličinke mušic, majhni rakci ali pa organizmi, podobni *garnelam*, se dvignejo z dna, da bi si poiskali hrano.
- Koralni greben je življenjsko okolje škarpen, *garnel*, školjk, rakovic, morskih zvezd in drugih morskih živali.

1.1. navadno v množini ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + sam. beseda

- V ohlajeno juho damo kuhane *garnele*, sesekljana zelišča in sladko smetano.
- Na maščobi popražimo čebulo, dodamo očiščene *garnele*, pražimo pet minut.

...

- V večji skledi zmešamo očiščene repe *garnel* s seseklanim koprom in sladko smetano.
- Bolniki, ki so alergični na pršico iz hišnega prahu, lahko reagirajo z navzkrižno alergijo še na prehrabene alergene, denimo na morske sadeže, kot so rakci, *garnele* in lignji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[garnéla]

IPA: [gar'ne:la]

ednina

IMENOVALNIK: garnéla
RODILNIK: garnéle
DAJALNIK: garnéli
TOŽILNIK: garnélo
MESTNIK: pri garnéli
ORODNIK: z garnélo

dvojina

IMENOVALNIK: garnéli
RODILNIK: garnél
DAJALNIK: garnélama
TOŽILNIK: garnéli
MESTNIK: pri garnélah
ORODNIK: z garnélama

množina

IMENOVALNIK: garnéle
RODILNIK: garnél
DAJALNIK: garnélam
TOŽILNIK: garnéle
MESTNIK: pri garnélah
ORODNIK: z garnélami

TONEMSKO

[garnêla]

IPA: [garné:là]

ednina

IMENOVALNIK: garnêla
RODILNIK: garnêle
DAJALNIK: garnêli
TOŽILNIK: garnêlo
MESTNIK: pri garnêli
ORODNIK: z garnêlo

dvojina

IMENOVALNIK: garnêli
RODILNIK: garnêl
DAJALNIK: garnêlama
TOŽILNIK: garnêli
MESTNIK: pri garnêlah
ORODNIK: z garnêlama

množina

IMENOVALNIK: garnêle
RODILNIK: garnêl

DAJALNIK: garnê**lam**
TOŽILNIK: garnê**le**
MESTNIK: pri garnê**lah**
ORODNIK: z garnê**lami**

IZVOR

prevzeto prek nem. *Garnele* iz star. niz. *garneel* 'garnela', nejasnega izvora

genealóg genealóga samostalnik moškega spola
[genealók genealóga]

POMEN

kdor se ukvarja z genealogijo; SIN.: rodoslovec

- Velja za enega najpomembnejših *genealogov*.
- Njihove sorodstvene vezi segajo v 15. stoletje, trdijo *genealogi*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[genealók genealóga]

IPA: [genea'lo:k genea'lo:ga]

ednina

IMENOVALNIK: genealóg

RODILNIK: genealóga

DAJALNIK: genealógu

TOŽILNIK: genealóga

MESTNIK: pri genealógu

ORODNIK: z genealóg**om**

dvojina

IMENOVALNIK: genealóga

RODILNIK: genealóg**ov**

DAJALNIK: genealóg**oma**

TOŽILNIK: genealóga

MESTNIK: pri genealóg**ih**

ORODNIK: z genealóg**oma**

množina

IMENOVALNIK: genealógi

RODILNIK: genealóg**ov**

DAJALNIK: genealóg**om**

TOŽILNIK: genealóge

MESTNIK: pri genealóg**ih**

ORODNIK: z genealógi

TONEMSKO

[genealók genealóga]

IPA: [genealó:k genealó:gà]

ednina

IMENOVALNIK: genealóg

RODILNIK: genealóga

DAJALNIK: genealógu

TOŽILNIK: genealóga

MESTNIK: pri genealógu

ORODNIK: z genealóg**om**

dvojina

IMENOVALNIK: genealóga

RODILNIK: genealóg**ov**

DAJALNIK: genealóg**oma**

TOŽILNIK: genealóga
MESTNIK: pri genealóg**ih**
ORODNIK: z genealóg**oma**

množina

IMENOVALNIK: genealógi

RODILNIK: genealóg**ov**

DAJALNIK: genealóg**om**

TOŽILNIK: genealóge

MESTNIK: pri genealóg**ih**

ORODNIK: z genealógi

BESEDOTVORJE

ženski spol: genealoginja

IZVOR

prevzeto prek nem. *Genealoge* in lat. *genealogus* iz gr. *geneálogos* iz *geneá* 'izvor, rod, poreklo' + tvor. od gr. *lógos* 'beseda, govor'

genealóginja genealóginje samostalnik ženskega spola

[genealóginja]

POMEN

ženska, ki se ukvarja z genealogijo; SIN.: rodoslovka

- *Genealoginja* je povedala, da je Alijev praded leta 1860 emigriral v ZDA, se naselil v Kentuckyju in poročil z Afroameričanko.
- *Genealoginja* je raziskovala družinske usode v Gambiji v 50. letih prejšnjega stoletja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[genealóginja]

IPA: [genea'lo:ginja]

ednina

IMENOVALNIK: genealóginja

RODILNIK: genealóginje

DAJALNIK: genealóginji

TOŽILNIK: genealóginjo

MESTNIK: pri genealóginji

ORODNIK: z genealóginjo

dvojina

IMENOVALNIK: genealóginji

RODILNIK: genealóginj

DAJALNIK: genealóginj**ama**

TOŽILNIK: genealóginji

MESTNIK: pri genealóginj**ah**

ORODNIK: z genealóginj**ama**

množina

IMENOVALNIK: genealóginje

RODILNIK: genealóginj

DAJALNIK: genealóginj**am**

TOŽILNIK: genealóginje

MESTNIK: pri genealóginj**ah**

ORODNIK: z genealóginj**ami**

TONEMSKO

[genealóginja]

IPA: [genealó:ginja]

ednina

IMENOVALNIK: genealôginja
RODILNIK: genealôginje
DAJALNIK: genealôginji
TOŽILNIK: genealôginjo
MESTNIK: pri genealôginji
ORODNIK: z genealôginjo

dvojina

IMENOVALNIK: genealôginji
RODILNIK: genealôginj
DAJALNIK: genealôginjama
TOŽILNIK: genealôginji
MESTNIK: pri genealôginjah
ORODNIK: z genealôginjama

množina

IMENOVALNIK: genealôginje
RODILNIK: genealôginj
DAJALNIK: genealôginjam
TOŽILNIK: genealôginje
MESTNIK: pri genealôginjah
ORODNIK: z genealôginjami

IZVOR

↑genealog

gínseng gínsenga samostalnik moškega spola

[gínsenk gínsenga]

POMEN

1. rastlina z drobnimi belimi cvetovi, ovalnimi listi z nazobčanim robom in okroglimi plodovi rdeče barve, po izvoru iz Severne Koreje in Kitajske; primerjaj lat. *Panax ginseng*; SIN.: iz botanike korejski ginseng

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

korenina ginsenga

- Korenina *ginsenga* zvišuje odpornost pri psihičnem in fizičnem stresu.

...

▪ Na Kitajskem je *ginseng* zdravilna rastlina, ki lajša vse bolezni, njen vpliv pa najbolj cenijo moški, saj poveča vitalnost.

1.1. korenika te rastline

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**
izvleček ginsenga

- Dolgotrajno jemanje pripravkov z izvlečki *ginsenga* ohranja vitalnost ter izboljša razpoloženje in splošno počutje.

▶ **sam. beseda + iz + sam. beseda v rodilniku**

- V raziskavi so poskušali ugotoviti, ali izvleček iz *ginsenga* lahko vpliva na koncentracijo sladkorja v krvi po obroku.

1.2. zdravilni pripravek iz korenike te rastline;

SIN.: korejski ginseng

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

ginseng deluje, pomaga | ginseng vsebuje KAJ

- *Ginseng* deluje kot krepčilo za cirkulacijski sistem.

- *Ginseng* krepi organizem in pomaga pri ohranjanju življenjske moči.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**
uživanje ginsenga

- Če ste po dveh tednih uživanja *ginsenga* ugotovili napetost ali močnejše bitje srca, ga prenehajte jemati.
- Pri rednem jemanju *ginsenga* so vsakih nekaj mesecev priporočljivi krajši premori ter omejitev uživanja drugih zeliščnih spodbujeval in kave.

...

- *Ginseng* je veljal kot izvrsten afrodiziak, sredstvo proti utrujenosti, eliksir vitalnosti in sredstvo proti staranju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gínsenk gínsenga]

IPA: ['gi:nsɛŋk 'gi:nsɛŋga]

ednina

IMENOVALNIK: gínseng
RODILNIK: gínsenga
DAJALNIK: gínsengu
TOŽILNIK: gínseng
MESTNIK: pri gínsengu
ORODNIK: z gínsengom

dvojina

IMENOVALNIK: gínsenga
RODILNIK: gínsengov
DAJALNIK: gínsengoma
TOŽILNIK: gínsenga
MESTNIK: pri gínsengih
ORODNIK: z gínsengoma

množina

IMENOVALNIK: gínsengi
RODILNIK: gínsengov
DAJALNIK: gínsengom
TOŽILNIK: gínsenge
MESTNIK: pri gínsengih
ORODNIK: z gínsengi

TONEMSKO

[gínsenk gínsenga]

IPA: [gí:nsɛŋk gí:nsɛŋga]

ednina

IMENOVALNIK: gínseng
RODILNIK: gínsenga
DAJALNIK: gínsengu
TOŽILNIK: gínseng
MESTNIK: pri gínsengu
ORODNIK: z gínsengom

dvojina

IMENOVALNIK: gínsenga
RODILNIK: gínsengov
DAJALNIK: gínsengoma
TOŽILNIK: gínsenga

MESTNIK: pri gînsengih
ORODNIK: z gînsengoma

množina

IMENOVALNIK: gînsengi
RODILNIK: gînsengov
DAJALNIK: gînsengom
TOŽILNIK: gînsenge
MESTNIK: pri gînsengih
ORODNIK: z gînsengi

STALNE ZVEZE

korejski ginseng

1. iz botanike rastlina z drobnimi belimi cvetovi, ovalnimi listi z nazobčanim robom in okroglimi plodovi rdeče barve, po izvoru iz Severne Koreje in Kitajske; primerjaj lat. *Panax ginseng*; SIN.: ginseng

- *Korejski ginseng* je eno od najbolj uporabljenih in čislanih zdravilnih zelišč na svetu.
- Pravi ginseng je doma na Kitajskem in v Severni Koreji, zato se zanj pogosto uporablja ime azijski ali *korejski ginseng*.

1.1. zdravilni pripravek iz korenike te rastline; SIN.: ginseng

- Čeprav se stresu ne morete popolnoma izogniti, ga boste s pomočjo *korejskega ginsenga* veliko lažje obvladali.

sibirski ginseng

1. iz botanike grmičasta rastlina z ovalnimi deljenimi listi, trnatim stblom in okroglimi plodovi črne barve ali del te rastline; primerjaj lat. *Eleutherococcus senticosus*

- Ameriški in *sibirski ginseng* sta sorodnika korejskega in prav tako slovita po številnih, a malce drugačnih zdravilnih lastnostih.

1.1. zdravilni pripravek iz korenike te rastline

- Redno jemanje *sibirskega ginsenga* okrepi imunski sistem.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Ginseng*, frc. *ginseng* in star. angl. *ginsem* iz tajvan. kit. *jîn-sim* k mandarin. kit. *renshen*, iz *rén* 'človek' + *shēn* 'poimenovanje za to in sorodne rastline'

gíríca gíríce samostalnik ženskega spola

[gíríca]

POMEN

1. zelo majhna morska riba s srebrnkastimi, po hrbtu in zgornjem delu boka temnejšimi luskami;

primerjaj lat. *Centracanthidae*

- Odkril je, da so *gíríce* v mladosti prav vse ženskega spola, ko pa prvič oddajo ikre, spremenijo spol.

- V plitvini so v glavnem majhne ribe, podobne *gírícam*.
- Večje količine školjk, drobnih *gíríc*, malih kozic ali sardel pomenijo večjo koncentracijo rib.

1.1. navadno v množini ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

ocvrte, pečene gíríce

- Na pikniku ni manjkalo morskih školjk, ocvrtih *gíríc* in osvežilne pijače.
- Pečene *gíríce* postrežemo in pojemo takoj, kajti najboljše so vroče.

...

- Majhne ribe (*gíríce*, sardelice) lahko pečemo z drobovino vred, vendar je bolje, da jo odstranimo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gíríca]

IPA: [ˈgi:ri:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: gíríca

RODILNIK: gíríce

DAJALNIK: gíríci

TOŽILNIK: gíríco

MESTNIK: pri gíríci

ORODNIK: z gíríco

dvojina

IMENOVALNIK: gíríci

RODILNIK: gíríc

DAJALNIK: gírícama

TOŽILNIK: gíríci

MESTNIK: pri gírícah

ORODNIK: z gírícama

množina

IMENOVALNIK: gíríce

RODILNIK: gíríc

DAJALNIK: gírícam

TOŽILNIK: gíríce

MESTNIK: pri gírícah

ORODNIK: z gírícami

TONEMSKO

[gíríca]

IPA: [ˈgi:ri:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: gíríca

RODILNIK: gíríce

DAJALNIK: gíríci

TOŽILNIK: gíríco

MESTNIK: pri gíríci

ORODNIK: z gíríco

dvojina

IMENOVALNIK: gíríci

RODILNIK: gíríc

DAJALNIK: gírícama

TOŽILNIK: gíríci

MESTNIK: pri gírícah

ORODNIK: z gírícama

množina

IMENOVALNIK: gîrice
RODILNIK: gîric
DAJALNIK: gîricam
TOŽILNIK: gîrice
MESTNIK: pri gîricah
ORODNIK: z gîricami

IZVOR

prevzeto prek hrv. *gîrica* in dalmat. roman. iz lat. *gerrēs, gîrrēs* 'vrsta manjše in malo cenjene morske ribe'

glavník glavníka samostalnik moškega spola

[glaʊník]

POMEN

priprava z zobci za česanje, oblikovanje, nego las ali dlake

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

česati, počesati, razčesati z glavnikom | potegniti z glavnikom

- Oblikujte prečko na strani in lase ob glavi z *glavnikom* počesite za uho.
- Ogrnila si je plašč, namazala ustnice in nekajkrat potegnila z *glavnikom* skozi kratke lase.
- Gostejše dojenčkove lase češemo z gostim *glavnikom*.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

gost, redek glavnik | kovinski glavnik | poseben glavnik

- Z brisačo dobro obrišite lase in jih razčešite z redkim *glavnikom*, ki ne bo trgjal las ali poškodoval njihovih konic.
- Za česanje uporabljam kovinski *glavnik*, za kopanje pa profesionalne šampone za mačke.
- Najlažji način odkrivanja uši je česanje z gostim *glavnikom*.
- Odstranjevanje bolh s krtačenjem in česanjem živali je uspešno, če sta kovinski *glavnik* ali krtača dovolj gosta, da med zobce ujamemo čim več bolh.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

kupiti glavnik | uporabljati glavnik

- Če *glavnik* prekrijemo z listom papirja in vanj zamrmramo vižo, zapojemo ali govorimo, se zvok, ki ga zaslišimo, močno spremeni.

...

- Priročni so kompleti za nego dojenčka s krtačo in *glavnikom*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[glaʊník]

IPA: [glaʊ'ni:k]

ednina

IMENOVALNIK: glavník
RODILNIK: glavníka

DAJALNIK: glavníku
TOŽILNIK: glavník
MESTNIK: pri glavníku
ORODNIK: z glavníkom

dvojina

IMENOVALNIK: glavníka
RODILNIK: glavníkov
DAJALNIK: glavníkoma
TOŽILNIK: glavníka
MESTNIK: pri glavníkih
ORODNIK: z glavníkoma

množina

IMENOVALNIK: glavníki
RODILNIK: glavníkov
DAJALNIK: glavníkom
TOŽILNIK: glavníke
MESTNIK: pri glavníkih
ORODNIK: z glavníki

TONEMSKO

[glaʊník]

IPA: [glaʊni:k]

ednina

IMENOVALNIK: glavník
RODILNIK: glavníka
DAJALNIK: glavníku
TOŽILNIK: glavník
MESTNIK: pri glavníku
ORODNIK: z glavníkom

dvojina

IMENOVALNIK: glavníka
RODILNIK: glavníkov tudi glavníkov
DAJALNIK: glavníkoma
TOŽILNIK: glavníka
MESTNIK: pri glavníkih tudi pri glavníkih
ORODNIK: z glavníkoma

množina

IMENOVALNIK: glavníki
RODILNIK: glavníkov tudi glavníkov
DAJALNIK: glavníkom
TOŽILNIK: glavníke
MESTNIK: pri glavníkih tudi pri glavníkih
ORODNIK: z glavníki tudi z glavníki

IZVOR

↑glava

góbčen góbčna góbčno pridevnik

[gópčɛn]

POMEN

1. slabšalno ki (rad) veliko govori, navadno vsebinsko prazno, predrzno

▶ prid. beseda + sam. beseda

- Hitro smo kakšnega *gobčnega* politika kovali v zvezde, četudi je bil pritlehen.
- Če bi kdaj zares počilo, bi prvi stisnil rep med noge – poznamo take *gobčne* junake!

...

▪ Očita mi, da sem preveč *gobčen*, in pravi, da je bolje najprej odteči in šele potem vrteti jezik in se hvaliti.

2. *ekspresivno* ki rad govori, navadno spretno, odločno, prepričljivo

▪ Prijatelj, ki je delal na radiu, ga je kot *gobčnega* prepričal, da poskusi kot spiker.

▪ Pokazalo se je, da lahko *gobčen* človek v minuti pove vruga in pol.

▪ V studiu so sedeli *gobčni* in prijazni gostje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gópčəɲ]

IPA: [ˈgoːptʃəɲ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gobčen

določno gobčni

RODILNIK: gobčnega

DAJALNIK: gobčnemu

TOŽILNIK: gobčen

določno gobčni

živo gobčnega

MESTNIK: pri gobčnem

ORODNIK: z gobčnim

dvojina

IMENOVALNIK: gobčna

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnima

TOŽILNIK: gobčna

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnima

množina

IMENOVALNIK: gobčni

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnim

TOŽILNIK: gobčne

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gobčna

RODILNIK: gobčne

DAJALNIK: gobčni

TOŽILNIK: gobčno

MESTNIK: pri gobčni

ORODNIK: z gobčno

dvojina

IMENOVALNIK: gobčni

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnima

TOŽILNIK: gobčni

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnima

množina

IMENOVALNIK: gobčne

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnim

TOŽILNIK: gobčne

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: gobčno

RODILNIK: gobčnega

DAJALNIK: gobčnemu

TOŽILNIK: gobčno

MESTNIK: pri gobčnem

ORODNIK: z gobčnim

dvojina

IMENOVALNIK: gobčni

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnima

TOŽILNIK: gobčni

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnima

množina

IMENOVALNIK: gobčna

RODILNIK: gobčnih

DAJALNIK: gobčnim

TOŽILNIK: gobčna

MESTNIK: pri gobčnih

ORODNIK: z gobčnimi

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gobčnejši

RODILNIK: gobčnejšega

DAJALNIK: gobčnejšemu

TOŽILNIK: gobčnejši

živo gobčnejšega

MESTNIK: pri gobčnejšem

ORODNIK: z gobčnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: gobčnejša

RODILNIK: gobčnejših

DAJALNIK: gobčnejšima

TOŽILNIK: gobčnejša

MESTNIK: pri gobčnejših

ORODNIK: z gobčnejšima

množina

IMENOVALNIK: gobčnejši

RODILNIK: gobčnejših

DAJALNIK: gobčnejšim

TOŽILNIK: gobčnejše

MESTNIK: pri gobčnejših

ORODNIK: z gobčnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gobčnejša

RODILNIK: gobčnejše

DAJALNIK: gobčnejši

TOŽILNIK: gobčnejšo

MESTNIK: pri góbčnejši
ORODNIK: z góbčnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: góbčnejši
RODILNIK: góbčnejših
DAJALNIK: góbčnejšima
TOŽILNIK: góbčnejši
MESTNIK: pri góbčnejših
ORODNIK: z góbčnejšima

množina

IMENOVALNIK: góbčnejše
RODILNIK: góbčnejših
DAJALNIK: góbčnejšim
TOŽILNIK: góbčnejše
MESTNIK: pri góbčnejših
ORODNIK: z góbčnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: góbčnejše
RODILNIK: góbčnejšega
DAJALNIK: góbčnejšemu
TOŽILNIK: góbčnejše
MESTNIK: pri góbčnejšem
ORODNIK: z góbčnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: góbčnejši
RODILNIK: góbčnejših
DAJALNIK: góbčnejšima
TOŽILNIK: góbčnejši
MESTNIK: pri góbčnejših
ORODNIK: z góbčnejšima

množina

IMENOVALNIK: góbčnejša
RODILNIK: góbčnejših
DAJALNIK: góbčnejšim
TOŽILNIK: góbčnejša
MESTNIK: pri góbčnejših
ORODNIK: z góbčnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj góbčen

ženski spol

EDNINA: bòlj góbčna

srednji spol

EDNINA: bòlj góbčno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
RODILNIK: najgóbčnejšega in
najgóbčnejšega
DAJALNIK: najgóbčnejšemu in
najgóbčnejšemu
TOŽILNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
živo najgóbčnejšega in najgóbčnejšega
MESTNIK: pri najgóbčnejšem in pri
najgóbčnejšem

ORODNIK: z najgóbčnejšim in z
najgóbčnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najgóbčnejša in
najgóbčnejša
RODILNIK: najgóbčnejših in najgóbčnejših
DAJALNIK: najgóbčnejšima in
najgóbčnejšima
TOŽILNIK: najgóbčnejša in najgóbčnejša
MESTNIK: pri najgóbčnejših in pri
najgóbčnejših
ORODNIK: z najgóbčnejšima in z
najgóbčnejšima

množina

IMENOVALNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
RODILNIK: najgóbčnejših in najgóbčnejših
DAJALNIK: najgóbčnejšim in najgóbčnejšim
TOŽILNIK: najgóbčnejše in najgóbčnejše
MESTNIK: pri najgóbčnejših in pri
najgóbčnejših
ORODNIK: z najgóbčnejšimi in z
najgóbčnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najgóbčnejša in
najgóbčnejša
RODILNIK: najgóbčnejše in najgóbčnejše
DAJALNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
TOŽILNIK: najgóbčnejšo in najgóbčnejšo
MESTNIK: pri najgóbčnejši in pri
najgóbčnejši
ORODNIK: z najgóbčnejšo in z
najgóbčnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
RODILNIK: najgóbčnejših in najgóbčnejših
DAJALNIK: najgóbčnejšima in
najgóbčnejšima
TOŽILNIK: najgóbčnejši in najgóbčnejši
MESTNIK: pri najgóbčnejših in pri
najgóbčnejših
ORODNIK: z najgóbčnejšima in z
najgóbčnejšima

množina

IMENOVALNIK: najgóbčnejše in
najgóbčnejše
RODILNIK: najgóbčnejših in najgóbčnejših
DAJALNIK: najgóbčnejšim in najgóbčnejšim
TOŽILNIK: najgóbčnejše in najgóbčnejše
MESTNIK: pri najgóbčnejših in pri
najgóbčnejših
ORODNIK: z najgóbčnejšimi in z
najgóbčnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najgóbčnejše in
najgóbčnejše

RODILNIK: najgóbčnejš**ega** in
najgóbčnejš**ega**
DAJALNIK: najgóbčnejš**emu** in
najgóbčnejš**emu**
TOŽILNIK: najgóbčnejš**e** in najgóbčnejš**e**
MESTNIK: pri najgóbčnejš**em** in pri
najgóbčnejš**em**
ORODNIK: z najgóbčnejš**im** in z
najgóbčnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najgóbčnejš**i** in najgóbčnejš**i**
RODILNIK: najgóbčnejš**ih** in najgóbčnejš**ih**
DAJALNIK: najgóbčnejš**ima** in
najgóbčnejš**ima**
TOŽILNIK: najgóbčnejš**i** in najgóbčnejš**i**
MESTNIK: pri najgóbčnejš**ih** in pri
najgóbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgóbčnejš**ima** in z
najgóbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najgóbčnejš**a** in
najgóbčnejš**a**
RODILNIK: najgóbčnejš**ih** in najgóbčnejš**ih**
DAJALNIK: najgóbčnejš**im** in najgóbčnejš**im**
TOŽILNIK: najgóbčnejš**a** in najgóbčnejš**a**
MESTNIK: pri najgóbčnejš**ih** in pri
najgóbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgóbčnejš**imi** in z
najgóbčnejš**imi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj góbč**en**

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj góbč**na**

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj góbč**no**

TONEMSKO

[gõpčæn]

IPA: [gõ:ptʃæn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gõbč**en**
določno gõbč**ni**
RODILNIK: gõbč**nega**
DAJALNIK: gõbč**nemu**
TOŽILNIK: gõbč**en**
določno gõbč**ni**
živo gõbč**nega**
MESTNIK: pri gõbč**nem**
ORODNIK: z gõbč**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: gõbč**na**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nima**
TOŽILNIK: gõbč**na**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nima**

množina

IMENOVALNIK: gõbč**ni**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nim**
TOŽILNIK: gõbč**ne**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gõbč**na**
RODILNIK: gõbč**ne**
DAJALNIK: gõbč**ni**
TOŽILNIK: gõbč**no**
MESTNIK: pri gõbč**ni**
ORODNIK: z gõbč**no**

dvojina

IMENOVALNIK: gõbč**ni**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nima**
TOŽILNIK: gõbč**ni**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nima**

množina

IMENOVALNIK: gõbč**ne**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nim**
TOŽILNIK: gõbč**ne**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: gõbč**no**
RODILNIK: gõbč**nega**
DAJALNIK: gõbč**nemu**
TOŽILNIK: gõbč**no**
MESTNIK: pri gõbč**nem**
ORODNIK: z gõbč**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: gõbč**ni**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nima**
TOŽILNIK: gõbč**ni**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nima**

množina

IMENOVALNIK: gõbč**na**
RODILNIK: gõbč**nih**
DAJALNIK: gõbč**nim**
TOŽILNIK: gõbč**na**
MESTNIK: pri gõbč**nih**
ORODNIK: z gõbč**nimi**

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gõbč**nejši**
RODILNIK: gõbč**nejšega**
DAJALNIK: gõbč**nejšemu**
TOŽILNIK: gõbč**nejši**

živo gōbčnejš**ega**
MESTNIK: pri gōbčnejš**em**
ORODNIK: z gōbčnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**a**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: gōbčnejš**a**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**i**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**im**
TOŽILNIK: gōbčnejš**e**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**a**
RODILNIK: gōbčnejš**e**
DAJALNIK: gōbčnejš**i**
TOŽILNIK: gōbčnejš**o**
MESTNIK: pri gōbčnejš**i**
ORODNIK: z gōbčnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**i**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: gōbčnejš**i**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**e**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**im**
TOŽILNIK: gōbčnejš**e**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**e**
RODILNIK: gōbčnejš**ega**
DAJALNIK: gōbčnejš**emu**
TOŽILNIK: gōbčnejš**e**
MESTNIK: pri gōbčnejš**em**
ORODNIK: z gōbčnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**i**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: gōbčnejš**i**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: gōbčnejš**a**
RODILNIK: gōbčnejš**ih**
DAJALNIK: gōbčnejš**im**

TOŽILNIK: gōbčnejš**a**
MESTNIK: pri gōbčnejš**ih**
ORODNIK: z gōbčnejš**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj gōbč**en**
ženski spol
EDNINA: bōlj gōbč**na**
srednji spol
EDNINA: bōlj gōbč**no**

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nājgōbčnejš**i** in nājgōbčnejš**i**
RODILNIK: nājgōbčnejš**ega** in
nājgōbčnejš**ega**
DAJALNIK: nājgōbčnejš**emu** in
nājgōbčnejš**emu**
TOŽILNIK: nājgōbčnejš**i** in nājgōbčnejš**i**
živo nājgōbčnejš**ega** in nājgōbčnejš**ega**
MESTNIK: pri nājgōbčnejš**em** in pri
nājgōbčnejš**em**
ORODNIK: z nājgōbčnejš**im** in z
nājgōbčnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nājgōbčnejš**a** in
nājgōbčnejš**a**
RODILNIK: nājgōbčnejš**ih** in nājgōbčnejš**ih**
DAJALNIK: nājgōbčnejš**ima** in
nājgōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: nājgōbčnejš**a** in nājgōbčnejš**a**
MESTNIK: pri nājgōbčnejš**ih** in pri
nājgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z nājgōbčnejš**ima** in z
nājgōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nājgōbčnejš**i** in nājgōbčnejš**i**
RODILNIK: nājgōbčnejš**ih** in nājgōbčnejš**ih**
DAJALNIK: nājgōbčnejš**im** in nājgōbčnejš**im**
TOŽILNIK: nājgōbčnejš**e** in nājgōbčnejš**e**
MESTNIK: pri nājgōbčnejš**ih** in pri
nājgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z nājgōbčnejš**imi** in z
nājgōbčnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nājgōbčnejš**a** in
nājgōbčnejš**a**
RODILNIK: nājgōbčnejš**e** in nājgōbčnejš**e**
DAJALNIK: nājgōbčnejš**i** in nājgōbčnejš**i**
TOŽILNIK: nājgōbčnejš**o** in nājgōbčnejš**o**
MESTNIK: pri nājgōbčnejš**i** in pri
nājgōbčnejš**i**
ORODNIK: z nājgōbčnejš**o** in z
nājgōbčnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nājgōbčnejš**i** in nājgōbčnejš**i**
RODILNIK: nājgōbčnejš**ih** in nājgōbčnejš**ih**

DAJALNIK: najgōbčnejš**ima** in
nâjgōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: najgōbčnejš**i** in nâjgōbčnejš**i**
MESTNIK: pri najgōbčnejš**ih** in pri
nâjgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgōbčnejš**ima** in z
nâjgōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najgōbčnejš**e** in
nâjgōbčnejš**e**
RODILNIK: najgōbčnejš**ih** in nâjgōbčnejš**ih**
DAJALNIK: najgōbčnejš**im** in nâjgōbčnejš**im**
TOŽILNIK: najgōbčnejš**e** in nâjgōbčnejš**e**
MESTNIK: pri najgōbčnejš**ih** in pri
nâjgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgōbčnejš**imi** in z
nâjgōbčnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najgōbčnejš**e** in
nâjgōbčnejš**e**
RODILNIK: najgōbčnejš**ega** in
nâjgōbčnejš**ega**
DAJALNIK: najgōbčnejš**emu** in
nâjgōbčnejš**emu**
TOŽILNIK: najgōbčnejš**e** in nâjgōbčnejš**e**
MESTNIK: pri najgōbčnejš**em** in pri
nâjgōbčnejš**em**
ORODNIK: z najgōbčnejš**im** in z
nâjgōbčnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najgōbčnejš**i** in nâjgōbčnejš**i**
RODILNIK: najgōbčnejš**ih** in nâjgōbčnejš**ih**
DAJALNIK: najgōbčnejš**ima** in
nâjgōbčnejš**ima**
TOŽILNIK: najgōbčnejš**i** in nâjgōbčnejš**i**
MESTNIK: pri najgōbčnejš**ih** in pri
nâjgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgōbčnejš**ima** in z
nâjgōbčnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najgōbčnejš**a** in
nâjgōbčnejš**a**
RODILNIK: najgōbčnejš**ih** in nâjgōbčnejš**ih**
DAJALNIK: najgōbčnejš**im** in nâjgōbčnejš**im**
TOŽILNIK: najgōbčnejš**a** in nâjgōbčnejš**a**
MESTNIK: pri najgōbčnejš**ih** in pri
nâjgōbčnejš**ih**
ORODNIK: z najgōbčnejš**imi** in z
nâjgōbčnejš**imi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj gōbčen

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj gōbčna

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj gōbčno

IZVOR

↑ gobec

goséničar goséničarja samostalnik moškega spola

[goséničar]

POMEN

1. delovno, vojaško vozilo z gosenicami

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Velikanski *goséničar* prevaža raketoplan do izstrelišča s hitrostjo le 1,6 km/h.
- Vojska ima radar in raketne lanserje nameščene tudi na lahkih *goséničarjih*, ki se laže premikajo po hribovitem terenu.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

- Med vožnjo upravljavec *goséničarja* stoji na posebnem mostu, ki ga je po potrebi možno dvigniti.
- Prednost *goséničarjev* je v veliki vlečni moči ob manjšem zbijanju tal v primerjavi s kolesniki, med pomanjkljivosti pa štejemo predvsem manjšo okretnost.

...

- Stroj je sestavljen iz traktorja *goséničarja* in okvirja z odzivno desko.
- Prvi *goséničarji* z naloženimi pontonskimi mostovi so se spuščali po bregu prekopa.

1.1. naprava z gosenicami za premikanje invalidskega vozička po stopnicah, pragovih

- V kratkem času so zbrali denar za nakup *goséničarja*, s katerim drugošolka premaguje šolske stopnice.
- Zbirali bodo prostovoljne prispevke za nakup tako imenovanega stopniščnega *goséničarja* in prilagoditev hiše za njegovo uporabo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[goséničar]

IPA: [gɔ'se:nitʃar]

ednina

IMENOVALNIK: goséničar

RODILNIK: goséničarja

DAJALNIK: goséničarju

TOŽILNIK: goséničarja

MESTNIK: pri goséničarju

ORODNIK: z goséničarjem

dvojina

IMENOVALNIK: goséničarja

RODILNIK: goséničarjev

DAJALNIK: goséničarjema

TOŽILNIK: goséničarja

MESTNIK: pri goséničarjih

ORODNIK: z goséničarjema

množina

IMENOVALNIK: goséničarji

RODILNIK: goséničarjev

DAJALNIK: goséničarjem
TOŽILNIK: goséničarje
MESTNIK: pri goséničarjih
ORODNIK: z goséničarji

TONEMSKO

[gosêničar]

IPA: [gɔsé:nitʃar]

ednina

IMENOVALNIK: gosêničar
RODILNIK: gosêničarja
DAJALNIK: gosêničarju
TOŽILNIK: gosêničarja
MESTNIK: pri gosêničarju
ORODNIK: z gosêničarjem

dvojina

IMENOVALNIK: gosêničarja
RODILNIK: gosêničarjev
DAJALNIK: gosêničarjema
TOŽILNIK: gosêničarja
MESTNIK: pri gosêničarjih
ORODNIK: z gosêničarjema

množina

IMENOVALNIK: gosêničarji
RODILNIK: gosêničarjev
DAJALNIK: gosêničarjem
TOŽILNIK: gosêničarje
MESTNIK: pri gosêničarjih
ORODNIK: z gosêničarji

IZVOR

↑gosenica

govnác govnáča samostalnik moškega spola

[gɔɯnác]

POMEN

1. iz zoologije hrošč črnkaste barve, ki se hrani zlasti z govejimi iztrebki, samica pa podnje odlaga jajčeca; primerjaj lat. *Geotrupes*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Govnači* zbirajo živalske iztrebke in jih odnesejo domov za hrano.
- *Govnači* iz iztrebkov oblikujejo majhne, goste kroglice.

...

▪ *Govnači* so večinoma veliki črni hrošči, pri nekaterih vrstah nosijo samci na glavi nekakšne rogove.
▪ Odkrili so 6 novih vrst rib, 12 vrst hroščev *govnačev* in eno novo vrsto mravelj.
▪ Najmočnejše živali naj bi bili hrošči vrste *govnač*, ki lahko dvignejo predmet, ki je 850-krat težji od njih.

2. jed iz zabeljenega sladkega zelja in krompirja

▪ Med gorenjskimi jedmi je nekaj posebnosti. Mednje sodi *govnač*, ki je izvrstna samostojna jed ali priloga k mesnim jedem.

▪ Napišite, kako so vaše babice pripravljale alelujo in žgance, *govnač* in obaro.

3. slabšalno kdor je neprijeten, aroganten, škodljiv ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno krastača, neformalno, slabšalno krota

▪ Ti lokalni *govnači* se napihujejo kot krote in se bahajo, da se človeku vse skupaj pošteno gravža!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gɔɯnác]

IPA: [gɔɯ'na:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: govnač
RODILNIK: govnača
DAJALNIK: govnaču
TOŽILNIK: živo govnača
neživo govnač
MESTNIK: pri govnaču
ORODNIK: z govnačem

dvojina

IMENOVALNIK: govnača
RODILNIK: govnačev
DAJALNIK: govnačema
TOŽILNIK: govnača
MESTNIK: pri govnačih
ORODNIK: z govnačema

množina

IMENOVALNIK: govnači
RODILNIK: govnačev
DAJALNIK: govnačem
TOŽILNIK: govnače
MESTNIK: pri govnačih
ORODNIK: z govnači

TONEMSKO

[gɔɯnác]

IPA: [gɔɯnà:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: govnač
RODILNIK: govnača
DAJALNIK: govnaču
TOŽILNIK: živo govnača
neživo govnač
MESTNIK: pri govnaču
ORODNIK: z govnačem

dvojina

IMENOVALNIK: govnača
RODILNIK: govnačev tudi govnačev
DAJALNIK: govnačema
TOŽILNIK: govnača
MESTNIK: pri govnačih tudi pri govnačih
ORODNIK: z govnačema

množina

IMENOVALNIK: govnači
RODILNIK: govnačev tudi govnačev
DAJALNIK: govnačem
TOŽILNIK: govnače
MESTNIK: pri govnačih tudi pri govnačih
ORODNIK: z govnači tudi z govnači

IZVOR
↑govno

gregorijanski gregorijanska gregorijansko pridevnik

[gregorijanski]

POMEN

1. ki je v zvezi z gregorijanskim koledarjem

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

gregorijanska reforma

▪ Leta 1582 je stopila v veljavo *gregorijanska* reforma, ki je popravila julijanski koledar in za izravnavo odpravila deset dni v oktobru.

2. ki je v zvezi z gregorijanskim koralom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

gregorijansko petje

▪ Posebej v *gregorijanskih* liturgičnih napevih in nekaterih zborovskih oblikah je opazno skupno glasbeno jedro evropske in armenske glasbe, ki sta se obe razvijali prek krščanstva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gregorijanski]

IPA: [gɾɛgɔriˈjaːnski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskega

DAJALNIK: gregorijanskemu

TOŽILNIK: gregorijanski

živo gregorijanskega

MESTNIK: pri gregorijanskem

ORODNIK: z gregorijanskim

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijanska

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskima

TOŽILNIK: gregorijanska

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskima

množina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskim

TOŽILNIK: gregorijanske

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijanska

RODILNIK: gregorijanske

DAJALNIK: gregorijanski

TOŽILNIK: gregorijansko

MESTNIK: pri gregorijanski

ORODNIK: z gregorijansko

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskima

TOŽILNIK: gregorijanski

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskima

množina

IMENOVALNIK: gregorijanske

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskim

TOŽILNIK: gregorijanske

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijansko

RODILNIK: gregorijanskega

DAJALNIK: gregorijanskemu

TOŽILNIK: gregorijansko

MESTNIK: pri gregorijanskem

ORODNIK: z gregorijanskim

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskima

TOŽILNIK: gregorijanski

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskima

množina

IMENOVALNIK: gregorijanska

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskim

TOŽILNIK: gregorijanska

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskimi

TONEMSKO

[gregorijanski]

IPA: [gɾɛgɔriˈjɑːnski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskega

DAJALNIK: gregorijanskemu

TOŽILNIK: gregorijanski

živo gregorijanskega

MESTNIK: pri gregorijanskem

ORODNIK: z gregorijanskim

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijanska

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijanskima

TOŽILNIK: gregorijanska

MESTNIK: pri gregorijanskih

ORODNIK: z gregorijanskima

množina

IMENOVALNIK: gregorijanski

RODILNIK: gregorijanskih

DAJALNIK: gregorijânsk**im**
TOŽILNIK: gregorijânske
MESTNIK: pri gregorijânsk**ih**
ORODNIK: z gregorijânsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijânska
RODILNIK: gregorijânske
DAJALNIK: gregorijânski
TOŽILNIK: gregorijânsko
MESTNIK: pri gregorijânski
ORODNIK: z gregorijânsko

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijânski
RODILNIK: gregorijânsk**ih**
DAJALNIK: gregorijânsk**ima**
TOŽILNIK: gregorijânski
MESTNIK: pri gregorijânsk**ih**
ORODNIK: z gregorijânsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: gregorijânske
RODILNIK: gregorijânsk**ih**
DAJALNIK: gregorijânsk**im**
TOŽILNIK: gregorijânske
MESTNIK: pri gregorijânsk**ih**
ORODNIK: z gregorijânsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: gregorijânsko
RODILNIK: gregorijânskega
DAJALNIK: gregorijânskemu
TOŽILNIK: gregorijânsko
MESTNIK: pri gregorijânskem
ORODNIK: z gregorijânsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: gregorijânski
RODILNIK: gregorijânsk**ih**
DAJALNIK: gregorijânsk**ima**
TOŽILNIK: gregorijânski
MESTNIK: pri gregorijânsk**ih**
ORODNIK: z gregorijânsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: gregorijânska
RODILNIK: gregorijânsk**ih**
DAJALNIK: gregorijânsk**im**
TOŽILNIK: gregorijânska
MESTNIK: pri gregorijânsk**ih**
ORODNIK: z gregorijânsk**imi**

STALNE ZVEZE

gregorijanski koledar

koledar, po katerem leto obsega 365 dni, leta, deljiva s številom 4, pa 366 dni, razen let, deljivih s 100, če niso hkrati deljiva s 400

▪ Danes skoraj povsod uporabljajo *gregorijanski koledar*, v nekaterih deželah z daljšo astronomsko

tradicijo pa poznajo tudi tradicionalni koledar, na primer na Kitajskem in Japonskem.

▪ Maji so gibanje Sonca, Lune in planetov razumeli bolje od Evropejcev, njihov koledar pa je bil natančnejši od julijanskega in *gregorijanskega koledarja*.

▪ Da bi koledar uskladili z naravo, je tedanji papež Gregor XIII., in sicer po predlogu posebne komisije najboljših astronomov, reformiral koledar, ki se po njem imenuje *gregorijanski koledar*.

gregorijanski koral

iz glasbene umetnosti enoglasna vokalna glasba srednjeveške krščanske liturgije; SIN.: koral

▪ Glavni nosilci tradicije *gregorijanskega koral*a so benediktinci kot najstarejši evropski meniški red.

▪ Njihov repertoar je širok, sega od *gregorijanskega koral*a do del sodobnih avantgardnih skladateljev in slovenske ljudske pesmi.

▪ *Gregorijanski koral* je petje besedil, ki so sestavljala srednjeveško krščansko liturgijo.

IZVOR

po papežu Gregorju XIII. (1572–1585)

gr medmet

POMEN

1. tudi podvojeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **r** posnema nizek, grozeč glas živalskega renčanja, rjojenja, grčanja

▪ »*Grr*,« je zarenčal pes.

▪ »*Grr grr*,« rohni lev.

▪ »*Grrr*,« zarenči in divje zamahne s šapo proti meni.

1.1. tudi podvojeno, z večkrat ponovljeno črko **r** posnema zvok športnega motornega vozila

▪ Vklopiš menjalnik in spelješ. *Grrrrr*, osemvaljnik pridušeno zagrmi in se hipoma zgane.

▪ Ko avto zaduha s polno močjo, postane prijetno poskočen, predvsem pa se oglasi s tisto klasično melodijo, ki je zanj tako tipična. *Grrrr*, *grrr* ... in tako naprej do pete prestave.

2. tudi z večkrat ponovljeno črko **r** izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, da mu kaj ni všeč

▪ Vsekakor je bil ves čas ob meni in se je vpadljivo prijazno trudil okrog mene. *Grr!* Tako nebogljen pa tudi nisem.

▪ Zobar jutri dopoldne. *Grrr*.

▪ *Grrr*, ne, videti sem prav grozno.

3. z večkrat ponovljeno črko **r** izraža, da se kdo zdi govorcju telesno privlačen

▪ V oprijetem džersiju ste pokazali vse in nič. *Grrr!*

▪ Odrski nastop je lepo popestrila z divjimi dodatki v leopardjem vzorcu ... *grrrr*.

IZVOR
imitativna beseda, ki posnema grozeče živalsko
renčanje

gúpi gúpija samostalnik moškega spola

[gúpi]

POMEN

majhna riba z vitkim trupom in pahljačastim
repom, ki sta pri odraslih samcih pisanih barv, po
izvoru z vzhodnih Karibov in severnega dela
Južne Amerike; primerjaj lat. *Poecilia reticulata*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Gupiji* najbolje uspevajo v trdi in lužnati vodi, vendar so glede kemične sestave in kakovosti vode precej nezahtevni.
- *Gupi* dokončno odraste pri približno treh mesecih, medtem ko razkošne hrbtnje in repne plavuti dobijo poln sijaj, ko je ribica stara od 5 do 12 mesecev.

...

- Akvaristi so vzredili številne zelo barvite *gupije* različnih oblik.
- Naravni areal *gupijev* je že tako velik, človek pa ga je še razširil, saj ga je kot plenilca komarjevih ličink razselil po vsem svetu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[gúpi]

IPA: [ˈguːpi]

ednina

IMENOVALNIK: gúpi

RODILNIK: gúpija

DAJALNIK: gúpiju

TOŽILNIK: gúpija

MESTNIK: pri gúpiju

ORODNIK: z gúpijem

dvojina

IMENOVALNIK: gúpija

RODILNIK: gúpijev

DAJALNIK: gúpijema

TOŽILNIK: gúpija

MESTNIK: pri gúpijih

ORODNIK: z gúpijema

množina

IMENOVALNIK: gúpiji

RODILNIK: gúpijev

DAJALNIK: gúpijem

TOŽILNIK: gúpije

MESTNIK: pri gúpijih

ORODNIK: z gúpiji

TONEMSKO

[gúpi]

IPA: [ˈguːpi]

ednina

IMENOVALNIK: gúpi

RODILNIK: gúpija

DAJALNIK: gúpiju

TOŽILNIK: gúpija

MESTNIK: pri gúpiju

ORODNIK: z gúpijem

dvojina

IMENOVALNIK: gúpija

RODILNIK: gúpijev

DAJALNIK: gúpijema

TOŽILNIK: gúpija

MESTNIK: pri gúpijih

ORODNIK: z gúpijema

množina

IMENOVALNIK: gúpiji

RODILNIK: gúpijev

DAJALNIK: gúpijem

TOŽILNIK: gúpije

MESTNIK: pri gúpijih

ORODNIK: z gúpiji

IZVOR

prevzeto iz angl. *guppy*, po angleškem, na
Trinidadu delujočem naravoslovcu Robertu Johnu
Lechmeru Guppyju (1836–1916)

hàh medmet

POMEN

1. posnema glas pri kratkem smejanju, zlasti
resnobnem

- »*Hah!*« se je zahahljal. »Ohranili ste smisel za humor, kaj?«
- Resnobno se je posmejal. »*Hah!* Rekli ste, da je pes še edino bitje, vredno, da zleze v vašo posteljo.«

2. izgovarja se z večjo jakostjo izraža, da se govorec
nejevoljno posmehuje, je ironičen

- *Hah*, ravno tebe bom ubogal! Kar misli si!
- *Hah*, pravna država je farsa od farse.
- Kot vsako leto tudi tokrat vprašamo, kakšne novice so letos na sporedu. »*Hah!*«, zavpije možakar, »največja novost je letos atmosferska, saj neprestano dežuje!«

2.1. izgovarja se z večjo jakostjo izraža, da govorec
zavrača predhodno izjavo, misel, dejanje

- On pa copata, *hah!* O tem ne razmišljam, sploh pa mislim, da za postati copata ni treba imeti nobenega potenciala.

3. izraža, da se govorec čustveno odziva na kaj

- Če bi imel moč hipnoze ... *hah*, kako bi bilo vse drugače!
- »Zdaj pa razumem, zakaj si tako utrujena. Čisto si odklopljena!« – »*Hah!*« je rekla.

IZVOR

↑ha

He simbol

POMEN

simbol za kemijski element *helij*

- Masa helijevega atoma *He* je približno 4-krat večja od mase vodikovega atoma.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *He*, simbola za element ↑helij

hèh medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec nejevoljen, nezadovoljen s kom ali čim, zlasti ker meni, da vzroka za nejevoljo, nezadovoljstvo ne more, ni mogoče odpraviti

- *Heh*, če bi bil mlajši, bi šlo hitreje, toda s srebrno kolajno je bilo garanje poplačano.
- Prtljažnik, *heh*, je bolj majhen, a se vanj da varno spraviti vsaj denarnico, ključe in mobilnik.
- Nacionalni mediji so jo povsem ignorirali, *heh*, kot da je ne bi bilo in kot da ni vredna niti omembe.

1.1. izraža, da govorec rahlo omalovažuje koga, kaj, se posmehuje, navadno pokroviteljsko

- Skupina ne bo všeč raznim, *heh*, poglobljencem, za katere so glavna merila kakovosti inovativnost, vzvišenost in politična vsebina.

1.2. izraža, da je govorec ironičen, navadno do sebe

- In kaj bom jaz, ko bom velika? Ko bom velika, bom pametna in bogata, *heh*.

2. kot članek izraža stopnjevanje povedanega z drugo, primernejšo izjavo

- Varnost ima prednost pred pravicami in svobodo, *heh*, tudi pred pravico do potovanja, ki je, kot veste, najbolj mitska ameriška pravica.
- Kalifornija je dežela imigrantov, *heh*, dežela akcentov.
- Predsednikovo glavo je imel na pladnju, *heh*, celo na tnalu, pa tega ni izkoristil.

3. kot članek, manj formalno uporablja se za zanikanje

- »Bomo plačali?« – »*Heh!*« Je odmahnil.
- »Bomo spreminjali svet?« – »*Heh*, saj ga ne moremo.«

IZVOR

↑he

hèj in **hèj** medmet

POMEN

1. izgovarja se z večjo jakostjo uporablja se, ko govorec želi pritegniti pozornost, koga nagovoriti, pozvati k čemu

- »*Hej*, vrni se!« je stekel na pomol možak, ki je sposojal čolne.
- »*Hej*,« sem rekla s tresočim glasom. »Poglejte, koga sem našla.«
- *Hej, hej*, počakaj malo.

2. kot članek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- *Hej*, saj sem v puberteti tudi jaz hodila okoli vsa razcapana.
- *Hej*, saj nas je že za celo stranko!
- Vse je v redu, *hej*. Bo že čas pokazal, kako in kaj.

2.1. kot članek uporablja se, ko govorec poudarja nasprotje s predhodno izjavo

- Nekateri tudi umrejo, ampak *hej*, tako je življenje.
- Torbica je zelo težka, lomi mi hrbet, toda *hej*, za lepoto je treba potrpeti!

IZVOR

imitativna beseda, tako kot ↑ej, ↑he, primerjaj tudi hrv., srb. *hèj*, češ. *hej*, angl. *hey*, nem. *hei*

hélij hélija samostalnik moškega spola

[héli]

POMEN

najlažji zlahetni plin brez barve, vonja in okusa, kemijski element [He]

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

atom, jedro helija

- Poenostavljeno gledano se v jedrskih reakcijah zlijejo 4 jedra vodika v jedro *helija*.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

tekoči helij

- Tri leta je porabil za izboljšanje naprave za pridobivanje večjih količin tekočega *helija*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[héli]

IPA: [ˈxe:li]

ednina

IMENOVALNIK: hélij

RODILNIK: hélija

DAJALNIK: héliju

TOŽILNIK: hélij

MESTNIK: pri héliju

ORODNIK: s hélijem

dvojina

IMENOVALNIK: hélija

RODILNIK: hélijev

DAJALNIK: hélijema

TOŽILNIK: hélija

MESTNIK: pri hélijih

ORODNIK: s hélijema

množina

IMENOVALNIK: héliji

RODILNIK: hélíjev
DAJALNIK: hélíjem
TOŽILNIK: hélíje
MESTNIK: pri hélíjih
ORODNIK: s hélíji

TONEMSKO

[héli]

IPA: [xè:lí]

ednina

IMENOVALNIK: hélíj
RODILNIK: hélíja
DAJALNIK: hélíju
TOŽILNIK: hélíj
MESTNIK: pri hélíju
ORODNIK: s hélíjem

dvojina

IMENOVALNIK: hélíja
RODILNIK: hélíjev tudi hélijev
DAJALNIK: hélíjema
TOŽILNIK: hélíja
MESTNIK: pri hélíjih tudi pri hélijih
ORODNIK: s hélíjema

množina

IMENOVALNIK: hélíji
RODILNIK: hélíjev tudi hélijev
DAJALNIK: hélíjem
TOŽILNIK: hélíje
MESTNIK: pri hélíjih tudi pri hélijih
ORODNIK: s hélíji tudi s héliji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Helium*, angl. *helium*, frc. *hélium* iz nlat. *helium*, iz gr. *hélios* 'sonce'

hélijev hélíjeva hélíjevo pridevnik

[hélijeu hélíjeva hélíjevo]

POMEN

1. ki je v zvezi s helijem

► **prid. beseda** + sam. beseda

helíjev atom | helíjevo jedro

- Ugotovili so, da je masa *helíjevega* atoma približno 4-krat večja od mase vodikovega atoma.
- Sonce dobiva energijo pri zlivanju vodikovih atomskih jeder v *helíjeva* jedra.

1.1. ki vsebuje helij

► **prid. beseda** + sam. beseda

helíjev balon

- Ob koncu bodo v zrak spustili 999 *helíjevih* balonov z mirovniškimi sporočili.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hélijeu hélíjeva hélíjevo]

IPA: [ˈxɛ:líjeu ˈxɛ:líjeva ˈxɛ:líjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hélíjev
RODILNIK: hélíjevega
DAJALNIK: hélíjevemu
TOŽILNIK: hélíjev
živo hélíjevega
MESTNIK: pri hélíjevem
ORODNIK: s hélíjevim

dvojina

IMENOVALNIK: hélíjeva
RODILNIK: hélíjevih
DAJALNIK: hélíjevima
TOŽILNIK: hélíjeva
MESTNIK: pri hélíjevih
ORODNIK: s hélíjevima

množina

IMENOVALNIK: hélíjevi
RODILNIK: hélíjevih
DAJALNIK: hélíjevim
TOŽILNIK: hélíjeve
MESTNIK: pri hélíjevih
ORODNIK: s hélíjevimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hélíjeva
RODILNIK: hélíjeve
DAJALNIK: hélíjevi
TOŽILNIK: hélíjevo
MESTNIK: pri hélíjevi
ORODNIK: s hélíjevo

dvojina

IMENOVALNIK: hélíjevi
RODILNIK: hélíjevih
DAJALNIK: hélíjevima
TOŽILNIK: hélíjevi
MESTNIK: pri hélíjevih
ORODNIK: s hélíjevima

množina

IMENOVALNIK: hélíjeve
RODILNIK: hélíjevih
DAJALNIK: hélíjevim
TOŽILNIK: hélíjeve
MESTNIK: pri hélíjevih
ORODNIK: s hélíjevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: hélíjevo
RODILNIK: hélíjevega
DAJALNIK: hélíjevemu
TOŽILNIK: hélíjevo
MESTNIK: pri hélíjevem
ORODNIK: s hélíjevim

dvojina

IMENOVALNIK: hélíjevi
RODILNIK: hélíjevih
DAJALNIK: hélíjevima
TOŽILNIK: hélíjevi
MESTNIK: pri hélíjevih

ORODNIK: s hélijevima

množina

IMENOVALNIK: hélijeva

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevim

TOŽILNIK: hélijeva

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevimi

TONEMSKO

[hélijeʊ hélijeva hélijevo]

IPA: [xè:líjeʊ xè:líjeva xè:líjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: hélijev

RODILNIK: hélijevega

DAJALNIK: hélijevemu

TOŽILNIK: hélijev

živo hélijevega

MESTNIK: pri hélijevem

ORODNIK: s hélijevim

dvojina

IMENOVALNIK: hélijeva

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevima

TOŽILNIK: hélijeva

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevima

množina

IMENOVALNIK: hélijevi

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevim

TOŽILNIK: hélijeve

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: hélijeva

RODILNIK: hélijeve

DAJALNIK: hélijevi

TOŽILNIK: hélijevo

MESTNIK: pri hélijevi

ORODNIK: s hélijevo

dvojina

IMENOVALNIK: hélijevi

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevima

TOŽILNIK: hélijevi

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevima

množina

IMENOVALNIK: hélijeve

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevim

TOŽILNIK: hélijeve

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: hélijevo

RODILNIK: hélijevega

DAJALNIK: hélijevemu

TOŽILNIK: hélijevo

MESTNIK: pri hélijevem

ORODNIK: s hélijevim

dvojina

IMENOVALNIK: hélijevi

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevima

TOŽILNIK: hélijevi

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevima

množina

IMENOVALNIK: hélijeva

RODILNIK: hélijevih

DAJALNIK: hélijevim

TOŽILNIK: hélijeva

MESTNIK: pri hélijevih

ORODNIK: s hélijevimi

IZVOR

↑helij

híhí in **hìhì**; in **hí** medmet

POMEN

1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **hi**, izgovarja se z višjim tonom posnema visok glas pri smejanju, navadno ženske, otroka

- Zahihita se z visokim glasom. »*Hih!* *Hihih!*«
- Ob enajstih je poklicala babica. »*Hihj*« se je zasmejala. »Danes ne pridem domov, spala bom pri prijateljici.«

1.1. izgovarja se z višjim tonom izraža, da je govorec, navadno ženska, zaradi namigovanja na spogledovanje, goloto, spolnost v manjši zadregi

- »*Hihi*, pa so res vsi čisto nagi!« sem skrila smeh v pest tudi sama.
- Sta v javnosti že kdaj podlegli strastem in bili pri tem zasačeni? Ja, *hihi*, že!

2. izgovarja se z višjim tonom izraža, da se govorec posmehuje, je ironičen

- Kako malo je potrebno, da nekemu priskutimo voljo do zdravega načina življenja, *hihi!*

2.1. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **hi**, izgovarja se z višjim tonom izraža, da govorec komu kaj neprijetnega hudomušno privošči

- Spustil sem mu radirko v čevelj. To bo debelo gledal, *hihi*, ko se bo obuval!
- S sirom smo zasmradili hotelsko sobo, da je vsaj kakšna dva tedna zagotovo ne bodo mogli oddati, *hihi*.

- 3.** kot členek, izgovarja se z višjim tonom uporablja se za poudarjanje šaljivosti, hudomušnosti predhodne izjave
- Seznam desetih najbolj čudaških kuharskih knjig je prav zabaven, med njimi je tudi bukviča z receptom za kuhanje tašče, *hihi*.
 - On je največji kljukec, jaz pa malo manjši. *Hihi*, smo pa za hece, a ne?

IZVOR
↑hi

hjà in **hjá** medmet

POMEN

1. uporablja se, ko se govorec ne zna ali ne želi opredeliti do pravilnosti ali resničnosti sogovornikove izjave, ji s pomislekom pritrjuje ali nasprotuje

- »Domnevam, da se ne strinjate z njihovo argumentacijo.« – »*Hja*, ne vem, ali se strinjam ali ne.«
- »Si še vedno strasten pivec?« – »*Hja*, no. Zadnje čase se skušam malo brzdati.«
- »Kako zanesljiva je ta metoda?« – »*Hja*, celo to, kar vidite z lastnimi očmi, ni zanesljivo.«

2. uporablja se za pritegovanje pozornosti pri uvajanju v izjavo, ki se govorcju zdi pomenljiva

- Kaj je dramaturgija? *Hja*, če bi takrat vedela, kaj je dramaturgija, ne verjamem, da bi jo vpisala.
- *Hja*, sem si mislil, če bi vsi ti namesto postajanja in posedanja po lokalih pobirali smeti po državi, bi bil njen videz hitro precej drugačen.

2.1. uporablja se za uvod v izjavo, ki izraža trenutno neodločenost

- »Mogoče veste, koliko bo stalo?« – »*Hja*, težko rečem, težko; moram najprej pogledati ...«
- »Kaj mislite o podjetju?« – »*Hja*, zgodba še ni končana.«

3. uporablja se za uvod v izjavo, ki izraža omalovaževanje, negodovanje

- Nato so en teden kuhali puding, *hja*, res presunljivo.
- Dobro, da me ni zasobil! *Hja*, še knezi niso več tisto, kar so bili!

3.1. uporablja se za uvod v izjavo, ki izraža presenečenje

- Izza koč se je vzdignila znana postava. »*Hja*, Janez, saj to si pa ti!« je presenečen ugotovil ata.

4. izraža, da govorec občuti sprijaznjenost s čim neizogibnim, navadno neželenim, slabim

- »Kakšen pa je njegov komentar tega, da njen lik na koncu ubijejo?« – »*Hja*, prave ljubezni imajo vedno tragičen konec, mar ne?«
- *Hja*, roko na srce. Polnih dvoran si sodobni ples ne obeta ravno veliko.

4.1. uporablja se za uvod v izjavo, ki izraža, da je v čem slabem tudi kaj dobrega

- *Hja*, dodajamo, tudi bogata ločitev ni slaba.
- In kako jo skrbi, da bomo morali evropski denar na koncu celo zavriniti. *Hja*, vsaj nagrade ne bodo mogli vzeti nazaj.

IZVOR
verjetno iz *he + ja*

hóbi hóbija samostalnik moškega spola

[hóbi]

POMEN

1. dejavnost, s katero se kdo ukvarja v prostem času, za sprostitev; SIN.: konjiček

► prid. beseda + **sam. beseda**

čuden, nenavaden, poseben, zanimiv hobi | dolgoletni, nov hobi | drag hobi | lep, ljub, priljubljen hobi | skupen hobi

- Nov *hobi* ti bo prinesel tudi nove prijatelje.
- Sem velik ljubitelj filma, in to je moj največji *hobi*.
- Imam veliko različnih *hobijev* in zanimanj.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti, imeti hobi | izbrati, omisliti si hobi | najti, poiskati si hobi

- Morebiti ne bi bilo slabo, če bi si za preganjanje dolgčasa omislili kakšen *hobi*.
- Srečevali smo se zato, ker smo gojili iste *hobije*.
- Srečajte se s svojimi prijatelji, poiščite si *hobi*.

► glag. + **sam. beseda v dajalniku**

- posvetiti se hobiju
- Zdaj se bom končno lahko posvetila *hobijem*, za katere doslej nisem imela časa.
 - Zaradi spleta okoliščin se je moral odreči priljubljenemu *hobiju* – potapljanju.

...

- Ljubezen do golobov je dolga že tri desetletja in skrb zanje je postala njegov *hobi*.
- V svoj urnik moramo vpeljati čas sprostitve in čas za *hobi*, da ob njem pozabimo na vsakodnevne težave.

2. ekspresivno slabo, nespametno, nesmiselno ravnanje, delovanje, ki je tako pogosto, da se zdi običajno

- Kršenje človekovih pravic in svoboščin je postalo že *hobi* politikov in birokratov.
- Na začetku devetdesetih let podiranje in prečenje žanrskih meja postane vsesplošni *hobi*.
- Nekateri brskajo po medicinskih enciklopedijah in iščejo namišljene bolezni, kar lahko postane njihov *hobi*.
- Iskanje vseobsegajočega duhovnega zadoščenja je postalo nov *hobi* znanih in slavnih.

3. kot pridevnik ki je v zvezi s hobijem 1.

► **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda hobi program

- Model je namenjen predvsem *hobi* fotografom.
- Škatle iz lesa dobimo tudi v naših trgovinah s *hobi* programom.
- Zelo dobra izbira v sedlu mladega konja je spreten turnirski ali pa *hobi* jezdec.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hóbi]

IPA: [ˈxɔːbi]

ednina

IMENOVALNIK: hóbi

RODILNIK: hóbija

DAJALNIK: hóbiju

TOŽILNIK: hóbi

MESTNIK: pri hóbiju

ORODNIK: s hóbijem

dvojina

IMENOVALNIK: hóbija

RODILNIK: hóbijev

DAJALNIK: hóbijema

TOŽILNIK: hóbija

MESTNIK: pri hóbijih

ORODNIK: s hóbijema

množina

IMENOVALNIK: hóbiji

RODILNIK: hóbijev

DAJALNIK: hóbijem

TOŽILNIK: hóbije

MESTNIK: pri hóbijih

ORODNIK: s hóbiji

TONEMSKO

[hôbi]

IPA: [xóːbi]

ednina

IMENOVALNIK: hôbi

RODILNIK: hôbija

DAJALNIK: hôbiju

TOŽILNIK: hôbi

MESTNIK: pri hôbiju

ORODNIK: s hôbijem

dvojina

IMENOVALNIK: hôbija

RODILNIK: hôbijev

DAJALNIK: hôbijema

TOŽILNIK: hôbija

MESTNIK: pri hôbijih

ORODNIK: s hôbijema

množina

IMENOVALNIK: hôbiji

RODILNIK: hôbijev

DAJALNIK: hôbijem

TOŽILNIK: hôbije

MESTNIK: pri hôbijih

ORODNIK: s hôbiji

IZVOR

prevzeto iz angl. *hobby*, prvotneje 'guganje na lesenem konjičku', prvotno 'lesen konjiček, namenjen guganju'

hòj in hōj medmet

POMEN

1. navadno podvojeno ali s ponovljeno črko **o**, izgovarja se z večjo jakostjo uporablja se, ko govorec opozarja na svojo prisotnost in želi priklicati koga

▪ Nekajkrat je zaklical *hoj! hoj!* Ko se mu nihče ni oglasil, je naglo odšel v strmino.

▪ Omagano je pričel klicati: »*Hoo-ooo!*

Pomagaaajte!« »*Hoj! Hoj!*« so se odzvali klici prav blizu.

▪ Udaril je s pestmi po steni in zakričal: *Hooj*, slišite? Odgovoril ni nihče.

1.1. izgovarja se z večjo jakostjo uporablja se, ko govorec želi pri kom zbuditi pozornost, ker mu želi nekaj reči

▪ *Hoj*, povej, koliko let imaš, grešnik sivi, in kolikokrat si bil že kaznovan!

▪ *Hoj*, punca, kaj pa mažeš tam na vratih?

1.2. neformalno uporablja se, ko govorec ob prihodu, srečanju pozdravi koga, zlasti znanca

▪ »*Hoj*,« je pozdravil in odšel mimo naju.

▪ *Hoj!* reče, ko vstopim.

▪ *Hoj!* rečem in ga poljubim.

2. izraža, da je govorec vesel, navdušen

▪ »*Hoj!*« se ga je razveselil, ko je slišal, zakaj je prišel.

▪ *Hoj, hoj, hoj!* Dobil sem telefon!

2.1. ponazarja veselje, navdušenje

▪ Veseli so, *hoj*, in razigrani, ker jim gre delo tako gladko in uspešno od rok.

FRAZEOLOGIJA

Hej hoj!

izraža, da govorec občuti veselje, navdušenje

▪ *Hej hoj*, to bo še veselo!

▪ *Hej hoj*, si moreta misliti, uspelo mi je zaspati!

IZVOR

verjetno imitativna beseda, primerjaj tudi nem. *hoi* in angl. *hoy*

hòjla medmet

POMEN

1. neformalno uporablja se, ko govorec želi veselo, prijazno pritegniti pozornost

▪ *Hojla*, posluh! Vsi na krov.

▪ *Hojla*, pozor, Miklavž je pred vrati! Le kaj nam bo prinesel?

▪ »*Hojla*, mila družinica,« sem osuplo zaklical v dnevno sobo.

2. neformalno uporablja se, ko govorec ob prihodu, srečanju veselo pozdravi koga

▪ »*Hojla!*« je zavpila, ko je odprla vrata. »Oh, kako dober dan je danes!«

▪ »*Hojla*, dekleta!« sem pozdravil.

▪ *Hojla*. Za zadnji blog sem prihranila meni zelo ljubo temo.

3. izraža, da je govorec vesel, presenečen

▪ Vse več je bilo borovničevja, vendar brez jagod.

Hojla, potem pa sva le zagledala sem ter tja nekaj osamelih borovnic.

▪ »*Hojla*, zdaj mi je jasno,« sem se počil po čelu, »tole oddajo sem že nekoč videl!«

IZVOR

pod vplivom ↑*hoj* iz *hola*, kar je prek nem. *holla* iz frc. *holà*, prvotno 'stoj!', iz *ho* 'hej' imitativnega nastanka + *là* 'tam, tja'

hòjladrí medmet

POMEN

1. ponazarja veselo razpoloženje, razposajenost

▪ Zaklenem stanovanje, nenarejeno in nered ostaneta doma, jaz pa *hojladri* na lepše.

▪ Mi pa fletno in *hojladri* po Ljubljani.

▪ Primemo se čez ramena in *hojladri* hojladro!

2. kot pridevnik, ekspresivno ki je lahkoten, zabaven, navadno brez umetniške vrednosti

▪ Prav vznemirjen sem, da sem lahko prebral družinsko idilo neke *hojladri* pevke.

▪ Večina poslušalca *hojladri* raztegotvanje frajtonaric ali pa nekakšne osladne slovenske verzije pop popevčic.

▪ Imajo prenekateri *hojladri* komad, ampak ga zapakirajo tako dobro, da se z lahkoto vpiše v sodobno pop produkcijo.

FRAZEOLOGIJA

na hojladri

1. takó, da je kaj površno narejeno, manj kvalitetno, nedodelano, navadno zaradi hitenja

▪ Vse skupaj je pripravljeno preveč *na hojladri*.

▪ Začeli smo »*na hojladri*«. Center smo zgradili praktično v dveh mesecih.

2. ki je površen, neurejen; nepremišljen

▪ Ker je bila organizacija v tistih časih bolj »*na hojladri*«, je pritožb mrgolelo kot plevla.

▪ Vlada zdaj, ko je spisala pol tone odgovorov, opoziciji očita, da so njihove trditve bolj *na hojladri*.

IZVOR

prevzeto iz bav. nem. *holladri*, verjetno iz *Hallodri* 'nezanesljiv moški, vetrnjak', morda iz *Allotria* 'neumnost'; prvi zlog pod vplivom ↑*hoj*

hozána medmet

[hozána]

POMEN

1. v krščanskih besedilih uporablja se, ko govorec slavi, povečuje Boga

▪ Z oljčnimi vejami in palmami so ljudje na cvetno nedeljo pozdravljali Kristusa in mu vzklikali na poti v Jeruzalem: »*Hozana!*«

▪ Jeruzalemski prebivalci sprejemajo Jezusa z vzkliki: »*Hozana, hozana!* Pozdravljen, naš kralj!«

▪ Kot tedaj tudi danes Gospodu vzklikamo »*Hozana!*«, bodi hvaljen, bodi slavljen, bodi blagoslovljen, ki prihajaš v imenu Gospodovem!

1.1. ekspresivno izraža, da govorec slavi, povečuje koga, kaj sploh

▪ Čas, ko bi lahko peli: »*Hozana!*«, je z velikim padcem dolarja že davno minil, zato bi bilo bolj pričakovati težke besede: »Križaj ga!«

▪ Kričal bi bil *hozana*, kakor so drugi kričali, in razglasili bi te bili za oznanjevalca pozitivnih idej, vrhu tega pa še za velikega umetnika.

2. kot samostalnik, ekspresivno slavljenje, povečevanje

▪ Naj *hozana* odmeva do neba!

▪ Spominjam se, kako je igralec sijajno ironiziral votli patos takšne *hozane*, ko je kričal »Živel hrbet delovnega ljudstva!«.

▪ Njegovo bogočastje je implicitno, in zato ne more storiti nič boljšega kakor ves dan peti *hozano*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[hozána]

IPA: [xɔ'za:na]

TONEMSKO

[hozâna]

IPA: [xɔzâ:nâ]

IZVOR

prevzeto prek srlat. *hosanna* in gr. *hōsanná* iz aram. *hōša^c nā*, prvotno 'pomagaj vendar'

hrísk medmet

POMEN

1. tudi ponovljeno, tudi s ponovljeno črko **r** posnema hreščeč zvok pri lomljenju, trenju, hoji po čem krhkem

▪ *Hrsk*, počí zob, kot da je steklen, ne pa porcelanast.

▪ Gleženj je sicer naredil *hrsk*, *hrsk*, vendar nisem čutil nobene bolečine.

▪ Zajel je pest arašidov. »*Hrsk*, *hrsk*,« je zahreščalo, ko so se lomile lupine.

▪ Vrečka se je z vso hitrostjo odlomila iz prijema, *hrrrsk!*, odfrčala in zletela

2. kot samostalnik hreščeč zvok pri lomljenju, trenju, hoji po čem krhkem

- Če ste slišali glasen *hrsk* ali če je vaša roka podobna črki S, ni nobenega dvoma – zlomljena je.
- Slišal sem le še *hrsk* vejevja pod bežečo divjadjo.
- Dolg, s snegom pokrit greben, škripanje zmrznjene povrhnjice pod škornji. Razločno sem slišal vsak *hrsk* posebej, edini zvok povsod naokoli.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema pri lomljenju nastale zvoke, verjetno k ↑hřeščati, ↑hrustati, kot *hrskati* ‘glasno se lomiti, pokljati, hrustati’, hrv., srb. *hrškati*, mak. *rska* ‘hrustati’

hú¹ medmet

POMEN

1. ponovljeno posnema glas pri glasnem izdihovanju, sopihanju

- *Hu, hu, hu*, je pihal in skušal z roko pogasiti žerjavico v ustih.
- »Zate ni potreben črni pas v karateju! Zadostuje oranžni pas!« je zavpila. »*Hu! Hu! Hu!*« je visoko v zrak zavihnela nogo.
- Zgrudil se je na klop pri oknu in čuden, votel glas, kakor: »*Hu-hu-hu!*« se mu je izvil iz prsi.

1.1. tudi s ponovljeno črko **u**, ponovljeno posnema glas sove

- »*Hu hu!*« huka sova.
- Nenadoma pa »*hu-hu hu-u-u-u-u!*« iz bližnjega gozda in tik ob vrtu se pojavi silhueta sove.

1.2. ponovljeno, izgovarja se z večjo jakostjo posnema zategel zvok trobila

- Nato je dvignil volovski rog k ustnicam in zatrobil klic, ki oznanja pogon. »*Hu-hu! Hu, hu, hu, hu!*«
- »*Hu, hu,*« je zahukala ladijska piščalka v pozdrav.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema glasno izdihovanje; glas sove tako kot nem. *huu, huhu*, angl. *whoo* in posamostaljeno nem. *Uhu* ‘sova uharica’, švic. nem. *Huw(e)*, ↑uuu

hù² in hú medmet

POMEN

1. izgovarja se z večjo jakostjo izraža, da govorec česa ne odobrava, je nejevoljen, nezadovoljen s čim

- Če se stvar raznese – *hu!* – komu naj še pogledam v oči?
- Toda, *hu!* nikjer nobene vode, sam kamen, sama skala!
- Iz hleva so odgnali dva vola, kravo in dve telici. Stari je stal pri oknu in kričal: »*Hu*, moja živina. Pustite mi jo!«

1.1. tudi s ponovljeno črko **u**, tudi podvojeno, izgovarja se z večjo jakostjo uporablja se, ko govorec komu grozi, ga odganja

- Bližal se mu je oprezno in je trikrat zavpil: »*Hu*, medved, *huhu* ...«
- *Hu*, ti! Oba bosta še izkušala, kaj se pravi mene tepsti.
- Odkod pa zdaj tale dva? Zdaj vaju oglodam do golih kosti, *hu, huuu!*

2. izgovarja se z večjo jakostjo izraža, da je govorec presenečen

- *Hu*, kako ste me prestrašili!
- *Hu*, a to pomeni, da bom doživela to, kar si želim? Jup!
- »*Hu*, poglej, kakšno krilce sem imela!« ste si mogoče rekli ob gledanju prizorov izpred mnogih let.

3. izraža, da je govorec v zadregi, se obotavlja odgovoriti, spregovoriti

- »*Hu!*« sem spet pihnil. »Če jaz tu kaj razumem?« sem se popraskal, kajti bilo mi je vse bolj nelagodno.
- »Kakšen je tvoj sanjski moški?« – »*Hu!* Potrebujem predvsem takšnega moškega, ki me bo podpiral v stvareh, ki jih počnem.«
- »Bi bil pripravljen izbrati zelo drugačno smer na življenjski poti?« – »*Hu!* Tega vprašanja pa res nisem hotel slišati.«

4. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- »Hotela sem te prositi za uslugo,« je rekla. »*Hu*, seveda.«
- Zunaj je pa mraz, *hu!*
- *Hu*, to je pot za kože, ne za poštenega človeka.

4.1. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja izjavo, ki izraža veliko mero, stopnjo, kakovost česa

- *Hu*, kako je mraz!
- Prej, ko sem bil še neporočen, sem imel deklet, *hu*, koliko!
- Lepo jo je prijel pod roke, nato pa sta zavrtela po plesišču. *Hu*, in to v kakšnem plesu, morali bi ga videti!

IZVOR

verjetno iz ↑hu s podobnimi pomenskimi razvoji kot nem. *hu, huh* za izražanje groze, gnusa, mraza, za ustrahovanje, draženje, sčuvanje, angl. *huh* za izražanje presenečenja, dvoma, zmedenosti, *hoo* za izražanje čustvenega odziva, najpogosteje presenečenja

hùh medmet

POMEN

1. izraža, da se govorec čustveno odziva na kaj

- Ljudje so si rekli: vse smo videli, *huh*, celo več, kot bi smeli in hoteli!

▪ Hej, ljudje, predstavljajte si, kaj bo šele počel, ko bo šlo zares, *huh*, ko bo na nevarni misiji!

2. izraža, da je govorec v zadregi, se obotavlja odgovoriti, spregovoriti

- »*Huh*,« kaj naj rečem? Tako neskončno čudno je izreči besede »lačna sem, potrebujem hrano.«
- »Ali je to cena, ki jo morajo podjetja plačati za učinkovitost in varnost?« – »*Huh*, težko vprašanje.«
- *Huh*, to so vprašanja za filozofa svetovnega formata, ki bi si drznil govoriti o prihodnosti in preteklosti. Jaz si ne upam.

3. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- Za knjigo mu bo ostalo bolj malo časa, *huh*.
- Kaj se dogaja? Sem kaj narobe naredil, *huh*?

3.1. kot členek izraža stopnjevanje povedanega z drugo, primernejšo izjavo

- Ko so stvari izgubile videz, so dobile smisel. Ne malo, *huh* – dobile so ogromno smisla.
- Lahko bi bilo slabše, *huh*, dosti slabše.
- Zdi se, kot da ga hoče kaznovati, *huh*, apokaliptično kaznovati.

3.2. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja izjavo, ki izraža veliko mero, stopnjo, kakovost česa

- Šli smo skozi glavna vrata ven, pred poslopje. *Huh*, kot bi stopil v turško savno!
- Enako kot – *huh*, dolgo je že od takrat – pred dobrimi dvajsetimi leti bomo tudi tokrat organizirali vlak za navijače.
- Kar streslo me je od nemira. *Huh*, kakšen dedec!

IZVOR
↑hu

I simbol

POMEN

simbol za kemijski element *jod*

- Skupina halogeniranih ogljikovodikov vsebuje halogene elemente klor (Cl), fluor (F), brom (Br) in jod (*I*) ter vodik (H), ki je lahko prisoten ali tudi ne.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *I*, simbola za element ↑jod

imenoválnik imenoválnika samostalnik moškega spola

[imenoválnik]

POMEN

iz jezikoslovja sklon, po katerem se sprašujemo z vprašalnico kdo ali kaj

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku imenovalnik ednine

- Katero končnico imajo v *imenovalniku* ednine samostalniki avto, finale, disko?

...

▪ Predmet lahko stoji v vseh sklonih razen v *imenovalniku*.

▪ Da bi lahko določili, v katero sklanjatev spada kak samostalnik, moramo poznati njegov spol ter obliki za *imenovalnik* in rodilnik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[imenoválnik]

IPA: [imeno'va:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: imenoválnik

RODILNIK: imenoválnika

DAJALNIK: imenoválniku

TOŽILNIK: imenoválnik

MESTNIK: pri imenoválniku

ORODNIK: z imenoválnikom

dvojina

IMENOVALNIK: imenoválnika

RODILNIK: imenoválnikov

DAJALNIK: imenoválnikoma

TOŽILNIK: imenoválnika

MESTNIK: pri imenoválnikih

ORODNIK: z imenoválnikoma

množina

IMENOVALNIK: imenoválniki

RODILNIK: imenoválnikov

DAJALNIK: imenoválnikom

TOŽILNIK: imenoválnike

MESTNIK: pri imenoválnikih

ORODNIK: z imenoválniki

TONEMSKO

[imenoválnik]

IPA: [imeno'vá:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: imenoválnik

RODILNIK: imenoválnika

DAJALNIK: imenoválniku

TOŽILNIK: imenoválnik

MESTNIK: pri imenoválniku

ORODNIK: z imenoválnikom

dvojina

IMENOVALNIK: imenoválnika

RODILNIK: imenoválnikov

DAJALNIK: imenoválnikoma

TOŽILNIK: imenoválnika

MESTNIK: pri imenoválnikih

ORODNIK: z imenoválnikoma

množina

IMENOVALNIK: imenoválniki

RODILNIK: imenoválnikov

DAJALNIK: imenoválnikom

TOŽILNIK: imenoválnike

MESTNIK: pri imenoválnikih

ORODNIK: z imenoválniki

IZVOR

po zgledu lat. *nōminātīvus* (iz *nōmināre* 'imenovati') iz ↑imenovati

inčún inčúna samostalnik moškega spola

[inčún]

POMEN

1. sardeli podobna morska riba s tankim modrikastim trupom in zašiljenim gobcem, ki navadno živi v velikih jatah; primerjaj lat. *Engraulis encrasicolus*; SIN.: sardon

- Ribiči na severnem delu Jadrana opažajo bistveno manj sardel in *inčunov*.
- *Inčun* se v Jadranu drsti od aprila do oktobra.
- *Inčune* so lovili z navpičnimi mrežami.

1.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: sardon

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mariniran, slan inčun | sesekljan inčun

- V krompirjevo solato vmešajte nekaj na drobno sesekljanih *inčunov* iz pločevinke.
- Maso polagamo na popečen kruh, na vrhu okrasimo s slanimi *inčuni* in vejico rožmarina.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

file, filet inčuna

- V mešalniku zmešajte odcejeno tunino, filete *inčunov*, peteršilj, sok pečenke in majonezo.

...

▪ V ponvi segrejemo olje, dodamo česen in premešamo, nato dodamo *inčune* in malo popražimo.

▪ Slane sardele in *inčune* lahko ponudimo kot samostojno hladno začetno jed.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[inčún]

IPA: [inˈtʃuːn]

ednina

IMENOVALNIK: inčún

RODILNIK: inčúna

DAJALNIK: inčúnu

TOŽILNIK: inčúna

MESTNIK: pri inčúnu

ORODNIK: z inčúnom

dvojina

IMENOVALNIK: inčúna

RODILNIK: inčúnov

DAJALNIK: inčúnoma

TOŽILNIK: inčúna

MESTNIK: pri inčúnih

ORODNIK: z inčúnoma

množina

IMENOVALNIK: inčúni

RODILNIK: inčúnov

DAJALNIK: inčúnom

TOŽILNIK: inčúne

MESTNIK: pri inčúnih

ORODNIK: z inčúni

TONEMSKO

[inčún]

IPA: [inˈtʃuːn]

ednina

IMENOVALNIK: inčún

RODILNIK: inčúna

DAJALNIK: inčúnu

TOŽILNIK: inčúna

MESTNIK: pri inčúnu

ORODNIK: z inčúnom

dvojina

IMENOVALNIK: inčúna

RODILNIK: inčúnov

DAJALNIK: inčúnoma

TOŽILNIK: inčúna

MESTNIK: pri inčúnih

ORODNIK: z inčúnoma

množina

IMENOVALNIK: inčúni

RODILNIK: inčúnov

DAJALNIK: inčúnom

TOŽILNIK: inčúne

MESTNIK: pri inčúnih

ORODNIK: z inčúni

IZVOR

prevzeto prek hrv. *inčún* iz ben. it. *incio*

infékt infékta samostalnik moškega spola

[infékt]

POMEN

vdor povzročiteljev bolezni v organizem ali obolenje zaradi takega vdora

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

akutni infekt | bakterijski, virusni infekt | gripozni, respiratorni infekt

▪ Po pregledu, rentgenskem slikanju pljuč in krvni preiskavi je zdravnik ugotovil, da ima bolnik akutni respiratorni *infekt*.

▪ Pri virusnih *infektih* smo v smislu imunitete odporni, če smo proti posameznemu virusu cepljeni ali pa smo bolezen preboleli.

▪ Pri obvladovanju bolnišničnih *infektov*, ki se prenašajo z bolnika na bolnika, so poleg temeljite dezinfekcije postelj pomembne tudi prostorske razmere.

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

▪ Vsak *infekt* spremeni imunski sistem matere: razvijejo se protitelesa, ki ob dojenju z mlekom prehajajo na otroka.

...

▪ Suh zrak suši sluznico in povečuje možnost *infektov*.

▪ Pri svojem delu se je srečevala z bolniki s ponavljajočimi se *infekti*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[infékt]

IPA: [ɪnj'fɛ:kt]

ednina

IMENOVALNIK: infékt

RODILNIK: infékta

DAJALNIK: inféktu

TOŽILNIK: infékt

MESTNIK: pri inféktu

ORODNIK: z inféktom

dvojina

IMENOVALNIK: infékta

RODILNIK: inféktov

DAJALNIK: inféktoma

TOŽILNIK: infékta

MESTNIK: pri inféktih

ORODNIK: z inféktoma

množina

IMENOVALNIK: infékti

RODILNIK: inféktov

DAJALNIK: inféktom

TOŽILNIK: infekte

MESTNIK: pri inféktih

ORODNIK: z infékti

TONEMSKO

[infĕkt]

IPA: [ɪmj'fɛ:kt]

ednina

IMENOVALNIK: infĕkt

RODILNIK: infĕkta

DAJALNIK: infĕktu

TOŽILNIK: infĕkt

MESTNIK: pri infĕktu

ORODNIK: z infĕktom

dvojina

IMENOVALNIK: infĕkta

RODILNIK: infĕktov

DAJALNIK: infĕktoma

TOŽILNIK: infĕkta

MESTNIK: pri infĕktih

ORODNIK: z infĕktoma

množina

IMENOVALNIK: infĕkti

RODILNIK: infĕktov

DAJALNIK: infĕktom

TOŽILNIK: infĕkte

MESTNIK: pri infĕktih

ORODNIK: z infĕkti

IZVOR

prevzeto prek nem. *Infekt* iz lat. *infectus* 'okužen' iz ↑inficirati

ínfográfika ínfográfike samostalnik ženskega spola
[ínfográfika]

POMEN

pregleden slikovni prikaz povezanih, navadno kompleksnih podatkov

- *Ínfografika*, ki v živo prikazuje realne cene kriptovalut, omogoča hiter in enostaven pregled nad trgom.
- Začenjamo projekt, v okviru katerega bomo mesečno analizirali kopice podatkov, ki jih bomo na spletnem portalu tudi vizualizirali v interaktivnih *ínfografikah*.
- Če je *ínfografika* zanimiva, se bo bralec morda odločil še za branje besedila zraven nje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ínfográfika]

IPA: [i:ɲfɔ'gra:fika]

ednina

IMENOVALNIK: ínfográfika

RODILNIK: ínfográfike

DAJALNIK: ínfográfiki

TOŽILNIK: ínfográfiko

MESTNIK: pri ínfográfiki

ORODNIK: z ínfográfiko

dvojina

IMENOVALNIK: ínfográfiki

RODILNIK: ínfográfik

DAJALNIK: ínfográfikama

TOŽILNIK: ínfográfiki

MESTNIK: pri ínfográfikah

ORODNIK: z ínfográfikama

množina

IMENOVALNIK: ínfográfike

RODILNIK: ínfográfik

DAJALNIK: ínfográfikam

TOŽILNIK: ínfográfike

MESTNIK: pri ínfográfikah

ORODNIK: z ínfográfikami

TONEMSKO

[ínfográfika]

IPA: [i:ɲfɔ'grà:fika]

ednina

IMENOVALNIK: ínfográfika

RODILNIK: ínfográfike

DAJALNIK: ínfográfiki

TOŽILNIK: ínfográfiko

MESTNIK: pri ínfográfiki

ORODNIK: z ínfográfiko

dvojina

IMENOVALNIK: ínfográfiki

RODILNIK: ínfográfik

DAJALNIK: ínfográfikama

TOŽILNIK: ínfográfiki

MESTNIK: pri ínfográfikah

ORODNIK: z ínfográfikama

množina

IMENOVALNIK: ínfográfike

RODILNIK: infografik
DAJALNIK: infografik**am**
TOŽILNIK: infografike
MESTNIK: pri infografik**ah**
ORODNIK: z infografik**ami**

IZVOR

prevzeto iz angl. *infographic*, iz ↑info + ↑graf

inspicijéntka inspicijéntke tudi **inspicijéntka**

inspicijéntke; tudi **inšpicijéntka** samostalnik ženskega spola
[inspicijéntka] tudi [inspicijéntka]

POMEN

strokovnjakinja, ki se ukvarja z vodenjem poteka predstave

- Skupaj je igrala, režirala, pripravljala scene, priredbe besedil, bila *inspicijéntka* ali šepetalka v več kot 60 predstavah doma in na številnih gostovanjih.
- V gledališkem listu je navedena kot *inspicijéntka* predstave.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[inspicijéntka]

IPA: [inspitsi'je:ntka]

ednina

IMENOVALNIK: inspicijéntka
RODILNIK: inspicijéntke
DAJALNIK: inspicijéntki
TOŽILNIK: inspicijéntko
MESTNIK: pri inspicijéntki
ORODNIK: z inspicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspicijéntki
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inspicijéntki
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inspicijéntke
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**am**
TOŽILNIK: inspicijéntke
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ami**

tudi

[inspicijéntka]

IPA: [inspitsi'je:ntka]

ednina

IMENOVALNIK: inspicijéntka
RODILNIK: inspicijéntke
DAJALNIK: inspicijéntki
TOŽILNIK: inspicijéntko
MESTNIK: pri inspicijéntki

ORODNIK: z inspicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspicijéntki
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inspicijéntki
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inspicijéntke
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**am**
TOŽILNIK: inspicijéntke
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ami**

TONEMSKO

[inspicijéntka]

IPA: [inspitsijè:ntká]

ednina

IMENOVALNIK: inspicijéntka
RODILNIK: inspicijéntke
DAJALNIK: inspicijéntki
TOŽILNIK: inspicijéntko
MESTNIK: pri inspicijéntki
ORODNIK: z inspicijéntko tudi z inspicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspicijéntki
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inspicijéntki
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inspicijéntke
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**am**
TOŽILNIK: inspicijéntke
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ami**

in

[inspicijéntka]

IPA: [inspitsijé:ntká]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: inspicijéntka
RODILNIK: inspicijéntke
DAJALNIK: inspicijéntki
TOŽILNIK: inspicijéntko
MESTNIK: pri inspicijéntki
ORODNIK: z inspicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspicijéntki
RODILNIK: inspicijéntk
DAJALNIK: inspicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inspicijéntki
MESTNIK: pri inspicijéntk**ah**
ORODNIK: z inspicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inspiciēntke
RODILNIK: inspiciēntk
DAJALNIK: inspiciēntkam
TOŽILNIK: inspiciēntke
MESTNIK: pri inspiciēntkah
ORODNIK: z inspiciēntkami

tudi

[inspicijēntka]
IPA: [inspitsijè:ntká]

ednina

IMENOVALNIK: inspiciēntka
RODILNIK: inspiciēntke
DAJALNIK: inspiciēntki
TOŽILNIK: inspiciēntko
MESTNIK: pri inspiciēntki
ORODNIK: z inspiciēntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspiciēntki
RODILNIK: inspiciēntk
DAJALNIK: inspiciēntkama
TOŽILNIK: inspiciēntki
MESTNIK: pri inspiciēntkah
ORODNIK: z inspiciēntkama

množina

IMENOVALNIK: inspiciēntke
RODILNIK: inspiciēntk
DAJALNIK: inspiciēntkam
TOŽILNIK: inspiciēntke
MESTNIK: pri inspiciēntkah
ORODNIK: z inspiciēntkami

in

[inspicijēntka]
IPA: [inspitsijé:ntkà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: inspiciēntka
RODILNIK: inspiciēntke
DAJALNIK: inspiciēntki
TOŽILNIK: inspiciēntko
MESTNIK: pri inspiciēntki
ORODNIK: z inspiciēntko

dvojina

IMENOVALNIK: inspiciēntki
RODILNIK: inspiciēntk
DAJALNIK: inspiciēntkama
TOŽILNIK: inspiciēntki
MESTNIK: pri inspiciēntkah
ORODNIK: z inspiciēntkama

množina

IMENOVALNIK: inspiciēntke
RODILNIK: inspiciēntk
DAJALNIK: inspiciēntkam
TOŽILNIK: inspiciēntke
MESTNIK: pri inspiciēntkah

ORODNIK: z inspiciēntkami

IZVOR

↑inspicient

instrumentál instrumentála samostalnik moškega spola
[instrumentál]

POMEN

instrumentalna glasba

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Na novi plošči so se znašle Bachove Goldbergove variacije, izvedene na harmoniko, valček in klavirski *instrumental*.

...

- V zadnjem stavku je poleg *instrumentala* uporabil tudi vokal.
- Preigrali so priredbe tujih pesmi ali *instrumentalov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[instrumentál]

IPA: [instrumen'ta:l]

ednina

IMENOVALNIK: instrumentál
RODILNIK: instrumentála
DAJALNIK: instrumentálu
TOŽILNIK: instrumentál
MESTNIK: pri instrumentálu
ORODNIK: z instrumentáлом

dvojina

IMENOVALNIK: instrumentála
RODILNIK: instrumentálov
DAJALNIK: instrumentálo
TOŽILNIK: instrumentála
MESTNIK: pri instrumentálih
ORODNIK: z instrumentálo

množina

IMENOVALNIK: instrumentáli
RODILNIK: instrumentálov
DAJALNIK: instrumentálo
TOŽILNIK: instrumentále
MESTNIK: pri instrumentálih
ORODNIK: z instrumentáli

TONEMSKO

[instrumentál]

IPA: [instrumentá:l]

ednina

IMENOVALNIK: instrumentál
RODILNIK: instrumentála
DAJALNIK: instrumentálu
TOŽILNIK: instrumentál
MESTNIK: pri instrumentálu
ORODNIK: z instrumentáлом

dvojina

IMENOVALNIK: instrumentála

RODILNIK: instrumentálov
DAJALNIK: instrumentálo**ma**
TOŽILNIK: instrumentála
MESTNIK: pri instrumentáli**h**
ORODNIK: z instrumentálo**ma**

množina

IMENOVALNIK: instrumentáli
RODILNIK: instrumentálov
DAJALNIK: instrumentálo**m**
TOŽILNIK: instrumentále
MESTNIK: pri instrumentáli**h**
ORODNIK: z instrumentáli

IZVOR

prevzeto (prek nem. in frc. *instrumental*) iz srlat. *instrumentalis* iz ↑instrument

inšpicijéntka inšpicijéntke tudi inšpicijéntka

inšpicijéntke; glej **inšpicijéntka** samostalnik ženskega spola
[inšpicijéntka] tudi [inšpicijéntka]

POMEN

strokovnjakinja, ki se ukvarja z vodenjem poteka predstave

- Zaradi spora sva komunicirala preko *inšpicientke*.
»Prosim, če poveš režiserju to in to ...«

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[inšpicijéntka]

IPA: [inʃpitsi'je:ntka]

ednina

IMENOVALNIK: inšpicijéntka
RODILNIK: inšpicijéntke
DAJALNIK: inšpicijéntki
TOŽILNIK: inšpicijéntko
MESTNIK: pri inšpicijéntki
ORODNIK: z inšpicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inšpicijéntki
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpicijéntki
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpicijéntke
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**am**
TOŽILNIK: inšpicijéntke
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ami**

tudi

[inšpicijéntka]

IPA: [inʃpitsi'je:ntka]

ednina

IMENOVALNIK: inšpicijéntka
RODILNIK: inšpicijéntke
DAJALNIK: inšpicijéntki
TOŽILNIK: inšpicijéntko
MESTNIK: pri inšpicijéntki
ORODNIK: z inšpicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inšpicijéntki
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpicijéntki
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpicijéntke
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**am**
TOŽILNIK: inšpicijéntke
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ami**

TONEMSKO

[inšpicijéntka]

IPA: [inʃpitsijé:ntká]

ednina

IMENOVALNIK: inšpicijéntka
RODILNIK: inšpicijéntke
DAJALNIK: inšpicijéntki
TOŽILNIK: inšpicijéntko
MESTNIK: pri inšpicijéntki
ORODNIK: z inšpicijéntk**o** tudi z inšpicijéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inšpicijéntki
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpicijéntki
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpicijéntke
RODILNIK: inšpicijéntk
DAJALNIK: inšpicijéntk**am**
TOŽILNIK: inšpicijéntke
MESTNIK: pri inšpicijéntk**ah**
ORODNIK: z inšpicijéntk**ami**

in

[inšpicijéntka]

IPA: [inʃpitsijé:ntká]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: inšpicijéntka
RODILNIK: inšpicijéntke
DAJALNIK: inšpicijéntki
TOŽILNIK: inšpicijéntko
MESTNIK: pri inšpicijéntki
ORODNIK: z inšpicijéntk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: inšpiciéntki
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpiciéntki
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpiciéntke
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**am**
TOŽILNIK: inšpiciéntke
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ami**

tudi

[inšpicijéntka]
IPA: [inʃpitsijè:ntká]

ednina

IMENOVALNIK: inšpiciéntka
RODILNIK: inšpiciéntke
DAJALNIK: inšpiciéntki
TOŽILNIK: inšpiciéntko
MESTNIK: pri inšpiciéntki
ORODNIK: z inšpiciéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inšpiciéntki
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpiciéntki
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpiciéntke
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**am**
TOŽILNIK: inšpiciéntke
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ami**

in

[inšpicijéntka]
IPA: [inʃpitsijé:ntkà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: inšpiciéntka
RODILNIK: inšpiciéntke
DAJALNIK: inšpiciéntki
TOŽILNIK: inšpiciéntko
MESTNIK: pri inšpiciéntki
ORODNIK: z inšpiciéntko

dvojina

IMENOVALNIK: inšpiciéntki
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**ama**
TOŽILNIK: inšpiciéntki
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ama**

množina

IMENOVALNIK: inšpiciéntke
RODILNIK: inšpiciéntk
DAJALNIK: inšpiciéntk**am**
TOŽILNIK: inšpiciéntke
MESTNIK: pri inšpiciéntk**ah**
ORODNIK: z inšpiciéntk**ami**

IZVOR

↑inšpiciént

ivánjščica ivánjščice samostalnik ženskega spola

[ivánščica]

POMEN

marjetici podobna travniška rastlina s cvetovi na daljšem stebelu in nazobčanimi razdeljenimi listi;

primerjaj lat. *Leucanthemum*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- S košnjo počakajo, dokler ne odcvetijo *ivanjščice*.
- Tik ob njem je bila velika, lepa, razcvetela *ivanjščica*.
- *Ivanjščice* zrastejo do 90 cm visoko in so zelo primerne za velike poletne šopke.

...

- Med *ivanjščicami* so se košatile temnomodre kadulje in čisto pri tleh stiskale še male marjetice.
- Kratka trava je bila tako na gosto posuta z *ivanjščicami*, da je bilo vsenaokrog belo in rumeno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ivánščica]

IPA: [i'va:nʃtʃitsa]

ednina

IMENOVALNIK: ivánjščica
RODILNIK: ivánjščice
DAJALNIK: ivánjščici
TOŽILNIK: ivánjščico
MESTNIK: pri ivánjščici
ORODNIK: z ivánjščico

dvojina

IMENOVALNIK: ivánjščici
RODILNIK: ivánjščic
DAJALNIK: ivánjščic**ama**
TOŽILNIK: ivánjščici
MESTNIK: pri ivánjščic**ah**
ORODNIK: z ivánjščic**ama**

množina

IMENOVALNIK: ivánjščice
RODILNIK: ivánjščic
DAJALNIK: ivánjščic**am**
TOŽILNIK: ivánjščice
MESTNIK: pri ivánjščic**ah**
ORODNIK: z ivánjščic**ami**

TONEMSKO

[ivánščica]

IPA: [ivá:nʃfʲitsa]

ednina

IMENOVALNIK: ivânjščica
RODILNIK: ivânjščice
DAJALNIK: ivânjščici
TOŽILNIK: ivânjščico
MESTNIK: pri ivânjščici
ORODNIK: z ivânjščico

dvojina

IMENOVALNIK: ivânjščici
RODILNIK: ivânjščic
DAJALNIK: ivânjščicama
TOŽILNIK: ivânjščici
MESTNIK: pri ivânjščicah
ORODNIK: z ivânjščicama

množina

IMENOVALNIK: ivânjščice
RODILNIK: ivânjščic
DAJALNIK: ivânjščicam
TOŽILNIK: ivânjščice
MESTNIK: pri ivânjščicah
ORODNIK: z ivânjščicami

IZVOR

po svetem Ivanu, ki goduje 24. junija, ko ta rastlina cveti

izglágolski izglágolska izglágolsko pridevnik
[izglágolski]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[izglágolski]

IPA: [iz'gla:golski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágolski
RODILNIK: izglágolskega
DAJALNIK: izglágolskemu
TOŽILNIK: izglágolski
živo izglágolskega
MESTNIK: pri izglágolskem
ORODNIK: z izglágolskim

dvojina

IMENOVALNIK: izglágolska
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskima
TOŽILNIK: izglágolska
MESTNIK: pri izglágolskih
ORODNIK: z izglágolskima

množina

IMENOVALNIK: izglágolski
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskim
TOŽILNIK: izglágolske
MESTNIK: pri izglágolskih

ORODNIK: z izglágolskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágolska
RODILNIK: izglágolske
DAJALNIK: izglágolski
TOŽILNIK: izglágolsko
MESTNIK: pri izglágolski
ORODNIK: z izglágolsko

dvojina

IMENOVALNIK: izglágolski
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskima
TOŽILNIK: izglágolski
MESTNIK: pri izglágolskih
ORODNIK: z izglágolskima

množina

IMENOVALNIK: izglágolske
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskim
TOŽILNIK: izglágolske
MESTNIK: pri izglágolskih
ORODNIK: z izglágolskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágolsko
RODILNIK: izglágolskega
DAJALNIK: izglágolskemu
TOŽILNIK: izglágolsko
MESTNIK: pri izglágolskem
ORODNIK: z izglágolskim

dvojina

IMENOVALNIK: izglágolski
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskima
TOŽILNIK: izglágolski
MESTNIK: pri izglágolskih
ORODNIK: z izglágolskima

množina

IMENOVALNIK: izglágolska
RODILNIK: izglágolskih
DAJALNIK: izglágolskim
TOŽILNIK: izglágolska
MESTNIK: pri izglágolskih
ORODNIK: z izglágolskimi

TONEMSKO

[izglágolski]

IPA: [izglà:gólski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágolski
RODILNIK: izglágolskega
DAJALNIK: izglágolskemu
TOŽILNIK: izglágolski
živo izglágolskega
MESTNIK: pri izglágolskem
ORODNIK: z izglágolskim

dvojina

IMENOVALNIK: izglágoľska
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskima
TOŽILNIK: izglágoľska
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskima

mnoŹina

IMENOVALNIK: izglágoľski
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskim
TOŽILNIK: izglágoľske
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskimi

Źenski spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágoľska
RODILNIK: izglágoľske
DAJALNIK: izglágoľski
TOŽILNIK: izglágoľsko
MESTNIK: pri izglágoľski
ORODNIK: z izglágoľsko

dvojina

IMENOVALNIK: izglágoľski
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskima
TOŽILNIK: izglágoľski
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskima

mnoŹina

IMENOVALNIK: izglágoľske
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskim
TOŽILNIK: izglágoľske
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: izglágoľsko
RODILNIK: izglágoľskega
DAJALNIK: izglágoľskemu
TOŽILNIK: izglágoľsko
MESTNIK: pri izglágoľskem
ORODNIK: z izglágoľskim

dvojina

IMENOVALNIK: izglágoľski
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskima
TOŽILNIK: izglágoľski
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskima

mnoŹina

IMENOVALNIK: izglágoľska
RODILNIK: izglágoľskih
DAJALNIK: izglágoľskim
TOŽILNIK: izglágoľska
MESTNIK: pri izglágoľskih
ORODNIK: z izglágoľskimi

STALNE ZVEZE

izglágoľski samostalnik

iz jezikoslovja samostalnik, tvorjen iz glagola

- Stavek, značilen za moderni tehnični Źargon, vključuje pet *izglágoľskih samostalnikov*.
- K samostalniŹki besedi so bili priŹeteti *izglágoľski samostalniki*.

IZVOR

iz *iz glagola*

jàh medmet

POMEN

1. uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- »Pri sedmih Źivahnih otrocih, kako vam to uspeva?« – »*Jah*, tak človek sem! Me ne vrŹe iz tira kar vsaka reč!«
- Punce zasluŹimo spoŹtovanje in prav je tako! Ti pa ... *Jah*, ti si v sramoto moŹki vrsti – če vpraŹaŹ mene.
- »V čem je prednost e-slovarjev?« – »*Jah*, v tem, da ti ni treba listati po par palcev debeli bukvi.«

1.1. uvaja v izjavo, ki jo ima govorec za sploŹno resnico

- *Jah*, kjer je veliko ljudi, je tudi veliko umazanije.
- *Jah*, več kot je stvari, več teŹav se lahko porodi.
- *Jah*, no ... samemu sebi se je najteŹje smejati.

2. izraŹa govorčevu oklevanje pred izjavo

- *Jah*, po naravi sem malo kolerik, rad izbruhnem ...
- Kaj pa je zate neuspeh? *Jah*, to je pa relativno.

IZVOR

↑ja

jàj in jáj medmet

POMEN

izraŹa, da govorec nad kom negoduje

- Seveda on tega ne vidi. *Jaj*, pa saj on ničesar ne vidi.
- *Jaj*, upam, da je ne bodo nikoli izvolili za predsednico.
- *Jaj*, tale človeŹki primerek je očitno narejen precej ponesrečeno.

IZVOR

iz ↑ajaj

jástog jástoga samostalnik moŹkega spola

[jástok jástoga]

POMEN

1. velik morski rak modrikaste barve z dolgimi tipalkami, valjastim telesom in dolgim repom; primerjaj lat. *Homarus gammarus*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

živ jastog

- Prvič v življenju sem videl živega *jastoga*, božansko lepega in okretnega v svojem naravnem elementu.
- Tam se skriva ogromen *jastog*, vendar meni ni bilo namenjeno, da bi ga našel.

▶ priredna zveza

jastog in rarog

- Najbolj znani morski raki so *jastogi* in rarogi ter kozice in škampi.
- *Jastoge* in rakovice lovijo z vršami.

...

- Starost *jastoga* se ocenjuje po njegovi rasti.
- Ribiči lovijo *jastoge*, večje od 25 centimetrov.

1.1. ta žival kot hrana, jed

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

jesti jastoga | pripraviti jastoga | privoščiti si jastoga

- Jedla sta *jastoga* v eni najprestižnejših restavracij v mestu.
- Pripravili so poširanega *jastoga* s svežo sezonsko zelenjavo in riževimi rezanci.
- Prvič v življenju si je privoščil *jastoga*.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

kuhan, svež jastog

- Kuhanega *jastoga* še vročega prerežemo na pol.
- Kak turist si bo zagotovo zaželel mečarice na žaru ali pa svežega *jastoga*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

meso jastoga

- Odstranite temno črevo in meso *jastoga* solite.

...

- V restavraciji vam postrežejo z otoškim *jastogom* in jagnjetino.
- Rezanci z *jastogom* so bili najboljša jed tistega popoldneva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jástok jástoga]

IPA: [ˈjaːstók ˈjaːstoga]

ednina

IMENOVALNIK: jástog
RODILNIK: jástoga
DAJALNIK: jástogu
TOŽILNIK: jástoga
MESTNIK: pri jástogu
ORODNIK: z jástogom

dvojina

IMENOVALNIK: jástoga
RODILNIK: jástogov
DAJALNIK: jástogoma
TOŽILNIK: jástoga
MESTNIK: pri jástogih

ORODNIK: z jástogoma

množina

IMENOVALNIK: jástogi
RODILNIK: jástogov
DAJALNIK: jástogom
TOŽILNIK: jástoge
MESTNIK: pri jástogih
ORODNIK: z jástogi

TONEMSKO

[jástok jástoga]

IPA: [ˈjaːstók ˈjaːstoga]

ednina

IMENOVALNIK: jástog
RODILNIK: jástoga
DAJALNIK: jástogu
TOŽILNIK: jástoga
MESTNIK: pri jástogu
ORODNIK: z jástogom

dvojina

IMENOVALNIK: jástoga
RODILNIK: jástogov
DAJALNIK: jástogoma
TOŽILNIK: jástoga
MESTNIK: pri jástogih
ORODNIK: z jástogoma

množina

IMENOVALNIK: jástogi
RODILNIK: jástogov
DAJALNIK: jástogom
TOŽILNIK: jástoge
MESTNIK: pri jástogih
ORODNIK: z jástogi

IZVOR

prevzeto prek hrv. *jàstōg* iz neke roman. predloge < lat. *astacus*, to iz gr. *astakós*, *ostakós* < ide.

**h₂osth₂ǵkó-* 'koščena (žival)' iz ↑kost

jebêmti in **jebémti**; in **jebênti** medmet

[jebêmti] in [jebémti]

POMEN

1. vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, v zadregi

- Šele čez čas se nama posveti: o *jebemti*, na mobitelu imava slovenski čas! Zamujava torej debele tri ure!
- Ma, *jebemti*, si požrla vso norost sveta?!
- Pogledam na uro, *jebemti*, kmalu bo šest, zdaj pa moram pohiteti.

2. vulgarno izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

- Preživel boš, *jebemti*, preživel boš.
- Črna, visoka, *jebemti*, lepa punca je bila.
- Vsako sekundo štejem, *jebemti*, vsako sekundo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jebêmti]

IPA: [jɛ'be:mti]

in

[jebémti]

IPA: [jɛ'be:mti]

TONEMSKO

[jebêmti]

IPA: [jɛbɛ́:mti]

in

[jebêmti]

IPA: [jɛbɛ́:mti]

FRAZEOLOGIJA

Jebemti boga!

vulgarno Jebenti boga!

vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, razburjen

- Vdrl sem v lopo, da vzamem viski. Kar žarel sem od razburjenja. *Jebemti boga!* Si misliš, da sem pozabil na čokoladne mrvice!
- Jaz sem tisti nahrbtnik še vedno imel, *jebenti boga*, in kaj potem, če ga nisem nikoli več uporabljal.

Jebemti mater!

vulgarno Jebenti mater!

vulgarno Jebem ti mater!

vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, razburjen

- Včeraj je v menjalnico stopil mlad moški, v roki je držal pištolo in jo nameril v uslužbenko, rekoč: »*Jebemti mater*, daj denar!«
- Kaj blebeta? *Jebenti mater*, ne morem ga več poslušati.
- Skozi odprto okno sem slišal, da mi je moški v avtu za mano zaklical: »Kaj čakaš, *jebem ti mater!*«

IZVOR

iz *jebem ti*

jebênti in **jebénti**; in **jebêmti** medmet

[jebênti] in [jebénti]

POMEN

1. vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, v zadregi

- *Jebenti*, človek, zakaj sprašuješ, kako živimo? Ali ni očitno?
- »Saj zato sem te pa svaril, *jebenti!*« se je komaj še zadržal, da me ni klofutnil.
- *Jebenti*, moj ključ ne odpira. Vedno so težave z vrati.

2. vulgarno izraža močno čustveno podkrepitev izjave, zlasti ob odobravanju

- Kdo, *jebenti*, bi jo sploh mogel sovražiti?
- Da sta kupila tisto stanovanje! *Jebenti*, kako se vama je pa to posrečilo?!

2.1. vulgarno izraža, da govorec čustveno podkrepi resničnost svoje izjave

- Ničesar nisem zagrešila! Nedolžna sem, *jebenti!*

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jebénti]

IPA: [jɛ'be:nti]

in

[jebénti]

IPA: [jɛ'be:nti]

TONEMSKO

[jebénti]

IPA: [jɛbɛ́:nti]

in

[jebénti]

IPA: [jɛbɛ́:nti]

FRAZEOLOGIJA

Jebemti boga!

vulgarno Jebenti boga!

vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, razburjen

- Vdrl sem v lopo, da vzamem viski. Kar žarel sem od razburjenja. *Jebemti boga!* Si misliš, da sem pozabil na čokoladne mrvice!
- Jaz sem tisti nahrbtnik še vedno imel, *jebenti boga*, in kaj potem, če ga nisem nikoli več uporabljal.

Jebemti mater!

vulgarno Jebenti mater!

vulgarno Jebem ti mater!

vulgarno izraža, da je govorec nejevoljen, jezen, razburjen

- Včeraj je v menjalnico stopil mlad moški, v roki je držal pištolo in jo nameril v uslužbenko, rekoč: »*Jebemti mater*, daj denar!«
- Kaj blebeta? *Jebenti mater*, ne morem ga več poslušati.
- Skozi odprto okno sem slišal, da mi je moški v avtu za mano zaklical: »Kaj čakaš, *jebem ti mater!*«

IZVOR

↑jebemti

jêbiga medmet

[jêbiga]

POMEN

vulgarno izraža, da je govorec sprijaznjen z neprijetno situacijo

- Tako pač je in nimamo več kaj spremeniti, *jebiga*.
- Tak si, kakršnega se kažeš, *jebiga*. Kako naj te drugače ocenim?
- Poletje je, *jebiga*, saj veš ... poleti se zna človeku utrgati.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jêbîga]

IPA: [jɛːbîga]

TONEMSKO

[jêbîga]

IPA: [jɛːbîga]

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *jèbîga*, vendar tudi v slovenščini občuteno kot sklop iz pogovornega velelnika ednine glagola ↑jebati + tožilnika zaimka *on*

jegúlja jegúlje samostalnik ženskega spola

[jegúlja]

POMEN

1. kači podobna sladkovodna riba z zraslimi plavutmi, ki se drsti v morju; primerjaj lat. *Anguillidae*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Jegulja* živi izmenoma v morju in rekah.
- *Jegulje* se hranijo z rakci, polžki, manjšimi ribami in tudi žabami.
- V Sargaškem morju se drstijo *jegulje* iz evropskih rek in rek vzhodnega dela Severne Amerike.

► **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

- Ne vemo, kolikšne so populacije *jegulj* v naših vodah.

...

- Odrasle *jegulje* živijo v evropskih sladkovodnih vodotokih in jezerih.
- Prehod iz sladke vode v morsko in obratno zmore le nekaj vrst, npr. losos in *jegulja*.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Očiščeno *jeguljo* zrežemo na 8 centimetrov dolge kose.
- Posebna specialiteta je dimljena *jegulja*.

2. slabšalno kdor je neodkrit, se izmika ali se mu to pripisuje

- Take *jegulje* bodo splavale po svojih poteh, za ostale pa jim ni mar, samo da bodo oni lahko lagodno živeli.
- Vse te *jegulje*, ki mirno izigravajo vse po vrsti, lepo pustimo pri miru.
- Priliznjene *jegulje*, samo da se lepo sliši, kakšne učinke tako govorjenje ima, pa ni važno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jegúlja]

IPA: [jɛˈguːlja]

ednina

IMENOVANIK: jegúlja

RODILNIK: jegúlje

DAJALNIK: jegúlji

TOŽILNIK: jegúljo

MESTNIK: pri jegúlji

ORODNIK: z jegúljo

dvojina

IMENOVANIK: jegúlji

RODILNIK: jegúlji

DAJALNIK: jegúlja**ma**

TOŽILNIK: jegúlji

MESTNIK: pri jegúlja**h**

ORODNIK: z jegúlja**ma**

množina

IMENOVANIK: jegúlje

RODILNIK: jegúlji

DAJALNIK: jegúlja**m**

TOŽILNIK: jegúlje

MESTNIK: pri jegúlja**h**

ORODNIK: z jegúlja**mi**

TONEMSKO

[jegúlja]

IPA: [jɛgùːljá]

ednina

IMENOVANIK: jegúlja

RODILNIK: jegúlje

DAJALNIK: jegúlji

TOŽILNIK: jegúljo

MESTNIK: pri jegúlji

ORODNIK: z jegúljo

dvojina

IMENOVANIK: jegúlji

RODILNIK: jegúlji

DAJALNIK: jegúlja**ma**

TOŽILNIK: jegúlji

MESTNIK: pri jegúlja**h**

ORODNIK: z jegúlja**ma**

množina

IMENOVANIK: jegúlje

RODILNIK: jegúlji

DAJALNIK: jegúlja**m**

TOŽILNIK: jegúlje

MESTNIK: pri jegúlja**h**

ORODNIK: z jegúlja**mi**

STALNE ZVEZE

električna jegulja

iz zoologije jegulji podobna velika sladkovodna riba, ki živi v Južni Ameriki in proizvaja električno napetost za lov in orientacijo; primerjaj lat.

Electrophorus electricus

- Mlade *električne jegulje* se hranijo z nevretenčarji, odrasle pa večinoma z ribami, ki jih, preden jih pojedo, omrtvijo.
- Med sladkovodnimi vrstami rib ustvarjajo najmočnejše razelektrivne amazonske *električne jegulje*.
- *Električna jegulja* lahko udari z napetostjo do 600 voltov, kar je dovolj, da ubije druge ribe in dodobra stresa človeka.

FRAZEOLOGIJA

spolzek kot jegulja

zelo spolzek; zelo izmuzljiv

- Vrv sem polil z vodo, da je *spolzka kot jegulja*.
- Ko smo svobodni, z nami nihče več ne more manipulirati. Smo *spolzki kot jegulja*.

zvijsati se kot jegulja

spretno, okretno se gibati, premikati; spretno se izmikati, izogibati komu ali čemu

- Otrok je otrpnil v stričevem naročju. Nato *se* je začel *zvijsati kot jegulja*.
- Med odgovori *se je* predsednik vlade večinoma *zvijsal kot jegulja* in odgovarjal, da je bil namen tem sredstvom določen že v prejšnji vladi.

IZVOR

prevzeto iz neke dalmat. roman. predloge, sorodne z it. *anguilla* < lat. *anguilla*, prvotno 'kačica', iz *anguis* 'kača'

jèjhata in jêjhata medmet

POMEN

tudi ponovljeno, starinsko izraža, da govorec česa ne odobrava, kaj obžaluje, negoduje

- *Jejhata*, kakšen pa si?
- »*Jejhata*, preveč moke sem dala ...« je potarnala babica, ko je s prsti preskušala košček testa.
- *Jejhata*, *jejhata*, kaj vse bomo še doživeli!

IZVOR

pod vplivom ↑jej iz starejše *jehata* iz *jeha*, morda prevzeto iz nem. (*o*) *jeh* iz ↑jezus

jélševcec jélševca samostalnik moškega spola

[jéuʃevəc] in [jélševəc]

POMEN

1. iz zoologije večji sladkovodni rak s krepkim trupom in velikimi kleščami, ki koplje rove v bregove vodotokov; primerjaj lat. *Astacus astacus*

▶ sam. beseda + sam. beseda

rak jelševcec

- Voda jezera je zelo čista, kar dokazuje veliko rakov *jelševcev*.

- Rak *jelševcec* je morda dobil ime po jelševju, značilnem obvodnem zarastju naših potokov in rek.

...

- V nekaterih stranskih potokih so živeli *jelševci*, drugod so bili najpogostejši koščaki.
- *Jelševcec* in koščak sta za akvarij prevelika.

1.1. ta rak kot hrana, jed

- *Jelševcec* je potočni rak prvovrstne kakovosti. Ima zelo okusno meso.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jéuʃevəc] in [jélševəc]

IPA: [ˈjɛ:uʃɛvəts] in [ˈjɛ:lʃɛvəts]

ednina

IMENOVALNIK: jélševcec

RODILNIK: jélševca

DAJALNIK: jélševcu

TOŽILNIK: jélševca

MESTNIK: pri jélševcu

ORODNIK: z jélševcem

dvojina

IMENOVALNIK: jélševca

RODILNIK: jélševcev

DAJALNIK: jélševcema

TOŽILNIK: jélševca

MESTNIK: pri jélševcih

ORODNIK: z jélševcema

množina

IMENOVALNIK: jélševci

RODILNIK: jélševcev

DAJALNIK: jélševcem

TOŽILNIK: jélševce

MESTNIK: pri jélševcih

ORODNIK: z jélševci

TONEMSKO

[jéuʃevəc] in [jélševəc]

IPA: [ˈjɛ:uʃɛvəts] in [ˈjɛ:lʃɛvəts]

ednina

IMENOVALNIK: jélševcec

RODILNIK: jélševca

DAJALNIK: jélševcu

TOŽILNIK: jélševca

MESTNIK: pri jélševcu

ORODNIK: z jélševcem

dvojina

IMENOVALNIK: jélševca

RODILNIK: jélševcev tudi jêlševcev

DAJALNIK: jélševcema

TOŽILNIK: jélševca

MESTNIK: pri jélševcih tudi pri jêlševcih

ORODNIK: z jélševcema

množina

IMENOVALNIK: jélševci

RODILNIK: jélševcev tudi jêlševcev

DAJALNIK: jélševcem

TOŽILNIK: jêlševce
MESTNIK: pri jêlševcih tudi pri jêlševcih
ORODNIK: z jêlševci tudi z jêlševci

IZVOR
↑jelša

jeséter jesétra samostalnik moškega spola

[jesétər]

POMEN

1. večja riba s podolgovatom trupom in glavo s koničastim gobcem, ki živi v sladkih in slanih vodah severne poloble; primerjaj lat. *Acipenseridae*

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ikra jesetra | reja jesetra | vrsta jesetra

- Ribič z obrežja Kaspijskega jezera je ob čiščenju rib zagotavljal, da so ikre *jesetra* izredno okusne, osvežilne in hranljive.
- Delta Donave je mesto, kamor nekatere vrste *jesetrov* migrirajo iz Črnega morja na drstenje.
- V Romuniji se pojavljajo novi investitorji, ki verjamejo v rejo *jesetrov* za pridobivanje kaviarja.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

jeseter živi KJE

- *Jesetri* živijo v morju in sladkih vodah severne poloble.

...

- Z zakonom so prepovedali lov na *jesetre* in pridobivanje črnega kaviarja.
- Kečiga, *jeseter* in beluga so pomembni predvsem zaradi kaviarja.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Sinoči je večerjal izbrane jedi, kot sta *jeseter* v hladni zelenjavni omaki in začinjena porova pita.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jesétər]

IPA: [jɛ'se:tər]

ednina

IMENOVALNIK: jeséter
RODILNIK: jesétra
DAJALNIK: jesétru
TOŽILNIK: jesétra
MESTNIK: pri jesétru
ORODNIK: z jesétrom

dvojina

IMENOVALNIK: jesétra
RODILNIK: jesétrov
DAJALNIK: jesétroma
TOŽILNIK: jesétra
MESTNIK: pri jesétrih
ORODNIK: z jesétroma

množina

IMENOVALNIK: jesétri
RODILNIK: jesétrov

DAJALNIK: jesétrom
TOŽILNIK: jesétre
MESTNIK: pri jesétrih
ORODNIK: z jesétri

TONEMSKO

[jesétər]

IPA: [jɛ'se:tər]

ednina

IMENOVALNIK: jeséter
RODILNIK: jesétra
DAJALNIK: jesétru
TOŽILNIK: jesétra
MESTNIK: pri jesétru
ORODNIK: z jesétrom

dvojina

IMENOVALNIK: jesétra
RODILNIK: jesétrov tudi jesétrov
DAJALNIK: jesétroma
TOŽILNIK: jesétra
MESTNIK: pri jesétrih tudi pri jesétrih
ORODNIK: z jesétroma

množina

IMENOVALNIK: jesétri
RODILNIK: jesétrov tudi jesétrov
DAJALNIK: jesétrom
TOŽILNIK: jesétre
MESTNIK: pri jesétrih tudi pri jesétrih
ORODNIK: z jesétri tudi z jesétrih

IZVOR

prevzeto iz cslov. *jesetr̥b*, češ. *jeseter* < pslov. **jesetr̥b* < ide. **h₂ak'etro-*, iz **h₂ak'*- 'oster' zaradi ostrih hrbtnih plavuti in izrastkov vzdolž hrbtna te ribe

jéž jéža samostalnik moškega spola

[jéš jéža]

POMEN

1. manjši sesalec z bodicami po hrbtu, kratkimi nogami in koničastim gobcem, ki živi v gozdu in se v nevarnosti lahko zvije v kroglo; primerjaj lat.

Erinaceinae

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

najti ježa

- Otroci so na cesti našli odraslega *ježa* in ga prinesli na naš vrt.
- Žal *ježa* vidimo največkrat povoženega na cesti, zato je kljub svoji pogostosti ogrožena vrsta.

▶ priredna zveza

jež in lisica

- Krastačji strup varuje krastačo pred plenilci, kot sta *jež* in lisica.
- Rovka, krt in *jež* so žuškojedi.

...

- Tudi *jež* se pogosto zateče k našemu ribniku.

▪ Uredimo gnezdišča za ptiče, majhen ribnik za žabe in krastače ali pa naložimo kup suhljadi, v kateri bo našel zavetišče *jež*.

2. žival s kroglastim telesom in številnimi premičnimi bodicami, ki živi na morskem dnu;

primerjaj lat. *Echinoidea*; SIN.: ježek, morski jež, iz zoologije morski ježek

► glag. + na + **sam. beseda v tožilniku**

stopiti na ježa

▪ Mali je stopil na *ježa* in kriči.

3. manj formalno vrtljivi kovinski nastavek z zobmi za rahljanje zemlje, ki se pritrdi na kultivator

▪ Kultivator z *ježi* in valjem je primeren za kakovostno obdelavo vseh vrst zemlje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jěš jěža]

IPA: [jɛːʃ jɛːʒa]

ednina

IMENOVALNIK: jěž

RODILNIK: jěža

DAJALNIK: jěžu

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžu

ORODNIK: z jěžem

dvojina

IMENOVALNIK: jěža

RODILNIK: jěžev

DAJALNIK: jěžema

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžih

ORODNIK: z jěžema

množina

IMENOVALNIK: jěži

RODILNIK: jěžev

DAJALNIK: jěžem

TOŽILNIK: jěže

MESTNIK: pri jěžih

ORODNIK: z jěži

TONEMSKO

[jěš jěža]

IPA: [jɛːʃ jɛːʒa]

ednina

IMENOVALNIK: jěž

RODILNIK: jěža

DAJALNIK: jěžu

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžu

ORODNIK: z jěžem

dvojina

IMENOVALNIK: jěža

RODILNIK: jěžev tudi jěžev

DAJALNIK: jěžema

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžih tudi pri jěžih

ORODNIK: z jěžema

množina

IMENOVALNIK: jěži

RODILNIK: jěžev tudi jěžev

DAJALNIK: jěžem

TOŽILNIK: jěže

MESTNIK: pri jěžih tudi pri jěžih

ORODNIK: z jěži tudi z jěži

in

[jěš jěža]

IPA: [jɛːʃ jɛːʒa]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: jěž

RODILNIK: jěža

DAJALNIK: jěžu

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžu

ORODNIK: z jěžem

dvojina

IMENOVALNIK: jěža

RODILNIK: jěžev

DAJALNIK: jěžema

TOŽILNIK: jěža

MESTNIK: pri jěžih

ORODNIK: z jěžema

množina

IMENOVALNIK: jěži

RODILNIK: jěžev

DAJALNIK: jěžem

TOŽILNIK: jěže

MESTNIK: pri jěžih

ORODNIK: z jěži

STALNE ZVEZE

beloprski jež

iz zoologije jež z belo liso na prsih, ki živi v vzhodni Evropi in jugozahodni Aziji; primerjaj lat. *Erinaceus concolor*

▪ *Beloprski jež* je gozdna žival, vendar pogosto zaide na vrtove.

▪ Med sesalci najdemo v sadovnjaku predstavnika iz družine ježev, to je *beloprsega ježa*.

morski jež

žival s kroglastim telesom in številnimi premičnimi bodicami, ki živi na morskem dnu; primerjaj lat. *Echinoidea*; SIN.: jež, ježek, iz zoologije morski ježek

▪ Preden stopite v morje, se le prepričajte, da ne boste takoj stopili na kakšnega *morskega ježa* ali se srečali z meduzo.

▪ Nema lokrat se zgodi, da na urgenco pride turist, ki je stopil na *morskega ježa*.

▪ Najpogostejši pripadniki morskega sveta so *morski jež*, klapavica, ostriga, brizgač in mali morski pajek.

jebati ježa

vulgarno biti deležen česa neprijetnega, nezaželenega

▪ »Zdaj veš, oba sva v isti godlji, če naju ujamejo, *bova jebala ježa*. Zato te ponovno sprašujem, ali veš, kam pelje ta pot?«

BESEDOTVORJE

ženski spol: ježevka

manjšalnica: ježek

IZVOR

= cslov. *ježb*, hrv., srb. *jěž*, rus. *ěž*, slovaš. *jež* < pslov. **ježb* = litov. *ežys*, *ėžis*, latv. *ezis*, frig. *ézis* < ide. **h₁eg'h₂io-*, sorodno s stvnem. *igil*, nem. *Igel*, gr. *ekhinos* in arm. *ozni*, verjetno iz ide. **h₁eg'hi-* 'kača', prvotno torej *'tisti, ki žre kače'

jéžev jéževa jéževo pridevnik

[jéžeu jéževa jéževo]

POMEN

1. ki je v zvezi z ježem 1., ježi 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

ježeva koža | ježeve bodice

- Odpadki iz kuhinje so *ježeva* priljubljena hrana.
- Ježevka je lesen kij, ki ima na koncu prave *ježeve* bodice.

1.1. ki spominja na ježa 1. ali je tak kot pri ježu 1.

- K stojnici je ljudi v trgovskem centru vabil v simpatičnem *ježevem* kostumu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jéžeu jéževa jéževo]

IPA: [jɛːʒɛu jɛːʒɛva jɛːʒɛvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jéžev

RODILNIK: jéžev**ega**

DAJALNIK: jéžev**emu**

TOŽILNIK: jéžev

živo jéžev**ega**

MESTNIK: pri jéžev**em**

ORODNIK: z jéžev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jéževa

RODILNIK: jéžev**ih**

DAJALNIK: jéžev**ima**

TOŽILNIK: jéževa

MESTNIK: pri jéžev**ih**

ORODNIK: z jéžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jéžev**i**
 RODILNIK: jéžev**ih**
 DAJALNIK: jéžev**im**
 TOŽILNIK: jéževe
 MESTNIK: pri jéžev**ih**
 ORODNIK: z jéžev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jéževa

RODILNIK: jéževe

DAJALNIK: jéžev**i**

TOŽILNIK: jéžev**o**

MESTNIK: pri jéžev**i**

ORODNIK: z jéžev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: jéžev**i**

RODILNIK: jéžev**ih**

DAJALNIK: jéžev**ima**

TOŽILNIK: jéžev**i**

MESTNIK: pri jéžev**ih**

ORODNIK: z jéžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jéžev**e**

RODILNIK: jéžev**ih**

DAJALNIK: jéžev**im**

TOŽILNIK: jéžev**e**

MESTNIK: pri jéžev**ih**

ORODNIK: z jéžev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jéžev**o**

RODILNIK: jéžev**ega**

DAJALNIK: jéžev**emu**

TOŽILNIK: jéžev**o**

MESTNIK: pri jéžev**em**

ORODNIK: z jéžev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jéžev**i**

RODILNIK: jéžev**ih**

DAJALNIK: jéžev**ima**

TOŽILNIK: jéžev**i**

MESTNIK: pri jéžev**ih**

ORODNIK: z jéžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jéževa

RODILNIK: jéžev**ih**

DAJALNIK: jéžev**im**

TOŽILNIK: jéževa

MESTNIK: pri jéžev**ih**

ORODNIK: z jéžev**imi**

TONEMSKO

[jéžeu jéževa jéževo]

IPA: [jɛːʒɛu jɛːʒɛva jɛːʒɛvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jéžev

RODILNIK: jéžev**ega**

DAJALNIK: jêževemu
TOŽILNIK: jêžev
živo jêžev**ega**
MESTNIK: pri jêžev**em**
ORODNIK: z jêžev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jêževa
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**ima**
TOŽILNIK: jêževa
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jêževi
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**im**
TOŽILNIK: jêževe
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jêževa
RODILNIK: jêževe
DAJALNIK: jêževi
TOŽILNIK: jêževo
MESTNIK: pri jêževi
ORODNIK: z jêževo

dvojina

IMENOVALNIK: jêževi
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**ima**
TOŽILNIK: jêževi
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jêževe
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**im**
TOŽILNIK: jêževe
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jêževo
RODILNIK: jêžev**ega**
DAJALNIK: jêžev**emu**
TOŽILNIK: jêževo
MESTNIK: pri jêžev**em**
ORODNIK: z jêžev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jêževi
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**ima**
TOŽILNIK: jêževi
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jêževa

RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**im**
TOŽILNIK: jêževa
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**imi**

in

[jêžeu jêževa jêževo]
IPA: [jé:žèu jé:žèva jé:žèvo]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jêžev
RODILNIK: jêžev**ega**
DAJALNIK: jêžev**emu**
TOŽILNIK: jêžev
živo jêžev**ega**
MESTNIK: pri jêžev**em**
ORODNIK: z jêžev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jêževa
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**ima**
TOŽILNIK: jêževa
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jêževi
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**im**
TOŽILNIK: jêževe
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jêževa
RODILNIK: jêževe
DAJALNIK: jêževi
TOŽILNIK: jêževo
MESTNIK: pri jêževi
ORODNIK: z jêževo

dvojina

IMENOVALNIK: jêževi
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**ima**
TOŽILNIK: jêževi
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**ima**

množina

IMENOVALNIK: jêževe
RODILNIK: jêžev**ih**
DAJALNIK: jêžev**im**
TOŽILNIK: jêževe
MESTNIK: pri jêžev**ih**
ORODNIK: z jêžev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jêževo

RODILNIK: jêžvega
DAJALNIK: jêžvemu
TOŽILNIK: jêžveo
MESTNIK: pri jêžvem
ORODNIK: z jêžveim

dvojina

IMENOVALNIK: jêžvei
RODILNIK: jêžveih
DAJALNIK: jêžveima
TOŽILNIK: jêžvei
MESTNIK: pri jêžveih
ORODNIK: z jêžveima

množina

IMENOVALNIK: jêžvea
RODILNIK: jêžveih
DAJALNIK: jêžveim
TOŽILNIK: jêžvea
MESTNIK: pri jêžveih
ORODNIK: z jêžveimi

FRAZEOLOGIJA

muka ježeva

navadno v množini kar povzroča dolgotrajne težave, neprijetnosti, trpljenje

- Po vseh *mukah ježevih* smo le dobili organizacijo EP v košarki.
- Mestni avtobusni promet je *muka ježeva*.

IZVOR

↑jež

ježica ježice samostalnik ženskega spola

[ježica]

POMEN

bodičasta lupina okoli plodu, zlasti kostanja, žira

► prid. beseda + **sam. beseda**

kostanjeva ježica

- V nasadih ali na skritih prostorih v gozdu lahko nagrabite zrele *ježice* na kup in pustite, da se odprejo.
- Zelo ostro pika v podplate, najtežji je prvi del poti, kjer so same koprive, pa trnje in kostanjeve *ježice*.

...

- Plodovi marona so debelejši in slajši, vendar je rodnost drevesa manjša, v *ježici* pa sta navadno dva plodova, s kožico, ki je dobro ločljiva od jedra.
- V mladih letih smo z veseljem nabirali *ježice* divjega kostanja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ježica]

IPA: [jeʔzi:tɕa]

ednina

IMENOVALNIK: ježica

RODILNIK: ježice
DAJALNIK: ježici
TOŽILNIK: ježico
MESTNIK: pri ježici
ORODNIK: z ježico

dvojina

IMENOVALNIK: ježici
RODILNIK: ježic
DAJALNIK: ježicama
TOŽILNIK: ježici
MESTNIK: pri ježicah
ORODNIK: z ježicama

množina

IMENOVALNIK: ježice
RODILNIK: ježic
DAJALNIK: ježicam
TOŽILNIK: ježice
MESTNIK: pri ježicah
ORODNIK: z ježicami

TONEMSKO

[ježica]

IPA: [jeʔzi:tɕa]

ednina

IMENOVALNIK: ježica
RODILNIK: ježice
DAJALNIK: ježici
TOŽILNIK: ježico
MESTNIK: pri ježici
ORODNIK: z ježico

dvojina

IMENOVALNIK: ježici
RODILNIK: ježic
DAJALNIK: ježicama
TOŽILNIK: ježici
MESTNIK: pri ježicah
ORODNIK: z ježicama

množina

IMENOVALNIK: ježice
RODILNIK: ježic
DAJALNIK: ježicam
TOŽILNIK: ježice
MESTNIK: pri ježicah
ORODNIK: z ježicami

IZVOR

↑jež

jód jóda samostalnik moškega spola

[jót jóda]

POMEN

1. element sivo črne barve in kovinskega sijaja, kemijski element [I]

- sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku** (KAKŠNA) količina joda | pomanjkanje joda | raztopina joda | vir joda

- Kako s hrano v organizem vnesemo dovolj velike količine *joda*?
- Približno ena milijarda ljudi na Zemlji živi na področjih, kjer je prisotno pomanjkanje *joda*.
- Mleko in meso sta pomembna vira *joda* v prehrani.

► prid. beseda + **sam. beseda**
radioaktivni jod

- Po zdravljenju z radioaktivnim *jodom* ščitnica lahko deluje normalno, najpogosteje pa se tako zmanjša, da izloča premalo ščitničnih hormonov.
- Operirana sem bila pred dvema letoma, potem so me zdravili še z radioaktivnim *jodom*.

2. jodova tinktura

- Na mesto pika položite rezino čebule ali razkužite s kremo z *jodom*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jót jóda]

IPA: [ˈjo:t ˈjo:da]

ednina

IMENOVALNIK: jód

RODILNIK: jóda

DAJALNIK: jódu

TOŽILNIK: jód

MESTNIK: pri jódu

ORODNIK: z jód^{om}

dvojina

IMENOVALNIK: jóda

RODILNIK: jó^{ov}

DAJALNIK: jó^{oma}

TOŽILNIK: jóda

MESTNIK: pri jó^{dih}

ORODNIK: z jó^{oma}

množina

IMENOVALNIK: jó^{di}

RODILNIK: jó^{ov}

DAJALNIK: jó^{dom}

TOŽILNIK: jó^{de}

MESTNIK: pri jó^{dih}

ORODNIK: z jó^{di}

TONEMSKO

[jôt jôda]

IPA: [jót jódà]

ednina

IMENOVALNIK: jôd

RODILNIK: jôda

DAJALNIK: jôdu

TOŽILNIK: jôd

MESTNIK: pri jôdu

ORODNIK: z jô^{dom}

dvojina

IMENOVALNIK: jôda

RODILNIK: jô^{ov}

DAJALNIK: jô^{oma}

TOŽILNIK: jôda

MESTNIK: pri jô^{dih}

ORODNIK: z jô^{doma}

množina

IMENOVALNIK: jô^{di}

RODILNIK: jô^{ov}

DAJALNIK: jô^{dom}

TOŽILNIK: jô^{de}

MESTNIK: pri jô^{dih}

ORODNIK: z jô^{di}

IZVOR

prevzeto prek nem. *Jod* iz frc. *iode*, iz gr. *ioeidês* 'vijoličast' po vijoličasti barvi jodovih kristalov, iz *ion* 'vijolica' + *eĩdos* 'oblika, zunanost, prikaz, misel, stanje'

jódov jódova jódovo pridevnik

[jó^{ov} jó^{ova} jó^{ovo}]

POMEN

1. ki je v zvezi z jodom 1.

► prid. beseda + sam. beseda

jodova raztopina, sol, spojina

- Konjem so sanitarni inšpektorji razkužili noge z *jodovo* raztopino in nas spustili naprej.
- Tri tedne je nosila mavčno oblogo, nato longeto, kopala je nogo v *jodovi* soli, a kljub temu je gleženj čedalje bolj zatekal.

1.1. ki je iz joda 1. ali vsebuje jod 1.

► prid. beseda + sam. beseda

jodova tableta, tinktura

- Rak na ščitnici nastane zaradi kopičenja radioaktivnega joda 131, to pa je mogoče preprečiti z *jodovimi* tabletami.
- Za silo mu očisti rane, jih razkuži z *jodovo* tinkturo in obveže.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[jó^{ov} jó^{ova} jó^{ovo}]

IPA: [ˈjo:ðov ˈjo:ðova ˈjo:ðovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jódov

RODILNIK: jó^{ovega}

DAJALNIK: jó^{ovemu}

TOŽILNIK: jó^{ov}

živo jó^{ovega}

MESTNIK: pri jó^{ovem}

ORODNIK: z jó^{ovim}

dvojina

IMENOVALNIK: jó^{ova}

RODILNIK: jó^{ovih}

DAJALNIK: jó^{ovima}

TOŽILNIK: jó^{ova}

MESTNIK: pri jó^{ovih}

ORODNIK: z jódov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jódov**i**

RODILNIK: jódov**ih**

DAJALNIK: jódov**im**

TOŽILNIK: jódov**e**

MESTNIK: pri jódov**ih**

ORODNIK: z jódov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jódov**a**

RODILNIK: jódov**e**

DAJALNIK: jódov**i**

TOŽILNIK: jódov**o**

MESTNIK: pri jódov**i**

ORODNIK: z jódov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: jódov**i**

RODILNIK: jódov**ih**

DAJALNIK: jódov**ima**

TOŽILNIK: jódov**i**

MESTNIK: pri jódov**ih**

ORODNIK: z jódov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jódov**e**

RODILNIK: jódov**ih**

DAJALNIK: jódov**im**

TOŽILNIK: jódov**e**

MESTNIK: pri jódov**ih**

ORODNIK: z jódov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jódov**o**

RODILNIK: jódov**ega**

DAJALNIK: jódov**emu**

TOŽILNIK: jódov**o**

MESTNIK: pri jódov**em**

ORODNIK: z jódov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jódov**i**

RODILNIK: jódov**ih**

DAJALNIK: jódov**ima**

TOŽILNIK: jódov**i**

MESTNIK: pri jódov**ih**

ORODNIK: z jódov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jódov**a**

RODILNIK: jódov**ih**

DAJALNIK: jódov**im**

TOŽILNIK: jódov**a**

MESTNIK: pri jódov**ih**

ORODNIK: z jódov**imi**

TONEMSKO

[jòdov̩ jòdova jòdovo]

IPA: [jò:dòv̩ jò:dòva jò:dòvo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: jòdov

RODILNIK: jòdov**ega**

DAJALNIK: jòdov**emu**

TOŽILNIK: jòdov

živo jòdov**ega**

MESTNIK: pri jòdov**em**

ORODNIK: z jòdov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jòdov**a**

RODILNIK: jòdov**ih**

DAJALNIK: jòdov**ima**

TOŽILNIK: jòdov**a**

MESTNIK: pri jòdov**ih**

ORODNIK: z jòdov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jòdov**i**

RODILNIK: jòdov**ih**

DAJALNIK: jòdov**im**

TOŽILNIK: jòdov**e**

MESTNIK: pri jòdov**ih**

ORODNIK: z jòdov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: jòdov**a**

RODILNIK: jòdov**e**

DAJALNIK: jòdov**i**

TOŽILNIK: jòdov**o**

MESTNIK: pri jòdov**i**

ORODNIK: z jòdov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: jòdov**i**

RODILNIK: jòdov**ih**

DAJALNIK: jòdov**ima**

TOŽILNIK: jòdov**i**

MESTNIK: pri jòdov**ih**

ORODNIK: z jòdov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jòdov**e**

RODILNIK: jòdov**ih**

DAJALNIK: jòdov**im**

TOŽILNIK: jòdov**e**

MESTNIK: pri jòdov**ih**

ORODNIK: z jòdov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: jòdov**o**

RODILNIK: jòdov**ega**

DAJALNIK: jòdov**emu**

TOŽILNIK: jòdov**o**

MESTNIK: pri jòdov**em**

ORODNIK: z jòdov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: jòdov**i**

RODILNIK: jòdov**ih**

DAJALNIK: jòdov**ima**

TOŽILNIK: jòdov**i**

MESTNIK: pri jòdov**ih**

ORODNIK: z jòdov**ima**

množina

IMENOVALNIK: jôdova

RODILNIK: jôdovih

DAJALNIK: jôdovim

TOŽILNIK: jôdova

MESTNIK: pri jôdovih

ORODNIK: z jôdovimi

IZVOR

↑jod

jòj in **jôj** in **jój** medmet

POMEN

1. tudi s ponovljeno črko **o** izraža, da je govorec vznemirjen, zaskrbljen, ima pomisleke, negoduje

- »*Joj*, kako me skrbi,« je bila mama na robu joka.
- »*Joj*, eden krvavi,« so vzkliknili, ko so ugledali rdečo sled na snežno belem kožuhu.
- *Joj*, sem bila jezna. Kako si upa reči, naj se ne zapletem v težave?
- *Jooj*, kaj je že toliko ura?

1.1. navadno podvojeno izraža, da govorec komu kaj očita

- *Joj, joj*, prisluškovati ni lepo!
- *Joj, joj*, to, kar počnete v teh dneh, vam pa res ni v čast.

2. izraža, da govorec občuti žalost, obžaluje kaj

- *Joj*, oprostite, res ne vem, kaj mi je bilo, da sem pozabil nate.
- *Joj*, kako dolgčas je pri nas, ko nimamo nobenega otroka!
- *Joj*, spet bo morala žrtvovati svojo tedensko žepnino!

3. izraža, da se govorec prestraši

- *Joj*, kako si me prestrašila!
- *Joj*, sem se ustrašil, da je res kaj takšnega naredil, ko ga ni bilo od nikoder.

4. izraža, da se govorec nenadoma česa spomni, spozna kaj

- *Joj*, da ne pozabim, pristavi mama s čisto navadnim glasom. Nekaj sva ti kupila.
- *Joj*, saj je vendar že čas za kosilo. Vam lahko pred tem ponudim kozarec šampanjca?
- »*Joj*, saj tam je pa dedek!« je nenadoma veselo vzkliknil.

5. tudi s ponovljeno črko **o** izraža, da govorec čuti telesno bolečino

- Boli, *joj*, kako me boli!
- As, zdaj me spet stiska, as, as, boli, *joj*, peče me v prsih.
- *Jooj*, boli!

6. tudi s ponovljeno črko **o** izraža močno čustveno podkrepitev izjave

- *Joj*, sem danes vesel.
- *Joj*, dedi, to je res lepo.
- *Joj*, kako je bil oče hud.

- *Jooj*, spominjam se, da mi je mama dala denar za malico, jaz pa sem kupil sprej in si na zeleno pobarval lase.

7. kot samostalnik, neformalno, ekspresivno izraz neprijetnega presenečenja, zaskrbljenosti

- Ker je nekaj dni prej močno snežilo, progga za sankanje ni bila ledena. Vseeno pa je bila plašt snega trda, zbita in sanke so letele kot namazane. Ženski »juj« in »*joj*« jih nista upočasnila.

FRAZEOLOGIJA

da je joj

izraža, poudarja visoko stopnjo česa; izraža, poudarja, da kaj nastopa v veliki meri, z veliko intenzivnostjo

- Tako je radovedna, *da je joj*, gotovo ima kaj za bregom.
- Po svetu se danes klata toliko nepridipravov, *da je joj*.
- Ne vem, kaj sem vam storil, toda dobro bi bilo, če bi zakopali bojno sekuro, sicer vas bom zares začel sekirati, *da bo joj*.
- Zagnala je tak »halo«, *da je bilo joj*. Poklicala me je po telefonu in ozmerjala, da sem nesposobna, da sem se ji preko otroka želela maščevati.
- Če bi vztrajal še dve leti, bi tolkli po meni, *da bi bilo joj*.

sicer bo joj

izraža govorečovo svarilo, grožnjo, da bo kaj nastopilo v veliki meri, z veliko intenzivnostjo

- »Tu bodi in miruj, *sicer bo joj!*« mu je požugala z dvignjenim kazalcem.

Joj prejoj!

izraža, da govorec kaj ocenjuje kot vznemirljivo, zaskrbljujoče; izraža govorečovo močno vznemirjenost; izraža, da govorec čuti močno telesno bolečino

- *Joj prejoj*, kako me boli zob!
- Tekla sta, kolikor so jima dale moči, in kar naenkrat je tik nad njima švignilo: »Vuuuššš!« »*Joj prejoj!*« je vzkliknila. »Kaj je bilo to?«
- Partnerja ste spustili blizu svojemu srcu in vam je na vaši poti tesen spremljevalec in prijatelj. Vendar pa, *joj prejoj*, kdo zmoti idilični svet?
- Ne more nekaj varovati zdravja, če ga hkrati ogroža! *Joj prejoj!* Kar nekaj pišete, ste pa polovični poznavalci kadilstva in cigaret.

IZVOR

kakor hrv., srb. *jôj*, češ. *joj* verjetno iz (ponovljenega) medmeta *jo j(o)*, ki posnema jokanje

jòjmene in **jôjmene** tudi **jójmene** medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec vznemirjen, česa ne odobrava, kaj obžaluje, negoduje

▪ *Jojmene*, opisovanje in ocenjevanje takih iger je Tantalova muka!

▪ *Jojmene*, to niso možakarji, to so šakali.

▪ Vsak dan sem bila lačna po štiriindvajset ur.

Jojmene, zajtrk in večerja – malce cikorijske kave pa zemlja!

1.1. izraža, da je govorca strah, je zaskrbljen nad prihodnostjo, se pritožuje nad usodo

▪ »O, *jojmene!*« je zavrnil v strahu. »Medved me bo – *jojmene*, medved me bo ...«

▪ *Jojmene*, kaj bo z menoj?

▪ »*Jojmene*, kako sem nesrečna!« je stokala.

IZVOR

prevzeto in pod vplivom ↑joj prenarjeno iz nem. *ojemine*, to pa iz srlat. *o Jesu Domine* 'o gospod Jezus'

júhuhú in **jùhuhú** in **júhuhu** medmet

POMEN

1. posnema glas pri vriskanju

▪ »*Juhuhu!*« sta zavriskala fanta in se spustila na sneg.

▪ »*Juhuhu!*« je zavrnil Drejček.

2. izraža, da je govorec vesel, navdušen

▪ *Juhuhu*, kako smo veseli!

▪ *Juhuhu*, počitnice so tu!

▪ *Juhuhu*, gremo na plažo!

3. kot prislov, ekspresivno **mного, veliko**

▪ Razveselil sem se ga kot hladne vode sredi julijske pripeke, saj ga nisem videl že *juhuhu* let.

▪ No, pa je naslov prvaka spet tam, kjer mora biti in kjer bo ostal naslednjih *juhuhu* let.

3.1. kot prislov, ekspresivno **zelo**

▪ S tem se odpre *juhuhu* zapleteno pravno vprašanje.

IZVOR

prevzeto iz nem. *juhuhu* iz ↑juhu

julijanski julijanska julijansko pridevnik

[julijanski]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[julijanski]

IPA: [juli'ja:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: julijanski

RODILNIK: julijanskega

DAJALNIK: julijanskemu

TOŽILNIK: julijanski

živo julijanskega

MESTNIK: pri julijanskem

ORODNIK: z julijanskim

dvojina

IMENOVALNIK: julijanska

RODILNIK: julijanskih

DAJALNIK: julijanskima

TOŽILNIK: julijanska

MESTNIK: pri julijanskih

ORODNIK: z julijanskima

množina

IMENOVALNIK: julijanski

RODILNIK: julijanskih

DAJALNIK: julijanskim

TOŽILNIK: julijanske

MESTNIK: pri julijanskih

ORODNIK: z julijanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: julijanska

RODILNIK: julijanske

DAJALNIK: julijanski

TOŽILNIK: julijansko

MESTNIK: pri julijanski

ORODNIK: z julijansko

dvojina

IMENOVALNIK: julijanski

RODILNIK: julijanskih

DAJALNIK: julijanskima

TOŽILNIK: julijanski

MESTNIK: pri julijanskih

ORODNIK: z julijanskima

množina

IMENOVALNIK: julijanske

RODILNIK: julijanskih

DAJALNIK: julijanskim

TOŽILNIK: julijanske

MESTNIK: pri julijanskih

ORODNIK: z julijanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: julijansko

RODILNIK: julijanskega

DAJALNIK: julijanskemu

TOŽILNIK: julijansko

MESTNIK: pri julijanskem

ORODNIK: z julijanskim

dvojina

IMENOVALNIK: julijanski

RODILNIK: julijanskih

DAJALNIK: julijanskima

TOŽILNIK: julijanski

MESTNIK: pri julijanskih

ORODNIK: z julijanskima

množina

IMENOVALNIK: julijânska
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîm
TOŽILNIK: julijânska
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskimi

TONEMSKO

[julijânski]

IPA: [julijá:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: julijânski
RODILNIK: julijânskega
DAJALNIK: julijânskemu
TOŽILNIK: julijânski
živo julijânskega
MESTNIK: pri julijânskem
ORODNIK: z julijânskîm

dvojina

IMENOVALNIK: julijânska
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîma
TOŽILNIK: julijânska
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskîma

množina

IMENOVALNIK: julijânski
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîm
TOŽILNIK: julijânske
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: julijânska
RODILNIK: julijânske
DAJALNIK: julijânski
TOŽILNIK: julijânsko
MESTNIK: pri julijânski
ORODNIK: z julijânsko

dvojina

IMENOVALNIK: julijânski
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîma
TOŽILNIK: julijânski
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskîma

množina

IMENOVALNIK: julijânske
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîm
TOŽILNIK: julijânske
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: julijânsko
RODILNIK: julijânskega
DAJALNIK: julijânskemu
TOŽILNIK: julijânsko
MESTNIK: pri julijânskem
ORODNIK: z julijânskîm

dvojina

IMENOVALNIK: julijânski
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîma
TOŽILNIK: julijânski
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskîma

množina

IMENOVALNIK: julijânska
RODILNIK: julijânskih
DAJALNIK: julijânskîm
TOŽILNIK: julijânska
MESTNIK: pri julijânskih
ORODNIK: z julijânskimi

STALNE ZVEZE

julijanski koledar

koledar, po katerem leto obsega 365 dni, leta, deljiva s številom 4, pa 366 dni

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

julijanski koledar velja | julijanski koledar zaostaja za čim

- *Julijanski koledar* za gregorijanskim zaostaja 13 dni.
- Ko je veljal še *julijanski koledar*, je sv. Gregor godoval natančno na dan začetka pomladi.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

uporabljati julijanski koledar

- Obredij ob velikem petku se udeležujejo tudi pravoslavni kristjani, ki uporabljajo *julijanski koledar*, saj velika noč pri katoličanih, evangeličanih in pravoslavnih kristjanah letos sovpadе.

► glag. + po + sam. beseda v mestniku

praznovati kaj po julijanskem koledarju | ravnati se po julijanskem koledarju

- Ker so po starem *julijanskem koledarju* praznovali sv. Vida okoli kresa, so dejali, da je na njegov god dan najdaljši in noč najkrajša.
- Po *julijanskem koledarju* se ravnajo srbska, ruska in gruzijska pravoslavna cerkev ter patriarhije v Jeruzalemu, Aleksandriji in Antiohiji.

IZVOR

po rimskem politiku in vojskovodji Gaju Juliju Cezarju (100–44 pr. n. št.), ki je dal pobudo za uvedbo tega koledarja

júnčji júnčja júnčje pridevnik

[júnčji]

POMEN

ki je v zvezi z junci 1. ali gojenjem juncev 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

junčje meso

- *Junčje* meso zrežemo na kocke.

...

▪ Telečje meso se od govejega in *junčjega* razlikuje predvsem po tem, da je mnogo svetlejše, rožnate barve in nežnih mišičnih vlaken.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[júncji]

IPA: [ˈjuːntʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjega

DAJALNIK: júncjemu

TOŽILNIK: júncji

živo júncjega

MESTNIK: pri júncjem

ORODNIK: z júncjim

dvojina

IMENOVALNIK: júncja

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjima

TOŽILNIK: júncja

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjima

množina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjim

TOŽILNIK: júncje

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: júncja

RODILNIK: júncje

DAJALNIK: júncji

TOŽILNIK: júncjo

MESTNIK: pri júncji

ORODNIK: z júncjo

dvojina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjima

TOŽILNIK: júncji

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjima

množina

IMENOVALNIK: júncje

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjim

TOŽILNIK: júncje

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: júncje

RODILNIK: júncjega

DAJALNIK: júncjemu

TOŽILNIK: júncje

MESTNIK: pri júncjem

ORODNIK: z júncjim

dvojina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjima

TOŽILNIK: júncji

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjima

množina

IMENOVALNIK: júncja

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjim

TOŽILNIK: júncja

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjimi

TONEMSKO

[júncji]

IPA: [juːntʃjí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjega

DAJALNIK: júncjemu

TOŽILNIK: júncji

živo júncjega

MESTNIK: pri júncjem

ORODNIK: z júncjim

dvojina

IMENOVALNIK: júncja

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjima

TOŽILNIK: júncja

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjima

množina

IMENOVALNIK: júncji

RODILNIK: júncjih

DAJALNIK: júncjim

TOŽILNIK: júncje

MESTNIK: pri júncjih

ORODNIK: z júncjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: júncja

RODILNIK: júncje

DAJALNIK: júncji

TOŽILNIK: júncjo

MESTNIK: pri júncji

ORODNIK: z júnčjo

dvojina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjima

TOŽILNIK: júnčji

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjima

množina

IMENOVALNIK: júnčje

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjim

TOŽILNIK: júnčje

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: júnčje

RODILNIK: júnčjega

DAJALNIK: júnčjemu

TOŽILNIK: júnčje

MESTNIK: pri júnčjem

ORODNIK: z júnčjim

dvojina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjima

TOŽILNIK: júnčji

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjima

množina

IMENOVALNIK: júnčja

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjim

TOŽILNIK: júnčja

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjimi

in

[júnčji]

IPA: [jú:ntʃji]

(tonemska dvojica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjega

DAJALNIK: júnčjemu

TOŽILNIK: júnčji

živo júnčjega

MESTNIK: pri júnčjem

ORODNIK: z júnčjim

dvojina

IMENOVALNIK: júnčja

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjima

TOŽILNIK: júnčja

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjima

množina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjim

TOŽILNIK: júnčje

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: júnčja

RODILNIK: júnčje

DAJALNIK: júnčji

TOŽILNIK: júnčjo

MESTNIK: pri júnčji

ORODNIK: z júnčjo

dvojina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjima

TOŽILNIK: júnčji

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjima

množina

IMENOVALNIK: júnčje

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjim

TOŽILNIK: júnčje

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: júnčje

RODILNIK: júnčjega

DAJALNIK: júnčjemu

TOŽILNIK: júnčje

MESTNIK: pri júnčjem

ORODNIK: z júnčjim

dvojina

IMENOVALNIK: júnčji

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjima

TOŽILNIK: júnčji

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjima

množina

IMENOVALNIK: júnčja

RODILNIK: júnčjih

DAJALNIK: júnčjim

TOŽILNIK: júnčja

MESTNIK: pri júnčjih

ORODNIK: z júnčjimi

IZVOR

↑junec

júnec júnca samostalnik moškega spola

[júnɛc]

POMEN

1. mlad samec goveda

- *Junci*, ki jih pri določeni teži začnemo intenzivno krmiti s koruzo, prej pa so bili drugače krmljeni, zelo hitro pridobivajo na teži.
- Prodam dva *junca*, stara 1,5 leta.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: junetina

- Recept za *junca* z rižem in pinjolami je enostaven, kosilo pa odlično.
- Mlad *junec* je zelo kvalitetno meso.

1.2. mlad skopljen goveji samec

- Redijo dve kravi, vola, *junca* in prašiče.
- Tisto pomlad je bilo že zgodaj kopno in *junca* smo posojali naokoli.

2. ekspresivno močan fant z veliko življenjske moči, navadno razposajen, nepremišljen, nedorasel

- Predpostavka, da so vozniki motorjev najstniški *junci*, je zgrešena.
- *Junci* so se povzpeli na kabine razstavljenih tankov in oklepnikov ter se glasno pretvarjali, da streljajo na namišljene tarče.

2.1. ekspresivno moški

- Starih *juncev* se ne da spremeniti, njihovega razmišljanja.
- Nastop je nam, starim *juncem*, obudil občutke izpred dvajsetih let.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[júnɛc]

IPA: [ˈju:nɛts]

ednina

IMENOVALNIK: júnec
RODILNIK: júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca
ORODNIK: z júnca

dvojina

IMENOVALNIK: júnca
RODILNIK: júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca
ORODNIK: z júnca

množina

IMENOVALNIK: júnca
RODILNIK: júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca
ORODNIK: z júnca

TONEMSKO

[júnɛc]

IPA: [jù:nóts]

ednina

IMENOVALNIK: júnec
RODILNIK: júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca
ORODNIK: z júnca

dvojina

IMENOVALNIK: júnca
RODILNIK: júnca tudi júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca tudi pri júnca
ORODNIK: z júnca

množina

IMENOVALNIK: júnca
RODILNIK: júnca tudi júnca
DAJALNIK: júnca
TOŽILNIK: júnca
MESTNIK: pri júnca tudi pri júnca
ORODNIK: z júnca tudi z júnca

IZVOR

= steslov. *junьcb*, hrv., srb. *júnac*, strus. *unьcb*, slovaš. *junec* < pslov. **junьcb* 'mlad vol ali bik' iz **junь* 'mlad' = litov. *jáunas*, latv. *jaûns* iz ide. **h₂ai-u-* 'življenje, življenjski čas, življenjska moč', tako kot stind. *yúvan-*, lat. *iūvenis* nem. *jung*, angl. *young*

junétina junétine samostalnik ženskega spola

[junétina]

POMEN

meso mladega goveda; SIN.: junec

- Svinjino in *junetino* narežemo na 2 cm velike kocke.
- Irska prehrana temelji na mesnih jedeh, od govedine in *junetine* do svinjine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[junétina]

IPA: [ju'ne:tina]

ednina

IMENOVALNIK: junétina
RODILNIK: junétine
DAJALNIK: junétini
TOŽILNIK: junétino
MESTNIK: pri junétini
ORODNIK: z junétino

dvojina

IMENOVALNIK: junétini
RODILNIK: junétin
DAJALNIK: junétinama
TOŽILNIK: junétini
MESTNIK: pri junétinah

ORODNIK: z junétinama

množina

IMENOVALNIK: junétine

RODILNIK: junétin

DAJALNIK: junétinam

TOŽILNIK: junétine

MESTNIK: pri junétinah

ORODNIK: z junétinami

TONEMSKO

[junétina]

IPA: [juné:tina]

ednina

IMENOVALNIK: junétina

RODILNIK: junétine

DAJALNIK: junétini

TOŽILNIK: junétino

MESTNIK: pri junétini

ORODNIK: z junétino

dvojina

IMENOVALNIK: junétini

RODILNIK: junétin

DAJALNIK: junétinama

TOŽILNIK: junétini

MESTNIK: pri junétinah

ORODNIK: z junétinama

množina

IMENOVALNIK: junétine

RODILNIK: junétin

DAJALNIK: junétinam

TOŽILNIK: junétine

MESTNIK: pri junétinah

ORODNIK: z junétinami

IZVOR

iz *june*, glej ↑junec

K¹ simbol

POMEN

simbol za enoto *kelvin*

- Povprečna temperatura vesolja je 2,7 *K*.
- Človeško oko je precej občutljivo na spremembe temperature barve v razponu med 3000 in 6000 *K*.

IZVOR

prevzeto iz sodobnih evropskih jezikov; krajšava za ↑kelvin

K² simbol

POMEN

simbol za kemijski element *kalij*

- Osnovna analiza tal nam pove količino fosforja (P) in kalija (*K*), reakcijo tal ali pH in odstotek humusa.
- Alkoholne lahko pretvorimo v soli tudi pri reakciji s kovinami, kot so Li, Na, *K*, Mg.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *K*, simbola za element ↑kalij

káljij káljija samostalnik moškega spola

[káli]

POMEN

zelo mehka, na zraku in v vodi neobstojna lahka kovina srebrno bele barve, kemijski element [*K*]

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

izguba, izločanje, vnos kalija | količina, koncentracija, pomanjkanje, vsebnost kalija | vir kalija

- Nekateri rastline potrebujejo večje količine *kalija*, druge večje količine fosforja, tretje pa so zelo velike porabnice dušika.
- Rododendron dobro uspeva v zemlji z veliko vsebnostjo *kalija* in magnezija.
- Diuretiki lahko včasih povzročijo čezmerno izgubo *kalija*.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n kg, mg, miligramov kalija

- Povprečna banana, težka 10 do 12 dekagramov, vsebuje 451 mg *kalija*.
- Deset dekagramov kruha vsebuje manj kot sto miligramov *kalija*.

▶ količinski prisl. + **sam. beseda v rodilniku**

več, veliko kalija

- Krompir vsebuje skoraj dvakrat več *kalija* kot riž.
- Lubenica ima veliko *kalija*, zato pospešuje izločanje vode iz organizma.

▶ priredna zveza

kalij in fosfor, kalij in kalcij, kalij in magnezij, kalij in natrij

- Blitva vsebuje precej vitaminov, *kalij* in fosfor.
- Bolnik ima lahko v krvi nizke vrednosti proteinov, kalcija, *kalija* ali natrija.

...

- Laboratorijska preiskava je pokazala, da sem slabokrven in da mi hudo primanjkuje *kalija*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[káli]

IPA: ['ka:li]

ednina

IMENOVALNIK: káljij

RODILNIK: káljija

DAJALNIK: káljiju

TOŽILNIK: káljij

MESTNIK: pri káljiju

ORODNIK: s káljijem

dvojina

IMENOVALNIK: káljija

RODILNIK: káljijev

DAJALNIK: káljijema

TOŽILNIK: káljija

MESTNIK: pri káljih
ORODNIK: s káljema

množina

IMENOVALNIK: kálji
RODILNIK: káljev
DAJALNIK: káljem
TOŽILNIK: kálje
MESTNIK: pri káljih
ORODNIK: s kálji

TONEMSKO

[káli]

IPA: [kà:lí]

ednina

IMENOVALNIK: kálj
RODILNIK: kálja
DAJALNIK: kálju
TOŽILNIK: kálj
MESTNIK: pri kálju
ORODNIK: s káljem

dvojina

IMENOVALNIK: kálja
RODILNIK: káljev tudi káljev
DAJALNIK: káljema
TOŽILNIK: kálja
MESTNIK: pri káljih tudi pri káljih
ORODNIK: s káljema

množina

IMENOVALNIK: kálji
RODILNIK: káljev tudi káljev
DAJALNIK: káljem
TOŽILNIK: kálje
MESTNIK: pri káljih tudi pri káljih
ORODNIK: s kálji tudi s kálji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kali*, *Kalium*, frc. *kali* iz nlat. *kalium*, iz arab. 'al *kalī* 'pepelika, kalijev karbonat', iz *qala* 'cvreti, peči'

kamílica

 kamílice samostalnik ženskega spola

[kamílica]

POMEN

1. zdravilna grmičasta rastlina z drobnimi belimi cvetovi z rumenim središčem in deljenimi listi na tankih razvejanih steblih; primerjaj lat. *Chamomilla recutita*; SIN.: navadna kamilica, iz botanike prava kamilica

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

cvet kamilice

▪ Čaj iz cvetov *kamilice* je primeren za blaženje prebavnih motenj, ki nas lahko neprijetno presenetijo na dopustu.

...

▪ *Kamilica* je enoletna rastlina, ki doseže višino od 40 do 60 cm, in če pri nabiranju ne potrgamo vseh cvetov, se pozneje spet zaseje sama.

▪ *Kamilica* kali na svetlobi, zato setve ne smemo pokriti z zemljo.

1.1. cvetovi te rastline

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

čaj kamilice | eterično olje, izvleček kamilice

▪ Eterično olje *kamilice* pomirja in blaži jezo ter razdražljivost.

▪ Naribani ingver zavrite v pol decilitra vode, odstavite, počakajte pet minut in tekočino dodajte čaju *kamilice*.

▪ Izvleček *kamilic* uravnava vlažnost kože in ji vrača potrebno mehko.

▶ sam. beseda + iz + sam. beseda v rodilniku

čaj, pripravek iz kamilice | obkladek iz kamilice

▪ Proti nespečnosti ali nemiru priporočajo čaj iz *kamilice* ali baldrijana.

▪ Pripravke iz *kamilice* uporabljamo tudi zunanje, predvsem zaradi razkuževalnega učinka.

...

▪ *Kamilice* lahko sušimo v sušilnicah na lesah v tanki plasti in pri temperaturi zraka med 40 in 45 stopinj C.

1.2. zdravilni pripravek iz te rastline

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

kamilica deluje KAKO | kamilica pomaga, pomirja

▪ *Kamilica* pomirja in lajša prebavo.

▪ *Kamilice* delujejo na dihalno sluznico protivnetno in pomirjujoče.

...

▪ *Kamilice* ob želodčnih težavah niso priporočljive, saj povečajo izločanje želodčne kisline.

▪ Včasih se klistira z blagimi *kamilicami*, ponavadi pa z mlačno vodo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kamílica]

IPA: [ka'mi:litsa]

ednina

IMENOVALNIK: kamílica

RODILNIK: kamílice

DAJALNIK: kamílici

TOŽILNIK: kamílico

MESTNIK: pri kamílici

ORODNIK: s kamílico

dvojina

IMENOVALNIK: kamílici

RODILNIK: kamílic

DAJALNIK: kamílicama

TOŽILNIK: kamílici

MESTNIK: pri kamílicah

ORODNIK: s kamílicama

množina

IMENOVALNIK: kamílice

RODILNIK: kamílic

DAJALNIK: kamílicam

TOŽILNIK: kamílice
MESTNIK: pri kamílicah
ORODNIK: s kamílicami

TONEMSKO

[kamílica]

IPA: [kami:lítsa]

ednina

IMENOVALNIK: kamílica
RODILNIK: kamílice
DAJALNIK: kamílici
TOŽILNIK: kamílico
MESTNIK: pri kamílici
ORODNIK: s kamílico

dvojina

IMENOVALNIK: kamílici
RODILNIK: kamílic
DAJALNIK: kamílicama
TOŽILNIK: kamílici
MESTNIK: pri kamílicah
ORODNIK: s kamílicama

množina

IMENOVALNIK: kamílice
RODILNIK: kamílic
DAJALNIK: kamílicam
TOŽILNIK: kamílice
MESTNIK: pri kamílicah
ORODNIK: s kamílicami

in

[kamílica]

IPA: [kami:lítsa]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: kamílica
RODILNIK: kamílice
DAJALNIK: kamílici
TOŽILNIK: kamílico
MESTNIK: pri kamílici
ORODNIK: s kamílico

dvojina

IMENOVALNIK: kamílici
RODILNIK: kamílic
DAJALNIK: kamílicama
TOŽILNIK: kamílici
MESTNIK: pri kamílicah
ORODNIK: s kamílicama

množina

IMENOVALNIK: kamílice
RODILNIK: kamílic
DAJALNIK: kamílicam
TOŽILNIK: kamílice
MESTNIK: pri kamílicah
ORODNIK: s kamílicami

STALNE ZVEZE

navadna kamilica

zdravilna grmičasta rastlina z drobnimi belimi cvetovi z rumenim središčem in deljenimi listi na tankih razvejanih steblih; primerjaj lat. *Chamomilla recutita*; SIN.: kamilica, iz botanike prava kamilica

- *Navadno kamilico* posejemo ob gredicah kapusnic.
- Če na njivah prevladujejo njivska vijolica, pasja in *navadna kamilica*, imamo opravka z manj ali bolj kislimi tlemi, saj ti pleveli dobro rastejo na tleh s kislno reakcijo.

pasja kamilica

kamilica z belimi ali rumenimi cvetovi, navadno okrasna; primerjaj lat. *Anthemis*

- Močno podobna pravi kamilici je *pasja kamilica*, le njenih zdravilnih lastnosti nima.
- Množica marjetičastih socvetij okrasne *pasje kamilice* je še zlasti privlačna, kadar so rastline v cvetličnih posodah.

prava kamilica

iz botanike zdravilna grmičasta rastlina z drobnimi belimi cvetovi z rumenim središčem in deljenimi listi na tankih razvejanih steblih; primerjaj lat. *Chamomilla recutita*; SIN.: kamilica, navadna kamilica

- *Prava kamilica* raste po vsej Sloveniji.
- *Pravo kamilico* spoznate po votlem cvetišču.

rimska kamilica

iz botanike okrasna kamilica nižje rasti s srebrno belimi cvetovi; primerjaj lat. *Anthemis nobilis*

- *Rimska kamilica* raste v južni in zahodni Evropi ob poteh, opuščenih vinogradih, na veliko pa jo gojimo v nasadih in tudi po vrtovih.
- *Rimsko kamilico* lahko po cvetenju odrežete s kosilnico.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kamille* < srvnem. *camille* in lat. *chamaemilla* iz gr. *khamaímēlon*, iz *khamai* 'na zemlji' + *mēlon* 'jabolko'

kanónfúter

 kanónfútra samostalnik moškega spola

[kanónfúter]

POMEN

1. neformalno vojaki, poslani v boj, v katerem bodo zelo verjetno umrli

- Država je protipravno rekrutirala fante v vojsko in jih uporabljala za *kanonfuter*.
- Nesrečniki so bili vaba ali *kanonfuter*, medtem ko so močnejše sile, ki naj bi odvrnile napad, razporedili v drugo vrsto.

2. neformalno kdor je postavljen v situacijo, v kateri bo zelo verjetno doživel poraz, neuspeh, utrpel škodo

- Samostojni podjetniki in majhna podjetja so zgolj *kanonfuter*. Lahko razvijejo pomembne inovacije, a do trga pridejo le, če jih inkorporirajo multinacionalke.
- Na zadnjih 10 skakalcev se zelo pazi, ostali pa smo *kanonfuter*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kanónfütər]

IPA: [ka'no:n'fu:tər]

ednina

IMENOVALNIK: kanónfüter

RODILNIK: kanónfútra

DAJALNIK: kanónfútru

TOŽILNIK: kanónfüter

MESTNIK: pri kanónfútru

ORODNIK: s kanónfútrom

dvojina

IMENOVALNIK: kanónfútra

RODILNIK: kanónfútrov

DAJALNIK: kanónfútroma

TOŽILNIK: kanónfútra

MESTNIK: pri kanónfútrih

ORODNIK: s kanónfútroma

množina

IMENOVALNIK: kanónfútri

RODILNIK: kanónfútrov

DAJALNIK: kanónfútrom

TOŽILNIK: kanónfútre

MESTNIK: pri kanónfútrih

ORODNIK: s kanónfútri

TONEMSKO

[kanõnfütər]

IPA: [kanó:nfù:tər]

ednina

IMENOVALNIK: kanõnfüter

RODILNIK: kanõnfútra

DAJALNIK: kanõnfútru

TOŽILNIK: kanõnfüter

MESTNIK: pri kanõnfútru

ORODNIK: s kanõnfútrom

dvojina

IMENOVALNIK: kanõnfútra

RODILNIK: kanõnfútrov tudi kanõnfütrov

DAJALNIK: kanõnfútroma

TOŽILNIK: kanõnfútra

MESTNIK: pri kanõnfútrih tudi pri kanõnfútrih

ORODNIK: s kanõnfútroma

množina

IMENOVALNIK: kanõnfútri

RODILNIK: kanõnfútrov tudi kanõnfütrov

DAJALNIK: kanõnfútrom

TOŽILNIK: kanõnfútre

MESTNIK: pri kanõnfútrih tudi pri kanõnfútrih

ORODNIK: s kanõnfútri tudi s kanõnfútri

in

[kanõnfütər]

IPA: [kanó:nfù:tər]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: kanõnfüter

RODILNIK: kanõnfútra

DAJALNIK: kanõnfútru

TOŽILNIK: kanõnfüter

MESTNIK: pri kanõnfútru

ORODNIK: s kanõnfútrom

dvojina

IMENOVALNIK: kanõnfútra

RODILNIK: kanõnfútrov

DAJALNIK: kanõnfútroma

TOŽILNIK: kanõnfútra

MESTNIK: pri kanõnfútrih

ORODNIK: s kanõnfútroma

množina

IMENOVALNIK: kanõnfútri

RODILNIK: kanõnfútrov

DAJALNIK: kanõnfútrom

TOŽILNIK: kanõnfútre

MESTNIK: pri kanõnfútrih

ORODNIK: s kanõnfútri

IZVOR

prevzeto iz nem. *Kanonnenfutter* 'topovska hrana', iz ↑kanon + *Futter* 'hrana'

kantáta

kantáte samostalnik ženskega spola

[kantáta]

POMEN

iz glasbene umetnosti večdelna vokalno-instrumentalna skladba za soliste, zbor in skupino instrumentalistov

► prid. beseda + **sam. beseda**

Bachova, Orffova kantata

- Zbor Philharmonia Choris iz Londona je s solisti in ansamblom izvedel Orffovo *kantato* Carmina Burana.

- Leta 1994 sta začela ambiciozen projekt snemanja celotnega opusa Bachovih posvetnih in cerkvenih *kantat*.

- Ansambel bo poustvaril italijanske *kantate* s konca 17. in začetka 18. stoletja.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti kantato | napisati kantato

- V Frankfurtu so leta 1937 premierno izvedli *kantato* Carmina Burana nemškega skladatelja Carla Orffa.

► **sam. beseda** + za + sam. beseda v tožilniku

kantata za soliste in KAJ, zbor in KAJ

- S *kantato* za zbor, soliste in orgle ter z drugimi božičnimi skladbami slovenskih avtorjev smo imeli štiri samostojne koncerte.

► priredna zveza

kantata in oratorij

- Bil je eden naših prvih skladateljev, ki so se uspešno spoprijeli z večjimi in zahtevnejšimi glasbenimi oblikami, kot sta *kantata* in oratorij.

...

- *Kantato* »Jauchzet Gott in allen Landen!« Johanna Sebastiana Bacha je mogoče izvajati na različne dneve liturgičnega leta.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kantáta]

IPA: [kan'ta:ta]

ednina

IMENOVALNIK: kantáta

RODILNIK: kantáte

DAJALNIK: kantáti

TOŽILNIK: kantáto

MESTNIK: pri kantáti

ORODNIK: s kantáto

dvojina

IMENOVALNIK: kantáti

RODILNIK: kantát

DAJALNIK: kantátama

TOŽILNIK: kantáti

MESTNIK: pri kantátah

ORODNIK: s kantátama

množina

IMENOVALNIK: kantáte

RODILNIK: kantát

DAJALNIK: kantátam

TOŽILNIK: kantáte

MESTNIK: pri kantátah

ORODNIK: s kantátami

TONEMSKO

[kantáta]

IPA: [kantá:tà]

ednina

IMENOVALNIK: kantáta

RODILNIK: kantáte

DAJALNIK: kantáti

TOŽILNIK: kantáto

MESTNIK: pri kantáti

ORODNIK: s kantáto

dvojina

IMENOVALNIK: kantáti

RODILNIK: kantát

DAJALNIK: kantátama

TOŽILNIK: kantáti

MESTNIK: pri kantátah

ORODNIK: s kantátama

množina

IMENOVALNIK: kantáte

RODILNIK: kantát

DAJALNIK: kantátam

TOŽILNIK: kantáte

MESTNIK: pri kantátah

ORODNIK: s kantátami

IZVOR

prevzeto iz it. *cantata*, prvotno 'skladba, ki se poje' iz *cantare* 'peti'

kápa kápe samostalnik ženskega spola

[kápa]

POMEN

1. pokrivalo brez krajcev, navadno mehko; SIN.: čepica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Božičkova kapa | kopalna, plavalna, smučarska, športna kapa | kuharska, mornarska, policijska, vojaška kapa | maskirna, zaščitna kapa | partizanska kapa | plastična, pletena, usnjena, volnena kapa | KAM potegnjena, poveznjena kapa | topla, zimska kapa

- Pozimi rada nosim volnene *kape* v vseh možnih barvah, ki se ujemajo z rokavicami in šalom.
- Na glavo si je poveznil kuharsko *kapo* in okrog vratu mamin star predpasnik.
- Mnogi kopalci se kopajo s kopalnimi *kapami*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izgubiti kapo | kupiti, nositi, podariti kapo | nadeti, natakniti si kapo | odvreči, sneti kapo | povezniti si, potegniti kapo KAM

- Ob nižjih zunanjih temperaturah moramo najbolj izpostavljene dele telesa posebej zaščititi: nosimo *kapo*, šal in rokavice.
- Preden vstopi, si sname *kapo* in obriše čelo.

▶ **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku**

kapa s cofom | kapa z izrezom za oči | kapa z napisom *N.* | kapa z naušniki | kapa s senčnikom, ščitkom, ščitnikom

- Pleteno *kapo* z naušniki in šal krasí klasični zimski vzorec.
- Ropar je imel črne hlače in črne čevlje, čez obraz pa poveznjeno črno *kapo* z izrezom za oči.

▶ **sam. beseda + iz + sam. beseda v rodilniku**

kapa iz flisa

- V najhladnejših dneh bodo primerne *kape* iz flisa ali iz kakega drugega toplega materiala.

...

- Ko ste na lase nanесли balzam, si poveznite na glavo *kapo* za prhanje in vse skupaj ovijte še z brisačo.
- S kuharskimi *kapami* na glavah so pekli palačinke.
- Srečni izžrebanci bodo prejeli *kapo* in majico.

1.1. temu pokrivalu podobna priprava ali del priprave

- Hladilna *kapa* se uporablja za zdravljenje novorojenčkov z obporodno okvaro možganov.
- Ko v laboratoriju fakultete prikazuje delovanje simulatorja, uporablja posebno *kapo* za merjenje možganskih tokov.

1.2. ekspresivno kar spominja na tako pokrivalo, zlasti na vrhu gore, hriba; SIN.: ekspresivno pokrivalo

► prid. beseda + **sam. beseda**

bela, zelena kapa | ledena, snežna kapa | oblačna kapa

- Hiša na hribu je imela debelo snežno *kapo*.
- Če si Krim nadene oblačno *kapo*, nikar ne pozabite dežnika.

2. ekspresivno kar se uporablja za pokrivanje sploh;

SIN.: pokrivalo

- Če postavimo na kotel *kapo* za žganjekuho, lahko kuhamo žganje.
- Neznanec je vlomil v osebni avto in ukradel avtoradio, plastične *kape* za kolesa in plastično posodo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kápa]

IPA: [ˈka:pa]

ednina

IMENOVALNIK: kápa

RODILNIK: kápe

DAJALNIK: kápi

TOŽILNIK: kápo

MESTNIK: pri kápi

ORODNIK: s kápo

dvojina

IMENOVALNIK: kápi

RODILNIK: káp

DAJALNIK: kápama

TOŽILNIK: kápi

MESTNIK: pri kápah

ORODNIK: s kápama

množina

IMENOVALNIK: kápe

RODILNIK: káp

DAJALNIK: kápam

TOŽILNIK: kápe

MESTNIK: pri kápah

ORODNIK: s kápami

TONEMSKO

[kápa]

IPA: [kà:pá]

ednina

IMENOVALNIK: kápa

RODILNIK: kápe

DAJALNIK: kápi

TOŽILNIK: kápo

MESTNIK: pri kápi

ORODNIK: s kápo

dvojina

IMENOVALNIK: kápi

RODILNIK: káp

DAJALNIK: kápama

TOŽILNIK: kápi

MESTNIK: pri kápah

ORODNIK: s kápama

množina

IMENOVALNIK: kápe

RODILNIK: káp

DAJALNIK: kápam

TOŽILNIK: kápe

MESTNIK: pri kápah

ORODNIK: s kápami

STALNE ZVEZE

baseballska kapa; glej **bejzbolska kapa**

kapa s ščitnikom; SIN.: baseballska čepica

- Skrit pod *baseballsko kapo* si je ogledoval malo mesto, ki je bilo zanj še vedno dom.
- Oblečen je bil v kavbojke in temno modro bundo, vedno bolj plešasto glavo pa mu je pokrivala topla *baseballska kapa*.

bejzbolska kapa; tudi **baseballska kapa**

kapa s ščitnikom; SIN.: bejzbolska čepica

- Čeprav je bilo podnevi precej vroče, nisem želela nositi *bejzbolske kape*.
- Potegnil si je zeleno *bejzbolsko kapo* nizko na oči.

ledena kapa

območje stalnega ledu, snega na skrajnih polih Zemlje in nekaterih drugih planetov; SIN.: iz geografije polarna kapa

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Zaradi taljenja arktične *ledene kape* se od površja odbija manj sončne svetlobe.
- Najbolj ekstremni so letni časi na Uranu, najlažje pa so opazni na Marsu, kjer se z njimi znatno spreminja obseg polarnih *ledenih kap*.

...

- Kljub številnim špekulacijam še vedno ni znano, kaj se v resnici skriva pod *ledeno kapo* sveta in v kolikšni meri je to območje res bogato z energetskimi zalogami.

polarna kapa

iz geografije območje stalnega ledu, snega na skrajnih polih Zemlje in nekaterih drugih planetov; SIN.: ledena kapa

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Iz veselja je Zemlja videti kot modrikasta krogla, prekrita z gostimi oblaki in z bleščočima *polarnima kapama*.
- Malo boljši daljnogled nam ob idealnih opazovalnih razmerah razkrije Marsove *polarne kape*.

...

- Povečanje količine ogljikovega dioksida v ozračju bi lahko povzročilo tolikšno zvišanje temperature, da bi se stalila ena od *polarnih kap* in dvignila gladina morij.

razdelilna kapa

iz strojništva zgornji del razdelilnika vžiga

- Na motorju je zamenjal *razdelilno kapo*, nato pa ga zagnal, da bi ga preizkusil.
- Poklical je najbližjega mehanika, ta pa je ugotovil, da jo je zagodla *razdelilna kapa*.

škofovska kapa

obredno pokrivalo cerkvenih dostojanstvenikov, zlasti škofov, z visokim oglavjem iz dveh rogljev;

SIN.: mitra

- *Škofovska kapa* in palica, ki sodita med liturgično opravilo, na upodobitvah navadno ostajata na ravni atributa.
- Kdo je mož s *škofovsko kapo*, ki obdaruje otroke?

FRAZEOLOGIJA

dati/sneti kapo/klobuk (dol) *pred kom* | dati kapo *komu dol* (za kaj)

dati kapo dol *pred kom*

dati kapo *komu dol* (za kaj)

dati klobuk dol *pred kom*

sneti klobuk *pred kom*

sneti kapo *pred kom*

izraziti komu veliko, iskreno občudovanje; priznati komu uspeh, dosežek, sposobnost, zlasti na področju športa

- Zlasti prvi tek je odlično izpeljal in tudi v drugo napadel brez zavor. Pred njim moramo *dati* le *kapo dol*.
- Fantom je treba *dati kapo dol* za takšno igro!
- Zaradi politične kulture moram možu nekaj le priznati in *dati* pred njim *klobuk dol*.
- Igralcem lahko *dam* samo *kapo dol*. Glede na situacijo in stanje v klubu, pa biti na tretjem mestu, je impresivno.
- Pred svojimi fanti *snamem klobuk*. Čudoviti so kot nogometaši in možje.
- »To je pravo dirkanje,« *je* trikratni svetovni prvak formule 1 *snel kapo* pred novincem, ki ga je premagal.

imeti ga pod kapo

evfemistično biti vinjen, pijan

- Pred in med zabavo si ga lahko pil, kolikor ti je srce poželelo. Nekateri se sploh niso mogli zabavati, če *ga niso imeli pod kapo*.
- Popila sta kaka dva litra vina in se proti večeru vračala domov. Prav zato, ker *sta ga imela* precej *pod kapo*, nista mogla voziti koles, ampak sta ju potiskala ob sebi.

imeti polno kapo *koga, česa*

biti naveličan koga ali česa

- Iz pogovorov z znanci in prijatelji ugotavljam, da *imajo že polno kapo* predvolilnih soočenj, stiskov rok

politikov, prijaznih nasmehov in neprikrite gonje za vsak volilni glas.

- Letos nam bo Božiček podaril lepo potovanje v malo toplejše kraje. To je prvič, da smo se odločili za takšno obliko obdarovanja, ker *imam polno kapo* te nakupovalne decembrske evforije.

kapo/klobuk dol (*pred kom, pred čim*)

kapo dol (*pred kom, pred čim*)

klobuk dol (*pred kom, pred čim*)

izraža govorčevo navdušenje nad čim; izraža govorčevo veliko, iskreno občudovanje koga ali česa, priznanje uspeha, dosežka, sposobnosti koga ali česa

- Toliko, kot je ona naredila za svojega sina, ne vem, če je še katera, *kapo dol* pred njo.
- Pokončna drža je danes vse bolj redka reč in tisti, ki zna zagovarjati svoj prav, je vsega spoštovanja vreden. *Kapo dol* pred tako odločnostjo!
- Stisnil je zobe in na koncu zmagal pred domačim občinstvom. Blaž je lahko mnogim vzornik. Blaž, *kapo dol!*
- Jaz bom vesel, če bom še dihal pri teh letih, ne pa da bi tako sijajno pel. Bravo, *kapo dol*.
- Veš, to, kar znaš ti, zna redko kdo. V improvizaciji si res fenomenalen. *Klobuk dol*.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: kapica

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Kappe*) iz srlat. *cappa* 'kapuca' in 'plašč s kapuco', nejasnega izvora

kápar káparja samostalnik moškega spola

[kápar]

POMEN

iz agronomije, iz zoologije majhna zajedavska žuželka s polkrožnim zunanjim ogrodjem, ki sesa rastlinske sokove; primerjaj lat. *Coccoidea*

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

kapar napade KAJ | kapar se pojavi KJE

- Pozimi rastline redno pregledujemo, saj se na grmičih rožmarina in lovorja radi naselijo *kaparji*.
- Ananas ni občutljiv za bolezn, lahko pa ga napade *kapar*.
- Na vinski trti in na ameriških borovnicah se je pojavil *kapar*.

► priredna zveza

kapar in pršica, kapar in listna uš

- Mravlje običajno privlači sladka medena rosa, ki je izloček listnih uši ali *kaparjev*.
- Na prostem je zatiranje pršic in *kaparjev* preprostejše kot v zaprtih prostorih.

...

- *Kaparja* zatiramo s škropljenjem z naravnim insekticidom.
- Za vse vrste *kaparjev* je značilno, da iz listov sesajo rastlinske sokove.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kápar]

IPA: [ˈka:paɾ]

ednina

IMENOVALNIK: kápar

RODILNIK: káparja

DAJALNIK: káparju

TOŽILNIK: káparja

MESTNIK: pri káparju

ORODNIK: s káparjem

dvojina

IMENOVALNIK: káparja

RODILNIK: káparjev

DAJALNIK: káparjema

TOŽILNIK: káparja

MESTNIK: pri káparjih

ORODNIK: s káparjema

množina

IMENOVALNIK: káparji

RODILNIK: káparjev

DAJALNIK: káparjem

TOŽILNIK: káparje

MESTNIK: pri káparjih

ORODNIK: s káparji

TONEMSKO

[kâpar]

IPA: [ká:paɾ]

ednina

IMENOVALNIK: kâpar

RODILNIK: kâparja

DAJALNIK: kâparju

TOŽILNIK: kâparja

MESTNIK: pri kâparju

ORODNIK: s kâparjem

dvojina

IMENOVALNIK: kâparja

RODILNIK: kâparjev

DAJALNIK: kâparjema

TOŽILNIK: kâparja

MESTNIK: pri kâparjih

ORODNIK: s kâparjema

množina

IMENOVALNIK: kâparji

RODILNIK: kâparjev

DAJALNIK: kâparjem

TOŽILNIK: kâparje

MESTNIK: pri kâparjih

ORODNIK: s kâparji

STALNE ZVEZE

ameriški kapar

iz agronomije, iz zoologije **kapar**, katerega samica ima telo rumene barve; primerjaj lat. *Quadraspidiotus perniciosus*

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

- *Ameriški kapar* se prenaša z okuženimi sadikami, gibljive ličinke prvega stadija lahko prenesejo tudi veter in ptiči.
- *Ameriški kapar* preživi zimo na sadnem drevju in grmičevju v obliki ličink, ki se lahko spomladi tako razmnožijo, da resno ogrozijo rastline.
- *Ameriški kapar* najpogosteje ogroža jabolane, hruške in črni ribez, pogosto pa ga najdemo tudi na breskvah, slivah in češpljah.

...

- Z *ameriškim kaparjem* se hranijo nekatere vrste polonic.

IZVOR

↑kapa

kápica kápice samostalnik ženskega spola

[kápica]

POMEN

1. navadno ekspresivno kapa, zlasti manjša

► prid. beseda + sam. beseda

bela, modra, rdeča kapica | bombažna, pletena kapica | Božičkova kapica

- Svetli kodri mu uhajajo izpod pletene *kapice*.

▪ Pred vročim soncem se to poletje zaščitite z rumeno *kapico*.

- Ljubljčanji so porušili še eno vaterpolsko tradicijo in so namesto v modrih nastopili v zelenih *kapicah*.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

imeti, nositi kapico | natakniti kapico | podariti kapico

- Na glavi ima *kapico*, obrnjeno v nasprotno smer.
- Pozimi naj dojenček nosi *kapico* z naušniki, ki poskrbijo, da ostanejo ušesa topla.

► sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

kapica z napisom *N.* | kapica s ščitkom, ščitnikom, šiltom

- Prostovoljcem, ki bodo novinarjem stregli kavo, so podarili *kapice* s ščitnikom.

...

- Na cilju je vsak dobil *kapico* in majico.

2. kar se rabi za pokrivanje, zaščito, navadno česa manjšega

► prid. beseda + sam. beseda

kovinska, plastična, zaščitna kapica

- Delovni škornji z zaščitno *kapico* varujejo prste na nogah, ščitijo pred mokroto, mrazom in zdrsi.
- Polne steklenice takoj zapremo s kronskim zamaškom ali z gumijasto *kapico*.

- Če se vam iz dojk cedi veliko mleka, lahko uporabljate plastične zaščitne *kapice* z zbiralnikom mleka.

▶ **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku**
čevlji s kapico

- Pri ročnem spravlilu lesa uporabljajte čevlje z zaščitno *kapico*.

3. kar spominja na manjšo kapo

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

bela kapica | želodova kapica

- Pri pogledu skozi okno je možno spoznati le bele *kapice* ivja na pušpanovih stožcih.
- Za oči lutke prilepimo manjši želodovi *kapici*.
- Paradižnikom previdno odrežete vrhove, tako da dobite majhne *kapice*.

▶ **glag. + sam. beseda v tožilniku**

nataktniti kapico | odrezati kapico

- Paprike operemo in odrežemo *kapico* s pecljem.
- *Kapico* nataknete na glavo ključa in tako vaš šolar lažje obrne ključ v ključavnici.

3.1. večja lisa na vrhu glave živali, zlasti ptice; SIN.: čepica

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

črna kapica

- V jagodičju smo našli gnezdo črnoglavke, ki jo spoznamo po črni *kapici* pri samcu (samica ima rjavo) ter po njegovem zelo glasnem in lepem petju.
- Bila je smrdokavra z razkošnim črtastim perjem in malo črno *kapico* z belimi peresi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kápica]

IPA: [ˈka:pítsa]

ednina

IMENOVALNIK: kápica
RODILNIK: kápice
DAJALNIK: kápici
TOŽILNIK: kápico
MESTNIK: pri kápici
ORODNIK: s kápico

dvojina

IMENOVALNIK: kápici
RODILNIK: kápíc
DAJALNIK: kápicama
TOŽILNIK: kápici
MESTNIK: pri kápica**h**
ORODNIK: s kápica**ma**

množina

IMENOVALNIK: kápice
RODILNIK: kápíc
DAJALNIK: kápica**m**
TOŽILNIK: kápice
MESTNIK: pri kápica**h**
ORODNIK: s kápica**mi**

TONEMSKO

[kápica]

IPA: [kà:pítsa]

ednina

IMENOVALNIK: kápica
RODILNIK: kápice
DAJALNIK: kápici
TOŽILNIK: kápico
MESTNIK: pri kápici
ORODNIK: s kápico

dvojina

IMENOVALNIK: kápici
RODILNIK: kápíc
DAJALNIK: kápica**ma**
TOŽILNIK: kápici
MESTNIK: pri kápica**h**
ORODNIK: s kápica**ma**

množina

IMENOVALNIK: kápice
RODILNIK: kápíc
DAJALNIK: kápica**m**
TOŽILNIK: kápice
MESTNIK: pri kápica**h**
ORODNIK: s kápica**mi**

STALNE ZVEZE

socialna kapica

z zakonom določena omejitev višine plačila prispevkov pri delavcih z najvišjimi dohodki

▶ **glag. + sam. beseda v tožilniku**

uvesti socialno kapico

- Kot ukrepe za zaustavitev bega možganov vidijo *socialno kapico* ter povezovanje izobraževanja in gospodarstva že v času študija.

...

- Vztrajal je pri pozivih za zvišanje plač, a ne z uvedbo *socialne kapice*.

vžigalna kapica

manjša naprava ali del naprave z razstrelivom, s katerim se sproži eksplozija glavnega razstreliva

- Pri vžigu naboja *vžigalna kapica* z ognjem visoke temperature (do 2500 °C) vžge smodnik.
- Izum perkusijskega vžiga na sistem *vžigalne kapice* je bil v puškarstvu prava revolucija.

IZVOR

↑kapa

karcinóm karcinóma samostalnik moškega spola

[karcinóm]

POMEN

iz medicine skupek malignih celic v tkivu povrhnjice kot gradnika večine telesnih organov

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

karcinom dojke | karcinom jeter, želodca | karcinom prostate | karcinom ščitnice

▪ Najzgodnejšo obliko *karcinoma* dojke odkrijejo z mamografijo, ker praviloma ne tvori otipljivega tumorja.

▪ Če se pojavijo bolečine v kosteh, ki jih spremljata utrujenost in izčrpanost, je treba pomisliti na razširjeni *karcinom* prostate z zasevki v kosteh.

▪ Kar 90 odstotkov *karcinoma* kože nastane zaradi škodljivih sončnih žarkov.

▶ **sam. beseda** + **sam. beseda v roditelju**

nastanek karcinoma | oblika karcinoma | zdravljenje karcinoma

▪ Raziskave kažejo, da je nastanek *karcinoma* tesno povezan z delovanjem zunanjih škodljivih dejavnikov, predvsem s kajenjem in prekomernim uživanjem žganih pijač.

▪ V primerjavi z odraslimi, pri katerih prevladujejo razne oblike *karcinoma*, so pri otrocih pogoste predvsem akutne levkemije in tumorji osrednjega živčevja.

▪ Osnovno zdravljenje *karcinoma* ledvičnih celic je kirurško, ki pa je učinkovito le, če je mogoče odstraniti raka v celoti.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

invazivni karcinom

▪ Ko rakave celice prebijejo bazalno membrano in se začnejo vraščati v oporno tkivo, govorimo o invazivnem *karcinomu*.

▪ Tumorji, večji od petih centimetrov, so razraščeni v večjem delu dojke in tudi v steni prsnega koša. Predstavljajo lokalno napredovali *karcinom*.

...

▪ Biopsija bo potrdila ali ovrgla sum na *karcinom*.

▪ Z novo napravo bodo lažje obravnavali tudi bolnike s *karcinomom*.

▪ Pri otrocih se ne pojavljajo *karcinomi*, epitelni tumorji, zanje so značilni sarkomi in tumorji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[karcinóm]

IPA: [kartsino:m]

ednina

IMENOVALNIK: karcinóm

RODILNIK: karcinóma

DAJALNIK: karcinómu

TOŽILNIK: karcinóm

MESTNIK: pri karcinómu

ORODNIK: s karcinómom

dvojina

IMENOVALNIK: karcinóma

RODILNIK: karcinómov

DAJALNIK: karcinómoma

TOŽILNIK: karcinóma

MESTNIK: pri karcinómih

ORODNIK: s karcinómoma

množina

IMENOVALNIK: karcinómi

RODILNIK: karcinómov

DAJALNIK: karcinómom

TOŽILNIK: karcinóme

MESTNIK: pri karcinómih

ORODNIK: s karcinómi

TONEMSKO

[karcinóm]

IPA: [kartsino:m]

ednina

IMENOVALNIK: karcinóm

RODILNIK: karcinóma

DAJALNIK: karcinómu

TOŽILNIK: karcinóm

MESTNIK: pri karcinómu

ORODNIK: s karcinómom

dvojina

IMENOVALNIK: karcinóma

RODILNIK: karcinómov

DAJALNIK: karcinómoma

TOŽILNIK: karcinóma

MESTNIK: pri karcinómih

ORODNIK: s karcinómoma

množina

IMENOVALNIK: karcinómi

RODILNIK: karcinómov

DAJALNIK: karcinómom

TOŽILNIK: karcinóme

MESTNIK: pri karcinómih

ORODNIK: s karcinómi

STALNE ZVEZE

bazalnocelični karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane na povrhnjici kože in raste razmeroma počasi; SIN.: iz medicine bazocelularni karcinom

▪ *Bazalnocelični karcinom* se največkrat pojavi na odkritih delih telesa.

▪ Zdravnik je našel melanom na njegovem hrbtu in *bazalnocelični karcinom* na obrazu in roki.

▪ Povrhnje *bazalnocelične karcinome* lahko odstranjujejo s pomočjo zamrzovanja s tekočim dušikom.

bazocelularni karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane na povrhnjici kože in raste razmeroma počasi; SIN.: iz medicine bazalnocelični karcinom

▪ Dokazano je, da so UV žarki pomemben dejavnik pri nastanku *bazocelularnega karcinoma*.

▪ Nekateri vrste kožnega raka lahko pozdravimo, npr. *bazocelularni karcinom*, druge pa pomenijo večja tveganja za razvoj metastaz.

duktalni karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane v celicah znotraj mlečnega kanala v dojkah

- Kar do 80 odstotkov rakov na dojkah je invazivnih *duktalnih karcinomov*.
- Ob najpogostnejšem infiltrativnem *duktalnem karcinomu* se v dojki pojavlja skupina redkejših karcinomov, ki so bili morfološko, klinično in biološko pomanjkljivo opredeljeni.

hepatocelularni karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane v celicah jeter

- *Hepatocelularni karcinom* je šesti najpogostejši rak na svetu in se pogosteje pojavi pri moških.
- Povezanost med dolgotrajnim jemanjem kombiniranih oralnih kontraceptivov in *hepatocelularnim karcinomom* so ugotovili v petih študijah, ki so jih opravili v razvitih državah, ne pa v šesti, ki so jo opravili v nerazvitih okoljih.

kolorektalni karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane iz celic sluznice debelega črevesa in danke

- Raziskava ugotavlja, da so redni pivci alkohola bolj nagnjeni h *kolorektalnemu karcinomu*.
- Znamenja, ki kažejo na morebitni nastanek *kolorektalne karcinoma*, so kri v blatu, bolečine v spodnjem delu trebuha, napenjanje, utrujenost, bruhanje itd.

ploščatocelični karcinom

iz medicine karcinom, ki nastane iz ploščatih celic, zlasti na koži in sluznicah

- *Ploščatocelični karcinom* se pojavi kot luščeča se lisa ali dvignjena bradavičasta tvorba.
- Več kot 90 odstotkov malignih tumorjev v območju glave in vratu je *ploščatoceličnih karcinomov*.
- Po pregledu tkiva so postavili diagnozo *ploščatocelični karcinom*, eden tistih rakov, ki najpogosteje prizadenejo ustno votlino in žrelo.

IZVOR

prevzeto po zgledu nem. *Karzinom* prek lat. *carcinōma* iz gr. *karkínōma* 'rak, rakast tvor', iz *karkínos* 'rak (žival)'

ketóza ketóze samostalnik ženskega spola

[ketóza]

POMEN

1. iz medicine, iz veterine stanje, pri katerem organizem zaradi pomanjkanja ogljikovih hidratov za lastne energijske potrebe razgrajuje maščobe

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Hujša oblika *ketoze* je lahko zelo nevarna.

- Za bakterijske okužbe so bolj dovzetne živali, katerih odpornost je oslABLJENA zaradi pojava *ketoze*.
- Če dostava hranilnih snovi, potrebnih za tvorbo mleka, šepa, lahko to zelo hitro vodi k nastanku *ketoze*.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri kliničnih *ketozah* ima izdihani zrak značilen vonj po acetonu, ki ga živali izločajo tudi s sečem.
- Znamenj subklinične *ketoze* rejec navadno ne prepozna, saj težave pripisuje menjavi zob, slabi silaži, menjavi krmil idr.

...

- Živali obolijo za *ketozo*, če sta hitrost in količina sproščenih telesnih rezerv večji od sposobnosti jeter za njihovo pretvorbo v energijo.
- V čredah molznic, kjer pokladajo velike količine beljakovin ob premajhni vsebnosti ogljikovih hidratov, se pogosto pojavlja *ketoza*.

2. iz farmacije, iz kemije monosaharidna spojina z eno ketonsko skupino

- V molekuli fruktoze je ketonska skupina CO, zato je fruktoza *ketoza*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ketóza]

IPA: [ke'to:za]

ednina

IMENOVALNIK: ketóza

RODILNIK: ketóze

DAJALNIK: ketózi

TOŽILNIK: ketózo

MESTNIK: pri ketózi

ORODNIK: s ketózo

dvojina

IMENOVALNIK: ketózi

RODILNIK: ketóz

DAJALNIK: ketózama

TOŽILNIK: ketózi

MESTNIK: pri ketózah

ORODNIK: s ketózama

množina

IMENOVALNIK: ketóze

RODILNIK: ketóz

DAJALNIK: ketózam

TOŽILNIK: ketóze

MESTNIK: pri ketózah

ORODNIK: s ketózami

TONEMSKO

[ketôza]

IPA: [ketó:zà]

ednina

IMENOVALNIK: ketôza

RODILNIK: ketôze

DAJALNIK: ketôzi

TOŽILNIK: ketôzo

MESTNIK: pri ketôzi

ORODNIK: s ketôzo

dvojina

IMENOVALNIK: ketôzi

RODILNIK: ketôz

DAJALNIK: ketôzama

TOŽILNIK: ketôzi

MESTNIK: pri ketôzah

ORODNIK: s ketôzama

množina

IMENOVALNIK: ketôze

RODILNIK: ketôz

DAJALNIK: ketôzam

TOŽILNIK: ketôze

MESTNIK: pri ketôzah

ORODNIK: s ketôzami

IZVOR

prevzeto iz angl. *ketosis*, iz ↑keton

kíklóp kíklopa in **kíklóp** kíklopa samostalnik moškega spola

[kíklop] in [kíklóp]

POMEN

zelo veliko človeku podobno grško mitološko bitje z enim očesom

► prid. beseda + **sam. beseda**

enooki kiklop

- Zevsu bi trda predla, če mu enooki *kiklopi* ne bi v zadnjem trenutku namenili grmenja in bliskanja, da je zaustavil napade svojega očeta.
- Odisej je stopil naprej. »Morebiti bi hotel malo vina po hrani, veliki *kiklop!*« je plašno rekel.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Hefajst si je uredil kovačnico globoko v osrčju gora, kjer so dvajset mehov poganjali *kiklopi*, njegovi pomočniki.
- Obzidje in palače so zgradili *kiklopi*, ki jih je Zevs osvobodil iz Tartarja, mračne votline v Hadovem kraljestvu, ki je bil njihova ječa.

...

- Iz grške mitologije so znani *kiklopi*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kíklop]

IPA: [ˈki:klop]

ednina

IMENOVALNIK: kíklop

RODILNIK: kíklopa

DAJALNIK: kíklopu

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopu

ORODNIK: s kíklopom

dvojina

IMENOVALNIK: kíklopa

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopoma

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopoma

množina

IMENOVALNIK: kíklopi

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopom

TOŽILNIK: kíklope

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopi

in

[kíklóp]

IPA: [kikˈlo:p]

ednina

IMENOVALNIK: kíklop

RODILNIK: kíklopa

DAJALNIK: kíklopu

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopu

ORODNIK: s kíklopom

dvojina

IMENOVALNIK: kíklopa

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopoma

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopoma

množina

IMENOVALNIK: kíklopi

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopom

TOŽILNIK: kíklope

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopi

TONEMSKO

[kíklóp]

IPA: [kí:klop]

ednina

IMENOVALNIK: kíklop

RODILNIK: kíklopa

DAJALNIK: kíklopu

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopu

ORODNIK: s kíklopom

dvojina

IMENOVALNIK: kíklopa

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopoma

TOŽILNIK: kíklopa

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopoma

množina

IMENOVALNIK: kíklopi

RODILNIK: kíklopov

DAJALNIK: kíklopom

TOŽILNIK: kíklope

MESTNIK: pri kíklopih

ORODNIK: s kíklopi

in

[kiklôp]
IPA: [kikló:p]

ednina

IMENOVALNIK: kiklôp
RODILNIK: kiklôpa
DAJALNIK: kiklôpu
TOŽILNIK: kiklôpa
MESTNIK: pri kiklôpu
ORODNIK: s kiklôpom

dvojina

IMENOVALNIK: kiklôpa
RODILNIK: kiklôpov
DAJALNIK: kiklôpoma
TOŽILNIK: kiklôpa
MESTNIK: pri kiklôpih
ORODNIK: s kiklôpoma

množina

IMENOVALNIK: kiklôpi
RODILNIK: kiklôpov
DAJALNIK: kiklôpom
TOŽILNIK: kiklôpe
MESTNIK: pri kiklôpih
ORODNIK: s kiklôpi

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kyklop* in lat. *Cyclôps* iz gr. *Kýklôps*, prvotno 'okroglooki', glej ↑cikel

kílav kílava kílavo pridevnik

[kílaʊ kílava kílavo]

POMEN

1. ekspresivno ki je telesno šibkejši, bolehen

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Je droben, *kilav* fantič, ki se bos in smrkav preganja z vrstniki.
- Bratec je umrl drugi dan po porodu, meni so, *kilavemu* detetu, že tudi držali svečo, vendar sem obstal.

...

▪ Bil je precej *kilav* za svoja leta, kuštravih las.

2. slabšalno ki je neskladen s pričakovanji, nekvaliteten, komaj še zadovoljiv

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- kilav rezultat | kilava zima | kilavo poletje | kilavo vreme
- Samo talent brez pridnosti daje *kilave* rezultate.
 - Pol dneva oblačno in pol dneva sončno. Takšno *kilavo* vreme kajpak ne navdušuje turistov.
 - Namerili so okoli 30 centimetrov snega, kar je več, kot so ga v vasi na 900 metrih nadmorske višine imeli v vsej letošnji *kilavi* zimi.

▶ prisl. + **prid. beseda**

- bolj, precej kilav
- Kako volja do sprememb hitro mine, smo videli na primeru bolj *kilave* davčne reforme.

- Medicinska oskrba je zelo *kilava*, zato naj bi oboleli potniki poiskali medicinsko pomoč pri zasebnih zdravnikih.

...

- Odziv je bil *kilav*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kílaʊ kílava kílavo]
IPA: ['ki:laʊ 'ki:lava 'ki:lavo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kílav
določno kílavi
RODILNIK: kílavega
DAJALNIK: kílavemu
TOŽILNIK: kílav
določno kílavi
živo kílavega
MESTNIK: pri kílavem
ORODNIK: s kílavim

dvojina

IMENOVALNIK: kílava
RODILNIK: kílavih
DAJALNIK: kílavima
TOŽILNIK: kílava
MESTNIK: pri kílavih
ORODNIK: s kílavima

množina

IMENOVALNIK: kílavi
RODILNIK: kílavih
DAJALNIK: kílavim
TOŽILNIK: kílave
MESTNIK: pri kílavih
ORODNIK: s kílavimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kílava
RODILNIK: kílave
DAJALNIK: kílavi
TOŽILNIK: kílavo
MESTNIK: pri kílavi
ORODNIK: s kílavo

dvojina

IMENOVALNIK: kílavi
RODILNIK: kílavih
DAJALNIK: kílavima
TOŽILNIK: kílavi
MESTNIK: pri kílavih
ORODNIK: s kílavima

množina

IMENOVALNIK: kílave
RODILNIK: kílavih
DAJALNIK: kílavim
TOŽILNIK: kílave
MESTNIK: pri kílavih
ORODNIK: s kílavimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kílavo
RODILNIK: kílave**ga**
DAJALNIK: kílav**emu**
TOŽILNIK: kílavo
MESTNIK: pri kílav**em**
ORODNIK: s kílav**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kílavi
RODILNIK: kílav**ih**
DAJALNIK: kílav**ima**
TOŽILNIK: kílavi
MESTNIK: pri kílav**ih**
ORODNIK: s kílav**ima**

množina

IMENOVALNIK: kílava
RODILNIK: kílav**ih**
DAJALNIK: kílav**im**
TOŽILNIK: kílava
MESTNIK: pri kílav**ih**
ORODNIK: s kílav**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj kílav

ženski spol

EDNINA: bòlj kílava

srednji spol

EDNINA: bòlj kílavo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj kílav

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj kílava

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj kílavo

TONEMSKO

[kílaʉ kílava kílavo]

IPA: [ki:láʉ ki:láva ki:lávɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kílav
določno kílav**i**
RODILNIK: kílave**ga**
DAJALNIK: kílav**emu**
TOŽILNIK: kílav
določno kílav**i**
živo kílave**ga**
MESTNIK: pri kílav**em**
ORODNIK: s kílav**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kílava
RODILNIK: kílav**ih**
DAJALNIK: kílav**ima**
TOŽILNIK: kílava
MESTNIK: pri kílav**ih**
ORODNIK: s kílav**ima**

množina

IMENOVALNIK: kílavi

RODILNIK: kílav**ih**

DAJALNIK: kílav**im**

TOŽILNIK: kílave

MESTNIK: pri kílav**ih**

ORODNIK: s kílav**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kílava

RODILNIK: kílave

DAJALNIK: kílavi

TOŽILNIK: kílavo

MESTNIK: pri kílavi

ORODNIK: s kílavo

dvojina

IMENOVALNIK: kílavi

RODILNIK: kílav**ih**

DAJALNIK: kílav**ima**

TOŽILNIK: kílavi

MESTNIK: pri kílav**ih**

ORODNIK: s kílav**ima**

množina

IMENOVALNIK: kílave

RODILNIK: kílav**ih**

DAJALNIK: kílav**im**

TOŽILNIK: kílave

MESTNIK: pri kílav**ih**

ORODNIK: s kílav**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kílavo

RODILNIK: kílave**ga**

DAJALNIK: kílav**emu**

TOŽILNIK: kílavo

MESTNIK: pri kílav**em**

ORODNIK: s kílav**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kílavi

RODILNIK: kílav**ih**

DAJALNIK: kílav**ima**

TOŽILNIK: kílavi

MESTNIK: pri kílav**ih**

ORODNIK: s kílav**ima**

množina

IMENOVALNIK: kílava

RODILNIK: kílav**ih**

DAJALNIK: kílav**im**

TOŽILNIK: kílava

MESTNIK: pri kílav**ih**

ORODNIK: s kílav**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj kílav

ženski spol

EDNINA: bòlj kílava

srednji spol

EDNINA: bòlj kílavo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj kílav
ženski spol
EDNINA: nájbolj in nájbolj kílava
srednji spol
EDNINA: nájbolj in nájbolj kílavo

FRAZEOLOGIJA

Veliko babic, kilavo dete.

Mnogo babic, kilavo dete.

opisuje situacijo, v kateri pri čem sodeluje preveč ljudi, da bi bil lahko rezultat dober

▪ Opozarjali so, da je organov, svetov, uradov, komisij in odborov, ki se s tem ukvarjajo, veliko, vendar se zaradi slabo usklajenega delovanja med njimi dostikrat zgodi po tistem ljudskem pregovoru: *veliko babic, kilavo dete*.

IZVOR
↑kila

kílavo prislov

[kílavo]

POMEN

1. ekspresivno **takó**, da kdo deluje telesno šibek, bolehen

▪ Trenutno izgleda precej *kilavo*.
▪ Pol Slovenije kiha, smrka in se nasploh bolj *kilavo* počuti.

2. slabšalno **takó**, da je neskladno s pričakovanji, nekvalitetno, komaj še zadovoljivo

► **prisl.** + **glag.**

- Potarnal je, kako *kilavo* skrbim za red in čistočo v hiši.
- Beli napada, črni pa se bolj *kilavo* brani.

...

▪ Zaradi *kilavo* opravljenega dela naj bi kar precej denarja ostalo neporabljenega.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kílavo]

IPA: ['ki:lavo]

OSNOVNIK: kílavo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kílavo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj kílavo

TONEMSKO

[kílavo]

IPA: [ki:lávo]

OSNOVNIK: kílavo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kílavo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj kílavo

IZVOR
↑kilav

kipélni kipélna kipélno pridevnik [kipélni]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kipélni]

IPA: [ki'pe:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kipélni

RODILNIK: kipélnega

DAJALNIK: kipélnemu

TOŽILNIK: kipélni

živo kipélnega

MESTNIK: pri kipélnem

ORODNIK: s kipélnim

dvojina

IMENOVALNIK: kipélna

RODILNIK: kipélnih

DAJALNIK: kipélnima

TOŽILNIK: kipélna

MESTNIK: pri kipélnih

ORODNIK: s kipélnima

množina

IMENOVALNIK: kipélni

RODILNIK: kipélnih

DAJALNIK: kipélnim

TOŽILNIK: kipélne

MESTNIK: pri kipélnih

ORODNIK: s kipélnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kipélna

RODILNIK: kipélne

DAJALNIK: kipélni

TOŽILNIK: kipélno

MESTNIK: pri kipélni

ORODNIK: s kipélno

dvojina

IMENOVALNIK: kipélni

RODILNIK: kipélnih

DAJALNIK: kipélnima

TOŽILNIK: kipélni

MESTNIK: pri kipélnih

ORODNIK: s kipélnima

množina

IMENOVALNIK: kipélne

RODILNIK: kipélnih

DAJALNIK: kipélnim

TOŽILNIK: kipélne

MESTNIK: pri kipélnih

ORODNIK: s kipélnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kipélno
 RODILNIK: kipélnega
 DAJALNIK: kipélnemu
 TOŽILNIK: kipélno
 MESTNIK: pri kipélnem
 ORODNIK: s kipélnim

dvojina

IMENOVALNIK: kipélni
 RODILNIK: kipélnih
 DAJALNIK: kipélnima
 TOŽILNIK: kipélni
 MESTNIK: pri kipélnih
 ORODNIK: s kipélnima

množina

IMENOVALNIK: kipélna
 RODILNIK: kipélnih
 DAJALNIK: kipélnim
 TOŽILNIK: kipélna
 MESTNIK: pri kipélnih
 ORODNIK: s kipélnimi

TONEMSKO

[kipêlni]

IPA: [kípé:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kipêlni
 RODILNIK: kipêlnega
 DAJALNIK: kipêlnemu
 TOŽILNIK: kipêlni
 živo kipêlnega
 MESTNIK: pri kipêlnem
 ORODNIK: s kipêlnim

dvojina

IMENOVALNIK: kipêlna
 RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnima
 TOŽILNIK: kipêlna
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnima

množina

IMENOVALNIK: kipêlni
 RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnim
 TOŽILNIK: kipêlne
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kipêlna
 RODILNIK: kipêlne
 DAJALNIK: kipêlni
 TOŽILNIK: kipêlno
 MESTNIK: pri kipêlni
 ORODNIK: s kipêlno

dvojina

IMENOVALNIK: kipêlni

RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnima
 TOŽILNIK: kipêlni
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnima

množina

IMENOVALNIK: kipêlne
 RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnim
 TOŽILNIK: kipêlne
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kipêlno
 RODILNIK: kipêlnega
 DAJALNIK: kipêlnemu
 TOŽILNIK: kipêlno
 MESTNIK: pri kipêlnem
 ORODNIK: s kipêlnim

dvojina

IMENOVALNIK: kipêlni
 RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnima
 TOŽILNIK: kipêlni
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnima

množina

IMENOVALNIK: kipêlna
 RODILNIK: kipêlnih
 DAJALNIK: kipêlnim
 TOŽILNIK: kipêlna
 MESTNIK: pri kipêlnih
 ORODNIK: s kipêlnimi

STALNE ZVEZE

kipelna voha

priprava, s katero se odprtina soda zamaši tako, da preprečuje dostop kisika in omogoča izhod ogljikovega dioksida; SIN.: voha, iz živilstva vrelna voha

- Na fermentacijsko posodo namestimo *kipelno voho* in pustimo, da mine proces vretja.
- Konec alkoholnega vrenja najlažje ugotovimo, če se v vodi, ki je v *kipelni vehi* ali v posodi, kamor je speljana cev, ne pojavljajo več mehurčki ogljikovega dioksida.

IZVOR

↑kipeti

kítovec kítovca samostalnik moškega spola

[kítovəç]

POMEN

iz zoologije zelo velik morski pes z velikim sploščenim gobcem in pikastim vzorcem po hrbtu, ki se hrani s planktonom; primerjaj lat. *Rhincodon typus*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

orjaški kitovec

- Kako se posamezen orjaški *kitovec* vede do plavalcev, je v glavnem odvisno od njegove velikosti in od poprejšnjih izkušenj z ljudmi.
- Raziskovalec z univerze v Perthu gradi računalniško bazo podatkov s slikami posameznih *kitovcev*.

...

- Že nekaj časa spremljajo premikanje morskih psov *kitovcev* vzdolž avstralske obale.
- Varnostna razdalja pri plavanju s *kitovci* je tri metre pri glavi in šest metrov pri repu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kítovəç]

IPA: [ˈki:tovəts]

ednina

IMENOVALNIK: kitovec

RODILNIK: kitovca

DAJALNIK: kitovcu

TOŽILNIK: kitovca

MESTNIK: pri kitovcu

ORODNIK: s kitovcem

dvojina

IMENOVALNIK: kitovca

RODILNIK: kitovcev

DAJALNIK: kitovcema

TOŽILNIK: kitovca

MESTNIK: pri kitovcih

ORODNIK: s kitovcema

množina

IMENOVALNIK: kitovci

RODILNIK: kitovcev

DAJALNIK: kitovcem

TOŽILNIK: kitovce

MESTNIK: pri kitovcih

ORODNIK: s kitovci

TONEMSKO

[kítovəç]

IPA: [ˈki:tovəts]

ednina

IMENOVALNIK: kitovec

RODILNIK: kitovca

DAJALNIK: kitovcu

TOŽILNIK: kitovca

MESTNIK: pri kitovcu

ORODNIK: s kitovcem

dvojina

IMENOVALNIK: kitovca

RODILNIK: kitovcev

DAJALNIK: kitovcema

TOŽILNIK: kitovca

MESTNIK: pri kitovcih

ORODNIK: s kitovcema

množina

IMENOVALNIK: kitovci

RODILNIK: kitovcev

DAJALNIK: kitovcem

TOŽILNIK: kitovce

MESTNIK: pri kitovcih

ORODNIK: s kitovci

IZVOR

↑kit

kívi kívija samostalnik moškega spola

[kívi]

POMEN

1. trti podobna rastlina vzpenjavka z belimi cvetovi in navadno dlakavimi rjavimi plodovi z zelenim mesom; primerjaj lat. *Actinidia*; SIN.: iz botanike aktinidija, kitajska kosmulja

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kivi uspeva KJE

- Kar presenečen sem, da *kivi* uspeva tudi pri nas, kljub hladnim zimam.
- *Kivi* z bujnim listjem in prijetnimi cvetovi je zelo primerna rastlina za nasaditev ob pergoli.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

sadika kívija

- Pred dvema letoma je posadil 5 sadik *kívija*.
- Ker so nekateri zelo občutljivi na dlačice, plodove *kívija* obirajo s posebnimi platnenimi rokavicami.

...

- Zemlja za *kívije* naj bo rahlo kisl.
- Najprimernejše so rahlo dvignjene južne, jugozahodne in jugovzhodne lege, kjer *kivi* gojimo na terasah ali v vertikali.

1.1. plod te rastline kot hrana, jed; SIN.: kitajska kosmulja

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

narezati, olupiti kivi

- Namesto da bi *kivi* olupili, mu raje odrežite vrh in z žličko izdolbite meso.
- Če hočemo *kivi* pojesti svež, ga podolgem prerežemo in sredico izdolbimo z žlico ali pa sadež olupimo in sredico narežemo na kolute.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

narezan, olupljen kivi | svež, zrel kivi

- Pojemo dva olupljena in narezana *kívija* z žlico medu in kreker.
- Zrel *kivi* se malo udre, če ga nežno pritisnete pri peclju.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kivi vsebuje KAJ

- *Kivi* vsebuje ogromno vitamina C in je na lestvici najboljših virov omenjenega vitamina na vrhu.

...

- Pečeno pito pustimo, da se ohladi, nato jo obložimo z rezinami *kivija* in ponudimo.

2. neleteča ptica z okroglim trupom, pokritim z dlaki podobnim perjem, krepkimi kratkimi nogami in dolgim ozkim kljunom, ki živi na Novi Zelandiji;

primerjaj lat. *Apteryx*

- *Kivi* živi v rovih in se hrani s črvi, žuželkami in jagodami.
- Poznamo štiri vrste *kivija* s šestimi identificiranimi različicami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kívi]

IPA: ['ki:vi]

ednina

IMENOVALNIK: kívi

RODILNIK: kívija

DAJALNIK: kíviju

TOŽILNIK: živo kívija
neživo kívi

MESTNIK: pri kíviju

ORODNIK: s kívijem

dvojina

IMENOVALNIK: kívija

RODILNIK: kívijev

DAJALNIK: kívijema

TOŽILNIK: kívija

MESTNIK: pri kívijih

ORODNIK: s kívijema

množina

IMENOVALNIK: kíviji

RODILNIK: kívijev

DAJALNIK: kívijem

TOŽILNIK: kívije

MESTNIK: pri kívijih

ORODNIK: s kíviji

TONEMSKO

[kîvi]

IPA: [kí:vi]

ednina

IMENOVALNIK: kîvi

RODILNIK: kîvija

DAJALNIK: kîviju

TOŽILNIK: živo kîvija
neživo kîvi

MESTNIK: pri kîviju

ORODNIK: s kîvijem

dvojina

IMENOVALNIK: kîvija

RODILNIK: kîvijev

DAJALNIK: kîvijema

TOŽILNIK: kîvija

MESTNIK: pri kîvijih

ORODNIK: s kîvijema

množina

IMENOVALNIK: kîviji

RODILNIK: kîvijev

DAJALNIK: kîvijem

TOŽILNIK: kîvije

MESTNIK: pri kîvijih

ORODNIK: s kîvijji

FRAZEOLOGIJA

dežela kivijev

Nova Zelandija

- Zlata medalja je odšla na Norveško, srebrna na Finsko, bronasta pa v *deželo kivijev*.
- Največja čast za vsakega prebivalca *dežele kivijev* je nastop v dresu državne reprezentance, zato prve tekme igrajo že v osnovni šoli.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Kiwi* in novozeland. angl. *kiwi*, prvotno 'ptica kivi'

kívijev kívijeva kívijevo pridevnik

[kívijeu kívijeva kívijevo]

POMEN

1. ki je v zvezi s kivijem 1., 1.1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- *Kivijev* sadež je znotraj obarvan zeleno.

1.1. ki je del kivija 1.1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kívijeva rezina

- Tortni obod posujemo z mandlji ali orehi, torto pa obložimo s *kívijevimi* rezinami.
- Jed okrasimo s tankimi *kívijevimi* lističi in priložimo kuhan riž.

1.2. ki je iz kivija 1.1. ali vsebuje kivi 1.1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kívijeva krema, omaka

- Sladico oblijemo s *kívijevo* omako.
- *Kívijevo* čežano nalijete v kozarce.

2. ki je v zvezi s kivijem 2., kiviji 2.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Kot pri nojih in emujih so tudi *kívijeve* peruti zakrnele.
- Podlasice, ki so jih na otoku Motorua naselili umetno, pokončajo marsikaterega *kívijevega* mladiča.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kívijeu kívijeva kívijevo]

IPA: ['ki:vijeu 'ki:vijeva 'ki:vijevu]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kívijev
 RODILNIK: kívijev**ega**
 DAJALNIK: kívijev**emu**
 TOŽILNIK: kívijev
 živo kívijev**ega**
 MESTNIK: pri kívijev**em**
 ORODNIK: s kívijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kívijeva
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**ima**
 TOŽILNIK: kívijeva
 MESTNIK: pri kívijev**ih**
 ORODNIK: s kívijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kívijevi
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**im**
 TOŽILNIK: kívijev**e**
 MESTNIK: pri kívijev**ih**
 ORODNIK: s kívijev**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: kívijeva
 RODILNIK: kívijev**e**
 DAJALNIK: kívijev**i**
 TOŽILNIK: kívijev**o**
 MESTNIK: pri kívijev**i**
 ORODNIK: s kívijev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kívijevi
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**ima**
 TOŽILNIK: kívijev**i**
 MESTNIK: pri kívijev**ih**
 ORODNIK: s kívijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kívijevi
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**im**
 TOŽILNIK: kívijev**e**
 MESTNIK: pri kívijev**ih**
 ORODNIK: s kívijev**imi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: kívijev**o**
 RODILNIK: kívijev**ega**
 DAJALNIK: kívijev**emu**
 TOŽILNIK: kívijev**o**
 MESTNIK: pri kívijev**em**
 ORODNIK: s kívijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kívijevi
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**ima**
 TOŽILNIK: kívijev**i**
 MESTNIK: pri kívijev**ih**

ORODNIK: s kívijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kívijeva
 RODILNIK: kívijev**ih**
 DAJALNIK: kívijev**im**
 TOŽILNIK: kívijeva
 MESTNIK: pri kívijev**ih**
 ORODNIK: s kívijev**imi**

TONEMSKO

[kívijeu̯ kîvijeva kîvijeu̯]

IPA: [kí:ʋijeu̯ kî:ʋijeva kî:ʋijeu̯]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: kîvijev
 RODILNIK: kîvijev**ega**
 DAJALNIK: kîvijev**emu**
 TOŽILNIK: kîvijev
 živo kîvijev**ega**
 MESTNIK: pri kîvijev**em**
 ORODNIK: s kîvijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kîvijeva
 RODILNIK: kîvijev**ih**
 DAJALNIK: kîvijev**ima**
 TOŽILNIK: kîvijeva
 MESTNIK: pri kîvijev**ih**
 ORODNIK: s kîvijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kîvijevi
 RODILNIK: kîvijev**ih**
 DAJALNIK: kîvijev**im**
 TOŽILNIK: kîvijev**e**
 MESTNIK: pri kîvijev**ih**
 ORODNIK: s kîvijev**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: kîvijeva
 RODILNIK: kîvijev**e**
 DAJALNIK: kîvijev**i**
 TOŽILNIK: kîvijev**o**
 MESTNIK: pri kîvijev**i**
 ORODNIK: s kîvijev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kîvijevi
 RODILNIK: kîvijev**ih**
 DAJALNIK: kîvijev**ima**
 TOŽILNIK: kîvijev**i**
 MESTNIK: pri kîvijev**ih**
 ORODNIK: s kîvijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kîvijevi
 RODILNIK: kîvijev**ih**
 DAJALNIK: kîvijev**im**
 TOŽILNIK: kîvijev**e**
 MESTNIK: pri kîvijev**ih**
 ORODNIK: s kîvijev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kîvijevo
RODILNIK: kîvijevega
DAJALNIK: kîvijevemu
TOŽILNIK: kîvijevo
MESTNIK: pri kîvijevem
ORODNIK: s kîvijeveim

dvojina

IMENOVALNIK: kîvijevi
RODILNIK: kîvijevih
DAJALNIK: kîvijeima
TOŽILNIK: kîvijevi
MESTNIK: pri kîvijevih
ORODNIK: s kîvijeima

množina

IMENOVALNIK: kîvijeva
RODILNIK: kîvijevih
DAJALNIK: kîvijevim
TOŽILNIK: kîvijeva
MESTNIK: pri kîvijevih
ORODNIK: s kîvijeimi

IZVOR

↑kivi

kléč klečí samostalnik ženskega spola

[kléč]

POMEN

1. večja skala v morju

▪ Približno štiristo metrov od obale se je sredi *klečí* vzdigoval obris ladje, katere polomljeni jambori in vrvi so vihrali v vetru.

▪ Videl sem, kako so se valovi razbijali ob nazobčanih čerih, kako so se vode umaknile, potem pa z novo močjo treščile ob *klečí*.

2. ekspresivno ključna, navadno nepričakovana težava, nevarnost

▪ Večkrat ko sem ga videla, bolj sem spoznavala zahrbtno *klečí* njegove nravi.

▪ Nenadoma je bolj pohleven, kot da je nabasal na nekakšno nepričakovano *kleč* in ne ve čisto, kaj bo zdaj sledilo.

▪ Dejstvo je, da se v določbah sodne poravnave skriva veliko pasti in *klečí*.

3. povedkovnik, ekspresivno izraža, da je kaj za razumevanje česa bistveno, pomembno

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag. + v + sam. beseda v mestniku

- *Kleč* je v tem, da so številke povprečja, ki nam nič ne povedo o posameznikih.
- Ljudje morajo sami ravnati preventivno. In prav v tem leži *kleč*.
- V vprašanju, kaj početi s cesarjem, naj bi se po mnenju revizionistov skrivala *kleč* težav v pogajanjih o vdaji.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

- V tem je najbrž *kleč* oddaje: gledalci bi radi do konca ugibali, kdo bo tisti, ki bo v igri čim dlje.
- Zaradi spremenjenih pravil je bilo letošnje ocenjevanje objektivnejše, *kleč* tekmovanja pa je v naključno sestavljenih skupinah.
- Kje je *kleč* nasprotovanj in razdora v klubu?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kléč]

IPA: [kle:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kléč
RODILNIK: kléči
DAJALNIK: kléči
TOŽILNIK: kléč
MESTNIK: pri kléči
ORODNIK: s kléčjó

dvojina

IMENOVALNIK: kléči in kléči
RODILNIK: kléči
DAJALNIK: kléčema
TOŽILNIK: kléči in kléči
MESTNIK: pri kléčéh
ORODNIK: s kléčema

množina

IMENOVALNIK: kléči
RODILNIK: kléči
DAJALNIK: kléčem
TOŽILNIK: kléči
MESTNIK: pri kléčéh
ORODNIK: s kléčmí

TONEMSKO

[kléč]

IPA: [klé:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kléč
RODILNIK: kléči
DAJALNIK: kléči
TOŽILNIK: kléč
MESTNIK: pri kléči
ORODNIK: s kléčjó

dvojina

IMENOVALNIK: kléči in kléči
RODILNIK: kléči in kléči
DAJALNIK: kléčema in kléčema
TOŽILNIK: kléči in kléči
MESTNIK: pri kléčéh
ORODNIK: s kléčema in s kléčema

množina

IMENOVALNIK: kléči
RODILNIK: kléči in kléči
DAJALNIK: kléčem in kléčem
TOŽILNIK: kléči
MESTNIK: pri kléčéh
ORODNIK: s kléčmí

IZVOR

= nar. hrv., srb. *klěč* 'lesen zatič', rus. *kljáč* 'klin, kriv kos lesa', češ. *kleč* 'ročica pri plugu', 'pritlikav borovec' < pslov. **klečь* iz ide. **klenk-* 'kriviti, upogibati', glej ↑*klečati*

klèn¹ kléna samostalnik moškega spola

[klèn]

POMEN

sladkovodna riba z dvema paroma rdečkastih plavuti na trebuhu in velikimi rombastimi luskami; primerjaj lat. *Squalius cephalus*

► **glag. + sam. beseda v tožilniku**

uloviti klena

- Ulovil je *klena*, vendar ga je moral izpustiti, ker je bil premajhen.
- Velika ščuka bo raje lovila *klene*, podusti in platnice, ki ji zaležejo več kot drobcena rdečeoka ali ostrizek.

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- Prevladujejo *kleni*, v tolmine pa so se priselile tudi podusti in mreže.

...

- Vabo previdno spustimo na vodno površino za repom *klena*, ki lovi žuželke na vodni gladini.
- Govorilo se je o kormoranih, vendar to ne pojasnjuje, zakaj so izginile tudi ščuke in veliki *kleni*, ki so domovali v spodnjem delu reke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klèn]

IPA: [klen]

ednina

IMENOVALNIK: klèn

RODILNIK: kléna

DAJALNIK: klénu

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénu

ORODNIK: s klénom

dvojina

IMENOVALNIK: kléna

RODILNIK: klénov

DAJALNIK: klénoma

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénoma

množina

IMENOVALNIK: kléni

RODILNIK: klénov

DAJALNIK: klénom

TOŽILNIK: kléne

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s kléni

TONEMSKO

[klèn]

IPA: [klén]

ednina

IMENOVALNIK: klèn

RODILNIK: kléna

DAJALNIK: klénu

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénu tudi pri klénu

ORODNIK: s klénom

dvojina

IMENOVALNIK: kléna

RODILNIK: klénov in klénov

DAJALNIK: klénoma

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénih in pri klénih

ORODNIK: s klénoma

množina

IMENOVALNIK: kléni

RODILNIK: klénov in klénov

DAJALNIK: klénom

TOŽILNIK: kléne

MESTNIK: pri klénih in pri klénih

ORODNIK: s kléni in s kléni

IZVOR

= hrv. *klèn*, nar. *kljễn*, srb. *klèn*, nar. rus. *klé̃nъ*, polj. *klenj* < pslov. **klě̃nъ*, nejasnega izvora

klén² kléna kléno pridevnik

[klén]

POMEN

1. ekspresivno ki je v dobrem fizičnem, psihičnem stanju

- Kljub 85 letom je zdrav in *klen*.

1.1. ekspresivno ki kaže, izraža tako stanje

► **prid. beseda + sam. beseda**

- Bil je *klenega* zdravja in telesno vedno izjemno pripravljen.
- Čeprav nekoliko gluha in slabovidna je slavljenska *klenega* duha delila radost z vsemi, ki so ji ob častitljivem jubileju stisnili roko.

2. ekspresivno ki je zgleden, v skladu s tradicijo in običaji ali se mu to pripisuje

► **prid. beseda + sam. beseda**

klen dedec, možak | klen Slovenec | klena slovenščina

- Predsednik je postal *klen* mož jasnih in odločnih besed ter pogumnega duha.
- *Kleni* Slovenec, borec za slovenščino, je bil trn v peti fašistom, nacistom in komunistom.
- Občutek za izražanje v lepi in *kleni* slovenščini ga ni nikoli izdal.

2.1. ekspresivno ki kaže, izraža tako zglednost, skladnost

► **prid. beseda + sam. beseda**

klen značaj

- S svojim *klenim* značajem, saj sta ga bili ena sama dolžnost in domovina, je najprej postal poročnik, nato pa stotnik.
- Oče in mati sta svojih pet otrok vzgajala v delavnem, *klenem* slovenskem duhu.

...

- Ljudje *klenega* značaja ne vsiljujejo svoje volje drugim.

3. ekspresivno ki dosega, izpolnjuje višja pričakovanja glede kakovosti, trdnosti, moči

▶ prid. beseda + sam. beseda

klen terenec

- Kolesni gibi so premalo elastični, da bi lahko sledili takšnemu terenu, kot ga zmorejo *kleni* terenci.
- Pokazal je, da ima prijeten, sonoren in *klen* bariton, ki ga zna dobro voditi skozi celo predstavo.
- Mene je navdušila bobnarska sekcija. Kdo bi si mislil, da imajo lahko tako *klen* udarec.

4. ki dosega, ima zadovoljivo debelino, trdoto

▶ prid. beseda + sam. beseda

- Letos so bile rodnejše dvoredne sorte ječmena, ki dajo tudi lepše in bolj *kleno* zrnje.
- Moč trte določimo po številu dobro razvitih *klenih* rozg, izraslih v preteklem letu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klén]

IPA: [kle:n]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klén

določno kléni

RODILNIK: klénega

DAJALNIK: klénemu

TOŽILNIK: klén

določno kléni

živo klénega

MESTNIK: pri klénem

ORODNIK: s klénim

dvojina

IMENOVALNIK: kléna

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénima

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénima

množina

IMENOVALNIK: kléni

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénim

TOŽILNIK: kléne

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kléna

RODILNIK: kléne

DAJALNIK: kléni

TOŽILNIK: kléno

MESTNIK: pri kléni

ORODNIK: s kléno

dvojina

IMENOVALNIK: kléni

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénima

TOŽILNIK: kléni

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénima

množina

IMENOVALNIK: kléne

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénim

TOŽILNIK: kléne

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kléno

RODILNIK: klénega

DAJALNIK: klénemu

TOŽILNIK: kléno

MESTNIK: pri klénem

ORODNIK: s klénim

dvojina

IMENOVALNIK: kléni

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénima

TOŽILNIK: kléni

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénima

množina

IMENOVALNIK: kléna

RODILNIK: klénih

DAJALNIK: klénim

TOŽILNIK: kléna

MESTNIK: pri klénih

ORODNIK: s klénimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klénejši

RODILNIK: klénejšega

DAJALNIK: klénejšemu

TOŽILNIK: klénejši

živo klénejšega

MESTNIK: pri klénejšem

ORODNIK: s klénejšim

dvojina

IMENOVALNIK: klénejša

RODILNIK: klénejših

DAJALNIK: klénejšima

TOŽILNIK: klénejša

MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšima

množina

IMENOVALNIK: klénejši
RODILNIK: klénejših
DAJALNIK: klénejšim
TOŽILNIK: klénejši
MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klénejša
RODILNIK: klénejše
DAJALNIK: klénejši
TOŽILNIK: klénejšo
MESTNIK: pri klénejši
ORODNIK: s klénejšo

dvojina

IMENOVALNIK: klénejši
RODILNIK: klénejših
DAJALNIK: klénejšima
TOŽILNIK: klénejši
MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšima

množina

IMENOVALNIK: klénejše
RODILNIK: klénejših
DAJALNIK: klénejšim
TOŽILNIK: klénejše
MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klénejše
RODILNIK: klénejšega
DAJALNIK: klénejšemu
TOŽILNIK: klénejše
MESTNIK: pri klénejšem
ORODNIK: s klénejšim

dvojina

IMENOVALNIK: klénejši
RODILNIK: klénejših
DAJALNIK: klénejšima
TOŽILNIK: klénejši
MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšima

množina

IMENOVALNIK: klénejša
RODILNIK: klénejšega
DAJALNIK: klénejšemu
TOŽILNIK: klénejša
MESTNIK: pri klénejših
ORODNIK: s klénejšimi

PRIMERNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj klén

ženski spol

EDNINA: bòlj kléna

srednji spol

EDNINA: bòlj kléno

PRESEŽNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najklénejši in najklénejši
RODILNIK: najklénejšega in najklénejšega
DAJALNIK: najklénejšemu in najklénejšemu
TOŽILNIK: najklénejši in najklénejši
živo najklénejšega in najklénejšega
MESTNIK: pri najklénejšem in pri
najklénejšem
ORODNIK: z najklénejšim in z najklénejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najklénejša in najklénejša
RODILNIK: najklénejših in najklénejših
DAJALNIK: najklénejšima in najklénejšima
TOŽILNIK: najklénejša in najklénejša
MESTNIK: pri najklénejših in pri
najklénejših
ORODNIK: z najklénejšima in z
najklénejšima

množina

IMENOVALNIK: najklénejši in najklénejši
RODILNIK: najklénejših in najklénejših
DAJALNIK: najklénejšim in najklénejšim
TOŽILNIK: najklénejše in najklénejše
MESTNIK: pri najklénejših in pri
najklénejših
ORODNIK: z najklénejšimi in z
najklénejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najklénejša in najklénejša
RODILNIK: najklénejše in najklénejše
DAJALNIK: najklénejši in najklénejši
TOŽILNIK: najklénejšo in najklénejšo
MESTNIK: pri najklénejši in pri najklénejši
ORODNIK: z najklénejšo in z najklénejšo

dvojina

IMENOVALNIK: najklénejši in najklénejši
RODILNIK: najklénejših in najklénejših
DAJALNIK: najklénejšima in najklénejšima
TOŽILNIK: najklénejši in najklénejši
MESTNIK: pri najklénejših in pri
najklénejših
ORODNIK: z najklénejšima in z
najklénejšima

množina

IMENOVALNIK: najklénejše in najklénejše
RODILNIK: najklénejših in najklénejših
DAJALNIK: najklénejšim in najklénejšim
TOŽILNIK: najklénejše in najklénejše
MESTNIK: pri najklénejših in pri
najklénejših
ORODNIK: z najklénejšimi in z
najklénejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: **nàjklénejše** in **nájklénejše**
 RODILNIK: **nàjklénejšega** in **nájklénejšega**
 DAJALNIK: **nàjklénejšemu** in **nájklénejšemu**
 TOŽILNIK: **nàjklénejše** in **nájklénejše**
 MESTNIK: pri **nàjklénejšem** in pri **nájklénejšem**
 ORODNIK: z **nàjklénejšim** in z **nájklénejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: **nàjklénejši** in **nájklénejši**
 RODILNIK: **nàjklénejših** in **nájklénejših**
 DAJALNIK: **nàjklénejšima** in **nájklénejšima**
 TOŽILNIK: **nàjklénejši** in **nájklénejši**
 MESTNIK: pri **nàjklénejših** in pri **nájklénejših**
 ORODNIK: z **nàjklénejšima** in z **nájklénejšima**

množina

IMENOVALNIK: **nàjklénejša** in **nájklénejša**
 RODILNIK: **nàjklénejših** in **nájklénejših**
 DAJALNIK: **nàjklénejšim** in **nájklénejšim**
 TOŽILNIK: **nàjklénejša** in **nájklénejša**
 MESTNIK: pri **nàjklénejših** in pri **nájklénejših**
 ORODNIK: z **nàjklénejšimi** in z **nájklénejšimi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: **nàjbolj** in **nájbolj klén**

ženski spol

EDNINA: **nàjbolj** in **nájbolj kléna**

srednji spol

EDNINA: **nàjbolj** in **nájbolj kléno**

TONEMSKO

[klén]

IPA: [klè:n]

OSNOVNIK

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: **klén**
 določno **kléni**
 RODILNIK: **klénega**
 DAJALNIK: **klénemu**
 TOŽILNIK: **klén**
 določno **kléni**
 živo **klénega**
 MESTNIK: pri **klénem**
 ORODNIK: s **klénim**

dvojina

IMENOVALNIK: **kléna**
 RODILNIK: **klénih**
 DAJALNIK: **klénima**
 TOŽILNIK: **kléna**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénima**

množina

IMENOVALNIK: **kléni**
 RODILNIK: **klénih**

DAJALNIK: **klénim**
 TOŽILNIK: **kléne**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénimi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: **kléna**
 RODILNIK: **kléne**
 DAJALNIK: **kléni**
 TOŽILNIK: **kléno**
 MESTNIK: pri **kléni**
 ORODNIK: s **kléno**

dvojina

IMENOVALNIK: **kléni**
 RODILNIK: **klénih**
 DAJALNIK: **klénima**
 TOŽILNIK: **kléni**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénima**

množina

IMENOVALNIK: **kléne**
 RODILNIK: **klénih**
 DAJALNIK: **klénim**
 TOŽILNIK: **kléne**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénimi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: **kléno**
 RODILNIK: **klénega**
 DAJALNIK: **klénemu**
 TOŽILNIK: **kléno**
 MESTNIK: pri **klénem**
 ORODNIK: s **klénim**

dvojina

IMENOVALNIK: **kléni**
 RODILNIK: **klénih**
 DAJALNIK: **klénima**
 TOŽILNIK: **kléni**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénima**

množina

IMENOVALNIK: **kléna**
 RODILNIK: **klénih**
 DAJALNIK: **klénim**
 TOŽILNIK: **kléna**
 MESTNIK: pri **klénih**
 ORODNIK: s **klénimi**

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: **klénejši**
 RODILNIK: **klénejšega**
 DAJALNIK: **klénejšemu**
 TOŽILNIK: **klénejši**
 živo **klénejšega**
 MESTNIK: pri **klénejšem**
 ORODNIK: s **klénejšim**

dvojina

IMENOVALNIK: klénejša
 RODILNIK: klénejš**ih**
 DAJALNIK: klénejš**ima**
 TOŽILNIK: klénejša
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klénejši
 RODILNIK: klénejš**ih**
 DAJALNIK: klénejš**im**
 TOŽILNIK: klénejši
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: klénejša
 RODILNIK: klénejš**e**
 DAJALNIK: klénejš**i**
 TOŽILNIK: klénejš**o**
 MESTNIK: pri klénejš**i**
 ORODNIK: s klénejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: klénejši
 RODILNIK: klénejš**ih**
 DAJALNIK: klénejš**ima**
 TOŽILNIK: klénejši
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klénejše
 RODILNIK: klénejš**ih**
 DAJALNIK: klénejš**im**
 TOŽILNIK: klénejš**e**
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**imi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: klénejše
 RODILNIK: klénejš**ega**
 DAJALNIK: klénejš**emu**
 TOŽILNIK: klénejš**e**
 MESTNIK: pri klénejš**em**
 ORODNIK: s klénejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klénejši
 RODILNIK: klénejš**ih**
 DAJALNIK: klénejš**ima**
 TOŽILNIK: klénejši
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klénejša
 RODILNIK: klénejš**ega**
 DAJALNIK: klénejš**emu**
 TOŽILNIK: klénejša
 MESTNIK: pri klénejš**ih**
 ORODNIK: s klénejš**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj klén
 ženski spol
 EDNINA: bòlj kléna
 srednji spol
 EDNINA: bòlj kléno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 RODILNIK: nàjklénejš**ega** in nàjklénejš**ega**
 DAJALNIK: nàjklénejš**emu** in nàjklénejš**emu**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 živo nàjklénejš**ega** in nàjklénejš**ega**
 MESTNIK: pri nàjklénejš**em** in pri
 nàjklénejš**em**
 ORODNIK: z nàjklénejš**im** in z nàjklénejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nàjklénejš**a** in nàjklénejš**a**
 RODILNIK: nàjklénejš**ih** in nàjklénejš**ih**
 DAJALNIK: nàjklénejš**ima** in nàjklénejš**ima**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**a** in nàjklénejš**a**
 MESTNIK: pri nàjklénejš**ih** in pri
 nàjklénejš**ih**
 ORODNIK: z nàjklénejš**ima** in z
 nàjklénejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 RODILNIK: nàjklénejš**ih** in nàjklénejš**ih**
 DAJALNIK: nàjklénejš**im** in nàjklénejš**im**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**e** in nàjklénejš**e**
 MESTNIK: pri nàjklénejš**ih** in pri
 nàjklénejš**ih**
 ORODNIK: z nàjklénejš**imi** in z
 nàjklénejš**imi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: nàjklénejš**a** in nàjklénejš**a**
 RODILNIK: nàjklénejš**e** in nàjklénejš**e**
 DAJALNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**o** in nàjklénejš**o**
 MESTNIK: pri nàjklénejš**i** in pri nàjklénejš**i**
 ORODNIK: z nàjklénejš**o** in z nàjklénejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 RODILNIK: nàjklénejš**ih** in nàjklénejš**ih**
 DAJALNIK: nàjklénejš**ima** in nàjklénejš**ima**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**i** in nàjklénejš**i**
 MESTNIK: pri nàjklénejš**ih** in pri
 nàjklénejš**ih**
 ORODNIK: z nàjklénejš**ima** in z
 nàjklénejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nàjklénejš**e** in nàjklénejš**e**
 RODILNIK: nàjklénejš**ih** in nàjklénejš**ih**
 DAJALNIK: nàjklénejš**im** in nàjklénejš**im**
 TOŽILNIK: nàjklénejš**e** in nàjklénejš**e**

MESTNIK: pri nājklēnejš**ih** in pri
nājklēnejš**ih**
ORODNIK: z nājklēnejš**imi** in z
nājklēnejš**imi**

srednji spol
ednina

IMENOVALNIK: nājklēnejš**e** in nājklēnejš**e**
RODILNIK: nājklēnejš**ega** in nājklēnejš**ega**
DAJALNIK: nājklēnejš**emu** in nājklēnejš**emu**
TOŽILNIK: nājklēnejš**e** in nājklēnejš**e**
MESTNIK: pri nājklēnejš**em** in pri
nājklēnejš**em**
ORODNIK: z nājklēnejš**im** in z nājklēnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nājklēnejš**i** in nājklēnejš**i**
RODILNIK: nājklēnejš**ih** in nājklēnejš**ih**
DAJALNIK: nājklēnejš**ima** in nājklēnejš**ima**
TOŽILNIK: nājklēnejš**i** in nājklēnejš**i**
MESTNIK: pri nājklēnejš**ih** in pri
nājklēnejš**ih**
ORODNIK: z nājklēnejš**ima** in z
nājklēnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nājklēnejš**a** in nājklēnejš**a**
RODILNIK: nājklēnejš**ih** in nājklēnejš**ih**
DAJALNIK: nājklēnejš**im** in nājklēnejš**im**
TOŽILNIK: nājklēnejš**a** in nājklēnejš**a**
MESTNIK: pri nājklēnejš**ih** in pri
nājklēnejš**ih**
ORODNIK: z nājklēnejš**imi** in z
nājklēnejš**imi**

PRESEŽNIK — OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj klēn

ženski spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj klēna

srednji spol

EDNINA: nājbolj in nājbolj klēno

in

[klēn]

IPA: [klé:n]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klēn
določno klē**ni**
RODILNIK: klē**nega**
DAJALNIK: klē**nemu**
TOŽILNIK: klēn
določno klē**ni**
živo klē**nega**
MESTNIK: pri klē**nem**
ORODNIK: s klē**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: klēna
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nima**

TOŽILNIK: klēna
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nima**

množina

IMENOVALNIK: klē**ni**
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nim**
TOŽILNIK: klēne
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klēna
RODILNIK: klēne
DAJALNIK: klē**ni**
TOŽILNIK: klēno
MESTNIK: pri klē**ni**
ORODNIK: s klēno

dvojina

IMENOVALNIK: klē**ni**
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nima**
TOŽILNIK: klē**ni**
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nima**

množina

IMENOVALNIK: klēne
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nim**
TOŽILNIK: klēne
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klēno
RODILNIK: klē**nega**
DAJALNIK: klē**nemu**
TOŽILNIK: klēno
MESTNIK: pri klē**nem**
ORODNIK: s klē**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: klē**ni**
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nima**
TOŽILNIK: klē**ni**
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nima**

množina

IMENOVALNIK: klēna
RODILNIK: klē**nih**
DAJALNIK: klē**nim**
TOŽILNIK: klēna
MESTNIK: pri klē**nih**
ORODNIK: s klē**nimi**

PRIMERNIK — PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: klenē**jši**

RODILNIK: klenējš**ega**
DAJALNIK: klenējš**emu**
TOŽILNIK: klenējš**i**
 živo klenējš**ega**
MESTNIK: pri klenējš**em**
ORODNIK: s klenējš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klenējš**a**
RODILNIK: klenējš**ih**
DAJALNIK: klenējš**ima**
TOŽILNIK: klenējš**a**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klenējš**i**
RODILNIK: klenējš**ih**
DAJALNIK: klenējš**im**
TOŽILNIK: klenējš**i**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: klenējš**a**
RODILNIK: klenējš**e**
DAJALNIK: klenējš**i**
TOŽILNIK: klenējš**o**
MESTNIK: pri klenējš**i**
ORODNIK: s klenējš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: klenējš**i**
RODILNIK: klenējš**ih**
DAJALNIK: klenējš**ima**
TOŽILNIK: klenējš**i**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klenējš**e**
RODILNIK: klenējš**ih**
DAJALNIK: klenējš**im**
TOŽILNIK: klenējš**e**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: klenējš**e**
RODILNIK: klenējš**ega**
DAJALNIK: klenējš**emu**
TOŽILNIK: klenējš**e**
MESTNIK: pri klenējš**em**
ORODNIK: s klenējš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: klenējš**i**
RODILNIK: klenējš**ih**
DAJALNIK: klenējš**ima**
TOŽILNIK: klenējš**i**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**ima**

množina

IMENOVALNIK: klenējš**a**
RODILNIK: klenējš**ega**
DAJALNIK: klenējš**emu**
TOŽILNIK: klenējš**a**
MESTNIK: pri klenējš**ih**
ORODNIK: s klenējš**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bōlj klēn

ženski spol

EDNINA: bōlj klēna

srednji spol

EDNINA: bōlj klēno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

RODILNIK: nājklēnējš**ega** in nājklēnējš**ega**

DAJALNIK: nājklēnējš**emu** in nājklēnējš**emu**

TOŽILNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

 živo nājklēnējš**ega** in nājklēnējš**ega**

MESTNIK: pri nājklēnējš**em** in pri

nājklēnējš**em**

ORODNIK: z nājklēnējš**im** in z nājklēnējš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nājklēnējš**a** in nājklēnējš**a**

RODILNIK: nājklēnējš**ih** in nājklēnējš**ih**

DAJALNIK: nājklēnējš**ima** in nājklēnējš**ima**

TOŽILNIK: nājklēnējš**a** in nājklēnējš**a**

MESTNIK: pri nājklēnējš**ih** in pri

nājklēnējš**ih**

ORODNIK: z nājklēnējš**ima** in z

nājklēnējš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

RODILNIK: nājklēnējš**ih** in nājklēnējš**ih**

DAJALNIK: nājklēnējš**im** in nājklēnējš**im**

TOŽILNIK: nājklēnējš**e** in nājklēnējš**e**

MESTNIK: pri nājklēnējš**ih** in pri

nājklēnējš**ih**

ORODNIK: z nājklēnējš**imi** in z

nājklēnējš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nājklēnējš**a** in nājklēnējš**a**

RODILNIK: nājklēnējš**e** in nājklēnējš**e**

DAJALNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

TOŽILNIK: nājklēnējš**o** in nājklēnējš**o**

MESTNIK: pri nājklēnējš**i** in pri nājklēnējš**i**

ORODNIK: z nājklēnējš**o** in z nājklēnējš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

RODILNIK: nājklēnējš**ih** in nājklēnējš**ih**

DAJALNIK: nājklēnējš**ima** in nājklēnējš**ima**

TOŽILNIK: nājklēnējš**i** in nājklēnējš**i**

MESTNIK: pri nājklēnējš**ih** in pri

nājklēnējš**ih**

ORODNIK: z nājklēnējš**ima** in z

nājklēnējš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najklenêjše in najklenêjše

RODILNIK: najklenêjših in najklenêjših

DAJALNIK: najklenêjšim in najklenêjšim

TOŽILNIK: najklenêjše in najklenêjše

MESTNIK: pri najklenêjših in pri

najklenêjših

ORODNIK: z najklenêjšimi in z

najklenêjšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najklenêjše in najklenêjše

RODILNIK: najklenêjšega in najklenêjšega

DAJALNIK: najklenêjšemu in najklenêjšemu

TOŽILNIK: najklenêjše in najklenêjše

MESTNIK: pri najklenêjšem in pri

najklenêjšem

ORODNIK: z najklenêjšim in z najklenêjšim

dvojina

IMENOVALNIK: najklenêjši in najklenêjši

RODILNIK: najklenêjših in najklenêjših

DAJALNIK: najklenêjšima in najklenêjšima

TOŽILNIK: najklenêjši in najklenêjši

MESTNIK: pri najklenêjših in pri

najklenêjših

ORODNIK: z najklenêjšima in z

najklenêjšima

množina

IMENOVALNIK: najklenêjša in najklenêjša

RODILNIK: najklenêjših in najklenêjših

DAJALNIK: najklenêjšim in najklenêjšim

TOŽILNIK: najklenêjša in najklenêjša

MESTNIK: pri najklenêjših in pri

najklenêjših

ORODNIK: z najklenêjšimi in z

najklenêjšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj klên

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj klêna

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj klêno

IZVOR

verjetno okrajšano iz ↑(je)klen; manj verjetno h
↑kliti

kléno prislov

[kléno]

POMEN

1. ekspresivno **takó, da je zgledno, v skladu s tradicijo in običaji ali se tako dojema**

► **prisl. + prid. beseda**

▪ Hrana je bila *kléno* slovenska: štruklji, kaša s suhimi slivami, ajdova kaša, veliko potice.

▪ Njena govorica je *kléno* zgornjesavinjska, nič mimo maternega narečja se v dolgih letih ni prikradlo v njeno govorico.

1.1. ekspresivno odločno, nazorno

► **prisl. + glag.**

▪ Kako jasno in *kléno* izgovarja kritične besede, ne jamra ali toži, temveč neizprosno analizira stvarnost.

▪ Posvaril bi pred vmesnimi rešitvami, te so, kakor znamo Slovenci *kléno* povedati, ne tič ne miš.

...

▪ Z jasno in *kléno* pisano besedo je v tehtnih prispevkih tedensko prinašal svoje načelne poglede na našo stvarnost.

2. ekspresivno takó, da dosega, izpolnjuje višja pričakovanja glede kakovosti, trdnosti, moči

► **prisl. + glag.**

▪ Kot večina urbanih terencev na pogled deluje *kléno*, a je za resno brezpotje neuporaben.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kléno]

IPA: [ˈkleːnɔ]

OSNOVNIK: kléno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: kléneje in klénejše

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kléno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: najkléneje in najklénejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: najbolj in najbolj kléno

TONEMSKO

[kléno]

IPA: [klèːnɔ]

OSNOVNIK: kléno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: kléneje in klénejše

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kléno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: najkléneje in najklénejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: najbolj in najbolj kléno

in

[kléno]

IPA: [kléːnɔ]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK: kléno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kléno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: kléneje in klénejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: najbolj in najbolj kléno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: najkléneje in najklénejše

IZVOR
↑klen

klénost klénosti samostalnik ženskega spola

[klénost]

POMEN

1. ekspresivno lastnost koga, da je v dobrem fizičnem, psihičnem stanju

- Pogovarjajo se, rešujejo težave in si krepijo socialno *klénost*.
- Neznosna vročina, razbeljen in trd asfalt preizkušajo tekačevo trdnost in *klénost*.

2. ekspresivno lastnost koga, da je v skladu s tradicijo in običaji ali se mu to pripisuje

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Ne pozabijo svoje *klénosti*, trdoživosti, svojih korenin, svoje rodbine, svojega imena.
- V verzih slavi lepoto slovenske zemlje in žaluje nad izginjanjem nekdanje *klénosti* in na naravo vezanega življenja.
- Ker se je imel za zavednega Slovenca, ni bil kar tako pripravljen opravičiti tistih, ki jim je bila narodnostna *klénost* deveta briga.

2.1. ekspresivno lastnost česa, da kaže, izraža tako zglednost, ustreznost

- Glas je tudi med petjem dokazoval *klénost* značaja in dobro voljo ženice, ki se je rodila v kmečki družini.

3. ekspresivno lastnost česa, da dosega, izpolnjuje višja pričakovanja glede kakovosti, trdnosti, moči

- Terenec je oblikovan zelo posrečeno, saj vzbuja misel na terensko *klénost*, udobje in luksuz.

4. lastnost česa, da dosega, ima zadovoljivo debelino, trdoto

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

- *Klénost* lesa najlažje presojava po deležu stržena, katerega mora biti manj kot polovico premera rozge.
- Za pridobivanje občutka na začetku rezi nekaj poganjkov zrežemo na koščke, in tako primerjamo *klénost* in debelino stržena.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klénost]

IPA: [ˈkleːnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: klénost

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénosti

TOŽILNIK: klénost

MESTNIK: pri klénosti

ORODNIK: s klénostjo

dvojina

IMENOVALNIK: klénosti

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénost**ma** tudi klénost**ima**

TOŽILNIK: klénosti

MESTNIK: pri klénost**ih**

ORODNIK: s klénost**ma** tudi s klénost**ima**

množina

IMENOVALNIK: klénosti

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénost**im**

TOŽILNIK: klénosti

MESTNIK: pri klénost**ih**

ORODNIK: s klénost**mi**

TONEMSKO

[klénost]

IPA: [klèːnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: klénost

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénosti

TOŽILNIK: klénost

MESTNIK: pri klénosti

ORODNIK: s klénostjo

dvojina

IMENOVALNIK: klénosti

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénost**ma** tudi klénost**ima**

TOŽILNIK: klénosti

MESTNIK: pri klénost**ih**

ORODNIK: s klénost**ma** tudi s klénost**ima**

množina

IMENOVALNIK: klénosti

RODILNIK: klénosti

DAJALNIK: klénost**im**

TOŽILNIK: klénosti

MESTNIK: pri klénost**ih**

ORODNIK: s klénost**mi**

in

[klênost]

IPA: [kléːnɔst]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: klênost

RODILNIK: klênosti

DAJALNIK: klênosti

TOŽILNIK: klênost

MESTNIK: pri klênosti

ORODNIK: s klênostjo

dvojina

IMENOVALNIK: klênosti

RODILNIK: klênosti

DAJALNIK: klênost**ma** tudi klênost**ima**

TOŽILNIK: klênosti

MESTNIK: pri klênost**ih**

ORODNIK: s klênost**ma** tudi s klênost**ima**

množina

IMENOVALNIK: klênosti

RODILNIK: klênosti

DAJALNIK: klênost**im**

TOŽILNIK: klēnosti
MESTNIK: pri klēnostih
ORODNIK: s klēnostmi

IZVOR
↑klen

klobúčar klobúčarja in **klobučár** klobučárja

samostalnik moškega spola

[klobúčar] in [klobučár]

POMEN

kdor se ukvarja z izdelovanjem, popravljanjem klobukov

- Celotne ulice so bile posvečene obrtem – poleg šivilj so bili tu še *klobučarji*, rokavičarji in vrsta drugih.
- Klobuk je ustvaril *klobučar*, znan po ekscentričnih izdelkih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klobúčar]

IPA: [klɔ'bu:ʧar]

ednina

IMENOVALNIK: klobúčar

RODILNIK: klobúčarja

DAJALNIK: klobúčarju

TOŽILNIK: klobúčarja

MESTNIK: pri klobúčarju

ORODNIK: s klobúčarjem

dvojina

IMENOVALNIK: klobúčarja

RODILNIK: klobúčarjev

DAJALNIK: klobúčarjema

TOŽILNIK: klobúčarja

MESTNIK: pri klobúčarjih

ORODNIK: s klobúčarjema

množina

IMENOVALNIK: klobúčarji

RODILNIK: klobúčarjev

DAJALNIK: klobúčarjem

TOŽILNIK: klobúčarje

MESTNIK: pri klobúčarjih

ORODNIK: s klobúčarji

in

[klobučár]

IPA: [klɔbu'ʧa:r]

ednina

IMENOVALNIK: klobučár

RODILNIK: klobučárja

DAJALNIK: klobučárju

TOŽILNIK: klobučárja

MESTNIK: pri klobučárju

ORODNIK: s klobučárjem

dvojina

IMENOVALNIK: klobučárja

RODILNIK: klobučárjev

DAJALNIK: klobučárjema

TOŽILNIK: klobučárja

MESTNIK: pri klobučárjih

ORODNIK: s klobučárjema

množina

IMENOVALNIK: klobučárji

RODILNIK: klobučárjev

DAJALNIK: klobučárjem

TOŽILNIK: klobučárje

MESTNIK: pri klobučárjih

ORODNIK: s klobučárji

TONEMSKO

[klobûčar]

IPA: [klɔbú:ʧâr]

ednina

IMENOVALNIK: klobûčar

RODILNIK: klobûčarja

DAJALNIK: klobûčarju

TOŽILNIK: klobûčarja

MESTNIK: pri klobûčarju

ORODNIK: s klobûčarjem

dvojina

IMENOVALNIK: klobûčarja

RODILNIK: klobûčarjev

DAJALNIK: klobûčarjema

TOŽILNIK: klobûčarja

MESTNIK: pri klobûčarjih

ORODNIK: s klobûčarjema

množina

IMENOVALNIK: klobûčarji

RODILNIK: klobûčarjev

DAJALNIK: klobûčarjem

TOŽILNIK: klobûčarje

MESTNIK: pri klobûčarjih

ORODNIK: s klobûčarji

in

[klobučár]

IPA: [klɔbutʃâ:r]

ednina

IMENOVALNIK: klobučár

RODILNIK: klobučárja

DAJALNIK: klobučárju

TOŽILNIK: klobučárja

MESTNIK: pri klobučárju

ORODNIK: s klobučárjem

dvojina

IMENOVALNIK: klobučárja

RODILNIK: klobučárjev tudi klobučárjev

DAJALNIK: klobučárjema

TOŽILNIK: klobučárja

MESTNIK: pri klobučárjih tudi pri klobučárjih

ORODNIK: s klobučárjema

množina

IMENOVALNIK: klobučárji

RODILNIK: klobučárjev tudi klobučárjev

DAJALNIK: klobučárjem

TOŽILNIK: klobučárje

MESTNIK: pri klobučárjih tudi pri klobučárjih
ORODNIK: s klobučárji tudi s klobučárji

BESEDOTVORJE

ženski spol: klobučarka

IZVOR

↑klobuk

klobúčarka klobúčarke in **klobučárka** klobučárke
samostalnik ženskega spola

[klobúčarka] in [klobučárka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja z izdelovanjem,
popravljanjem klobukov

- Samouka *klobučarka* se je odločila, da bo nadaljevala eno najstarejših obrti, ki se je danes sicer loti le še redkokdo.
- Šivilje, čevljarji, *klobučarka*, tapetnik in ključavničarji, ki delujejo v labirintu sobic in dvoran ateljeja, niso klasični predstavniki svojih poklicev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klobúčarka]

IPA: [klobú:ʧarka]

ednina

IMENOVALNIK: klobúčarka

RODILNIK: klobúčarke

DAJALNIK: klobúčarki

TOŽILNIK: klobúčarko

MESTNIK: pri klobúčarki

ORODNIK: s klobúčarko

dvojina

IMENOVALNIK: klobúčarki

RODILNIK: klobúčark

DAJALNIK: klobúčarkama

TOŽILNIK: klobúčarki

MESTNIK: pri klobúčarkah

ORODNIK: s klobúčarkama

množina

IMENOVALNIK: klobúčarke

RODILNIK: klobúčark

DAJALNIK: klobúčarkam

TOŽILNIK: klobúčarke

MESTNIK: pri klobúčarkah

ORODNIK: s klobúčarkami

in

[klobučárka]

IPA: [klobu'ʧa:rka]

ednina

IMENOVALNIK: klobučárka

RODILNIK: klobučárke

DAJALNIK: klobučárki

TOŽILNIK: klobučarko

MESTNIK: pri klobučárki

ORODNIK: s klobučárko

dvojina

IMENOVALNIK: klobučárki

RODILNIK: klobučark

DAJALNIK: klobučarkama

TOŽILNIK: klobučarki

MESTNIK: pri klobučarkah

ORODNIK: s klobučarkama

množina

IMENOVALNIK: klobučárke

RODILNIK: klobučark

DAJALNIK: klobučarkam

TOŽILNIK: klobučarke

MESTNIK: pri klobučarkah

ORODNIK: s klobučarkami

TONEMSKO

[klobúčarka]

IPA: [klobú:ʧarka]

ednina

IMENOVALNIK: klobúčarka

RODILNIK: klobúčarke

DAJALNIK: klobúčarki

TOŽILNIK: klobúčarko

MESTNIK: pri klobúčarki

ORODNIK: s klobúčarko

dvojina

IMENOVALNIK: klobúčarki

RODILNIK: klobúčark

DAJALNIK: klobúčarkama

TOŽILNIK: klobúčarki

MESTNIK: pri klobúčarkah

ORODNIK: s klobúčarkama

množina

IMENOVALNIK: klobúčarke

RODILNIK: klobúčark

DAJALNIK: klobúčarkam

TOŽILNIK: klobúčarke

MESTNIK: pri klobúčarkah

ORODNIK: s klobúčarkami

in

[klobučárka]

IPA: [klobu'ʧa:rka]

ednina

IMENOVALNIK: klobučárka

RODILNIK: klobučárke

DAJALNIK: klobučárki

TOŽILNIK: klobučarko

MESTNIK: pri klobučárki

ORODNIK: s klobučarko

dvojina

IMENOVALNIK: klobučárki

RODILNIK: klobučark

DAJALNIK: klobučarkama

TOŽILNIK: klobučarki

MESTNIK: pri klobučarkah

ORODNIK: s klobučarkama

množina

IMENOVALNIK: klobučárke
RODILNIK: klobučárk
DAJALNIK: klobučárkam
TOŽILNIK: klobučárke
MESTNIK: pri klobučárkah
ORODNIK: s klobučárkami

IZVOR
↑klobučar

klór klóra samostalnik moškega spola

[klór]

POMEN

dušljiv, strupen plin rumeno zelene barve, kemijski element [Cl]

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

atom, molekula klora | izpust klora | količina, koncentracija, vsebnost klora

- V molekuli vodikovega klorida HCl atom *klora* in atom vodika prispevata po en elektron v skupni vezni elektronski par.
- Številni občani se pritožujejo nad visoko vsebnostjo *klora* v pitni vodi.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n kilogramov, *n* miligramov, *n* ton klora

- Iz preventivnih razlogov smo povečali koncentracijo klora z 0,2 na 0,4 miligrama *klora* na liter vode.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati klor

- Vodo lahko dezinficiramo s tabletami, ki vsebujejo *klor* ali jod.

...

▪ Skupina halogeniranih ogljikovodikov vsebuje halogene elemente *klor* (Cl), fluor (F), brom (Br) in jod (I) ter vodik (H), ki je lahko prisoten ali tudi ne.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[klór]

IPA: [ˈkloːr]

ednina

IMENOVALNIK: klór

RODILNIK: klóra

DAJALNIK: klóru

TOŽILNIK: klór

MESTNIK: pri klóru

ORODNIK: s klórom

dvojina

IMENOVALNIK: klóra

RODILNIK: klórov

DAJALNIK: klóroma

TOŽILNIK: klóra

MESTNIK: pri klórih

ORODNIK: s klóroma

množina

IMENOVALNIK: klóri

RODILNIK: klórov

DAJALNIK: klórom

TOŽILNIK: klóre

MESTNIK: pri klórih

ORODNIK: s klóri

TONEMSKO

[klôr]

IPA: [klóːr]

ednina

IMENOVALNIK: klôr

RODILNIK: klôra

DAJALNIK: klôru

TOŽILNIK: klôr

MESTNIK: pri klôru

ORODNIK: s klôrom

dvojina

IMENOVALNIK: klôra

RODILNIK: klôrov

DAJALNIK: klôroma

TOŽILNIK: klôra

MESTNIK: pri klôrih

ORODNIK: s klôroma

množina

IMENOVALNIK: klôri

RODILNIK: klôrov

DAJALNIK: klôrom

TOŽILNIK: klôre

MESTNIK: pri klôrih

ORODNIK: s klôri

IZVOR

prevzeto prek nem. *Chlor* in nlat. *chlorus* iz gr. *khlōrós* 'zelen, zelenkasto rumen' po barvi klorovih spojin in plamena

kméčki kméčka kméčko pridevnik

[kméčki]

POMEN

1. ki je v zvezi s kmeti 1.; SIN.: kmetski

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki človek, fant, gospodar, otrok, sin | kmečki punt, upor | kmečka gospodinja, hči, žena, ženska | kmečka tržnica | kmečko gospodarstvo, okolje, opravilo, življenje

▪ Na *kmečki* tržnici so po najnižjih cenah ponujali vse za ozimnico.

▪ V svetovalni službi smo skupaj s *kmečkimi* gospodarji pripravili program, kako iz hlevov spraviti neproduktivne živali in zadržati plemensko čredo.

▪ Rodila se je kot *kmečka* hči.

▪ V prvem *kmečkem* uporu so kmetje očitali plemstvu, da ni storilo ničesar v obrambo ljudi pred vdori Turkov.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo kmetje 1.; SIN.: kmetijski

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki lobi, sindikat | kmečki sloj, stan, živelj | kmečka družina, mladina, populacija | kmečka organizacija, stranka | kmečko gospodinjstvo | kmečko prebivalstvo

- Rodil se je v Indiji, v *kmečki* družini.
- *Kmečke* organizacije zaradi vedno strožjih veterinarskih in zdravstvenih standardov tarnajo, da kmetje sicer nimajo nič proti sistemu varne hrane, a da vse to stane.

...

▪ Prebivalstvo je večinoma *kmečko* ali ima take vsaj korenine.

1.2. ki se uporablja pri kmetovanju

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki stroj, voz | kmečko orodje, vozilo

- V vasi domuje šestčlanska družina, ki svoje goste preseneti z zbirko starih *kmečkih* strojev in naprav.
- V gospodarskem posloju je na ogled etnološka zbirka starega *kmečkega* orodja.

1.3. navadno ekspresivno ki spominja na kmeta 1., je tak kot pri kmetu 1. ali se mu to pripisuje

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Zdržal sem zaradi *kmečke* trme.
- Ima *kmečki* nasmeh.

2. ki je v zvezi s podeželskimi običaji ali njihovim prikazom

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki običaj, praznik | kmečki ples | kmečka ohcet | kmečka šega | kmečke igre

- Številni radovedneži so si na graščinskem dvorišču ogledali *kmečko* ohcet, ki so jo pripravili člani folklorne skupine.
- Tradicija Polanskih dnevov so tudi *kmečke* igre, ki so v duhu olimpijskega načela »pomembno je sodelovati in ne zmagati« prerasle kar v *kmečko* olimpijado.
- Ob glasbi in humorju bodo prikazali *kmečke* običaje ob trgatvi.

3. ki je značilen za kmetije

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki dom, dvorec | kmečki sadovnjak, vrt | kmečki slog, stil | kmečka arhitektura | kmečka domačija, hiša, kuhinja, peč, skrinja, soba | kmečko dvorišče | kmečko pohoštvo

- Ob vasi se je ohranil danes vedno redkejši stari visokodebelni *kmečki* sadovnjak.
- Za gurmanske užitke je poskrbljeno v hotelski restavraciji, *kmečki* sobi in pivnici.
- Zanimiva je predvsem stara pisalna miza, pa tudi lončene in kamnite posode ter *kmečka* skrinja.

4. ki opisuje življenje, dejavnost kmetov 1.; SIN.: kmetski

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki roman | kmečka povest | kmečka tematika

- Fran Finžgar je pisal *kmečke* povesti in ljudske igre.
- Prve knjige se začenjajo kot *kmečka* povest, preraščajo v *kmečki* in vojni roman, nato v meščanski roman in tako se nadaljuje pripovedna oblika v sodobnejše vode književnosti.
- Njegova zbirka barvitih kitajskih *kmečkih* slik je ob gostujoči kitajski razstavi na ogled v etnografskem muzeju.

5. ki je tradicionalno zasnovan in vsebuje lokalno pridelane sestavine

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečki krožnik, kruh, narezek, sir | kmečka dobrot, jed, pojedina | kmečko kosilo

- Najlepši zaključek dneva je obisk zidanice, kjer postrežejo s tradicionalnim *kmečkim* narezkom in cvičkom.
- S *kmečkega* krožnika se kadi od svinjske prate, domače klobase, zelja in tenstanega krompirja z ocvirki.
- Odrasla je ob preprostih *kmečkih* dobrotah, saj je doma s podeželja.

6. ki je v zvezi s kmetom 4.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kmečka končnica, struktura

- Dosegel je sicer malenkostno prednost, v *kmečki* končnici je imel lovski par proti skakaču in lovcu, toda ob dobri igri nasprotnika to ni bilo dovolj za zmago.
- Sledili so dolgi manevri, v katerih je Karpov izboljševal položaj figur, nazadnje pa je izsilil prehod v zmagovito *kmečko* končnico.
- V sicilijanski igri si je pokvaril *kmečko* strukturo na damini strani, na kraljevi pa ni imel nobenih pravih možnosti za napad.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kméčki]

IPA: [ˈkmeːtʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kméčki

RODILNIK: kméčkega

DAJALNIK: kméčkemu

TOŽILNIK: kméčki

živo kméčkega

MESTNIK: pri kméčkem

ORODNIK: s kméčkim

dvojina

IMENOVALNIK: kméčka

RODILNIK: kméčkih

DAJALNIK: kméčkima

TOŽILNIK: kméčka

MESTNIK: pri kméčkih

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**im**

TOŽILNIK: kměčk**e**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kměčk**a**

RODILNIK: kměčk**e**

DAJALNIK: kměčk**í**

TOŽILNIK: kměčk**o**

MESTNIK: pri kměčk**í**

ORODNIK: s kměčk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**ima**

TOŽILNIK: kměčk**í**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kměčk**e**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**im**

TOŽILNIK: kměčk**e**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kměčk**o**

RODILNIK: kměčk**ega**

DAJALNIK: kměčk**emu**

TOŽILNIK: kměčk**o**

MESTNIK: pri kměčk**em**

ORODNIK: s kměčk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**ima**

TOŽILNIK: kměčk**í**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kměčk**a**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**im**

TOŽILNIK: kměčk**a**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**imi**

TONEMSKO

[kměčk**í**]

IPA: [kmé:ʦk**í**]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ega**

DAJALNIK: kměčk**emu**

TOŽILNIK: kměčk**í**

živo kměčk**ega**

MESTNIK: pri kměčk**em**

ORODNIK: s kměčk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kměčk**a**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**ima**

TOŽILNIK: kměčk**a**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**im**

TOŽILNIK: kměčk**e**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kměčk**a**

RODILNIK: kměčk**e**

DAJALNIK: kměčk**í**

TOŽILNIK: kměčk**o**

MESTNIK: pri kměčk**í**

ORODNIK: s kměčk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**ima**

TOŽILNIK: kměčk**í**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kměčk**e**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**im**

TOŽILNIK: kměčk**e**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kměčk**o**

RODILNIK: kměčk**ega**

DAJALNIK: kměčk**emu**

TOŽILNIK: kměčk**o**

MESTNIK: pri kměčk**em**

ORODNIK: s kměčk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kměčk**í**

RODILNIK: kměčk**ih**

DAJALNIK: kměčk**ima**

TOŽILNIK: kměčk**í**

MESTNIK: pri kměčk**ih**

ORODNIK: s kměčk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmêčka

RODILNIK: kmêčkih

DAJALNIK: kmêčkim

TOŽILNIK: kmêčka

MESTNIK: pri kmêčkih

ORODNIK: s kmêčkimi

STALNE ZVEZE

kmečka lastovka

lastovka z modrikastim zgornjim delom telesa, škarjastim repom in ukrivljenimi koničastimi perutmi; primerjaj lat. *Hirundo rustica*

- *Kmečka lastovka* gradi zelo zanimivo gnezdo, sestavljeno iz blata in bilk ter prepojeno s slino.
- *Kmečka lastovka* je tako kot v Evropi tudi pri nas splošno razširjena.
- Poleg *kmečke lastovke* je v Sloveniji pogosta mestna lastovka.

kmečka pokojnina

pokojnina, ki jo dobiva oseba, ki je opravljala kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic

► prid. beseda + **sam. beseda**

nizka kmečka pokojnina

- Številni kmetje so socialno ogroženi tudi zaradi nizkih *kmečkih pokojnin*.
- Živi od skromne *kmečke pokojnine*, od katere ji skoraj nič ne ostane, potem ko mora poravnati določene denarne obveznosti.

...

- Približno 3,3 odstotka upokojencev prejema *kmečko pokojnino* po nekdanjem zakonu o starostnem zavarovanju kmetov.

kmečki turizem

1. dejavnost, ki združuje kmetovanje in turistične storitve, zlasti ponudbo domače hrane, pijače in prenočitve

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

ukvarjati se s kmečkim turizmom

- S *kmečkim turizmom* se ukvarjam dve leti.

...

- Razmišlja o tem, da bi na kmetiji razvijali *kmečki turizem* s ponudbo terenskega jahanja.

1.1. kmetija s tako dejavnostjo

- Na *kmečkem turizmu* so nas pričakali zokusnim golažem.
- Temeljna dejavnost je reja pujskov in jagnjet ter vinogradništvo, saj imajo od leta 1996 odprt *kmečki turizem*.

FRAZEOLOGIJA

obnašati se kot kmečka nevesta

obnašati se pretirano zadržano, sramežljivo, obotavljivo

- Kaj je narobe z vsemi glasovalci, ki mu dodeljujejo razne kipce popularnosti, on pa *se obnaša kot kmečka nevesta* in se jih izogiba v velikem loku?
- Občina *se obnaša kot kmečka nevesta*: namesto da bi sprejela ponujeno roko potencialnih partnerjev, čaka in čaka.

(zdrava) kmečka pamet/logika

zdrava kmečka pamet

kmečka pamet

kmečka logika

zdrava kmečka logika

način razmišljanja, ki naj bi bil učinkovit, tehten, utemeljen zaradi svoje preprostosti

- Za uničen precejšnji del svojega gozda sem moral kot oškodovanec, čeprav je škodo ugotovila strokovna komisija, iskati pravico na sodišču. Povsem nerazumljivo in skregano z *zdravo kmečko pametjo*.
- Prave argumente, čiste račune in dejansko stanje je mogoče razgrniti pred javnostjo tudi z mirnim glasom in *kmečko pametjo*.
- Po *zdravi kmečki logiki* vsaka gospodinja ve, da mora imeti v shrambi tudi nekaj za hude čase.

IZVOR

↑kmet

kméčko prislov

[kméčko]

POMEN

1. takó kot pri kmetu ali da spominja na kmeta

► **prisl.** + prid. beseda

- Naselja v občini predstavljajo značilno podeželsko strukturo poselitve s pretežno *kmečko* usmerjenim prebivalstvom.
- »No, ti že veš,« je bil *kmečko* moder.

...

- Oblekla sva se po *kmečko*, na rame sva si dala kosi.
- Bomo govorili kar tako po *kmečko*, po ljudsko.

2. takó kot pri kmetiji ali da spominja na kmetijo

- Gostilna je bila *kmečko* opremljena, stene so bile iz temnega lesa in v restavraciji je bilo zelo prijetno.

3. takó, da se upošteva status kmeta

► **prisl.** + prid. beseda

kmečko zavarovan

- Žena je *kmečko* zavarovana že dolga leta.
- Do regresa so upravičeni tisti prosilci, od katerih je vsaj en član družine *kmečko* zdravstveno zavarovan.

...

- Po rojstvu drugega sina je ostala doma in se *kmečko* zavarovala.

4. slabšalno **takó**, da se zaradi preprostosti zdi omejeno, banalno

► **prisl.** + **glag.**

- Zelo malo je vizualnih učinkov. Vse izgleda tako *kmečko*.
- Strah me je letenja. Tega še nikomur nisem povedala. Tako *kmečko* se sliši.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kměčko]

IPA: [ˈkmeːtʃkɔ]

OSNOVNIK: kměčko

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kměčko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nâjbolj in nâjbolj kměčko

TONEMSKO

[kměčko]

IPA: [kměːtʃkɔ]

OSNOVNIK: kměčko

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj kměčko

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nâjbolj in nâjbolj kměčko

IZVOR

↑kmečki

kmèt kméta samostalnik moškega spola

[kmèt]

POMEN

1. kdor se ukvarja s kmetovanjem

► **sam. beseda v imenovalniku** + **glag.**

kmet dobi, prejema KAJ | kmet obdeluje, pridelava, uporablja KAJ | kmet se odloča o ČEM | kmet plača, prodava KAJ | kmet potrebuje, zahteva KAJ | kmet se ukvarja s ČIM

- Slovenski *kmetje* žita pridelujejo na čedalje večjih površinah.
- *Kmet* in kmetica prodava solato, krompir, korenje in druge pridelke na tržnici ali pa kmetijski zadrugi.
- Ekološki *kmetje* uporabljajo naravne metode za zatiranje bolezni, škodljivcev in plevelov.

► **prid. beseda** + **sam. beseda**

bližnji, okoliški, tukajšnji kmet | bogat, premožen, reven, ubog kmet | čisti kmet | ekološki kmet | gorski, hribovski kmet | mali, veliki kmet | mlad, preprost kmet | nezadovoljen, oškodovan, prizadet, uporen kmet

- Trudim se, da jemo sezonsko hrano, ki jo na ekološki način pridelajo okoliški *kmetje*.
- Tradicijo kmetovanja v kraju nadaljujejo številni mladi *kmetje*.
- Bil je sin revnih *kmetov*, ki je v mladosti opravljal najrazličnejše poklice, da se je preživljal.

► **sam. beseda** + **sam. beseda v roditeljski**

dohodek, upokojevanje, zavarovanje kmetov | interes, položaj, status kmeta | izobraževanje,

usposabljanje kmetov | organizacija, povezovanje, skupina, združenje kmetov | predstavnik, sindikat kmetov | protest, shod, težava kmetov

▪ Izobraževanju *kmetov*, v sklopu katerega pripravljajo predavanja, ogleda, strokovne ekskurzije in seminarje, kmetijski svetovalci namenijo okoli 40 odstotkov svojega dela.

▪ V pogajanjih bi morali doseči dogovor, ki ne bi pomenil znižanja dohodka *kmetov*, obenem pa bi omogočil nadaljevanje začete prestrukturiranja slovenskega kmetijstva.

► **glag.** + **sam. beseda v dajalniku**

deliti, ponuditi, razdeliti kmetom | izplačati, izplačevati, plačati, plačevati kmetom | omogočiti, zagotavljati, zagotoviti kmetom | pomagati, svetovati kmetom | povzročati kmetom KAJ | prinašati, prinesiti kmetom

- Pšenica naj bi se *kmetom* plačevala po individualnih vzorcih in ne na podlagi skupnega vzorca.
- Poleg pomoči s stroji v krožku svetujejo *kmetom* pri nabavi strojev.

► **glag.** + **sam. beseda v tožilniku**

izobraževati, obveščati kmete | pestiti, prizadeti kmete | pozivati, pozvati, spodbuditi kmete | prepričati, siliti kmete | vabiti, vprašati kmete | zastopati, zaščititi, združevati kmete

- V začetku julija je vipavske *kmete* prizadela toča.
- Prebujajoča se pomlad vabi *kmete* in vrtničarje k nujnim opravilom na kmetijskih površinah, trajnih nasadih in vrtovih.

► **sam. beseda** + **za** + **sam. beseda v tožilniku**

dohodek, plačilo, podpora, subvencija za kmete | izobraževanje, predavanje za kmete | zavarovanje za kmete

- Kmetijska svetovalna služba je pripravila devet različnih predavanj za *kmete*.
- Govedoreja je bila in je še vedno najpomembnejši vir dohodka za slovenskega *kmeta*.

...

▪ Sam v trgovinah kupujem le del hrane, vse drugo kupujem pri *kmetih*.

▪ Septembra in oktobra je zadruga odkupila od *kmetov* 700 ton govejega mesa.

▪ V več strokovnih komisijah zastopa interese *kmetov* pridelovalcev sadja in sadjarske stroke.

2. v množini **podeželje**

► **glag.** + **na** + **sam. beseda v mestniku**

delati na kmetih | ostati, živeti na kmetih

▪ Ker živimo na *kmetih*, imajo otroci organiziran prevoz s kombijem za osnovno šolo.

▪ Praznik žetve je privabil številne obiskovalce, ki si želijo videti, kako se je delalo na *kmetih* pred nekaj desetletji.

► **sam. beseda** + **na** + **sam. beseda v mestniku**

turizem na kmetih | življenje na kmetih

- Za turizem na *kmetih* se je odločila pred desetimi leti.
 - Življenje na *kmetih* je odvisno od vse bolj nepredvidljivih dejavnikov vremena.
- ▶ glag. + z/s + **sam. beseda v rodilniku**
biti s kmetov | priti s kmetov
- Doma sem s *kmetov*.
 - Moji starši so prišli s *kmetov*.

...

- Kot fant s *kmetov* sem bil nor na konje.

3. slabšalno kdor se vede prostaško, je neumen, omejen ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno kmetavz, slabšalno kmetavzar

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

navaden kmet

- Navadni *kmetje* ste ... pa brez zamere ali cenzure.
- Vi ste prekleti neumni *kmetje* in nimate pojma.

▶ vezni glag. + **sam. beseda v imenovalniku**

biti kmet

- S tako frizuro si *kmet* in pika.
- Ti si *kmet* in bedak. O novinarstvu nimaš pojma.

...

- Nisem hotel izpasti *kmet*.

4. šahovska figura, ki se premika za eno polje naravnost naprej; SIN.: manj formalno pešak

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

beli, črni kmet | damski, kraljev kmet | robni, središčni kmet

- Večina črnih *kmetov* je na črnih poljih, kar ob črнопoljnih lovcih zagotavlja boljšo končnico.
- Igra odlično in razume, da mora razbiti bele *kmete*.
- Igro je začel z damskim *kmetom*.

▶ **sam. beseda** + na + sam. beseda v mestniku

kmet na KATEREM krilu | kmet na KATERI liniji, polju | kmet na šahovnici

- Napredoval je s *kmeti* na daminem krilu in s tem oslabil svoj položaj.
- Partija je praktično odločena tudi zato, ker črni lovec ne more sodelovati pri obrambi šibkega *kmeta* na polju d6.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

žrtvovati kmeta

- V daminem gambitu je žrtvoval *kmeta* za napad, ki ga je natančno izpeljal in uničil črno pozicijo.
- Črni daje *kmeta* samo zato, da prežene belega lovca na slabše mesto.

...

- Končnica s *kmetom* manj je bila zanj izgubljena.
- V 20. potezi je napredoval s svojim *kmetom* c in zaradi tega kmalu povzročil nove vrzeli v svojem položaju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmèt]

IPA: [kmet]

ednina

IMENOVALNIK: kmèt

RODILNIK: kméta

DAJALNIK: kmétu

TOŽILNIK: kméta

MESTNIK: pri kmétu

ORODNIK: s kmétom

dvojina

IMENOVALNIK: kméta

RODILNIK: kmétov

DAJALNIK: kmétoma

TOŽILNIK: kméta

MESTNIK: pri kmétih

ORODNIK: s kmétoma

množina

IMENOVALNIK: kmétje redko kméti

RODILNIK: kmétov

DAJALNIK: kmétom

TOŽILNIK: kméte

MESTNIK: pri kmétih

ORODNIK: s kméti

TONEMSKO

[kmèt]

IPA: [kmet]

ednina

IMENOVALNIK: kmèt

RODILNIK: kméta

DAJALNIK: kmétu

TOŽILNIK: kméta

MESTNIK: pri kmétu tudi pri kmétu

ORODNIK: s kmétom

dvojina

IMENOVALNIK: kméta

RODILNIK: kmétov in kmétov

DAJALNIK: kmétoma

TOŽILNIK: kméta

MESTNIK: pri kmétih in pri kmétih

ORODNIK: s kmétoma

množina

IMENOVALNIK: kmétje redko kméti

RODILNIK: kmétov in kmétov

DAJALNIK: kmétom

TOŽILNIK: kméte

MESTNIK: pri kmétih in pri kmétih

ORODNIK: s kméti in s kméti

STALNE ZVEZE

prosti kmet

kmet, ki ga pri napredovanju do roba nasprotne strani šahovnice ne ovira nasprotnikov kmet

- Velemojster je odlično taktiziral, si ustvaril *prostega kmeta* ter nanj vezal dve lahki figuri.
- V 55. potezi je osvojila kmeta in malo kasneje je nastala damska končnica, v kateri je imela bela tri *proste kmete*.

kmet na (čigavi, kakšni) šahovnici (česa) kdor je v ranljivem položaju z najmanj moči odločanja, je najbolj vodljiv pri opravljanju določene dejavnosti

- Šef kriminalistične policije je v tej igri zgolj *kmet na šahovnici*.
- Takrat sem prvič imel občutek, da nisem le *kmet na* njegovi *šahovnici*.
- »Migranti in begunci niso *kmetje na šahovnici* človeštva,« je dejal papež.

Kmet je kmet.

slabšalno izraža, da je od kmeta ne glede na okoliščine treba pričakovati delovanje, mišljenje, ki naj bi bilo zanj značilno, zlasti preprostost, neotesanost, omejenost

- *Kmet je kmet*, ne glede na to, kam ga postaviš in koliko denarja mu daš.

Neumen kmet ima debel krompir.

Najbolj neumen kmet ima najdebelejši krompir.

izraža, da za uspeh, srečo ni nujno potrebna premišljenost dejanja, umska sposobnost, posebna veščina

- Do preobrata je prišlo, ker je imelo vodstvo – tako, kot *ima neumen kmet debel krompir*, – v tem obdobju zelo ugodne razmere na borzah.

BESEDOTVORJE

ženski spol: kmetica
svojilni pridevnik: kmetov
manjšalnica: kmetič

IZVOR

= hrv., srb. *kmět* 'tlačan, kmet, vaški župan', bolg. *kmét* 'župan', strus. *кѣmetъ* 'izkušen vojak, vitez', češ. *kmet* 'starešina, kmet, podanik' < pslov. ali slovan. **кѣmetъ*, prevzeto iz lat. *comes* 'spremljevalec, družabnik' iz *comīre* 'spremljati' iz *com-* 'skupaj, z' + *īre* 'iti'

kmetávz kmetávza samostalnik moškega spola

[kmetáʊs kmetáʊza]

POMEN

slabšalno kdor se vede prostaško, je neumen, omejen ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno kmet, slabšalno kmetavzar

► prid. beseda + sam. beseda

- navaden kmetavz
- Sprva je v njenih očeh navaden predmestni *kmetavz*, toda počasi se zblížata.
 - Bila sta neotesana *kmetavza*, hrupno sta se menila o denarju in konjih in kvarila mir v piceriji.

...

- Na živce mi gredo ti *kmetavzi*, ki mislijo, da se svet vrti okrog njih!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetáʊs kmetáʊza]

IPA: [kme'ta:ʊs kme'ta:ʊza]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávz
RODILNIK: kmetávza
DAJALNIK: kmetávzu
TOŽILNIK: kmetávza
MESTNIK: pri kmetávzu
ORODNIK: s kmetávzom

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávza
RODILNIK: kmetávzov
DAJALNIK: kmetávzoma
TOŽILNIK: kmetávza
MESTNIK: pri kmetávzih
ORODNIK: s kmetávzoma

množina

IMENOVALNIK: kmetávzi
RODILNIK: kmetávzov
DAJALNIK: kmetávzom
TOŽILNIK: kmetávze
MESTNIK: pri kmetávzih
ORODNIK: s kmetávzi

TONEMSKO

[kmetáʊs kmetáʊza]

IPA: [kmetá:ʊs kmetá:ʊzà]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávz
RODILNIK: kmetávza
DAJALNIK: kmetávzu
TOŽILNIK: kmetávza
MESTNIK: pri kmetávzu
ORODNIK: s kmetávzom

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávza
RODILNIK: kmetávzov
DAJALNIK: kmetávzoma
TOŽILNIK: kmetávza
MESTNIK: pri kmetávzih
ORODNIK: s kmetávzoma

množina

IMENOVALNIK: kmetávzi
RODILNIK: kmetávzov
DAJALNIK: kmetávzom
TOŽILNIK: kmetávze
MESTNIK: pri kmetávzih
ORODNIK: s kmetávzi

IZVOR

↑kmet

kmetávzar kmetávzarja samostalnik moškega spola

[kmetáɥzar]

POMEN

slabšalno kdor se vede prostaško, je neumen, omejen ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno kmet, slabšalno kmetavz

► prid. beseda + **sam. beseda**

navaden kmetavzar

- Prikazujejo jih kot zarukane *kmetavzarje* in omejenice.
- Le še kakšni zarobljeni *kmetavzarji* se nalivajo s plebejskim pivom in rigajo po njem.

...

- Na manjše zaselke gledajo zviška, tam živeče ljudi pa imajo za *kmetavzarje*.
- Ko pridejo *kmetavzarji* na pozicije, delajo z davkopláčevalskim denarjem kot svinje z bučami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetáɥzar]

IPA: [kme'ta:ɥzar]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávzar
RODILNIK: kmetávzarja
DAJALNIK: kmetávzarju
TOŽILNIK: kmetávzarja
MESTNIK: pri kmetávzarju
ORODNIK: s kmetávzarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávzarja
RODILNIK: kmetávzarjev
DAJALNIK: kmetávzarjema
TOŽILNIK: kmetávzarja
MESTNIK: pri kmetávzarjih
ORODNIK: s kmetávzarjema

množina

IMENOVALNIK: kmetávzarji
RODILNIK: kmetávzarjev
DAJALNIK: kmetávzarjem
TOŽILNIK: kmetávzarje
MESTNIK: pri kmetávzarjih
ORODNIK: s kmetávzarji

TONEMSKO

[kmetáɥzar]

IPA: [kmetá:ɥzàr]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávzar
RODILNIK: kmetávzarja
DAJALNIK: kmetávzarju
TOŽILNIK: kmetávzarja
MESTNIK: pri kmetávzarju
ORODNIK: s kmetávzarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávzarja
RODILNIK: kmetávzarjev
DAJALNIK: kmetávzarjema

TOŽILNIK: kmetávzarja

MESTNIK: pri kmetávzarjih

ORODNIK: s kmetávzarjema

množina

IMENOVALNIK: kmetávzarji

RODILNIK: kmetávzarjev

DAJALNIK: kmetávzarjem

TOŽILNIK: kmetávzarje

MESTNIK: pri kmetávzarjih

ORODNIK: s kmetávzarji

BESEDOTVORJE

ženski spol: kmetavzarica

ženski spol: kmetavzarka

IZVOR

↑kmetavz

kmetávzarica kmetávzarice samostalnik ženskega spola

[kmetáɥzarica]

POMEN

slabšalno ženska, ki se vede prostaško, je neumna, omejena ali se ji to pripisuje; SIN.: slabšalno kmetavzarka, slabšalno kmetica

- Bila je primitivna *kmetavzarica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetáɥzarica]

IPA: [kme'ta:ɥzaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávzarica
RODILNIK: kmetávzarice
DAJALNIK: kmetávzarici
TOŽILNIK: kmetávzarico
MESTNIK: pri kmetávzarici
ORODNIK: s kmetávzarico

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávzarici
RODILNIK: kmetávzaric
DAJALNIK: kmetávzaricama
TOŽILNIK: kmetávzarici
MESTNIK: pri kmetávzaricah
ORODNIK: s kmetávzaricama

množina

IMENOVALNIK: kmetávzarice
RODILNIK: kmetávzaric
DAJALNIK: kmetávzaricam
TOŽILNIK: kmetávzarice
MESTNIK: pri kmetávzaricah
ORODNIK: s kmetávzaricami

TONEMSKO

[kmetáɥzarica]

IPA: [kmetá:ɥzàritsa]

ednina

IMENOVALNIK: kmetávzarica

RODILNIK: kmetâvzarice
DAJALNIK: kmetâvzarici
TOŽILNIK: kmetâvzarico
MESTNIK: pri kmetâvzarici
ORODNIK: s kmetâvzarico

dvojina

IMENOVALNIK: kmetâvzarici
RODILNIK: kmetâvzaric
DAJALNIK: kmetâvzaric**ama**
TOŽILNIK: kmetâvzarici
MESTNIK: pri kmetâvzaric**ah**
ORODNIK: s kmetâvzaric**ama**

množina

IMENOVALNIK: kmetâvzarice
RODILNIK: kmetâvzaric
DAJALNIK: kmetâvzaric**am**
TOŽILNIK: kmetâvzarice
MESTNIK: pri kmetâvzaric**ah**
ORODNIK: s kmetâvzaric**ami**

IZVOR

↑kmetavzar

kmetâvzarka kmetâvzarke samostalnik ženskega spola

[kmetáɥzarka]

POMEN

slabšalno ženska, ki se vede prostaško, je neumna, omejena ali se ji to pripisuje; SIN.: slabšalno

kmetavzarica, slabšalno kmetica

▪ Bila je lepa in do pike urejena, prava dama, takih tudi sredi Ljubljane ni na pretek, on pa jo je obljajal s *kmetavzarko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetáɥzarka]

IPA: [kmeˈta:ɥzarka]

ednina

IMENOVALNIK: kmetâvzarka
RODILNIK: kmetâvzarke
DAJALNIK: kmetâvzarki
TOŽILNIK: kmetâvzarko
MESTNIK: pri kmetâvzarki
ORODNIK: s kmetâvzarko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetâvzarki
RODILNIK: kmetâvzark
DAJALNIK: kmetâvzark**ama**
TOŽILNIK: kmetâvzarki
MESTNIK: pri kmetâvzark**ah**
ORODNIK: s kmetâvzark**ama**

množina

IMENOVALNIK: kmetâvzarke
RODILNIK: kmetâvzark
DAJALNIK: kmetâvzark**am**
TOŽILNIK: kmetâvzarke

MESTNIK: pri kmetâvzark**ah**

ORODNIK: s kmetâvzark**ami**

TONEMSKO

[kmetáɥzarka]

IPA: [kmetá:ɥzarka]

ednina

IMENOVALNIK: kmetâvzarka
RODILNIK: kmetâvzarke
DAJALNIK: kmetâvzarki
TOŽILNIK: kmetâvzarko
MESTNIK: pri kmetâvzarki
ORODNIK: s kmetâvzarko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetâvzarki
RODILNIK: kmetâvzark
DAJALNIK: kmetâvzark**ama**
TOŽILNIK: kmetâvzarki
MESTNIK: pri kmetâvzark**ah**
ORODNIK: s kmetâvzark**ama**

množina

IMENOVALNIK: kmetâvzarke
RODILNIK: kmetâvzark
DAJALNIK: kmetâvzark**am**
TOŽILNIK: kmetâvzarke
MESTNIK: pri kmetâvzark**ah**
ORODNIK: s kmetâvzark**ami**

IZVOR

↑kmetavzar

kmetâvzarski kmetâvzarska kmetâvzarsko pridevnik

[kmetáɥzarski]

POMEN

1. slabšalno ki se vede prostaško, je neumen, omejen ali se mu to pripisuje

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Vloga *kmetavzarskega* kavboja mu je pisana na kožo.
- Dobro uro sta se drli nanj kot kakšni *kmetavzarski* baburi, preden je izgubil potrpljenje.

...

▪ Ne razumem, zakaj se izpostavljaš zaradi tega očalarja *kmetavzarskega*.

▪ Ti trot *kmetavzarski*.

1.1. slabšalno ki kaže, izraža tako stanje, vedênje

► **prid. beseda** + sam. beseda

- S svojo *kmetavzarsko* logiko sta bila prepričana, da ju hočem zastrupiti.
- Tako razmišljanje je podobno *kmetavzarski* mentaliteti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetáɥzarski]

IPA: [kmeˈta:ɥzarski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarske**ga**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**emu**
 TOŽILNIK: kmetávrzarski
 živo kmetávrzarske**ga**
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**em**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávrzarska
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**ima**
 TOŽILNIK: kmetávrzarska
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**im**
 TOŽILNIK: kmetávrzarske
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetávrzarska
 RODILNIK: kmetávrzarske
 DAJALNIK: kmetávrzarski
 TOŽILNIK: kmetávrzarsko
 MESTNIK: pri kmetávrzarski
 ORODNIK: s kmetávrzarsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**ima**
 TOŽILNIK: kmetávrzarski
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetávrzarske
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**im**
 TOŽILNIK: kmetávrzarske
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetávrzarsko
 RODILNIK: kmetávrzarske**ga**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**emu**
 TOŽILNIK: kmetávrzarsko
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**em**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**ima**

TOŽILNIK: kmetávrzarski
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetávrzarska
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**im**
 TOŽILNIK: kmetávrzarska
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**imi**

TONEMSKO

[kmetávrzarski]

IPA: [kmetá:vrzarski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarske**ga**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**emu**
 TOŽILNIK: kmetávrzarski
 živo kmetávrzarske**ga**
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**em**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávrzarska
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**ima**
 TOŽILNIK: kmetávrzarska
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**im**
 TOŽILNIK: kmetávrzarske
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetávrzarska
 RODILNIK: kmetávrzarske
 DAJALNIK: kmetávrzarski
 TOŽILNIK: kmetávrzarsko
 MESTNIK: pri kmetávrzarski
 ORODNIK: s kmetávrzarsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetávrzarski
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**ima**
 TOŽILNIK: kmetávrzarski
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**
 ORODNIK: s kmetávrzarsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetávrzarske
 RODILNIK: kmetávrzarsk**ih**
 DAJALNIK: kmetávrzarsk**im**
 TOŽILNIK: kmetávrzarske
 MESTNIK: pri kmetávrzarsk**ih**

ORODNIK: s kmetâvzarskimi
srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetâvzarsko
RODILNIK: kmetâvzarskega
DAJALNIK: kmetâvzarskemu
TOŽILNIK: kmetâvzarsko
MESTNIK: pri kmetâvzarskem
ORODNIK: s kmetâvzarskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetâvzarski
RODILNIK: kmetâvzarskih
DAJALNIK: kmetâvzarskima
TOŽILNIK: kmetâvzarski
MESTNIK: pri kmetâvzarskih
ORODNIK: s kmetâvzarskima

množina

IMENOVALNIK: kmetâvzarska
RODILNIK: kmetâvzarskih
DAJALNIK: kmetâvzarskim
TOŽILNIK: kmetâvzarska
MESTNIK: pri kmetâvzarskih
ORODNIK: s kmetâvzarskimi

IZVOR

↑kmetavzar

kmetíca kmetíce samostalnik ženskega spola

[kmetíca]

POMEN

1. ženska, ki se ukvarja s kmetovanjem

▶ **sam. beseda + sam. beseda**

društvo kmetíc | položaj kmetíc | srečanje,
tekmovanje kmetíc

- V krajevnem odboru društva *kmetíc* deluje okoli dvajset članíc, ki jih poleg ohranjanja tradicionalne domače obrti družijo drobna doživetja.
- Rade se udeležujejo vsakoletnega srečanja *kmetíc*.

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

ekološka kmetica | mlada kmetica | preprosta,
uspešna kmetica

- »Rada sem na kmetiji in rada imam živali,« pravi mlada *kmetica*.
- V prihodnosti se vidi kot uspešna *kmetica* na področju govedoreje in konjereje.

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

kmetica pripravi KAJ | kmetica sodeluje

- Na stojnici so mimoidočim ponujali sladke dobrote, ki so jih pripravile *kmetice*.
- Kot pravijo *kmetice*, želijo z delovanjem društva prispevati svoj delež k obstoju kmečkih domačij, kmečkih družin in ne nazadnje k celemu podeželskemu prostoru, iz katerega izhajajo.

...

- Invalidsko in pokojninsko je zavarovana kot *kmetica*.

2. slabšalno ženska, ki se vede prostaško, je neumna, omejena ali se ji to pripisuje; SIN.: slabšalno kmetavzarica, slabšalno kmetavzarka

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

- Ona je navadna *kmetica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetíca]

IPA: [kme'ti:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíca
RODILNIK: kmetíce
DAJALNIK: kmetíci
TOŽILNIK: kmetíco
MESTNIK: pri kmetíci
ORODNIK: s kmetíco

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíci
RODILNIK: kmetíc
DAJALNIK: kmetícama
TOŽILNIK: kmetíci
MESTNIK: pri kmetícah
ORODNIK: s kmetícama

množina

IMENOVALNIK: kmetíce
RODILNIK: kmetíc
DAJALNIK: kmetícam
TOŽILNIK: kmetíce
MESTNIK: pri kmetícah
ORODNIK: s kmetícami

TONEMSKO

[kmetíca]

IPA: [kme'ti:tsá]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíca
RODILNIK: kmetíce
DAJALNIK: kmetíci
TOŽILNIK: kmetíco
MESTNIK: pri kmetíci
ORODNIK: s kmetíco

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíci
RODILNIK: kmetíc
DAJALNIK: kmetícama
TOŽILNIK: kmetíci
MESTNIK: pri kmetícah
ORODNIK: s kmetícama

množina

IMENOVALNIK: kmetíce
RODILNIK: kmetíc
DAJALNIK: kmetícam
TOŽILNIK: kmetíce
MESTNIK: pri kmetícah
ORODNIK: s kmetícami

IZVOR

↑kmet

kmétič kmétiča in **kmetič** kmetíča samostalnik moškega

spola

[kmétič] in [kmetič]

POMEN

ekspresivno **kmet**

- Sin je končal srednjo šolo in se odločil za agronomijo, tako da bomo imeli doma *kmetiča*.
- Don Kihot nagovori preprostega *kmetiča* Sanča Panso, da mu služi kot oproda.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmétič]

IPA: [ˈkmeːtɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kmétič

RODILNIK: kmétiča

DAJALNIK: kmétiču

TOŽILNIK: kmétiča

MESTNIK: pri kmétiču

ORODNIK: s kmétičem

dvojina

IMENOVALNIK: kmétiča

RODILNIK: kmétičev

DAJALNIK: kmétičema

TOŽILNIK: kmétiča

MESTNIK: pri kmétičih

ORODNIK: s kmétičema

množina

IMENOVALNIK: kmétiči

RODILNIK: kmétičev

DAJALNIK: kmétičem

TOŽILNIK: kmétiče

MESTNIK: pri kmétičih

ORODNIK: s kmétiči

in

[kmetič]

IPA: [kmeˈtɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kmetič

RODILNIK: kmetíča

DAJALNIK: kmetíču

TOŽILNIK: kmetíča

MESTNIK: pri kmetíču

ORODNIK: s kmetíčem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíča

RODILNIK: kmetíčev

DAJALNIK: kmetíčema

TOŽILNIK: kmetíča

MESTNIK: pri kmetíčih

ORODNIK: s kmetíčema

množina

IMENOVALNIK: kmetíči

RODILNIK: kmetíčev

DAJALNIK: kmetíčem

TOŽILNIK: kmetíče

MESTNIK: pri kmetíčih

ORODNIK: s kmetíči

TONEMSKO

[kmêtič]

IPA: [kméːtɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kmêtič

RODILNIK: kmêtiča

DAJALNIK: kmêtiču

TOŽILNIK: kmêtiča

MESTNIK: pri kmêtiču

ORODNIK: s kmêtičem

dvojina

IMENOVALNIK: kmêtiča

RODILNIK: kmêtičev

DAJALNIK: kmêtičema

TOŽILNIK: kmêtiča

MESTNIK: pri kmêtičih

ORODNIK: s kmêtičema

množina

IMENOVALNIK: kmêtiči

RODILNIK: kmêtičev

DAJALNIK: kmêtičem

TOŽILNIK: kmêtiče

MESTNIK: pri kmêtičih

ORODNIK: s kmêtiči

in

[kmetič]

IPA: [kmetɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: kmetič

RODILNIK: kmetíča

DAJALNIK: kmetíču

TOŽILNIK: kmetíča

MESTNIK: pri kmetíču tudi pri kmetíču

ORODNIK: s kmetíčem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíča

RODILNIK: kmetíčev in kmetíčev

DAJALNIK: kmetíčema

TOŽILNIK: kmetíča

MESTNIK: pri kmetíčih in pri kmetíčih

ORODNIK: s kmetíčema

množina

IMENOVALNIK: kmetíči

RODILNIK: kmetíčev in kmetíčev

DAJALNIK: kmetíčem

TOŽILNIK: kmetíče

MESTNIK: pri kmetíčih in pri kmetíčih

ORODNIK: s kmetíči in s kmetíči

kmetija kmetíje samostalnik ženskega spola

[kmetíja]

POMEN

zemljišče s hišo in gospodarskimi poslopji za obdelavo zemlje, rejo živali

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

biodinamična, ekološka kmetija | domača, slovenska kmetija | gorska, hribovska, visokogorska, višinska kmetija | govedorejska, mešana, sadjarska, vinogradniška, živinorejska kmetija | izletniška, turistična kmetija | majhna, velika kmetija | odročna, opuščena, samotna, zapuščena kmetija | urejena, trdna, zaščiten kmetija

- Z avtobusom smo se pripeljali v Radovljico, kjer smo obiskali ekološko *kmetijo*.
- Naša živinorejska *kmetija* ima 12 hektarjev lastne obdelovalne zemlje in deset hektarjev gozda.
- Končal sem kmetijsko šolo in prevzel bom domačo *kmetijo*.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

dohodek kmetije | dvorišče kmetije | gospodar, lastnik, nosilec, prevzemnik kmetije | majhnost, velikost kmetije | ogled kmetije | predaja, prestrukturiranje, sanacija, struktura kmetije | preusmeritev, usmeritev kmetije | urejenost kmetije

- Gospodar *kmetije* se je zeliščarstvu začel posvečati pred približno 12 leti.
- Neugodna agrarna struktura se kaže v velikosti *kmetij*, ki v poprečju obsegajo le pet hektarjev kmetijskih površin.
- Problem je, ker so naše kmetije majhne, čeprav prestrukturiranje *kmetij* že poteka, povečuje se delež kmetij, velikih nad 10 hektarjev, in manjša delež do 5 hektarjev.

▶ **sam. beseda + na + sam. beseda v mestniku**

dopolnilna dejavnost na kmetiji | delo, opravilo, življenje na kmetiji | dohodek na kmetiji | gospodar, gospodarjenje na kmetiji | investicija, naložba na kmetiji | žival na kmetiji

- Za opravljanje dopolnilne dejavnosti na *kmetiji* mora nosilec pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda pristojna upravna enota.
- Gozd je pomemben vir dohodka na *kmetiji*.
- Od vseh opravil na *kmetiji* mi je bilo vedno najljubše delo v vinogradu.

▶ **glag. + na + sam. beseda v mestniku**

delati, pomagati, pridelati, rediti KAJ na kmetiji | gospodariti, kmetovati na kmetiji | imeti KAJ, ukvarjati se s ČIM na kmetiji | odraščati, ostati na kmetiji | preživeti, živeti na kmetiji | ustaviti se na kmetiji

- Dela je veliko, zato na *kmetiji* pomagajo vsi.

- Na naši *kmetiji* gospodarim že 40 let.
- Na svoji planinski *kmetiji* redita tibetansko govedo.

▶ **glag. + sam. beseda v tožilniku**

dedovati, predati, prevzeti kmetijo | kupiti, prodati kmetijo | obdelovati kmetijo | obiskati, ogledati si kmetijo | voditi kmetijo | zapustiti kmetijo

- Zaščiten *kmetijo* deduje tisti zakoniti dedič, ki ima namen kmetijo obdelovati in ga sporazumno določijo vsi dediči.
- Leta 1968 je kupil zapuščeno *kmetijo* z vinogradom in se lotil pridelave penečega se vina.

...

- Na ogled so dobrote in drugi izdelki s približno 20 *kmetij* iz ptujskega, škofjeloškega in belokranjskega območja ter okolice Goriških brd in Ljubljane.
- Naša *kmetija* se ukvarja z ekološko pridelavo jabolk, češenj, hrušk.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetíja]

IPA: [kme'ti:ja]

ednina

IMENOVANIK: kmetíja

RODILNIK: kmetíje

DAJALNIK: kmetíji

TOŽILNIK: kmetíjo

MESTNIK: pri kmetíji

ORODNIK: s kmetíjo

dvojina

IMENOVANIK: kmetíji

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjama

TOŽILNIK: kmetíji

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjama

množina

IMENOVANIK: kmetíje

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjam

TOŽILNIK: kmetíje

MESTNIK: pri kmetíjah

ORODNIK: s kmetíjami

TONEMSKO

[kmetíja]

IPA: [kmetí:jà]

ednina

IMENOVANIK: kmetíja

RODILNIK: kmetíje

DAJALNIK: kmetíji

TOŽILNIK: kmetíjo

MESTNIK: pri kmetíji

ORODNIK: s kmetíjo

dvojina

IMENOVANIK: kmetíji

RODILNIK: kmetíj

DAJALNIK: kmetíjama
TOŽILNIK: kmetíji
MESTNIK: pri kmetíjah
ORODNIK: s kmetíjama

množina

IMENOVALNIK: kmetíje
RODILNIK: kmetíj
DAJALNIK: kmetíjam
TOŽILNIK: kmetíje
MESTNIK: pri kmetíjah
ORODNIK: s kmetíjami

STALNE ZVEZE

čista kmetija

kmetija, na kateri se vsi aktivni družinski člani ukvarjajo samo s kmetijstvom

- Čistih kmetij je le 40 %, veliko pa je mešanih kmetij (50 %) in kmetij, ki jim sadjarstvo prinaša le dodaten vir zaslužka.
- Vzporedno z upadanjem števila čistih kmetij bo vedno več primerov, ko bo kmetijstvo pravzaprav dopolnilna dejavnost.
- V vasi, ki je bila naseljena že v rimskih časih in so se nekdam preživljali le s pomočjo zemlje, je sedaj okrog 50 gospodinjstev, čiste kmetije pa skoraj ni več.

kmetija odprtih vrat

turistična kmetija, ki ponuja domačo kulinariko, ogled kmetije, predstavitev kmetijske dejavnosti

- Na območju Horjula je več kmetij odprtih vrat, kjer vas bodo prijazno in gostoljubno sprejeli.
- Če ponudbo dobro oblikujejo, je gostov vse več in iz mnogih kmetij odprtih vrat so nastale prave turistične kmetije.
- Naša hiša je danes kmetija odprtih vrat.

samotna kmetija

višje ležeča kmetija z zemljo v enem kosu in navadno oddaljena od drugih kmetij

- Hribovske vasi in samotne kmetije so prava zakladnica starih stavb bivalnega in gospodarskega značaja; od vodnih mlinov, kozolcev, kašč, kmečkih hiš in skednjev.
- Davča je razloženo naselje samotnih kmetij v zahodnem delu Škofjeloškega hribovja.
- Na planoti smo občudovali samotne kmetije, kjer so se včasih ukvarjali z gozdarstvom za potrebe idrijskega rudnika živega srebra.

IZVOR

↑kmet

kmetíjec kmetíjca samostalnik moškega spola

[kmetíjɛc]

POMEN

kdor se poklicno ukvarja s kmetijstvom

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mlad kmetijec

- Uvod v strokovni del sejma je bila okrogla miza o prihodnosti mladih kmetijcev v povezavi z EU.

...

- Spodbuditi kaže povezovanje kmetijcev v predelavi stročnic in oljnic, saj bi lahko z združevanjem uspešneje iskali tržne niše in povečali svojo neodvisnost od posrednikov pri prodaji pridelka.
- Leto si bomo zapomnili predvsem po vročem in sušnem poletju, ki je povzročalo največ preglavic kmetijcem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetíjɛc]

IPA: [kmɛ'ti:jɛts]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjec
RODILNIK: kmetíjca
DAJALNIK: kmetíjcu
TOŽILNIK: kmetíjca
MESTNIK: pri kmetíjcu
ORODNIK: s kmetíjcem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjca
RODILNIK: kmetíjcev
DAJALNIK: kmetíjcema
TOŽILNIK: kmetíjca
MESTNIK: pri kmetíjcih
ORODNIK: s kmetíjcema

množina

IMENOVALNIK: kmetíjci
RODILNIK: kmetíjcev
DAJALNIK: kmetíjcem
TOŽILNIK: kmetíjce
MESTNIK: pri kmetíjcih
ORODNIK: s kmetíjci

TONEMSKO

[kmetíjɛc]

IPA: [kmɛ'ti:jɛts]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjec
RODILNIK: kmetíjca
DAJALNIK: kmetíjcu
TOŽILNIK: kmetíjca
MESTNIK: pri kmetíjcu
ORODNIK: s kmetíjcem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjca
RODILNIK: kmetíjcev
DAJALNIK: kmetíjcema
TOŽILNIK: kmetíjca
MESTNIK: pri kmetíjcih
ORODNIK: s kmetíjcema

množina

IMENOVALNIK: kmetj̄jci
RODILNIK: kmetj̄jcev
DAJALNIK: kmetj̄jcem
TOŽILNIK: kmetj̄jce
MESTNIK: pri kmetj̄jcih
ORODNIK: s kmetj̄jci

IZVOR

↑kmetija

kmetijski kmetijska kmetijsko pridevnik

[kmetíski]

POMEN

1. ki je v zvezi s kmeti 1. ali kmetijstvom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kmetijski inšpektor, minister, strokovnjak, svetovalec, tehnik | kmetijski izdelek, pridelek, proizvod | kmetijski pridelovalec, proizvajalec | kmetijska dejavnost, panoga, pridelava, proizvodnja | kmetijska kultura, površina, rastlina, zemlja | kmetijska ministrica, svetovalka | kmetijska politika, stroka | kmetijsko ministrstvo

- Srednja kmetijska šola mu je dala toliko znanja o *kmetijski* pridelavi, da ga mika poskusiti to tudi v praksi.
- Vinska trta ima za svoj razvoj večje toplotne zahteve kot večina ostalih *kmetijskih* rastlin pri nas.
- Zaposlen je kot *kmetijski* svetovalec.

...

▪ Občina je še vedno pretežno *kmetijska*, vendar skorajda ni kmetije, s katere ne bi vsaj nekdo hodil še v službo.

1.1. ki je namenjen za kmete 1., se uporablja pri kmetijstvu

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kmetijski kombinat, objekt, obrat | kmetijski proračun | kmetijski sejem | kmetijski stroj, traktor | kmetijska inšpekcija, trgovina, šola, zadruga | kmetijska mehanizacija, tehnika | kmetijska subvencija | kmetijsko gospodarstvo, podjetje | kmetijsko orodje

- Največji proizvajalec *kmetijske* tehnike na svetu se v zadnjih dveh letih lahko pohvali s povečano prodajo.
- Na sejmišču je bilo 12 stojnic z različnimi *kmetijskimi* orodji.
- Moški je s *kmetijskim* traktorjem z obračalnikom na travniku obračal seno.

1.2. ki ga sestavljajo, tvorijo kmetje 1.; SIN.: kmečki

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

kmetijski lobi | kmetijska organizacija

- Državni svet bo na pobudo *kmetijskega* lobija obravnaval zakon o divjadi in lovstvu.

▪ Dogodka so se udeležili številni predstavniki slovenskih *kmetijskih* nevladnih organizacij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetíski]

IPA: [kmɛ'ti:ski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetijski

RODILNIK: kmetijskega

DAJALNIK: kmetijskemu

TOŽILNIK: kmetijski

živo kmetijskega

MESTNIK: pri kmetijskem

ORODNIK: s kmetijskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetijska

RODILNIK: kmetijskih

DAJALNIK: kmetijskima

TOŽILNIK: kmetijska

MESTNIK: pri kmetijskih

ORODNIK: s kmetijskima

množina

IMENOVALNIK: kmetijski

RODILNIK: kmetijskih

DAJALNIK: kmetijskim

TOŽILNIK: kmetijske

MESTNIK: pri kmetijskih

ORODNIK: s kmetijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetijska

RODILNIK: kmetijske

DAJALNIK: kmetijski

TOŽILNIK: kmetijsko

MESTNIK: pri kmetijski

ORODNIK: s kmetijsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetijski

RODILNIK: kmetijskih

DAJALNIK: kmetijskima

TOŽILNIK: kmetijski

MESTNIK: pri kmetijskih

ORODNIK: s kmetijskima

množina

IMENOVALNIK: kmetijske

RODILNIK: kmetijskih

DAJALNIK: kmetijskim

TOŽILNIK: kmetijske

MESTNIK: pri kmetijskih

ORODNIK: s kmetijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetijsko

RODILNIK: kmetijskega

DAJALNIK: kmetijskemu

TOŽILNIK: kmetíjsko
MESTNIK: pri kmetíjskem
ORODNIK: s kmetíjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjski
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskima
TOŽILNIK: kmetíjski
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskima

množina

IMENOVALNIK: kmetíjska
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskim
TOŽILNIK: kmetíjska
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskimi

TONEMSKO

[kmetíski]

IPA: [kmetí:ski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjski
RODILNIK: kmetíjskega
DAJALNIK: kmetíjskemu
TOŽILNIK: kmetíjski
živo kmetíjskega
MESTNIK: pri kmetíjskem
ORODNIK: s kmetíjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjska
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskima
TOŽILNIK: kmetíjska
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskima

množina

IMENOVALNIK: kmetíjski
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskim
TOŽILNIK: kmetíjske
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjska
RODILNIK: kmetíjske
DAJALNIK: kmetíjski
TOŽILNIK: kmetíjsko
MESTNIK: pri kmetíjski
ORODNIK: s kmetíjsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjski
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskima
TOŽILNIK: kmetíjski
MESTNIK: pri kmetíjskih

ORODNIK: s kmetíjskima

množina

IMENOVALNIK: kmetíjske
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskim
TOŽILNIK: kmetíjske
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjsko
RODILNIK: kmetíjskega
DAJALNIK: kmetíjskemu
TOŽILNIK: kmetíjsko
MESTNIK: pri kmetíjskem
ORODNIK: s kmetíjskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjski
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskima
TOŽILNIK: kmetíjski
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskima

množina

IMENOVALNIK: kmetíjska
RODILNIK: kmetíjskih
DAJALNIK: kmetíjskim
TOŽILNIK: kmetíjska
MESTNIK: pri kmetíjskih
ORODNIK: s kmetíjskimi

IZVOR

↑kmetija

kmetíjstvo kmetíjstva samostalnik srednjega spola

[kmetístvo]

POMEN

gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s pridelovanjem hrane z obdelovanjem zemlje, rejo živali

► sam. beseda + za + sam. beseda v tožilniku

inšpektorat, odbor, oddelek, svet za kmetíjstvo | komisar, komisarka, sekretar za kmetíjstvo | komisija, ministrstvo za kmetíjstvo | minister, ministrica za kmetíjstvo | sredstva, subvencija za kmetíjstvo

- V okviru sredstev za *kmetíjstvo* je največji del namenjen za nadomestilo kmetom zaradi zniževanja tržnih cen.
- Evropski komisar za *kmetíjstvo* bi rad zmanjšal pretirano pridelavo hrane.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

dejavnost, interes, problem kmetíjstva | delež, področje, stanje kmetíjstva | inženir, inženirka kmetíjstva | konkurenčnost, pospeševanje, razvoj kmetíjstva | popis kmetíjstva | prestrukturiranje, prilagajanje, reforma kmetíjstva

- Z razvojem *kmetijstva* se je proizvodnja hrane povečala, tehnika se je posodabljala.
- Dela v ekipi s štirimi enologi in dvema inženirjema *kmetijstva*.

► **prid. beseda + sam. beseda**

ekološko, sonaravno, trajnostno kmetijstvo | ekstenzivno, industrijsko, intenzivno kmetijstvo | hribovsko kmetijstvo | konvencionalno, sodobno, tradicionalno kmetijstvo | slovensko kmetijstvo

▪ Za nekatere, ki se v ekološkem *kmetijstvu* ne vidijo, je morda sprejemljivejše integrirano *kmetijstvo*, ki je pravzaprav strokovna nadgradnja konvencionalnega *kmetijstva*.

▪ Medtem ko je pri tradicionalnem *kmetijstvu* kemičnih vlaganj malo, je ekološko *kmetijstvo* strogo nadzirano, zato pri tej metodi kmetovanja ni kemičnih pesticidov niti sintetičnih mineralnih gnojil.

► **sam. beseda + v + sam. beseda v mestniku**

delo v kmetijstvu | dogajanje, sprememba v kmetijstvu | dohodek, plačilo, podpora, subvencije v kmetijstvu | dopolnilna dejavnost v kmetijstvu | intervencija, naložba, ukrep v kmetijstvu | nesreča, suša, škoda, težave v kmetijstvu | razmere, stanje v kmetijstvu | uporaba česa v kmetijstvu

▪ S preišljenimi ukrepi v *kmetijstvu* bi se izognili marsikateri škodi.

▪ Vedno bolj je jasno, da brez dobrega znanja ni dohodka v *kmetijstvu*.

► **glag. + z/s + sam. beseda v orodniku**

preživljati se, ukvarjati se s kmetijstvom

▪ V občini se kar okrog tretjina prebivalcev ukvarja s *kmetijstvom*, a ni skoraj nobene kmetije, ki bi se preživljala samo s to dejavnostjo.

▪ Številne indijanske skupnosti se preživljajo s *kmetijstvom* in ribištvom.

...

▪ V prihodnjih desetletjih bo v Evropi le še do dva odstotka prebivalcev živel od *kmetijstva*.

▪ Kmetje morajo ogromno vedeti o strupih, ki jih uporabljajo v *kmetijstvu*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetístvo]

IPA: [kmeˈti:stvɔ]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjstvo

RODILNIK: kmetíjstva

DAJALNIK: kmetíjstvu

TOŽILNIK: kmetíjstvo

MESTNIK: pri kmetíjstvu

ORODNIK: s kmetíjstvom

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjstvi

RODILNIK: kmetíjstev

DAJALNIK: kmetíjstvom

TOŽILNIK: kmetíjstvi

MESTNIK: pri kmetíjstvih

ORODNIK: s kmetíjstvom

množina

IMENOVALNIK: kmetíjstva

RODILNIK: kmetíjstev

DAJALNIK: kmetíjstvom

TOŽILNIK: kmetíjstva

MESTNIK: pri kmetíjstvih

ORODNIK: s kmetíjstvi

TONEMSKO

[kmetístvo]

IPA: [kmeˈti:stvɔ]

ednina

IMENOVALNIK: kmetíjstvo

RODILNIK: kmetíjstva

DAJALNIK: kmetíjstvu

TOŽILNIK: kmetíjstvo

MESTNIK: pri kmetíjstvu

ORODNIK: s kmetíjstvom

dvojina

IMENOVALNIK: kmetíjstvi

RODILNIK: kmetíjstev

DAJALNIK: kmetíjstvom

TOŽILNIK: kmetíjstvi

MESTNIK: pri kmetíjstvih

ORODNIK: s kmetíjstvom

množina

IMENOVALNIK: kmetíjstva

RODILNIK: kmetíjstev

DAJALNIK: kmetíjstvom

TOŽILNIK: kmetíjstva

MESTNIK: pri kmetíjstvih

ORODNIK: s kmetíjstvi

IZVOR

↑kmetija

kmétov kmétova kmétovo pridevnik

[kmétoʊ kmétova kmétovo]

POMEN

1. ki je v zvezi s kmetom 1., pripada kmetu 1.

► **prid. beseda + sam. beseda**

kmetov pridelek

▪ Skoraj ni bilo *kmetovega* pridelka in izdelka, ki se v tem ali onem kraju ne bi znašel na božični mizi.

▪ Zgradba je popolnoma mehanizirana, tako da je *kmetovo* delo na kmetiji lažje in poenostavljeno.

▪ Na *kmetovo* žalost je mimo pripeljal vlak in zbil žival.

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem razmerju s kmetom 1.

► **prid. beseda + sam. beseda**

kmetov sin | kmetova hči, žena

▪ Rodil se je 5. februarja 1920 kot *kmetov* sin, se izučil za čevljarja, delal doma in po malem čevljaril.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmétou̯ kmétova kmétovo]

IPA: [ˈkmeːtɔ̯ ˈkmeːtɔva ˈkmeːtɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétov

RODILNIK: kmétov**ega**

DAJALNIK: kmétov**emu**

TOŽILNIK: kmétov

živo kmétov**ega**

MESTNIK: pri kmétov**em**

ORODNIK: s kmétov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétova

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**ima**

TOŽILNIK: kmétova

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétovi

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**im**

TOŽILNIK: kmétove

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétova

RODILNIK: kmétove

DAJALNIK: kmétovi

TOŽILNIK: kmétovo

MESTNIK: pri kmétovi

ORODNIK: s kmétov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovi

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**ima**

TOŽILNIK: kmétovi

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétove

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**im**

TOŽILNIK: kmétove

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétovo

RODILNIK: kmétov**ega**

DAJALNIK: kmétov**emu**

TOŽILNIK: kmétovo

MESTNIK: pri kmétov**em**

ORODNIK: s kmétov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovi

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**ima**

TOŽILNIK: kmétovi

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétova

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**im**

TOŽILNIK: kmétova

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**imi**

TONEMSKO

[kmétou̯ kmétova kmétovo]

IPA: [kmèːtɔ̯ kmèːtɔva kmèːtɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétov

RODILNIK: kmétov**ega**

DAJALNIK: kmétov**emu**

TOŽILNIK: kmétov

živo kmétov**ega**

MESTNIK: pri kmétov**em**

ORODNIK: s kmétov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétova

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**ima**

TOŽILNIK: kmétova

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétovi

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**im**

TOŽILNIK: kmétove

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétova

RODILNIK: kmétove

DAJALNIK: kmétovi

TOŽILNIK: kmétovo

MESTNIK: pri kmétovi

ORODNIK: s kmétov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovi

RODILNIK: kmétov**ih**

DAJALNIK: kmétov**ima**

TOŽILNIK: kmétovi

MESTNIK: pri kmétov**ih**

ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétove
RODILNIK: kmétov**ih**
DAJALNIK: kmétov**im**
TOŽILNIK: kmétove
MESTNIK: pri kmétov**ih**
ORODNIK: s kmétov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétovo
RODILNIK: kmétov**ega**
DAJALNIK: kmétov**emu**
TOŽILNIK: kmétovo
MESTNIK: pri kmétov**em**
ORODNIK: s kmétov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovi
RODILNIK: kmétov**ih**
DAJALNIK: kmétov**ima**
TOŽILNIK: kmétovi
MESTNIK: pri kmétov**ih**
ORODNIK: s kmétov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétova
RODILNIK: kmétov**ih**
DAJALNIK: kmétov**im**
TOŽILNIK: kmétova
MESTNIK: pri kmétov**ih**
ORODNIK: s kmétov**imi**

FRAZEOLOGIJA

Gozd je kmetova banka.

izraža, da je gozd za kmeta zelo pomemben, koristen

▪ Če le ni najhujša nuja, se iz gozda raje jemlje manj kot več, saj *je gozd kmetova banka*.

IZVOR

↑kmet

kmetoválec kmetováľca samostalnik moškega spola

[kmetováľec kmetováľca] tudi [kmetováľec kmetováľca]

POMEN

kdor se poklicno ukvarja s kmetovanjem

► prid. beseda + **sam. beseda**

ekološki kmetovalec | mlad kmetovalec | napreden kmetovalec | pomurski, prekmurski kmetovalec

- V živinoreji ekološki *kmetovalci* skrbijo za ravnovesje med dobro prirejo in zdravjem, dolgoživostjo in dobrim počutjem živali.
- Na voljo so zelo ugodni krediti in nepovratna sredstva za mlade *kmetovalce*.
- Prizadete *kmetovalce* pozivajo, naj škodo na poljščinah čimprej prijavijo na občini.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kmetovalci potrebujejo, uporabljajo KAJ

- *Kmetovalci* so ponujali sadje, zelenjavo, med, kruh in pecivo.
- Pri prezimovanju na pašniku potrebuje *kmetovalec* več znanja, upoštevati mora določene zahteve živali.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

obveščati, vabiti kmetovalce

- Kmetijska svetovalna služba obvešča *kmetovalce*, da organizira testiranje škropilnih agregatov.
- Nihče ni pričakoval, da bo sredi aprila *kmetovalce* prizadela zmrzal tudi v Istri.

...

- Z reformo se poskuša pomagati vsem *kmetovalcem*, ne le tistim v najtežjih pogojih pridelave.
- Večina *kmetovalcev* gnoji z naravnimi in mineralnimi gnojili.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetováľec kmetováľca] tudi [kmetováľec kmetováľca]

IPA: [kmetová:ľets kmetová:ľtsa] tudi [kmetová:ľets kmetová:ľtsa]

ednina

IMENOVALNIK: kmetováľec
RODILNIK: kmetováľca
DAJALNIK: kmetováľcu
TOŽILNIK: kmetováľca
MESTNIK: pri kmetováľcu
ORODNIK: s kmetováľcem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetováľca
RODILNIK: kmetováľcev
DAJALNIK: kmetováľcema
TOŽILNIK: kmetováľca
MESTNIK: pri kmetováľcih
ORODNIK: s kmetováľcema

množina

IMENOVALNIK: kmetováľci
RODILNIK: kmetováľcev
DAJALNIK: kmetováľcem
TOŽILNIK: kmetováľce
MESTNIK: pri kmetováľcih
ORODNIK: s kmetováľci

TONEMSKO

[kmetováľec kmetováľca] tudi [kmetováľec kmetováľca]

IPA: [kmetová:ľets kmetová:ľtsa] tudi [kmetová:ľets kmetová:ľtsa]

ednina

IMENOVALNIK: kmetováľec
RODILNIK: kmetováľca
DAJALNIK: kmetováľcu
TOŽILNIK: kmetováľca
MESTNIK: pri kmetováľcu
ORODNIK: s kmetováľcem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetováľca

RODILNIK: kmetovâlcev
DAJALNIK: kmetovâlcema
TOŽILNIK: kmetovâlca
MESTNIK: pri kmetovâlcih
ORODNIK: s kmetovâlcema

množina

IMENOVALNIK: kmetovâlci
RODILNIK: kmetovâlcev
DAJALNIK: kmetovâlcem
TOŽILNIK: kmetovâlce
MESTNIK: pri kmetovâlcih
ORODNIK: s kmetovâlci

BESEDOTVORJE

ženski spol: kmetovalka

IZVOR

↑kmetovati

kmetovâlka kmetovâlke samostalnik ženskega spola

[kmetováuka] tudi [kmetováka]

POMEN

ženska, ki se poklicno ukvarja s kmetovanjem

- Program je nadaljevanje triletnega poklicnega šolanja za kmetovalce in *kmetovalke*.
- Ekološko *kmetovalko* smo povprašali o kolobarjenju.
- Po poklicu je *kmetovalka* in gospodinja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetováuka] tudi [kmetováka]

IPA: [kmeto'va:uka] tudi [kmeto'va:lka]

ednina

IMENOVALNIK: kmetovâlka
RODILNIK: kmetovâlke
DAJALNIK: kmetovâlki
TOŽILNIK: kmetovâlko
MESTNIK: pri kmetovâlki
ORODNIK: s kmetovâlko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetovâlki
RODILNIK: kmetovâlk
DAJALNIK: kmetovâlkama
TOŽILNIK: kmetovâlki
MESTNIK: pri kmetovâlkah
ORODNIK: s kmetovâlkama

množina

IMENOVALNIK: kmetovâlke
RODILNIK: kmetovâlk
DAJALNIK: kmetovâlkam
TOŽILNIK: kmetovâlke
MESTNIK: pri kmetovâlkah
ORODNIK: s kmetovâlkami

TONEMSKO

[kmetováuka] tudi [kmetováka]

IPA: [kmetová:ukà] tudi [kmetová:lka]

ednina

IMENOVALNIK: kmetovâlka
RODILNIK: kmetovâlke
DAJALNIK: kmetovâlki
TOŽILNIK: kmetovâlko
MESTNIK: pri kmetovâlki
ORODNIK: s kmetovâlko

dvojina

IMENOVALNIK: kmetovâlki
RODILNIK: kmetovâlk
DAJALNIK: kmetovâlkama
TOŽILNIK: kmetovâlki
MESTNIK: pri kmetovâlkah
ORODNIK: s kmetovâlkama

množina

IMENOVALNIK: kmetovâlke
RODILNIK: kmetovâlk
DAJALNIK: kmetovâlkam
TOŽILNIK: kmetovâlke
MESTNIK: pri kmetovâlkah
ORODNIK: s kmetovâlkami

IZVOR

↑kmetovalec

kmetovánje kmetovánja in **kmétovanje**

kmétovanja samostalnik srednjega spola

[kmetovánje] in [kmétovanje]

POMEN

pridelovanje hrane z obdelovanjem zemlje, rejo živali

► prid. beseda + **sam. beseda**

bio, biodinamično, biološko, ekološko kmetovanje | ekstenzivno, intenzivno kmetovanje | integrirano, konvencionalno, organsko, trajnostno kmetovanje | ČEMU prijazno, sonaravno kmetovanje | umno kmetovanje

- Pri integriranem *kmetovanju* je še dovoljena uporaba določenih sredstev za zatiranje škodljivcev, pri ekološkem pa ne.
- Pri kmetijstvu bo poudarek na okolju prijaznem *kmetovanju* in ekonomični pridelavi, ki je primerljiva z evropskimi standardi.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

intenzivnost kmetovanja | metoda, način, oblika kmetovanja | možnost, pogoji, razmere kmetovanja | opuščanje kmetovanja | problematika kmetovanja | tradicija kmetovanja

- Za ekološki način *kmetovanja* je pomembno nenehno izpopolnjevanje znanja.
- S tradicionalnimi metodami *kmetovanja*, kakršni sta kolobarjenje in uporaba naravnih gnojil, varujejo naravo in zmanjšujejo onesnaževanje okolja.

- ▶ **sam. beseda + za + sam. beseda v tožilniku**
 možnosti, pogoji, razmere za kmetovanje | plačilo
 za kmetovanje | standardi za kmetovanje |
 zanimanje za kmetovanje
 - Pašna področja večinoma ležijo na področjih z omejenimi pogoji za *kmetovanje*.
 - V zadnjih letih je zanimanje za ekološko *kmetovanje* naraslo.

...

- Kmečka tržnica je pomembna pridobitev za mnoge, ki se ukvarjajo s *kmetovanjem* in dopolnilno dejavnostjo, saj lahko tako neposredno prodajo svoje izdelke.
- Nekoč prizadevni kmetje opuščajo *kmetovanje*, ker se jim račun ne izide.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetová:nje]

IPA: [kmetɔ'va:nje]

ednina

IMENOVALNIK: kmetová:nje

RODILNIK: kmetová:nja

DAJALNIK: kmetová:nju

TOŽILNIK: kmetová:nje

MESTNIK: pri kmetová:nju

ORODNIK: s kmetová:njem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetová:nji

RODILNIK: kmetová:nj

DAJALNIK: kmetová:njema

TOŽILNIK: kmetová:nji

MESTNIK: pri kmetová:njih

ORODNIK: s kmetová:njema

množina

IMENOVALNIK: kmetová:nja

RODILNIK: kmetová:nj

DAJALNIK: kmetová:njem

TOŽILNIK: kmetová:nja

MESTNIK: pri kmetová:njih

ORODNIK: s kmetová:nji

in

[kmětovanje]

IPA: ['kme:tɔvanje]

ednina

IMENOVALNIK: kmětovanje

RODILNIK: kmětovanja

DAJALNIK: kmětovanju

TOŽILNIK: kmětovanje

MESTNIK: pri kmětovanju

ORODNIK: s kmětovanjem

dvojina

IMENOVALNIK: kmětovanji

RODILNIK: kmětovanj

DAJALNIK: kmětovanjema

TOŽILNIK: kmětovanji

MESTNIK: pri kmětovanjih

ORODNIK: s kmětovanjema

množina

IMENOVALNIK: kmětovanja

RODILNIK: kmětovanj

DAJALNIK: kmětovanjem

TOŽILNIK: kmětovanja

MESTNIK: pri kmětovanjih

ORODNIK: s kmětovanji

TONEMSKO

[kmetová:nje]

IPA: [kmetɔ'va:njè]

ednina

IMENOVALNIK: kmetová:nje

RODILNIK: kmetová:nja

DAJALNIK: kmetová:nju

TOŽILNIK: kmetová:nje

MESTNIK: pri kmetová:nju

ORODNIK: s kmetová:njem

dvojina

IMENOVALNIK: kmetová:nji

RODILNIK: kmetová:nj

DAJALNIK: kmetová:njema

TOŽILNIK: kmetová:nji

MESTNIK: pri kmetová:njih

ORODNIK: s kmetová:njema

množina

IMENOVALNIK: kmetová:nja

RODILNIK: kmetová:nj

DAJALNIK: kmetová:njem

TOŽILNIK: kmetová:nja

MESTNIK: pri kmetová:njih

ORODNIK: s kmetová:nji

in

[kmětovanje]

IPA: [kmè:tɔvanje]

ednina

IMENOVALNIK: kmětovanje

RODILNIK: kmětovanja

DAJALNIK: kmětovanju

TOŽILNIK: kmětovanje

MESTNIK: pri kmětovanju

ORODNIK: s kmětovanjem

dvojina

IMENOVALNIK: kmětovanji in kmětovanji

RODILNIK: kmětovanj

DAJALNIK: kmětovanjema in kmětovanjema

TOŽILNIK: kmětovanji in kmětovanji

MESTNIK: pri kmětovanjih

ORODNIK: s kmětovanjema in s kmětovanjema

množina

IMENOVALNIK: kmětovanja

RODILNIK: kmětovanj

DAJALNIK: kmětovanjem

TOŽILNIK: kmětovanja

MESTNIK: pri kmětovanjih

ORODNIK: s kmětovanji

IZVOR

↑kmetovati

kmetováti kmetújem tudi **kmétovati** kmétujem

nedovršni glagol

[kmetováti] tudi [kmétovati]

POMEN

pridelovati hrano z obdelovanjem zemlje, rejo živali

▶ glag. + **glag. v nedoločniku**

nehati, prenehati, začeti kmetovati | splaćati se kmetovati | učiti se kmetovati | znati, želeli kmetovati

▪ Male kmetije ne morejo več konkurirati ceneni uvoženi hrani, zato se kmetijci sprašujejo, ali se še splača *kmetovati*.

▪ Podedovana njiva lahko za nekoga, ki zna *kmetovati*, pomeni pravo bogastvo.

▪ Dobesedno iz nič sta začela *kmetovati* na podedovani stari domačiji.

▶ prisl. + **glag.**

doma kmetovati | ekološko, intenzivno kmetovati | pridno, resno kmetovati | uspešno kmetovati

▪ Kmet, ki hoče ekološko *kmetovati*, se s podpisom pogodbe zaveže, da bo spoštoval standarde, tudi tiste o prosti reji živali.

▪ Še vedno uspešno *kmetuje*, kljub temu da pogoji za kmetovanje v teh časih niso posebej ugodni.

...

▪ Že dolga leta *kmetuje* po ekoloških načelih, vso krmo za živino prideluje doma, kar je pogoj za ta način pridelave hrane.

▪ Oče in mati *kmetujeta* na sedmih hektarih zemlje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmetováti]

IPA: [kmetɔ'va:ti]

NEDOLOČNIK: kmetováti

NAMENILNIK: kmetovát

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kmetújem

2. OSEBA: kmetúješ

3. OSEBA: kmetúje

dvojina

1. OSEBA: kmetújeva

2. OSEBA: kmetújeta

3. OSEBA: kmetújeta

množina

1. OSEBA: kmetújemo

2. OSEBA: kmetújete

3. OSEBA: kmetújejo

velelnik

ednina

2. OSEBA: kmetúj

dvojina

1. OSEBA: kmetújva

2. OSEBA: kmetújta

množina

1. OSEBA: kmetújmo

2. OSEBA: kmetújte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: kmetovál

DVOJINA: kmetovála

MNOŽINA: kmetováli

ženski spol

EDNINA: kmetovála

DVOJINA: kmetováli

MNOŽINA: kmetovále

srednji spol

EDNINA: kmetoválo

DVOJINA: kmetováli

MNOŽINA: kmetovála

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóč

RODILNIK: kmetujóčega

DAJALNIK: kmetujóčemu

TOŽILNIK: kmetujóč

živo kmetujóčega

MESTNIK: pri kmetujóčem

ORODNIK: s kmetujóčim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóča

RODILNIK: kmetujóčih

DAJALNIK: kmetujóčima

TOŽILNIK: kmetujóča

MESTNIK: pri kmetujóčih

ORODNIK: s kmetujóčima

množina

IMENOVALNIK: kmetujóči

RODILNIK: kmetujóčih

DAJALNIK: kmetujóčim

TOŽILNIK: kmetujóče

MESTNIK: pri kmetujóčih

ORODNIK: s kmetujóčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóča

RODILNIK: kmetujóče

DAJALNIK: kmetujóči

TOŽILNIK: kmetujóčo

MESTNIK: pri kmetujóči

ORODNIK: s kmetujóčo

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóči

RODILNIK: kmetujóčih

DAJALNIK: kmetujóčima

TOŽILNIK: kmetujóči

MESTNIK: pri kmetujóčih

ORODNIK: s kmetujóčima

množina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóč**ega**
DAJALNIK: kmetujóč**emu**
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóč**em**
ORODNIK: s kmetujóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóč**i**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóč**i**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóč**a**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóč**a**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: kmetov**áje**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: kmetován**je**
RODILNIK: kmetován**ja**
DAJALNIK: kmetován**ju**
TOŽILNIK: kmetován**je**
MESTNIK: pri kmetován**ju**
ORODNIK: s kmetován**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetován**ji**
RODILNIK: kmetován**j**
DAJALNIK: kmetován**jema**
TOŽILNIK: kmetován**ji**
MESTNIK: pri kmetován**jih**
ORODNIK: s kmetován**jema**

množina

IMENOVALNIK: kmetován**ja**
RODILNIK: kmetován**j**
DAJALNIK: kmetován**jem**
TOŽILNIK: kmetován**ja**
MESTNIK: pri kmetován**jih**
ORODNIK: s kmetován**ji**

tudi

[kmétovati]

IPA: [ˈkmeːtɔvati]

NEDOLOČNIK: kmétovati

NAMENILNIK: kmétovat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kmétuj**em**
2. OSEBA: kmétuj**eš**
3. OSEBA: kmétuj**e**

dvojina

1. OSEBA: kmétuj**eva**
2. OSEBA: kmétuj**eta**
3. OSEBA: kmétuj**eta**

množina

1. OSEBA: kmétuj**emo**
2. OSEBA: kmétuj**ete**
3. OSEBA: kmétuj**ejo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: kmétuj

dvojina

1. OSEBA: kmétuj**va**
2. OSEBA: kmétuj**ta**

množina

1. OSEBA: kmétuj**mo**
2. OSEBA: kmétuj**te**

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: kmétoval
DVOJINA: kmétovala
MNOŽINA: kmétovali

ženski spol

EDNINA: kmétovala
DVOJINA: kmétovali
MNOŽINA: kmétovale

srednji spol

EDNINA: kmétovalo
DVOJINA: kmétovali
MNOŽINA: kmétovala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóč
RODILNIK: kmetujóč**ega**
DAJALNIK: kmetujóč**emu**
TOŽILNIK: kmetujóč
 živo kmetujóč**ega**
MESTNIK: pri kmetujóč**em**
ORODNIK: s kmetujóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóč**a**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóč**a**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóč**i**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóč**e**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**

ORODNIK: s kmetujóč**imi**
ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóča
RODILNIK: kmetujóče
DAJALNIK: kmetujóči
TOŽILNIK: kmetujóčo
MESTNIK: pri kmetujóči
ORODNIK: s kmetujóčo

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóči
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóči
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóč**ega**
DAJALNIK: kmetujóč**emu**
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóč**em**
ORODNIK: s kmetujóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóči
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóči
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóča
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóča
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**imi**

DELEŽJE NA **-aje**: kmetov**áje**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: kmétovanje
RODILNIK: kmétovan**ja**
DAJALNIK: kmétovan**ju**
TOŽILNIK: kmétovanje
MESTNIK: pri kmétovan**ju**
ORODNIK: s kmétovan**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovan**ji**
RODILNIK: kmétovan**j**
DAJALNIK: kmétovan**jema**

TOŽILNIK: kmétovan**ji**
MESTNIK: pri kmétovan**jih**
ORODNIK: s kmétovan**jema**

množina

IMENOVALNIK: kmétovan**ja**
RODILNIK: kmétovan**j**
DAJALNIK: kmétovan**jem**
TOŽILNIK: kmétovan**ja**
MESTNIK: pri kmétovan**jih**
ORODNIK: s kmétovan**ji**

TONEMSKO

[kmetováti]

IPA: [kmetová:ti]

NEDOLOČNIK: kmetováti

NAMENILNIK: kmetováť

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kmetú**jem**
2. OSEBA: kmetú**ješ**
3. OSEBA: kmetú**je**

dvojina

1. OSEBA: kmetú**jeva**
2. OSEBA: kmetú**jeta**
3. OSEBA: kmetú**jeta**

množina

1. OSEBA: kmetú**jemo**
2. OSEBA: kmetú**jete**
3. OSEBA: kmetú**jejo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: kmetú**j**

dvojina

1. OSEBA: kmetú**jva**
2. OSEBA: kmetú**jta**

množina

1. OSEBA: kmetú**jmo**
2. OSEBA: kmetú**jte**

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: kmetová**l**
DVOJINA: kmetová**la**
MNOŽINA: kmetová**li**

ženski spol

EDNINA: kmetová**la**
DVOJINA: kmetová**li**
MNOŽINA: kmetová**le**

srednji spol

EDNINA: kmetová**lo**
DVOJINA: kmetová**li**
MNOŽINA: kmetová**la**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóč tudi kmetujóč
RODILNIK: kmetujóč**ega**
DAJALNIK: kmetujóč**emu**
TOŽILNIK: kmetujóč tudi kmetujóč
živo kmetujóč**ega**

MESTNIK: pri kmetujóčem
ORODNIK: s kmetujóčim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóča
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčima
TOŽILNIK: kmetujóča
MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčima

množina

IMENOVALNIK: kmetujóči
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčim
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóča
RODILNIK: kmetujóče
DAJALNIK: kmetujóči
TOŽILNIK: kmetujóčo
MESTNIK: pri kmetujóči
ORODNIK: s kmetujóčo

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóči
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčima
TOŽILNIK: kmetujóči
MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčima

množina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčim
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóče
RODILNIK: kmetujóčega
DAJALNIK: kmetujóčemu
TOŽILNIK: kmetujóče
MESTNIK: pri kmetujóčem
ORODNIK: s kmetujóčim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóči
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčima
TOŽILNIK: kmetujóči
MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčima

množina

IMENOVALNIK: kmetujóča
RODILNIK: kmetujóčih
DAJALNIK: kmetujóčim
TOŽILNIK: kmetujóča

MESTNIK: pri kmetujóčih
ORODNIK: s kmetujóčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetován
RODILNIK: kmetovánega
DAJALNIK: kmetovánemu
TOŽILNIK: kmetován
živo kmetovánega
MESTNIK: pri kmetovánem
ORODNIK: s kmetovánim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetována
RODILNIK: kmetovánih
DAJALNIK: kmetovánima
TOŽILNIK: kmetována
MESTNIK: pri kmetovánih
ORODNIK: s kmetovánima

množina

IMENOVALNIK: kmetováni
RODILNIK: kmetovánih
DAJALNIK: kmetovánim
TOŽILNIK: kmetováne
MESTNIK: pri kmetovánih
ORODNIK: s kmetovánimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetována
RODILNIK: kmetováne
DAJALNIK: kmetováni
TOŽILNIK: kmetováno
MESTNIK: pri kmetováni
ORODNIK: s kmetováno

dvojina

IMENOVALNIK: kmetováni
RODILNIK: kmetovánih
DAJALNIK: kmetovánima
TOŽILNIK: kmetováni
MESTNIK: pri kmetovánih
ORODNIK: s kmetovánima

množina

IMENOVALNIK: kmetováne
RODILNIK: kmetovánih
DAJALNIK: kmetovánim
TOŽILNIK: kmetováne
MESTNIK: pri kmetovánih
ORODNIK: s kmetovánimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetováno
RODILNIK: kmetovánega
DAJALNIK: kmetovánemu
TOŽILNIK: kmetováno
MESTNIK: pri kmetovánem
ORODNIK: s kmetovánim

dvojina

IMENOVALNIK: kmetováni

RODILNIK: kmetováni**h**
DAJALNIK: kmetováni**ma**
TOŽILNIK: kmetováni
MESTNIK: pri kmetováni**h**
ORODNIK: s kmetováni**ma**

množina

IMENOVALNIK: kmetována
RODILNIK: kmetováni**h**
DAJALNIK: kmetováni**m**
TOŽILNIK: kmetována
MESTNIK: pri kmetováni**h**
ORODNIK: s kmetováni**mi**

DELEŽJE NA *-aje*: kmetová**je**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: kmetovânje
RODILNIK: kmetovânj**a**
DAJALNIK: kmetovânj**u**
TOŽILNIK: kmetovânje
MESTNIK: pri kmetovânj**u**
ORODNIK: s kmetovânj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetovânji
RODILNIK: kmetovânj
DAJALNIK: kmetovânj**ema**
TOŽILNIK: kmetovânji
MESTNIK: pri kmetovânj**ih**
ORODNIK: s kmetovânj**ema**

množina

IMENOVALNIK: kmetovânja
RODILNIK: kmetovânj
DAJALNIK: kmetovânj**em**
TOŽILNIK: kmetovânja
MESTNIK: pri kmetovânj**ih**
ORODNIK: s kmetovânj**i**

tudi

[kmétovati]

IPA: [kmè:tóvati]

NEDOLOČNIK: kmétovati

NAMENILNIK: kmétovat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: kmétuj**em**
2. OSEBA: kmétuješ
3. OSEBA: kmétuje

dvojina

1. OSEBA: kmétuje**va**
2. OSEBA: kmétuje**ta**
3. OSEBA: kmétuje**ta**

množina

1. OSEBA: kmétuje**mo**
2. OSEBA: kmétuje**te**
3. OSEBA: kmétuje**jo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: kmétuj

dvojina

1. OSEBA: kmétuj**va**
2. OSEBA: kmétuj**ta**

množina

1. OSEBA: kmétuj**mo**
2. OSEBA: kmétuj**te**

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: kmétoval
DVOJINA: kmétoval**a**
MNOŽINA: kmétoval**i**

ženski spol

EDNINA: kmétoval**a**
DVOJINA: kmétoval**i**
MNOŽINA: kmétoval**e**

srednji spol

EDNINA: kmétoval**o**
DVOJINA: kmétoval**i**
MNOŽINA: kmétoval**a**

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóč tudi kmetujóč
RODILNIK: kmetujóč**ega**
DAJALNIK: kmetujóč**emu**
TOŽILNIK: kmetujóč tudi kmetujóč
živo kmetujóč**ega**
MESTNIK: pri kmetujóč**em**
ORODNIK: s kmetujóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóč**a**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóč**a**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóč**i**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**im**
TOŽILNIK: kmetujóč**e**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**
ORODNIK: s kmetujóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóč**a**
RODILNIK: kmetujóč**e**
DAJALNIK: kmetujóč**i**
TOŽILNIK: kmetujóč**o**
MESTNIK: pri kmetujóč**i**
ORODNIK: s kmetujóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóč**i**
RODILNIK: kmetujóč**ih**
DAJALNIK: kmetujóč**ima**
TOŽILNIK: kmetujóč**i**
MESTNIK: pri kmetujóč**ih**

ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóče

RODILNIK: kmetujóč**ih**

DAJALNIK: kmetujóč**im**

TOŽILNIK: kmetujóče

MESTNIK: pri kmetujóč**ih**

ORODNIK: s kmetujóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmetujóče

RODILNIK: kmetujóč**ega**

DAJALNIK: kmetujóč**emu**

TOŽILNIK: kmetujóče

MESTNIK: pri kmetujóč**em**

ORODNIK: s kmetujóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmetujóč**i**

RODILNIK: kmetujóč**ih**

DAJALNIK: kmetujóč**ima**

TOŽILNIK: kmetujóč**i**

MESTNIK: pri kmetujóč**ih**

ORODNIK: s kmetujóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmetujóč**a**

RODILNIK: kmetujóč**ih**

DAJALNIK: kmetujóč**im**

TOŽILNIK: kmetujóč**a**

MESTNIK: pri kmetujóč**ih**

ORODNIK: s kmetujóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétovan

RODILNIK: kmétovan**ega**

DAJALNIK: kmétovan**emu**

TOŽILNIK: kmétovan

živo kmétovan**ega**

MESTNIK: pri kmétovan**em**

ORODNIK: s kmétovan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovana

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**ima**

TOŽILNIK: kmétovana

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétovani

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**im**

TOŽILNIK: kmétovane

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétovana

RODILNIK: kmétovane

DAJALNIK: kmétovani

TOŽILNIK: kmétovano

MESTNIK: pri kmétovani

ORODNIK: s kmétovano

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovani

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**ima**

TOŽILNIK: kmétovani

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétovane

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**im**

TOŽILNIK: kmétovane

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétovano

RODILNIK: kmétovan**ega**

DAJALNIK: kmétovan**emu**

TOŽILNIK: kmétovano

MESTNIK: pri kmétovan**em**

ORODNIK: s kmétovan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovani

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**ima**

TOŽILNIK: kmétovani

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**ima**

množina

IMENOVALNIK: kmétovana

RODILNIK: kmétovan**ih**

DAJALNIK: kmétovan**im**

TOŽILNIK: kmétovana

MESTNIK: pri kmétovan**ih**

ORODNIK: s kmétovan**imi**

DELEŽJE NA **-aje**: kmetov**aje**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: kmétovanje

RODILNIK: kmétovan**ja**

DAJALNIK: kmétovan**ju**

TOŽILNIK: kmétovan**je**

MESTNIK: pri kmétovan**ju**

ORODNIK: s kmétovan**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: kmétovan**ji** in kmétovan**ji**

RODILNIK: kmétovan**j**

DAJALNIK: kmétovan**jema** in kmétovan**jema**

TOŽILNIK: kmétovan**ji** in kmétovan**ji**

MESTNIK: pri kmétovan**jih**

ORODNIK: s kmétovan**jema** in s

kmétovan**jema**

množina

IMENOVALNIK: kmêtovanja
RODILNIK: kmêtovanj
DAJALNIK: kmêtovanjem
TOŽILNIK: kmêtovanja
MESTNIK: pri kmêtovanjih
ORODNIK: s kmêtovanji

IZVOR
↑kmet

kmétski kmétska kmétsko pridevnik

[kmétski]

POMEN

1. ki je v zvezi s kmeti 1.; SIN.: kmečki

► **prid. beseda** + sam. beseda

- K zbirki v krajevnem muzeju sodi etnološki del, ki priča o *kmetskem* življenju.
- Uporabljal je sočne, barvite besede iz *kmetskega* govora.
- Hitenja ni, čas za druženje in kupico se navkljub kopici nedokončanih *kmetskih* opravil vedno najde.

2. ki opisuje življenje, dejavnost kmetov 1.; SIN.: kmečki

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Fran Finžgar je v *kmetski* povesti uporabljal kmetsko besedišče, domačo stavčno obliko in slog.
- Meščanska in *kmetska* drama sta nadaljevali tradicionalno obliko realistične dramatike.
- Pisal je črtice, socialne povesti z idealizirano podobo delavskega življenja, novele in romane s prekmursko *kmetsko* tematiko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmétski]

IPA: [ˈkmeːtski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétski

RODILNIK: kmétskega

DAJALNIK: kmétskemu

TOŽILNIK: kmétski

živo kmétskega

MESTNIK: pri kmétskem

ORODNIK: s kmétskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmétska

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskima

TOŽILNIK: kmétska

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskima

množina

IMENOVALNIK: kmétski

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskim

TOŽILNIK: kmétske

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétska

RODILNIK: kmétske

DAJALNIK: kmétski

TOŽILNIK: kmétsko

MESTNIK: pri kmétski

ORODNIK: s kmétsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmétski

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskima

TOŽILNIK: kmétski

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskima

množina

IMENOVALNIK: kmétske

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskim

TOŽILNIK: kmétske

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmétsko

RODILNIK: kmétskega

DAJALNIK: kmétskemu

TOŽILNIK: kmétsko

MESTNIK: pri kmétskem

ORODNIK: s kmétskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmétski

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskima

TOŽILNIK: kmétski

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskima

množina

IMENOVALNIK: kmétska

RODILNIK: kmétskih

DAJALNIK: kmétskim

TOŽILNIK: kmétska

MESTNIK: pri kmétskih

ORODNIK: s kmétskimi

TONEMSKO

[kmêtski]

IPA: [kméːtski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kmêtski

RODILNIK: kmêtskega

DAJALNIK: kmêtskemu

TOŽILNIK: kmêtski

živo kmêtskega

MESTNIK: pri kmētskem
ORODNIK: s kmētskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmētska
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskima
TOŽILNIK: kmētska
MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskima

množina

IMENOVALNIK: kmētski
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskim
TOŽILNIK: kmētske
MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kmētska
RODILNIK: kmētske
DAJALNIK: kmētski
TOŽILNIK: kmētsko
MESTNIK: pri kmētski
ORODNIK: s kmētsko

dvojina

IMENOVALNIK: kmētski
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskima
TOŽILNIK: kmētski
MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskima

množina

IMENOVALNIK: kmētske
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskim
TOŽILNIK: kmētske
MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kmētsko
RODILNIK: kmētskega
DAJALNIK: kmētskemu
TOŽILNIK: kmētsko
MESTNIK: pri kmētskem
ORODNIK: s kmētskim

dvojina

IMENOVALNIK: kmētski
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskima
TOŽILNIK: kmētski
MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskima

množina

IMENOVALNIK: kmētska
RODILNIK: kmētskih
DAJALNIK: kmētskim
TOŽILNIK: kmētska

MESTNIK: pri kmētskih
ORODNIK: s kmētskimi

IZVOR

↑kmet

kmétstvo kmétstva samostalnik srednjega spola

[kmétstvo]

POMEN

1. družbeni sloj kmetov

- Ustvarjali so se umetni spori med delavstvom in *kmétstvom*, namesto da bi ugotovili, da sta oba potrebna.
- Večina zahodnoevropskih družb je vsebovala sorazmerno močno in avtonomno plemstvo, številno *kmétstvo* in majhen, a pomemben razred trgovcev.

1.1. več kmetov, kmetje

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

slovensko kmetstvo

- Ruralna okolja so še vedno sposobna demonstrirati trdoživost slovenskega *kmétstva*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku** interesi kmetstva

- Nujno je dogovarjanje in usklajevanje med organizacijami kmetov, ki zastopajo poslovne in stanovske interese *kmétstva*.

...

- S svojim delom in prizadevnostjo želi stvari premakniti naprej, v dobro *kmétstva* in podeželja.
- Če je čemu naklonjen, sta to gotovo *kmétstvo* in podeželje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kmétstvo]

IPA: [ˈkmeːtstvɔ]

ednina

IMENOVALNIK: kmétstvo

RODILNIK: kmétstva

DAJALNIK: kmétstvu

TOŽILNIK: kmétstvo

MESTNIK: pri kmétstvu

ORODNIK: s kmétstvom

dvojina

IMENOVALNIK: kmétstvi

RODILNIK: kmétstev

DAJALNIK: kmétstvoma

TOŽILNIK: kmétstvi

MESTNIK: pri kmétstvih

ORODNIK: s kmétstvoma

množina

IMENOVALNIK: kmétstva

RODILNIK: kmétstev

DAJALNIK: kmétstvom

TOŽILNIK: kmétstva

MESTNIK: pri kmétstvih

ORODNIK: s kmétstvi

TONEMSKO

[kmê:tstvo]

IPA: [kmé:tstvò]

ednina

IMENOVALNIK: kmê:tstvi

RODILNIK: kmê:tstva

DAJALNIK: kmê:tstvu

TOŽILNIK: kmê:tstvo

MESTNIK: pri kmê:tstvu

ORODNIK: s kmê:tstv**om**

dvojina

IMENOVALNIK: kmê:tstvi

RODILNIK: kmê:tstev

DAJALNIK: kmê:tstv**oma**

TOŽILNIK: kmê:tstvi

MESTNIK: pri kmê:tstv**ih**

ORODNIK: s kmê:tstv**oma**

množina

IMENOVALNIK: kmê:tstva

RODILNIK: kmê:tstev

DAJALNIK: kmê:tstv**om**

TOŽILNIK: kmê:tstva

MESTNIK: pri kmê:tstv**ih**

ORODNIK: s kmê:tstvi

IZVOR

↑kmet

kobíla kobíle samostalnik ženskega spola

[kobíla]

POMEN

odrasla samica konja

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

breja kobila | čistokrvna, domača kobila | jahalna, kasaška kobila | *n*-letna, mlada, *n* let stara kobila | plemenska kobila

- Mlade *kobile* so se razposajeno pasle v ogradi.
- Drugo dirko je brez težav dobila 3-letna *kobila*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

kupiti, prodati kobilo | pripeljati kobilo | zajahati kobilo

- Srečali smo strica, ki je imel tri *kobile* in tri žrebičke.
- Ko ima prost dan, se odpravi na sprehod ali zajaha domačo *kobilo*.
- V hlevu je trenutno 10 konj, za športno jahanje pa redijo *kobilo*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

čreda kobil | dirka kobil | lastnik kobile | rod kobil

- Po belokranjskih pašnikih se pasejo velike črede *kobil*.
- Po končanem pripustu je imetnik plemenjaka dolžan lastniku *kobile* vročiti pravilno izpolnjeno potrdilo o pripustu.

- Čeprav je umetno osemenjevanje *kobil* že dokaj preizkušena in poznana metoda, je uspešnost osemenitve tvegano napovedati.

▶ **priredna zveza**

kobila in konj, kobila in žrebe

- Rejci morajo na pregled pripeljati *kobilo* in žrebe.
- V kobilarni imajo trenutno 320 konj in *kobil*.

...

- *Kobila* povrže žrebička.
- *Kobile* z žrebeti živijo v čredah, ki štejejo 12 in več živali.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kobíla]

IPA: [kɔ'bi:lá]

ednina

IMENOVALNIK: kobíla

RODILNIK: kobíle

DAJALNIK: kobíli

TOŽILNIK: kobílo

MESTNIK: pri kobíli

ORODNIK: s kobílo

dvojina

IMENOVALNIK: kobíli

RODILNIK: kobíl

DAJALNIK: kobílama

TOŽILNIK: kobíli

MESTNIK: pri kobílah

ORODNIK: s kobílama

množina

IMENOVALNIK: kobíle

RODILNIK: kobíl

DAJALNIK: kobílam

TOŽILNIK: kobíle

MESTNIK: pri kobílah

ORODNIK: s kobílam**i**

TONEMSKO

[kobíla]

IPA: [kɔbi:lá]

ednina

IMENOVALNIK: kobíla

RODILNIK: kobíle

DAJALNIK: kobíli

TOŽILNIK: kobílo

MESTNIK: pri kobíli

ORODNIK: s kobílo

dvojina

IMENOVALNIK: kobíli

RODILNIK: kobíl

DAJALNIK: kobílama

TOŽILNIK: kobíli

MESTNIK: pri kobílah

ORODNIK: s kobílama

množina

IMENOVALNIK: kobíle

RODILNIK: kobíl

DAJALNIK: kobílam

TOŽILNIK: kobíle
MESTNIK: pri kobílah
ORODNIK: s kobíлами

STALNE ZVEZE

arabska kobila

samica arabskega konja

- Prvi dve polnokrvni *arabski kobili* je kupil pred devetimi leti.
- Bil je verjetno prvi pri nas, ki si je upal kupiti čistokrvno *arabsko kobilo* za nadaljnjo vzrejo.
- Slavnima zakoncema je podaril sivkasto *arabsko kobilo* in črnega arabskega žrebca.

hladnokrvna kobila

iz živinoreje velika kobila z večjo telesno močjo, izhodiščno vzrejena za delo

- Ima veliko veselje do konj, saj je že lastnik dveh *hladnokrvnih kobil*; ena je v lanskem letu povrgla dve žrebeti.
- Žeganja so se udeležili lastniki haflingerjev in *hladnokrvnih kobil*.

kraška kobila

samica kraškega konja

- Lipicanci so nastali s križanjem španskih, napolitanskih, arabskih in drugih žrebcev z domačimi *kraškimi kobilami*.

lipicanska kobila

samica lipicanca

- Videla sem trato, na kateri se je pasla bela *lipicanska kobila*.
- V njegovem hlevu je zdaj 20 konjev, od tega 6 *lipicanskih kobil* ter dva lipicanska žrebca z licenco za plemenjaka.
- Moje veliko veselje sta dve rodovniški *lipicanski kobili*, ki sta z mojo oskrbo in izkazano pozornostjo kar zadovoljni.

toplokrvna kobila

iz živinoreje kobila z vitkim telesom, izhodiščno vzrejena za ježo in športna tekmovanja

- Na zadnjem turnirju v preskakovanju ovir je s 5-letno *toplokrvno kobilo* slovenske reje zmagal, v isti kategoriji pa je s 7-letno *toplokrvno kobilo* avstrijske reje Labambo osvojil drugo mesto.
- Najboljše se je na preizkusu delovnih sposobnosti odrezala štiriletna slovenska *toplokrvna kobila*, ki je sicer dosegla tudi najvišjo oceno pri prostem skoku.

FRAZELOGIJA

(bosa) kovačeva kobila

bosa kovačeva kobila

kovačeva kobila

kdor nima lastnosti, navad, ki bi bile glede na njegov poklic, dejavnost pričakovane; dejstvo, da kaj ni urejeno tako, kot se glede na poklic, znanje, večšine koga pričakuje

- »Kaj pa njen dom, je poln rož in zelenja ali velja rek o *bosi kovačevi kobili*?« »Mislim, da se bom kar držala reka o *kovačevi kobili*. No, moj dom ni ravno brez rastlin.«
- Vse lepo in prav, bi še lahko rekli. Zlobni jeziki pa bodo še naprej mleli tudi tisto o *bosi kovačevi kobili*, saj so se strogih in zamudnih pravil držali skoraj le v občinski hiši.
- Pravi, da se bolj zaveda, da je vrednost materialnih dobrin takrat, ko človek resno zboli, zanemarljiva. Pripomni, da zdravniki mogoče včasih celo podcenjujejo pomen zdravja – v smislu *kovačeve kobile*.

Kovačeva kobila je vedno bosa.

Kovačeva kobila je bosa.

Kovačeva kobila je zmeraj bosa.

Kovačeva kobila je ponavadi bosa.

izraža, da kdo nima lastnosti, navad, ki bi bile glede na njegov poklic, dejavnost pričakovane; izraža, da kaj ni urejeno tako, kot se glede na poklic, znanj, večšine koga pričakuje

- Seveda imam rada svojo blagovno znamko, se pa enako dobro počutim tudi v perilu s kakšno drugo znamko. Pravijo, da *je kovačeva kobila vedno bosa*.

IZVOR

= stcslov. *kobyła*, hrv., srb. *kòbila*, rus. *kobyła*, češ. *kobyła* < pslov. **kobyła* iz **koby* < **kabōn* 'konj'

kobílar kobílarja samostalnik moškega spola

[kobílar]

POMEN

iz zoologije ptica pevka zlato rumene barve s črnimi perutmi; primerjaj lat. *Oriolus oriolus*

- V pasovih gozda domujejo *kobilarji* in slavci.
- Mnogi *kobilarji* se čudovito oglašajo, njihovo petje pa spominja na zvok flavte.
- Pri nas zelo znana ptica v naravi je *kobilar*, ki živi po nižinah in v sredogorju, v svetlih listnatih gozdovih, na obronkih gozdov in po sadovnjakih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kobílar]

IPA: [ko'bi:lar]

ednina

IMENOVANIK: kobílar

RODILNIK: kobílarja

DAJALNIK: kobílarju

TOŽILNIK: kobílarja

MESTNIK: pri kobílarju

ORODNIK: s kobílarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kobílarja

RODILNIK: kobílarjev

DAJALNIK: kobílarjema

TOŽILNIK: kobílarja

MESTNIK: pri kobílarjih

ORODNIK: s kobílarjema

množina

IMENOVALNIK: kobílarji

RODILNIK: kobílarjev

DAJALNIK: kobílarjem

TOŽILNIK: kobílarje

MESTNIK: pri kobílarjih

ORODNIK: s kobílarji

TONEMSKO

[kobílar]

IPA: [kóbí:làr]

ednina

IMENOVALNIK: kobílar

RODILNIK: kobílarja

DAJALNIK: kobílarju

TOŽILNIK: kobílarja

MESTNIK: pri kobílarju

ORODNIK: s kobílarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kobílarja

RODILNIK: kobílarjev

DAJALNIK: kobílarjema

TOŽILNIK: kobílarja

MESTNIK: pri kobílarjih

ORODNIK: s kobílarjema

množina

IMENOVALNIK: kobílarji

RODILNIK: kobílarjev

DAJALNIK: kobílarjem

TOŽILNIK: kobílarje

MESTNIK: pri kobílarjih

ORODNIK: s kobílarji

IZVOR

↑kobilá

kobilárna kobilárne samostalnik ženskega spola

[kobilárna]

POMEN

kraj, prostor za vzrejo in dresuro konj ali ustanova za tako dejavnost

► prid. beseda + **sam. beseda**

državna, evropska kobilarna | dvorna kobilarna | lipicanska, lipiška kobilarna | matična kobilarna

▪ Matična *kobilarna* lipicancev je od leta 1580 v danes slovenski Lipici.

▪ Z rejskim programom se bo lipiška *kobilarna* vključila v skupni rejski program za celotno čredo konj lipicanske pasme na območju Slovenije.

▪ Konferenca se bo udeležilo več kot 50 predstavnikov 35 najpomembnejših državnih *kobilarn* v Evropi.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ogled kobilarne

▪ Lepo nedeljo so številni gostje izkoristili za ogled *kobilarne*.

▪ Avstrijski nadvojvoda Karel se je odločil za ustanovitev *kobilarne* sredi Krasa.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

kupiti, ustanoviti kobilarno | ogledati si, obiskati kobilarno

▪ Veterinar obišče *kobilarno* nekajkrat na leto, da pregleda konje.

▪ Najbolj je kraljica uživala v Lipici, kjer si je ogledala *kobilarno* in nastop lipiške klasične jahalne šole.

...

▪ Za delo v *kobilarni* in na kmetiji ima zaposlenega delavca.

▪ Morfološko, po telesnih značilnostih, se lipicanci iz različnih *kobilarn* v marsičem razlikujejo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kobilárna]

IPA: [kobi'la:rna]

ednina

IMENOVALNIK: kobilárna

RODILNIK: kobilárne

DAJALNIK: kobilárni

TOŽILNIK: kobilárno

MESTNIK: pri kobilárni

ORODNIK: s kobilárno

dvojina

IMENOVALNIK: kobilárni

RODILNIK: kobilárn

DAJALNIK: kobilárnama

TOŽILNIK: kobilárni

MESTNIK: pri kobilárnah

ORODNIK: s kobilárnama

množina

IMENOVALNIK: kobilárne

RODILNIK: kobilárn

DAJALNIK: kobilárnam

TOŽILNIK: kobilárne

MESTNIK: pri kobilárnah

ORODNIK: s kobilárnami

TONEMSKO

[kobilárna]

IPA: [kobilá:rna]

ednina

IMENOVALNIK: kobilárna

RODILNIK: kobilárne

DAJALNIK: kobilárni

TOŽILNIK: kobilárno

MESTNIK: pri kobilárni

ORODNIK: s kobilárno

dvojina

IMENOVALNIK: kobilârni
RODILNIK: kobilârni
DAJALNIK: kobilârnama
TOŽILNIK: kobilârni
MESTNIK: pri kobilârnah
ORODNIK: s kobilârnama

množina

IMENOVALNIK: kobilârne
RODILNIK: kobilârni
DAJALNIK: kobilârnam
TOŽILNIK: kobilârne
MESTNIK: pri kobilârnah
ORODNIK: s kobilârnam

IZVOR

↑kobilar

kobilica kobílice samostalnik ženskega spola

[kobilíca]

POMEN

1. žuželka navadno zelene, rjavkaste barve z večjimi očmi in dolgimi skakalnimi nogami; primerjaj

lat. *Orthoptera*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

požrešna kobilica | zelena kobilica

- Afriške *kobilice* so se prilagodile podnebjju na jugu Italije.
- Zelena *kobilica* živi samotarsko življenje.
- Požrešne *kobilice* uničijo vse pod sabo, tako da prizadeti kraji ostanejo brez letine poljščin.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

invazija kobilic | roj kobilic | vrsta kobilic

- Divje cvetje privlači številne žuželke, med njimi metulje in vešče ter največjo vrsto *kobilic* v Veliki Britaniji.
- Roji *kobilic* se pomikajo proti obali Rdečega morja v Sudanu in na sever v Egipt.

▶ priredna zveza

kobilice in črički, kobilice in murni

- Zaslovel je s študijami in dognanji o zvokih, ki jih proizvajajo murni in *kobilice*, še posebej o njihovih slušnih organih.
- Zelenci, biserne in pozidne kuščarice se hranijo s *kobilicami* in črički.

1.1. navadno v množini **ta žival kot hrana, jed**

- Ocvrte *kobilice* so menda odlične.
- Hribovje nad tihomorsko obalo je domovina kakava, vroče čokolade in pečenih *kobilic* na žaru.
- Jedel sem tudi pražene črve, hrošče in *kobilice*.

2. navadno ekspresivno **kobila, zlasti manjša**

- Mlada *kobilica* še nima imena, vseeno pa se že rada igra z drugimi konji in domačim psom.
- Izdali so potiskano pismo s pisemskim papirjem, na katerem je upodobljen lik Martina Krpana s *kobilico*.

3. ploščica na trupu godala ali brenkala, čez katero so napete strune

- Štiri strune, ki so zgoraj pritrjene v vijakih, tečejo prek velikega sedla in ubiralke do *kobilice*.
- Tresljaje strun prenaša na zgornjo ploščo *kobilica*.

4. iz pomorstva **vzdolžni, nosilni del ogrodja ladje, čolna**

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

balastna kobilica | dolga, globoka kobilica | dvizna, fiksna, nagibna, pomična, premična kobilica

- Zaradi globoke *kobilice* in zavidljive širine je jadrnica izredno stabilna.
- Pod vodno gladino se skriva svinčena *kobilica*, težka kar 3 tone.
- Prednost dolge *kobilice* je v tem, da zaradi oblike trupa jadrnica bolje reže valove in drži smer.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**
jadrnica s kobilico

- Pri jadraniu proti močnemu vetru se nekatere jadrnice s premično *kobilico* uravna s polnjenjem balastnih tankov.

▶ priredna zveza

kobilica in krmilo

- Pred regato še enkrat preverimo, ali sta krmilo in *kobilica* čista.
- Tik nad vrtincem je rastla majhna smokva, in ko je Karibda posrkala jambor in *kobilico*, je Odisej z vso močjo skočil in obvisel na njeni veji.

...

- Jadrnici popravijo poškodovani del, ki spaja trup s *kobilico*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kobilíca]

IPA: [ko'bi:litsa]

ednina

IMENOVALNIK: kobílica
RODILNIK: kobílice
DAJALNIK: kobílici
TOŽILNIK: kobílico
MESTNIK: pri kobílici
ORODNIK: s kobílico

dvojina

IMENOVALNIK: kobílici
RODILNIK: kobílic
DAJALNIK: kobílicama
TOŽILNIK: kobílici
MESTNIK: pri kobílicah
ORODNIK: s kobílicama

množina

IMENOVALNIK: kobílice
RODILNIK: kobílic
DAJALNIK: kobílicam
TOŽILNIK: kobílice
MESTNIK: pri kobílicah
ORODNIK: s kobílicami

TONEMSKO

[kobílica]

IPA: [kɔbi:lítsa]

ednina

IMENOVALNIK: kobílica

RODILNIK: kobílice

DAJALNIK: kobílici

TOŽILNIK: kobílicó

MESTNIK: pri kobílici

ORODNIK: s kobílicó

dvojina

IMENOVALNIK: kobílici

RODILNIK: kobílic

DAJALNIK: kobílicama

TOŽILNIK: kobílici

MESTNIK: pri kobílicah

ORODNIK: s kobílicama

množina

IMENOVALNIK: kobílice

RODILNIK: kobílic

DAJALNIK: kobílicam

TOŽILNIK: kobílice

MESTNIK: pri kobílicah

ORODNIK: s kobílicami

STALNE ZVEZE

jamska kobilica

iz zoologije kobilica z dolgimi tipalnicami, ki živi zlasti v podzemnih jamah in navadno ne ustvarja

glasov; primerjaj lat. *Rhaphidophoridae*

▪ *Jamska kobilica* živi v jamah in zraste do 25 mm, njene občutljive tipalke pa so lahko tudi trikrat daljše od telesa.

▪ V vlažnem podzemlju z razmeroma stalno temperaturo živita *jamska kobilica* in netopir podkovnjak.

▪ V jami živi redka vrsta netopirjev; veliko je *jamskih kobilic*, v smaragdno zeleno jezerce kdaj zaide tudi potočna postrv.

kobilica selka

kobilica, ki lahko zgradbo telesa prilagaja okolju in živi na suhih območjih; primerjaj lat. *Schistocerca gregaria*; SIN.: puščavska kobilica

▪ Če *kobilic selk* ne nadzorujemo, uničijo prav vse rastlinstvo.

▪ Nekatere vrste škodljivcev, kot so na primer *kobilice selke*, se ob zanje ugodnih razmerah neverjetno namnožijo.

puščavska kobilica

kobilica, ki lahko zgradbo telesa prilagaja okolju in živi na suhih območjih; primerjaj lat. *Schistocerca gregaria*; SIN.: kobilica selka

▪ *Puščavske kobilice* se zbirajo v velikanskih množicah in pojedjo vse, kar je zelenega na njihovi poti.

▪ *Puščavske kobilice* se po združitvi v roj spremenijo po svoji barvi, obliki, vonju in vedenju.

▪ V obdobju mirovanja *puščavske kobilice* živijo samotarsko v sušnih predelih saharške Afrike, Arabije in Azije.

FRAZEOLOGIJA

kot kobilice/roj kobilic

kot kobilice

kot roj kobilic

takó, da se kdo kje pojavi v velikem, težko obvladljivem, kočljivem številu

▪ Nekaj tisoč gostov, ki se samo zaradi festivala *kot kobilice* zgrnejo nad Berlin, je treba zabavati še drugače, zato festival tistim, ki jim filmske projekcije ne zadoščajo, ponuja še delavnice, video instalacije, tematske retrospektive in predavanja.

▪ Del ljudi se obnaša *kot kobilice*, nekam pridejo, in ko kraj zapustijo, ostane za njimi puščava.

▪ Otroci so se *kot roj kobilic* mimo njega vsuli na hodnik.

▪ Iz morja je dobesedno bruhnila jata letečih rib. Prifrčale so *kot roj kobilic*.

skakati kot kobilica

lahkotno skakati, se gibati, premikati

▪ Odločila sem se za drugi model čevlja, ki je kilogram lažji od prejšnjega. Na treningih sem nenadoma začela *skakati kot kobilica*.

▪ Posoda za gorivo je velika 500 litrov, osemvaljnik zmore 300 km, prek grbin pa *skače kot kobilica*.

IZVOR

↑kobila

kobilji kobilja kobilje pridevnik

[kobilji]

POMEN

ki je v zvezi s kobilami

► **prid. beseda** + sam. beseda

kobilje mleko

▪ Žrebe je *kobilji* mladič.

▪ Čeprav je *kobilje* mleko relativno revno s hranilnimi snovmi, je za žrebe edina optimalna hrana, ki mu mora biti v zadostnih količinah stalno na voljo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kobilji]

IPA: [kɔ'bi:lji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kobilji

RODILNIK: kobiljega

DAJALNIK: kobíljemu
TOŽILNIK: kobílj
živo kobíljega
MESTNIK: pri kobíljem
ORODNIK: s kobíljim

dvojina

IMENOVALNIK: kobílja
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljima
TOŽILNIK: kobílja
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljima

množina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljim
TOŽILNIK: kobílje
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kobílja
RODILNIK: kobílje
DAJALNIK: kobílj
TOŽILNIK: kobíljo
MESTNIK: pri kobílj
ORODNIK: s kobíljo

dvojina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljima
TOŽILNIK: kobílj
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljima

množina

IMENOVALNIK: kobílje
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljim
TOŽILNIK: kobílje
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kobílje
RODILNIK: kobíljega
DAJALNIK: kobíljemu
TOŽILNIK: kobílje
MESTNIK: pri kobíljem
ORODNIK: s kobíljim

dvojina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljima
TOŽILNIK: kobílj
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljima

množina

IMENOVALNIK: kobílja

RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljim
TOŽILNIK: kobílja
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljimi

TONEMSKO

[kobíljɨ]

IPA: [kɔbí:lji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljega
DAJALNIK: kobíljemu
TOŽILNIK: kobílj
živo kobíljega
MESTNIK: pri kobíljem
ORODNIK: s kobíljim

dvojina

IMENOVALNIK: kobílja
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljima
TOŽILNIK: kobílja
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljima

množina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljim
TOŽILNIK: kobílje
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kobílja
RODILNIK: kobílje
DAJALNIK: kobílj
TOŽILNIK: kobíljo
MESTNIK: pri kobílj
ORODNIK: s kobíljo

dvojina

IMENOVALNIK: kobílj
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljima
TOŽILNIK: kobílj
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljima

množina

IMENOVALNIK: kobílje
RODILNIK: kobíljih
DAJALNIK: kobíljim
TOŽILNIK: kobílje
MESTNIK: pri kobíljih
ORODNIK: s kobíljimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kobílje
RODILNIK: kobíljega

DAJALNIK: kobîljemu
TOŽILNIK: kobîlje
MESTNIK: pri kobîljem
ORODNIK: s kobîljim

dvojina

IMENOVALNIK: kobîlji
RODILNIK: kobîljih
DAJALNIK: kobîljima
TOŽILNIK: kobîlji
MESTNIK: pri kobîljih
ORODNIK: s kobîljima

množina

IMENOVALNIK: kobîlja
RODILNIK: kobîljih
DAJALNIK: kobîljim
TOŽILNIK: kobîlja
MESTNIK: pri kobîljih
ORODNIK: s kobîljimi

IZVOR
↑kobilá

kódrček kódrčka samostalnik moškega spola
[kódərčək]

POMEN

1. navadno ekspresivno zvit šop las ali dolge dlake, zlasti manjši

► prid. beseda + **sam. beseda**

svetli, zlati kodrčki

- Ptički so peli, vetrca mi je kuštral nagajive *kodrčke*.
- Svetlolaska s širokim nasmehom in bujnimi *kodrčki* je po očetu Argentinka, po mami pa Nemka.
- Želela si je punčke z zlatimi *kodrčki*.

1.1. ekspresivno kar spominja na tak šop las; SIN.: navadno ekspresivno koder

- Njena pisava je bila elegantna in čvrsta, brez odvečnih zankic in *kodrčkov*.
- Dim se je valil ven v različnih vijugah, *kodrčkih* in kolobarčkih.

2. navadno ekspresivno vitek pes z dolgo drobno skodrano dlako in daljšimi povešenimi uhlji, zlasti manjši

- Mali črni *kodrček* je živahen, simpatičen in lepo negovan psiček, ki rad hodi na sprehode.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kódərčək]

IPA: [ˈkɔːdərʦək]

ednina

IMENOVALNIK: kódrček
RODILNIK: kódrčka
DAJALNIK: kódrčku
TOŽILNIK: neživo kódrček

živo kódrčka

MESTNIK: pri kódrčku

ORODNIK: s kódrčkom

dvojina

IMENOVALNIK: kódrčka

RODILNIK: kódrčkov

DAJALNIK: kódrčkoma

TOŽILNIK: kódrčka

MESTNIK: pri kódrčkih

ORODNIK: s kódrčkoma

množina

IMENOVALNIK: kódrčki

RODILNIK: kódrčkov

DAJALNIK: kódrčkom

TOŽILNIK: kódrčke

MESTNIK: pri kódrčkih

ORODNIK: s kódrčki

TONEMSKO

[kôdərčək]

IPA: [kóːdərʦək]

ednina

IMENOVALNIK: kôdrček

RODILNIK: kôdrčka

DAJALNIK: kôdrčku

TOŽILNIK: neživo kôdrček

živo kôdrčka

MESTNIK: pri kôdrčku

ORODNIK: s kôdrčkom

dvojina

IMENOVALNIK: kôdrčka

RODILNIK: kôdrčkov

DAJALNIK: kôdrčkoma

TOŽILNIK: kôdrčka

MESTNIK: pri kôdrčkih

ORODNIK: s kôdrčkoma

množina

IMENOVALNIK: kôdrčki

RODILNIK: kôdrčkov

DAJALNIK: kôdrčkom

TOŽILNIK: kôdrčke

MESTNIK: pri kôdrčkih

ORODNIK: s kôdrčki

IZVOR

↑koder

kombúča kombúče; tudi **kombúša** samostalnik ženskega spola

[kombúča]

POMEN

1. želatinasta tvorba iz ocetnokislinskih bakterij in kvasovk, ki se uporablja za pripravo čajnega napitka; SIN.: čajna goba

- Kultura *kombuče* se med pripravo podvoji.
- Podarim gobo *kombučo* za pripravo čaja skupaj z navodilom in opisom zdravilnih učinkov.

1.1. kiselkast napitek, pripravljen z dodajanjem te tvorbe sladkanemu čaju

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

pitje kombuče | priprava kombuče

- Za hranjenje *kombuče* so najprimernejše močne steklenice z zamaškom na navoj ali patentnim zamaškom.
- Marec je čas najintenzivnejših obnovitvenih in očiščevalnih procesov v telesu, ki jim lahko pomagamo z gibanjem in pitjem *kombuče*.

...

▪ *Kombuča* odvaja vodo in osvežuje, zato jo je primerneje uživati od pomladi do jeseni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kombuča]

IPA: [kɔm'bu:ʧa]

ednina

IMENOVALNIK: kombuča

RODILNIK: kombuče

DAJALNIK: kombučī

TOŽILNIK: kombučo

MESTNIK: pri kombučī

ORODNIK: s kombučo

dvojina

IMENOVALNIK: kombučī

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučama

TOŽILNIK: kombučī

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučama

množina

IMENOVALNIK: kombuče

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučam

TOŽILNIK: kombuče

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučami

TONEMSKO

[kombuča]

IPA: [kɔmbù:ʧá]

ednina

IMENOVALNIK: kombuča

RODILNIK: kombuče

DAJALNIK: kombučī

TOŽILNIK: kombučo

MESTNIK: pri kombučī

ORODNIK: s kombučo

dvojina

IMENOVALNIK: kombučī

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučama

TOŽILNIK: kombučī

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučama

množina

IMENOVALNIK: kombuče

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučam

TOŽILNIK: kombuče

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučami

IMENOVALNIK: kombuče

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučam

TOŽILNIK: kombuče

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučami

IZVOR

prevzeto prek angl. *kombucha* iz jap. *konbucha*, iz < *kombu* 'vrsta morske alge' + ↑čaj

kombuča kombuče; glej **kombuča** samostalnik ženskega spola

[kombuča]

POMEN

1. želatinasta tvorba iz ocetnokislinskih bakterij in kvasovk, ki se uporablja za pripravo čajnega napitka; SIN.: čajna goba

▪ Žive mlečnokislinske bakterije, ki so v *kombučī*, uničujejo celične strupe, oksidante in pospešujejo presnovo.

1.1. kiselkast napitek, pripravljen z dodajanjem te tvorbe sladkanemu čaju

▪ Kdor se odloči, da bo pil *kombučo*, naj jo začne uživati postopoma.

▪ Pri hujšanju in odstranjevanju strupenih snovi iz organizma s kozarcem *kombuče* trikrat na dan dosežemo enak učinek kot z balastno bogatimi čistilci črevesja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kombuča]

IPA: [kɔm'bu:ʧa]

ednina

IMENOVALNIK: kombuča

RODILNIK: kombuče

DAJALNIK: kombučī

TOŽILNIK: kombučo

MESTNIK: pri kombučī

ORODNIK: s kombučo

dvojina

IMENOVALNIK: kombučī

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučama

TOŽILNIK: kombučī

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučama

množina

IMENOVALNIK: kombuče

RODILNIK: kombuč

DAJALNIK: kombučam

TOŽILNIK: kombuče

MESTNIK: pri kombučah

ORODNIK: s kombučami

TONEMSKO

[kombúša]

IPA: [kɔmbùːʃá]

ednina

IMENOVALNIK: kombúša

RODILNIK: kombúše

DAJALNIK: kombúši

TOŽILNIK: kombúšo

MESTNIK: pri kombúši

ORODNIK: s kombúšo

dvojina

IMENOVALNIK: kombúši

RODILNIK: kombúš

DAJALNIK: kombúšama

TOŽILNIK: kombúši

MESTNIK: pri kombúšah

ORODNIK: s kombúšama

množina

IMENOVALNIK: kombúše

RODILNIK: kombúš

DAJALNIK: kombúšam

TOŽILNIK: kombúše

MESTNIK: pri kombúšah

ORODNIK: s kombúšami

IZVOR

↑kombuča

komédija komédije samostalnik ženskega spola

[komédija]

POMEN

1. drama s šaljivo, smešno vsebino

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

komedija se dogaja, odvija KJE | komedija gostuje

KJE | komedija govori o ČEM, se loteva ČESA,

prikazuje KAJ, pripoveduje o ČEM, razkriva KAJ |

komedija nasmeji KOGA

▪ *Komedija* prikazuje stvarnost brez pretiravanja in družbeno dogajanje na ruskem podeželju.

▪ *Komedija* je nasmejala občinstvo do solz.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

gostovati s komedijo | nasmejati, navdušiti s

komedijo | nastopiti, predstaviti se s komedijo |

zasloveti s komedijo

▪ Prvič so se domačemu občinstvu s *komedijo* predstavili preteklo soboto.

▪ V pretekli gledališki sezoni so številno občinstvo navdušili s *komedijo*.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Linhartova, Partljičeva, Shakespearova komedija | satirična, situacijska komedija

▪ Gledališče je novo sezono odprlo s premiero Shakespearove pravljíčne *komedije* Vihar.

▪ Na odrskih deskah je duhovito mešanico črne *komedije*, satire in drame absurda z glasnim aplavzom nagradilo še nasmejano občinstvo.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati komedijo | napisati komedijo | ogledati si

komedijo | režirati, uprizoriti komedijo

▪ Igralci zelo radi igrajo *komedijo*, saj je interakcija med občinstvom in njimi bolj očitna.

▪ Molière je napisal *komedijo* Ljudomrznik leta 1666 in doživel z njo velik uspeh.

▶ glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

gledati, videti KOGA v komediji | igrati, nastopiti v komediji

▪ Najbolj sem bila zadovoljna, če sem lahko nastopila v *komediji*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ogled, uprizoritev komedije | pisec, režiser

komedije | ponovitev komedije | praizvedba,

premiera komedije

▪ Med pisci *komedij* je bil najbolj plodovit pisec Plavt, ki je napisal kar 130 iger.

2. film s smešno vsebino in navadno

lahkotnejšimi temami, srečnim koncem

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

akcijska, kriminalna, pustolovska, romantična

komedija | ameriška, francoska komedija |

animirana, glasbena komedija | črna komedija |

dobra, duhovita, odštekana, lahkotna, zabavna

komedija | družinska, mladinska, najstniška

komedija

▪ Kot kaže, bo maj v slovenskih kinih minil v znamenju romantičnih *komedij* in dram.

▪ V družbi najbolj znanih igralcev bo igrala v novi kriminalni *komediji*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gledati, ogledati si komedijo | igrati, zaigrati

komedijo | napisati komedijo | posneti, snemati

komedijo | režirati, uprizarjati, uprizoriti komedijo

▪ Večkrat zaide v kino, kjer si najraje ogleda *komedije*.

▪ Na začetku kariere je posnel *komedijo*, za katero je prejel nagrado na festivalu v Cannesu.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

komedija se dogaja, odvija KJE | komedija govori o

ČEM, se loteva ČESA, prikazuje KAJ, pripoveduje o

ČEM, razkriva KAJ | komedija nasmeji KOGA |

komedija prihaja KAM

▪ *Komedija* razkriva ljubezenski trikotnik med milijonarjem, njegovo ženo in ljubico.

▪ Z oskarjem nominirana *komedija* prikazuje zgodbo uspešne lastnice umetniške galerije.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

mešanica komedije in česa | ogled, snemanje

komedije | režiser komedije | žanr komedije

▪ Včasih je snemanje *komedije* najmanj zabavno delo, kar ga lahko igralec dobi.

▪ V filmu je pokazala, da se odlično znajde tudi v žanru *komedije*.

▶ glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

gledati, videti KOGA v komediji | igrati, nastopati v komediji

- Skupaj bosta zaigrala v romantični *komediji* na ledu.

...

- Gre za inteligentno in iskrivo filmsko *komedijo*, ki je tudi družbeno angažirana.

3. elementi, struktura dramskega, filmskega dela, ki vzbujajo smeh

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

situacijska komedija

- V filmu je precej situacijske *komedije*.
- Nadarjen je za fizično *komedijo*, hkrati pa ima zelo prefinjen smisel za humor.

4. ekspresivno dogajanje, dogodek, ki vzbuja smeh, občutke veselja

- Življenje je mešanica *komedije* in tragedije, zajemajte pa ga z veliko žlico.
- Snemanje je bilo ena sama *komedija*, trdijo člani.
- Mnogi naročniki ne poznajo osnovnih načel in zakonitosti obdelave besedil, zato se včasih pripetijo prave *komedije*: »Zgodilo se je že, da je gospa iz Ljubljane hotela v dveh dneh dobiti prevod sedemdesetih strani nemškega priročnika za strojništvo«.

4.1. slabšalno dogajanje, dogodek, ki zaradi neprimernosti, nespametnosti vzbuja posmeh, neodobravanje, ogorčenje

- Kadar so zločincem sodila sodišča lastnih držav, so se procesi ponavadi sprevergli v *komedije*, nazadnje pa so obtoženi odnesli celo kožo.
- Kakšne *komedije* se grede na občini! Ne predstavljam si, koliko dokumentov bi moral spremeniti in koliko bi vse to stalo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[komédija]

IPA: [kɔ'me:dija]

ednina

IMENOVALNIK: komédija

RODILNIK: komédije

DAJALNIK: komédiji

TOŽILNIK: komédijo

MESTNIK: pri komédiji

ORODNIK: s komédijo

dvojina

IMENOVALNIK: komédiji

RODILNIK: komédij

DAJALNIK: komédijama

TOŽILNIK: komédiji

MESTNIK: pri komédijah

ORODNIK: s komédijama

množina

IMENOVALNIK: komédije

RODILNIK: komédij

DAJALNIK: komédijam

TOŽILNIK: komédije

MESTNIK: pri komédijah

ORODNIK: s komédijami

TONEMSKO

[komédija]

IPA: [kɔ'me:dija]

ednina

IMENOVALNIK: komédija

RODILNIK: komédije

DAJALNIK: komédiji

TOŽILNIK: komédijo

MESTNIK: pri komédiji

ORODNIK: s komédijo

dvojina

IMENOVALNIK: komédiji

RODILNIK: komédij

DAJALNIK: komédijama

TOŽILNIK: komédiji

MESTNIK: pri komédijah

ORODNIK: s komédijama

množina

IMENOVALNIK: komédije

RODILNIK: komédij

DAJALNIK: komédijam

TOŽILNIK: komédije

MESTNIK: pri komédijah

ORODNIK: s komédijami

STALNE ZVEZE

stand up komedija; in **stand-up komedija**
nastopanje z zabavanjem občinstva s pripovedovanjem šal

- Pravijo, da gre pri *stand up komediji* za najtežjo obliko nastopanja, saj se mora akter izkazati v več vlogah – kot komik, igravec, scenarist, režiser, producent, promotor in tehnik.
- Pri *stand up komediji* skoraj nič ni prepuščeno improvizaciji.

stand-up komedija; in **stand up komedija**
nastopanje z zabavanjem občinstva s pripovedovanjem šal

- Več mesecev sem hodila na delavnice *stand-up komedije*.
- Največjo prepoznavnost je dosegel s celovečerno *stand-up komedijo* Rojen v Jugi.

FRAZELOGIJA

brez komedij

takó, da kaj poteka tekoče, brez nepotrebnih zapletov, težav

- Cariniki so si naše papirje prijazno ogledali in nas *brez komedij* spustili naprej.

komedija/tragikomedia zmešnjav

komedija zmešnjav

tragikomedia zmešnjav

kaotičen dogodek, zaporedje dogodkov, ki zaradi nepredvidljivosti, nejasnosti vzbuja smeh, posmeh, zgražanje; popolna zmeda

▪ Dogajanje v slovenskem hokeju je postalo prava *komedija zmešnjav*.

▪ Nenapovedana stavka kontrolorjev zračnega prometa je povzročila pravo *komedijo zmešnjav*.

▪ Svetovno prvenstvo se je sprevrglo v *tragikomedijo zmešnjav*.

Komedija je končana.

opisuje situacijo, v kateri se zaključi kaj razburljivega, dramatičnega, težavnega

▪ Na moje veliko presenečenje je takrat prišel iz Poirotove spalnice Japp. »*Komedija je končana*,« je rekel dekletu. Ujeli smo tudi tvojega pomočnika.

IZVOR

prevzeto po zgledu nem. *Komödie*, frc. *comédie*, it. *commedia* prek lat. *comoedia* iz gr. *kōmōidia*, iz *kōmōidós* 'pevec Dionizu posvečenih veselih pesmi', iz *kōmos* 'Dionizu posvečena vesela pesem ali (bučen) svečan obhod' + *ōidós* 'pevec'

komédijski komédijska komédijsko pridevnik

[komédiski]

POMEN

ki je v zvezi s komedijo 1., 2.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

komedijski lik | komedijski tekst, žanr | komedijski zaplet | komedijska enodejanka, uprizoritev, uspešnica | komedijsko besedilo

▪ *Komedijske* like je odrsko karikiral, vendar besedilo ni ves čas preneslo takšnega žanrskega prijema.

▪ Izvrstna je v vseh *komedijskih* žanrih: od realizma do groteske, absurda in ludizma.

▪ V gledališču smo bili priče rojstvu nove *komedijske* uspešnice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[komédiski]

IPA: [kɔ'me:diskɪ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijski

RODILNIK: komédijskega

DAJALNIK: komédijskemu

TOŽILNIK: komédijski

živo komédijskega

MESTNIK: pri komédijskem

ORODNIK: s komédijskim

dvojina

IMENOVALNIK: komédijska

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskima

TOŽILNIK: komédijska

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijski

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskim

TOŽILNIK: komédijske

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijska

RODILNIK: komédijske

DAJALNIK: komédijski

TOŽILNIK: komédijsko

MESTNIK: pri komédijski

ORODNIK: s komédijsko

dvojina

IMENOVALNIK: komédijski

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskima

TOŽILNIK: komédijski

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijske

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskim

TOŽILNIK: komédijske

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijsko

RODILNIK: komédijskega

DAJALNIK: komédijskemu

TOŽILNIK: komédijsko

MESTNIK: pri komédijskem

ORODNIK: s komédijskim

dvojina

IMENOVALNIK: komédijski

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskima

TOŽILNIK: komédijski

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijska

RODILNIK: komédijskih

DAJALNIK: komédijskim

TOŽILNIK: komédijska

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskimi

TONEMSKO

[komédiski]

IPA: [kɔmè:díski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijski
 RODILNIK: komédijskega
 DAJALNIK: komédijskemu
 TOŽILNIK: komédijski
 živo komédijskega
 MESTNIK: pri komédijskem
 ORODNIK: s komédijskim

dvojina

IMENOVALNIK: komédijska
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskima
 TOŽILNIK: komédijska
 MESTNIK: pri komédijskih
 ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijski
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskim
 TOŽILNIK: komédijske
 MESTNIK: pri komédijskih
 ORODNIK: s komédijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijska
 RODILNIK: komédijske
 DAJALNIK: komédijski
 TOŽILNIK: komédijsko
 MESTNIK: pri komédijski
 ORODNIK: s komédijsko

dvojina

IMENOVALNIK: komédijski
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskima
 TOŽILNIK: komédijski
 MESTNIK: pri komédijskih
 ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijske
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskim
 TOŽILNIK: komédijske
 MESTNIK: pri komédijskih
 ORODNIK: s komédijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: komédijsko
 RODILNIK: komédijskega
 DAJALNIK: komédijskemu
 TOŽILNIK: komédijsko
 MESTNIK: pri komédijskem
 ORODNIK: s komédijskim

dvojina

IMENOVALNIK: komédijski
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskima

TOŽILNIK: komédijski

MESTNIK: pri komédijskih

ORODNIK: s komédijskima

množina

IMENOVALNIK: komédijska
 RODILNIK: komédijskih
 DAJALNIK: komédijskim
 TOŽILNIK: komédijska
 MESTNIK: pri komédijskih
 ORODNIK: s komédijskimi

IZVOR

↑ komedija

kònj kônja samostalnik moškega spola

[kòn kônja]

POMEN

1. večja domača žival z dolgo grivo in dolgim repom; primerjaj lat. *Equus caballus*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn, rjav konj | čistokrvni, plemenski konj | čudovit, hiter, isker, lep, močen, plemenit konj | delovni, dirkalni, dresurni, jahalni, policijski, športni, vojaški, vprežni konj | krilat, mitološki konj | majhen, težek, velik konj | mlad, star konj

- Na kmetije, zlasti manjše, se z velikim uspehom vračajo delovni *konji* in zamenjujejo traktorje.

- Za jahanje dobijo na voljo mirnega ali pa bolj živahnega *konja*.

- Občudujem divje *konje*, ki pa jih je v naravi vedno manj, zato jih želim ohraniti.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

konj dirja, se splaši | konj hrza, rezgeta | konj nastopi, teče, tekmuje, zmaga | konj se pase | konj pogine, se poškoduje | konj vleče KAJ

- Po planoti, ki ji ni videti konca, se pasejo *konji*.

- Vozili smo se s kočijo, ki so jo vlekli *konji*.

- *Konj* brčne tako, da sunkovito iztegne zadnje noge.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti, rediti, vzrejati konje | jahati, jezdit, pognati, voditi konja | krmiti, pasti konje | oboževati konje | osedlati, podkovati, vpreči konja

- Planšarji so nekoč pasli *konje* in goveda.

- Pazite, da *konje* krmito s kakovostnim senom, ki ne vsebuje plesni ali prahu.

- Obožuje *konje*, tako da ga ob četrtkih vodim na jahanje.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

blagoslov, žegnanje konj | čreda konj | jahanje konja | kip, podoba konja | lastnik, ljubitelj, rejec konj | pasma konj | podkovanje konja | reja, vzreja konj

- Največje doživetje ob obisku živali na posestvu je bilo jahanje *konja*.

- Društvo je usmerjeno k razvoju vseh vrst pasem *konj*.

- Terapija s pomočjo *konja* je skupek terapevtskih pristopov, s katerimi izkoriščajo učinke, ki jih ima konj s posredovanjem terapevta na pacienta.
- ▶ **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku**
delo s konji | hlev s konji | kočija, voz s konji | stik s konjem | terapija s konji
- Če se boste odločili konje pobliže spoznati, storite to z ljudmi, ki so za delo s *konji* usposobljeni.
 - V vaši družini gojite tesen stik s *konji* že generacije.
 - Terapija s *konji* je za ljudi z motnjami v duševnem razvoju zelo koristna, saj se pri njej povsem sprostijo.
- ▶ **glag. + na + sam. beseda v tožilniku**
povzpeti, skočiti, zavihetati se na konja | staviti na KATEREGA konja
- Učenci so se povzpeli na *konje* in se naučili osnov ježe.
 - Ves denar je stavil na *konja*, ki je zmagal na dirki.
 - Odšel je na konjsko dirko, stavil na *konja*, ki se mu je zdel najprimernejši, in zmagal.
- ...
- Medtem ko je vadil jahanje, je padel s *konja*.
 - Za formo poskrbim z jezdenjem, rada se ukvarjam s *konji*.
- 2. podoba, predmet, ki predstavlja domačo žival z dolgo grivo in dolgim repom**
- ▶ **prid. beseda + sam. beseda**
bronast, lesen konj
- Zamisel, da Grki podarijo Trojancem lesenega *konja*, v katerega se je skrila četa grških bojevnikov, je bila Odisejeva.
 - Bronasti *konji* so bili del plena križarskega pustošenja Konstantinopla leta 1204.
- 3. igrača, ki predstavlja domačo žival z dolgo grivo in dolgim repom; SIN.: konjiček**
- ▶ **prid. beseda + sam. beseda**
gugalni konj
- V muzeju lutk in igrač se ob starih gugalnih *konjih*, pojočih vrtavkah in kositrnih figuricah ne zasvetijo samo otroške oči.
- 4. šahovska figura, ki se premika za dve polji naprej v kateri koli pravokotni smeri in eno polje vstran; SIN.: skakač**
- Najstarejši problem šaha je, kako s *konjem* in trdnjavo matirati kralja.
- 5. telovadno orodje za gimnastične vaje z oblazinjenim kvadrastim zgornjim delom, navadno z ročaji**
- ▶ **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku**
konj z ročaji
- Mladi telovadec je postal svetovni univerzitetni prvak na *konju* z ročaji.
- 6. znamenje kitajskega horoskopa med kačo in kozo**

- Leto 2002 bo po tradicionalnem horoskopu v znamenju *konja*, ki je, kakor razlagajo, simbol pozitivne moči in plemenitosti.
- 7. manj formalno nestandardna merska enota za izražanje moči motorja, približno 0,74 kW; SIN.: manj formalno, ekspresivno konjič, manj formalno, ekspresivno konjiček**
- ▶ **števnik + količinski sam.**
n konjev
- Voznik ima na voljo 1,4-litrski bencinski motor s 75 *konji*.
 - Avtomobil, ki v dolžino meri 3,64 metra, poganja štirivaljni motor s 86 *konji*.
 - Šestnajstventilski bencinski štirivaljnik zmore 150 *konjev*, kar ni ravno višek v njegovem razredu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kòn kònja]

IPA: [kɔn 'kɔ:nja]

ednina

IMENOVALNIK: kònj

RODILNIK: kònja

DAJALNIK: kònju

TOŽILNIK: kònja

MESTNIK: pri kònju redko pri kónju

ORODNIK: s kònjem

dvojina

IMENOVALNIK: kònja

RODILNIK: kónj in kònjev

DAJALNIK: kònjema

TOŽILNIK: kònja

MESTNIK: pri kònjih redko pri kónjih

ORODNIK: s kònjema

množina

IMENOVALNIK: kònji

RODILNIK: kónj in kònjev

DAJALNIK: kònjem

TOŽILNIK: kònje

MESTNIK: pri kònjih redko pri kónjih

ORODNIK: s kònji redko s kónji

TONEMSKO

[kòn kónja]

IPA: [kɔn kɔnjá]

ednina

IMENOVALNIK: kònj

RODILNIK: kónja

DAJALNIK: kónju

TOŽILNIK: kónja

MESTNIK: pri kónju redko pri kònju

ORODNIK: s kónjem

dvojina

IMENOVALNIK: kónja

RODILNIK: kónj in kònjev

DAJALNIK: kónjema

TOŽILNIK: kónja

MESTNIK: pri kónjih redko pri kónjih redko pri kónjih

ORODNIK: s kónjema

množina

IMENOVALNIK: kónji

RODILNIK: kónj in kónjev

DAJALNIK: kónjem

TOŽILNIK: kónje

MESTNIK: pri kónjih redko pri kónjih redko pri kónjih

ORODNIK: s kónji redko s kónji

STALNE ZVEZE

andaluzijski konj

konj s širšim dolgim vratom in ravno linijo nosu

- Pomemben vpliv na današnje evropske pasme so imeli *andaluzijski konji* iz Španije.
- Sloviti *andaluzijski konji* so v daljnem krvnem sorodstvu z našimi lipicanci.

angleški konj

konj, ki je križanec angleškega polnokrvnega konja s toplokrvnim konjem

- Zveza galoperjev Slovenije je pripravila dvodnevni seminar za slovenske lastnike in trenerje *angleških konj*.
- *Angleški konj* je daljši in kakšnih deset centimetrov višji od arabskega.
- Galopsko prireditel si je ogledalo več kot 2500 obiskovalcev, ki so z velikim zanimanjem spremljali nastope *angleških konjev*.

arabski konj

konj z manjšo glavo z izbočeno linijo nosu, večjimi očmi in manjšimi uhlji; SIN.: manj formalno arabec

- *Arabski konji* imajo nekaj specifičnih značilnosti, skupni pa sta jim lepota in uporabnost.
- *Arabski konji* lahko z manj popite vode napore zdržijo pri višjih temperaturah, saj jih je človek skozi stoletja gensko selekcioniral, da so kos ekstremnim razmeram v puščavi.

hladnokrvni konj

iz živinoreje velik konj z večjo telesno močjo, izhodiščno vzrejen za delo

- *Hladnokrvni konj* je kot delovni konj marsikje še vedno koristno dopolnilo mehanizaciji, počasi pa se predvsem v vpregi uveljavlja kot poživitev ponudbe na turističnih kmetijah.

islandski konj

manjši konj s krepkim telesom in gosto raznobarno dlako, po izvoru z Islandije

- *Islandski konji* ljubijo zime – tedaj jim narava nadene gosto in večplastno dolgo dlako, ki jih zanesljivo varuje pred najhujšim mrazom.

- Z vzrejo *islandskih konjev* se je začel ukvarjati pred desetletjem in je bil med prvimi v Sloveniji.
- *Islandski konji* slovijo po prijaznem značaju in obenem živahnem temperamentu, vzdržljivosti in robustnosti.

kraški konj

izumrli konj, ki je prednik lipicanca, po izvoru s Krasa

- Po literaturi je mogoče razbrati, da naj bi *kraške konje* cenili že stari Rimljani.
- Po pustih kraških pašnikih se je pred stoletji pasel *kraški konj*.
- V srednjem veku je bil *kraški konj* cenjen kot delovni, turnirski in vojaški konj.

lipicanski konj

konj srednje višine s krepkim telesom bele ali svetlo sive barve, po izvoru iz Slovenije; SIN.: lipicanec

- *Lipicanski konj* je ena najstarejših kulturnih pasem konj na svetu in s svojo več kot 400-letno preteklostjo predstavlja nenadomestljiv kulturni simbol.
- Učenje umetnosti jahanja in testiranje delovne sposobnosti *lipicanskih konj* vodijo v Lipici po načelih in programih Španske jahalne šole na Dunaju.
- Čeprav *lipicanske konje* skoraj vedno povezujemo z belo ali vsaj z zelo svetlo sivo barvo dlake, ki je pri lipičkih rejcih edina zaželena, pa so lahko tudi vranje sivi, vranje črni, rjavosivi, temnorjavi.

mongolski konj

1. manjši konj s krepkim telesom, večjo glavo in kratko pokončno grivo, po izvoru iz Mongolije

- V nekaj mesecih je pod svojo zastavo zbral 200.000 vojščakov na majhnih, a vzdržljivih *mongolskih konjih*.
- 2. iz zoologije majhen divji konj rumenkasto rjave barve s krepkim telesom, ki živi v Aziji; primerjaj lat. *Equus ferus przewalskii*
- *Mongolske konje* srečamo tudi na povsem drugem koncu sveta, v kitajskem Sinkiangu in v provinci Gansu.
- Leta 1900 so ujeli 32 žrebet divjih *mongolskih konj*.

nilski konj

večji sesalec z valjastim trupom in zelo velikim gobcem, ki živi ob rekah in jezerih Afrike; primerjaj lat. *Hippopotamus amphibius*; SIN.: povodni konj

- *Nilski konji* živijo v Afriki.
- Park je poleg krokodilov in *nilskih konjev* poln tudi drugih živali: pavijanov, zelenih morskih mačk, svinj bradavičark, gazel.
- Iz vode so nas opazovale stotine parov oči *nilskih konjev*, ki veljajo za eno najbolj nevarnih afriških živali.

polnokrvni konj

konj angleške ali arabske pasme ali križanec med njima

- Arabec je lahek, poldrugi meter visok *polnokrvni konj*, katerega prvotna domovina je na Arabskem polotoku.
- Prihodnjo nedeljo bo na Krškem polju mednarodno tekmovanje *polnokrvnih konj*.

posavski konj

manjši konj s širšim trupom, ožjo glavo in večjimi kopiti, delno prekritimi z dlako, po izvoru iz Slovenije

- Zaradi videza, mirnosti in poslušnosti je *posavski konj* priljubljen pri mnogo rejcih.
- Zmerno uleknjen hrbet je lahko tudi pasemska značilnost, na primer pri lipicancih in *posavskem konju*.
- *Posavski konj* s svojim načinom vzreje (pašništvo preko cele pašne sezone) ima pozitiven ekološki vpliv na naravo.

povodni konj

večji sesalec z valjastim trupom in zelo velikim gobcem, ki živi ob rekah in jezerih Afrike; primerjaj lat. *Hippopotamus amphibius*; SIN.: nilski konj

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

povodni konj živi KJE

- Na nekaterih mestih se ob reki Nil razprostirajo močvirja, kjer živijo *povodni konji*, krokodili in race.

...

- Nosorogi so na tem koncu zelo redki, našli pa smo veliko skupino *povodnih konj*, ki so se hladili v umazani kopeli.
- Opazovanje krokodilov in *povodnih konjev* vam ne uide, opazite pa lahko tudi leoparda v daljavi.

toplokrvni konj

iz živinoreje konj z vitkim telesom, izhodiščno vzrejen za ježo

- *Toplokrvni konji*, ki so hitri in dobri skakalci, tekmujejo na lovskih dirkah.
- Na turistični kmetiji imajo trenutno osemnajst *toplokrvnih konj*, namenjenih jahanju.

trojanski konj

računalniški program, ki se brez vednosti uporabnika namesti na napravo in omogoča zunanji dostop do nje za zlonamerne namene;

SIN.: manj formalno trojanec

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

namestiti trojanskega konja

- V zadnjih dneh se je povečalo število spletnih strani, na katerih je nameščena koda, ki ob obisku na uporabnikov računalnik samodejno namesti *trojanskega konja*.

...

- Neznanci s pomočjo računalniških *trojanskih konjev* pridobijo podatke o digitalnem bančnem certifikatu oškodovanca ter dostopnih geslih in v njegovem imenu izvedejo prenakazilo denarja na drug transakcijski račun.
- Novi *trojanski konj* se namesti preko napake v brskalniku in spreminja nastavitve računalnika.

FRAZEOLOGIJA

biti na konju | priti/zavihteti se na konja

biti na konju

priti na konja

zavihteti se na konja

biti v položaju, priti v položaj, ko se kdo počuti varnega, uspešnega, zadovoljnega; biti, postati uspešen; doseči cilj

- Pred desetimi leti, ko smo se selili v našo hišo, sem bila prepričana, da *smo na konju*.
- Če bi jima uspelo, da bi posel stekel, *bi bila na konju*.
- Samostojna podjetnica še *ni bila na konju*, bila pa je na svoji poti, in to ji je veliko pomenilo.
- Ko smo si lahko privoščili motorco, *smo* pa tudi mi *prišli na konja*.
- V zadnjem tednu meseca *se boste zavihteli na konja*: v vaše znamenje se bodo pomaknili Sonce, Mars in Venera.
- Kranjska Gora naj *bi se* – tako kažejo razvojni načrti in najnovejše povezovanje med žičničarji in hotelirji – vendarle kmalu spet *zavihtela na konja*.

biti vlečni konj (česa)

povzročati, pospeševati, spodbujati kako dogajanje, delovanje

- Boste poskrbeli, da klubi, ki *so vlečni konji* slovenskega vrhunškega športa, ne bodo životarili?
- Na svojo vlogo gledam tako, da se moram vesti kot kapetan, kar pomeni, da moram *biti vlečni konj*.

delovni konj

kar omogoča, povzroča, pospešuje kako dogajanje, dejavnost, delovanje; kar opravi večino dela

- Ti akumulatorčki so *delovni konji* baterijskih vrtalnikov, sesalnikov, električnih zobnih ščetk, žag, vijačnikov itd.
- Kuharjev najboljši prijatelj in *delovni konj* je kuhinjski nož.
- Beljakovine so *delovni konji* biologije; preden pa lahko začno izvrševati svoje naloge, se na zapleten način sestavijo in zvijejo.

garati/delati kot konj

garati kot konj

delati kot konj

zelo, do izčrpanosti garati

- *Garal je kot konj*, dokler se ni od izčrpanosti onesvestil.
- Dobil sem novo osebo, ampak moral sem jih izučiti, *delal sem kot konj*.

jekleni/železni konjiček/konj/konjič

jekleni konjiček

- jekleni konj
- jekleni konjič
- železni konjiček
- železni konj

cestno motorno vozilo, zlasti avtomobil

- Ali imate v svojem *jeklenem konjičku* vgrajeno klimatsko napravo?
- Šestkrat so popravili osebno vozilo že na cesti, z vlečnimi vozili pa so odpeljali prav tako šest *jeklenih konj*.
- Ne glede na to, kakšnega *jeklenega konja* si omisli lastnik, je vsem motoristom skupna pripadnost motoristični ideji.
- Namen srečanja je preveriti, v kakšnem stanju so vaši *jekleni konjiči* po zimskem spanju.
- Ulice okoli mestnega parka so včasih slovele kot najlepše, sedaj pa se zaradi parkiranja *železnih konjičkov* ne opazi niti tistih zelenih površin, ki so še ostale.
- Veliko je bilo že storjenega, da bi bencin in dizelsko gorivo nadomestili z dostopnejšimi in ekološko boljšimi pogonskimi gorivi štirikolesnih *železnih konj*.

kot fijakarski konj

slabšalno *takó*, da kdo upošteva samo določena merila, ki ne zajemajo pojava v celoti, navadno zaradi predsodkov, neznanja, nezavedanja česa; ozkogledno

- Dandanes gospodarji sveta razmišljajo lokalno, *kot fijakarski konj*, samo o svojem vrtičku, hkrati pa po celem planetu lomastijo zelo globalno.
- Rad bi, da moji potomci ne bi hodili skozi sodobni svet *kot fijakarski konji*.

močan kot konj

izjemno močen

- Gondoljer je, *močan kot konj*, obrnil gondolo in potem tako hitro veslal, kot bi hotel zmagati na olimpijskih igrah.
- V modernem svetu prav gotovo velja za posebnico, suhljata, a *močna kot konj*, žilava kot istrska drevesa, na katera je rada plezala.

mrtev/crknjen konj

mrtev konj

neformalno crknjen konj

kar je propadlo, zastarelo, mrtvo

- Če bi rekel: »Hegel je *mrtev konj* na filozofskem trgu,« bi bila opazka resna, toda razumeti bi jo bilo treba nedobesedno.
- Pravzaprav ni več nobenega javnega protesta, tako imenovana civilna družba je *crknjen konj*.

paradni konj

kar je, pomeni za koga osrednje, zelo pomembno, favorizirano področje dejavnosti, predmetnosti

- Kmetijstvo je *paradni konj* naše krajevne skupnosti, zato s kmeti sodelujemo in jim po naših močeh pomagamo.
- Oba nova motorja sta postala *paradna konja* nove tehnologije, saj ob nizki teži, ekonomičnosti in čistosti izpuha dosegata karakteristike štiritalnih motorjev.
- Pomembno je, da so se precej povečale transakcije na borzi, predvsem z delnicami podjetij, ki veljajo za *paradne konje* slovenskega gospodarstva.

potiti se/znojiti se/švicati kot konj

potiti se kot konj

- znojiti se kot konj
- neformalno švicati kot konj

zelo se potiti, znojiti, zlasti zaradi naporne, stresne dejavnosti

- Detektiv *se je potil kot konj*. Njegovi brki so začeli odstopati. Kaplje potu so stopile lepilo in brki so odpadli z zgornje ustnice.
- Ni se mu dalo tekati po igrišču za žogo in *se zraven znojiti kot konj*.
- Ples je najboljša rekreacija, *švicaš kot konj*, a pridobiš motorične sposobnosti.

presedlati s konja na osla

zamenjati kaj dobrega, zadovoljivega s čim slabšim, nezadovoljivim

- Etažni lastniki se morajo ob menjavi upravnika vedno dobro pozanimati, kaj jim lahko sploh nudi več, kot jim je prejšnji, saj se lahko zelo hitro izkaže, da *so presedlali s konja na osla*.

princ/vitez na belem konju

princ na belem konju

vitez na belem konju

moški, ki ustreza predstavi idealnega, popolnega partnerja; kdor ponudi ključno pomoč, prinese rešitev

- V njenem življenju ne manjka moških, a kljub temu še ni našla svojega *princa na belem konju*.
- Pripombe vrstnikov, da čaka *princa na belem konju*, jo spravljajo ob pamet.
- Od napadalca domača javnost pričakuje rešitev v slogu *princa na belem konju*.
- Utopično je pričakovati, da se bo pojavil *vitez na belem konju* in s polno malho v rokah poravnal skoraj milijon in pol evrov velik primanjkljaj.

refleks crknjenega konja

slaba, neznatna odzivnost

▪ Šele potem ko se je onesnaženost občutno znižala, je z *refleksom crknjenega konja* prišla na plano županova napoved ukrepov ob ponovitvah takih situacij.

staviti na napačnega konja/napačne konje

staviti na napačnega konja

staviti na napačne konje

zmotiti se v presoji česa; sprejeti slabo, napačno odločitev

▪ Če bo odlašala, bo zapravila vse, kar je investirala. To pomeni, da *je stavila na napačnega konja*.
▪ Kdor je volil zmagovalce, bo to že jutri glasno razglašal. In kdor *je* na volitvah *stavil na napačne konje*, bo najverjetneje poskušal čim prej pozabiti zablodo.

staviti na pravega konja

dobro presoditi kaj; sprejeti dobro, pravilno odločitev

▪ Ne preseneča, da so jim mestne oblasti zaupale pripravo kandidature za evropsko kulturno prestolnico. Izkazalo se je, da *so stavili na pravega konja*.
▪ Izmed glasovnic vseh, ki *so stavili na pravega konja*, bomo izžrebali tri, ki bodo prejeli lepe nagrade.

trojanski konj

kdor ali kar se s prevaro, zvijačo vtihotapi, prikrade kam z namenom od znotraj oslabiti, uničiti delovanje česa

▪ Predlog zakona je označil za *trojanskega konja*.
▪ Evropska unija si ne želi *trojanskega konja* na svojem ozemlju, še zlasti ne na gospodarskem področju.
▪ »Jasno je, da vam ni treba odgovoriti. Enako jasno je, da vas tega ne bi smela vprašati. Ste morda *trojanski konj*?« »Kaj, če sem?«

ustaviti/umiriti konje

ustaviti konje

umiriti konje

upočasniti, ustaviti hitrost poteka česa, zlasti dogajanja; upočasniti svoje delovanje; umiriti se, ustaviti se

▪ Ni odveč bojazen, da smo se znašli na pragu tridesetletne vojne moderne dobe. Zdaj najbrž ni več nikogar, ki bi zmožal *ustaviti konje*.
▪ Ko bom star 50 let, *bom ustavil konje* in delal le tisto, kar me bo zelo zabavalo.
▪ To je politični nivo, ki je zaskrbljujoč in kjer je treba nekaterim politikom reči, da naj nekoliko *ustavijo konje*.

▪ Pred gostovanjem *smo* ob koncu tekme nekoliko *umirili konje*, saj nas čez dva dni čaka odločilna tekma.

zajahati (*kakšnega*) konja (*česa*)

biti uspešen v prizadevanju izkoristiti, pridobiti kaj za uresničitev določenega namena; soočiti se z izzivi, težavami

▪ V trenutkih bolečine in dvoma poskušam *zajahati konja*, ki mu je ime Pogum in se ne pusti jahati.
▪ Bojim se, da *je* ta vlada *zajahala* starega *konja*, ne da bi napovedala več razvojnega denarja, napoveduje samo podražitve in nove davke, to pa zagotovo ne pelje v razvoj.
▪ Če neka marketinška agencija v politiki *zajaha* pravega *konja*, ga lahko jaha najmanj štiri leta, torej ves mandat.
▪ Da so bila opozorila stroke upravičena, potrjuje dejstvo, da *je* tudi sama vlada reformo v celoti podprla in *zajahala konja* populizma.
▪ Opozicija *bo* ponovno *zajahala konja* nestrpnosti in tako se obeta še ena z negativnimi čustvi nabita predvolilna predstava.

Beseda ni konj.

izraža, da je za dosego cilja treba željo, mnenje, pobudo izraziti; izraža spodbudo h govorjenju, odpravljanju zadrege, zadržka pred govorjenjem

▪ Meni so zmeraj rekli: *beseda ni konj*, se pravi, da če bi bila sobesednika žejna, bi rekla in bi jim že dali kaj piti.
▪ Ukrotil se je ter se preudarno in prijazno opravičil: »Oprostite, sem pač vprašal, saj *beseda ni konj*. Najbrž niste prav razumeli mojega predloga.«

Elizabeta na belem konju prijezdi.

izraža, da 19. novembra pogosto zapade zgodnji sneg

▪ Čez nekaj dni, natančneje 19. novembra, bo imela god Elizabeta. Za ta dan star slovenski ljudski pregovor pravi: »*Elizabeta na belem konju prijezdi*.« Bel konj seveda pomeni sneg.

Podarjenemu konju se ne gleda v zobe.

Podarjenemu konju se ne gleda na zobe.

izraža, da se je s pomanjkljivostmi česa podarjenega, zlahka pridobljenega treba sprijazniti; izraža, da ni primerno iskati, izpostavljati pomanjkljivosti česa podarjenega, zlahka pridobljenega

▪ Dobil je pogodbo o brezplačnem najemu in prejel ključke stanovanja. Sicer ni imel nobene besede pri izbiri, a konec koncev niti ni bil v položaju, da bi lahko izbiral, in *podarjenemu konju se ne gleda v zobe*.

Ustavite konje!

Umirate konje!

izraža govorčev dobronameren nasvet naslovniku, naj se umiri, ustavi, upočasni svoje delovanje

▪ Naslednji dnevi bodo v znaku hitrosti. Vedno se vam bo mudilo in vse boste hoteli postoriti v naglici.

Ustavite konje! Tudi počasi se daleč pride.

▪ Postajate nestrpni, zato tudi vse več tvegate.

Ustavite konje, da ne bo prepozno.

▪ Znašli se boste v takšni naglici, da boste pozabili, kaj ste že naredili in česa še ne. *Ustavite konje*. S takšnim brezglavim ravnanjem izgubljate še več časa in energije.

▪ Priganjala ga je, naj pohiti. »*Ustavi konje*,« ji je rekel in se zasmejal njeni neučakanosti.

▪ Od ljudi boste zahtevali nerealne in neuresničljive stvari, zato se boste drugim zdeli arogantni. *Umirite konje*, ne naložite si preveč, predvsem pa bodite odgovorni v odnosih z ljudmi.

Za dobrim konjem se vedno praši.

Za dobrim konjem se praši.

Za dobrim konjem se dviga prah.

Za dobrim konjem se kadi.

izraža, da kakovost, sposobnost koga ali česa priteguje pozornost, povzroča buren odziv

▪ O predstavi se že pred javno uprizoritvijo veliko govori; premiera, prva ponovitev in eno od gostovanj so že polno zasedeni. Hja, *za dobrim konjem se vedno praši!*

Zmagovalnega konja se ne menja.

Ne menjaj konja, ki zmaguje.

izraža, da je nespametno menjati, opustiti, kar prinaša uspeh, dobre rezultate, dobiček

▪ Res je sicer, da je avto na trgu že dobrih pet let in da je bila lanska prenova precej malenkostna, a *zmagovalnega konja se ne menja*.

BESEDOTVORJE

svojilni pridevnik: konjev

manjšalnica: konjiček

IZVOR

= stcslov. *kon'ь*, hrv., srb. *kōnj*, rus. *kónь*, češ. *kůň* < pslov. **kon'ь*, verjetno iz ide. **kábō(n)* kot lat. *cabō*, sorodno lat. *caballus*, prvotno 'skopljen konj, delovni konj', gr. *kabállēs* 'delovni konj'

konjárka konjárke samostalnik ženskega spola

[konjárka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja z oskrbovanjem, urjenjem konj, navadno poklicno

▪ Bala se je konjev, a se je s pomočjo *konjarke* spoprijateljila s čudovito kobilo.

▪ Okoli pol šestih, ko je ena izmed *konjark* odprla vrata, so bile jasli prazne.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[konjárka]

IPA: [kɔ'nja:rka]

ednina

IMENOVANIK: konjárka

RODILNIK: konjárke

DAJALNIK: konjárki

TOŽILNIK: konjárko

MESTNIK: pri konjárki

ORODNIK: s konjárko

dvojina

IMENOVANIK: konjárki

RODILNIK: konjárk

DAJALNIK: konjárkama

TOŽILNIK: konjárki

MESTNIK: pri konjárkah

ORODNIK: s konjárkama

množina

IMENOVANIK: konjárke

RODILNIK: konjárk

DAJALNIK: konjárkam

TOŽILNIK: konjárke

MESTNIK: pri konjárkah

ORODNIK: s konjárkami

TONEMSKO

[konjárka]

IPA: [kɔnjà:rká]

ednina

IMENOVANIK: konjárka

RODILNIK: konjárke

DAJALNIK: konjárki

TOŽILNIK: konjárko

MESTNIK: pri konjárki

ORODNIK: s konjárko

dvojina

IMENOVANIK: konjárki

RODILNIK: konjárk

DAJALNIK: konjárkama

TOŽILNIK: konjárki

MESTNIK: pri konjárkah

ORODNIK: s konjárkama

množina

IMENOVANIK: konjárke

RODILNIK: konjárk

DAJALNIK: konjárkam

TOŽILNIK: konjárke

MESTNIK: pri konjárkah

ORODNIK: s konjárkami

IZVOR

↑konjar

konjenica konjenice samostalnik ženskega spola

[konjenica]

POMEN

1. vojaška, policijska enota, katere pripadniki za premikanje, opravljanje nalog uporabljajo konje

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

gardna konjenica | lahka, oklepna, težka konjenica | plemiška konjenica | policijska, vojaška konjenica

▪ Po neuspehu lahke *konjenice* je proti Angležem napotil še kirasirje in težko gardno *konjenico*.

▪ V bitki pri Bannockburnu so Škoti angleško oklepno *konjenico* potisnili v močvirje in reko, lokostrelcem pa niso dopustili, da bi jih zasuli s smrtonosnim oblakom puščic.

▪ Od začetkov plemiške *konjenice* v približno 8. stoletju in vse do križarskih vojn je bil vitez poistoveten s konjenikom.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

eskadron, oddelek konjenice | napad konjenice | poveljnik konjenice

▪ Oddelek *konjenice* jih je napadel z boka, da so bili prisiljeni strniti svoje vrste in se odzvati.

▪ Do 19. stoletja so ostali napadi *konjenice* najnevarnejše in pogosto odločilno orožje v vojni.

▪ Poveljnik *konjenice* je ocenil, da je francosko prehajanje čez most ugoden trenutek za konjeniški napad.

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

konjenica napade

▪ Napadla je tudi avstrijska *konjenica*, vendar je prišla v ogenj šestih pruskih bataljonov in je bila zavrnjena.

▪ Policija je kmalu uredila vrste ter prešla v protinapad, ki se mu je pridružila tudi *konjenica*.

▶ **prireдна zveza**

konjenica in pehota

▪ V vojaški taktiki je izkoriščal sodelovanje *konjenice* in pehote.

▪ Osnovali so svoje prve redne vojaške enote z odredi *konjenice* in topništva.

...

▪ Za bitko je postavil pehoto v center in *konjenico* na krila.

▪ Leta 1785 je kot kadet vstopil v *konjenico*.

2. skupina jezdecev na konjih

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

član konjenice | pohod konjenice

▪ Njihov namen je zlasti udejanjanje idej slavnega barona, zato člani *konjenice* skrbijo za vzorno urejenost vsakega udeleženca pohoda.

▪ Zahvala gre policijski patrolji, ki jih je budno spremljala in v svojem vozilu skrbela za varen pohod *konjenice*.

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

konjenica krene

▪ *Konjenica* je iz Gotovelj krenila proti Savinji, potem pa ob reki proti Vranskemu, kjer so na turistični kmetiji na Zaplanini prenočili.

▪ *Konjenica*, ki je štela skupaj kar 147 konjenikov, je bila tokrat prvič tudi mednarodna.

2.1. društvo, organizacija, ki združuje jezdece na določenem območju

▪ Obiskovalci so poleg sedmih kasaških dirk spremljali tekmovanje v spretnostnem jahanju, ki ga je organizirala šentjernejska *konjenica*.

▪ V slovenski Istri imajo približno 250 konj, njihovi ljubitelji so včlanjeni v štiri konjeniške klube, na pomlad pa bodo ustanovili istrsko *konjenico*, ki bo povezovala posamezne klube.

3. ekspresivno moč motorja v vozilu; SIN.: ekspresivno konjušnica

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

▪ Reže na motornem pokrovu nakazujejo, da se tam spodaj skriva kar zajetna *konjenica*.

▪ Avto sicer zmore podobno moč, vendar njegova *konjenica* prihaja iz prostorninsko večjega osemvaljnika.

...

▪ Udobje na zadnjih sedežih vabi, a pravim voznikom bo zajetna *konjenica* pod prednjim pokrovom še bolj mamljiva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[konjenica]

IPA: [kɔnjɛ'ni:t̪sa]

ednina

IMENOVALNIK: konjenica

RODILNIK: konjenice

DAJALNIK: konjenici

TOŽILNIK: konjenico

MESTNIK: pri konjenici

ORODNIK: s konjenico

dvojina

IMENOVALNIK: konjenici

RODILNIK: konjenic

DAJALNIK: konjenicama

TOŽILNIK: konjenici

MESTNIK: pri konjenicah

ORODNIK: s konjenicama

množina

IMENOVALNIK: konjenice

RODILNIK: konjenic

DAJALNIK: konjenicam

TOŽILNIK: konjenice

MESTNIK: pri konjenicah

ORODNIK: s konjenicami

TONEMSKO

[konjenica]

IPA: [kɔnjɛni:t̪sá]

ednina

IMENOVALNIK: konjenica

RODILNIK: konjenice
DAJALNIK: konjenici
TOŽILNIK: konjenico
MESTNIK: pri konjenici
ORODNIK: s konjenico

dvojina

IMENOVALNIK: konjenici
RODILNIK: konjenic
DAJALNIK: konjenic**ama**
TOŽILNIK: konjenici
MESTNIK: pri konjenic**ah**
ORODNIK: s konjenic**ama**

množina

IMENOVALNIK: konjenice
RODILNIK: konjenic
DAJALNIK: konjenic**am**
TOŽILNIK: konjenice
MESTNIK: pri konjenic**ah**
ORODNIK: s konjenic**ami**

IZVOR

↑konjenik

konjerêjka konjerêjke samostalnik ženskega spola

[konjerêjka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja z vzrejo konj, navadno poklicno

▪ Je strastna *konjerejka* in tudi stave ji niso tuje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[konjerêjka]

IPA: [kɔnjɛ'ɾɛ:ɪka]

ednina

IMENOVALNIK: konjerêjka
RODILNIK: konjerêjke
DAJALNIK: konjerêjki
TOŽILNIK: konjerêjko
MESTNIK: pri konjerêjki
ORODNIK: s konjerêjko

dvojina

IMENOVALNIK: konjerêjki
RODILNIK: konjerêjk
DAJALNIK: konjerêjk**ama**
TOŽILNIK: konjerêjki
MESTNIK: pri konjerêjk**ah**
ORODNIK: s konjerêjk**ama**

množina

IMENOVALNIK: konjerêjke
RODILNIK: konjerêjk
DAJALNIK: konjerêjk**am**
TOŽILNIK: konjerêjke
MESTNIK: pri konjerêjk**ah**
ORODNIK: s konjerêjk**ami**

TONEMSKO

[konjerêjka]

IPA: [kɔnjɛ'ɾɛ:ɪkà]

ednina

IMENOVALNIK: konjerêjka
RODILNIK: konjerêjke
DAJALNIK: konjerêjki
TOŽILNIK: konjerêjko
MESTNIK: pri konjerêjki
ORODNIK: s konjerêjko

dvojina

IMENOVALNIK: konjerêjki
RODILNIK: konjerêjk
DAJALNIK: konjerêjk**ama**
TOŽILNIK: konjerêjki
MESTNIK: pri konjerêjk**ah**
ORODNIK: s konjerêjk**ama**

množina

IMENOVALNIK: konjerêjke
RODILNIK: konjerêjk
DAJALNIK: konjerêjk**am**
TOŽILNIK: konjerêjke
MESTNIK: pri konjerêjk**ah**
ORODNIK: s konjerêjk**ami**

IZVOR

↑konjerejec

kônjev kônjeva kônjevo pridevnik

[kônjeu kônjeva kônjevo]

POMEN

1. ki je v zvezi s konjem 1., konji 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjevo gibanje | konjevo zaupanje

- Za mlade konje je zelo pomembno, da jih trenirajo vedno eni in isti ljudje, ki so si pridobili *konjevo* zaupanje.
- Hipoterapija temelji na fizioterapevtski metodi, pri čemer terapevt usklajuje pacienta s *konjevim* gibanjem, ki je sorodno nihlajem pri človekovi hoji.

1.1. ki je del telesa konja 1., konj 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

konjev hrbet, vrat | konjeva glava, noga | konjevo telo | konjeva usta

- Pomembno je, da je *konjev* hrbet mehek in sproščen in da konj lahko vrat uporabi za uravnoteženje.
- V *konjevih* ustih, kjer brzda najbolj učinkuje, je predel dlesni, kjer ni zob in ki je zelo občutljiv na pritisk.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kônjeu kônjeva kônjevo]

IPA: [ˈkɔːnjeu ˈkɔːnjeva ˈkɔːnjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kônjev
 RODILNIK: kônjev**ega**
 DAJALNIK: kônjev**emu**
 TOŽILNIK: kônjev
 živo kônjev**ega**
 MESTNIK: pri kônjev**em**
 ORODNIK: s kônjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kônjeva
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**ima**
 TOŽILNIK: kônjeva
 MESTNIK: pri kônjev**ih**
 ORODNIK: s kônjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kônjevi
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**im**
 TOŽILNIK: kônjeve
 MESTNIK: pri kônjev**ih**
 ORODNIK: s kônjev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kônjeva
 RODILNIK: kônjeve
 DAJALNIK: kônjevi
 TOŽILNIK: kônjevo
 MESTNIK: pri kônjevi
 ORODNIK: s kônjev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kônjevi
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**ima**
 TOŽILNIK: kônjevi
 MESTNIK: pri kônjev**ih**
 ORODNIK: s kônjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kônjeve
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**im**
 TOŽILNIK: kônjeve
 MESTNIK: pri kônjev**ih**
 ORODNIK: s kônjev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kônjevo
 RODILNIK: kônjev**ega**
 DAJALNIK: kônjev**emu**
 TOŽILNIK: kônjevo
 MESTNIK: pri kônjev**em**
 ORODNIK: s kônjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kônjevi
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**ima**

TOŽILNIK: kônjevi

MESTNIK: pri kônjev**ih**ORODNIK: s kônjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kônjeva
 RODILNIK: kônjev**ih**
 DAJALNIK: kônjev**im**
 TOŽILNIK: kônjeva
 MESTNIK: pri kônjev**ih**
 ORODNIK: s kônjev**imi**

TONEMSKO

[kónjeʊ kónjeva kónjevo]

IPA: [kɔːnjéʊ kɔːnjéva kɔːnjéʊ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjev
 RODILNIK: kónjev**ega**
 DAJALNIK: kónjev**emu**
 TOŽILNIK: kónjev
 živo kónjev**ega**
 MESTNIK: pri kónjev**em**
 ORODNIK: s kónjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kónjeva
 RODILNIK: kónjev**ih**
 DAJALNIK: kónjev**ima**
 TOŽILNIK: kónjeva
 MESTNIK: pri kónjev**ih**
 ORODNIK: s kónjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kónjevi
 RODILNIK: kónjev**ih**
 DAJALNIK: kónjev**im**
 TOŽILNIK: kónjeve
 MESTNIK: pri kónjev**ih**
 ORODNIK: s kónjev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjeva
 RODILNIK: kónjeve
 DAJALNIK: kónjevi
 TOŽILNIK: kónjevo
 MESTNIK: pri kónjevi
 ORODNIK: s kónjev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: kónjevi
 RODILNIK: kónjev**ih**
 DAJALNIK: kónjev**ima**
 TOŽILNIK: kónjevi
 MESTNIK: pri kónjev**ih**
 ORODNIK: s kónjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: kónjeve
 RODILNIK: kónjev**ih**
 DAJALNIK: kónjev**im**
 TOŽILNIK: kónjeve
 MESTNIK: pri kónjev**ih**

ORODNIK: s kónjevimi
srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kónjevo
RODILNIK: kónjevoga
DAJALNIK: kónjevemu
TOŽILNIK: kónjevo
MESTNIK: pri kónjevem
ORODNIK: s kónjevim

dvojina

IMENOVALNIK: kónjevi
RODILNIK: kónjevih
DAJALNIK: kónjevima
TOŽILNIK: kónjevi
MESTNIK: pri kónjevih
ORODNIK: s kónjevima

množina

IMENOVALNIK: kónjeva
RODILNIK: kónjevih
DAJALNIK: kónjevim
TOŽILNIK: kónjeva
MESTNIK: pri kónjevih
ORODNIK: s kónjevimi

IZVOR
↑konj

konjič konjiča samostalnik moškega spola

[konjič]

POMEN

1. ekspresivno konj

► prid. beseda + **sam. beseda**

bel konjič | isker konjič

- Iskrega belega *konjiča*, kakršni se prestopajo po žagovini na tleh španske jahalne šole na Dunaju, si je omislila tudi sama.
- Na vozu, ki so ga vlekli štirje iskri *konjiči*, so vozili 12 hektolitrov vina.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

zajahati konjiča

- Številni gostje, tudi tisti, ki niso vešči v tej disciplini, lahko pod vodstvom vodnika zajahajo *konjiča*.
- Hladnokrvne (kmečke) *konjiče* je v galop pognalo devet jahačev.

...

▪ *Konjiča* sta divje rezgetala.

2. igrača, ki predstavlja konja

► prid. beseda + **sam. beseda**

lesen konjič

- Enoletni vnuk je prejel lesenega *konjiča* na kolescih.

3. manj formalno, ekspresivno nestandardna merska enota za izražanje moči motorja, približno 0,74 kW; SIN.: manj formalno konj, manj formalno, ekspresivno konjiček

► prid. beseda + **sam. beseda**

dodatni konjiči | iskri, iskrivi, poskočni konjiči

- Iskrih *konjičev* je kar 310 in motor že ob vžigu športno zahrza, le da tega v potniški kabini skoraj ni slišati.
- Športnim dušam je namenjen 1,2-litrski bencinski štirivaljnik, ki razvije okroglih 100 poskočnih *konjičev*.
- Tekoče, lahkotno in neverjetno tiho vleče 333 motornih *konjičev* dobri dve toni po asfaltu.

► števnik + količinski **sam.**

n konjičev

- Limuzino naj bi poganjalo 200 *konjičev* (147 kW), kar pomeni pospešek od 0 do 100 km/h v 7,3 sekunde in končno hitrost 240 km/h.
- Po potrebi lahko voznik s pritiskom stopalke za plin mobilizira 207 iskrih *konjičev*.

...

- Zavila je na avtocesto in še malo spodbodla iskro *konjiče* pod kovinskim pokrovom.
- Štirivaljni motor zmore 80 *konjičev*, kar bi moralo biti za premikanje malo manj kot toni težkega avtomobila več kot dovolj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[konjič]

IPA: [kɔ'ɲjɪtʃ]

ednina

IMENOVALNIK: konjič
RODILNIK: konjiča
DAJALNIK: konjiču
TOŽILNIK: konjiča
MESTNIK: pri konjiču
ORODNIK: s konjičem

dvojina

IMENOVALNIK: konjiča
RODILNIK: konjičev
DAJALNIK: konjičema
TOŽILNIK: konjiča
MESTNIK: pri konjičih
ORODNIK: s konjičema

množina

IMENOVALNIK: konjiči
RODILNIK: konjičev
DAJALNIK: konjičem
TOŽILNIK: konjiče
MESTNIK: pri konjičih
ORODNIK: s konjiči

TONEMSKO

[konjič]

IPA: [kɔɲjɪtʃ]

ednina

IMENOVALNIK: konjič
RODILNIK: konjiča
DAJALNIK: konjiču
TOŽILNIK: konjiča
MESTNIK: pri konjiču tudi pri konjiču

ORODNIK: s konjícem

dvojina

IMENOVALNIK: konjíča

RODILNIK: konjíčov in konjîčov

DAJALNIK: konjícema

TOŽILNIK: konjíča

MESTNIK: pri konjíčih in pri konjîčih

ORODNIK: s konjícema

množina

IMENOVALNIK: konjíči

RODILNIK: konjíčov in konjîčov

DAJALNIK: konjícem

TOŽILNIK: konjíče

MESTNIK: pri konjíčih in pri konjîčih

ORODNIK: s konjíči in s konjîči

FRAZEOLOGIJA

jekleni/železni konjiček/konj/konjič

jekleni konjiček

jekleni konj

jekleni konjič

železni konjiček

železni konj

cestno motorno vozilo, zlasti avtomobil

▪ Ali imate v svojem *jeklenem konjičku* vgrajeno klimatsko napravo?

▪ Šestkrat so popravili osebno vozilo že na cesti, z vlečnimi vozili pa so odpeljali prav tako šest *jeklenih konj*.

▪ Ne glede na to, kakšnega *jeklenega konja* si omisli lastnik, je vsem motoristom skupna pripadnost motoristični ideji.

▪ Namen srečanja je preveriti, v kakšnem stanju so vaši *jekleni konjiči* po zimskem spanju.

▪ Ulice okoli mestnega parka so včasih slovele kot najlepše, sedaj pa se zaradi parkiranja *železnih konjičkov* ne opazi niti tistih zelenih površin, ki so še ostale.

▪ Veliko je bilo že storjenega, da bi bencin in dizelsko gorivo nadomestili z dostopnejšimi in ekološko boljšimi pogonskimi gorivi štirikolesnih *železnih konj*.

IZVOR

↑konj

konjiček konjička samostalnik moškega spola

[konjíčæk]

POMEN

1. navadno ekspresivno konj, zlasti manjši

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel konjiček

▪ Marsikje se pasejo majhni beli *konjički*, kakšen črn je vmes, z veliko grivo in krepkimi nogami.

▪ Počasi je začel ustavljati svojega iskrega *konjička*.

...

▪ Otroci so imeli priložnost zajahati *konjičke*.

▪ *Konjička* jaha že dve leti, posoja pa ga tudi drugim otrokom.

2. igrača, ki predstavlja konja; SIN.: konj

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

glinast, lesen konjiček | gugalni konjiček

▪ V Narodnem muzeju Slovenije hranijo glinastega *konjička* – prazgodovinsko igračo iz železne dobe.

▪ Za Miklavža otroci dobijo kaj pletenega, suhe krljje, orehe, rožiče, punčke iz cunj ali lesenega *konjička*.

▪ Pisali so Božičku, naj jim prinese gugalnega *konjička*.

3. dejavnost, s katero se kdo ukvarja v prostem času, za sprostitev; SIN.: hobi

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

drag konjiček | ljub, priljubljen konjiček |

nenavaden, poseben, zanimiv konjiček | nov

konjiček | skupen konjiček

▪ Zbiranje avtomobilskih modelčkov se je v zadnjem času razvilo v zelo priljubljen *konjiček* v številnih državah.

▪ Akvaristika je primeren *konjiček* za mlade in manj mlade.

▪ Radioamaterstvo je lep *konjiček*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti konjiček, konjička | izbrati, omisliti si konjiček,

konjička | najti, poiskati si konjiček, konjička

▪ Najdite si *konjičke*, kajti to vas bo pripeljalo v bližino ljudi s podobnimi nagnjenji.

▪ Izboljšajte telesno vzdržljivost, poiščite si nove prijatelje ali *konjičke*, morda celo novo službo.

▶ glag. + **sam. beseda v dajalniku**

odpovedati se konjičku | posvetiti, predajati se konjičku

▪ Dovolj časa sem imel in posvetil sem se *konjičku*.

▪ Ne more si zamisliti, da ne bi nekaj svojega prostega časa namenila *konjičku* – vrtnarjenju.

...

▪ Njegov *konjiček* je hitro prerasel v resno delo.

▪ Šah je zame še vedno *konjiček* in poklic hkrati.

4. ekspresivno cestno motorno vozilo, zlasti avtomobil

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

nov konjiček

▪ Z novim *konjičkom* se je odpeljal na nastop.

▪ Motorja že nekaj let ne vozi več, hitrim štirikolesnim *konjičkom* pa se ni odrekel.

▪ Mož se ni kaj dosti oziral na to, koliko prestav ima njegov dvokolesni *konjiček*.

5. manj formalno, ekspresivno nestandardna merska enota za izražanje moči motorja, približno 0,74 kW; SIN.:

manj formalno konj, manj formalno, ekspresivno konjič

▪ Pod motornim pokrovom se skriva 1,6-litrski bencinski motor s 110 *konjički*.

- Dodatnih 25 dizelskih *konjičkov* več stane 1150 evrov.
- Testni 1,9-litrski dizel s 105 *konjički* sicer sega na spodnji rob motorne ponudbe, a je več kot prepričljiv.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[konjîčək]

IPA: [kɔ'nji:tʃək]

ednina

IMENOVALNIK: konjiček

RODILNIK: konjička

DAJALNIK: konjičku

TOŽILNIK: konjička

MESTNIK: pri konjičku

ORODNIK: s konjičkom

dvojina

IMENOVALNIK: konjička

RODILNIK: konjičkov

DAJALNIK: konjičkoma

TOŽILNIK: konjička

MESTNIK: pri konjičkih

ORODNIK: s konjičkoma

množina

IMENOVALNIK: konjički

RODILNIK: konjičkov

DAJALNIK: konjičkom

TOŽILNIK: konjičke

MESTNIK: pri konjičkih

ORODNIK: s konjički

TONEMSKO

[konjîčək]

IPA: [kɔ'nji:tʃək]

ednina

IMENOVALNIK: konjîček

RODILNIK: konjîčka

DAJALNIK: konjîčku

TOŽILNIK: konjîčka

MESTNIK: pri konjîčku

ORODNIK: s konjîčkom

dvojina

IMENOVALNIK: konjîčka

RODILNIK: konjîčkov

DAJALNIK: konjîčkoma

TOŽILNIK: konjîčka

MESTNIK: pri konjîčkih

ORODNIK: s konjîčkoma

množina

IMENOVALNIK: konjîčki

RODILNIK: konjîčkov

DAJALNIK: konjîčkom

TOŽILNIK: konjîčke

MESTNIK: pri konjîčkih

ORODNIK: s konjîčki

STALNE ZVEZE

morski konjiček

1. manjša riba s cevastim gobcem, glavo, podobno konjski, in zavitim repom, ki plava pokončno; primerjaj lat. *Hippocampus*

- *Morski konjički* plavajo pokončno.
- Med potapljanjem v morju sem videl majhnega *morskega konjička*.

▪ Dno pokrivajo goste preproge temno zelene morske trave, med katerimi se skrivajo *morski konjički*.

2. podoba, ki predstavlja manjšo ribo s cevastim gobcem, glavo, podobno konjski, in zavitim repom

- Slekel je srajco z *morskimi konjički*.
- Vrhunec druženja je bilo slavnostno odkritje medeninastega *morskega konjička*, ki bo v prihodnje krasil preddverje rektorata.

FRAZEOLOGIJA

jekleni/železni konjiček/konj/konjič

jekleni konjiček

jekleni konj

jekleni konjič

železni konjiček

železni konj

cestno motorno vozilo, zlasti avtomobil

- Ali imate v svojem *jeklenem konjičku* vgrajeno klimatsko napravo?
- Šestkrat so popravili osebno vozilo že na cesti, z vlečnimi vozili pa so odpeljali prav tako šest *jeklenih konj*.
- Ne glede na to, kakšnega *jeklenega konja* si omisli lastnik, je vsem motoristom skupna pripadnost motoristični ideji.
- Namen srečanja je preveriti, v kakšnem stanju so vaši *jekleni konjiči* po zimskem spanju.
- Ulice okoli mestnega parka so včasih slovele kot najlepše, sedaj pa se zaradi parkiranja *železnih konjičkov* ne opazi niti tistih zelenih površin, ki so še ostale.
- Veliko je bilo že storjenega, da bi bencin in dizelsko gorivo nadomestili z dostopnejšimi in ekološko boljšimi pogonskimi gorivi štirikolesnih *železnih konj*.

IZVOR

↑konjič

kopítar kopítarja samostalnik moškega spola

[kopítar]

POMEN

1. iz zoologije sesalec, ki ima zadnji členek prstov pokrit z roženo tvorbo; primerjaj lat. *Euungulata*

► prid. beseda + **sam. beseda**

lihoprsti, sodoprsti kopitar

- Jelen spada med sodoprste *kopitarje* ali parkljarje.

- Danes živijo samo še tri družine lihoprstih *kopitarjev*: konji, tapirji in nosorogi.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
označitev kopitarja | register kopitarjev | vrsta kopitarjev

- Več vrst *kopitarjev*, med njimi tudi skokonoge gazele, gnuji in ameriški bizoni, se je nekoč selilo v večmilijonskih čredah.
- Skupine pavijanov se pogosto pridružijo velikim čredam *kopitarjev*, kot so impale, katerih vedenje pavijane opozori na bližajočo se nevarnost.
- Obvezna označitev *kopitarja* pomeni izdajo identifikacijskega dokumenta za kopitarje ali potrdila o istovetnosti.

...

- Kopita so značilna za *kopitarje* oziroma tiste sesalce, ki se premikajo po konicah prstov.

1.1. tak sesalec z lihim številom prstov; primerjaj

lat. *Perissodactyla*

▶ priredna zveza

kopitarji in parkljarji

- *Kopitarji* in parkljarji so dokaj nerodni pri gibanju nazaj in vstran, so pa uspešni in hitri tekači.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kopítar]

IPA: [kɔ'pi:tár]

ednina

IMENOVALNIK: kopítar
RODILNIK: kopítarja
DAJALNIK: kopítarju
TOŽILNIK: kopítarja
MESTNIK: pri kopítarju
ORODNIK: s kopítarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kopítarja
RODILNIK: kopítarjev
DAJALNIK: kopítarjema
TOŽILNIK: kopítarja
MESTNIK: pri kopítarjih
ORODNIK: s kopítarjema

množina

IMENOVALNIK: kopítarji
RODILNIK: kopítarjev
DAJALNIK: kopítarjem
TOŽILNIK: kopítarje
MESTNIK: pri kopítarjih
ORODNIK: s kopítarji

TONEMSKO

[kopítar]

IPA: [kɔpí:tár]

ednina

IMENOVALNIK: kopítar
RODILNIK: kopítarja
DAJALNIK: kopítarju

TOŽILNIK: kopítarja
MESTNIK: pri kopítarju
ORODNIK: s kopítarjem

dvojina

IMENOVALNIK: kopítarja
RODILNIK: kopítarjev
DAJALNIK: kopítarjema
TOŽILNIK: kopítarja
MESTNIK: pri kopítarjih
ORODNIK: s kopítarjema

množina

IMENOVALNIK: kopítarji
RODILNIK: kopítarjev
DAJALNIK: kopítarjem
TOŽILNIK: kopítarje
MESTNIK: pri kopítarjih
ORODNIK: s kopítarji

FRAZEOLOGIJA

Le čevlje sodi naj kopitar.

Le čevlje sodi naj Kopitar.

Čevlje sodi naj kopitar.

izraža, da je primerno, da kdo o čem pove svoje mnenje le, če se na to spozna, ima s tem izkušnje

- Osebnost me najbolj moti, kadar me ocenjuje nekdo, ki mojega dela ne pozna. Sam si, denimo, nikdar ne bi dovolil ocenjevati kakovosti nekega fizika. Ravnam se pač po načelu, da *le čevlje sodi naj kopitar*.
- Ker nismo profesionalci in ker nimamo pojma, se držimo načela »*le čevlje sodi naj Kopitar*«.

IZVOR

↑kopito

kóprc kópřca in **kôprc** kôprca samostalnik moškega spola

[kópərc] in [kôpərc]

POMEN

1. vrtna zdravilna ali začimbna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih in nitastimi deljenimi listi; primerjaj lat. *Anethum graveolens*; SIN.: sladki janež

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

semena, vejica koprca

- Postrezite s solato in po želji okrasite z vejicami *koprca*.
- Meso natremo s soljo in poprom, janeževim žganjem in semeni *koprca*.

...

- Gosenice rade grizljajo *koprca* in korenje.

1.1. listi te rastline, zlasti kot začimba

- ▶ prid. beseda + **sam. beseda**
narezan, sesekljan koprca | svež koprca
 - Najbolje je uživati svež *koprca*.

- Špinača je bolj okusna, če vanjo umešate malce svežega sesekljanega *koprca*.
- ▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**
okrasiti, potresti s koprcom
 - Preden solato postrežemo, jo potresemo s *koprcom* in obložimo z lososovimi roladicami.
- ▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**
dodati koprca
 - Kumarice zalijte s pripravljeno mešanico za vlaganje, na vrh pa dodajte *koprca* ter opran list trte.

...

- Kuhinjska zelišča, kot sta *koprca* in peteršilj, nevtralizirajo preveč kisline v želodcu.

1.2. semena te rastline

- Po želji vam *koprca* tudi zdrobijo.
- Kot janež in kumina tudi *koprca* odlično pomaga pri napenjanju.
- *Koprca* pospešuje delovanje celic, krepi imunski sistem in sprošča.

2. rastlina nižje rasti z mesnatimi listi in rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, ki raste na morskih obalah, ali del te rastline; primerjaj lat.

Crithmum maritimum; SIN.: morski koprca, iz botanike navadni morski koprca

- *Koprca* so v London pošiljali v sodih z morskovo vodo.
- Zaradi slanosti *koprca* soljenje skoraj ni potrebno.

3. vrtna rastlina z rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, belkastim odebeljenim spodnjim delom stebela in nitastimi deljenimi listi ali del te rastline kot hrana, jed; primerjaj lat. *Foeniculum vulgare*; SIN.: janež, sladki janež

- Očiščen in opran *koprca* narežemo na četrtine.
- Gomolji *koprca* morajo biti hrustljavi in beli ter morajo imeti veliko svežih listov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kôpərc]

IPA: [ˈkɔ:pərts]

ednina

IMENOVALNIK: kôprc
 RODILNIK: kôprca
 DAJALNIK: kôprcu
 TOŽILNIK: kôprc
 MESTNIK: pri kôprcu
 ORODNIK: s kôprcem

dvojina

IMENOVALNIK: kôprca
 RODILNIK: kôprcev
 DAJALNIK: kôprcema
 TOŽILNIK: kôprca
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprcema

množina

IMENOVALNIK: kôprci
 RODILNIK: kôprcev

DAJALNIK: kôprcem
 TOŽILNIK: kôprce
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprci

in

[kôpərc]

IPA: [ˈkɔ:pərts]

ednina

IMENOVALNIK: kôprc
 RODILNIK: kôprca
 DAJALNIK: kôprcu
 TOŽILNIK: kôprc
 MESTNIK: pri kôprcu
 ORODNIK: s kôprcem

dvojina

IMENOVALNIK: kôprca
 RODILNIK: kôprcev
 DAJALNIK: kôprcema
 TOŽILNIK: kôprca
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprcema

množina

IMENOVALNIK: kôprci
 RODILNIK: kôprcev
 DAJALNIK: kôprcem
 TOŽILNIK: kôprce
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprci

TONEMSKO

[kôpərc]

IPA: [kó:pərts]

ednina

IMENOVALNIK: kôprc
 RODILNIK: kôprca
 DAJALNIK: kôprcu
 TOŽILNIK: kôprc
 MESTNIK: pri kôprcu
 ORODNIK: s kôprcem

dvojina

IMENOVALNIK: kôprca
 RODILNIK: kôprcev
 DAJALNIK: kôprcema
 TOŽILNIK: kôprca
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprcema

množina

IMENOVALNIK: kôprci
 RODILNIK: kôprcev
 DAJALNIK: kôprcem
 TOŽILNIK: kôprce
 MESTNIK: pri kôprcih
 ORODNIK: s kôprci

in

[kôpərc]

IPA: [kó:pərts]

ednina

IMENOVALNIK: kôprc
RODILNIK: kôprca
DAJALNIK: kôprcu
TOŽILNIK: kôprc
MESTNIK: pri kôprcu
ORODNIK: s kôprcem

dvojina

IMENOVALNIK: kôprca
RODILNIK: kôprcev
DAJALNIK: kôprcema
TOŽILNIK: kôprca
MESTNIK: pri kôprcih
ORODNIK: s kôprcema

množina

IMENOVALNIK: kôprci
RODILNIK: kôprcev
DAJALNIK: kôprcem
TOŽILNIK: kôprce
MESTNIK: pri kôprcih
ORODNIK: s kôprci

STALNE ZVEZE

morski koprč

rastlina nižje rasti z mesnatimi listi in rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, ki raste na morskih obalah, ali del te rastline; primerjaj lat.

Crithmum maritimum; SIN.: koprč, iz botanike navadni morski koprč

- *Morski koprč* raste na obalah in pečinah Evrope.
- Z vložnim *morskim koprčem* lahko okrasimo jedi ali ga uporabimo namesto kaper.

navadni morski koprč

iz botanike rastlina nižje rasti z mesnatimi listi in rumenimi cvetovi v kobulastih socvetjih, ki raste na morskih obalah, ali del te rastline; primerjaj lat.

Crithmum maritimum; SIN.: koprč, morski koprč

- Na apnenčastem skalovju najdemo *navadni morski koprč*.
- Zaradi eteričnih olj *navadni morski koprč* spodbuja prebavo in presnovo.
- Na mizah vladarjev in drugih veljakov sta se v Evropi poleg drugega znašla *navadni morski koprč* in morski ohrovt.

IZVOR

↑koper

korál korála samostalnik moškega spola

[korál]

POMEN

enoglasna vokalna glasba srednjeveške

krščanske liturgije; SIN.: iz glasbene umetnosti gregorijanski

korál

► prid. beseda + sam. beseda

srednjeveški korál

- Nadškof je menil, da bi bilo čudovito, če bi v kostanjeviškem samostanu kdaj zapeli kak srednjeveški *korál*.

...

- Ansambel se posveča študiju in izvedbi zgodnje polifonije, *korála* iz srednjeveških kodeksov ter vokalnih del našega časa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[korál]

IPA: [ko'ra:l]

ednina

IMENOVALNIK: korál

RODILNIK: korála

DAJALNIK: korálu

TOŽILNIK: korál

MESTNIK: pri korálu

ORODNIK: s koráлом

dvojina

IMENOVALNIK: korála

RODILNIK: korálov

DAJALNIK: koráloma

TOŽILNIK: korála

MESTNIK: pri korálih

ORODNIK: s koráloma

množina

IMENOVALNIK: koráli

RODILNIK: korálov

DAJALNIK: koráлом

TOŽILNIK: korále

MESTNIK: pri korálih

ORODNIK: s koráli

TONEMSKO

[korâl]

IPA: [korá:l]

ednina

IMENOVALNIK: korâl

RODILNIK: korála

DAJALNIK: korálu

TOŽILNIK: korâl

MESTNIK: pri korálu

ORODNIK: s koráлом

dvojina

IMENOVALNIK: korála

RODILNIK: korálov

DAJALNIK: koráloma

TOŽILNIK: korála

MESTNIK: pri korálih

ORODNIK: s koráloma

množina

IMENOVALNIK: koráli

RODILNIK: korálov

DAJALNIK: koráлом

TOŽILNIK: korále

MESTNIK: pri korālih
ORODNIK: s korāli

STALNE ZVEZE

gregorijanski koral

iz glasbene umetnosti enoglasna vokalna glasba

srednjeveške krščanske liturgije; SIN.: koral

- Glavni nosilci tradicije *gregorijanskega koral* so benediktinci kot najstarejši evropski meniški red.
- Njihov repertoar je širok, sega od *gregorijanskega koral* do del sodobnih avantgardnih skladateljev in slovenske ljudske pesmi.
- *Gregorijanski koral* je petje besedil, ki so sestavljala srednjeveško krščansko liturgijo.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Choral* iz lat. (*cantus*) *chorālis* 'zborovska (pesem)', iz *chorus* 'zbor'

kornét kornéta samostalnik moškega spola

[kornét]

POMEN

1. posodica za sladoled v obliki obrnjenega stožca, navadno iz vaflja

▶ sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

sladoled v kornetu

- Sedela je na zidku ob Ljubljani, sproščeno lizala sladoled v *kornetu* in opazovala mimoidoče.
- Če naročiš sladoled, dobiš veliko kepico v sladkem *kornetu* in čokoladni preliv.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

sladki kornet | sladoledni kornet

- Ati me pogosto pelje na sladoled, vzamem tistega velikega s sladkim *kornetom*.
- Že 12 let se ukvarja z izdelavo in uvažanjem sladolednih *kornetov*.
- Zmes nadevamo v brizgalno vrečko z zvezdastim dulcem in jo nabrizgamo v čokoladne *kornete*.

...

▪ Kavarna in slaščičarna pritegne z res bogato izbiro sladoledov in hrustljivih *kornetov*.

1.1. sladoled v taki posodici

- Sošolec ni maral lučk, samo *kornete*.
- Temperatura je idealna za shranjevanje manjših zamrznjenih živil, lučk, sladolednih *kornetov*, zamrznjene zelenjave in ledenih kock.

2. kar ima stožčasto obliko

▶ glag. + v + **sam. beseda v tožilniku**

- Okrogle čipkaste prtičke iz papirja narežemo na štiri dele, jih zvijemo v rolo in zlepimo v *kornet*.
- V Franciji lahko na ulici naletimo na peke palačink, ki nam palačinko z izbranim nadevom zvijejo v *kornet*.

...

- Sveže narezan in ocvrt krompir so prodajali v papirnatih *kornetih*.
- Iz debelejšega in tršega papirja oblikujete *kornet*.

3. manjše trobenti podobno glasbilo

- Njegova mama je očeta pregovorila, da mu je vendarle dovolil igranje na *kornet*.
- Na lesenem podestu so vsak dan ob 11. uri zatrobili na tri pozavne in en *kornet* in s tem naznanjali meščanom, da se bliža 12. ura, čas za kosilo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kornét]

IPA: [kɔr'ne:t]

ednina

IMENOVALNIK: kornét

RODILNIK: kornéta

DAJALNIK: kornétu

TOŽILNIK: kornét

MESTNIK: pri kornétu

ORODNIK: s kornétom

dvojina

IMENOVALNIK: kornéta

RODILNIK: kornétov

DAJALNIK: kornétoma

TOŽILNIK: kornéta

MESTNIK: pri kornétih

ORODNIK: s kornétoma

množina

IMENOVALNIK: kornéti

RODILNIK: kornétov

DAJALNIK: kornétom

TOŽILNIK: kornéte

MESTNIK: pri kornétih

ORODNIK: s kornéti

TONEMSKO

[kornêt]

IPA: [kɔrné:t]

ednina

IMENOVALNIK: kornêt

RODILNIK: kornêta

DAJALNIK: kornêtu

TOŽILNIK: kornêt

MESTNIK: pri kornêtu

ORODNIK: s kornêtom

dvojina

IMENOVALNIK: kornêta

RODILNIK: kornêtov

DAJALNIK: kornêtoma

TOŽILNIK: kornêta

MESTNIK: pri kornêtih

ORODNIK: s kornêtoma

množina

IMENOVALNIK: kornêti

RODILNIK: kornêtov

DAJALNIK: kornêtom

TOŽILNIK: kornête
MESTNIK: pri kornêtih
ORODNIK: s kornêti

IZVOR

v prvem pomenu prevzeto iz it. *cornetto*, prvotneje 'majhen rog, rogljič', iz *cornò* 'rog', v drugem pomenu prevzeto iz frc. *cornet* 'majhen rog (trobilo)', iz *corne* 'rog', oboje < lat. *cornū* 'rog'

kosítrov kosítrova kosítrovo pridevnik

[kosítroʋ kosítrova kosítrovo]

POMEN

ki je v zvezi s kositrom 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kositrov oksid | kositrova ruda | kositrova spojina, zlitina

▪ Pod simboli in formulami v zgornji enačbi vpiši relativne mase *kositrovega* oksida, ogljika in kositra.

▪ Raba dvodelnih zaprtih kalupov se je razširila šele pozneje, predvsem z vsesplošno rabo bakrovih in *kositrovih* zlitin.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kosítroʋ kosítrova kosítrovo]

IPA: [kɔ'si:trɔʋ kɔ'si:trɔva kɔ'si:trɔʋɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrov

RODILNIK: kosítrovega

DAJALNIK: kosítrovemu

TOŽILNIK: kosítrov

živo kosítrovega

MESTNIK: pri kosítrovem

ORODNIK: s kosítrovim

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovima

TOŽILNIK: kosítrova

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovima

množina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovim

TOŽILNIK: kosítrove

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrove

DAJALNIK: kosítrovi

TOŽILNIK: kosítrovo
MESTNIK: pri kosítrovi
ORODNIK: s kosítrovo

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovima

TOŽILNIK: kosítrovi

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovima

množina

IMENOVALNIK: kosítrove

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovim

TOŽILNIK: kosítrove

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrovo

RODILNIK: kosítrovega

DAJALNIK: kosítrovemu

TOŽILNIK: kosítrovo

MESTNIK: pri kosítrovem

ORODNIK: s kosítrovim

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovima

TOŽILNIK: kosítrovi

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovima

množina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovim

TOŽILNIK: kosítrova

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovimi

TONEMSKO

[kosítroʋ kosítrova kosítrovo]

IPA: [kɔsi:trɔʋ kɔsi:trɔva kɔsi:trɔʋɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrov

RODILNIK: kosítrovega

DAJALNIK: kosítrovemu

TOŽILNIK: kosítrov

živo kosítrovega

MESTNIK: pri kosítrovem

ORODNIK: s kosítrovim

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrovih

DAJALNIK: kosítrovima

TOŽILNIK: kosítrova

MESTNIK: pri kosítrovih

ORODNIK: s kosítrovi**ma**

množina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovi**h**

DAJALNIK: kosítrovi**m**

TOŽILNIK: kosítrove

MESTNIK: pri kosítrovi**h**

ORODNIK: s kosítrovi**mi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrove

DAJALNIK: kosítrovi

TOŽILNIK: kosítrovo

MESTNIK: pri kosítrovi

ORODNIK: s kosítrovo

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovi**h**

DAJALNIK: kosítrovi**ma**

TOŽILNIK: kosítrovi

MESTNIK: pri kosítrovi**h**

ORODNIK: s kosítrovi**ma**

množina

IMENOVALNIK: kosítrove

RODILNIK: kosítrovi**h**

DAJALNIK: kosítrovi**m**

TOŽILNIK: kosítrove

MESTNIK: pri kosítrovi**h**

ORODNIK: s kosítrovi**mi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kosítrovo

RODILNIK: kosítrove**ga**

DAJALNIK: kosítrove**mu**

TOŽILNIK: kosítrovo

MESTNIK: pri kosítrove**m**

ORODNIK: s kosítrovi**m**

dvojina

IMENOVALNIK: kosítrovi

RODILNIK: kosítrovi**h**

DAJALNIK: kosítrovi**ma**

TOŽILNIK: kosítrovi

MESTNIK: pri kosítrovi**h**

ORODNIK: s kosítrovi**ma**

množina

IMENOVALNIK: kosítrova

RODILNIK: kosítrovi**h**

DAJALNIK: kosítrovi**m**

TOŽILNIK: kosítrova

MESTNIK: pri kosítrovi**h**

ORODNIK: s kosítrovi**mi**

IZVOR

↑kositer

kosmatíneec kosmatínca samostalnik moškega spola

[kosmatínɛc]

POMEN

1. ekspresivno kosmata žival, zlasti pes, medved

► prid. beseda + **sam. beseda**

pasji kosmatinec | rjav kosmatinec | simpatičen kosmatinec | štirinožni kosmatinec

▪ Postavili bodo table, ki bodo ljudi opozarjale, da je ta del plaže namenjen pasjim *kosmatincem*.

▪ Prijazen *kosmatinec* se rad igra in se dobro znajde tudi v družbi drugih štirinožcev.

▪ Videli smo polno prevrnjenih skal, pod katerimi je rjavi *kosmatinec* iskal kaj za pod zob.

...

▪ Strokovnjaki menijo, da se po naših gozdovih klati približno 1100 *kosmatincev*, od tega jih je največ v kočevskih gozdovih.

▪ S posvojitvijo *kosmatincev* iz zavetišča se posvojitelj zaveže, da bo za žival skrbel.

▪ Gasilci so iz jaška poskušali rešiti mačka, vendar se je *kosmatinec* upiral.

2. iz botanike dlakava rastlina z belimi, rumenimi ali vijoličastimi cvetovi; primerjaj lat. *Pulsatilla*

▪ Poleg velikonočnice rastejo v Sloveniji še štiri vrste *kosmatincev*.

▪ Velikonočnice in druge vrste iz rodu *kosmatincev* vsebujejo zdravilne učinkovine.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kosmatínɛc]

IPA: [kɔsmat'i:nɛts]

ednina

IMENOVALNIK: kosmatíneec

RODILNIK: kosmatínca

DAJALNIK: kosmatíncu

TOŽILNIK: kosmatínca

MESTNIK: pri kosmatíncu

ORODNIK: s kosmatíncem

dvojina

IMENOVALNIK: kosmatínca

RODILNIK: kosmatíncev

DAJALNIK: kosmatíncema

TOŽILNIK: kosmatínca

MESTNIK: pri kosmatíncih

ORODNIK: s kosmatíncema

množina

IMENOVALNIK: kosmatínci

RODILNIK: kosmatíncev

DAJALNIK: kosmatíncem

TOŽILNIK: kosmatínce

MESTNIK: pri kosmatíncih

ORODNIK: s kosmatínci

TONEMSKO

[kosmatínɛc]

IPA: [kɔsmat'i:nɛts]

ednina

IMENOVANIK: kosmatíne**c**
RODILNIK: kosmatín**ca**
DAJALNIK: kosmatín**cu**
TOŽILNIK: kosmatín**ca**
MESTNIK: pri kosmatín**cu**
ORODNIK: s kosmatín**cem**

dvojina

IMENOVANIK: kosmatín**ca**
RODILNIK: kosmatín**cev**
DAJALNIK: kosmatín**cema**
TOŽILNIK: kosmatín**ca**
MESTNIK: pri kosmatín**cih**
ORODNIK: s kosmatín**cema**

množina

IMENOVANIK: kosmatín**ci**
RODILNIK: kosmatín**cev**
DAJALNIK: kosmatín**cem**
TOŽILNIK: kosmatín**ce**
MESTNIK: pri kosmatín**cih**
ORODNIK: s kosmatín**ci**

STALNE ZVEZE

gorski kosmatinec

iz botanike kosmatinec z daljšim stebлом in vijoličastimi visečimi cvetovi zvončaste oblike, ki raste zlasti v gorskem svetu; primerjaj lat. *Pulsatilla montana*

- *Gorski kosmatinec* je tipičen kraški znanilec pomladi, ki odpre svoje temne, vijolično rjave cvetove že marca ali aprila.
- Med spustom proti Lokvam smo lahko na travnikih občudovali *gorske kosmatince*.
- Na travnikih so cvetele narcise, *gorski kosmatinci*, avstrijski gadnjaki, tržaški svišči in grozdaste hrušice.

navadni kosmatinec

iz botanike kosmatinec z daljšim stebлом in temno vijoličastimi visečimi cvetovi zvončaste oblike z navzven zavihanimi konicami; primerjaj lat. *Pulsatilla nigricans*

- Vijolično obarvani cvetovi *navadnega kosmatinca* popestrijo pomlad na sončnih kamnitih pobočjih že konec marca, ko travna ruša še ne ozeleni.
- *Navadni kosmatinec* ima zvonasto kimajoč cvet, cvetni listi pa so značilne purpurne do temno vijolične barve.
- Bujna rastišča *navadnega kosmatinca* najdemo predvsem na revnih in suhih termofilnih travnikih.

BESEDOTVORJE

ženski spol: kosmatinka

IZVOR

↑kosmatin

kosmatínka kosmatínke samostalnik ženskega spola

[kosmatínka]

POMEN

ekspresivno kosmata žival, zlasti samica mačke, psa, medveda

► prid. beseda + **sam. beseda**

mačja kosmatinka | štirinožna kosmatinka

- Razen mačjih *kosmatink* pri njih nikoli niso imeli drugih hišnih ljubljencev.
- Če se jo odločite posvojiti, vam ne bo dolgčas, prijazni *kosmatinki* namreč nikoli ne zmanjka energije za igro ali dolge sprehode.
- Majhne dolgorepe *kosmatinke* se večinoma prehranjujejo s semeni, lubjem, poganjki, cvetovi in gozdnimi sadeži.

...

- Številni radovedneži so z varne razdalje opazovali *kosmatinko*, težko okrog 150 kilogramov, ki je prišla iz gozda na travnik s tremi mladiči.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kosmatínka]

IPA: [kɔsmat'i:ŋka]

ednina

IMENOVANIK: kosmatín**ka**
RODILNIK: kosmatín**ke**
DAJALNIK: kosmatín**ki**
TOŽILNIK: kosmatín**ko**
MESTNIK: pri kosmatín**ki**
ORODNIK: s kosmatín**ko**

dvojina

IMENOVANIK: kosmatín**ki**
RODILNIK: kosmatín**k**
DAJALNIK: kosmatín**kama**
TOŽILNIK: kosmatín**ki**
MESTNIK: pri kosmatín**kah**
ORODNIK: s kosmatín**kama**

množina

IMENOVANIK: kosmatín**ke**
RODILNIK: kosmatín**k**
DAJALNIK: kosmatín**am**
TOŽILNIK: kosmatín**ke**
MESTNIK: pri kosmatín**kah**
ORODNIK: s kosmatín**kami**

TONEMSKO

[kosmatínka]

IPA: [kɔsmat'i:ŋkà]

ednina

IMENOVANIK: kosmatín**ka**
RODILNIK: kosmatín**ke**
DAJALNIK: kosmatín**ki**
TOŽILNIK: kosmatín**ko**
MESTNIK: pri kosmatín**ki**
ORODNIK: s kosmatín**ko**

dvojina

IMENOVANIK: kosmatín**ki**

RODILNIK: kosmatînk
DAJALNIK: kosmatînk**ama**
TOŽILNIK: kosmatînki
MESTNIK: pri kosmatînk**ah**
ORODNIK: s kosmatînk**ama**

množina

IMENOVALNIK: kosmatînke
RODILNIK: kosmatînk
DAJALNIK: kosmatînk**am**
TOŽILNIK: kosmatînke
MESTNIK: pri kosmatînk**ah**
ORODNIK: s kosmatînk**ami**

IZVOR

↑kosmatinec

kosôvnica kosôvnice samostalnik ženskega spola

[kosôvnica]

POMEN

popis sestavnih delov, materiala in postopka izdelave določenega izdelka, ki se uporablja zlasti v proizvodnji in trženju

- V uporabniškem vmesniku je omogočeno samodejno ustvarjanje tabelaričnih delavniških risb in izdelava *kosovnic* po meri.
- Zahteva se 100-odstotno točnost *kosovnic*, saj lahko v nasprotnem primeru pride do prevelikih odstopanj v planiranju in s tem do nezaželenih stroškov.
- Kot lahko vidite v *kosovnici*, je izdelek sestavljen iz treh sklopov: podvozja s kolesi, kabine in kesona.
- Osnova za pripravo kvalitetne proizvodne dokumentacije so kvalitetni tehnološki postopki in *kosovnice* izdelkov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kosôvnica]

IPA: [kɔ'sɔ:vnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: kosôvnica
RODILNIK: kosôvnice
DAJALNIK: kosôvnici
TOŽILNIK: kosôvnico
MESTNIK: pri kosôvnici
ORODNIK: s kosôvnico

dvojina

IMENOVALNIK: kosôvnici
RODILNIK: kosôvnic
DAJALNIK: kosôvnic**ama**
TOŽILNIK: kosôvnici
MESTNIK: pri kosôvnic**ah**
ORODNIK: s kosôvnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: kosôvnice
RODILNIK: kosôvnic
DAJALNIK: kosôvnic**am**

TOŽILNIK: kosôvnice
MESTNIK: pri kosôvnic**ah**
ORODNIK: s kosôvnic**ami**

TONEMSKO

[kosôvnica]

IPA: [kɔ'sɔ:vnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: kosôvnica
RODILNIK: kosôvnice
DAJALNIK: kosôvnici
TOŽILNIK: kosôvnico
MESTNIK: pri kosôvnici
ORODNIK: s kosôvnico

dvojina

IMENOVALNIK: kosôvnici
RODILNIK: kosôvnic
DAJALNIK: kosôvnic**ama**
TOŽILNIK: kosôvnici
MESTNIK: pri kosôvnic**ah**
ORODNIK: s kosôvnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: kosôvnice
RODILNIK: kosôvnic
DAJALNIK: kosôvnic**am**
TOŽILNIK: kosôvnice
MESTNIK: pri kosôvnic**ah**
ORODNIK: s kosôvnic**ami**

IZVOR

↑kos

kostánjar kostánjarja samostalnik moškega spola

[kostánjar]

POMEN

kdor se ukvarja s peko in prodajo kostanja

- Na uličnem vogalu nedaleč stran *kostanjar* prodaja pečene marone.
- *Kostanjarji* danes ustvarjajo svojevrsten čar na ljubljanskih ulicah in poleg ohranjanja tradicije prispevajo tudi k bogatenju družabnega življenja slovenske prestolnice.
- Največ obiskovalcev se je ustavilo pri *kostanjarju* in točilnem pultu s toplo pijačo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kostánjar]

IPA: [kɔ'sta:njar]

ednina

IMENOVALNIK: kostánjar
RODILNIK: kostánjarja
DAJALNIK: kostánjarju
TOŽILNIK: kostánjarja
MESTNIK: pri kostánjarju
ORODNIK: s kostánjarj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: kostánjarja

RODILNIK: **kostánjarjev**
DAJALNIK: **kostánjarjema**
TOŽILNIK: **kostánjarja**
MESTNIK: pri **kostánjarjih**
ORODNIK: s **kostánjarjema**

množina

IMENOVALNIK: **kostánjarji**
RODILNIK: **kostánjarjev**
DAJALNIK: **kostánjarjem**
TOŽILNIK: **kostánjarje**
MESTNIK: pri **kostánjarjih**
ORODNIK: s **kostánjarji**

TONEMSKO

[kostánjar]

IPA: [kɔstá:njár]

ednina

IMENOVALNIK: **kostánjar**
RODILNIK: **kostánjarja**
DAJALNIK: **kostánjarju**
TOŽILNIK: **kostánjarja**
MESTNIK: pri **kostánjarju**
ORODNIK: s **kostánjarjem**

dvojina

IMENOVALNIK: **kostánjarja**
RODILNIK: **kostánjarjev**
DAJALNIK: **kostánjarjema**
TOŽILNIK: **kostánjarja**
MESTNIK: pri **kostánjarjih**
ORODNIK: s **kostánjarjema**

množina

IMENOVALNIK: **kostánjarji**
RODILNIK: **kostánjarjev**
DAJALNIK: **kostánjarjem**
TOŽILNIK: **kostánjarje**
MESTNIK: pri **kostánjarjih**
ORODNIK: s **kostánjarji**

BESEDOTVORJE

ženski spol: **kostanjarica**

ženski spol: **kostanjarka**

IZVOR

↑**kostanj**

kostánjarica **kostánjarice** samostalnik ženskega spola

[kostánjarica]

POMEN

ženska, ki se ukvarja s peko in prodajo kostanja;

SIN.: **kostanjarka**

▪ Kurjenje kotla in pečenje kostanja je od 1. oktobra vsakodnevna služba *kostanjarice*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kostánjarica]

IPA: [kɔ'sta:njaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: **kostánjarica**
RODILNIK: **kostánjarice**
DAJALNIK: **kostánjarici**
TOŽILNIK: **kostánjarico**
MESTNIK: pri **kostánjarici**
ORODNIK: s **kostánjarico**

dvojina

IMENOVALNIK: **kostánjarici**
RODILNIK: **kostánjaric**
DAJALNIK: **kostánjaricama**
TOŽILNIK: **kostánjarici**
MESTNIK: pri **kostánjaricah**
ORODNIK: s **kostánjaricama**

množina

IMENOVALNIK: **kostánjarice**
RODILNIK: **kostánjaric**
DAJALNIK: **kostánjaricam**
TOŽILNIK: **kostánjarice**
MESTNIK: pri **kostánjaricah**
ORODNIK: s **kostánjaricami**

TONEMSKO

[kostánjarica]

IPA: [kɔstá:njãritsa]

ednina

IMENOVALNIK: **kostánjarica**
RODILNIK: **kostánjarice**
DAJALNIK: **kostánjarici**
TOŽILNIK: **kostánjarico**
MESTNIK: pri **kostánjarici**
ORODNIK: s **kostánjarico**

dvojina

IMENOVALNIK: **kostánjarici**
RODILNIK: **kostánjaric**
DAJALNIK: **kostánjaricama**
TOŽILNIK: **kostánjarici**
MESTNIK: pri **kostánjaricah**
ORODNIK: s **kostánjaricama**

množina

IMENOVALNIK: **kostánjarice**
RODILNIK: **kostánjaric**
DAJALNIK: **kostánjaricam**
TOŽILNIK: **kostánjarice**
MESTNIK: pri **kostánjaricah**
ORODNIK: s **kostánjaricami**

IZVOR

↑**kostanjar**

kostánjarka **kostánjarke** samostalnik ženskega spola

[kostánjarka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja s peko in prodajo kostanja;

SIN.: **kostanjarica**

- Iz krajev ob Kolpi je doma ena redkih slovenskih *kostanjark*, ki že več kot petdeset let peče kostanj ob ljubljanskem Tromostovju.
- V filmu se zadnja beneška *kostanjarka* pripravlja, da bo za vedno zapustila nesrečne doline in naša boljše življenje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kostánjarka]

IPA: [kɔ'sta:njarka]

ednina

IMENOVALNIK: kostánjarka

RODILNIK: kostánjarke

DAJALNIK: kostánjarki

TOŽILNIK: kostánjarko

MESTNIK: pri kostánjarki

ORODNIK: s kostánjarko

dvojina

IMENOVALNIK: kostánjarki

RODILNIK: kostánjark

DAJALNIK: kostánjarkama

TOŽILNIK: kostánjarki

MESTNIK: pri kostánjarkah

ORODNIK: s kostánjarkama

množina

IMENOVALNIK: kostánjarke

RODILNIK: kostánjark

DAJALNIK: kostánjarkam

TOŽILNIK: kostánjarke

MESTNIK: pri kostánjarkah

ORODNIK: s kostánjarkami

TONEMSKO

[kostánjarka]

IPA: [kɔ'sta:njarka]

ednina

IMENOVALNIK: kostánjarka

RODILNIK: kostánjarke

DAJALNIK: kostánjarki

TOŽILNIK: kostánjarko

MESTNIK: pri kostánjarki

ORODNIK: s kostánjarko

dvojina

IMENOVALNIK: kostánjarki

RODILNIK: kostánjark

DAJALNIK: kostánjarkama

TOŽILNIK: kostánjarki

MESTNIK: pri kostánjarkah

ORODNIK: s kostánjarkama

množina

IMENOVALNIK: kostánjarke

RODILNIK: kostánjark

DAJALNIK: kostánjarkam

TOŽILNIK: kostánjarke

MESTNIK: pri kostánjarkah

ORODNIK: s kostánjarkami

IZVOR

↑kostanjar

kôza kôze kozé samostalnik ženskega spola

[kôza]

POMEN

1. domača žival z zakrivljenimi rogovi in zlasti pri samcu šopom daljših dlak po bradi; primerjaj lat. *Capra aegagrus hircus*

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

koza daje mleko | koza meketa | koze se pasejo, popasejo KAJ

- V hlevu je meketala *koza* z velikimi rogovi.
- *Koze* bi lahko temeljito popasle nekdanja polja, ki se zaraščajo čez vse meje.
- *Koze* so pridno obirale grmičevje in trgale travo, ko pa se jim je približal gospodar, so takoj pritekale k njemu.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

gojiti, rediti, vzrejati koze | molsti koze | pasti koze

- Redimo *koze*, ki dajejo mleko, na leto od 700 do 800 litrov.
- *Koze* molzejo do konca novembra, z molžo pa ponovno začnejo v začetku maja.
- Poleti krmimo *koze*, ki niso na paši, s travo in deteljo, zeljnim listjem, korenovkami in gomoljnicami.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

čreda, trop koz | paša koz | razstava koz | reja, rejci koz

- Tisočletja so se ukvarjali z vzrejo čred *koz*.
- S pašo *koz* lahko na ekološki način dosežemo učinkovit nadzor nad nezaželenimi rastlinami v ruši pašnika.
- Prodaj je vso živino, stroje je obdržal in se odločil za rejo *koz*.

► priredna zveza

koze in krave, koze in ovce, koze in prašiči

- Pridelujejo vse vrste vrtnin in veliko žitaric, gojijo tudi krave in *koze*.
- Društvo rejcev drobnice Zgornjega Posočja je na ogled postavilo *koze* in ovce, ki jih gojijo rejci tega območja.

...

- Ob grmovje je bila privezana *koza*, ki je mirno grizla lubje drevesa.
- Na razstavi drobnice bo blizu petdeset ovc z jagnjeti in trideset *koz* s kozlički različnih pasem.

2. iz zoologije manjši parkljar z večjimi zakrivljenimi rogovi, ki živi zlasti v gorah; primerjaj lat. *Capra*

► prid. beseda + sam. beseda

divja koza | gorska koza

- Lok je bil dolg skoraj dva metra in zelo dolge puščice naj bi bile namenjene lovu na alpske divje *koze* in srnjad.
- Med potjo so občudovali redkega snežnega leoparda in gorske *koze*.

3. telovadno orodje za preskakovanje z oblažinjenim kvadrastim zgornjim delom

▶ sam. beseda + čez + **sam. beseda v tožilniku**

- Prikazali so vrsto skokov na mali prožni ponjavi, izkazali pa so se tudi pri skokih čez *kozo*.
- Prvošolčki so preskakovali nizko gred in delali prevale, tretješolci so pokazali, kako spretni so pri preskoku čez *kozo*.

...

- Pri športni vzgoji so skakali čez *kozo*.

4. priprava za držanje lesa, navadno pri žaganju, iz več nog v obliki črke iks

- *Koze* za žaganje, na katerih so bile vezane plošče in deske, so stale v kotu.

4.1. taka priprava, navadno kot del druge

- Po dvorišču so postavili štirimetrne zložljive mize na *kozah* s klopni.

5. znamenje kitajskega horoskopa med konjem in opico

- Ljudje, rojeni v znamenju *koze*, veljajo za bolj zadržane in ne marajo biti v središču pozornosti.

6. slabšalno ženska, ki je nespametna, omejena, neumna ali se ji to pripisuje

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Nekdo je napisal anonimno pismo: Kaj se pravi, da se gre ena mlada *koza* igralsko šolo?!

...

- Prijelo me je, da bi ji rekla *koza* nora, ampak sem raje molčala.

- Večkrat mi reče, da sem *koza* in kura ali še kaj hujšega.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kôza]

IPA: [ˈkɔːza]

ednina

IMENOVALNIK: kôza

RODILNIK: kôze

DAJALNIK: kôzi

TOŽILNIK: kôzo

MESTNIK: pri kôzi

ORODNIK: s kôzo

dvojina

IMENOVALNIK: kôzi

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kôzama

TOŽILNIK: kôzi

MESTNIK: pri kôzah

ORODNIK: s kôzama

množina

IMENOVALNIK: kôze

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kôzam

TOŽILNIK: kôze

MESTNIK: pri kôzah

ORODNIK: s kôzami

[kôza]

IPA: [ˈkɔːza]

ednina

IMENOVALNIK: kôza

RODILNIK: kozé

DAJALNIK: kôzi

TOŽILNIK: kozó

MESTNIK: pri kôzi

ORODNIK: s kozó

dvojina

IMENOVALNIK: kôzi redko kozé

RODILNIK: kozá in kôz

DAJALNIK: kozáma

TOŽILNIK: kôzi redko kozé

MESTNIK: pri kozáh

ORODNIK: s kozáma

množina

IMENOVALNIK: kozé

RODILNIK: kozá in kôz

DAJALNIK: kozám

TOŽILNIK: kozé

MESTNIK: pri kozáh

ORODNIK: s kozámi

TONEMSKO

[kóza]

IPA: [kòːzá]

ednina

IMENOVALNIK: kóza

RODILNIK: kóze

DAJALNIK: kózi

TOŽILNIK: kózo

MESTNIK: pri kózi

ORODNIK: s kôzo tudi s kózo

dvojina

IMENOVALNIK: kózi

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kózama

TOŽILNIK: kózi

MESTNIK: pri kózah

ORODNIK: s kózama

množina

IMENOVALNIK: kóze

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kózam

TOŽILNIK: kóze

MESTNIK: pri kózah

ORODNIK: s kózami

[kóza]

IPA: [kòːzá]

ednina

IMENOVALNIK: kóza

RODILNIK: kozé in kozê

DAJALNIK: kózi

TOŽILNIK: kozô

MESTNIK: pri kózi

ORODNIK: s kozó

dvojina

IMENOVALNIK: kózi redko kozê

RODILNIK: kozá in kozâ in kóz

DAJALNIK: kozâma

TOŽILNIK: kózi redko kozê

MESTNIK: pri kozâh

ORODNIK: s kozâma

množina

IMENOVALNIK: kozê

RODILNIK: kozá in kozâ in kóz

DAJALNIK: kozâm

TOŽILNIK: kozê

MESTNIK: pri kozâh

ORODNIK: s kozâmi

STALNE ZVEZE

drežniška koza

koza temnejše barve in srednje rasti, po izvoru iz zgornjega Posočja

- *Drežniške koze* v visokogorju preživijo same, neograjene, neodvisno od ljudi.
- Tolminska cika predstavlja ob bovški ovci in *drežniški kozi* na severnem Primorskem pasme živali, ki so bile že tik pred izginotjem.

himalajska koza

koza nižje rasti s krepkimi nogami in krajšimi rogovi, po izvoru izpod Himalaje

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Himalajske koze* lahko živijo na prostem vse leto, mraz jim ne škodi.
- Ogradil je pašnik, na katerem prebivajo pritlikave *himalajske koze*.

...

- Med bolj prikupnimi štirinožci so pritlikave *himalajske koze*, ki v božanju zelo uživajo.

kašmirska koza

koza z gosto mehko podlako, po izvoru iz osrednje Azije

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Kašmirska koza* zelo dobro prenaša nizke temperature in je spretna na najstrmejših planinskih pašnikih.
- Proti neprijetnostim mrzle zime in mokrote imajo *kašmirske koze* dolgo in grobo dlako, pod njo pa še gladko, mehko in toplo.

...

- Goji *kašmirske koze* in lame.

sanska koza

večja koza bele barve, ki daje veliko mleka, po izvoru iz Švice

- Na 11 hektarjih travnatih površin redijo do 50 mlečnih *sanskih koz* po načelih ekološkega kmetovanja.

- So ena izmed šestih kozjerejskih kmetij s *sanskimi kozami* na naših tleh, ki so v mlečni kontroli.

zbijanje koze

igra, pri kateri igralci mečejo v stoječ predmet kamne, da bi ga prevrnili

- Prikazali bodo staro kmečko igro *zbijanje koze*.
- Pripravili bodo tekmovanje v skokih z mostu v reko Reko v Škofljah, dan prej pa bo tekmovanje v *zbijanju koze*.

FRAZEOLOGIJA

da bo/bosta volk sit in koza cela | da bo koza cela in volk sit

da bo volk sit in koza cela

da bo koza cela in volk sit

da bosta volk sit in koza cela

izraža kompromisno rešitev, ki ustreza ali naj bi ustrezala obema (nasprotnima) stranema; takó, da so vsi zadovoljni, da je vsem ustrezno

- Zaradi številnih kazni prebivalcem posameznih ulic in predvsem njihovega nezadovoljstva bodo morda začeli bolj razmišljati, kako urediti parkirne prostore, *da bo volk sit in koza cela*, kot radi rečemo.
- Kazalo je, da smo s temi zdravilji dosegli, *da je koza cela in volk sit*, pacienti pa tudi. Čeprav se niso držali diete, so lahko imeli nizek holesterol.
- Policistova pomočnica je kolega prepričala, naj stvar vendarle uredi tako, *da bosta volk sit in koza cela*.

skakati kot koza

izrazito živahno, z vso močjo skakati

- *Kot koza sem skakala* skozi metež po strmini gor, gor do roba planote in skozi borovje prek planote.

Naj sosedu krava crkne.

Naj sosedu crkne krava.

Naj sosedu koza crkne.

opisuje situacijo, ko si kdo iz zavisti, ljubosumja želi, da bi bližnjemu šlo slabše kot njemu; opisuje situacijo, v kateri se kdo ob nesreči bližnjega vede privoščljivo

- Saj vsi vemo, kako neizprosno kruti znamo biti drug do drugega, ko gre za notranje boje, komolčarstvo, delitev denarja, služb ali ne nazadnje za priznanje uspeha svojemu sosеду ali kolegu. *Naj sosedu krava crkne!*
- Če takšno razmišljanje pomeni pretrganje slovenske tradicionalne kulture (*naj sosedu koza crkne*), je to še najmanjša žrtev.

Volk sit in koza cela.

Volk sit, koza cela.

Koza cela in volk sit.

Volk je sit in koza cela.
Volk sit in ovca cela.

opisuje situacijo, v kateri sta s kompromisno rešitvijo zadovoljni obe strani, čeprav imata nasprotni, neskladne interese

▪ Torkova seja arbitražne komisije se je končala s kompromisom oziroma po načelu *volk sit in koza cela*.

BESEDOTVORJE

moški spol: kozel

manjšalnica: kozica

IZVOR

= stcslov. *koza*, hrv., srb. *kòza*, rus. *kozá*, češ. *koza* < pslov. **koza* < ide. **kag'ah₂* ali **kog'ah₂*, podobno kot got. *hakuls* 'plašč' (prvotno iz kozje kože) ali litov. *ožýs* 'kozol', *ožkà* 'koza', alb. *dhi* 'koza', stind. *ajá-* 'kozol', *ajá* 'koza' < ide. **h₂ag'* 'koza, kozel'

kôze kôZ množinski samostalni ženskega spola

[kôze]

POMEN

nalezljiva virusna bolezen, za katero so značilni gnojni mehurčki po koži, ki v hujši obliki z visoko stopnjo smrtnosti puščajo brazgotine; SIN.: črne koze

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

virus koz

▪ Od leta 1985 otrok ne cepijo več, toda virus *koz* ni izumrl.

▪ V Angliji je leta 1718 izbruhnila epidemija *koz*.

...

▪ V mladih letih je prebolel *koze*, zato je imel ves obraz zabrazgotinjen.

▪ Primerjali so odpornost pri dveh skupinah ljudi, pri čemer so prvo cepili s cepivom proti *kozam*, druge pa ne.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kôze]

IPA: ['kɔ:zɛ]

množina

IMENOVALNIK: kôze

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kôzam

TOŽILNIK: kôze

MESTNIK: pri kôzah

ORODNIK: s kôzami

TONEMSKO

[kóze]

IPA: [kó:zɛ]

množina

IMENOVALNIK: kóze

RODILNIK: kôz

DAJALNIK: kôzam

TOŽILNIK: kôze

MESTNIK: pri kôzah

ORODNIK: s kôzami

STALNE ZVEZE

črne koze

nalezljiva virusna bolezen, za katero so značilni gnojni mehurčki po koži, ki v hujši obliki z visoko stopnjo smrtnosti puščajo brazgotine; SIN.: koze

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

epidemija črnih koz | virus črnih koz

▪ Verjetna je teorija, da so prebivalci mesto tako hitro zapustili zaradi epidemije *črnih koz*, ki so jih prinesli prišleki iz Evrope.

▪ Večina današnje populacije je občutljiva za virus *črnih koz*, saj tudi tisti, ki so bili cepljeni, verjetno niso dovolj imuni.

IZVOR

zmotno prevedeno iz nem. *Pocken*, kot da bi bila to izvorno množinska oblika od *Bock* 'kozol' v bav.

nem. izreki *Pock*

kôzel kôZla samostalni moškega spola

[kôzɛɹ kôzla]

POMEN

1. odrasel samec koze

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ V hlevu imava le enega plemenskega *kozla*.

► priredna zveza

kozol in koza

▪ Del razstave je bilo tudi strokovno in lepotno ocenjevanje koz in *kozlov*.

...

▪ Zamislite si ovna ali *kozla*: en sam sunek zadošča, da se zlomi veja.

2. odrasel samec manjšega parkljarja z zakrivljenimi rogovi, ki živi zlasti v gorah

▪ Brez dvoma je celotno pobočje pod in nad Koglovo steno pravo kraljestvo divjih *kozlov*.

▪ Za skalnim robom presenetiva gorskega *kozla*, ki se mirno pase.

3. slabšalno kdor je neresen, neumen, nepremišljen ali se mu to pripisuje

▪ So izobraženi in inteligentni fantje, ne pa neumni *kozli*.

4. sprednji, dvignjeni sedež na vozu, zlasti kočiji

▪ Kočijaž je sedel na *kozlu*, zadaj pa lakaj.

▪ Zadrževal se je, dokler ni kočijaž zaprl vrat in zlezal na *kozla*.

5. neformalno član (samostanskega) reda, ki ni duhovnik

▪ Ko je tetka umrla, so ga dali za *kozla* v samostan, kajti kaj drugega z njim niso imeli početi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kôzəu kôzla]

IPA: ['kɔːzəu 'kɔːzla]

ednina

IMENOVALNIK: kôzel

RODILNIK: kôzla

DAJALNIK: kôzlu

TOŽILNIK: kôzla

MESTNIK: pri kôzlu

ORODNIK: s kôzlom

dvojina

IMENOVALNIK: kôzla

RODILNIK: kôzlov

DAJALNIK: kôzloma

TOŽILNIK: kôzla

MESTNIK: pri kôzlih

ORODNIK: s kôzloma

množina

IMENOVALNIK: kôzli

RODILNIK: kôzlov

DAJALNIK: kôzlom

TOŽILNIK: kôzle

MESTNIK: pri kôzlih

ORODNIK: s kôzli

TONEMSKO

[kôzəu kôzla]

IPA: [kòːzəu kòːzlá]

ednina

IMENOVALNIK: kózel

RODILNIK: kózla

DAJALNIK: kózlu

TOŽILNIK: kózla

MESTNIK: pri kózlu tudi pri kôzlu

ORODNIK: s kózlom

dvojina

IMENOVALNIK: kózla

RODILNIK: kózlov in kôzlov

DAJALNIK: kózloma

TOŽILNIK: kózla

MESTNIK: pri kózlih in pri kôzlih

ORODNIK: s kózloma

množina

IMENOVALNIK: kózli

RODILNIK: kózlov in kôzlov

DAJALNIK: kózlom

TOŽILNIK: kózle

MESTNIK: pri kózlih in pri kôzlih

ORODNIK: s kózli in s kôzli

FRAZEOLOGIJA

grešni kozel

kdor je izbran, določen, označen za krivca; lažen izgovor

- Časopis ne more in ne sme biti *grešni kozel* za neuspehe lokalnih politikov.
- Nazadnje je postal *grešni kozel* tudi za tiste napake, ki so jih zakrivili že njegovi predhodniki.
- Danes so zdravstveni delavci še vedno prikladen *grešni kozel* za vse težave, ki pestijo zdravstvo.
- Čokolada je bila *grešni kozel* za vse težave s kožo.
- Pravijo, da je okus po plutastem zamašku vinarjem velikokrat dobrodošel *grešni kozel*, ki jih rešuje pred ostalimi napakami vina.

star/stari kozel

star kozel

navadno slabšalno stari kozel

navadno slabšalno kdor je kljub pričakovani zrelosti neresen, neumen, nepremišljen ali se mu to pripisuje; kdor je zaradi starosti manj sposoben, vitalen, prilagodljiv ali se mu to pripisuje

- Čeprav sem že *star kozel*, ki mu romantika ne pristaja, me še vedno spreleti srh, ko zaslišim tiste odsekano trepetajoče in podvajajoče se tone, ki čudovito ponazarjajo vso mrzlico upora.
- Ded gre plesat, njegova žena pa mu prigovarja: Kaj jim boš ti *star kozel* kvaril kolo.
- Bil je preveč trmast, zadrt *star kozel*, ki je vedno videl samo eno plat. Svojo.
- Če je kdo verjel, da se bo malo umiril in končno dostojanstveno postaral, ga je *stari kozel* profesionalno pretental. Na novem albumu se spet dere, naklada in počne vse ostale stvari, ki jih je počel že pred desetletji.
- Pri štiridesetih se *stari kozel* znova zaljubi, in to tako zelo, da se ves zlomljen in potolčen vlačí po svetu.

ustreliti kozla | streljati kozle

ustreliti kozla

v nedovršni obliki streljati kozle

narediti, delati veliko napako, napake; izjaviti, izjavljati kaj nepremišljenega, nespametnega

- Res je težko razumeti, da nekdo, ki naj bi pozorno prisluhnil razpravi, *ustreli* takšnega *kozla*, da pomeša, kdo je govorec in kaj je dejansko govoril, ter se mora kasneje opravičevati.
- Znano je, da v hudih časovnih stiskah celo vrhunski velemejstri radi *streljajo kozle* in se tako spreminjajo v navadne šahovske smrtnike.
- Šport velja za »njegovo« področje, vendar pa, paradoksalno, v zvezi z njim *strelja* največje *kozle*.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: kozlič

IZVOR

= stcslov. *kozьlvъ*, star. bolg. *kozél*, rus. *kozél*, češ. *kozal* < pslov. **kozьlvъ* iz ↑koza

kozlič kozliča samostalnik moškega spola

[kozlič]

POMEN

1. mladič koze, zlasti samec; SIN.: kozliček

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**
meso kozličev

- Meso *kozličev* je lahko prebavljivo.

▶ priredna zveza

kozlič in jagnjeta

- Najtežje prenašajo nizke temperature pravkar rojena jagnjeta in *kozlič*, nato bolne in oslabele živali, koze in šele nato ovce.

...

▪ Za rejca je izjemnega pomena, da porod poteka nemoteno in da koza porodi veliko lepih in zdravih *kozličev*.

▪ Prodam *kozlič* za nadaljnjo rejco.

▪ Njuna koza je skotila kar šest *kozličev*.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Na krompir položimo stegno *kozliča*.
- *Kozliča* pripravljajo na žaru ali v pečici, zraven pa ponudijo krompir ali artičoke.
- Z nadevom napolnimo trebušno votlino s soljo in poprom natrtega *kozliča*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kozlič]

IPA: [kɔz'liʧ]

ednina

IMENOVALNIK: kozlič
RODILNIK: kozliča
DAJALNIK: kozliču
TOŽILNIK: kozliča
MESTNIK: pri kozliču
ORODNIK: s kozličem

dvojina

IMENOVALNIK: kozliča
RODILNIK: kozličev
DAJALNIK: kozličema
TOŽILNIK: kozliča
MESTNIK: pri kozličih
ORODNIK: s kozličema

množina

IMENOVALNIK: kozlič
RODILNIK: kozličev
DAJALNIK: kozličem
TOŽILNIK: kozlič
MESTNIK: pri kozličih
ORODNIK: s kozlič

TONEMSKO

[kozlič]

IPA: [kɔzliʧ]

ednina

IMENOVALNIK: kozlič
RODILNIK: kozliča
DAJALNIK: kozliču

TOŽILNIK: kozliča

MESTNIK: pri kozliču tudi pri kozliču

ORODNIK: s kozličem

dvojina

IMENOVALNIK: kozliča

RODILNIK: kozličev in kozličev

DAJALNIK: kozličema

TOŽILNIK: kozliča

MESTNIK: pri kozličih in pri kozličih

ORODNIK: s kozličema

množina

IMENOVALNIK: kozlič

RODILNIK: kozličev in kozličev

DAJALNIK: kozličem

TOŽILNIK: kozlič

MESTNIK: pri kozličih in pri kozličih

ORODNIK: s kozlič in s kozlič

BESEDOTVORJE

manjšalnica: kozliček

IZVOR

↑kozel

kozliček kozlička samostalnik moškega spola

[kozličək]

POMEN

1. mladič koze, zlasti samec; SIN.: kozlič

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mlad kozliček

- Bolezen prizadene predvsem mlade *kozličke* in jagnjeta v starosti 12 mesecev.

▶ priredna zveza

kozliček in koza | kozliček in kozica

- Prva letošnja številka strokovne revije največ pozornosti namenja prehrani koz in *kozličkov*.
- Medved je pokončal ovci in kozo, eno ovco in *kozlička* pa je poškodoval.

...

▪ Po brejosti, ki traja osem mesecev, samica povrže dva *kozlička*.

▪ Organizirali so kuharsko delavnico, na kateri so pripravljali jedi iz mesa *kozličkov* in jagenjčkov.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

pečen kozliček

- Ob našem obisku je iz peči dišalo po pečenem *kozličku* in jagnjetu.

▶ priredna zveza

kozliček in jagenjček

- Poleg jedi iz testenin odlikuje ponudbo še peka jagenjčkov in *kozličkov* na žaru.
- Tradicionalno *kozlička* in odojka pečejo v podpečju v neposredni bližini izvora toplote.

2. iz zoologije večji hrošč s podolgovatim sploščenim telesom in dolgimi členastimi tipalnicami; primerjaj lat.

Cerambycidae

- Črni kosec je ena večjih vrst *kozličkov* pri nas in je v bližnjem sorodstvu z bukovim kozličkom.
- Dolge tipalke so posebnost roginov ali hroščev *kozličkov*.
- Na jedilniku črne žolne so navadno tudi hrošči, zlasti *kozlički* in podlubniki, ki zajedajo v lesu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kozličək]

IPA: [kɔz'li:tʃək]

ednina

IMENOVALNIK: kozliček

RODILNIK: kozlička

DAJALNIK: kozličku

TOŽILNIK: kozlička

MESTNIK: pri kozličku

ORODNIK: s kozličkom

dvojina

IMENOVALNIK: kozlička

RODILNIK: kozličkov

DAJALNIK: kozličkoma

TOŽILNIK: kozlička

MESTNIK: pri kozličkih

ORODNIK: s kozličkoma

množina

IMENOVALNIK: kozlički

RODILNIK: kozličkov

DAJALNIK: kozličkom

TOŽILNIK: kozličke

MESTNIK: pri kozličkih

ORODNIK: s kozlički

TONEMSKO

[kozličək]

IPA: [kɔz'li:tʃək]

ednina

IMENOVALNIK: kozliček

RODILNIK: kozlička

DAJALNIK: kozličku

TOŽILNIK: kozlička

MESTNIK: pri kozličku

ORODNIK: s kozličkom

dvojina

IMENOVALNIK: kozlička

RODILNIK: kozličkov

DAJALNIK: kozličkoma

TOŽILNIK: kozlička

MESTNIK: pri kozličkih

ORODNIK: s kozličkoma

množina

IMENOVALNIK: kozlički

RODILNIK: kozličkov

DAJALNIK: kozličkom

TOŽILNIK: kozličke

MESTNIK: pri kozličkih

ORODNIK: s kozlički

STALNE ZVEZE

alpski kozliček

iz zoologije kozliček sivo modre barve s črnimi lisami na pokrovkah in zelo dolgimi tipalkami; primerjaj lat.

Rosalia alpina

- Tipalke modrega *alpskega kozlička* so daljše od telesa.
- Razvoj *alpskega kozlička* od jajčeca preko ličinke in bube traja tri do štiri leta.
- *Alpski kozliček* je eden naših najlepših in največjih hroščev, ki pa je vedno redkejši in močno ogrožen.

bukov kozliček

iz zoologije kozliček sivo modre barve s po dvema črnima pikama na pokrovkah in zakrnelimi krilji; primerjaj lat. *Morimus funereus*

- *Bukov kozliček* je zavarovana živalska vrsta.
- Zavod za varstvo narave zbira podatke o pojavljanju rogača ter alpskega in *bukovega kozlička*.
- Tu najdemo številne ogrožene in redke vrste, kot sta sova kozača ali pa hrošč *bukov kozliček*.

hrastov kozliček

iz zoologije kozliček temno rjave ali črne barve s krepkejšim oprsjem, katerega ličinka dela v hrastovem lesu dolge rove; primerjaj lat. *Cerambyx cerdo*

- V zadnjem desetletju so *hrastovi kozlički* dodobra navrtali hrast, zaradi česar se je pred leti že odlomil eden od vrhov.
- Na deblu in osnovnih vejah so vidne sledi velikega *hrastovega kozlička*.

IZVOR

↑kozlič

kôzlov kôzlova kôzlovo pridevnik

[kôzloʊ kôzlova kôzlovo]

POMEN

1. ki je v zvezi s kozlom 1., kozli 1.

- *Kozlov* vonj ni tako izrazit kot pri drugih pasmah pri nas.
- *Kozlovo* truplo je vrgel stran in ga prepustil mrhovinarjem.

1.1. ki je del telesa kozla 1., kozlov 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kozlov rog

- Trentar trobi s *kozlovim* rogom.
- Bili so revni in so nosili hlače, narejene iz *kozlovih* kož.
- Kratko krilo iz domačega platna pokriva spredaj iz črne *kozlove* dlake tkan predpasnik.

1.2. ki spominja na kozla 1. ali je tak kot pri kozlu 1. ali se mu to pripisuje

▪ Bafometa so upodabljali z ovno ali *kozlovo* glavo, saj sta obe živali simbol razmnoževanja in plodnosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kôzloʷ kôzlova kôzlovo]

IPA: ['kɔ:zlɔʷ 'kɔ:zlɔva 'kɔ:zlɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kôzlov

RODILNIK: kôzlovega

DAJALNIK: kôzlovemu

TOŽILNIK: kôzlov

živo kôzlovega

MESTNIK: pri kôzlovem

ORODNIK: s kôzlovim

dvojina

IMENOVALNIK: kôzlova

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovima

TOŽILNIK: kôzlova

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovima

množina

IMENOVALNIK: kôzlovi

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovim

TOŽILNIK: kôzlove

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kôzlova

RODILNIK: kôzlove

DAJALNIK: kôzlovi

TOŽILNIK: kôzlovo

MESTNIK: pri kôzlovi

ORODNIK: s kôzlovo

dvojina

IMENOVALNIK: kôzlovi

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovima

TOŽILNIK: kôzlovi

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovima

množina

IMENOVALNIK: kôzlove

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovim

TOŽILNIK: kôzlove

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kôzlovo

RODILNIK: kôzlovega

DAJALNIK: kôzlovemu

TOŽILNIK: kôzlovo

MESTNIK: pri kôzlovem

ORODNIK: s kôzlovim

dvojina

IMENOVALNIK: kôzlovi

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovima

TOŽILNIK: kôzlovi

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovima

množina

IMENOVALNIK: kôzlova

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovim

TOŽILNIK: kôzlova

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovimi

TONEMSKO

[kôzloʷ kôzlova kôzlovo]

IPA: [kò:zlɔʷ kò:zlɔva kò:zlɔvɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kôzlov

RODILNIK: kôzlovega

DAJALNIK: kôzlovemu

TOŽILNIK: kôzlov

živo kôzlovega

MESTNIK: pri kôzlovem

ORODNIK: s kôzlovim

dvojina

IMENOVALNIK: kôzlova

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovima

TOŽILNIK: kôzlova

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovima

množina

IMENOVALNIK: kôzlovi

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kôzlovim

TOŽILNIK: kôzlove

MESTNIK: pri kôzlovih

ORODNIK: s kôzlovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kôzlova

RODILNIK: kôzlove

DAJALNIK: kôzlovi

TOŽILNIK: kôzlovo

MESTNIK: pri kôzlovi

ORODNIK: s kôzlovo

dvojina

IMENOVALNIK: kôzlovi

RODILNIK: kôzlovih

DAJALNIK: kózlov**ima**
TOŽILNIK: kózlov**i**
MESTNIK: pri kózlov**ih**
ORODNIK: s kózlov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kózlove
RODILNIK: kózlov**ih**
DAJALNIK: kózlov**im**
TOŽILNIK: kózlove
MESTNIK: pri kózlov**ih**
ORODNIK: s kózlov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kózlovo
RODILNIK: kózlove**ga**
DAJALNIK: kózlov**emu**
TOŽILNIK: kózlovo
MESTNIK: pri kózlov**em**
ORODNIK: s kózlov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kózlovi
RODILNIK: kózlov**ih**
DAJALNIK: kózlov**ima**
TOŽILNIK: kózlov**i**
MESTNIK: pri kózlov**ih**
ORODNIK: s kózlov**ima**

množina

IMENOVALNIK: kózlova
RODILNIK: kózlov**ih**
DAJALNIK: kózlov**im**
TOŽILNIK: kózlova
MESTNIK: pri kózlov**ih**
ORODNIK: s kózlov**imi**

IZVOR

↑kozel

kozlôvski kozlôvska kozlôvsko pridevnik

[kozlôuski]

POMEN

1. ki je v zvezi s kozli **1.**

- Med glavnimi jedmi v notranjosti prevladuje *kozlovsko* meso, na obali pa mečarica.
- Zaradi videza, ki združuje *kozlovsko* in človeško podobo ter močno spominja na upodobitve peklenščkov, je prišlo do povezovanja satirov s hudičem.

1.1. ki spominja na kozla **1.** ali je tak kot pri kozlu **1.**

- Bil je malo manjši od mene in imel je *kozlovsko*, naprej štrlečo brado in lase, spete v čop.
- Videl je izklesan bradat in rahlo *kozlovski* obraz.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kozlôuski]

IPA: [kɔz'lo:ʊski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvske**ga**
DAJALNIK: kozlôvsk**emu**
TOŽILNIK: kozlôvski
živo kozlôvske**ga**
MESTNIK: pri kozlôvsk**em**
ORODNIK: s kozlôvsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvska
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvske
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvske
DAJALNIK: kozlôvski
TOŽILNIK: kozlôvsko
MESTNIK: pri kozlôvski
ORODNIK: s kozlôvsko

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvski
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvske
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvske
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvsko
RODILNIK: kozlôvske**ga**
DAJALNIK: kozlôvsk**emu**
TOŽILNIK: kozlôvsko
MESTNIK: pri kozlôvsk**em**
ORODNIK: s kozlôvsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**

DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvski
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvska
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

TONEMSKO

[kɔzlôʊski]

IPA: [kɔzlô:ʊskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvskega
DAJALNIK: kozlôvsk**emu**
TOŽILNIK: kozlôvski
živo kozlôvskega
MESTNIK: pri kozlôvsk**em**
ORODNIK: s kozlôvsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvska
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvske
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvske
DAJALNIK: kozlôvski
TOŽILNIK: kozlôvsko
MESTNIK: pri kozlôvski
ORODNIK: s kozlôvsko

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvski
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvske
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvske

MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kozlôvsko
RODILNIK: kozlôvskega
DAJALNIK: kozlôvsk**emu**
TOŽILNIK: kozlôvsko
MESTNIK: pri kozlôvsk**em**
ORODNIK: s kozlôvsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kozlôvski
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**ima**
TOŽILNIK: kozlôvski
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: kozlôvska
RODILNIK: kozlôvsk**ih**
DAJALNIK: kozlôvsk**im**
TOŽILNIK: kozlôvska
MESTNIK: pri kozlôvsk**ih**
ORODNIK: s kozlôvsk**imi**

FRAZELOGIJA

kozlovska sodba (v Višnji Gori)

kozlovska sodba

kozlovska sodba v Višnji Gori

nesmiselna, neučinkovita javna obravnava česa ali taka sodba, tako odločanje o čem

- Pritožbeni senat višjega sodišča je odkril procesno napako, zaradi katere je »*kozlovsko sodbo*«, kot so jo mnogi imenovali, razveljavil ter zadevo vrnil v vnovično obravnavo.
- Parlamentarne komisije niso uspešno rešile niti enega primera. Naj prepustijo te zadeve organom pregona. Ali pa gre za *kozlovske sodbe v Višnji Gori* (Ljubljani)?

IZVOR

↑kozel

krájček krájčka samostalnik moškega spola

[krájčək]

POMEN

1. navadno ekspresivno na koncu hleba ali štruce odrezan, odlomljen kos kruha, zlasti manjši
 - Izvlekel je kos črnega kruha in odrezal *krájček*.
 - Če smo dobili *krájček* kruha, smo prešteli celo drobtine.
 - Pogrela je vodo, v katero je imela namen vreči *krájčke* kruha in narediti juho za vse.
2. navadno ekspresivno skrajni, končni del česa, zlasti manjši

▪ S konicami prstov je vzel klobasico, odgriznil *krajček* in ga brez navdušenja požvečil.

3. medeno pecivo polkrožne oblike

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dražgoški krajček

▪ Dražgoški *krajček* je ostal darilo dekleta fantu na dan svetih treh kraljev vse do začetka druge svetovne vojne.

...

▪ V Železnikih je dalo dekle svojemu prvemu fantu svoj čas za darilo *krajček*, ki je potrjeval ljubezensko zvezo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[krájčək]

IPA: [ˈkraːɨ̯fək]

ednina

IMENOVALNIK: krajček

RODILNIK: krajčka

DAJALNIK: krajčku

TOŽILNIK: krajček

MESTNIK: pri krajčku

ORODNIK: s krajčkom

dvojina

IMENOVALNIK: krajčka

RODILNIK: krajčkov

DAJALNIK: krajčkoma

TOŽILNIK: krajčka

MESTNIK: pri krajčkih

ORODNIK: s krajčkoma

množina

IMENOVALNIK: krajčki

RODILNIK: krajčkov

DAJALNIK: krajčkom

TOŽILNIK: krajčke

MESTNIK: pri krajčkih

ORODNIK: s krajčki

TONEMSKO

[krájčək]

IPA: [ˈkraːɨ̯fək]

ednina

IMENOVALNIK: krâjček

RODILNIK: krâjčka

DAJALNIK: krâjčku

TOŽILNIK: krâjček

MESTNIK: pri krâjčku

ORODNIK: s krâjčkom

dvojina

IMENOVALNIK: krâjčka

RODILNIK: krâjčkov

DAJALNIK: krâjčkoma

TOŽILNIK: krâjčka

MESTNIK: pri krâjčkih

ORODNIK: s krâjčkoma

množina

IMENOVALNIK: krâjčki

RODILNIK: krâjčkov

DAJALNIK: krâjčkom

TOŽILNIK: krâjčke

MESTNIK: pri krâjčkih

ORODNIK: s krâjčki

IZVOR

↑krajec

krájec krájca samostalnik moškega spola

[krájəc]

POMEN

1. na koncu hleba ali štruce odrezan, odlomljen kos kruha

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

krajec kruha

▪ Ponudila mi je *krajec* kruha.

...

▪ Na krožnik je naložil dodatno zajemalko in mu dal hrustljivo zapečen krušni *krajec*.

2. skrajni, končni del česa

▪ Podkev, ki je obrnjena tako, da *krajci* gledajo navzdol, varuje pred zlimi duhovi.

▪ Že po 100 kilometrih se vidi prvi *krajec* morja in potem ni več daleč, ko lahko naredimo prve zamahe v morju.

2.1. koničasti podaljšek česa, zlasti oblačila

▪ Stolo si ovijete okoli zgornjega dela, zadaj lahko naredite pentljo ali pa *krajce* skrijete v spodnji del.

▪ Njegova obleka je bila napihnjena, *krajci* so opletali kot plavuti besne ribe.

2.2. navadno v množini spodnji, navadno navzven obrnjeni del klobuka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

ozki, široki krajci

▪ Klobuk s širokimi *krajci* varuje tudi obraz in oči.

▪ V drugi polovici 19. stoletja so postali modni črni slamniki z visoko štulo in ozkimi *krajci*, narejeni iz drobnih, finih kit.

▶ **sam. beseda** + z/s + **sam. beseda v orodniku**

klobuk, slamnik s kakšnimi krajci

▪ Za obisk gledališke predstave bi bil res neprimeren klobuk s širokimi *krajci*, saj bi motil druge obiskovalce gledališča.

▶ **sam. beseda** + brez + **sam. beseda v roditelju**

klobuk, pokrivalo brez krajcev

▪ Nosila je daljša oblačila in klobuke brez *krajcev* s šopom pisanih peres.

...

▪ V roki je držal steklenico, izpod *krajcev* širokega klobuka so mu silili sivi lasje.

3. Luna, ko je viden le desni ali levi del njenega površja

► prid. beseda + **sam. beseda**

Lunin, Mesečev krajec | prvi, zadnji krajec

- Proti večeru bo viden prvi *krajec* Lune.
- Kadar je osvetljena samo leva polovica Lune, govorimo o zadnjem *krajcu*.
- V času Luninih *krajcev* se pojavi šibko plimovanje, zato je plima takrat mnogo nižja kakor ob ščipu in mlaju.

3.1. čas, ko je Luna taka

► prid. beseda + **sam. beseda**

Lunin, Mesečev krajec | prvi, zadnji krajec

- Zadnji lunin *krajec* nam lahko prinese kar precej dežja.
- Najprimernejši čas za opazovanje Lune je okoli prvega *krajca*.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

KATERI krajec namenja, prinese KAJ | KATERI krajec nastopi

- Prvi lunin *krajec* nam je prinesel vreme, ki je v glavnem kar ugodno za počutje večine ljudi.
- Lunin zadnji *krajec* nastopi nekaj minut pred polnočjo.

4. iz zoologije zadnji sekalec konja

- Srednjiki izpadejo pri treh letih in pol, ko pričnejo rasti stalni zobje, *krajce* pa konji zamenjajo pri štirih letih in pol.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[krájɔc]

IPA: [ˈkraːjɔts]

ednina

IMENOVALNIK: krájec

RODILNIK: krájca

DAJALNIK: krájcu

TOŽILNIK: krájec

MESTNIK: pri krájcu

ORODNIK: s krájcem

dvojina

IMENOVALNIK: krájca

RODILNIK: krájcev

DAJALNIK: krájcima

TOŽILNIK: krájca

MESTNIK: pri krájcih

ORODNIK: s krájcima

množina

IMENOVALNIK: krájci

RODILNIK: krájcev

DAJALNIK: krájcem

TOŽILNIK: krájce

MESTNIK: pri krájcih

ORODNIK: s krájci

TONEMSKO

[krájɔc]

IPA: [kráːjɔts]

ednina

IMENOVALNIK: krájec

RODILNIK: krájca

DAJALNIK: krájcu

TOŽILNIK: krájec

MESTNIK: pri krájcu

ORODNIK: s krájcem

dvojina

IMENOVALNIK: krájca

RODILNIK: krájcev

DAJALNIK: krájcima

TOŽILNIK: krájca

MESTNIK: pri krájcih

ORODNIK: s krájcima

množina

IMENOVALNIK: krájci

RODILNIK: krájcev

DAJALNIK: krájcem

TOŽILNIK: krájce

MESTNIK: pri krájcih

ORODNIK: s krájci

STALNE ZVEZE

beli krajec

svetlejše goveje meso z zunanjšega zadnjega dela stegna

- Ob vsakem pogrinjku pripravite posodico z nastrganim mesom pljučne pečenke ali *belega krajca*.
- Pusti del mesa je npr. pri teletini stegno, pri mladi govedini črni in *beli krajec*, debelo pleče, notranje stegno in pljučna pečenka.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: krajček

IZVOR

iz ↑kraj v pomenu 'konec, skrajni rob'

kràp¹ krápa samostalnik moškega spola

[kràp]

POMEN

1. sladkovodna riba s krepkim telesom in daljšo hrbtno plavutjo, ki živi v stoječih in počasi tekočih vodah; primerjaj lat. *Cyprinus carpio*; SIN.: iz zoologije navadni krap

► prid. beseda + **sam. beseda**

kapitalni, težek, velik krap | *n*-kilogramski krap

- Za lov velikih *krapov* je potreben dvojni vozec.
- Pri prehranjevanju imajo prednost največji in najmočnejši *krap*.
- Iz jezera je potegnil 20-kilogramskega *krapa*, dolgega 84 centimetrov.

► **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

lov, ulov krapov | mladice krapov | vzreja krapa

- Knjiga vsebuje napotke za lov *krapov* po najsodobnejših metodah.

- Zanima me, ali bi bile mladice *krapov* iz ribnika primerne za hladnovodni akvarij.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

krap domuje, plava KJE | krap tehta KOLIKO

- V vodah, s katerimi gospodarijo velenjski ribiči, domujejo *krapi*.
- V jezeru plava največji športno ulovljen *krap* na svetu.
- *Krapi* v povprečju tehtajo med 1,8 in 2,2 kilograma.

...

- *Krape* lovimo na plovec ali pa brez njega samo na svinec.
- V ribnik bodo vložili okoli 2000 kg *krapov* in 500 ploščičev.

1.1. ta žival kot hrana, jed

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

očistiti krapa

- *Krapa* očistimo in operemo pod hladno, tekočo vodo.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pečenega *krapa* vzamemo iz pečice in z ostrim nožem filetiramo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kràp]

IPA: [krap]

ednina

IMENOVALNIK: kràp
 RODILNIK: krápa
 DAJALNIK: krápu
 TOŽILNIK: krápa
 MESTNIK: pri krápu
 ORODNIK: s krápom

dvojina

IMENOVALNIK: krápa
 RODILNIK: krápov
 DAJALNIK: krápoma
 TOŽILNIK: krápa
 MESTNIK: pri krápih
 ORODNIK: s krápoma

množina

IMENOVALNIK: krápi
 RODILNIK: krápov
 DAJALNIK: krápom
 TOŽILNIK: krápe
 MESTNIK: pri krápih
 ORODNIK: s krápi

TONEMSKO

[kràp]

IPA: [kráp]

ednina

IMENOVALNIK: kràp
 RODILNIK: krápa
 DAJALNIK: krápu
 TOŽILNIK: krápa

MESTNIK: pri krápu tudi pri krápu

ORODNIK: s krápom

dvojina

IMENOVALNIK: krápa

RODILNIK: krápov in krâpov

DAJALNIK: krápoma

TOŽILNIK: krápa

MESTNIK: pri krápih in pri krâpih

ORODNIK: s krápoma

množina

IMENOVALNIK: krápi

RODILNIK: krápov in krâpov

DAJALNIK: krápom

TOŽILNIK: krápe

MESTNIK: pri krápih in pri krâpih

ORODNIK: s krápi in s krâpi

STALNE ZVEZE

navadni krap

iz zoologije sladkovodna riba s krepkim telesom in daljšo hrbtno plavutjo, ki živi v stoječih in počasi tekočih vodah; primerjaj lat. *Cyprinus carpio*; SIN.: krap

- *Navadni krap*, ki je najpogostejši v Evropi in Severni Ameriki, ima veliko kosti ter čokato telo.

FRAZEOLOGIJA

ščuka med krapi

kdor izstopa po svoji napadalnosti, brezobzirnosti, koristoljubnosti

- Samozavestno napovedujejo revolucijo v poročanju o EU, ki da je preveč obremenjeno z nacionalno optiko. V bruseljskem medijskem ribniku naj bi bili *ščuka med krapi*.

IZVOR

= hrv. *kràp*, strus. *koropъ*, češ. *kapr* < pslov.

**korpъ*, v zvezi s stvnem. *karp(f)o*, nem. *Karpfen*, nejasnega izvora

kràp² krápa samostalnik moškega spola

[kràp]

POMEN

navadno v množini jed iz testa iz ajdove ali pšenične moke, zlasti v obliki polkrožnega žepka s skutnim nadevom

► prid. beseda + **sam. beseda**

ajdovi krapi | gorenjski krap

- Poleg kuhane klobase s kislim zeljem in kislega mleka vam priporočam ajdove *krape*, zabeljene z ocvirki.
- Gorenjski *krap* je narejen iz kvašenega testa, ki se razreže v krog, napolni s skuto in kašo, prepogne, stisne skupaj, skuha in zabeli z zaseko, drobtinami ali ocvirki.

...

- Do preteklega stoletja so iz ajde delali najbolj značilne slovenske jedi (žgance, kruh, štruklje, *krape*).

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kràp]

IPA: [kráp]

ednina

IMENOVALNIK: kràp

RODILNIK: krápa

DAJALNIK: krápu

TOŽILNIK: kràp

MESTNIK: pri krápu

ORODNIK: s krápom

dvojina

IMENOVALNIK: krápa

RODILNIK: krápv

DAJALNIK: krápoma

TOŽILNIK: krápa

MESTNIK: pri krápih

ORODNIK: s krápoma

množina

IMENOVALNIK: krápi

RODILNIK: krápv

DAJALNIK: krápom

TOŽILNIK: krápe

MESTNIK: pri krápih

ORODNIK: s krápi

TONEMSKO

[kràp]

IPA: [kráp]

ednina

IMENOVALNIK: kràp

RODILNIK: krápa

DAJALNIK: krápu

TOŽILNIK: kràp

MESTNIK: pri krápu tudi pri krâpu

ORODNIK: s krápom

dvojina

IMENOVALNIK: krápa

RODILNIK: krápv in krâpv

DAJALNIK: krápoma

TOŽILNIK: krápa

MESTNIK: pri krápih in pri krâpih

ORODNIK: s krápoma

množina

IMENOVALNIK: krápi

RODILNIK: krápv in krâpv

DAJALNIK: krápom

TOŽILNIK: krápe

MESTNIK: pri krápih in pri krâpih

ORODNIK: s krápi in s krâpi

IZVOR

prevzeto iz srvnem. *krapfe* ali stvnem. *chrapfo* v pomenu 'vrsta peciva, vrsta cmoka'

kráva kráve samostalnik ženskega spola

[kráva]

POMEN

1. odrasla samica goveda

► prid. beseda + **sam. beseda**

bolna, obolela, okužena, zdrava krava | črno-bela, lisasta, rjava krava | mlada, stara krava | mlečna krava | plemenska krava | presušena krava | *n* let stara krava

- Teleta pitanih govedi ostanejo pri materi do naravne ločitve, teleta mlečnih *krav* pa več dni.
- Reja plemenskih *krav* bi napredovala le počasi, če je ne bi podpirali rejci, ki imajo vedno nove ideje.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

čreda krav | lastnik, rejec krav | mleko KATERIH krav | molža, oskrba, reja krav | pasma krav | prehrana krav

- Za kakovostno mleko je potrebna pravilna prehrana *krav*.
- Z razstavo bi radi pokazali, kakšno je stanje v živinoreji, kako se je izboljšala mlečnost *krav* in kakšna je struktura pasem.
- Mehki beli sir v slanici je iz domačega mleka *krav*, ki se pasejo na neokrnjenih pašnikih primorskih planot in notranjskih gričev.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

krava daje mleko | krava muka | krava se pase | krava povrže, teli

- Na travniku se je pasla *krava* s teletom.
- *Krava* daje mleko le, ko je njen teliček majhen, kar pa lahko podaljšamo z daljšo navzočnostjo telička in s stalno molžo.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti, rediti kravo | molsti kravo | pasti kravo | zaklati kravo

- Vsak dan je pomagala očetu, skupaj sta gnala *krave* na pašo.
- V državah živinorejsko nerazvitega sveta, kjer redijo pasme z nizko mlečnostjo, *krave* molzejo samo enkrat dnevno.

► priredna zveza

krava in bik, krava in konj, krava in koza

- Cesta sledi dolini reke preko mnogih planot, na katerih se pasejo *krave* in ovce.
- Turisti se radi vračajo v planine, kjer se pasejo *krave* in konji in se sliši zvonjenje zvonov na paši.
- Skrbijo tudi za nekaj *krav* in prašičev, tako da se skoraj z vso hrano oskrbijo sami.

...

- Za dobro počutje *krave* molznice je posebej pomembno primerno dolgo in varno stojišče.

▪ Uveden imajo pašno-košni sistem, *krave* s teleti se pasejo od pomladi do jeseni.

2. slabšalno ženska, ki ima negativne, nesprejemljive lastnosti ali se ji to pripisuje

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

neumna krava

- Ti si pa predrzna *krava*, je rekla.
- Lena *krava* je še vedno v postelji.
- Trenerka me je stradala, me zmerjala z debelo *kravo* in trpinčila do skrajnosti.
- Kakšna *krava* je, da misli na denar, ko pa ji je umrla teta.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kráva]

IPA: [ˈkra:va]

ednina

IMENOVALNIK: kráva

RODILNIK: kráve

DAJALNIK: krávi

TOŽILNIK: krávo

MESTNIK: pri krávi

ORODNIK: s krávo

dvojina

IMENOVALNIK: krávi

RODILNIK: kráv

DAJALNIK: krávama

TOŽILNIK: krávi

MESTNIK: pri krávah

ORODNIK: s krávama

množina

IMENOVALNIK: kráve

RODILNIK: kráv

DAJALNIK: krávam

TOŽILNIK: kráve

MESTNIK: pri krávah

ORODNIK: s krávami

TONEMSKO

[kráva]

IPA: [krà:vá]

ednina

IMENOVALNIK: kráva

RODILNIK: kráve

DAJALNIK: krávi

TOŽILNIK: krávo

MESTNIK: pri krávi

ORODNIK: s krávo

dvojina

IMENOVALNIK: krávi

RODILNIK: krâv

DAJALNIK: krávama

TOŽILNIK: krávi

MESTNIK: pri krávah

ORODNIK: s krávama

množina

IMENOVALNIK: kráve

RODILNIK: krâv

DAJALNIK: krávam

TOŽILNIK: kráve

MESTNIK: pri krávah

ORODNIK: s krávami

STALNE ZVEZE

bolezen norih krav

bolezen goveda, ki povzroča degenerativne spremembe možganskega tkiva in se lahko prenaša tudi na človeka; SIN.: iz veterine bovina spongiformna encefalopatija, iz veterine BSE, iz veterine BSE, manj formalno goveja blaznost, iz veterine goveja spongiformna encefalopatija, manj formalno nore krave

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

bolezen norih krav izbruhne, se pojavi | bolezen norih krav prizadene KAJ | bolezen norih krav se prenaša

- Odkar se je *bolezen norih krav* pojavila v Evropi, ameriško kmetijsko ministrstvo skrbno nadzoruje vse črede v ZDA.
- *Bolezen norih krav* je močno prizadela britansko živinorejo.
- *Bolezen norih krav* se prenaša predvsem s kontaminirano hrano, izjemoma pa lahko tudi s krave na teleta.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

primer boleznih norih krav

- Čeprav doslej niso odkrili niti enega primera *boleznih norih krav*, se je med ljudmi v zadnjih dneh razširil strah pred okužbo ob prehranjevanju z govejim mesom.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

odkriti bolezen norih krav

- Če bi odkrili *bolezen norih krav*, bi takoj sklicali tiskovno konferenco ter natančno obvestili javnost in predstavili ukrepe, ki odkritju boleznih sledijo.

...

- Sum, da je njihova šest let stara krava zbolela za *boleznijo norih krav*, je bil šokantna vest za družino.
- Na področju živinoreje je EU izboljšala sisteme zaščite po epidemijah *boleznih norih krav* ter slinavke in parkljevke.

krava dojilja

iz živinoreje krava, katere mleko je namenjeno za vzrejo telet

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

čreda krav dojilj | reja, rejec krav dojilj

- Tehnologija reje *krav dojilj* zahteva točno določen način reje, ki je obvezen in ga je potrebno dosledno izvajati.
- Menil je, da bi moralo društvo znati v svoje vrste pritegniti večje število manjših rejcev *krav dojilj*.
- Pravilno načrtovanje gospodarskega križanja bo v prihodnje zelo pomembno z vidika oblikovanja čred *krav dojilj*.

▶ sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

premija za krave dojlilje

- Upravičenec lahko uveljavlja premije za *krave dojlilje*, ovce, koze, drobnico in kobile za vzrejo žrebet.

...

- Kmetije, ki redijo *krave dojlilje*, dajo na pašo skoraj vso živino.

morska krava

večji sesalec z valjastim telesom in širokim gobcem, ki živi v tropskih in subtropskih morjih ter rekah; primerjaj lat. *Sirenia*

- *Morske krave* živijo ob ustjih tropskih rek.
- *Morska krava* ali dugong spada med tiste morske sesalce, ki so vse bolj ogroženi.
- Ščetinast in sploščen gobec, ki nekoliko spominja na prašičji rilec, ima veliko mišičasto zgornjo ustnico, s katero *morske krave* trgajo rastlinje.

nore krave

manj formalno bolezen goveda, ki povzroča degenerativne spremembe možganskega tkiva in se lahko prenaša tudi na človeka; SIN.: bolezen norih krav, iz veterine bovina spongiformna encefalopatija, iz veterine BSE, iz veterine BSE, manj formalno goveja blaznost, iz veterine goveja spongiformna encefalopatija

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

epidemija norih krav | primer norih krav

- Kmetje še čakajo na dokončno razsodbo inštituta, kjer z analizo govejih možganov dokončno potrdijo ali ovržejo primere *norih krav*.
- Ministre iz držav Unije je seznanil z najnovejšimi podatki o posledicah krize, ki jo je povzročil nov val epidemije *norih krav*.
- Nevarnost *norih krav* že spreminja prehrabne navade.

FRAZEOLOGIJA

kdo je pasel krave/ovce skupaj

kdo je pasel krave skupaj

kdo je pasel ovce skupaj

navadno zanikano izraža, da je kdo s kom v enakovrednem in neformalnem odnosu, zlasti zaradi skupnih dejavnosti, izkušenj

- Gospod je tako primitiven, da me tika, čeprav *nisva skupaj pasla krav*.
- Je pač nekaj posebnega, ne samo kot artist, ampak tudi kot oseba. Ko se z njim seznaniš, dobiš občutek, da ga poznaš že od nekdanj, da *sta skupaj krave pasla*.
- Kaj pa misliš, kdo si? *Nisva skupaj krav pasla*, da veš!
- Govoril je dalje, postajal vse bolj domač, si zaželel sok in me začel tikati, kot da *sva skupaj pasla ovce*.

molsti koga, kaj kot kravo

močno, zelo materialno izkoriščati koga ali kaj

- Kdor dela pošteno, tega država *molze kot kravo*.

molzna krava | krava molznica

molzna krava

krava molznica

kar kdo močno materialno izkorišča; kdor ali kar prinaša veliko dobička, materialnih koristi

- Vsak se mora odločiti, ali ga bo sogovornik cenil kot strokovnjaka ali pa bo v njegovi glavi le *molzna krava*.
- Odločno je kritiziral načrte o podražitvah z besedami: »Turisti niso *molzne krave*, ki bi plačevale gradnjo cest.«
- Prodajalci si čim prej želijo preiti v stanje, ko izdelek prinaša veliko denarja (*krava molznica*).

napiti se/piti kot krava

napiti se kot krava

v nedovršni obliki piti kot krava

zelo se napiti, piti

- Ko si bila stara pol leta in sem ga nekega večera prosila, naj te čuva, te je odvedel na neki žur, *se tam napil kot krava* in potem so te pazile neke napol pijane trape.
- Sprejela sem njegovo vabilo za večerjo. *Napila sva se kot kravi*, jaz čisto namenoma.
- Tudi naši priljubljeni igralci *pijejo kot krave*.

opletati s čim kot krava z repom

slabšalno površno, malomarno, nepremišljeno delati s čim; površno, malomarno, nepremišljeno govoriti, izražati se o čem

- Ideja, da bi z datumom olimpijskih iger *opletali kot krava z repom*, seveda nima nobene resnosti.
- *Opletaš* z besedami *kot krava z repom!*

pijan kot/ko krava/mavra

pijan kot krava

pijan kot mavra

pijan ko krava

pijan ko mavra

zelo pijan

- V hotel se je vrnil *pijan kot krava* in se opotekel v svoj apartma.
- Kmalu je bila večina gostov *pijanih kot mavre*. Pozabili so na protokol in začeli govoriti na ves glas, se smejeti, pljuvati in rigati.
- Vseeno mi je bilo, če sem ropotal, prav nič se mi ni zdelo vredno biti obziren. A moral sem vedeti, da me bodo stari slišali, kaj pa vem, saj sem bil *pijan ko krava*.
- Enkrat sem bil zjutraj ob četrty uri na cesti, spredaj avto, v njem tri osebe, *pijane ko mavre* so švigale levo in desno, jaz sem samo molil, da se ne bi zaletel.

sedem debelih krav/let | leta debelih krav

sedem debelih krav

sedem debelih let
leta debelih krav

daljše obdobje blagostanja, uspeha

- Ponosna sem na to, kar sem, četudi doživljam pri svojem delu včasih sedem suhih, drugič spet *sedem debelih krav*.
- Kot finančna perspektiva je bil program predstavljen približno tako, da bi pomenil za kmetijstvo *sedem debelih krav*.
- Med krizo, ko se bo nekoliko manj evforično gradilo in delalo, bomo imeli čas pripraviti izhodišča in vsebine za *sedem debelih let*, ki zagotovo pridejo.

sedem suhih krav/let | leta suhih krav

sedem suhih krav

sedem suhih let
leta suhih krav

daljše obdobje pomanjkanja, neuspeha

- Zadnji napadalec s klopi je z natančnim in močnim strelom z roba kazenskega prostora potrdil prvo zmago po *sedmih suhih kravah* (tekma).
- V času gospodarske krize se je s pomočjo »second hand« trgovin mogoče tudi ceneje »pretolči« čez »*sedem suhih let*«.
- Tudi *sedem suhih let* v financah se bo izteklo in vse, kar je povezano z denarjem, se bo začelo premikati v pozitivno smer.
- Poleg daljšega obdobja dobrih časov lahko pridejo tudi *leta suhih krav*, ki se lahko zavrtijo tudi v borzno krizo.

sosedova krava

zavist; ljubosumje; privoščljivost, ko koga doleti kaj slabega, hudega

- Priznam, tudi meni je bila prva misel, da gre za klasično slovensko »*sosedovo kravo*«.
- Velja, da smo Slovenci ljubosumni. Toda ali nisva postala že dolgočasna s to *sosedovo kravo*? Že res, da gre za pogovor s sosedom, a vseeno.

sveta krava

kdor ali kar vzbuja močno, pretirano spoštovanje, uživa nedotakljivost, zaščitenost pred kritiko, spreminjanjem

- Po našem mnenju bo kriza pripomogla k temu, da bo marsikatera *sveta krava* samo še pozabljen idol.
- V Argentini je tango *sveta krava*. Ljudje si ga ne upajo spreminjati, ker bi jih kritizirali.
- O kulturi so govorili v slabšalnem smislu, češ da je kultura strošek ali pa da so kulturniki *svete krave*.

še krave se smejiu komu, čemu

izraža, da kdo govori nesmisle, je neumesten, smešen; izraža, da je kaj nesmiselno, neumestno, smešno

- Zdaj se poslužujete že tako očitnih laži, da *se* vam *še krave smejiu*.
- Če bi on stopil na drsalke, *bi se* mu *še krave smeiale*!
- Ta tako zelo pomembna ustanova je že nekaj časa povsem obglavljena. Kaj to pomeni za njeno kredibilnost in moč? Saj *se* ji *bodo še krave smeiale*.

Krava pri gobcu molze.

Krava se molze pri gobcu.

Krava molze pri gobcu.

izraža, da se skrbno krmljenje živali obrestuje; izraža, da je uspeh odvisen od vloženih sredstev

- Znani rek, da *krava molze pri gobcu*, danes ne drži več povsem, saj na kakovost in količino mleka ne vplivata samo kakovost in količina krme, pač pa tudi počutje živali.
- Ker pravijo, da *krava pri gobcu molze*, to seveda velja tudi za R32 – v povprečju je šlo skozi motorne vbrizgalne šobe 13,1 litra bencina na 100 kilometrov.

Naj sosedu krava crkne.

Naj sosedu crkne krava.

Naj sosedu koza crkne.

opisuje situacijo, ko si kdo iz zavisti, ljubosumja želi, da bi bližnjemu šlo slabše kot njemu; opisuje situacijo, v kateri se kdo ob nesreči bližnjega vede privoščljivo

- Saj vsi vemo, kako neizprosno kruti znamo biti drug do drugega, ko gre za notranje boje, komolčarstvo, delitev denarja, služb ali ne nazadnje za priznanje uspeha svojemu sosedu ali kolegu. *Naj sosedu krava crkne!*
- Če takšno razmišljanje pomeni pretrganje slovenske tradicionalne kulture (*naj sosedu koza crkne*), je to še najmanjša žrtev.

Ponoči je vsaka krava črna.

Ponoči so vse krave črne.

opisuje situacijo, ko se kdo v določenih okoliščinah zadovolji z manj kakovostnim; opisuje situacijo, v kateri kaj v temi ni razločno vidno

- *Ponoči je vsaka krava črna* in vsaka ženska lepa, vsak moški lep. Učinek je po nekaj kozarčkih alkohola popolnoma enak.
- Ljudski rek pravi, da *je ponoči vsaka krava črna*. V mraku barve resnično izginejo in predmete zaznavamo v sivočrnih tonih.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: kravica

IZVOR

= stcslov. *krava*, hrv., srb. *kràva*, rus. *koróva*, češ. *kráva* < pslov. **korva* < ide. **k'orh₂uah₂*, tako kot

litov. *kárvė* 'krava', lat. *cervus* 'jelen', valiž. *carw* 'jelen' iz ide. **k'erh*₂- 'rog, vrhnji del glave'

krávica krávica samostalnik ženskega spola

[krávica]

POMEN

1. ekspresivno **krava**

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

rediti kravico

- Rada bi spoznala, kako je, če si človek sam pridela hrano, zato bi obdelovala njivo in redila *kravico* za mleko.
- Pomolzla je *kravico*.
- Moja mama je šla kupit *kravico* v sosednjo vas.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

kravica muka | kravica se pase

- *Kravice* se pasejo na obronkih po kratkorasli gorski travi.
- Na svoje živali je pozabil in *kravica* je obupno mukala v hlevu.

...

- Ker sem imel nekaj zemlje in *kravico* v hlevu, da sem lahko preživel, sem imel status kmeta.
- Upodobila je veselo *kravico* na cvetočem travniku.

2. podoba, predmet, ki predstavlja kravo

- Pediatri bodo dobili pakete z zloženkami iz kartona, v katerih bodo avtomobilček, punčka z oblačili, žirafa in *kravica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[krávica]

IPA: ['kra:vítsa]

ednina

IMENOVALNIK: krávica

RODILNIK: krávice

DAJALNIK: krávici

TOŽILNIK: krávico

MESTNIK: pri krávici

ORODNIK: s krávico

dvojina

IMENOVALNIK: krávici

RODILNIK: krávic

DAJALNIK: krávicama

TOŽILNIK: krávici

MESTNIK: pri krávicah

ORODNIK: s krávicama

množina

IMENOVALNIK: krávice

RODILNIK: krávic

DAJALNIK: krávicam

TOŽILNIK: krávice

MESTNIK: pri krávicah

ORODNIK: s krávicami

TONEMSKO

[krávica]

IPA: [krà:vítsa]

ednina

IMENOVALNIK: krávica

RODILNIK: krávice

DAJALNIK: krávici

TOŽILNIK: krávico

MESTNIK: pri krávici

ORODNIK: s krávico

dvojina

IMENOVALNIK: krávici

RODILNIK: krávic

DAJALNIK: krávicama

TOŽILNIK: krávici

MESTNIK: pri krávicah

ORODNIK: s krávicama

množina

IMENOVALNIK: krávice

RODILNIK: krávic

DAJALNIK: krávicam

TOŽILNIK: krávica

MESTNIK: pri krávicah

ORODNIK: s krávicami

STALNE ZVEZE

pasti kravice

manj formalno pri gibalnem razvoju dosegati stopnjo, ko dojenček leži na trebuhu z dvignjeno glavo, opiraje se na roke

- Ko dojenček leži na trebuhu, lahko pri starosti štirih tednov za trenutek dvigne glavico (*pase kravice*).
- Sosedova dojenčica *je* že dolgo *pasla kravice* in samostojno sedela, Monika pa je pri osmih, devetih mesecih še vedno samo ležala.

FRAZELOGIJA

Najprej štalca, potem pa kravca.

Najprej štalca, potem kravca.

Najprej štalca, pol pa kravca.

izraža, da je zagotovitev materialne osnove predpogoj za partnersko zvezo, ustvarjanje družine; izraža, da je najprej treba poskrbeti za osnovo, potem pa za to, kar ta omogoča

- Pred poroko sem si zgradil hišo, saj so včasih rekli: *najprej štalca, potem pa kravca*.
- Gradi se po sistemu »*Najprej štalca, pol pa kravca*«, oziroma najprej zadosten promet, potem pa posodobitve.

IZVOR

↑krava

krávji krávja krávje pridevnik

[kráují]

POMEN

1. ki je v zvezi s kravami 1. ali gojenjem krav 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kravji hlev | kravji pastir | kravji zvonec | kravji iztrebki, urin | kravja vprega

- V dveh boksih imajo teleta prost dostop do napajalnega avtomata, katerega zalogovnik za mleko je na notranji steni *kravjega* hleva.
- V Švici so *kravji* pastirji nekoč trobili na dolge lesene rogove, katerih zvoki so odmevali od gore do gore.
- *Kravje* iztrebke ročno oblikujejo, posušijo in uporabijo za kurjavo.

1.1. ki je del telesa krav 1. ali se pridobiva s telesa krav 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kravji rog | kravja koža | kravje meso | kravje vime

- Vsaka četa je dobila drugačna oblačila in ščite iz *kravjih* kož drugačne barve.
- Mlekarski robot s svojimi video očmi nadzoruje čistost *kravjih* vimen, ki jih po potrebi tudi opere, nato pa se svojega dela loti z dvema lovkama iz aluminija in gume.

1.2. ki se pridobiva od krav 1. ali nastane s predelavo mleka krav 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kravji sir | kravja skuta | kravje mleko

- Krapci so jed iz ajdove moke, potresena s *kravjo* skuto ali sirom.
- Obdržali so svoj način izdelovanja in tako ohranili izvirno tehnologijo izdelave sira iz *kravjega* mleka.

1.3. ki ga sestavljajo, tvorijo krave 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

kravja čreda

- V alpskih deželah vsako leto praznujejo vrnitev *kravjih* čred na gorske pašnike.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[krâ:uj̩i]

IPA: [ˈkra:uj̩i]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: **krávji**

RODILNIK: **krávjega**

DAJALNIK: **krávjemu**

TOŽILNIK: **krávji**

živo **krávjega**

MESTNIK: pri **krávjem**

ORODNIK: s **krávjim**

dvojina

IMENOVALNIK: **krávja**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjima**

TOŽILNIK: **krávja**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjima**

množina

IMENOVALNIK: **krávji**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjim**

TOŽILNIK: **krávje**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: **krávja**

RODILNIK: **krávje**

DAJALNIK: **krávji**

TOŽILNIK: **krávjo**

MESTNIK: pri **krávji**

ORODNIK: s **krávjo**

dvojina

IMENOVALNIK: **krávji**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjima**

TOŽILNIK: **krávji**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjima**

množina

IMENOVALNIK: **krávje**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjim**

TOŽILNIK: **krávje**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: **krávje**

RODILNIK: **krávjega**

DAJALNIK: **krávjemu**

TOŽILNIK: **krávje**

MESTNIK: pri **krávjem**

ORODNIK: s **krávjim**

dvojina

IMENOVALNIK: **krávji**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjima**

TOŽILNIK: **krávji**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjima**

množina

IMENOVALNIK: **krávja**

RODILNIK: **krávjih**

DAJALNIK: **krávjim**

TOŽILNIK: **krávja**

MESTNIK: pri **krávjih**

ORODNIK: s **krávjimi**

TONEMSKO

[krâ:uj̩i]

IPA: [ˈkra:uj̩i]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: krāvji
RODILNIK: krāvjega
DAJALNIK: krāvjemu
TOŽILNIK: krāvji
živo krāvjega
MESTNIK: pri krāvjem
ORODNIK: s krāvjim

dvojina

IMENOVALNIK: krāvja
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjima
TOŽILNIK: krāvja
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjima

množina

IMENOVALNIK: krāvji
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjim
TOŽILNIK: krāvje
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: krāvja
RODILNIK: krāvje
DAJALNIK: krāvji
TOŽILNIK: krāvjo
MESTNIK: pri krāvji
ORODNIK: s krāvjo

dvojina

IMENOVALNIK: krāvji
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjima
TOŽILNIK: krāvji
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjima

množina

IMENOVALNIK: krāvje
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjim
TOŽILNIK: krāvje
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: krāvje
RODILNIK: krāvjega
DAJALNIK: krāvjemu
TOŽILNIK: krāvje
MESTNIK: pri krāvjem
ORODNIK: s krāvjim

dvojina

IMENOVALNIK: krāvji
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjima
TOŽILNIK: krāvji
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjima

množina

IMENOVALNIK: krāvja
RODILNIK: krāvjih
DAJALNIK: krāvjim
TOŽILNIK: krāvja
MESTNIK: pri krāvjih
ORODNIK: s krāvjimi

FRAZEOLOGIJA

kravja kupčija

sporen, potencialno nezakonit dogovor, navadno sklenjen na skrivaj v škodo komu

- Medtem ko prvi vidijo v podelitvi koncesije cenejše ogrevanje, pa drugi opozarjajo na morebitno *kravjo kupčijo*.
- Povolilna razočaranja zaradi *kravjih kupčij* vodstev političnih strank postanejo preteklost, saj v večinskem volilnem sistemu glas volivcev odloči o tem, kdo je oblast in kdo opozicija.

kravji požirek

slabšalno zelo dolg, hlasten požirek

- Naredil je *kravji požirek* viskija, glasno rignil in si usta obrisal v rokav.

sklepati/skleniti kravje kupčije/kravjo kupčijo

sklepati kravje kupčije

v dovršni obliki skleniti kravjo kupčijo

sklepati, skleniti sporen, dvomljiv, potencialno nezakonit dogovor, navadno na skrivaj v škodo komu

- Politiki se mu prilizujejo, ga vabijo, z njim skrivaj sestankujejo in *sklepajo kravje kupčije*.
- Velja nenapisano pravilo, da se demokratične stranke s totalitarnimi ne povezujejo v programske koalicije in z njimi ne *sklepajo kravjih kupčij*, ker je to nevarno za sam obstoj demokratičnega reda.
- Trudijo se, da bi z odstavljenim direktorjem *sklenili kravjo kupčijo*.
- Seveda bosta morali sprti strani požreti marsikatero grenko pilulo in *skleniti* kar nekaj *kravjih kupčij*, vendar je zdaj jasno, kaj od njiju pričakuje svet.

IZVOR

↑krava

kremíran kremírana kremírano pridevnik

[kremíran]

POMEN

ki je s sežiganjem spremenjen v pepel, navadno za žarni pokop; SIN.: upepeljen

- ▶ **prid. beseda** + sam. beseda
kremirani ostanki

- *Kremíranim* posmrtnim ostankom, ki so jih izkopali že v petdesetih letih prejšnjega stoletja, so šele zdaj določili starost.
- Dogovarjajo se o sofinanciranju izgradnje oddelka za raztros pepela na mestnem pokopališču, kjer bi bilo možno raztrositi pepel *kremíranih* pokojnikov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kremíran]

IPA: [krɛ'mi:ran]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kremíran
določno kremíran**i**
RODILNIK: kremíran**ega**
DAJALNIK: kremíran**emu**
TOŽILNIK: kremíran
določno kremíran**i**
živo kremíran**ega**
MESTNIK: pri kremíran**em**
ORODNIK: s kremíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kremírana
RODILNIK: kremíran**ih**
DAJALNIK: kremíran**ima**
TOŽILNIK: kremírana
MESTNIK: pri kremíran**ih**
ORODNIK: s kremíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: kremírani
RODILNIK: kremíran**ih**
DAJALNIK: kremíran**im**
TOŽILNIK: kremírane
MESTNIK: pri kremíran**ih**
ORODNIK: s kremíran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kremírana
RODILNIK: kremírane
DAJALNIK: kremírani
TOŽILNIK: kremírano
MESTNIK: pri kremírani
ORODNIK: s kremírano

dvojina

IMENOVALNIK: kremírani
RODILNIK: kremíran**ih**
DAJALNIK: kremíran**ima**
TOŽILNIK: kremírani
MESTNIK: pri kremíran**ih**
ORODNIK: s kremíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: kremírane
RODILNIK: kremíran**ih**
DAJALNIK: kremíran**im**
TOŽILNIK: kremírane

MESTNIK: pri kremíran**ih**

ORODNIK: s kremíran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kremírano

RODILNIK: kremíran**ega**

DAJALNIK: kremíran**emu**

TOŽILNIK: kremírano

MESTNIK: pri kremíran**em**

ORODNIK: s kremíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kremírani

RODILNIK: kremíran**ih**

DAJALNIK: kremíran**ima**

TOŽILNIK: kremírani

MESTNIK: pri kremíran**ih**

ORODNIK: s kremíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: kremírana

RODILNIK: kremíran**ih**

DAJALNIK: kremíran**im**

TOŽILNIK: kremírana

MESTNIK: pri kremíran**ih**

ORODNIK: s kremíran**imi**

TONEMSKO

[kremíran]

IPA: [krɛ'mi:ràn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kremíran

določno kremíran**i**

RODILNIK: kremíran**ega**

DAJALNIK: kremíran**emu**

TOŽILNIK: kremíran

določno kremíran**i**

živo kremíran**ega**

MESTNIK: pri kremíran**em**

ORODNIK: s kremíran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: kremírana

RODILNIK: kremíran**ih**

DAJALNIK: kremíran**ima**

TOŽILNIK: kremírana

MESTNIK: pri kremíran**ih**

ORODNIK: s kremíran**ima**

množina

IMENOVALNIK: kremírani

RODILNIK: kremíran**ih**

DAJALNIK: kremíran**im**

TOŽILNIK: kremírane

MESTNIK: pri kremíran**ih**

ORODNIK: s kremíran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kremírana

RODILNIK: kremírane

DAJALNIK: kremírani

TOŽILNIK: kremîrano
MESTNIK: pri kremîrani
ORODNIK: s kremîrano

dvojina

IMENOVALNIK: kremîrani
RODILNIK: kremîranih
DAJALNIK: kremîranima
TOŽILNIK: kremîrani
MESTNIK: pri kremîranih
ORODNIK: s kremîranima

množina

IMENOVALNIK: kremîrane
RODILNIK: kremîranih
DAJALNIK: kremîranim
TOŽILNIK: kremîrane
MESTNIK: pri kremîranih
ORODNIK: s kremîranimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kremîrano
RODILNIK: kremîranega
DAJALNIK: kremîranemu
TOŽILNIK: kremîrano
MESTNIK: pri kremîranem
ORODNIK: s kremîranim

dvojina

IMENOVALNIK: kremîrani
RODILNIK: kremîranih
DAJALNIK: kremîranima
TOŽILNIK: kremîrani
MESTNIK: pri kremîranih
ORODNIK: s kremîranima

množina

IMENOVALNIK: kremîrana
RODILNIK: kremîranih
DAJALNIK: kremîranim
TOŽILNIK: kremîrana
MESTNIK: pri kremîranih
ORODNIK: s kremîranimi

IZVOR

↑kremirati

kresnica kresnice samostalnik ženskega spola

[kresnica]

POMEN

1. majhna žuželka z organom za proizvodnjo utripajoče svetlobe na spodnji strani zadka; primerjaj

lat. *Lampyridae*; SIN.: ekspresivno kresnička

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- V drugi polovici junija so ob toplih večerih nad tlemi letale *kresnice*.
- *Kresnica* sveti zato, da pritegne drugi spol.

...

- Na bregu Kolpe so se lovili roji *kresnic*.
- Običajni vir naravne svetlobe so *kresnice*, ki živijo povsod po svetu.

2. iz etnologije dekle v beli obleki, ki v kresni noči z obhodi in obrednim petjem ljudem izraža dobre želje, prosi za dobro letino

- *Kresnice* so pobirale darove in iz njih pripravile kresno gostijo.
- *Kresnice* so prinašale dobre želje in pele o tem, da so kmetu nocoj polje varovale.
- Ples okoli kresnega ognja so plesale *kresnice*.

3. rastlina višje rasti z belkastimi cvetovi v sestavljenih grozdih, ki raste v vlažnih gozdovih;

primerjaj lat. *Aruncus dioicus*

- Kresno noč prav lepo praznujejo s kulturno-zabavnim umetniškim programom, v družbi kresnič (drobnih žuželk z lučkami) in *kresnic* ter s pripovedkami iz ljudskega izročila, povezanega s kresom in kresovanjem.
- Pomlad je, tudi letos bodo kmalu cvetele *kresnice*.
- Veličastne *kresnice* nas presenetijo z velikimi, pokončnimi in razvejenimi cvetovi, ki so pravzaprav socvetje.

4. rastlina višje rasti z navadno rožnatimi cvetovi v sestavljenih grozdih, ki raste v šopih; SIN.: iz

botanike vrtna kresnica

- V ozkem spodnjem delu grede posadimo sivo listno hosto z manjšimi listi in rožnate *kresnice*.
- Gospe smo svetovali, naj ob levi strani hortenzije izbere sorto *kresnic* močno rožnate barve.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kresnica]

IPA: [kres'ni:t̪sa]

ednina

IMENOVALNIK: kresnica
RODILNIK: kresnice
DAJALNIK: kresnici
TOŽILNIK: kresnico
MESTNIK: pri kresnici
ORODNIK: s kresnico

dvojina

IMENOVALNIK: kresnici
RODILNIK: kresnic
DAJALNIK: kresnicama
TOŽILNIK: kresnici
MESTNIK: pri kresnicah
ORODNIK: s kresnicama

množina

IMENOVALNIK: kresnice
RODILNIK: kresnic
DAJALNIK: kresnicam
TOŽILNIK: kresnice
MESTNIK: pri kresnicah
ORODNIK: s kresnicami

TONEMSKO

[kresnica]

IPA: [kresni:t̪sá]

ednina

IMENOVANIK: kresnica
RODILNIK: kresnice
DAJALNIK: kresnici
TOŽILNIK: kresnico
MESTNIK: pri kresnici
ORODNIK: s kresničo

dvojina

IMENOVANIK: kresnici
RODILNIK: kresnič
DAJALNIK: kresnicama
TOŽILNIK: kresnici
MESTNIK: pri kresnicah
ORODNIK: s kresnicama

množina

IMENOVANIK: kresnice
RODILNIK: kresnič
DAJALNIK: kresnicam
TOŽILNIK: kresnice
MESTNIK: pri kresnicah
ORODNIK: s kresnicami

STALNE ZVEZE

vrtna kresnica

iz botanike rastlina višje rasti z navadno rožnatimi cvetovi v sestavljenih grozdih, ki raste v šopih;
SIN.: kresnica

- *Vrtna kresnica* za svojo rast potrebuje vlažna tla, bogata s humusom.
- *Vrtne kresnice* se odlikujejo po lepih nacepljenih listih in stožčastih socvetjih najrazličnejših odtenkov rožnate, rdeče, lila in bele barve.

IZVOR

↑kres

kresnička kresničke samostalnik ženskega spola

[kresnička]

POMEN

1. ekspresivno kresnica

- Ko zaide sonce, *kresničke* letajo naokrog ter prižigajo in ugašajo svoje lučke.
- Zvečer, ko se vse ohlaja, je prav prijetno posedeti za mizo pred hišo in opazovati *kresničke*.

2. odsevna priprava, ki jo za boljšo vidnost v prometu nosijo zlasti pešci

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- dobiti, prejeti kresničko | nositi, uporabljati kresničko | podariti, razdeliti kresničke
 - Prvošolčki so dobili rumene rutice, *kresničke* in knjižico, ki jih bo naučila, kako se pravilno vesti v prometu.
 - Policisti svetujejo, da ponoči, v mraku in ob slabši vidljivosti, ko je megla ali sneži, pešci nosijo svetla oblačila, *kresničke* ali oblačila z odsevnimi površinami.

▶ **priredna zveza**

kresnička in odsevni trak

- Za varnost v prometu ne pozabite na *kresničko* ali odsevni trak, morda vam reši življenje.
- Prvošolci bodo dobili rumene rutice in *kresničke*.

...

- Predvsem na neosvetljenih delih vozišča je izredno pomembna uporaba *kresničk* in drugih odsevnih teles.
- Pešec s *kresničko* je viden 136 metrov daleč, čeprav je oblečen v temno.

3. krajša kovinska žička z oblogo iz sive snovi, ki ob gorenju oddaja iskre

- Veseli december smo zaključili s silvestrovanjem, z odštevanjem časa ob svečkah, ob prasketanju *kresničk* in pokanju otroškega šampanjca.
- Koncert na snegu so zaključili s prižganimi *kresničkami* in lepim ognjemetom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kresnička]

IPA: [kres'ni:tʃka]

ednina

IMENOVANIK: kresnička
RODILNIK: kresničke
DAJALNIK: kresnički
TOŽILNIK: kresničko
MESTNIK: pri kresnički
ORODNIK: s kresničko

dvojina

IMENOVANIK: kresnički
RODILNIK: kresničk
DAJALNIK: kresničkama
TOŽILNIK: kresnički
MESTNIK: pri kresničkah
ORODNIK: s kresničkama

množina

IMENOVANIK: kresničke
RODILNIK: kresničk
DAJALNIK: kresničkam
TOŽILNIK: kresničke
MESTNIK: pri kresničkah
ORODNIK: s kresničkami

TONEMSKO

[kresnička]

IPA: [kresni:tʃká]

ednina

IMENOVANIK: kresnička
RODILNIK: kresničke
DAJALNIK: kresnički
TOŽILNIK: kresničko
MESTNIK: pri kresnički
ORODNIK: s kresničko

dvojina

IMENOVANIK: kresnički
RODILNIK: kresničk
DAJALNIK: kresničkama

TOŽILNIK: kresnički
MESTNIK: pri kresničkah
ORODNIK: s kresničkama

množina

IMENOVALNIK: kresničke
RODILNIK: kresničk
DAJALNIK: kresničkam
TOŽILNIK: kresničke
MESTNIK: pri kresničkah
ORODNIK: s kresničkami

IZVOR

↑kresnica

krt ḱrta samostalnik moškega spola

[kə̀rt]

POMEN

1. manjši sesalec s črnim kožuhom in lopatastima sprednjima nogama za kopanje, ki živi pod zemljo; primerjaj lat. *Talpa*

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Krt* skoraj nič ne vidi.
- *Krti* redko pridejo na površje.
- *Krti* rijejo po zemlji v globini nekaj centimetrov, njihovi hodniki pa so dolgi tudi 50 do 60 metrov.

▶ **priređna zveza**

krt in voluhar

- Ker se rovke, *krti* in ježi hranijo z žuželkami, se lahko zastrupijo, če smo v parku ali na zelenici uporabili insekticid za zatiranje žuželk.
- Čmrľj si ustvari gnezdo v glavnem v rovih *krtov* in voluharjev, ali pa na površju na travniku.

...

- Ta rastlina ima poseben vonj, ki naj bi odvrčal bramorje, voluharje in *krt*e in jih pregnal na sosednje površine.
- *Krt* je koristna žival, saj se hrani z različnimi ličinkami žuželk.

2. vohun, ki posređuje zaupne informacije o organizaciji, v kateri deluje, drugi organizaciji, državi

- Zaradi *krt*a v tajni službi naj bi druge države sprejele protiukrepe.
- Eden od obiskovalcev je ušel nadzoru ali pa imajo v zunanjem ministrstvu svojega *krt*a.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kə̀rt]

IPA: [kə̀rt]

ednina

IMENOVALNIK: krt
RODILNIK: ḱrta
DAJALNIK: ḱrtu
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtu

ORODNIK: s ḱrtom

dvojina

IMENOVALNIK: ḱrta
RODILNIK: ḱrtov
DAJALNIK: ḱrtoma
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtih
ORODNIK: s ḱrtoma

množina

IMENOVALNIK: ḱrti
RODILNIK: ḱrtov
DAJALNIK: ḱrtom
TOŽILNIK: ḱrte
MESTNIK: pri ḱrtih
ORODNIK: s ḱrti

TONEMSKO

[kə̀rt]

IPA: [kə̀rt]

ednina

IMENOVALNIK: ḱrt
RODILNIK: ḱrta
DAJALNIK: ḱrtu
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtu tudi pri ḱrtu
ORODNIK: s ḱrtom

dvojina

IMENOVALNIK: ḱrta
RODILNIK: ḱrtov in ḱrtov
DAJALNIK: ḱrtoma
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtih in pri ḱrtih
ORODNIK: s ḱrtoma

množina

IMENOVALNIK: ḱrti
RODILNIK: ḱrtov in ḱrtov
DAJALNIK: ḱrtom
TOŽILNIK: ḱrte
MESTNIK: pri ḱrtih in pri ḱrtih
ORODNIK: s ḱrti in s ḱrti

in

[kə̀rt]

IPA: [kə̀rt]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: ḱrt
RODILNIK: ḱrta
DAJALNIK: ḱrtu
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtu
ORODNIK: s ḱrtom

dvojina

IMENOVALNIK: ḱrta
RODILNIK: ḱrtov
DAJALNIK: ḱrtoma
TOŽILNIK: ḱrta
MESTNIK: pri ḱrtih
ORODNIK: s ḱrtoma

množina

IMENOVALNIK: kŕti
RODILNIK: kŕtov
DAJALNIK: kŕtom
TOŽILNIK: kŕte
MESTNIK: pri kŕtih
ORODNIK: s kŕti

FRAZEOLOGIJA

sllep kot krt

ki ničesar ne vidi, dojame

- Tisti večer te preprosto nisem videla. Nisem te nalašč prezrla, nisem se te sramovala, ni me skrbelo, kaj boš bleknil pred mojima prijateljicama, samo *sllep kot krt*.
- Pravijo, da je ljubezen slepa. Če to drži, potem sem *sllep kot krt*, saj jo imam še vedno rad.

IZVOR

= cslov. *krŕtŕ*, srb. *kŕt*, rus. *krŕt*, češ. *krt* < pslov. **krŕtŕ*, morda sorodno z litov. *krutŕs* 'gibčen, živahen' ali s *kertŕs* iz ide. *(s)ker(H)- 'rezati, sekati, kopati'

Krvávec Krvávca samostalnik moškega spola

[kərvávəç]

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kərvávəç]

IPA: [kərvá:vəçs]

ednina

IMENOVALNIK: Krvávec
RODILNIK: Krvávca
DAJALNIK: Krvávcu
TOŽILNIK: Krvávec
MESTNIK: pri Krvávcu
ORODNIK: s Krvávcem

TONEMSKO

[kərvávəç]

IPA: [kərvá:vəçs]

ednina

IMENOVALNIK: Krvávec
RODILNIK: Krvávca
DAJALNIK: Krvávcu
TOŽILNIK: Krvávec
MESTNIK: pri Krvávcu
ORODNIK: s Krvávcem

FRAZEOLOGIJA

teta s Krvavca

evfemistično **menstruacija**

- Je *teta s Krvavca* prišla na pet- do sedemdnevni obisk?

IZVOR

↑krvav

kúčma kúčme samostalnik ženskega spola

[kúčma]

POMEN

krzneno pokrivalo z okroglim ali prisekanim oglavjem

► prid. beseda + sam. beseda

beļa, siva kúčma | krznena kúčma | ruska kúčma

- Če se odločite za zimski obisk zasnežene Moskve, si na glavo poveznite toplo rusko *kúčmo*.
- Krznene *kúčme* je francoska kraljeva garda nosila že v drugi polovici 18. stoletja.

► sam. beseda + iz + sam. beseda v rodilniku

kúčma iz KAKŠNEGA krzna

- Mladi gospod je v mrzlih moskovskih zimah nosil *kúčmo* iz toplega krzna.

...

- Imel sem oblečena dva puloverja, bundo in *kúčmo*, a me je vseeno zeblo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúčma]

IPA: ['ku:ɕma]

ednina

IMENOVALNIK: kúčma
RODILNIK: kúčme
DAJALNIK: kúčmi
TOŽILNIK: kúčmo
MESTNIK: pri kúčmi
ORODNIK: s kúčmo

dvojina

IMENOVALNIK: kúčmi
RODILNIK: kúčem
DAJALNIK: kúčmama
TOŽILNIK: kúčmi
MESTNIK: pri kúčmah
ORODNIK: s kúčmama

množina

IMENOVALNIK: kúčme
RODILNIK: kúčem
DAJALNIK: kúčmam
TOŽILNIK: kúčme
MESTNIK: pri kúčmah
ORODNIK: s kúčmami

TONEMSKO

[kúčma]

IPA: [kú:ɕmà]

ednina

IMENOVALNIK: kûčma
RODILNIK: kûčme
DAJALNIK: kûčmi
TOŽILNIK: kûčmo
MESTNIK: pri kûčmi
ORODNIK: s kûčmo

dvojina

IMENOVALNIK: kúčmi
RODILNIK: kúčem
DAJALNIK: kúčmama
TOŽILNIK: kúčmi
MESTNIK: pri kúčmah
ORODNIK: s kúčmama

množina

IMENOVALNIK: kúčme
RODILNIK: kúčem
DAJALNIK: kúčmam
TOŽILNIK: kúčme
MESTNIK: pri kúčmah
ORODNIK: s kúčmami

FRAZEOLOGIJA

mož s sivo kučmo (in belo brado)

mož s sivo kučmo in belo brado

mož s sivo kučmo

dedek Mraz

- *Mož s sivo kučmo in belo brado* bo dolenske malčke pozdravil v nedeljo, 26. decembra, na Glavnem trgu.
- *Moža s sivo kučmo* je pozdravil poln trg otrok in staršev.

IZVOR

= star. hrv. kajk. *kučma*, nar. rus. *kúčma*, nar. češ. *kučma*, nejasnega izvora, morda < pslov. **kučьma* k nar. sloven. *kuča* 'šop, čop, snop', češ. *kučera* 'koder'

kúža kúža samostalnik moškega spola

[kúža]

POMEN

ekspresivno pes

► prid. beseda + sam. beseda

prijazen, simpatičen kuža | živahen kuža

- Je nadvse živahen *kuža*, ki zaradi radovednosti težko miruje.
- Reksa ni bilo težko vzljubiti, saj je zelo prijazen *kuža*, poln energije, radoveden in igriv.

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

kuža laja

- Zelo malo je psov, ki bi brezpogojno obvladali odpoklic, da bi se torej *kuža* vsakič, ko ga pokličemo, takoj odzval ne glede na delovanje zunanjih dražljajev.

...

- Je pristrčen *kuža*, ki skoraj nikoli ne laja in ima rad vse ljudi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúža]

IPA: ['ku:ʒa]

ednina

IMENOVALNIK: kúža
RODILNIK: kúža
DAJALNIK: kúžu
TOŽILNIK: kúža
MESTNIK: pri kúžu
ORODNIK: s kúžem

dvojina

IMENOVALNIK: kúža
RODILNIK: kúžev
DAJALNIK: kúžema
TOŽILNIK: kúža
MESTNIK: pri kúžih
ORODNIK: s kúžema

množina

IMENOVALNIK: kúži
RODILNIK: kúžev
DAJALNIK: kúžem
TOŽILNIK: kúže
MESTNIK: pri kúžih
ORODNIK: s kúži

TONEMSKO

[kúža]

IPA: [kú:ʒà]

ednina

IMENOVALNIK: kúža
RODILNIK: kúža
DAJALNIK: kúžu
TOŽILNIK: kúža
MESTNIK: pri kúžu
ORODNIK: s kúžem

dvojina

IMENOVALNIK: kúža
RODILNIK: kúžev
DAJALNIK: kúžema
TOŽILNIK: kúža
MESTNIK: pri kúžih
ORODNIK: s kúžema

množina

IMENOVALNIK: kúži
RODILNIK: kúžev
DAJALNIK: kúžem
TOŽILNIK: kúže
MESTNIK: pri kúžih
ORODNIK: s kúži

FRAZEOLOGIJA

kot (majhen) kužek/kuža/psiček

kot kužek

kot kuža

kot psiček

kot majhen kuža

kot majhen kužek

takó, da kdo daje vtis razposajenosti; takó, da kdo daje vtis nebogljenosti, ponižnosti

- Ko pride v deželo tujec, ki le od daleč spominja na vladarja, priteče k njemu *kot kužek*.
- Po koži se mi je spreletaval srh ugodja od njene bližine in hkratnega strahu, da me bo prepodila. Res sem že *kot kuža*, gospodaričin kuža.
- Pred nekaj časa ga je punca pustila, zato je bil ves zmeden, jokal je in podobno. Potem sta spet začela hoditi, pa se je obnašal *kot majhen kužek*.
- »Povej mi, kaj naj napišemo!« je zahtevala od njega, ki se je *kot majhen kužek* zavlekel v kot in si z rokama prekril glavo.
- Vedno se skregam, potem pa *kot majhen kuža* po tiho spet prilezem nazaj in se opravičim.
- Ves čas je bil pod vplivom svojega brata, ki mu je sledil *kot psiček*.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: kužek

IZVOR

iz vabnega klica za pse **kuz*, glej ↑*kuzla*

kúžek kúžka samostalnik moškega spola

[kúžək]

POMEN

1. ekspresivno **pes, zlasti manjši**; SIN.: navadno slabšalno *cucek*, navadno ekspresivno *psiček*, navadno slabšalno *ščene*

► prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn kužek | ljubek, prijazen, prikupen, simpatičen kužek | majhen kužek | mlad, star kužek | ubog, zapuščen, zavržen kužek

- Čedalje več ljudi se zaveda problematike zavrženih *kužkov*.
- Na dvorišču poleg simpatičnega belega *kužka* sem in tja dirjata vnuk in vnukinja.
- Ker živimo v bloku, se bomo odločili za nakup majhnega oziroma pritlikavega *kužka*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti kužka | sprehajati kužka

- Tisti, ki imamo *kužke*, vemo, da je najlepše gledati televizijo ali brati kakšno knjigo in zraven božati svojega kosmatinca.
- Občasno grem v zavetišče in sprehajam zapuščene *kužke*.
- Tudi *kužke* lahko zebe, zato je treba zanje v mrzlih dneh dobro poskrbeti.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Ko sva sedla v avto, sva zaslišala lajanje in mimo naju je priteknel rjav *kužek*.

2. igrača, ki predstavlja psa; SIN.: psiček

► prid. beseda + **sam. beseda**

plišast kužek

- Želim si plišastega *kužka* in formulo na daljinca.
- Tina si je zaželela plišastega *kužka* in muco, Kristjan bager s prikolicco, Nina pa košarkarsko žogo.

3. navadno slabšalno kdor je pretirano pohleven, ubogljiv, vodljiv ali se mu to pripisuje

► prid. beseda + **sam. beseda**

pohleven kužek

- Nikar ne pričakujte, da bo šlo vse gladko, saj vaš partner ni ravno pohleven *kužek*.
- Dopisniki Bele hiše, ki jih je pokojna Helen Thomas opredelila za poslušne *kužke*, so bili užaljeni, ker je predsednik svoje mnenje o aktualnih dogodkih objavil na komičnem programu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kúžək]

IPA: [ˈkuːʒək]

ednina

IMENOVALNIK: kúžek
 RODILNIK: kúžka
 DAJALNIK: kúžku
 TOŽILNIK: kúžka
 MESTNIK: pri kúžku
 ORODNIK: s kúžkom

dvojina

IMENOVALNIK: kúžka
 RODILNIK: kúžkov
 DAJALNIK: kúžkoma
 TOŽILNIK: kúžka
 MESTNIK: pri kúžkih
 ORODNIK: s kúžkoma

množina

IMENOVALNIK: kúžki
 RODILNIK: kúžkov
 DAJALNIK: kúžkom
 TOŽILNIK: kúžke
 MESTNIK: pri kúžkih
 ORODNIK: s kúžki

TONEMSKO

[kúžək]

IPA: [kúːʒək]

ednina

IMENOVALNIK: kûžek
 RODILNIK: kûžka
 DAJALNIK: kûžku
 TOŽILNIK: kûžka
 MESTNIK: pri kûžku
 ORODNIK: s kûžkom

dvojina

IMENOVALNIK: kûžka
 RODILNIK: kûžkov
 DAJALNIK: kûžkoma
 TOŽILNIK: kûžka
 MESTNIK: pri kûžkih
 ORODNIK: s kûžkoma

množina

IMENOVALNIK: kûžki
 RODILNIK: kûžkov

DAJALNIK: kûžkom
TOŽILNIK: kûžke
MESTNIK: pri kûžkih
ORODNIK: s kûžki

FRAZEOLOGIJA

kot (majhen) kužek/kuža/psiček

kot kužek

kot kuža
kot psiček
kot majhen kuža
kot majhen kužek

takó, da kdo daje vtis razposajenosti; takó, da kdo daje vtis nebogljenosti, ponižnosti

- Ko pride v deželo tujec, ki le od daleč spominja na vladarja, priteče k njemu *kot kužek*.
- Po koži se mi je spreletaval srh ugodja od njene bližine in hkratnega strahu, da me bo prepodila. Res sem že *kot kuža*, gospodaričin kuža.
- Pred nekaj časa ga je punca pustila, zato je bil ves zmeden, jokal je in podobno. Potem sta spet začela hoditi, pa se je obnašal *kot majhen kužek*.
- »Povej mi, kaj naj napišemo!« je zahtevala od njega, ki se je *kot majhen kužek* zavlekel v kot in si z rokama prekril glavo.
- Vedno se skregam, potem pa *kot majhen kuža* po tiho spet prilezem nazaj in se opravičim.
- Ves čas je bil pod vplivom svojega brata, ki mu je sledil *kot psiček*.

kot polit cucek/kužek

kot polit cucek

kot polit kužek

zelo potrto, preplašeno

- Po hrbtu so se mi zlivale debele srage potu, ko sem se zavédel, da sem ob vseh otroških neumnostih pravkar naredil daleč največjo. Domov sem se odplazil *kot polit cucek*, se ulegel na kavč in se poskušal umiriti.
- Počutil sem se povsem nelagodno, ko sem *kot polit kužek* capljal za njim.
- Člani tolpe so mu sledili *kot polit kužki*.

slediti komu kot kužek

ponižno, tiho hoditi, iti za kom; zvesto slediti komu

- Profesorica je odšla po hodniku. Študent ji *je sledil kot kužek*.
- Če se ne boste malo ustavili, vas bo vaš partner komaj dohajal. Ne pričakujte od njega, da vam *bo sledil kot kužek*, ker so sicer na obzorju prepiri.

IZVOR

↑kuža

kvartál kvartála samostalnik moškega spola

[kvartál]

POMEN

obdobje, ki obsega četrtno leta, zlasti v ekonomiji

► prid. beseda + **sam. beseda**

letošnji kvartal | naslednji, prejšnji, zadnji, zaporedni kvartal | prvi, drugi, tretji, četrti kvartal

- Recesiji v tretjem letošnjem *kvartalu* naj bi sledila še globlja v zadnjem.
- Prodaja na slovenskem trgu naj bi že v naslednjem *kvartalu* dosegla raven lanske prodaje in jo konec leta presegla.
- Trend zniževanja obrestnih mer na denarnem trgu je postal izrazit predvsem v zadnjem *kvartalu* letošnjega leta.

► sam. beseda + v + **sam. beseda v mestniku**

izguba, rast v KATEREM kvartalu | poslovanje, prodaja v KATEREM kvartalu

- Rast v drugem *kvartalu* se je glede na prvega upočasnila.
- Objava izgube v drugem *kvartalu* je povzročila veliko nezadovoljstvo med investitorji in zaposlenimi.
- Podatki o poslovanju v letošnjem prvem *kvartalu* kažejo, da so lanske rezultate načrtovano presegli za sedem odstotkov.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

KATERI kvartal leta

- Nezaposlenost se je začela večati v zadnjem *kvartalu* leta.
- Večjih odpuščanj v prvem *kvartalu* leta ni pričakovati.

...

- Podatki za prvi *kvartal* kažejo povečanje skupne prodaje za 6 odstotkov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kvartál]

IPA: [kvar'ta:l]

ednina

IMENOVANIK: kvartál

RODILNIK: kvartála

DAJALNIK: kvartálu

TOŽILNIK: kvartál

MESTNIK: pri kvartálu

ORODNIK: s kvartáлом

dvojina

IMENOVANIK: kvartála

RODILNIK: kvartálov

DAJALNIK: kvartálo

TOŽILNIK: kvartála

MESTNIK: pri kvartálih

ORODNIK: s kvartálo

množina

IMENOVANIK: kvartáli

RODILNIK: kvartálov
DAJALNIK: kvartálo**m**
TOŽILNIK: kvartále
MESTNIK: pri kvartáli**h**
ORODNIK: s kvartáli

TONEMSKO

[kvartál]

IPA: [kvartá:l]

ednina

IMENOVALNIK: kvartál
RODILNIK: kvartála
DAJALNIK: kvartálu
TOŽILNIK: kvartál
MESTNIK: pri kvartálu
ORODNIK: s kvartálo**m**

dvojina

IMENOVALNIK: kvartála
RODILNIK: kvartálov
DAJALNIK: kvartálo**ma**
TOŽILNIK: kvartála
MESTNIK: pri kvartáli**h**
ORODNIK: s kvartálo**ma**

množina

IMENOVALNIK: kvartáli
RODILNIK: kvartálov
DAJALNIK: kvartálo**m**
TOŽILNIK: kvartále
MESTNIK: pri kvartáli**h**
ORODNIK: s kvartáli

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Quartal*) iz lat. *quartālis*
‘četrtnina, četrti del’ iz *quartus* ‘četrti’

kvartálni kvartálna kvartálno pridevnik

[kvartálni]

POMEN

ki je v zvezi s kvartalom

► **prid. beseda** + sam. beseda

kvartalni mesec | kvartalni rezultati | kvartalno poročilo

- Zavarovalniška skupina je objavila *kvartalne* rezultate.
- Uprava je poudarila, da bo družba v prihodnje pripravljala še obširnejša *kvartalna* poročila o poslovanju.
- Ugotavljanje, obračunavanje in izplačevanje bonusov je potekalo mesečno, s *kvartalnimi* in letnimi poračuni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[kvartálni]

IPA: [kvarˈta:lɲi]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnega
DAJALNIK: kvartálnemu
TOŽILNIK: kvartálni
živo kvartálnega
MESTNIK: pri kvartálnem
ORODNIK: s kvartálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálna
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálne
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálne
DAJALNIK: kvartálni
TOŽILNIK: kvartálno
MESTNIK: pri kvartálni
ORODNIK: s kvartálno

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálni
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálne
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálne
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálno
RODILNIK: kvartálnega
DAJALNIK: kvartálnemu
TOŽILNIK: kvartálno
MESTNIK: pri kvartálnem
ORODNIK: s kvartálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálni
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálna
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

TONEMSKO

[kvartálni]

IPA: [kvartá:lni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnega
DAJALNIK: kvartálnemu
TOŽILNIK: kvartálni
živo kvartálnega
MESTNIK: pri kvartálnem
ORODNIK: s kvartálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálna
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálne
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálne
DAJALNIK: kvartálni
TOŽILNIK: kvartálno
MESTNIK: pri kvartálni
ORODNIK: s kvartálno

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálni
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálne
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálne
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: kvartálno
RODILNIK: kvartálnega
DAJALNIK: kvartálnemu
TOŽILNIK: kvartálno
MESTNIK: pri kvartálnem
ORODNIK: s kvartálnim

dvojina

IMENOVALNIK: kvartálni
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnima
TOŽILNIK: kvartálni
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnima

množina

IMENOVALNIK: kvartálna
RODILNIK: kvartálnih
DAJALNIK: kvartálnim
TOŽILNIK: kvartálna
MESTNIK: pri kvartálnih
ORODNIK: s kvartálnimi

IZVOR

↑kvartal

lán lanú in lána samostalnik moškega spola

[lán]

POMEN

1. kulturna rastlina z manjšimi cvetovi na vlaknatih steblih in semeni z visoko vsebnostjo maščob; primerjaj lat. *Linum*

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

gojenje, pridelava, pridelovanje lanu | sejanje lanu | semena lanu

- Ker se v Evropi pridelovanje *lanu* in predelava stebel, vlaken in semen v izdelke domače in industrijske proizvodnje ponovno širita, bi kazalo njegovo pridelovanje obuditi tudi pri nas.
- Glavna območja sejanja *lanu* in tkalstva so bila Prekmurje, severna Štajerska in Bela krajina ter tudi Gorenjska.
- Lanene mešičke na koncu stebelc *lanu*, v katerih se skriva seme, so zdrobili s tolkalom.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

cvetoč lan | oljni, predivni lan

- Lepota cvetočega *lanu* se ceni pri krajinskem urejanju.
- Glede na namen uporabe razlikujemo oljni in predivni *lan*.
- Iz oljnega *lanu* stiskajo olje, ki ga za jedilne namene prečistijo.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti, pridelovati lan | posejati, sejati lan

- Nekoč je domala vsaka kmetija pridelovala tudi *lan*, ki je predelan v predivo služil za tkanje platna in drugih tkanin.
- *Lan* sejejo v aprilu, cveti v lepi modri barvi, zori pa v juniju.

► priredna zveza

lan in konoplja

- Doma sta pridelovala *lan* in konopljo, za domače potrebe pa izdelovala obleko, ponjave, prte in vreče.

...

- Tudi letos spomladi so zasejale njivo z *lanom*, ki je letošnjemu muhastemu vremenu navkljub lepo obrodil.

1.1. vlakna te rastline kot surovina za blago

► sam. beseda + sam. beseda v roditelju

obdelava, predelava lanu | predenje, preja lanu | sušenje lanu | teritev, trenje lanu

- Vaščani in vaščanke obiskovalcem prikažejo celoten proces predelave *lanu* od bilke do platna.
- Sušilnice so bile poleg sušenja sadja namenjene za sušenje *lanu* in konoplje.
- Trenje in preja *lanu* sta bili skupni vaški opravili.

► glag. + sam. beseda v tožilniku

namakati, sušiti lan | obdelovati, predelovati lan | presti lan | tolči, tretji lan

- Ženske so v zimskem času doma predle *lan*, tkale platno in pletle.
- Prireditve obiskovalce popelje nazaj v preteklost, ko so terice še trle *lan* in je bil vaški vsakdan precej drugačen od današnjega.
- Glavno delo je bilo zaključeno, potem pa so *lan* česale in predle, iz njega počasi izdelale nitke ter ga navijale v štrene.

► sam. beseda + iz + sam. beseda v roditelju

platno iz lanu

- V zimskem času se zbirajo ob sredah zvečer, pletejo razne izdelke iz ličja in tkejo domače platno iz *lanu*.

...

- Snopke so zavili v lanene rjuhe, da so ostali topli, saj se ohlajen *lan* ni dobro trl.
- Pri delu z *lanom* je najpomembnejša trlica, s pomočjo katere so *lan* trli.
- Ob domačiji stojijo čebelnjak, kašča in sušilnica za *lan*.

1.2. lahko, trpežno tkano blago iz vlaken te rastline

► sam. beseda + iz + sam. beseda v roditelju

hlače, krilo iz lanu | izdelki iz lanu | oblačila, obleka iz lanu

- Zraven topa oblecite krilo ali hlače iz *lanu* ali bombaža.
- Izdelki iz *lanu* so pralni in zelo trpežni, dajejo občutek, da so suhi, in hitreje oddajajo vlago kot izdelki iz drugih vlaken.
- Značilna belokranjska narodna noša je bela obleka iz *lanu*.

► prid. beseda + sam. beseda

doma pridelan lan

- Kmetje so se za delo še v začetku 20. stoletja pogosto oblačili preprosteje in v po starejši šegi krojene obleke, izdelane iz doma pridelanega *lanu* in volne.

- V urbarju iz leta 1800 so vpisane datjave lanenih povesev in spredenega *lanu*, ki pa so bile že prevedene v plačilo.

► priredna zveza

lan in bombaž, lan in svila, lan in volna

- Izberite koži prijetne mešanice *lanu* in bombaža, ki imajo že naravno nekoliko zmečkan videz.

...

- Tkanino barhant so izdelovali iz *lanu* in bombažnega votka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lán]

IPA: [la:n]

ednina

IMENOVALNIK: lán

RODILNIK: lanú in lána

DAJALNIK: lánu

TOŽILNIK: lán

MESTNIK: pri lánu

ORODNIK: z lánom

TONEMSKO

[lân]

IPA: [lá:n]

ednina

IMENOVALNIK: lân

RODILNIK: lanû in lâna

DAJALNIK: lânu

TOŽILNIK: lán

MESTNIK: pri lânu

ORODNIK: z lânom

STALNE ZVEZE

francoski lan

iz botanike lan z dolgim stebлом in modrimi ali vijoličasto modrimi cvetovi, ki raste zlasti na suhih, odcednih tleh; primerjaj lat. *Linum narbonense*

- *Francoski lan* je sredozemska trajnica, ki bogato cveti vso prvo polovico poletja in ima pladnjaste vijoličasto modre cvetove.

- Prostrane gole površine večinoma poraščajo submediteranska suha travišča, v katerih uspevajo redke in ogrožene rastline, kot so clusijev svišč, košutnik, gorski kosmatinec, *francoski lan* in druge.

navadni lan

iz botanike lan z daljšim stebлом in modrikastimi cvetovi; primerjaj lat. *Linum usitatissimum*

- *Navadni lan* zraste do 1 m visoko, njegovi cvetovi pa so sinje modre barve, zaradi česar cvetoče laneno polje spominja na jezero.
- Danes v sodobni fitoterapiji uporabljamo seme *navadnega lanu*, ki je s kemijskega vidika sestavljeno precej zapleteno.

novozelandski lan

iz botanike **lan** s suličastimi listi in belimi cvetovi; primerjaj lat. *Linum monogynum*

- *Novozelandski lan* je glede vlage zelo trpežen.
- *Novozelandski lan* dobro uspeva v velikih cvetličnih loncih.

IZVOR

= cslov. *lъnъ*, hrv., srb. *lân*, rus. *lĕn*, češ. *len* < pslov. **lъnъ* = gr. *linon*, litov. *lĭnas* 'lanovo steblo' iz ide. **lino-*, sorodno stir. *lín* 'mreža', lat. *lĭnum* 'lan'

línj línja samostalnik moškega spola

[lín]

POMEN

1. iz zoologije večja sladkovodna riba z majhnimi zlato zelenkastimi luskami, majhnimi izrastki ob ustnih koticah in plavutmi z zaokroženimi robovi;

primerjaj lat. *Tinca tinca*

► priredna zveza

linj in krap

- Med avtohtone prebivalce Cerkniškega jezera spadajo ščuke, *linji*, klenci, menki in raki.
- Somi, ščuke in *linji* so bili čislani in vabljeni za ribiče.

...

- *Linj* si išče hrano po tleh, in sicer je ličinke žuželk, mehkušce in rake.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- *Linje* zložimo v pekač in jih prelijemo z oljem.
- Paradižnikovo omako stresemo v kozico, dodamo *linje*, jih poškopimo z vinom ter potresemo s soljo in poprom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lín]

IPA: [li:n]

ednina

IMENOVALNIK: línj

RODILNIK: línja

DAJALNIK: línju

TOŽILNIK: línja

MESTNIK: pri línju

ORODNIK: z línjem

dvojina

IMENOVALNIK: línja

RODILNIK: línjev

DAJALNIK: línjema

TOŽILNIK: línja

MESTNIK: pri línjih

ORODNIK: z línjema

množina

IMENOVALNIK: línji

RODILNIK: línjev

DAJALNIK: línjem

TOŽILNIK: línje

MESTNIK: pri línjih

ORODNIK: z línji

TONEMSKO

[lín]

IPA: [li:n]

ednina

IMENOVALNIK: lĭnj

RODILNIK: lĭnja

DAJALNIK: lĭnju

TOŽILNIK: lĭnja

MESTNIK: pri lĭnju

ORODNIK: z lĭnjem

dvojina

IMENOVALNIK: lĭnja

RODILNIK: lĭnjev

DAJALNIK: lĭnjema

TOŽILNIK: lĭnja

MESTNIK: pri lĭnjih

ORODNIK: z lĭnjema

množina

IMENOVALNIK: lĭnji

RODILNIK: lĭnjev

DAJALNIK: lĭnjem

TOŽILNIK: lĭnje

MESTNIK: pri lĭnjih

ORODNIK: z lĭnji

IZVOR

= hrv., srb. *lĭnj*, *lĭnj*, rus. *lĭnъ*, češ. *liň* < pslov. **lin'b*, tako kot latv. *lĭnis*, litov. *lĭnas*, stprus. *lins*, gr. *lineús* 'spolzka riba, babica', ags. *slĭw*, stvnem. *slĭo*, nem. *Schleie* 'linj' iz ide. *(s)leĭ- 'sluzast, lepljiv, zdrizast'

lípan lípana samostalnik moškega spola

[lípan]

POMEN

sladkovodna riba s sivkastim in rumenkastim trupom in veliko pisano hrbtno plavutjo; primerjaj lat.

Thymallus thymallus

► sam. beseda + sam. beseda v roditelju

mladice lipana | vzreja lipanov

- Zavod za ribištvo je v reko vložil 20 tisoč mladic *lipanov*.
- Jezero Črnava je bilo namenjeno zgolj vzreji *lipanov*.

- Populacija *lipana* je celo večja, kot je bila pred prihodom kormoranov.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Ušel mu je 50-centimetrski *lipan*.
- Na obrežje so nosili kapitalne *lipane*, dolge tudi do 40 centimetrov.

▶ priredna zveza

- lipan in postrv, lipan in sulec, lipan in šarenka
- Ribičem je bil lov postrvi in *lipanov* dovoljen od 16. maja do konca novembra.
 - Na udaru so predvsem vode v pasu, ki ga naseljujejo potočna in soška postrv, *lipan* in sulec.

...

- Da bomo vedeli, na katere muhe bomo lovili *lipane*, moramo vedeti, s čim se jeseni hranijo.
- Močnejša palica pri takem muharjenju, kot je lov na *lipana*, ne bo potrebna.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lípan]

IPA: ['li:pan]

ednina

IMENOVALNIK: lípan
 RODILNIK: lípana
 DAJALNIK: lípanu
 TOŽILNIK: lípana
 MESTNIK: pri lípanu
 ORODNIK: z lípanom

dvojina

IMENOVALNIK: lípana
 RODILNIK: lípanov
 DAJALNIK: lípanoma
 TOŽILNIK: lípana
 MESTNIK: pri lípanih
 ORODNIK: z lípanoma

množina

IMENOVALNIK: lípani
 RODILNIK: lípanov
 DAJALNIK: lípanom
 TOŽILNIK: lipane
 MESTNIK: pri lípanih
 ORODNIK: z lípani

TONEMSKO

[lípan]

IPA: [lí:pàn]

ednina

IMENOVALNIK: lípan
 RODILNIK: lípana
 DAJALNIK: lípanu
 TOŽILNIK: lípana
 MESTNIK: pri lípanu
 ORODNIK: z lípanom

dvojina

IMENOVALNIK: lípana
 RODILNIK: lípanov
 DAJALNIK: lípanoma
 TOŽILNIK: lípana

MESTNIK: pri lípanih
 ORODNIK: z lípanoma

množina

IMENOVALNIK: lípani
 RODILNIK: lípanov
 DAJALNIK: lípanom
 TOŽILNIK: lipane
 MESTNIK: pri lípanih
 ORODNIK: z lípani

STALNE ZVEZE

arktični lipan

iz zoologije lipan z večjim gobcem, ki živi v rekah severne poloble; primerjaj lat. *Thymallus arcticus arcticus*

- Od vseh predstavnikov vrste doseže največjo velikost *arktični lipan*.
- Z dna reke se dvigajo postrvi in *arktični lipani* in pobirajo mušice na gladini.

soški lipan

iz zoologije lipan s sivkastim telesom, ki živi v porečju reke Soče; primerjaj lat. *Thymallus aleani*

- S selekcijo bi začeli graditi matično jato *soških lipanov*.
- Ugotovili smo, da se *soški lipan* bistveno razlikuje od savskega, celo bolj kot soška postrv od potočne.

IZVOR

= hrv., srb. *lipān*, češ. *lipan* < pslov. **lipanь*, sorodno še nar. rus. *lipenь* < **lipenь*, nejasnega izvora, morda iz ↑lipa

lipicánc lipicánca samostalnik moškega spola

[lipicánɔc]

POMEN

konj srednje višine s krepkim telesom bele ali svetlo sive barve, po izvoru iz Slovenije; SIN.: lipicanski konj

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

čreda lipicancev | izvor, poreklo lipicancev | kobilarna lipicancev | nastop, predstava lipicancev | reja, vzreja lipicancev

- Zavzemajo se za skupen rejski program in identifikacijo konj ter za dvig reje *lipicancev* na najvišjo kakovostno raven.
- Mudilo se nam je v Lipico, da ne bi zamudili slovitega paradnega nastopa *lipicancev*.
- Za skoraj tristoglavo čredo *lipicancev* je začelo primanjkovati pašnikov in tudi hlevskega prostora.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel lipicanec | čistokrvni, plemenit lipicanec | lep, znamenit lipicanec | slovenski lipicanec

- Tradicionalne kobilarne in rejska združenja po svetu redijo čistokrvne *lipicance*.

▪ Ukvarjajo se z rejo in s šolanjem plemenitih *lipicancev*, vadijo vožnje z vpregami, organizirajo različne tečaje jahanja in izlete z lipicanci za turiste.

▪ V sprevodu bo tudi kočija z vpreženimi *lipicanci*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

podariti lipicanca | rediti, vzrejati lipicance

▪ V jahališče so bili povabljeni najmlajši gledalci, ki so lahko od blizu občudovali in celo jahali *lipicance*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lipicânc]

IPA: [lipi'tsa:nəts]

ednina

IMENOVALNIK: lipicânc

RODILNIK: lipicânc

DAJALNIK: lipicâncu

TOŽILNIK: lipicânc

MESTNIK: pri lipicâncu

ORODNIK: z lipicâncem

dvojina

IMENOVALNIK: lipicânc

RODILNIK: lipicâncev

DAJALNIK: lipicâncema

TOŽILNIK: lipicânc

MESTNIK: pri lipicâncih

ORODNIK: z lipicâncema

množina

IMENOVALNIK: lipicânci

RODILNIK: lipicâncev

DAJALNIK: lipicâncem

TOŽILNIK: lipicânce

MESTNIK: pri lipicâncih

ORODNIK: z lipicânci

TONEMSKO

[lipicânc]

IPA: [lipitsá:nəts]

ednina

IMENOVALNIK: lipicânc

RODILNIK: lipicânc

DAJALNIK: lipicâncu

TOŽILNIK: lipicânc

MESTNIK: pri lipicâncu

ORODNIK: z lipicâncem

dvojina

IMENOVALNIK: lipicânc

RODILNIK: lipicâncev

DAJALNIK: lipicâncema

TOŽILNIK: lipicânc

MESTNIK: pri lipicâncih

ORODNIK: z lipicâncema

množina

IMENOVALNIK: lipicânci

RODILNIK: lipicâncev

DAJALNIK: lipicâncem

TOŽILNIK: lipicânce

MESTNIK: pri lipicâncih

ORODNIK: z lipicânci

IZVOR

prevzeto prek nem. *Lipizzaner* iz it. *Lipizzano*, po slovenskem naselju *Lipica*, od koder izvira ta pasma

ločilo ločila samostalnik srednjega spola

[ločilo]

POMEN

iz jezikoslovja pisno znamenje za členitev besedila, **besed**

► **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

odsotnost ločila | postavljanje, raba, uporaba ločila

▪ Analizirajte rabo *ločil* v pesmi.

▪ Prevajalka je dodala, da je treba zaradi odsotnosti *ločil* besedilo pri prevajanju hkrati tudi že interpretirati.

► **prid. beseda + sam. beseda**

končno, nekončno ločilo

▪ Najpogostejše nekončno *ločilo* je vejica.

▪ V navodilu pod besedilom manjka končno *ločilo*.

...

▪ Pesmi so modernistično oblikovane: brez *ločil*, velikih začetnic, v svobodnem verzu.

▪ Glavne stavke spremeni v spremne, odvisne pa v dobesedni navedek. Uporabi ustrezna *ločila*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ločilo]

IPA: [lɔ'tʃi:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: ločilo

RODILNIK: ločila

DAJALNIK: ločilu

TOŽILNIK: ločilo

MESTNIK: pri ločilu

ORODNIK: z ločilom

dvojina

IMENOVALNIK: ločili

RODILNIK: ločil

DAJALNIK: ločiloma

TOŽILNIK: ločili

MESTNIK: pri ločilih

ORODNIK: z ločiloma

množina

IMENOVALNIK: ločila

RODILNIK: ločil

DAJALNIK: ločilom

TOŽILNIK: ločila

MESTNIK: pri ločilih

ORODNIK: z ločili

TONEMSKO

[ločilo]

IPA: [lɔʈʃi:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: ločilo
RODILNIK: ločila
DAJALNIK: ločilu
TOŽILNIK: ločilo
MESTNIK: pri ločilu
ORODNIK: z ločilom

dvojina

IMENOVALNIK: ločili in ločili
RODILNIK: ločil
DAJALNIK: ločiloma in ločiloma
TOŽILNIK: ločili in ločili
MESTNIK: pri ločilih
ORODNIK: z ločiloma in z ločiloma

množina

IMENOVALNIK: ločila
RODILNIK: ločil
DAJALNIK: ločilom
TOŽILNIK: ločila
MESTNIK: pri ločilih
ORODNIK: z ločili

IZVOR

↑ ločiti

lósos lósosa samostalnik moškega spola

[lósos]

POMEN

1. večja riba s sivkastim telesom s črnimi pikami, ki navadno živi v morju in se drsti v rekah; primerjaj

lat. *Salmo salar*; SIN.: iz zoologije atlantski losos

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

losos plava

- *Lososi* lahko plavajo iz sladkih vod v morja in nazaj.
- *Losos* se drsti v mrzlih rekah severnovzhodne Amerike, Britanije, Islandije, Rusije, Skandinavije, Poljske, pa tudi južneje.

▶ **priređna zveza**

losos in postrv

- Do oktobra je odprta sezona ribolova na *losose* in postrvi.

...

▪ Gojeni *lososi* pogosto trpijo zaradi zajedalcev in ko se pomešajo z divjimi *lososi*, jih okužijo.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: atlantski losos

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

dimljen, prekajen losos | mariniran, pečen losos

- Hren in sladko smetano namažemo na kruh in obložimo z dimljenim *lososom*.
- Na olju popecite prekajenega *lososa* in ga zalijte z grenivkinim sokom.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

jesti lososa | narezati lososa | oplakniti lososa | položiti lososa KAM

- Preden pečenega *lososa* narežemo, ga še nekoliko ohladimo.
- Jed servirajte tako, da naredite posteljico iz pireja in nanjo položite *lososa*.
- Jedla sem *lososa* in solato in nič drugega.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

file, filet lososa | rezina lososa

- Za kosilo sva si spekla file *lososa*.
- Beluše in krompir naložimo na pladenj, na vrh damo rezine *lososa*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[lósos]

IPA: [ˈlɔːsɔs]

ednina

IMENOVALNIK: lósos
RODILNIK: lósosa
DAJALNIK: lósosu
TOŽILNIK: lósosa
MESTNIK: pri lósosu
ORODNIK: z lósosom

dvojina

IMENOVALNIK: lósosa
RODILNIK: lósosov
DAJALNIK: lósosoma
TOŽILNIK: lósosa
MESTNIK: pri lósosih
ORODNIK: z lósosoma

množina

IMENOVALNIK: lósosi
RODILNIK: lósosov
DAJALNIK: lósosom
TOŽILNIK: lósose
MESTNIK: pri lósosih
ORODNIK: z lósosi

TONEMSKO

[l̩sɔs]

IPA: [l̩ɔːs̩ɔs]

ednina

IMENOVALNIK: l̩sɔs
RODILNIK: l̩sɔsa
DAJALNIK: l̩sɔsu
TOŽILNIK: l̩sɔsa
MESTNIK: pri l̩sɔsu
ORODNIK: z l̩sɔsom

dvojina

IMENOVALNIK: l̩sɔsa
RODILNIK: l̩sɔsov
DAJALNIK: l̩sɔsoma
TOŽILNIK: l̩sɔsa
MESTNIK: pri l̩sɔsih
ORODNIK: z l̩sɔsoma

množina

IMENOVALNIK: l̩sɔsi

RODILNIK: l̥ososov
DAJALNIK: l̥ososom
TOŽILNIK: l̥osose
MESTNIK: pri l̥ososih
ORODNIK: z l̥ososi

STALNE ZVEZE

atlantski losos

1. iz zoologije večja riba s sivkastim telesom s črnimi pikami, ki navadno živi v morju in se drsti v rekah; primerjaj lat. *Salmo salar*; SIN.: losos

- Odrasli *atlantski losos* živi v morju vse do spolne zrelosti.
- Nekatero samice *atlantskega lososa* po drstenju znova odpotujejo po reki navzdol v morje, kjer si opomorejo in živijo naprej.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: losos

- Jed je pripravljena iz filejev svežega *atlantskega lososa*.

pacifiški losos

iz zoologije losos s telesom rdečkaste barve, ki živi v severnem Tihem oceanu in se drsti v rekah;

primerjaj lat. *Oncorhynchus*

- Za razliko od *pacifiškega lososa* se atlantski lahko drsti večkrat.
- So tudi populacije *pacifiških lososov*, ki se ne selijo in preživijo vse življenje v jezerih.

IZVOR

prevzeto iz češ. *losos*, tako kot rus. *losósb*, ukr. *lososb* < pslov. **lososb*, sorodno z litov. *lašišà*, latv. *lasis*, nem. *Lachs*, stnord. *lax*, toh. B *laks* 'riba' iz ide. **lak'*- 'pika, pikast' po pikčasti koži

l̥ošč l̥ošča samostalnik moškega spola

[l̥ošč]

POMEN

1. steklu podobna snov, s katero se prevleče površina, zlasti za zaščito, videz leska

- Streha je bila pokrita z zlatom, srebrom in pisanim *loščem*.
- *Lošč* se navadno nanaša po žganju surovih glinastih posod: položena posoda se potem ponovno žge pri višji temperaturi, da se *lošč* strdi.

1.1. taka snov, s katero se za zaščito prevleče kovinska posoda

- Litoželezni lonci so prevlečeni z *loščem* različnih barv, tako da so ne samo lepi, ampak tudi odporni proti rji in kislinam.
- Kovinski izdelki so okrašeni z več premazi *lošča*, ki daje trdo, izjemno trpežno prevleko.

2. ekspresivno kar prikazuje kaj tako, da bi bilo videti sprejemljivejše, kot je v resnici

- Govoril je vljudno, ampak to je bil samo zunanji *lošč*.
- Receptor mi je sledil s praznim pogledom, ki je skrival radovednost pod tankim *loščem* uslužne odmaknjenosti.
- Podoben sem primitivnemu divjaku, pračloveku, s katerega je odpadel ves odvečen *lošč* civilizacije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[l̥ošč]

IPA: [l̥oːʃtʃ]

ednina

IMENOVALNIK: l̥ošč

RODILNIK: l̥ošča

DAJALNIK: l̥ošču

TOŽILNIK: l̥ošč

MESTNIK: pri l̥ošču

ORODNIK: z l̥oščem

dvojina

IMENOVALNIK: l̥ošča

RODILNIK: l̥oščev

DAJALNIK: l̥oščema

TOŽILNIK: l̥ošča

MESTNIK: pri l̥oščih

ORODNIK: z l̥oščema

množina

IMENOVALNIK: l̥ošči

RODILNIK: l̥oščev

DAJALNIK: l̥oščem

TOŽILNIK: l̥ošče

MESTNIK: pri l̥oščih

ORODNIK: z l̥ošči

TONEMSKO

[l̥ošč]

IPA: [l̥oːʃtʃ]

ednina

IMENOVALNIK: l̥ošč

RODILNIK: l̥ošča

DAJALNIK: l̥ošču

TOŽILNIK: l̥ošč

MESTNIK: pri l̥ošču

ORODNIK: z l̥oščem

dvojina

IMENOVALNIK: l̥ošča

RODILNIK: l̥oščev

DAJALNIK: l̥oščema

TOŽILNIK: l̥ošča

MESTNIK: pri l̥oščih

ORODNIK: z l̥oščema

množina

IMENOVALNIK: l̥ošči

RODILNIK: l̥oščev

DAJALNIK: l̥oščem

TOŽILNIK: l̥ošče

MESTNIK: pri l̥oščih

ORODNIK: z l̥ošči

IZVOR
↑loščiti

magnézij magnézija samostalnik moškega spola

[magnézi]

POMEN

mehka lahka kovina srebrno bele barve, kemijski element [Mg]

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

dodatek magnezija | količina, koncentracija, pomanjkanje, vsebnost magnezija | vnos magnezija

- Ni še dokazov, da dodatki *magnezija* zmanjšujejo tveganje za nastanek osteoporoze.
- Vzrok za slabo počutje je lahko tudi pomanjkanje *magnezija*.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n mg, miligramov magnezija

- V telesu odraslega človeka je približno 30 mg *magnezija*.
- Na črpališču v Vrhniku voda vsebuje 55 miligramov *magnezija* na liter.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati magnezij

- Poleg zdravila redno jemljem tudi tablete, ki vsebujejo kalcij, *magnezij* in vitamin D.

▶ priredna zveza

magnezij in aluminij, magnezij in kalcij, magnezij in kalij, magnezij in železo

- Ohišje iz zlitine *magnezija* in aluminija je iz enega kosa, zato je bolj trdno.
- Če hočemo trdo vodo zmehčati, moramo iz nje odstraniti raztopljeni kalcij ali *magnezij*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[magnézi]

IPA: [mag'ne:zi]

ednina

IMENOVANIK: magnézij

RODILNIK: magnézija

DAJALNIK: magnéziju

TOŽILNIK: magnézij

MESTNIK: pri magnéziju

ORODNIK: z magnézijem

dvojina

IMENOVANIK: magnézija

RODILNIK: magnézijev

DAJALNIK: magnézijema

TOŽILNIK: magnézija

MESTNIK: pri magnézijih

ORODNIK: z magnézijema

množina

IMENOVANIK: magnéziji

RODILNIK: magnézijev

DAJALNIK: magnézijem

TOŽILNIK: magnézije

MESTNIK: pri magnézijih

ORODNIK: z magnéziji

TONEMSKO

[magnézi]

IPA: [magnè:zi]

ednina

IMENOVANIK: magnézij

RODILNIK: magnézija

DAJALNIK: magnéziju

TOŽILNIK: magnézij

MESTNIK: pri magnéziju

ORODNIK: z magnézijem

dvojina

IMENOVANIK: magnézija

RODILNIK: magnézijev tudi magnêzijev

DAJALNIK: magnézijema

TOŽILNIK: magnézija

MESTNIK: pri magnézijih tudi pri magnêzijih

ORODNIK: z magnézijema

množina

IMENOVANIK: magnéziji

RODILNIK: magnézijev tudi magnêzijev

DAJALNIK: magnézijem

TOŽILNIK: magnézije

MESTNIK: pri magnézijih tudi pri magnêzijih

ORODNIK: z magnéziji tudi z magnêziji

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Magnesium*) iz novolat. *magnesium*, po tesalski pokrajini, gr. *Magnēsía*, bogati z rudninami

magnézijev magnézijeva magnézijevo pridevnik

[magnézijeʝ magnézijeva magnézijevo]

POMEN

1. ki je v zvezi z magnezijem

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

magnezijev ion | magnezijev karbonat, silikat, sulfat | magnezijev klorid, oksid | magnezijev prah | magnezijeva sol, spojina, zlitina

- Trdoto vode povzročajo kalcijevi in *magnezijevi* ioni.
- K zmanjšanju teže pripomore uporaba lažjih materialov iz *magnezijeve* zlitine.
- Magnezij gori z intenzivnim belim plamenom in tvori *magnezijev* oksid (MgO).

▶ **priredna zveza**

magnezijev in aluminijev, magnezijev in kalcijev

- Zaradi tehnološkega razvoja postajajo aluminijeve in *magnezijeve* zlitine čedalje cenejše in zato primerne tudi za izdelke v nižjih cenovnih razredih.
- Zelo trda voda vsebuje tudi do 30 miligramov kalcijevih in *magnezijevih* ionov na liter vode.

1.1. ki je iz magnezija, vsebuje magnezij

► **prid. beseda** + sam. beseda

magnezijev trak | magnezijeva tableta |
magnezijevo ohišje

- Če v raztopino klorovodikove kisline damo košček *magnezijevega* traku, opazimo mehurčke vodika.
- Magnezij najdemo predvsem v zeleni zelenjavi, lahko pa ga zaužijemo tudi v obliki *magnezijevih* tablet ali mineralne vode.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[magnézijeu magnézijeva magnézijevo]

IPA: [ma'gne:zijeu ma'gne:zijeva ma'gne:zijevu]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijev
RODILNIK: magnézijev**ega**
DAJALNIK: magnézijev**emu**
TOŽILNIK: magnézijev
živo magnézijev**ega**
MESTNIK: pri magnézijev**em**
ORODNIK: z magnézijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijeva
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**ima**
TOŽILNIK: magnézijeva
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: magnézijevi
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**im**
TOŽILNIK: magnézijev**e**
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijeva
RODILNIK: magnézijev**e**
DAJALNIK: magnézijev**i**
TOŽILNIK: magnézijev**o**
MESTNIK: pri magnézijev**i**
ORODNIK: z magnézijev**o**

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijevi
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**ima**
TOŽILNIK: magnézijev**i**
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: magnézijev**e**
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**im**
TOŽILNIK: magnézijev**e**

MESTNIK: pri magnézijev**ih**

ORODNIK: z magnézijev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijev**o**
RODILNIK: magnézijev**ega**
DAJALNIK: magnézijev**emu**
TOŽILNIK: magnézijev**o**
MESTNIK: pri magnézijev**em**
ORODNIK: z magnézijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijev**i**
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**ima**
TOŽILNIK: magnézijev**i**
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: magnézijeva
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**im**
TOŽILNIK: magnézijeva
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**imi**

TONEMSKO

[magnézijeu magnézijeva magnézijevo]

IPA: [magnè:zíjeu magnè:zíjeva magnè:zíjevɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijev
RODILNIK: magnézijev**ega**
DAJALNIK: magnézijev**emu**
TOŽILNIK: magnézijev
živo magnézijev**ega**
MESTNIK: pri magnézijev**em**
ORODNIK: z magnézijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijeva
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**ima**
TOŽILNIK: magnézijeva
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: magnézijevi
RODILNIK: magnézijev**ih**
DAJALNIK: magnézijev**im**
TOŽILNIK: magnézijev**e**
MESTNIK: pri magnézijev**ih**
ORODNIK: z magnézijev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijeva
RODILNIK: magnézijev**e**
DAJALNIK: magnézijev**i**
TOŽILNIK: magnézijev**o**
MESTNIK: pri magnézijev**i**

ORODNIK: z magnézijevo

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijevi

RODILNIK: magnézijevih

DAJALNIK: magnézijevima

TOŽILNIK: magnézijevi

MESTNIK: pri magnézijevih

ORODNIK: z magnézijevima

množina

IMENOVALNIK: magnézijeve

RODILNIK: magnézijevih

DAJALNIK: magnézijevim

TOŽILNIK: magnézijeve

MESTNIK: pri magnézijevih

ORODNIK: z magnézijevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: magnézijevo

RODILNIK: magnézijevoga

DAJALNIK: magnézijevemu

TOŽILNIK: magnézijevo

MESTNIK: pri magnézijevem

ORODNIK: z magnézijevim

dvojina

IMENOVALNIK: magnézijevi

RODILNIK: magnézijevih

DAJALNIK: magnézijevima

TOŽILNIK: magnézijevi

MESTNIK: pri magnézijevih

ORODNIK: z magnézijevima

množina

IMENOVALNIK: magnézijeva

RODILNIK: magnézijevih

DAJALNIK: magnézijevim

TOŽILNIK: magnézijeva

MESTNIK: pri magnézijevih

ORODNIK: z magnézijevimi

IZVOR

↑magnezij

mákroekonomíst mákroekonomísta samostalnik

moškega spola

[mákroekonomíst]

POMEN

strokovnjak za makroekonomijo

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

makroekonomisti ocenjujejo, napovedujejo

▪ Inflacija se zna januarja na medletni ravni približati sedmim odstotkom, napovedujejo nekateri *makroekonomisti*.

▪ *Makroekonomisti* v svojih analizah ugotavljajo, da politika subvencioniranja gospodarskih družb v preteklih letih ni imela dovolj velikega učinka.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

ugleden, vodilen makroekonomist | vladni makroekonomist

▪ Nepričakovano visoka 1,3-odstotna inflacija bo po napovedih uglednih *makroekonomistov* v prihodnjih tednih in mesecih vplivala na ponovno rast cen.

▪ Vladni *makroekonomisti* še vedno vztrajajo, da bo letošnja končna rast BDP okrog triodstotna.

...

▪ Vlada po mnenju opozicije ne upošteva slabih napovedi *makroekonomistov* in bati se je, da bo še letos potreben tretji rebalans.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mákroekonomíst]

IPA: [ˈma:krøekønɔˈmi:st]

ednina

IMENOVALNIK: mákroekonomíst

RODILNIK: mákroekonomísta

DAJALNIK: mákroekonomístu

TOŽILNIK: mákroekonomísta

MESTNIK: pri mákroekonomístu

ORODNIK: z mákroekonomístom

dvojina

IMENOVALNIK: mákroekonomísta

RODILNIK: mákroekonomístov

DAJALNIK: mákroekonomístoma

TOŽILNIK: mákroekonomísta

MESTNIK: pri mákroekonomístih

ORODNIK: z mákroekonomístoma

množina

IMENOVALNIK: mákroekonomísti

RODILNIK: mákroekonomístov

DAJALNIK: mákroekonomístom

TOŽILNIK: mákroekonomíste

MESTNIK: pri mákroekonomístih

ORODNIK: z mákroekonomísti

TONEMSKO

[mákroekonomíst]

IPA: [má:krøekønɔmí:st]

ednina

IMENOVALNIK: mākroekonomíst

RODILNIK: mākroekonomísta

DAJALNIK: mākroekonomístu

TOŽILNIK: mākroekonomísta

MESTNIK: pri mākroekonomístu

ORODNIK: z mākroekonomístom

dvojina

IMENOVALNIK: mākroekonomísta

RODILNIK: mākroekonomístov

DAJALNIK: mākroekonomístoma

TOŽILNIK: mākroekonomísta

MESTNIK: pri mākroekonomístih

ORODNIK: z mākroekonomístoma

množina

IMENOVALNIK: mākroekonomísti

RODILNIK: mākroekonomístov

DAJALNIK: mākroekonomístom

TOŽILNIK: mākroekonomíste

MESTNIK: pri mākroekonomīstih
ORODNIK: z mākroekonomīsti

BESEDOTVORJE

ženski spol: makroekonomistka

IZVOR

prevzeto iz angl. *macro-economist*, glej
↑makroekonomija

mākroekonomīstka

 mākroekonomīstke

samostalnik ženskega spola

[mākroekonomīstka]

POMEN

strokovnjakinja za makroekonomijo

▪ »Evroobmočje je postalo zatočišče za investitorje, ki se bojijo recesije v ZDA,« ocenjuje *makroekonomistka*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mākroekonomīstka]

IPA: [ˈmaːkrøekonoˈmiːstka]

ednina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstka

RODILNIK: mākroekonomīstke

DAJALNIK: mākroekonomīstki

TOŽILNIK: mākroekonomīstko

MESTNIK: pri mākroekonomīstki

ORODNIK: z mākroekonomīstko

dvojina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstki

RODILNIK: mākroekonomīstki

DAJALNIK: mākroekonomīstkama

TOŽILNIK: mākroekonomīstki

MESTNIK: pri mākroekonomīstkah

ORODNIK: z mākroekonomīstkama

množina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstke

RODILNIK: mākroekonomīstke

DAJALNIK: mākroekonomīstkam

TOŽILNIK: mākroekonomīstke

MESTNIK: pri mākroekonomīstkah

ORODNIK: z mākroekonomīstkami

TONEMSKO

[mākroekonomīstka]

IPA: [máːkrøekonoˈmiːstka]

ednina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstka

RODILNIK: mākroekonomīstke

DAJALNIK: mākroekonomīstki

TOŽILNIK: mākroekonomīstko

MESTNIK: pri mākroekonomīstki

ORODNIK: z mākroekonomīstko

dvojina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstki

RODILNIK: mākroekonomīstki

DAJALNIK: mākroekonomīstkama

TOŽILNIK: mākroekonomīstki

MESTNIK: pri mākroekonomīstkah

ORODNIK: z mākroekonomīstkama

množina

IMENOVALNIK: mākroekonomīstke

RODILNIK: mākroekonomīstke

DAJALNIK: mākroekonomīstkam

TOŽILNIK: mākroekonomīstke

MESTNIK: pri mākroekonomīstkah

ORODNIK: z mākroekonomīstkami

IZVOR

↑makroekonomist

maréla

 maréle samostalnik ženskega spola

[maréla]

POMEN

1. neformalno priprava z zložljivim nepremočljivim platnom in ročajem za zaščito pred padavinami; SIN.: dežnik

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Gospa in gospod s pisano *marelo* sta mi natresla nekaj drobiža.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ »Uživam v snegu,« pojasni. »Tudi dež me ne moti. Zelo redko nosim *marelo*.«

2. neformalno užitna goba z večjim klobukom z rebrasto trosovnico in obročkom na tankem betu; primerjaj lat. *Macrolepota procera*; SIN.: dežnik, dežnikarica, iz biologije orjaški dežnik

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ Sicer poznam kar nekaj vrst gob, nabiram pa v glavnem *marele*, jurčke, lisice in kostanjevke.

...

▪ Mala dežnikarica ima klobuk povešen ter ima modrikasto barvo in je neužitna, mlada *marela* pa ima klobuk spodaj zaprt.

▪ Med nabiranjem gob so zeleno mušnico usodno zamenjali za *marelo*.

2.1. neformalno ta goba kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

ocvrte marele

▪ Ko sta se vrnila iz gozda, je kmalu začelo dišati po ocvrtih *marelah*, gobah z jajčkom in podobno.

...

▪ Sezona gob je v polnem teku, zato smo vam pripravili recept za *marele* v okusni omaki.

3. neformalno kar združuje deležnike, dejavnosti, vsebine s skupnimi cilji, zlasti zaradi težnje po večji usklajenosti, učinkovitosti; SIN.: dežnik

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Izdelali smo scenarij v obliki treh krovnih projektov, tako imenovane tehnološke, turistične in zdravstvene *marele*, ki bodo z medsebojnim

sinergističnim delovanjem zagotovile gospodarsko rast in večanje zaposlovanja v Sloveniji.

...

- Skupina bo delovala pod *marelo* konzorcija World Wide Web.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[maréla]

IPA: [ma're:la]

ednina

IMENOVALNIK: maréla

RODILNIK: maréle

DAJALNIK: maréli

TOŽILNIK: marélo

MESTNIK: pri maréli

ORODNIK: z marélo

dvojina

IMENOVALNIK: maréli

RODILNIK: marél

DAJALNIK: marélama

TOŽILNIK: maréli

MESTNIK: pri marélah

ORODNIK: z marélama

množina

IMENOVALNIK: maréle

RODILNIK: marél

DAJALNIK: marélam

TOŽILNIK: maréle

MESTNIK: pri marélah

ORODNIK: z marélami

TONEMSKO

[marêla]

IPA: [mar'é:là]

ednina

IMENOVALNIK: marêla

RODILNIK: marêle

DAJALNIK: marêli

TOŽILNIK: marêlo

MESTNIK: pri marêli

ORODNIK: z marêlo

dvojina

IMENOVALNIK: marêli

RODILNIK: marêl

DAJALNIK: marêlama

TOŽILNIK: marêli

MESTNIK: pri marêlah

ORODNIK: z marêlama

množina

IMENOVALNIK: marêle

RODILNIK: marêl

DAJALNIK: marêlam

TOŽILNIK: marêle

MESTNIK: pri marêlah

ORODNIK: z marêlami

IZVOR

prevzeto (prek bav. nem. *Ombrell*) iz it. *ombrello* 'dežnik, sončnik', prvotno le 'sončnik', iz *ombra* 'senca'

martínovo martínovega samostalnik srednjega spola

[martínovo]

POMEN

praznik ob godu svetega Martina 11. novembra, ko se po legendi mošt spremeni v novo vino

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

lansko, letošnje martinovo

▪ Za letošnje *martinovo* imam lepe občutke, saj pričakujemo zelo dober letnik vina.

▪ Za lansko *martinovo* je lahko v njihovi zidanici vsak poskusil več vrst mladih vin.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

čas martinovega | praznovanje martinovega

▪ Mlado vino novega letnika bodo v času *martinovega* že ponudili trgu.

▪ Praznovanju *martinovega* bodo namenili dva dni.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

praznovati martinovo

▪ Ponavadi praznujemo *martinovo* skupaj s sosedi.

...

- Bliža se *martinovo*, ko se mošt spremeni v vino.
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je dan pred *martinovim* novinarsko konferenco posvetilo problematiki vinogradništva in vinarstva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[martínovo]

IPA: [mar'ti:novo]

ednina

IMENOVALNIK: martínovo

RODILNIK: martínovega

DAJALNIK: martínovemu

TOŽILNIK: martínovo

MESTNIK: pri martínovem

ORODNIK: z martínovim

dvojina

IMENOVALNIK: martínovi

RODILNIK: martínovih

DAJALNIK: martínovima

TOŽILNIK: martínovi

MESTNIK: pri martínovih

ORODNIK: z martínovima

množina

IMENOVALNIK: martínova

RODILNIK: martínovih

DAJALNIK: martínovim

TOŽILNIK: martínova

MESTNIK: pri martínovih

ORODNIK: z martínovimi

TONEMSKO

[martínovo]

IPA: [marti:nóʋɔ]

OSNOVNIK:

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: martínovo

RODILNIK: martínov**ega**

DAJALNIK: martínov**emu**

TOŽILNIK: martínovo

MESTNIK: pri martínov**em**

ORODNIK: z martínov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: martínovi

RODILNIK: martínov**ih**

DAJALNIK: martínov**ima**

TOŽILNIK: martínovi

MESTNIK: pri martínov**ih**

ORODNIK: z martínov**ima**

množina

IMENOVALNIK: martínova

RODILNIK: martínov**ih**

DAJALNIK: martínov**im**

TOŽILNIK: martínova

MESTNIK: pri martínov**ih**

ORODNIK: z martínov**imi**

IZVOR

po svetem Martinu Tourskem (316–397), ki goduje 11. novembra

mêčarica mêčarice samostalnik ženskega spola

[mêčarica]

POMEN

1. velika plenilska morska riba s podaljšano zgornjo čeljustjo v obliki meča; primerjaj lat. *Xiphias gladius*

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

uloviti mečarico

- Ribič je v Piranskem zalivu ulovil manjšo *mečarico*.

▶ priredna zveza

mečarica in tuna

- Umetna vaba s plastično glavo ni podobna nobeni živi vabi, je pa zelo privlačna za velike *mečarice* in tune.

...

▪ Odrasle *mečarice* so samotarke in plavajo v jatah samo v času drsti.

▪ *Mečarice* pogosto skačejo iz vode, vendar ne zaradi hrane, ampak iz čistega veselja do skakanja.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

meso, zrezek mečarice

- Na jedilnikih mavricijskih restavracij je meso *mečaric* nekaj tako običajnega kot drugje govedina.

- Rezine *mečarice* premažemo z oljem in spečemo na žaru ali v ponvi z rebrastim dnom.
- Fileje *mečarice* pomokamo in ocvremo v vročem olivnem olju.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dimljena mečarica

- Na kovinska nabodala nanizamo kocke marinirane *mečarice*, paprike, koščke limone in lovorove liste.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mêčarica]

IPA: [ˈmɛ:ʃaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: mêčarica

RODILNIK: mêčarice

DAJALNIK: mêčarici

TOŽILNIK: mêčarico

MESTNIK: pri mêčarici

ORODNIK: z mêčarico

dvojina

IMENOVALNIK: mêčarici

RODILNIK: mêčaric

DAJALNIK: mêčaric**ama**

TOŽILNIK: mêčarici

MESTNIK: pri mêčaric**ah**

ORODNIK: z mêčaric**ama**

množina

IMENOVALNIK: mêčarice

RODILNIK: mêčaric

DAJALNIK: mêčaric**am**

TOŽILNIK: mêčarice

MESTNIK: pri mêčaric**ah**

ORODNIK: z mêčaric**ami**

TONEMSKO

[mêčarica]

IPA: [mɛ:ʃaritsa]

ednina

IMENOVALNIK: mêčarica

RODILNIK: mêčarice

DAJALNIK: mêčarici

TOŽILNIK: mêčarico

MESTNIK: pri mêčarici

ORODNIK: z mêčarico

dvojina

IMENOVALNIK: mêčarici

RODILNIK: mêčaric

DAJALNIK: mêčaric**ama**

TOŽILNIK: mêčarici

MESTNIK: pri mêčaric**ah**

ORODNIK: z mêčaric**ama**

množina

IMENOVALNIK: mêčarice

RODILNIK: mêčaric

DAJALNIK: mêčaric**am**

TOŽILNIK: mêčarice

MESTNIK: pri mēčaricah
ORODNIK: z mēčaricami

IZVOR
↑meč

mèdvrstníški mèdvrstníška mèdvrstníško pridevnik

[mèdvərstníški]

POMEN

ki obstaja, poteka med vrstniki

► **prid. beseda** + sam. beseda

mèdvrstníški odnos | mèdvrstníško nasilje

- *Mèdvrstníško* posredovanje naj bo ena od oblik reševanja konfliktov.
- Pomoč potrebujeta tako žrtev kot krivec *mèdvrstníškega* nasilja.
- *Mèdvrstníška* pomoč lahko zelo veliko odtehta, če se otrok znajde v učnih težavah.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mèdvərstníški]

IPA: [ˈmɛdvərstˈniːʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški
RODILNIK: mèdvrstníškega
DAJALNIK: mèdvrstníškemu
TOŽILNIK: mèdvrstníški
živo mèdvrstníškega
MESTNIK: pri mèdvrstníškem
ORODNIK: z mèdvrstníškim

dvojina

IMENOVALNIK: mèdvrstníška
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstníškima
TOŽILNIK: mèdvrstníška
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškima

množina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstnískim
TOŽILNIK: mèdvrstníške
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mèdvrstníška
RODILNIK: mèdvrstníške
DAJALNIK: mèdvrstníški
TOŽILNIK: mèdvrstníško
MESTNIK: pri mèdvrstníški
ORODNIK: z mèdvrstníško

dvojina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški

RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstníškima
TOŽILNIK: mèdvrstníški
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškima

množina

IMENOVALNIK: mèdvrstníške
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstnískim
TOŽILNIK: mèdvrstníške
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mèdvrstníško
RODILNIK: mèdvrstníškega
DAJALNIK: mèdvrstníškemu
TOŽILNIK: mèdvrstníško
MESTNIK: pri mèdvrstníškem
ORODNIK: z mèdvrstnískim

dvojina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstníškima
TOŽILNIK: mèdvrstníški
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškima

množina

IMENOVALNIK: mèdvrstníška
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstnískim
TOŽILNIK: mèdvrstníška
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškimi

TONEMSKO

[mèdvərstníški]

IPA: [mɛdvərstˈniːʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški
RODILNIK: mèdvrstníškega
DAJALNIK: mèdvrstníškemu
TOŽILNIK: mèdvrstníški
živo mèdvrstníškega
MESTNIK: pri mèdvrstníškem
ORODNIK: z mèdvrstnískim

dvojina

IMENOVALNIK: mèdvrstníška
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstníškima
TOŽILNIK: mèdvrstníška
MESTNIK: pri mèdvrstníških
ORODNIK: z mèdvrstníškima

množina

IMENOVALNIK: mèdvrstníški
RODILNIK: mèdvrstníških
DAJALNIK: mèdvrstnískim

TOŽILNIK: mēdvrstnīške
MESTNIK: pri mēdvrstnīških
ORODNIK: z mēdvrstnīškimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīška
RODILNIK: mēdvrstnīške
DAJALNIK: mēdvrstnīški
TOŽILNIK: mēdvrstnīško
MESTNIK: pri mēdvrstnīški
ORODNIK: z mēdvrstnīško

dvojina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīški
RODILNIK: mēdvrstnīških
DAJALNIK: mēdvrstnīškima
TOŽILNIK: mēdvrstnīški
MESTNIK: pri mēdvrstnīških
ORODNIK: z mēdvrstnīškima

množina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīške
RODILNIK: mēdvrstnīških
DAJALNIK: mēdvrstnīškim
TOŽILNIK: mēdvrstnīške
MESTNIK: pri mēdvrstnīških
ORODNIK: z mēdvrstnīškimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīško
RODILNIK: mēdvrstnīškega
DAJALNIK: mēdvrstnīškemu
TOŽILNIK: mēdvrstnīško
MESTNIK: pri mēdvrstnīškem
ORODNIK: z mēdvrstnīškim

dvojina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīški
RODILNIK: mēdvrstnīških
DAJALNIK: mēdvrstnīškima
TOŽILNIK: mēdvrstnīški
MESTNIK: pri mēdvrstnīških
ORODNIK: z mēdvrstnīškima

množina

IMENOVALNIK: mēdvrstnīška
RODILNIK: mēdvrstnīških
DAJALNIK: mēdvrstnīškim
TOŽILNIK: mēdvrstnīška
MESTNIK: pri mēdvrstnīških
ORODNIK: z mēdvrstnīškimi

IZVOR

iz *med vrstniki*

melóna melóne samostalnik ženskega spola

[melóna]

POMEN

1. kulturna rastlina s plazečim se stblom in večjimi okroglimi užitnimi plodovi z oranžnim,

rumenim mesom in številnimi semeni; primerjaj lat.

Cucumis melo

- Ko bodo *melone* oblikovale plodove, jih moramo podložiti s slamo ali senom, da ne bodo pričeli gniti.
- Mnogi menijo, da *melone* za rast potrebujejo veliko vode, vendar ni tako.

1.1. plod te rastline kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

narezana melona | ohlajena melona | sladka, sočna melona | sveža, zrela melona

▪ Zrela *melona* mora imeti čvrsto lupino in mehak pecelj, ki hitro odpade.

▪ Drobno narezano *melono* zmešajte z jogurtom.

▪ Sortam manj sladkih *melon* prija več dodatkov in jih pripravimo tudi v sadnih solatah.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

kos, košček, rezina melone | meso melone | polovica melone

▪ Vsak kos *melone* najprej ovijemo s pršutom, nato še z mocarelo in povežemo z drobnjakom.

▪ Kozarce okrasimo z rezino *melone*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

jesti melono | narezati, prerezati melono | olupiti melono | razpoloviti melono

▪ *Melono* razpolovimo, očistimo, olupimo in narežemo na tanke rezine.

▪ Narežite *melono* na trakove, potopite jo za nekaj trenutkov v mrzlo vodo in potem osušite.

...

▪ Lubenice in *melone* vsebujejo več kot 90 odstotkov vode.

2. navadno v množini, vulgarno dojke, navadno večje

▪ V mislih si predstavljam njene *melone*. Ženske prsi so res nekaj erotičnega.

3. manj formalno na vrhu zaobljen klobuk s trdim oglavjem in trdimi krajci; SIN.: polcilinder

▪ Pokrivalo je pomembno. Nekatero družčino so naklonjene *melonam*, druge cilindrom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[melóna]

IPA: [mɛ'lo:na]

ednina

IMENOVALNIK: melóna

RODILNIK: melóne

DAJALNIK: melóni

TOŽILNIK: melóno

MESTNIK: pri melóni

ORODNIK: z melóno

dvojina

IMENOVALNIK: melóni

RODILNIK: melón

DAJALNIK: melónama

TOŽILNIK: melóni

MESTNIK: pri melónah

ORODNIK: z melónama

množina

IMENOVALNIK: melóne

RODILNIK: melón

DAJALNIK: melónam

TOŽILNIK: melóne

MESTNIK: pri melónah

ORODNIK: z melónami

TONEMSKO

[melôna]

IPA: [mɛló:nà]

ednina

IMENOVALNIK: melôna

RODILNIK: melône

DAJALNIK: melôni

TOŽILNIK: melôno

MESTNIK: pri melôni

ORODNIK: z melôno

dvojina

IMENOVALNIK: melôni

RODILNIK: melôn

DAJALNIK: melônama

TOŽILNIK: melôni

MESTNIK: pri melônah

ORODNIK: z melônama

množina

IMENOVALNIK: melône

RODILNIK: melôn

DAJALNIK: melônám

TOŽILNIK: melône

MESTNIK: pri melônah

ORODNIK: z melônami

STALNE ZVEZE

grenka melona

1. rastlina vzpenjavka ali plazilka s kumari podobnimi nazobčanimi plodovi; primerjaj lat.

Momordica charantia

▪ *Grenke melone* lahko gojimo v zaprtem prostoru v posodah z bogato mešanico za lončnice.

▪ *Grenka melona* potrebuje srednje visoke ali visoke temperature ter veliko svetlobe in zračne vlage.

1.1. plod te rastline kot hrana, jed

▪ Da bi *grenka melona* izgubila grenkobo, jo posolimo in nekaj časa pustimo stati.

▪ *Grenke melone* po dolgem prerežemo na pol, odstranimo jim semena in jih narežemo kot kumare.

kantalupska melona

podolgovat plod melone z lupino z mrežastim vzorcem svetlo zelene barve in čvrstim mesom

▪ Uživajte sadje in zelenjavo, bogato z vitaminom A, npr. *kantalupsko melono*, suhe marelice, mango, sladki krompir in korenje.

▪ *Kantalupske melone* nosijo ime po italijanskem mestecu Cantalupo v bližini Rima.

medena melona

podolgovat plod melone z gladko rumeno lupino in zelenkastim mesom

▪ Ko je *medena melona* enkrat obrana, ne zori več.

▪ Pripravite ledeno juho iz *medene melone*, ki jo razpolovite, izdolbite meso in ga v kuhinjskem mešalniku zmiksate z dvema jedilnima žlicama sveže nastrgane ingverjeve korenike.

FRAZEOLOGIJA

velik kot melona

zelo velik, okrogel, poln

▪ Ko sem se zbudil naslednji dan, sem se počutil presenetljivo dobro glede na to, da sem spal oblečen, mehur pa sem imel tako poln, da je bil *velik kot melona*.

▪ Visok je bil meter petindevetdeset in povsod zavaljen. Imel je pesti, *velike kot melone*.

IZVOR

prevzeto iz it. *melone* < lat. *mēlō* 'dinja', okrajšano iz *mēlopepō*, prevzeto iz gr. *mēlopépōn*, iz *mēlon* 'jabolko' + *pépōn* 'vrsta buče', prvotno torej *'jabolčna buča'

meritokracija

 meritokracije samostalnik ženskega spola

[meritokracija]

POMEN

družbena ureditev, v kateri se položaji, funkcije dodeljujejo glede na znanje, izkušnje, uspehe

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

▪ Ideja *meritokracije* je obljubljala slehernemu posamezniku možnost, da se s trudom prebije na vrh družbene lestvice.

▪ Vsaka država bi morala ustvariti intelektualni pritisk v sistemu *meritokracije*, kar bo pri nadaljnjem gospodarjenju odločilnega pomena.

...

▪ V košarki so bile zmeraj pomembne zasluge, vladala je *meritokracija*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[meritokracija]

IPA: [mɛritokraˈtsi:ja]

ednina

IMENOVALNIK: meritokracija

RODILNIK: meritokracije

DAJALNIK: meritokraciji

TOŽILNIK: meritokracijo

MESTNIK: pri meritokraciji

ORODNIK: z meritokracijo

dvojina

IMENOVALNIK: meritokracíj**i**
RODILNIK: meritokracíj
DAJALNIK: meritokracíj**ama**
TOŽILNIK: meritokracíj**i**
MESTNIK: pri meritokracíj**ah**
ORODNIK: z meritokracíj**ama**

množina

IMENOVALNIK: meritokracíj**e**
RODILNIK: meritokracíj
DAJALNIK: meritokracíj**am**
TOŽILNIK: meritokracíj**e**
MESTNIK: pri meritokracíj**ah**
ORODNIK: z meritokracíj**ami**

TONEMSKO

[meritokracíj**a**]

IPA: [meritokratsíj**à**]

ednina

IMENOVALNIK: meritokracíj**a**
RODILNIK: meritokracíj**e**
DAJALNIK: meritokracíj**i**
TOŽILNIK: meritokracíj**o**
MESTNIK: pri meritokracíj**i**
ORODNIK: z meritokracíj**o**

dvojina

IMENOVALNIK: meritokracíj**i**
RODILNIK: meritokracíj
DAJALNIK: meritokracíj**ama**
TOŽILNIK: meritokracíj**i**
MESTNIK: pri meritokracíj**ah**
ORODNIK: z meritokracíj**ama**

množina

IMENOVALNIK: meritokracíj**e**
RODILNIK: meritokracíj
DAJALNIK: meritokracíj**am**
TOŽILNIK: meritokracíj**e**
MESTNIK: pri meritokracíj**ah**
ORODNIK: z meritokracíj**ami**

IZVOR

prevzeto iz angl. *meritocracy*, iz *merit* 'zasluga'
(prevzeto iz stfr. *merite* < lat. *meritum*) +

↑(demo)kracija

meritokrátski meritokrátska meritokrátsko pridevnik

[meritokrátski]

POMEN

ki je v zvezi z meritokracijo

► **prid. beseda** + sam. beseda

meritokratska družba | meritokratsko načelo

- V *meritokratskih* družbah je podjetništvo bistveno višje na lestvici družbenih vrednot, saj se kot pravičen dojema podjetniški uspeh.
- Predlagamo *meritokratski* sistem financiranja.

- Skladno z *meritokratskim* načelom je, da posamezniku v službi pritiče tisto, kar je posledica njegovega truda, dela in talenta.

...

- Če sistem ni *meritokratski*, najboljši ne pridejo najvišje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[meritokrátski]

IPA: [meritokratski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: meritokrátski
RODILNIK: meritokrátskega
DAJALNIK: meritokrátskemu
TOŽILNIK: meritokrátski
živo meritokrátskega
MESTNIK: pri meritokrátskem
ORODNIK: z meritokrátskim

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrátska
RODILNIK: meritokrátskih
DAJALNIK: meritokrátskima
TOŽILNIK: meritokrátska
MESTNIK: pri meritokrátskih
ORODNIK: z meritokrátskima

množina

IMENOVALNIK: meritokrátski
RODILNIK: meritokrátskih
DAJALNIK: meritokrátskim
TOŽILNIK: meritokrátske
MESTNIK: pri meritokrátskih
ORODNIK: z meritokrátskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: meritokrátska
RODILNIK: meritokrátske
DAJALNIK: meritokrátski
TOŽILNIK: meritokrátsko
MESTNIK: pri meritokrátski
ORODNIK: z meritokrátsko

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrátski
RODILNIK: meritokrátskih
DAJALNIK: meritokrátskima
TOŽILNIK: meritokrátski
MESTNIK: pri meritokrátskih
ORODNIK: z meritokrátskima

množina

IMENOVALNIK: meritokrátske
RODILNIK: meritokrátskih
DAJALNIK: meritokrátskim
TOŽILNIK: meritokrátske
MESTNIK: pri meritokrátskih
ORODNIK: z meritokrátskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: meritokrát**sko**
 RODILNIK: meritokrát**sega**
 DAJALNIK: meritokrát**kemu**
 TOŽILNIK: meritokrát**sko**
 MESTNIK: pri meritokrát**kem**
 ORODNIK: z meritokrát**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrát**ski**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**kima**
 TOŽILNIK: meritokrát**ski**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**kima**

množina

IMENOVALNIK: meritokrát**ska**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**skim**
 TOŽILNIK: meritokrát**ska**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**skimi**

TONEMSKO

[meritokrát**ski**]IPA: [meritokrát**ː**ski]

OSNOVNIK

moški spol**ednina**

IMENOVALNIK: meritokrát**ski**
 RODILNIK: meritokrát**sega**
 DAJALNIK: meritokrát**kemu**
 TOŽILNIK: meritokrát**ski**
 živo meritokrát**sega**
 MESTNIK: pri meritokrát**kem**
 ORODNIK: z meritokrát**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrát**ska**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**kima**
 TOŽILNIK: meritokrát**ska**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**kima**

množina

IMENOVALNIK: meritokrát**ski**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**skim**
 TOŽILNIK: meritokrát**ske**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**skimi**

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: meritokrát**ska**
 RODILNIK: meritokrát**ske**
 DAJALNIK: meritokrát**ski**
 TOŽILNIK: meritokrát**sko**
 MESTNIK: pri meritokrát**ski**
 ORODNIK: z meritokrát**sko**

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrát**ski**

RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**kima**
 TOŽILNIK: meritokrát**ski**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**kima**

množina

IMENOVALNIK: meritokrát**ske**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**skim**
 TOŽILNIK: meritokrát**ske**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**skimi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: meritokrát**sko**
 RODILNIK: meritokrát**sega**
 DAJALNIK: meritokrát**kemu**
 TOŽILNIK: meritokrát**sko**
 MESTNIK: pri meritokrát**kem**
 ORODNIK: z meritokrát**skim**

dvojina

IMENOVALNIK: meritokrát**ski**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**kima**
 TOŽILNIK: meritokrát**ski**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**kima**

množina

IMENOVALNIK: meritokrát**ska**
 RODILNIK: meritokrát**skih**
 DAJALNIK: meritokrát**skim**
 TOŽILNIK: meritokrát**ska**
 MESTNIK: pri meritokrát**skih**
 ORODNIK: z meritokrát**skimi**

IZVOR

iz *meritokrat*, prevzeto iz angl. *meritocrat*, glej
 ↑meritokracija

méstnik méstnika samostalnik moškega spola

[méstnik]

POMEN

iz jezikoslovja **sklon**, po katerem se sprašujemo z
vprašalnico pri kom ali čem

- Predlogi lahko ob sebi zahtevajo rodilnik, dajalnik, tožilnik, *mestnik* ali orodnik.
- Z *mestnikom* opisujemo kraj, kjer se kaj dogaja ali kaj je.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[méstnik]

IPA: [ˈmeːstnik]

ednina

IMENOVALNIK: méstnik
 RODILNIK: méstnika
 DAJALNIK: méstniku

TOŽILNIK: méstnik
MESTNIK: pri méstniku
ORODNIK: z méstnikom

dvojina

IMENOVALNIK: méstnika
RODILNIK: méstnikov
DAJALNIK: méstnikoma
TOŽILNIK: méstnika
MESTNIK: pri méstnikih
ORODNIK: z méstnikoma

množina

IMENOVALNIK: méstniki
RODILNIK: méstnikov
DAJALNIK: méstnikom
TOŽILNIK: méstnike
MESTNIK: pri méstnikih
ORODNIK: z méstniki

TONEMSKO

[mĕstnik]

IPA: [mé:stnik]

ednina

IMENOVALNIK: mĕstnik
RODILNIK: mĕstnika
DAJALNIK: mĕstniku
TOŽILNIK: mĕstnik
MESTNIK: pri mĕstniku
ORODNIK: z mĕstnikom

dvojina

IMENOVALNIK: mĕstnika
RODILNIK: mĕstnikov
DAJALNIK: mĕstnikoma
TOŽILNIK: mĕstnika
MESTNIK: pri mĕstnikih
ORODNIK: z mĕstnikoma

množina

IMENOVALNIK: mĕstniki
RODILNIK: mĕstnikov
DAJALNIK: mĕstnikom
TOŽILNIK: mĕstnike
MESTNIK: pri mĕstnikih
ORODNIK: z mĕstniki

IZVOR

po zgledu nem. *Lokativ*, nlat. *locativus* (iz lat. *locus* 'mesto, prostor') iz ↑mesto

mèv

 medmet

FRAZEOLOGIJA

ne bev ne mev

nobenega odziva, nobene besede

- Človek bi pričakoval, da bodo povzdignili glas. Toda od njih *ne bev ne mev*.
- Imamo odloke o pasjih drekcih, o zelenih pljučih mest pa *ne bev ne mev*.

- Čakala je in čakala, rok za odgovor je minil, od fundacije pa *ne bev ne mev*.

ne reči/črhni ne bev ne mev

ne reči ne bev ne mev

ne črhni ne bev ne mev

čisto nič ne reči; ne odzvati se

- Čakala je odgovor, a *ni rekel ne bev ne mev*.
- Oba možakarja sta prepričana, da se preudarnost izraža predvsem v tem, da o konkretnem problemu *ne rečemo ne bev ne mev* oziroma da se problemi najbolje rešujejo tako, da jih ignoriramo.
- Videti je bil grozno resen. Ko je prišel do nje, *ni črhnil ne bev ne mev*.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema mačje mijavkanje

Mg

 simbol

POMEN

simbol za kemijski element *magnezij*

- Alkohole lahko pretvorimo v soli tudi pri reakciji s kovinami, kot so Li, Na, K, *Mg*.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *Mg*, simbola za element ↑magnezij

mh¹

; in **mhm** členek

POMEN

manj formalno uporablja se, ko govorec pritrjuje, soglaša

- *Mh*, oči! Prav, oči. Zmenjeno.

IZVOR

↑aha, izgovorjeno z zaprtimi usti

mh²

; glej **mhm**; glej **hm** členek

POMEN

tudi s ponovljeno črko **h** izraža, da govorec razmišlja, se obotavlja spregovoriti

- *Mh*, ne gre tako enostavno.
- *Mh, mh*, nekako nisem vedela, kaj bi.
- *Mhh*, če ne bi bilo že okrog polnoči, bi prišla gor na verando.

IZVOR

imitativna beseda, znana tudi v nem. *mhm*, angl. *hm(m)*, hrv., srb., rus. *hm*

mhm¹

; in **mh** členek

POMEN

1. manj formalno uporablja se, ko govorec pritrjuje, soglaša

- Ti je teknilo? *Mhm.*
 - »*Mhm*,« je kimala, čeprav ni vedela, kaj točno ji pravi.
 - Ženska na drugi strani linije je ob vsakem njenem stavku v telefon razumevajoče pritrjevala: »*Mhm, mhm.*«
- 2.** drugi zlog se izgovarja z višjim tonom, manj formalno **izraža, da govorec ne verjame predhodno navedeni izjavi**
- Tudi ti očitno komaj čakaš, da se boš postavil v prvo obrambno vrsto, *mhm*, pajade.

IZVOR

↑aha, izgovorjeno z zaprtimi usti, znano tudi v nem. *mhm*

mhm²; in **mmm**; tudi **hm**; tudi **mh** členek

POMEN

1. izraža, da govorec razmišlja, se obotavlja spregovoriti

- »*Mhm*, mislim, da se med njima nekaj pleče,« je začel.
- »Kje si pa to slišala?« »*Mhm*,« je odvrnila in ga gledala vsa žalostna.

1.1. izraža, da govorec ne zna odgovoriti

- *Mhm, mhm, mhm*, težko je odgovoriti na to.

1.2. izraža obotavljanje pri obzirnem nasprotovanju

- »Na tako uspešne direktorje, kot ste vi, se včasih gleda kot na napol božanska bitja.« – »*Mhm*, ne vem. Mislim, da se nisem spremenil, ne počutim se in ne delam nič drugače kot prej.«

IZVOR

imitativna beseda, znana tudi v nem. *mhm*, angl. *hm(m)*, *hem*, hrv., srb., rus. *hm*

mikoríza mikoríze samostalnik ženskega spola

[mikoríza]

POMEN

iz biologije **simbioza** med rastlino in glivo

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

oblikovati mikorizo

- Goba raste v vlažnih gozdovih, kjer oblikuje *mikorizo* tako z listavci kot iglavci.
- Mikroskopsko tanke glivne nitke se povezujejo s koreninami drevesa in ustvarijo *mikorizo*.

...

- Na tleh, revnih z mineralnimi snovmi, drevesa, ki živijo v *mikorizi* z gobami, rastejo veliko hitreje kot drevesa brez takšne življenjske skupnosti.
- Mnoge rastline, kot so rese in kukavičnice, brez *mikorize* ne uspevajo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mikoríza]

IPA: [miko'ri:za]

ednina

IMENOVALNIK: mikoríza

RODILNIK: mikoríze

DAJALNIK: mikorízi

TOŽILNIK: mikorízo

MESTNIK: pri mikorízi

ORODNIK: z mikorízo

dvojina

IMENOVALNIK: mikorízi

RODILNIK: mikoríz

DAJALNIK: mikorízama

TOŽILNIK: mikorízi

MESTNIK: pri mikorízah

ORODNIK: z mikorízama

množina

IMENOVALNIK: mikoríze

RODILNIK: mikoríz

DAJALNIK: mikorízam

TOŽILNIK: mikoríze

MESTNIK: pri mikorízah

ORODNIK: z mikorízami

TONEMSKO

[mikoríza]

IPA: [miko'ri:zà]

ednina

IMENOVALNIK: mikoríza

RODILNIK: mikoríze

DAJALNIK: mikorízi

TOŽILNIK: mikorízo

MESTNIK: pri mikorízi

ORODNIK: z mikorízo

dvojina

IMENOVALNIK: mikorízi

RODILNIK: mikoríz

DAJALNIK: mikorízama

TOŽILNIK: mikorízi

MESTNIK: pri mikorízah

ORODNIK: z mikorízama

množina

IMENOVALNIK: mikoríze

RODILNIK: mikoríz

DAJALNIK: mikorízam

TOŽILNIK: mikoríze

MESTNIK: pri mikorízah

ORODNIK: z mikorízami

IZVOR

prevzeto iz nem. *Mykorrhiza*, iz gr. *mýkēs* 'goba' + *rhíza* 'korenina'

míš míši samostalnik ženskega spola

[míš]

1. manjši glodalec s koničastim gobcem, zaobljenimi ušesi in daljšim golim repom; primerjaj lat.

Mus

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bela miš | crknjena, mrtva miš | laboratorijske, poskusne miši | odrasla miš | gensko spremenjene miši

- Bele *miši*, bele podgane in druge male glodalce, ki jih imamo kot hišne ljubljence, veterinarsko pregledamo.
- Na dvorišču se je mačka igrala z mrtvo *mišjo*.
- Raziskovalci so primerjali dihanje navadnih laboratorijskih *miši* in genetsko spremenjenih *miši* med spanjem.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

KATERE celice miši | skupina miši | vrsta miši

- Nekatero vrste *miši* pogosto srečamo na polju.
- Raziskovalci so iz možganskih celic *miši* med drugim vzgajali srčno in jetrno tkivo.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

klonirati miš | loviti, ujeti miš | preganjati miši

- Kače jedo *miši* in voluharje, ježi pa različne žužke.
- V številnih laboratorijih po svetu so že klonirali *miši* in druge manjše živali.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

poskusi z mišmi

- Laboratorijski poskusi z *mišmi* so pokazali, da alicin preprečuje debelost.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

hraniti se z mišmi

- Dingi se hranijo z *mišmi*, podganami, zajci, ob pomanjkanju teh se spravijo tudi na ovce.
- Kraljevski piton se prehranjuje z *mišmi*, podganami in ostalimi majhnimi sesalci.

▶ priredna zveza

mačka in miš, miši in podgane, miši in voluharji

- Zadnji skupni prednik *miši* in človeka je verjetno živel pred sto milijoni let.
- Hiša je bila že zelo stara, saj so povsod tekale *miši* in podgane, pa tudi znotraj ni bila urejena.

...

▪ V dračju se rade naselijo *miši*.

▪ Raziskave na *miših* bodo pripomogle k hitrejšemu napredku raziskovalcev, ki si prizadevajo odkriti učinkovito zdravilo za običajni prehlad.

2. z dlanjo vodljiva naprava, navadno s tipkami in kolescem, za premikanje kazalca po računalniškem zaslonu in izvedbo ukazov; SIN.: miška

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

računalniška miš

- Leto 1968 je v zgodovini ostalo zapisano kot leto, ko se je rodila računalniška *miš*.

▶ priredna zveza

miš in tipkovnica

▪ Odprtokodni program omogoča uporabo iste tipkovnice in *miši* za več računalnikov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[miš]

IPA: [mɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: miš

RODILNIK: miši

DAJALNIK: miši

TOŽILNIK: miš

MESTNIK: pri miši

ORODNIK: z mišjo

dvojina

IMENOVALNIK: miši

RODILNIK: miši

DAJALNIK: mišma tudi mišima

TOŽILNIK: miši

MESTNIK: pri miših

ORODNIK: z mišma tudi z mišima

množina

IMENOVALNIK: miši

RODILNIK: miši

DAJALNIK: mišim

TOŽILNIK: miši

MESTNIK: pri miših

ORODNIK: z mišmi

TONEMSKO

[miš]

IPA: [mɨʃ]

ednina

IMENOVALNIK: miš

RODILNIK: miši

DAJALNIK: miši

TOŽILNIK: miš

MESTNIK: pri miši

ORODNIK: z mišjo

dvojina

IMENOVALNIK: miši

RODILNIK: miši in miši

DAJALNIK: mišma in mišma tudi mišima tudi mišima

TOŽILNIK: miši

MESTNIK: pri miših in pri miših

ORODNIK: z mišma in z mišma tudi z mišima tudi z mišima

množina

IMENOVALNIK: miši

RODILNIK: miši in miši

DAJALNIK: mišim

TOŽILNIK: miši

MESTNIK: pri miših in pri miših

ORODNIK: z mišmi in z mišmi

STALNE ZVEZE

belonoga miš

1. iz zoologije miš z večjimi očmi in ušesi; primerjaj lat.

Apodemus

▪ Doktor znanosti je postal z disertacijo Filogenetska in taksonomska vrednost lobanjskih in zobnih parametrov pri *belonogih miših*.

1.1. miš z večjimi očmi in ušesi, prilagojena nočnemu življenju, ki živi zlasti v gozdovih in na gozdnih obronkih; primerjaj lat. *Apodemus sylvaticus*; SIN.: gozdna miš

sylvaticus; SIN.: gozdna miš

▪ Zlasti v hrastovih gozdovih, ki so nadomestili nekdanje kostanjeve, so se zelo razmnožile *belonoge miši*.

gozdna miš

miš z večjimi očmi in ušesi, prilagojena nočnemu življenju, ki živi zlasti v gozdovih in na gozdnih obronkih; primerjaj lat. *Apodemus sylvaticus*; SIN.:

belonoga miš

belonoga miš

▪ Veverica, polh in *gozdna miš* se hranijo predvsem z rastlinsko hrano, semen, plodovi, popki, včasih pa pojedjo tudi kako žuželko ali jajce.

▪ *Gozdne miši* so pomembne, ker prenašajo semena.

hišna miš

iz zoologije miš z rjavkasto dlako, ki živi zlasti v bližini

človeških bivališč; primerjaj lat. *Mus musculus*

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ V starejših in slabo oskrbovanih shrambah se naseli *hišna miš*.

▪ Odrasla *hišna miš* skupaj z repom doseže dolžino od 12,5 do 20 centimetrov.

▪ *Hišna miš* v enaindvajsetih dneh skoti do trinajst mišjih mladičev.

...

▪ Inštitut se ukvarja z genetiko *hišnih miši*.

poljska miš

srednje velik glodalec z rjavo dlako po hrbtu in sivo po trebuhu ter z dlakavim repom, ki živi na travnikih, poljih in se prehranjuje zlasti s travami;

primerjaj lat. *Microtus arvalis*; SIN.: iz zoologije poljska voluharica

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ *Poljske miši* in drugi mali sesalci si zgradijo pod snegom sistem rovov, ki vodijo do njihovih skladišč hrane za hude čase.

▶ **sam. beseda** + **sam. beseda v roditeljskem**

▪ Med obdelovanjem zemlje je uničil gnezda

kolonije *poljskih miši* in ogrozil njihova življenja.

▪ Za počitek si hermelin izbere brloge *poljskih miši*, hrčkov in podlasic, njihove prebivalce prežene ali pa jih pokonča.

...

▪ Najpogosteje se klopi prisesajo na gozdne in *poljske miši*, ki so tudi največji rezervoar borelijskih bakterij in so vseprek okužene z njimi.

pritikava miš

iz zoologije majhna miš z večjimi očmi in ušesi, ki si pri plezanju pomaga s stopali ter oprijemalnim repom; primerjaj lat. *Micromys minutus*

repom; primerjaj lat. *Micromys minutus*

▪ *Pritikave miši* so med najmanjšimi glodalci, saj tehta odrasel samec samo 7 gramov.

slepe miši

1. otroška igra, pri kateri en udeleženec z zavezanimi očmi lovi druge

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati se slepe miši

▪ Ata se je z otroki rad igral *slepe miši*.

...

▪ Otroci se bodo lahko z vrstniki igrali igre, kot so *slepe miši*, kdo se boji črnega moža, zemljo krasti, ristanc in podobne.

1.1. v ednini udeleženec te igre, ki z zavezanimi očmi lovi druge

▪ Ostali igralci se toliko odmaknejo od *slepe miši*, da jih ta ne doseže.

FRAZEOLOGIJA

igra mačke z mišjo | igra mačke in miši

igra mačke z mišjo

igra mačke in miši

izkazovanje, izražanje premoči nad kom; samovoljno, surovo ravnanje s kom

▪ To je bila *igra mačke z mišjo*, saj so bile gostje nedorasle tekmice.

▪ Med njima se razvije napeta *igra mačke in miši*, saj bo na koncu zmagal le eden.

igrati se/iti se mačke in miši (*s kom*)

igrati se mačke in miši (*s kom*)

iti se mačke in miši

izkazovati, izražati premoč nad kom; samovoljno, surovo delati, ravnati s kom

▪ Ne *bova se več igrala mačke in miši*. Povedal vam bom, zakaj sem vas zasledoval.

▪ Država, univerza in ministrstvo *se igrajo mačke in miši* z občino, da bi zbili ceno.

▪ Z mojega vidika je bilo to mentalno mučenje. Imel sem občutek, da *se grejo mačke in miši*.

igrati se/poigravati se s kom kot mačka z mišjo

igrati se s kom kot mačka z mišjo

poigravati se s kom kot mačka z mišjo

PRIMERJAJ ŠE: igra mačke z mišjo

izkazovati, izražati premoč nad kom; samovoljno, surovo delati, ravnati s kom

▪ Mladiča pokažeta svoj pravi obraz in *se* začneta z družino *igrati kot mačka z mišjo*.

▪ Z njim *se poigrava kot mačka z mišjo*, a ne ve, da ne bo trajalo dolgo.

igrati/iti se slepe miši (s kom, s čim)

igrati se slepe miši (s kom, s čim)

iti se slepe miši (s kom, s čim)

govoriti, ravnati neodkrito, zavajajoče

▪ Bila je strašno razočarana in jezna, ker *se* mož z njo *igra slepe miši*. Zakaj ji ne pove, da ima drugo.

▪ Poslanci *so se* dva meseca *igrali slepe miši* in javnost vlekli za nos.

▪ V naši občini *se ne bomo šli slepih miši*.

▪ Za državo bi bilo morda veliko bolje, če bi zavzela jasno avtonomno stališče, kot pa da *se* iz dneva v dan *igra slepe miši*.

kot siva miška/miš

kot siva miška

kot siva miš

neopazno, nevpadljivo

▪ Zakaj bi se *kot siva miška* vedno skrivali le v ozadju, pozabljeni od vseh?

▪ Ob njej se je počutila *kot siva miš*.

moker kot miš

zelo, popolnoma moker, premočen

▪ Od skakljanja in nenehnega prehajanja med dežniki sem bila *mokra kot miš*.

▪ Ko je neurje zajelo vse Primorje, so se *mokri kot miši* zatekli v solinarsko hišico.

ni ne tič (in) ne miš

ni ne tič ne miš

ni ne tič in ne miš

izraža, da kdo ali kaj nima izrazitih lastnosti; opisuje, da je kaj nedoločljivo; izraža nejevoljo, nezadovoljstvo s kom ali čim

▪ Se pravi, da *nisem ne tič ne miš*. Ne vem, ali je to kompliment!

▪ Ker vreme *ni »ne tič ne miš«*, me sredi sajenja preseneti rahel dež.

▪ Projekt *ni ne tič in ne miš*.

reven kot cerkvena miš

zelo reven, obubožan

▪ Eni se rodijo in umrejo *revni kot cerkvena miš*.

▪ Kje tičijo vzroki za manjše število smučark? To je posledica dejstva, da so klubi *revni kot cerkvene miši*.

siva miška/miš

siva miška

siva miš

neopazna, nevpadljiva, povprečna oseba, stvar, zlasti glede na videz, zunanost

▪ Predstavljam si vas kot dekle, polno različnih interesov in idej, razmišljajočo mlado žensko, ki se ne pusti ukalupiti v povprečje, ki nikoli ne bo sprejela vloge *sive miške*.

▪ Še vedno ostaja oblikovalska *siva miš*, a zadovoljstvo, ki mu ga izkazujejo lastniki po vsem svetu, je skoraj otipljivo.

▪ Je preprosto preveč drugačen, samosvoj, namenjen izbranemu krogu posebnostev, ki bodo z njim zagotovo uresničili svojo željo postati opažen med poplavo *sivih miši*.

tih kot miška/miš

tih kot miška

tih kot miš

zelo, čisto tih, molčeč; nemoteč; neopazen

▪ Bila je *tih kot miška*, po prstih je hodila po hiši in pridno pospravljala.

▪ Nov prenosnik je *tih kot miška*.

▪ Na ekranu ni nikakršnega signala in zvočniki so *tih kot miš*.

tiho kot miška/miš

tiho kot miška

tiho kot miš

zelo, čisto tiho, molče; nemoteče; neopazno

▪ Kadar ga vzamem s seboj na vaje, sedi *tiho kot miška*, samo da bi drugič spet lahko šel z menoj.

▪ Bile smo *tiho kot miši*, a vse nas je žrlo isto vprašanje: »Kaj, če bo tako še dva dni?«

Ko mačke ni doma, miši plešejo.

Kadar mačke ni doma, miši plešejo.

Če mačke ni doma, miši plešejo.

izraža, da se ob odsotnosti avtoritete dogajajo stvari, ki jih ta ne bi dopustila

▪ Kaže, da nadzornikov ne vodi interes lastnikov, temveč zaposlenih. Vse v skladu s pregovorom: »*Ko mačke ni doma, miši plešejo*.«

Mačka miško, miš pšeničko.

opisuje situacijo, ko zaradi sprenevedanja ali prelaganja odgovornosti pride do nejasnosti, nepreglednosti

▪ Trgovci pravijo, da so krivi dobavitelji, dobavitelji prisegajo, da so krivi kmetje, kmetje trdijo, da so krivci prvi in drugi, kupci pa si lahko zapojejo tisto: *mačka miško, miš pšeničko*.

Ni pomembno, kakšne barve je mačka, pomembno je, da lovi miši.

Ni važno, kakšne barve je mačka, važno je, da lovi miši.

izraža, da je učinek bolj pomemben od podrobnosti

▪ Po kitajskem reku »*Ni važno, kakšne barve je mačka, važno je, da lovi miši*« ni važno lastništvo, ampak so pomembni učinkovitost upravljanja, konkurenčnost in razvoj.

Tresla se je gora, rodila se je miš.

Tresla se je gora, rodila pa miš.
Tresla se je gora in rodila miš.
Tresla se je gora in rodila se je miš.
Tresla se je gora, rodila pa se je miš.

opisuje situacijo, ko kakšno dogajanje obeta veliko, rezultati pa so skromni

- Slovenija je žrtvovala veliko davkoplačevalskega denarja za projekt, učinek pa je primerljiv z reklamom *Tresla se je gora, rodila se je miš*

BESEDOTVORJE

manjšalnica: mišek
manjšalnica: miška

IZVOR

= stcslov. *myšb*, hrv., srb. *miš*, rus. *mýšb*, češ. *myš* < pslov. **myšb* = stind. *mūs-*, gr. *mýs*, lat. *mūs*, alb. *mi*, stvnem. *mūs*, nem. *Maus*, ags. *mūs*, angl. *mouse* < ide. **mūs-*, to verjetno iz **meus-* 'hitro se premikati' in 'krasti'

mišek miška samostalnik moškega spola

[míʃək]

POMEN

1. zlasti v pravljičah, navadno ekspresivno **samec miši, zlasti manjši**

- Pisateljica je opisala svet majhnega *miška* z velikanskimi ušesi, ki se spoprijatelji s podgano.
- V knjigi je lisjak lovil *miška*, ki se je rešil s tem, da je splezal na drevo.
- Povest o drobcenem *mišku* nam prinaša sporočilo: Vsako dejanje, naj bo še tako majhno, ima svoje posledice.

2. ljubkovalno **otrok**

- Posnela sem zgodbe, ki sem si jih izmislila sama in jih lahko otroci poslušajo samo takrat, ko staršev ni doma; mojim *miškom* se zdi to super.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[míʃək]

IPA: [ˈmiːʃək]

ednina

IMENOVALNIK: mišek
RODILNIK: miška
DAJALNIK: mišku
TOŽILNIK: miška
MESTNIK: pri mišku
ORODNIK: z miškom

dvojina

IMENOVALNIK: miška
RODILNIK: miškov
DAJALNIK: miškoma
TOŽILNIK: miška
MESTNIK: pri miških

ORODNIK: z miškoma

množina

IMENOVALNIK: miški
RODILNIK: miškov
DAJALNIK: miškom
TOŽILNIK: miške
MESTNIK: pri miških
ORODNIK: z miški

TONEMSKO

[míʃək]

IPA: [míːʃək]

ednina

IMENOVALNIK: mišek
RODILNIK: miška
DAJALNIK: mišku
TOŽILNIK: miška
MESTNIK: pri mišku
ORODNIK: z miškom

dvojina

IMENOVALNIK: miška
RODILNIK: miškov
DAJALNIK: miškoma
TOŽILNIK: miška
MESTNIK: pri miških
ORODNIK: z miškoma

množina

IMENOVALNIK: miški
RODILNIK: miškov
DAJALNIK: miškom
TOŽILNIK: miške
MESTNIK: pri miških
ORODNIK: z miški

BESEDOTVORJE

ženski spol: miška

IZVOR

↑miš

mišji mišja mišje pridevnik

[míʃji]

POMEN

1. ki je v zvezi z mišmi **1.** ali gojenjem miši **1.**

► **prid. beseda** + sam. beseda

- mišji gen, genom, zarodek | mišji samec | mišji iztrebki | mišji mladiči | mišja samica | mišja jajčeca
- Pri čiščenju barake je vdihovala prah, ki je bil okužen z *mišjimi* iztrebki.
 - Iz raziskav je znano, da visoke vrednosti amonija poškodujejo *mišje* zarodke in otežujejo njihov razvoj.
 - Osebjem je v laboratorijskih razmerah oplodilo *mišja* jajčeca z uporabo somatskih celic.

1.1. ki je del telesa miši **1.**

► **prid. beseda** + sam. beseda
mišji smrček | mišji možgani

- Izza omarice kuka *mišji* smrček.
- En mesec po tistem, ko so jih vsadili v *mišje* možgane, so se nove celice povezale in oblikovale ustrezne krogotoke možganske skorje.
- V eksperimentu so raziskovalci iz *mišjih* repov vzeli vzorec celic.

1.2. ki ga tvorijo, sestavljajo miši 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

mišja družina

- Otroci si bodo ogledali, kje je *mišja* družina našla svoje domovanje.
- Ponekod po Sloveniji kmetje tarnajo, da jim obilna *mišja* generacija uničuje pridelek.

1.3. ki spominja na miš 1. ali je tak kot pri miši 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Bil je srednje rasti, lase je imel *mišje* barve, vedno je bil oblečen v sivo obleko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[míšji]

IPA: [ˈmiːʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mišji

RODILNIK: mišjega

DAJALNIK: mišjemu

TOŽILNIK: mišji

živo mišjega

MESTNIK: pri mišjem

ORODNIK: z mišjim

dvojina

IMENOVALNIK: mišja

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjima

TOŽILNIK: mišja

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjima

množina

IMENOVALNIK: mišji

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjim

TOŽILNIK: mišje

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mišja

RODILNIK: mišje

DAJALNIK: mišji

TOŽILNIK: mišjo

MESTNIK: pri mišji

ORODNIK: z mišjo

dvojina

IMENOVALNIK: mišji

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjima

TOŽILNIK: mišji

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjima

množina

IMENOVALNIK: mišje

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjim

TOŽILNIK: mišje

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mišje

RODILNIK: mišjega

DAJALNIK: mišjemu

TOŽILNIK: mišje

MESTNIK: pri mišjem

ORODNIK: z mišjim

dvojina

IMENOVALNIK: mišji

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjima

TOŽILNIK: mišji

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjima

množina

IMENOVALNIK: mišja

RODILNIK: mišjih

DAJALNIK: mišjim

TOŽILNIK: mišja

MESTNIK: pri mišjih

ORODNIK: z mišjimi

TONEMSKO

[mîšji]

IPA: [míːʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mîšji

RODILNIK: mîšjega

DAJALNIK: mîšjemu

TOŽILNIK: mîšji

živo mîšjega

MESTNIK: pri mîšjem

ORODNIK: z mîšjim

dvojina

IMENOVALNIK: mîšja

RODILNIK: mîšjih

DAJALNIK: mîšjima

TOŽILNIK: mîšja

MESTNIK: pri mîšjih

ORODNIK: z mîšjima

množina

IMENOVALNIK: mîšji

RODILNIK: mîšjih

DAJALNIK: mîšjim
TOŽILNIK: mîšje
MESTNIK: pri mîšjih
ORODNIK: z mîšjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mîšja
RODILNIK: mîšje
DAJALNIK: mîšji
TOŽILNIK: mîšjo
MESTNIK: pri mîšji
ORODNIK: z mîšjo

dvojina

IMENOVALNIK: mîšji
RODILNIK: mîšjih
DAJALNIK: mîšjima
TOŽILNIK: mîšji
MESTNIK: pri mîšjih
ORODNIK: z mîšjima

množina

IMENOVALNIK: mîšje
RODILNIK: mîšjih
DAJALNIK: mîšjim
TOŽILNIK: mîšje
MESTNIK: pri mîšjih
ORODNIK: z mîšjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mîšje
RODILNIK: mîšjega
DAJALNIK: mîšjemu
TOŽILNIK: mîšje
MESTNIK: pri mîšjem
ORODNIK: z mîšjim

dvojina

IMENOVALNIK: mîšji
RODILNIK: mîšjih
DAJALNIK: mîšjima
TOŽILNIK: mîšji
MESTNIK: pri mîšjih
ORODNIK: z mîšjima

množina

IMENOVALNIK: mîšja
RODILNIK: mîšjih
DAJALNIK: mîšjim
TOŽILNIK: mîšja
MESTNIK: pri mîšjih
ORODNIK: z mîšjimi

STALNE ZVEZE

mišja mrzlica

virusna bolezen, ki jo prenašajo nekateri glodalci in za katero so značilni vročina, oslabelost, glavobol

- Za *mišjo mrzlico* so zboleli že štirje ljudje.

- Epidemija *mišje mrzlice*, ki se je kot posledica visokih temperatur pojavila v jugovzhodni Evropi, je dosegla Bosno.

mišje uho

iz agronomije, iz biologije komaj odprt brst, pri katerem je vidna konica lista; SIN.: mišje ušesce

- Škropljenja se je najbolje lotiti, ko so jablane v stadiju *mišjega ušesa*.

mišje ušesce

komaj odprt brst, pri katerem je vidna konica lista; SIN.: iz agronomije, iz biologije mišje uho

- V polno cvetenje prehajajo tudi zgodnje hruške, pri jablanah so brsti v fazi *mišjega ušesca*.

FRAZEOLOGIJA

mišja luknja

neustrezno, izredno skromno, majhno bivališče; boren, neugoden, omejujoč položaj

- Kot najtežji del posla omenja prepričevanje najemodajalcev, da si študenti s plačilom najemnine zaslužijo primerno sobo za študij, ne pa le pogradov in *mišjih lukenj* brez oken.
- Kar je bilo slabega, je bila moja pozicija, pozicija človeka, ki je še do včeraj uspešno vladal na sceni in je naenkrat ujet v *mišjo luknjo* brez možnosti, da se kreativno izrazi.

mišji korak

majhno, skromno, komaj opazno napredovanje v čem, spreminjanje česa

- V odnosih z Evropo smo menda naredili dva *mišja koraka* naprej in enega slonjega nazaj.

nagnati v mišjo luknjo koga

premagati, ponižati, osramotiti koga

- Po štiriinšestdesetih potezah in več kot šestih urah igre *je* le *nagnal* tekmeča v *mišjo luknjo*.
- Ko ga je posvaril, da njegov naslednik nima pojma o zunanji politiki, se je samo zvito namuznil: zunanjo politiko bo v prihodnje lahko vodil sam! Sicer pa *bo* gospode zastopnike ljudstva spet *nagnal* nazaj v *mišjo luknjo* ...

skriti se/poskriti se/zavleči se v (mišjo) luknjo

skriti se v mišjo luknjo

poskriti se v mišje luknje
skriti se v luknjo
zavleči se v mišjo luknjo

zbežati, izogniti se preizkušnji, težavi, kritiki; pritajiti se v pričakovanju preizkušnje, težave, kritike

- Pokopala nas je tritedenska prekinitvev zaradi olimpijskih iger. Ko se je bilo treba najbolj zbrati, *smo se skrili v mišjo luknjo*.

- Prijatelji bodo počili od smeha, se ti rogali za hrbtno in te imeli za popolno zgubo. Tako te je sram, da *bi se* najraje *zavlekel v mišjo luknjo*.
- *So se* vsi odgovorni *poskrili v mišje luknje* in kradejo drugje?

za las/(mišjo) dlako/kocino | za mišji rep/repek/klinc

za las

- za dlako
- za mišjo dlako
- za mišji rep
- za mišji repek
- vulgarno za mišji klinc

za zelo malo; takó, da komaj uspe

- Bila je v tako slabem stanju, da se ji je *za las* uspelo izogniti smrti.
- In kako je pri nas? *Za dlako* bolje, kar se tiče časa za obravnavo v ambulanti.
- Tretje mesto je zgrešila *za mišjo dlako*.
- Ob pospeških in zaviranju se nama je vsakič ustavilo srce in skoraj vsakič smo jo odnesli le *za mišji rep*.
- Menda je le *za mišji repek* zgrešila zmago.
- Zrasla ni niti *za mišji klinc* višje od 160 cm.

IZVOR

↑miš

miška míške samostalnik ženskega spola

[míška]

POMEN

1. navadno ekspresivno miš, zlasti manjša

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- bela miška | drobna miška | laboratorijska, poskusna miška | majhna miška
- V travi se skriva drobna *miška*.
- Raziskovalcem je prvič uspelo deloma upočasniti proces staranja pri laboratorijskih *miškah*.
- Doma imamo psa, muco, belo *miško*, ribice in kanarčka.

...

- Črni mačkon se rad stisne k meni in mi vsake toliko časa prinese tudi kakšno *miško*.
- Muce se lahko prosto gibajo in pridno lovijo *miške*.

2. igrača, ki predstavlja miš

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- plišasta miška
- Mucka se zelo rada igra s plišastimi *miškami*.
- Mačke se ob miški ali njenem nadomestku (žogica, umetna *miška*) prelevijo v prave plenilke.

3. ljubkovalno ženska ali deklica

- On je ljubkovalno moj ljubi, jaz pa njegova *miška*.
- Včasih sem negotova, ker ne vem, ali delam vse prav, na primer, ko ima najina mala *miška* vročino.

4. z dlanjo vodljiva naprava, navadno s tipkami in kolescem, za premikanje kazalca po računalniškem zaslonu in izvedbo ukazov; SIN.: miš

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- brezžična miška | klasična, običajna miška | laserska, optična miška | računalniška miška
- Brezžična *miška* in tipkovnica sta obvezen sestavni del računalnika.

- Kakor se za optično *miško* spodobi, naprava z natančnostjo nima težav.

- Otrok skuša sliko prenesti na ekran z uporabo računalniške *miške*.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

- gumb, tipka miške | kazalec miške | klik, premik, premikanje miške

- Z desno tipko *miške* kliknemo na prazno površino namizja.

- Premaknite kazalec *miške* na program, ki ga želite zagnati.

- Ker imajo nekateri otroci premajhno roko, da bi vodili miško, ali so pri premikanju *miške* nespretni, lahko za isto funkcijo namesto miške uporabljajo smerne tipke.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

- delati z miško | izbrati, označiti z miško | klikniti z miško | odvleči, povleči KAJ z miško | pomikati se z miško

- Po zemljevidu se lahko pomikamo z *miško* ali s tipkami.

- Če želimo okno premakniti, ga povlečemo z *miško* na novo pozicijo.

- V besedilu, ki ga nameravaš preoblikovati, z *miško* označi ustrezni del.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- držati, uporabljati miško | premikati miško

- Miškin kazalec se premika po zaslonu, tako kot premikate *miško*.

- Pomislite, koliko časa na dan preživimo pred računalnikom, se dotikamo tipkovnice in držimo *miško* v roki.

- Tipkovnico in *miško* priključimo na vmesnik USB.

...

- Nove tipkovnice in *miške* so na voljo v različnih barvah in prirejene različnim potrebam uporabnikov.

5. navadno v množini kroglasto ocvrto pecivo iz kvašenega testa

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- ocvreti miške

- *Miške* ocvremo z obeh strani.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- ocvrte miške

- Mladi kuharji so pripravili okusne ocvrte *miške* in krhke flancate.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[míška]

IPA: ['mi:ʃka]

ednina

IMENOVANIK: miška

RODILNIK: miške

DAJALNIK: míški
TOŽILNIK: miško
MESTNIK: pri míški
ORODNIK: z miško

dvojina

IMENOVALNIK: míški
RODILNIK: míšk
DAJALNIK: míškama
TOŽILNIK: míški
MESTNIK: pri míškah
ORODNIK: z míškama

množina

IMENOVALNIK: míške
RODILNIK: míšk
DAJALNIK: míškam
TOŽILNIK: míške
MESTNIK: pri míškah
ORODNIK: z míškami

TONEMSKO

[míška]

IPA: [mí:ʃkà]

ednina

IMENOVALNIK: mîška
RODILNIK: mîške
DAJALNIK: mîški
TOŽILNIK: mîško
MESTNIK: pri mîški
ORODNIK: z mîško

dvojina

IMENOVALNIK: mîški
RODILNIK: mîšk
DAJALNIK: mîškama
TOŽILNIK: mîški
MESTNIK: pri mîškah
ORODNIK: z mîškama

množina

IMENOVALNIK: mîške
RODILNIK: mîšk
DAJALNIK: mîškam
TOŽILNIK: mîške
MESTNIK: pri mîškah
ORODNIK: z mîškami

STALNE ZVEZE

zobna miška

domišljjsko bitje v podobi miši, ki da otroku darilo v zameno za izpadli mlečni zob

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

zobna miška prinese KAJ

▪ Kdaj bo zobek že enkrat izpadel? Takrat ga bo ponoči obiskala *zobna miška*. Z darilcem!

...

▪ Ko boš dal zobek pod blazino, se spomni *zobne miške*.

FRAZEOLOGIJA

kot siva miška/miš

kot siva miška

kot siva miš

neopazno, nevpadljivo

- Zakaj bi se *kot siva miška* vedno skrivali le v ozadju, pozabljeni od vseh?
- Ob njej se je počutila *kot siva miš*.

siva miška/miš

siva miška

siva miš

neopazna, nevpadljiva, povprečna oseba, stvar, zlasti glede na videz, zunanost

- Predstavljam si vas kot dekle, polno različnih interesov in idej, razmišljajočo mlado žensko, ki se ne pusti ukalupiti v povprečje, ki nikoli ne bo sprejela vloge *sive miške*.
- Še vedno ostaja oblikovalska *siva miš*, a zadovoljstvo, ki mu ga izkazujejo lastniki po vsem svetu, je skoraj otipljivo.
- Je preprosto preveč drugačen, samosvoj, namenjen izbranemu krogu posebnžev, ki bodo z njim zagotovo uresničili svojo željo postati opažen med poplavo *sivih miši*.

tiha miška

pretirano zadržana, nevpadljiva, tiha oseba

- Nekateri sploh ne morejo razumeti, da sem jaz, tista *tiha miška*, zdaj pevka.
- S sošolci se ni maral družiti, saj se je bal, da se mu bodo posmehovali in ga zmerjali. »Bil sem *tiha miška*, saj sem nase gledal kot na veliko zgubo,« pripoveduje.

tih kot miška/miš

tih kot miška

tih kot miš

zelo, čisto tih, molčeč; nemoteč; neopazen

- Bila je *tiha kot miška*, po prstih je hodila po hiši in pridno pospravljala.
- Nov prenosnik je *tih kot miška*.
- Na ekranu ni nikakršnega signala in zvočniki so *tihi kot miš*.

tiho kot miška/miš

tiho kot miška

tiho kot miš

zelo, čisto tiho, molče; nemoteče; neopazno

- Kadar ga vzamem s seboj na vaje, sedi *tiho kot miška*, samo da bi drugič spet lahko šel z menoj.
- Bile smo *tiho kot miši*, a vse nas je žrlo isto vprašanje: »Kaj, če bo tako še dva dni?«

Mačka miško, miš pšeničko.

opisuje situacijo, ko zaradi sprenevedanja ali prelaganja odgovornosti pride do nejasnosti, nepreglednosti

▪ Trgovci pravijo, da so krivi dobavitelji, dobavitelji prisegajo, da so krivi kmetje, kmetje trdijo, da so krivci prvi in drugi, kupci pa si lahko zapojejo tisto: *mačka miško, miš pšeničko*.

IZVOR

↑miš, kot računalniški termin po zgledu angl. *mouse* 'miš' prvič uporabljeno 1968 na Raziskovalnem inštitutu Stanfordove univerze, ZDA

miškin miškina miškino pridevnik

[miškin]

POMEN

1. ki je v zvezi z miško 1., miškami 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- *Miškine* tačke so spretno in hitre.
- Ob igranju vzgojiteljice na tamburin otroci z drobnimi in hitrimi koraki ponazorijo *miškino* gibanje.

2. ki je v zvezi z miško 4.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- miškin gumb, kolešček | miškin kazalec, kurzor | miškin klik | desna, leva miškina tipka
- Držite *miškin* gumb in premikajte miško po risarski površini.
 - Polje iz poizvedbe odstranimo tako, da postavimo *miškin* kazalec na vrh ustreznega stolpca.
 - Z desno *miškino* tipko pritisnite na sredinski krogec in pojavil se bo meni.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[miškin]

IPA: [ˈmiːʃkin]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: miškin

RODILNIK: miškinega

DAJALNIK: miškinemu

TOŽILNIK: miškin

živo miškinega

MESTNIK: pri miškinem

ORODNIK: z miškinim

dvojina

IMENOVALNIK: miškina

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinima

TOŽILNIK: miškina

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinima

množina

IMENOVALNIK: miškini

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinim

TOŽILNIK: miškine

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: miškina

RODILNIK: miškine

DAJALNIK: miškini

TOŽILNIK: miškino

MESTNIK: pri miškini

ORODNIK: z miškino

dvojina

IMENOVALNIK: miškini

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinima

TOŽILNIK: miškini

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinima

množina

IMENOVALNIK: miškine

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinim

TOŽILNIK: miškine

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: miškino

RODILNIK: miškinega

DAJALNIK: miškinemu

TOŽILNIK: miškino

MESTNIK: pri miškinem

ORODNIK: z miškinim

dvojina

IMENOVALNIK: miškini

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinima

TOŽILNIK: miškini

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinima

množina

IMENOVALNIK: miškina

RODILNIK: miškinih

DAJALNIK: miškinim

TOŽILNIK: miškina

MESTNIK: pri miškinih

ORODNIK: z miškinimi

TONEMSKO

[miškin]

IPA: [míːʃkin]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: miškin

RODILNIK: miškinega

DAJALNIK: mîškin**emu**
TOŽILNIK: mîškin
živo mîškin**ega**
MESTNIK: pri mîškin**em**
ORODNIK: z mîškin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mîškina
RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**ima**
TOŽILNIK: mîškina
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**ima**

množina

IMENOVALNIK: mîškini
RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**im**
TOŽILNIK: mîškine
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mîškina
RODILNIK: mîškine
DAJALNIK: mîškini
TOŽILNIK: mîškino
MESTNIK: pri mîškini
ORODNIK: z mîškino

dvojina

IMENOVALNIK: mîškini
RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**ima**
TOŽILNIK: mîškini
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**ima**

množina

IMENOVALNIK: mîškine
RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**im**
TOŽILNIK: mîškine
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mîškino
RODILNIK: mîškin**ega**
DAJALNIK: mîškin**emu**
TOŽILNIK: mîškino
MESTNIK: pri mîškin**em**
ORODNIK: z mîškin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: mîškini
RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**ima**
TOŽILNIK: mîškini
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**ima**

množina

IMENOVALNIK: mîškina

RODILNIK: mîškin**ih**
DAJALNIK: mîškin**im**
TOŽILNIK: mîškina
MESTNIK: pri mîškin**ih**
ORODNIK: z mîškin**imi**

IZVOR

↑ miška

mizogín¹ mizogína samostalnik moškega spola

[mizogín]

POMEN

kdor ima odklonilen, sovražen odnos do žensk, je prepričan o njihovi manjvrednosti

- Velja za kontroverznega avtorja, ki pogosto razburja javnost, v preteklosti si je prislužil naziv *mizogina*.
- Imel je številna problematična razmerja z ženskami, nekateri pa ga celo označujejo za *mizogina*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mizogín]

IPA: [mizo'gi:n]

ednina

IMENOVALNIK: mizogín
RODILNIK: mizogína
DAJALNIK: mizogínu
TOŽILNIK: mizogína
MESTNIK: pri mizogínu
ORODNIK: z mizogín**om**

dvojina

IMENOVALNIK: mizogína
RODILNIK: mizogín**ov**
DAJALNIK: mizogín**oma**
TOŽILNIK: mizogína
MESTNIK: pri mizogín**ih**
ORODNIK: z mizogín**oma**

množina

IMENOVALNIK: mizogíni
RODILNIK: mizogín**ov**
DAJALNIK: mizogín**om**
TOŽILNIK: mizogíne
MESTNIK: pri mizogín**ih**
ORODNIK: z mizogíni

TONEMSKO

[mizogín]

IPA: [mizo'gi:n]

ednina

IMENOVALNIK: mizogín
RODILNIK: mizogína
DAJALNIK: mizogínu
TOŽILNIK: mizogína
MESTNIK: pri mizogínu
ORODNIK: z mizogín**om**

dvojina

IMENOVALNIK: mizogína

RODILNIK: mizogînov
DAJALNIK: mizogînoma
TOŽILNIK: mizogîna
MESTNIK: pri mizogînih
ORODNIK: z mizogînoma

množina

IMENOVALNIK: mizogîni
RODILNIK: mizogînov
DAJALNIK: mizogînom
TOŽILNIK: mizogîne
MESTNIK: pri mizogînih
ORODNIK: z mizogîni

BESEDOTVORJE

ženski spol: mizoginka

IZVOR

prevzeto prek nem. *Misogyn* iz gr. *misogýnēs* iz *mīséō* 'sovražim' + *gyné* 'ženska'

mizogín² mizogína mizogíno pridevnik

[mizogín]

POMEN

1. ki ima odklonilen, sovražen odnos do žensk, je prepričan o njihovi manjvrednosti

▪ Gre za avtorja mlajše generacije, ki je nesramno *mizogin*.

1.1. ki kaže, izraža tak odnos, prepričanje

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ Temeljna značilnost androcentrične in *mizogine* tradicije je predpostavka o naravnem poklicu ženske: biti dobra mati, gospodinja in žena.

▪ *Mizogine* asociacije na ženske so povsem v nasprotju s feminističnimi, ki želijo odpraviti družbene konstrukte ženskosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mizogín]

IPA: [mizo'gi:n]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogín
določno mizogíni
RODILNIK: mizogínega
DAJALNIK: mizogínemu
TOŽILNIK: mizogín
določno mizogíni
živo mizogínega
MESTNIK: pri mizogínem
ORODNIK: z mizogínim

dvojina

IMENOVALNIK: mizogína
RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínima
TOŽILNIK: mizogína
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogíni
RODILNIK: mizogínih
DAJALNIK: mizogínim
TOŽILNIK: mizogíne
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogína
RODILNIK: mizogíne
DAJALNIK: mizogíni
TOŽILNIK: mizogíno
MESTNIK: pri mizogíni
ORODNIK: z mizogíno

dvojina

IMENOVALNIK: mizogíni
RODILNIK: mizogínih
DAJALNIK: mizogínima
TOŽILNIK: mizogíni
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogíne
RODILNIK: mizogínih
DAJALNIK: mizogínim
TOŽILNIK: mizogíne
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogíno
RODILNIK: mizogínega
DAJALNIK: mizogínemu
TOŽILNIK: mizogíno
MESTNIK: pri mizogínem
ORODNIK: z mizogínim

dvojina

IMENOVALNIK: mizogíni
RODILNIK: mizogínih
DAJALNIK: mizogínima
TOŽILNIK: mizogíni
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogína
RODILNIK: mizogínih
DAJALNIK: mizogínim
TOŽILNIK: mizogína
MESTNIK: pri mizogínih
ORODNIK: z mizogínimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj mizogín

ženski spol

EDNINA: bòlj mizogína

srednji spol

EDNINA: bòlj mizogíno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogín

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogína

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogíno

TONEMSKO

[mizogín]

IPA: [mizogí:n]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogín

določno mizogíni

RODILNIK: mizogínega

DAJALNIK: mizogínemu

TOŽILNIK: mizogín

določno mizogíni

živo mizogínega

MESTNIK: pri mizogínem

ORODNIK: z mizogínim

dvojina

IMENOVALNIK: mizogína

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínima

TOŽILNIK: mizogína

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogíni

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínim

TOŽILNIK: mizogíne

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogína

RODILNIK: mizogíne

DAJALNIK: mizogíni

TOŽILNIK: mizogíno

MESTNIK: pri mizogíni

ORODNIK: z mizogíno

dvojina

IMENOVALNIK: mizogíni

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínima

TOŽILNIK: mizogíni

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogíne

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínim

TOŽILNIK: mizogíne

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: mizogíno

RODILNIK: mizogínega

DAJALNIK: mizogínemu

TOŽILNIK: mizogíno

MESTNIK: pri mizogínem

ORODNIK: z mizogínim

dvojina

IMENOVALNIK: mizogíni

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínima

TOŽILNIK: mizogíni

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínima

množina

IMENOVALNIK: mizogína

RODILNIK: mizogínih

DAJALNIK: mizogínim

TOŽILNIK: mizogína

MESTNIK: pri mizogínih

ORODNIK: z mizogínimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj mizogín

ženski spol

EDNINA: bòlj mizogína

srednji spol

EDNINA: bòlj mizogíno

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogín

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogína

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj mizogíno

IZVOR

(po zgledu angl. *misogynistic* iz) ↑ mizogin

mizoginija mizoginíje samostalnik ženskega spola

[mizoginíja]

POMEN

odklonilen, sovražen odnos do žensk, prepričanje o njihovi manjvrednosti

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Obraz ženske kot izobražene in poklicno dejavne posameznice, ki ne postavlja nujno družinskega življenja na prvo mesto, sproža val *mizoginije*.

...

- Primeri sovražnosti na delovnem mestu imajo pogosto elemente *mizoginije*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mizogin̩ja]

IPA: [mizogin̩ja]

ednina

IMENOVALNIK: mizogin̩ja

RODILNIK: mizogin̩je

DAJALNIK: mizogin̩ji

TOŽILNIK: mizogin̩jo

MESTNIK: pri mizogin̩ji

ORODNIK: z mizogin̩jo

dvojina

IMENOVALNIK: mizogin̩ji

RODILNIK: mizogin̩j

DAJALNIK: mizogin̩jama

TOŽILNIK: mizogin̩ji

MESTNIK: pri mizogin̩jah

ORODNIK: z mizogin̩jama

množina

IMENOVALNIK: mizogin̩je

RODILNIK: mizogin̩j

DAJALNIK: mizogin̩jam

TOŽILNIK: mizogin̩je

MESTNIK: pri mizogin̩jah

ORODNIK: z mizogin̩jami

TONEMSKO

[mizogin̩ja]

IPA: [mizogin̩ja]

ednina

IMENOVALNIK: mizogin̩ja

RODILNIK: mizogin̩je

DAJALNIK: mizogin̩ji

TOŽILNIK: mizogin̩jo

MESTNIK: pri mizogin̩ji

ORODNIK: z mizogin̩jo

dvojina

IMENOVALNIK: mizogin̩ji

RODILNIK: mizogin̩j

DAJALNIK: mizogin̩jama

TOŽILNIK: mizogin̩ji

MESTNIK: pri mizogin̩jah

ORODNIK: z mizogin̩jama

množina

IMENOVALNIK: mizogin̩je

RODILNIK: mizogin̩j

DAJALNIK: mizogin̩jam

TOŽILNIK: mizogin̩je

MESTNIK: pri mizogin̩jah

ORODNIK: z mizogin̩jami

IZVOR

prevzeto prek nem. *Misogynie*, angl. *misogyny*, frc. *misogynie* iz gr. *misogýneia* iz *mīséō* 'sovražim' + *gynḗ* 'ženska'

mòlj mólja samostalnik moškega spola

[mòl]

POMEN

majhen nočni metulj, katerega ličinka se prehranjuje navadno z organskimi tekstilnimi vlakni ali žitom; primerjaj lat. *Tineidae*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

kuhinjski molj

- V živilih, ki jih imajo v kuhinjskih omaricah ali v shrambi, živijo in se razmnožujejo kuhinjski *molji*.

- Odrasli *molji* ne škodijo vaši obleki, zato pa naredijo toliko več škode njihove ličinke, ki se lotijo vseh naravnih materialov.

- Tekstilni *molji* uničujejo tudi sintetične izdelke, vendar morajo ti vsebovati vsaj manjši delež volne.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

odganjati, preganjati molje

- Vonj cedrovine preganja *molje* in druge žuželke.

- V omarah je dobro imeti vrečke s sivko in kroglice s kafro, ker odganjajo *molje*.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Molji* se radi zaredijo v moki, rižu in podobnih živilih.

- V naših domovih tkanine in krzno najpogosteje uničujejo *molji*, ki se naselijo v oblačila.

- Vaša oblačila so požrli *molji*.

...

- Odeje zložite, mednje dajte sredstvo proti *moljem* in iz njih iztisnite zrak, preden jih zložite v plastično vrečo.

- Dišave (sivka, cedra) lahko damo na blazinice in jih v omari uporabimo za zaščito pred *molji*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[mòl]

IPA: [mɔl]

ednina

IMENOVALNIK: mòlj

RODILNIK: mólja

DAJALNIK: mólju

TOŽILNIK: mólja

MESTNIK: pri mólju redko pri mólju

ORODNIK: z móljem

dvojina

IMENOVALNIK: mólja

RODILNIK: móljev

DAJALNIK: móljema

TOŽILNIK: mólja

MESTNIK: pri móljih redko pri móljih

ORODNIK: móljema

IMENOVALNIK: mólji

RODILNIK: móljev

DAJALNIK: móljem

TOŽILNIK: mólje

MESTNIK: pri móljih redko pri móljih

ORODNIK: mólji redko mólji

TONEMSKO

[mòl]

IPA: [mól]

ednina

IMENOVALNIK: mólj

RODILNIK: mólja

DAJALNIK: mólju

TOŽILNIK: mólja

MESTNIK: pri mólju redko pri mólju

ORODNIK: z móljem

dvojina

IMENOVALNIK: mólja

RODILNIK: móljev

DAJALNIK: móljema

TOŽILNIK: mólja

MESTNIK: pri móljih redko pri móljih

ORODNIK: móljema

IMENOVALNIK: mólji

RODILNIK: móljev

DAJALNIK: móljem

TOŽILNIK: mólje

MESTNIK: pri móljih redko pri móljih

ORODNIK: mólji redko mólji

STALNE ZVEZE

oljčni molj

iz agronomije, iz zoologije majhen nočni metulj s svetlo rjavimi krili, katerega ličinka objeda cvetove, liste in plodove oljke; primerjaj lat. *Prays oleae*

- Istrsko belico so napadli *oljčni molji* in sadeži so kar popadali z dreves.
- Oljke pred cvetenjem poškopimo proti *oljčnemu molju*.
- Večinoma zatiramo le drugo generacijo *oljčnega molja*, ki povzroča poškodbe na plodičih.

porov molj

iz agronomije, iz zoologije majhen nočni metulj z rjavkasto belimi krili, katerega ličinka objeda liste pora; primerjaj lat. *Acrolepiopsis assectella*

- Por zavarujemo pred *porovim moljem* tako, da ga zalijemo s toplim čajem iz vratiča.
- Za škropljenje zeljnatih rastlin proti kapusovemu belinu uporabimo škropivo iz paradižnikovih listov, *porovega molja* pa bomo zatirali s škropivom iz rabarbarinih listov.
- Korenje ščiti redkvice, belo in črno redkev pred škodljivci ter por pred *porovim moljem*.

FRAZEOLOGIJA

knjižni molj

kdor zelo rad, veliko bere knjige

- Odkar sem samska, sem postala pravi *knjižni molj*.

- Na oder so stopili tudi zlati superbralci, pravi *knjižni molji* z velikim številom prebranih knjig.
- Začetek poletja je za mnoge (tudi za tiste, ki niso *knjižni molji*) čas za branje najrazličnejših knjig.

pisarniški molj

uradnik, zlasti tak, ki zelo veliko časa, rad dela v pisarni, se ukvarja z birokracijo

- Boleča ramena prizadenejo do 46 odstotkov vseh *pisarniških moljev*.
- Njegova zagorela polt je pričala, da ne bo nikoli kakšen *pisarniški molj*.
- Obrobje parka je nabit polno. Jasno, čas kosila. Vsi *pisarniški molji* so prišli po dnevni odmerek nefiltriranega kisika in sončne svetlobe.

IZVOR

= stcslov. *mol'ь*, hrv., srb. *mòlj*, rus. *mólb*, češ. *mólb* < pslov. **mólb* iz ↑mleti, prvotno torej *'ki melje (koristne stvari v prah)', tako kot stnord. *mqlr* 'molj', stind. *malūka*- 'vrsta črva'

múšnica múšnice samostalnik ženskega spola

[múšnica]

POMEN

1. strupena goba z rdečim klobukom, pokritim z belimi krpicami, in obročkom na belem betu;

primerjaj lat. *Amanita muscaria*; SIN.: iz biologije rdeča mušnica

- Cela družina je imela simptome, ki jih je doktor pripisoval zastrupitvi z *mušnico*.

2. navadno v množini lističasta goba, ki zraste iz navadno belega ovoja; primerjaj lat. *Amanita*

► prid. beseda + **sam. beseda**

strupene mušnice

- Polži ne jedo le užitnih gob, ampak tudi strupene *mušnice*.
- Vse nevarne *mušnice* imajo vseskozi bele lističe in rastejo predvsem v gozdovih ali na robu gozdov.

...

- Karželj je ena naših najboljših gob, sodi pa v družino *mušnic*, tako kot rdeča mušnica, ki je strupena.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[múšnica]

IPA: [ˈmuːʃnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: múšnica

RODILNIK: múšnice

DAJALNIK: múšnici

TOŽILNIK: múšnico

MESTNIK: pri múšnici

ORODNIK: z múšnico

dvojina

IMENOVALNIK: múšnici

RODILNIK: múšnic
DAJALNIK: múšnic**ama**
TOŽILNIK: múšnici
MESTNIK: pri múšnic**ah**
ORODNIK: z múšnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: múšnice
RODILNIK: múšnic
DAJALNIK: múšnic**am**
TOŽILNIK: múšnice
MESTNIK: pri múšnic**ah**
ORODNIK: z múšnic**ami**

TONEMSKO

[múšnica]

IPA: [mú:ʃnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: mûšnica
RODILNIK: mûšnic
DAJALNIK: mûšnici
TOŽILNIK: mûšnic**o**
MESTNIK: pri mûšnic**i**
ORODNIK: z mûšnic**o**

dvojina

IMENOVALNIK: mûšnici
RODILNIK: mûšnic
DAJALNIK: mûšnic**ama**
TOŽILNIK: mûšnici
MESTNIK: pri mûšnic**ah**
ORODNIK: z mûšnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: mûšnice
RODILNIK: mûšnic
DAJALNIK: mûšnic**am**
TOŽILNIK: mûšnice
MESTNIK: pri mûšnic**ah**
ORODNIK: z mûšnic**ami**

STALNE ZVEZE

čokata mušnica

iz biologije užitna mušnica s sivkastim ali sivo rjavim klobukom, pokritim s svetlo sivimi krpicami, in obročkom na betu; primerjaj lat. *Amanita spissa*

- Čokata mušnica diši rahlo po krompirju ali pa je brez vonja.
- Čokata mušnica je precej podobna pegasti mušnici in je zato njena precej pogosta zamenjava.

knežja mušnica

1. iz biologije užitna goba z belim ovojem, oranžnim klobukom in rumenkastim betom; primerjaj lat. *Amanita caesarea*; SIN.: iz biologije karželj

- Knežja mušnica zraste na osončenih gozdnih obronkih s prvimi obilnejšimi plohami.
- Knežja mušnica ali karželj je zaščiten, zato je ne smemo nabirati.

1.1. ta goba kot hrana, jed

- Gobarski sladkusi pripravljajo *knežje mušnice* na vse mogoče načine, užitne pa so tudi surove.

koničasta mušnica

iz biologije zelo strupena mušnica bele barve z gladkim koničastim klobukom na daljšem luskastem betu; primerjaj lat. *Amanita virosa*

- Koničasta mušnica spada v krog najbolj nevarnih strupenih gob in je celo bolj strupena od zelene mušnice.

- Najbolj pogoste so zastrupitve z zeleno mušnico, s pomladansko mušnico in *koničasto mušnico*. Vse tri vrste delujejo smrtno že v majhnih količinah.

panterjeva mušnica

iz biologije strupena mušnica z rjavkastim klobukom, pokritim z belimi krpicami, obročkom in ostanki ovoja na betu; primerjaj lat. *Amanita pantherina*; SIN.: iz biologije pegasta mušnica

- V naših gozdovih raste tudi rdeča mušnica in *panterjeva mušnica*, ki vsebujeta živčne strupe, zato vplivata na centralni živčni sistem.
- Na ogled so postavili prek 300 različnih vrst gob; poleg užitnih, pogojno užitnih, neužitnih, tudi dve smrtno strupeni: zeleno in *panterjevo mušnico*.

pegasta mušnica

iz biologije strupena mušnica z rjavkastim klobukom, pokritim z belimi krpicami, obročkom in ostanki ovoja na betu; primerjaj lat. *Amanita pantherina*; SIN.: iz biologije panterjeva mušnica

- Pegasta mušnica lahko najdemo tako v listnatem kot iglastem gozdu v poletnem in jesenskem času.
- Pegasta ali panterjeva mušnica se po strupenosti ne more primerjati s smrtno nevarnimi mušnicami, vendar naj se je nabiralci gob kljub temu raje izogibajo.

rdeča mušnica

iz biologije strupena goba z rdečim klobukom, pokritim z belimi krpicami, in obročkom na belem betu; primerjaj lat. *Amanita muscaria*; SIN.: mušnica

► prid. beseda + sam. beseda

strupena rdeča mušnica

- Knežjo mušnico lahko zamenjamo s strupeno *rdečo mušnico* ali z njeno ogoljeno obliko, pri kateri pa so bet in lističi vedno beli.

...

- Zastrupitve z *rdečo mušnico* so redke, še redkejši so smrtni primeri.

- Rdeča mušnica vsebuje psihoaktivne učinkovine, ki delujejo podobno kot alkohol.

rdečkasta mušnica

iz biologije mušnica s sivimi krpicami na rjavkastem klobuku in obročkom na betu, ki na prerezu in

poškodovanih delih pordeči; primerjaj lat. *Amanita rubescens*; SIN.: bisernica

▪ *Rdečkasta mušnica* sodi med pogojno užitne gobe, ker v surovem stanju povzroča prebavne težave, toplotno obdelana pa je užitna.

zelena mušnica

iz biologije zelo strupena mušnica z zelenkastim ali rumeno zelenim klobukom in dolgim belim betom z obročkom in ostanki ovoja pri dnišču; primerjaj lat.

Amanita phalloides

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

smrtno nevarna zelena mušnica | strupena zelena mušnica

▪ Pri nabiranju mladih poprhnjenk prihaja do usodnih zamenjav s smrtno nevarnimi *zelenimi mušnicami*.

▪ Protistrupa za najbolj strupeno *zeleno mušnico* še vedno ni.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku** zastрупitev z zeleno mušnico

▪ Pri zastrupitvi z *zeleno mušnico* se prvi simptomi, kot so slabost, bruhanje, driska, bolečine v trebuhu, pojavijo običajno šele po šestih in več urah.

...

▪ *Zelena mušnica* ima na spodnji strani klobuka povsem bele lističe, ki se tudi pri starih gobah ne spremenijo.

▪ V bolnišnici so takoj posumili, da so se zastrupili z *zeleno mušnico*, ki je zelo podobna golobici, saj se razlikujeta le v betu.

IZVOR

↑muha

Na^{simbol}

POMEN

simbol za kemijski element *natrij*

▪ Natrija (*Na*) je veliko v krvi, slini in medcelični tekočini.

IZVOR

prevzeto iz nlat. *Na*, simbola za element ↑natrij

nadimek nadímka samostalnik moškega spola

[nadímək]

POMEN

1. nadomestno, neformalno poimenovanje za osebo ali kraj, navadno po kaki značilnosti

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dati, dobiti nadimek | nadeti nadimek KOMU | prislužiti si nadimek

▪ Ena glavnih turističnih atrakcij so ladijska naselja na kanalih, zaradi katerih je Amsterdam dobil *nadimek* Severne Benetke.

▪ 5 kg težjega nasprotnika je ugnal v slabi minuti boja in si prislužil *nadimek* »pitbul«.

▪ Nikoli ni povsem pojasnil, po kom si je nadel *nadimek*.

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v imenovalniku nadimek *N*.

▪ *Nadimek* Foma se ga drži še iz srednje šole.

▶ vezni glag. + prid. beseda v imenovalniku + pod +

sam. beseda v orodniku

biti poznan, znan pod nadimkom *N*.

▪ Jadralec je med svojimi kolegi in nasprotniki poznan tudi pod *nadimkom* gladiator, saj trenira veliko več kot njegovi konkurenti.

...

▪ V klepetalnico se prijavite z imenom ali *nadimkom* in že lahko zastavljate vprašanja.

1.1. tako poimenovanje, ki se uporablja za zakrivanje identitete

▪ Spoštovani gospod, ki se skrivate za *nadimkom*, najprej se predstavite s polnim imenom in priimkom, potem bova pa komunicirala.

▪ Kriminalista z *nadimkoma* Kubo 4 in Kubo 5 sta za lastno varnost pričala z zamegljenim obrazom in popačenim glasom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nadímək]

IPA: [na'di:mək]

ednina

IMENOVALNIK: nadímek

RODILNIK: nadímka

DAJALNIK: nadímku

TOŽILNIK: nadímek

MESTNIK: pri nadímku

ORODNIK: z nadímkom

dvojina

IMENOVALNIK: nadímka

RODILNIK: nadímkov

DAJALNIK: nadímkoma

TOŽILNIK: nadímka

MESTNIK: pri nadímkih

ORODNIK: z nadímkoma

množina

IMENOVALNIK: nadímki

RODILNIK: nadímkov

DAJALNIK: nadímkom

TOŽILNIK: nadímke

MESTNIK: pri nadímkih

ORODNIK: z nadímki

TONEMSKO

[nadímək]

IPA: [nadí:mək]

ednina

IMENOVALNIK: nadímek

RODILNIK: nadímka

DAJALNIK: nadímku

TOŽILNIK: nadîmek
MESTNIK: pri nadîmku
ORODNIK: z nadîmkom

dvojina

IMENOVALNIK: nadîmka
RODILNIK: nadîmkov
DAJALNIK: nadîmkoma
TOŽILNIK: nadîmka
MESTNIK: pri nadîmkih
ORODNIK: z nadîmkoma

množina

IMENOVALNIK: nadîmki
RODILNIK: nadîmkov
DAJALNIK: nadîmkom
TOŽILNIK: nadîmke
MESTNIK: pri nadîmkih
ORODNIK: z nadîmki

IZVOR

po zgledu hrv., srb. *nádimak* iz ↑nad + ↑ime

napítnica napítnice samostalnik ženskega spola

[napítnica]

POMEN

1. slovesne besede, s katerimi se nazdravi, vošči;

SIN.: zdravica, zdravljica

▪ Ob zaključku bo sledila novoletna *napitnica* s čestitko.

1.1. pesem, s katero se nazdravi, vošči; SIN.:
zdravica, zdravljica

► prid. beseda + **sam. beseda**

ljudska napitnica | vinska napitnica

▪ V slovenskih ljudskih *napitnicah* in pesmih o vinu se beseda hramček pojavlja približno tako pogosto kot besedici vinček ali glažek.

▪ Ob zidanici boste lahko prisluhnili petju vinske *napitnice*.

...

▪ Veliko lažje je zapeti *napitnico*, če držiš v roki kozarček in nimaš suhega grla.

▪ Na sprejemu po koncertu je nazdravil s povabljenici in posebej zanje zapel *napitnico* iz Traviate.

1.2. pijača, s katero se nazdravi, vošči; SIN.:

zdravica, zdravljica

▪ Hrana je bila izvrstna, saj si andaluzijski kuhar drugačne niti ne bi upal ponuditi, in vino je teklo v neskončni vrsti *napitnic*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[napítnica]

IPA: [na'pi:tnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: napítnica

RODILNIK: napítnice

DAJALNIK: napítnici
TOŽILNIK: napítnico
MESTNIK: pri napítnici
ORODNIK: z napítnico

dvojina

IMENOVALNIK: napítnici
RODILNIK: napítnic
DAJALNIK: napítnicama
TOŽILNIK: napítnici
MESTNIK: pri napítnicah
ORODNIK: z napítnicama

množina

IMENOVALNIK: napítnice
RODILNIK: napítnic
DAJALNIK: napítnicam
TOŽILNIK: napítnice
MESTNIK: pri napítnicah
ORODNIK: z napítnicami

TONEMSKO

[napítnica]

IPA: [napí:tnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: napítnica
RODILNIK: napítnice
DAJALNIK: napítnici
TOŽILNIK: napítnico
MESTNIK: pri napítnici
ORODNIK: z napítnico

dvojina

IMENOVALNIK: napítnici
RODILNIK: napítnic
DAJALNIK: napítnicama
TOŽILNIK: napítnici
MESTNIK: pri napítnicah
ORODNIK: z napítnicama

množina

IMENOVALNIK: napítnice
RODILNIK: napítnic
DAJALNIK: napítnicam
TOŽILNIK: napítnice
MESTNIK: pri napítnicah
ORODNIK: z napítnicami

IZVOR

iz *napiten* iz ↑napiti

napr̂stec napr̂stca samostalnik moškega spola

[nap̂r̂st̂ɛc]

POMEN

iz botanike rastlina z navzdol obrnjenimi zvonastimi cvetovi v grozdastem socvetju in večjimi listi na visokem pokončnem stebelu; primerjaj lat. *Digitalis*

- *Napr̂stci* so idealne rastline za polsenčne vrtove.
- *Napr̂stec* pomaga obdržati grmovnice zdrave in zdi se, da v njihovi bližini raste posebno dobro tudi sam.

- Če *naprstcu* porežemo cvetna stebila in mu ne pustimo, da bi semenil, bo prihodnje leto ponovno cvetel.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[napərstɛç]

IPA: [na'pərstɛts]

ednina

IMENOVALNIK: napr̄stec

RODILNIK: napr̄stca

DAJALNIK: napr̄stcu

TOŽILNIK: napr̄stec

MESTNIK: napr̄stcu

ORODNIK: napr̄stcem

dvojina

IMENOVALNIK: napr̄stca

RODILNIK: napr̄stcev

DAJALNIK: napr̄stcema

TOŽILNIK: napr̄stca

MESTNIK: napr̄stcih

ORODNIK: napr̄stcema

množina

IMENOVALNIK: napr̄stci

RODILNIK: napr̄stcev

DAJALNIK: napr̄stcem

TOŽILNIK: napr̄stce

MESTNIK: napr̄stcih

ORODNIK: napr̄stcem

TONEMSKO

[napərstɛç]

IPA: [napərstɛts]

ednina

IMENOVALNIK: napr̄stec

RODILNIK: napr̄stca

DAJALNIK: napr̄stcu

TOŽILNIK: napr̄stec

MESTNIK: napr̄stcu

ORODNIK: napr̄stcem

dvojina

IMENOVALNIK: napr̄stca

RODILNIK: napr̄stcev

DAJALNIK: napr̄stcema

TOŽILNIK: napr̄stca

MESTNIK: napr̄stcih

ORODNIK: napr̄stcema

množina

IMENOVALNIK: napr̄stci

RODILNIK: napr̄stcev

DAJALNIK: napr̄stcem

TOŽILNIK: napr̄stce

MESTNIK: napr̄stcih

ORODNIK: napr̄stcem

STALNE ZVEZE

rdeči naprtec

iz botanike dvoletni naprtec z rdečimi, vijoličnimi, rožnatimi cvetovi; primerjaj lat. *Digitalis purpurea*; SIN.: škrlatni naprtec

- *Rdeči naprtec* je zelo strupena rastlina.
- *Rdeči naprtec* gojijo zaradi vsebnosti spojin, ki imajo lastnosti srčnih vzpodbujevalcev.

škrlatni naprtec

dvoletni naprtec z rdečimi, vijoličnimi, rožnatimi cvetovi; primerjaj lat. *Digitalis purpurea*; SIN.: iz botanike rdeči naprtec

- *Škrlatni naprtec* je zaradi značilnih cvetov priljubljena okrasna rastlina.
- Pri nas *škrlatni naprtec* ne raste v naravnem okolju.

IZVOR

prvotno *'naprstnik', po zgledu nem. *Fingerhut* 'naprstnik' in 'naprtec'

nátrij

nátrija samostalnik moškega spola

[nátri]

POMEN

mehka, na zraku in v vodi neobstoja lahka kovina srebrno bele barve, kemijski element [Na]

- ▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
atom natrija | količina, koncentracija, pomanjkanje, vsebnost natrija | vnos natrija
 - Pomanjkanje *natrija* zaradi pomanjkanja v prehrani je izredno redko.
 - Med podatki na ovitku hrana je navedena količina *natrija* ali soli.

- ▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n g, mg natrija

- Če se zelo potimo, se lahko iz telesa izloči tudi več kot 0,5 g *natrija* na liter znoja.
- Gram kuhinjske soli vsebuje 600 miligramov klorida in 400 miligramov *natrija*.

- ▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati natrij

- Na embalaži športnih napitkov lahko preberete, da vsebujejo *natrij* in druge elektrolite.

- ▶ priredna zveza

natrij in fosfor, natrij in kalcij, natrij in kalij, natrij in klor

- Pri izbiri mineralno-vitaminskega dodatka se oziramo predvsem na elemente kalcij, fosfor in *natrij*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nátri]

IPA: [ˈna:tri]

ednina

IMENOVALNIK: nátrij

RODILNIK: nátrija
DAJALNIK: nátriju
TOŽILNIK: nátrij
MESTNIK: pri nátriju
ORODNIK: z nátrijem

dvojina

IMENOVALNIK: nátrija
RODILNIK: nátrijev
DAJALNIK: nátrijema
TOŽILNIK: nátrija
MESTNIK: pri nátrijih
ORODNIK: z nátrijema

množina

IMENOVALNIK: nátriji
RODILNIK: nátrijev
DAJALNIK: nátrijem
TOŽILNIK: nátrije
MESTNIK: pri nátrijih
ORODNIK: z nátriji

TONEMSKO

[nátri]

IPA: [nà:trí]

ednina

IMENOVALNIK: nátrij
RODILNIK: nátrija
DAJALNIK: nátriju
TOŽILNIK: nátrij
MESTNIK: pri nátriju
ORODNIK: z nátrijem

dvojina

IMENOVALNIK: nátrija
RODILNIK: nátrijev tudi nâtrijev
DAJALNIK: nátrijema
TOŽILNIK: nátrija
MESTNIK: pri nátrijih tudi pri nâtrijih
ORODNIK: z nátrijema

množina

IMENOVALNIK: nátriji
RODILNIK: nátrijev tudi nâtrijev
DAJALNIK: nátrijem
TOŽILNIK: nátrije
MESTNIK: pri nátrijih tudi pri nâtrijih
ORODNIK: z nátriji tudi z nâtriji

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Natrium*) iz novolat. *natrium*, to prek frc. *natron* 'natrijev karbonat dekahidrat' in špan. *natrón* iz arab. *natrūn*

nátrijev nátrijeve nátrijevo pridevnik

[nátrijeʷ nátrijeve nátrijevo]

POMEN

ki je v zvezi z natrijem

► prid. beseda + sam. beseda

natrijev atom, ion | natrijev bikarbonat, hidrogenkarbonat, karbonat, sulfat | natrijev fluorid, hidroksid, jodid, klorid | natrijeva sol

- Pri nastanku vezi med *natrijevimi* in kloridnimi ioni ter molekulami vode se toplota sprošča.
- Morska voda vsebuje največ *natrijevega* klorida (NaCl), bolj znanega kot kuhinjska sol, v manjših koncentracijah pa še mnogo drugih soli.
- Na bregu sušečega se jezera je opazil debelo skorjo *natrijevega* karbonata.

► priredna zveza

natrijev in kalijev, natrijev in klorov

- Magnezij sodeluje pri uravnavanju delovanja živcev, krčenju mišic ter pri prehajanju kalcijevih, *natrijevih* in kalijevih ionov prek celičnih membran.
- Morska voda vsebuje poleg *natrijevih* in klorovih ionov še veliko število drugih ionov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nátrijeʷ nátrijeve nátrijevo]

IPA: [ˈna:trijeʷ ˈna:trijeve ˈna:trijevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrijev
RODILNIK: nátrijevega
DAJALNIK: nátrijevemu
TOŽILNIK: nátrijev
živo nátrijevega
MESTNIK: pri nátrijevem
ORODNIK: z nátrijevim

dvojina

IMENOVALNIK: nátrijeve
RODILNIK: nátrijevih
DAJALNIK: nátrijevima
TOŽILNIK: nátrijeve
MESTNIK: pri nátrijevih
ORODNIK: z nátrijevima

množina

IMENOVALNIK: nátrijevi
RODILNIK: nátrijevih
DAJALNIK: nátrijevim
TOŽILNIK: nátrijeve
MESTNIK: pri nátrijevih
ORODNIK: z nátrijevimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrijeve
RODILNIK: nátrijeve
DAJALNIK: nátrijevi
TOŽILNIK: nátrijevo
MESTNIK: pri nátrijevi
ORODNIK: z nátrijevo

dvojina

IMENOVALNIK: nátrijevi
RODILNIK: nátrijevih

DAJALNIK: nátrijev**ima**
TOŽILNIK: nátrijev**i**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: nátrije**ve**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**im**
TOŽILNIK: nátrije**ve**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrije**vo**
RODILNIK: nátrije**vega**
DAJALNIK: nátrijev**emu**
TOŽILNIK: nátrije**vo**
MESTNIK: pri nátrijev**em**
ORODNIK: z nátrijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nátrije**vi**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**ima**
TOŽILNIK: nátrije**vi**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: nátrije**va**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**im**
TOŽILNIK: nátrije**va**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**imi**

TONEMSKO

[nátrije̝ nátrijeva nátrijevo]

IPA: [ná:trijé̝ ná:trijé̝va ná:trijé̝vo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrijev
RODILNIK: nátrije**vega**
DAJALNIK: nátrijev**emu**
TOŽILNIK: nátrijev
živo nátrije**vega**
MESTNIK: pri nátrijev**em**
ORODNIK: z nátrijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nátrije**va**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**ima**
TOŽILNIK: nátrije**va**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: nátrije**vi**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**im**
TOŽILNIK: nátrije**ve**

MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrije**va**
RODILNIK: nátrije**ve**
DAJALNIK: nátrije**vi**
TOŽILNIK: nátrije**vo**
MESTNIK: pri nátrije**vi**
ORODNIK: z nátrije**vo**

dvojina

IMENOVALNIK: nátrije**vi**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**ima**
TOŽILNIK: nátrije**vi**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: nátrije**ve**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**im**
TOŽILNIK: nátrije**ve**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nátrije**vo**
RODILNIK: nátrije**vega**
DAJALNIK: nátrijev**emu**
TOŽILNIK: nátrije**vo**
MESTNIK: pri nátrijev**em**
ORODNIK: z nátrijev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nátrije**vi**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**ima**
TOŽILNIK: nátrije**vi**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**ima**

množina

IMENOVALNIK: nátrije**va**
RODILNIK: nátrijev**ih**
DAJALNIK: nátrijev**im**
TOŽILNIK: nátrije**va**
MESTNIK: pri nátrijev**ih**
ORODNIK: z nátrijev**imi**

IZVOR

↑natrij

nebulóza nebulóze samostalnik ženskega spola

[nebulóza]

POMEN

slabšalno neumna, nesmiselna, zavajajoča trditev

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

brati, pisati nebuloze | govoriti, poslušati nebuloze | trositi nebuloze

- Mene je sram že, ko berem njegove *nebuloze*.
- Roka roko umije, usta pa nakladajo *nebuloze*.

...

- Toliko *nebuloz* in zlonamernega pisanja redkokdaj prebereš.
- Če misliš, da si s svojimi *nebulozami*, ki jih pišeš v blogu, zadel žebelj na glavo, se pošteno motiš.
- Dokler se najdejo ljudje, ki verjamejo njegovim *nebulozam*, jih bo pač prodajal.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nebulóza]

IPA: [nebu'lo:za]

ednina

IMENOVALNIK: nebulóza

RODILNIK: nebulóze

DAJALNIK: nebulózi

TOŽILNIK: nebulózo

MESTNIK: pri nebulózi

ORODNIK: z nebulózo

dvojina

IMENOVALNIK: nebulózi

RODILNIK: nebulóz

DAJALNIK: nebulózama

TOŽILNIK: nebulózi

MESTNIK: pri nebulózah

ORODNIK: z nebulózama

množina

IMENOVALNIK: nebulóze

RODILNIK: nebulóz

DAJALNIK: nebulózam

TOŽILNIK: nebulóze

MESTNIK: pri nebulózah

ORODNIK: z nebulózami

TONEMSKO

[nebulôza]

IPA: [nebuló:zà]

ednina

IMENOVALNIK: nebulôza

RODILNIK: nebulôze

DAJALNIK: nebulôzi

TOŽILNIK: nebulôzo

MESTNIK: pri nebulôzi

ORODNIK: z nebulôzo

dvojina

IMENOVALNIK: nebulôzi

RODILNIK: nebulôz

DAJALNIK: nebulôzama

TOŽILNIK: nebulôzi

MESTNIK: pri nebulôzah

ORODNIK: z nebulôzama

množina

IMENOVALNIK: nebulôze

RODILNIK: nebulôz

DAJALNIK: nebulôzam

TOŽILNIK: nebulôze

MESTNIK: pri nebulôzah

ORODNIK: z nebulôzami

IZVOR

kot hrv., srb. *nebulóza* iz ↑nebulozen

nèkméčki nèkméčka nèkméčko pridevnik

[nèkméčki]

POMEN

1. ki je v zvezi z nekmeti

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Odstotek mestnega prebivalstva je nenehno rasel, vaško prebivalstvo pa se je selilo v industrijske, trgovske in druge *nekmečke* poklice.
- Število čistih kmečkih gospodinjstev se je v zadnjih letih občutno zmanjšalo, vse več pa je mešanih in *nekmečkih* gospodinjstev.

1.1. ki ga sestavljajo, tvorijo nekmetje

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

nekmečko prebivalstvo

- Večina *nekmečkega* prebivalstva dela doma v obrti ali v Celju, Petrovčah, Žalcu in Velenju.
- Ministrico je opozoril na vedno večjo težavo, s katero se srečujejo kmetje na obmestnih območjih, zanimivih za naseljevanje *nekmečke* populacije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nèkméčki]

IPA: ['ne'kme:tʃki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nèkméčki

RODILNIK: nèkméčkega

DAJALNIK: nèkméčkemu

TOŽILNIK: nèkméčki

živo nèkméčkega

MESTNIK: pri nèkméčkem

ORODNIK: z nèkméčkim

dvojina

IMENOVALNIK: nèkméčka

RODILNIK: nèkméčkih

DAJALNIK: nèkméčkima

TOŽILNIK: nèkméčka

MESTNIK: pri nèkméčkih

ORODNIK: z nèkméčkima

množina

IMENOVALNIK: nèkméčki

RODILNIK: nèkméčkih

DAJALNIK: nèkméčkim

TOŽILNIK: nèkméčke

MESTNIK: pri nèkméčkih

ORODNIK: z nèkméčkimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nèkméčka

RODILNIK: nëkmëçke
DAJALNIK: nëkmëçki
TOŽILNIK: nëkmëçko
MESTNIK: pri nëkmëçki
ORODNIK: z nëkmëçko

dvojina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkima
TOŽILNIK: nëkmëçki
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkima

množina

IMENOVALNIK: nëkmëçke
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkim
TOŽILNIK: nëkmëçke
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nëkmëçko
RODILNIK: nëkmëçkega
DAJALNIK: nëkmëçkemu
TOŽILNIK: nëkmëçko
MESTNIK: pri nëkmëçkem
ORODNIK: z nëkmëçkim

dvojina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkima
TOŽILNIK: nëkmëçki
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkima

množina

IMENOVALNIK: nëkmëçka
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkim
TOŽILNIK: nëkmëçka
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkimi

TONEMSKO

[nëkmëçki]

IPA: [nëkmé:ʈki]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkega
DAJALNIK: nëkmëçkemu
TOŽILNIK: nëkmëçki
živo nëkmëçkega
MESTNIK: pri nëkmëçkem
ORODNIK: z nëkmëçkim

dvojina

IMENOVALNIK: nëkmëçka
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkima

TOŽILNIK: nëkmëçka
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkima

množina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkim
TOŽILNIK: nëkmëçke
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nëkmëçka
RODILNIK: nëkmëçke
DAJALNIK: nëkmëçki
TOŽILNIK: nëkmëçko
MESTNIK: pri nëkmëçki
ORODNIK: z nëkmëçko

dvojina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkima
TOŽILNIK: nëkmëçki
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkima

množina

IMENOVALNIK: nëkmëçke
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkim
TOŽILNIK: nëkmëçke
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nëkmëçko
RODILNIK: nëkmëçkega
DAJALNIK: nëkmëçkemu
TOŽILNIK: nëkmëçko
MESTNIK: pri nëkmëçkem
ORODNIK: z nëkmëçkim

dvojina

IMENOVALNIK: nëkmëçki
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkima
TOŽILNIK: nëkmëçki
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkima

množina

IMENOVALNIK: nëkmëçka
RODILNIK: nëkmëçkih
DAJALNIK: nëkmëçkim
TOŽILNIK: nëkmëçka
MESTNIK: pri nëkmëçkih
ORODNIK: z nëkmëçkimi

IZVOR

↑ne + ↑kmeçki

nèkmèt nèkméta samostalnik moškega spola

[nèkmèt]

POMEN

kdor ni kmet

- Košnjo komaj čakajo tudi *nekmetje*, saj izboljša preglednost na ovinkih.
- Opozorili so na odkupovanje kmetijskih zemljišč, ki prehajajo v last *nekmetov*, v glavnem za počitniško dejavnost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nèkmèt]

IPA: [ˈnɛˈkmet]

ednina

IMENOVALNIK: nèkmèt

RODILNIK: nèkméta

DAJALNIK: nèkmétu

TOŽILNIK: nèkméta

MESTNIK: pri nèkmétu

ORODNIK: z nèkmétom

dvojina

IMENOVALNIK: nèkméta

RODILNIK: nèkmétov

DAJALNIK: nèkmétoma

TOŽILNIK: nèkméta

MESTNIK: pri nèkmétih

ORODNIK: z nèkmétoma

množina

IMENOVALNIK: nèkmétje redko nèkméti

RODILNIK: nèkmétov

DAJALNIK: nèkmétom

TOŽILNIK: nèkméte

MESTNIK: pri nèkmétih

ORODNIK: z nèkméti

TONEMSKO

[nèkmèt]

IPA: [nèkmét]

ednina

IMENOVALNIK: nèkmèt

RODILNIK: nèkméta

DAJALNIK: nèkmétu

TOŽILNIK: nèkméta

MESTNIK: pri nèkmétu tudi pri nèkmétu

ORODNIK: z nèkmétom

dvojina

IMENOVALNIK: nèkméta

RODILNIK: nèkmétov in nèkmétov

DAJALNIK: nèkmétoma

TOŽILNIK: nèkméta

MESTNIK: pri nèkmétih in pri nèkmétih

ORODNIK: z nèkmétoma

množina

IMENOVALNIK: nèkmétje redko nèkméti

RODILNIK: nèkmétov in nèkmétov

DAJALNIK: nèkmétom

TOŽILNIK: nèkméte

MESTNIK: pri nèkmétih in pri nèkmétih

ORODNIK: z nèkméti in z nèkméti

IZVOR

↑ne + ↑kmet

néonka néonke samostalnik ženskega spola

[néonka]

POMEN

1. manj formalno fluorescenčno ali neonsko svetilo

► prid. beseda + **sam. beseda**

modra, rdeča neonka

- Ko odpreš vrata avtomobila, kabino osvetlita dve modri *neonki*, vsaka na eni strani.

...

- Dnevna svetloba spreminja svoj spekter (od modrikaste zjutraj do rumene proti večeru), še bolj izrazito je to pri umetnih virih, kot so navadne žarnice ali *neonke*.

2. majhna riba z zeleno svetlikajočo se progno na boku, ki živi v porečju Amazonke; primerjaj lat.

Paracheirodon innesi

- *Neonke* morajo imeti rahlo kislo in mehko vodo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[néonka]

IPA: [ˈnɛ:ɔŋka]

ednina

IMENOVALNIK: néonka

RODILNIK: néonke

DAJALNIK: néonki

TOŽILNIK: néonko

MESTNIK: pri néonki

ORODNIK: z néonko

dvojina

IMENOVALNIK: néonki

RODILNIK: néonk

DAJALNIK: néonkama

TOŽILNIK: néonki

MESTNIK: pri néonkah

ORODNIK: z néonkama

množina

IMENOVALNIK: néonke

RODILNIK: néonk

DAJALNIK: néonkam

TOŽILNIK: néonke

MESTNIK: pri néonkah

ORODNIK: z néonkami

TONEMSKO

[néonka]

IPA: [né:ɔŋka]

ednina

IMENOVALNIK: nêonka

RODILNIK: nêonke

DAJALNIK: nêonki

TOŽILNIK: n̄onko
MESTNIK: pri n̄onki
ORODNIK: z n̄onko

dvojina

IMENOVALNIK: n̄onki
RODILNIK: n̄onk
DAJALNIK: n̄onkama
TOŽILNIK: n̄onki
MESTNIK: pri n̄onkah
ORODNIK: z n̄onkama

množina

IMENOVALNIK: n̄onke
RODILNIK: n̄onk
DAJALNIK: n̄onkam
TOŽILNIK: n̄onke
MESTNIK: pri n̄onkah
ORODNIK: z n̄onkami

IZVOR

poenobesedeno iz *neonska žarnica, riba*

néonski néonska néonsko pridevnik

[néɔnski]

POMEN

1. ki vsebuje neon 1. ali drug fluorescenčni plin

► **prid. beseda** + sam. beseda

neonska cev, luč, svetilka | neonsko svetilo

- Sobo brez oken je osvetljevala *neonska* cev.
- Prostor je svetel, saj v njem noč in dan gorijo *neonske* luči.

2. ki je v zvezi z neonskimi svetili

► **prid. beseda** + sam. beseda

neonski napis | neonska barva, svetloba | neonska osvetlitev, razsvetljava | neonska reklama

- Na strehi razkošnega hotela je utripal ogromen *neonski* napis.
- Okna so žarela v soju *neonske* reklame.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[néɔnski]

IPA: [ˈne:onski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: néonski
RODILNIK: néonskega
DAJALNIK: néonskemu
TOŽILNIK: néonski
živo néonskega
MESTNIK: pri néonskem
ORODNIK: z néonskim

dvojina

IMENOVALNIK: néonska
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskima
TOŽILNIK: néonska

MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskima

množina

IMENOVALNIK: néonski
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskim
TOŽILNIK: néonske
MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: néonska
RODILNIK: néonske
DAJALNIK: néonski
TOŽILNIK: néonsko
MESTNIK: pri néonski
ORODNIK: z néonsko

dvojina

IMENOVALNIK: néonski
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskima
TOŽILNIK: néonski
MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskima

množina

IMENOVALNIK: néonske
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskim
TOŽILNIK: néonske
MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: néonsko
RODILNIK: néonskega
DAJALNIK: néonskemu
TOŽILNIK: néonsko
MESTNIK: pri néonskem
ORODNIK: z néonskim

dvojina

IMENOVALNIK: néonski
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskima
TOŽILNIK: néonski
MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskima

množina

IMENOVALNIK: néonska
RODILNIK: néonskih
DAJALNIK: néonskim
TOŽILNIK: néonska
MESTNIK: pri néonskih
ORODNIK: z néonskimi

TONEMSKO

[n̄ɔnski]

IPA: [n̄è:ónski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nêonski
 RODILNIK: nêonskega
 DAJALNIK: nêonskemu
 TOŽILNIK: nêonski
 živo nêonskega
 MESTNIK: pri nêonskem
 ORODNIK: z nêonskim

dvojina

IMENOVALNIK: nêonska
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskima
 TOŽILNIK: nêonska
 MESTNIK: pri nêonskih
 ORODNIK: z nêonskima

množina

IMENOVALNIK: nêonski
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskim
 TOŽILNIK: nêonske
 MESTNIK: pri nêonskih
 ORODNIK: z nêonskimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: nêonska
 RODILNIK: nêonske
 DAJALNIK: nêonski
 TOŽILNIK: nêonsko
 MESTNIK: pri nêonski
 ORODNIK: z nêonsko

dvojina

IMENOVALNIK: nêonski
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskima
 TOŽILNIK: nêonski
 MESTNIK: pri nêonskih
 ORODNIK: z nêonskima

množina

IMENOVALNIK: nêonske
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskim
 TOŽILNIK: nêonske
 MESTNIK: pri nêonskih
 ORODNIK: z nêonskimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: nêonsko
 RODILNIK: nêonskega
 DAJALNIK: nêonskemu
 TOŽILNIK: nêonsko
 MESTNIK: pri nêonskem
 ORODNIK: z nêonskim

dvojina

IMENOVALNIK: nêonski
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskima
 TOŽILNIK: nêonski
 MESTNIK: pri nêonskih

ORODNIK: z nêonskima

množina

IMENOVALNIK: nêonska
 RODILNIK: nêonskih
 DAJALNIK: nêonskim
 TOŽILNIK: nêonska
 MESTNIK: pri nêonskih
 ORODNIK: z nêonskimi

IZVOR

↑ neon

nêživílo nêživíla samostalnik srednjega spola

[nêživílo]

POMEN

navadno v množini izdelek, ki se ne uporablja za prehrano ljudi

► **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku** trgovina z neživili

- V pritličju objekta oddaja poslovne prostore. Eden je namenjen trgovini z *nêživili*, drugi pa gostinski dejavnosti.

...

- Prihodek od prodaje živil je bil nižji za 6,3 odstotka, prihodek od prodaje *nêživil* pa se je zvišal za 0,8 odstotka.
- Nov supermarket bo kupcem ponujal bogat prodajni program živil in *nêživil*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nêživílo]

IPA: ['nɛʒi'vi:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: nêživílo
 RODILNIK: nêživíla
 DAJALNIK: nêživílu
 TOŽILNIK: nêživílo
 MESTNIK: pri nêživílu
 ORODNIK: z nêživíloom

dvojina

IMENOVALNIK: nêživíli
 RODILNIK: nêživíl
 DAJALNIK: nêživílo
 TOŽILNIK: nêživíli
 MESTNIK: pri nêživílih
 ORODNIK: z nêživílo
 MA

množina

IMENOVALNIK: nêživíla
 RODILNIK: nêživíl
 DAJALNIK: nêživíloom
 TOŽILNIK: nêživíla
 MESTNIK: pri nêživílih
 ORODNIK: z nêživíli

TONEMSKO

[nêživílo]

IPA: [nɛʒivɪ:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: nêživílo
RODILNIK: nêživíla
DAJALNIK: nêživílu
TOŽILNIK: nêživílo
MESTNIK: pri nêživílu
ORODNIK: z nêživíloom

dvojina

IMENOVALNIK: nêživíli in nêživíli
RODILNIK: nêživíl
DAJALNIK: nêživílo^{ma} in nêživílo^{ma}
TOŽILNIK: nêživíli in nêživíli
MESTNIK: pri nêživílih
ORODNIK: z nêživílo^{ma} in z nêživílo^{ma}

množina

IMENOVALNIK: nêživíla
RODILNIK: nêživíl
DAJALNIK: nêživíloom
TOŽILNIK: nêživíla
MESTNIK: pri nêživílih
ORODNIK: z nêživíli

IZVOR

↑ne + ↑živilo

Ni simbol

POMEN

simbol za kemijski element *nikelj*

▪ Zaradi odlične ponovljivosti in preproste standardizacije uporabljamo le čiste (elementarne) kovine, v glavnem platino (Pt), nikelj (*Ni*) in baker (Cu).

IZVOR

prevzeto iz nlat. *Ni*, simbola za element ↑nikelj

níkelj níklja samostalnik moškega spola

[níkəl]

POMEN

magnetna kovina srebrno bele barve, kemijski element [Ni]

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

cena níklja | proizvajalec níklja | proizvodnja níklja | vsebnost níklja | zlitina níklja

- Visoka cena *níklja* je bila posledica velikega povpraševanja po níklju in razmeroma majhne proizvodnje.
- Kovinski meteoriti so v glavnem sestavljeni iz zlitine *níklja* in železa.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n odstotkov, ton níklja

- Kovanca bosta izdelana iz zlitine, ki vsebuje 75 odstotkov bakra in 25 odstotkov *níklja*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati níkelj

- Oblačil z zadrgo ne nosimo na golo kožo, ker vsebujejo *nikelj*.

▶ priredna zveza

nikelj in baker, níkelj in cink, níkelj in kobalt, níkelj in krom, níkelj in železo

- Izkazalo se je, da prah vsebuje tudi magnezij, aluminij, kobalt in *nikelj*.
- V nobenem od preizkušenih izdelkov niso našli *níklja* in kroma, ki sta med glavnimi povzročitelji alergičnih reakcij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[níkəl]

IPA: [ˈni:kəl]

ednina

IMENOVALNIK: níkelj
RODILNIK: níklja
DAJALNIK: níklju
TOŽILNIK: níkelj
MESTNIK: pri níklju
ORODNIK: z níkljem

dvojina

IMENOVALNIK: níklja
RODILNIK: níkljev
DAJALNIK: níkljema
TOŽILNIK: níklja
MESTNIK: pri níkljih
ORODNIK: z níkljema

množina

IMENOVALNIK: níklji
RODILNIK: níkljev
DAJALNIK: níkljem
TOŽILNIK: níklje
MESTNIK: pri níkljih
ORODNIK: z níklji

TONEMSKO

[níkəl]

IPA: [ni:kəl]

ednina

IMENOVALNIK: níkelj
RODILNIK: níklja
DAJALNIK: níklju
TOŽILNIK: níkelj
MESTNIK: pri níklju
ORODNIK: z níkljem

dvojina

IMENOVALNIK: níklja
RODILNIK: níkljev tudi níkljev
DAJALNIK: níkljema
TOŽILNIK: níklja
MESTNIK: pri níkljih tudi pri níkljih
ORODNIK: z níkljema

množina

IMENOVALNIK: níklji

RODILNIK: níkljev tudi nîkljev
DAJALNIK: níkljem
TOŽILNIK: níklje
MESTNIK: pri níkljih tudi pri nîkljih
ORODNIK: z níklji tudi z nîklji

IZVOR

prevzeto prek nem. *Nickel* iz šved. *nickel*, skrajšano iz *kopparnickel* 'medni nikelj' iz *koppar* 'baker' + *nickel* 'parkelj; Miklavžev spremljevalec, ki predstavlja hudiča' iz svetniškega imena *Nicolaus* 'Miklavž'

nína nána medmet

POMEN

1. navadno podvojeno ali s podvojeno eno sestavino uporablja se, ko želi govorec uspavati koga, zlasti otroka

- Vse je zate, dete milo, lepa Lana, *nina nana, nina nana*.
- *Nina nina nana*, Maja je zaspana.
- *Nina nana*, prišel je zaspanček, sedel na oči, biba sladko spi.

1.1. neformalno, ljubkavalno uporablja se, ko govorec vošči komu lahko noč

- Lep večer in *nina nana*.

2. kot glagol, neformalno, ljubkavalno spati

- Čas je za *nina nana!*
- Potem pa *nina nana* v toplo posteljo.

IZVOR

prevzeto iz it. *ninna, nanna* 'spančkanje, spanec', *ninna nanna* 'uspavanka', verjetno imitativnega izvora

njámi medmet

POMEN

1. izraža, da govorec okuša, vonja kajokusnega, si to predstavlja

- *Njami*, kosilo! Kako sem lačna!
- Zdravo in okusno: suho sadje, pomočeno v čokolado. *Njami njami*.
- Diši mi sveže pokošena trava, vonj rožic na našem vrtu pa tudi vonj sveže pečenega kruha, *njami*.

1.1. izraža, da se govorniku kaj zdi dobro, zanimivo

- Še eno plesno čtivo na slovenskih policah. *Njami*, sem dejala, a ko sem prelistala knjigo, se je pokazalo, da si bo zanjo treba vzeti čas.

2. izraža, da se kdo zdi govorniku telesno privlačen

- Ima božanski glas, greha vredno telo, pa njene obline, *njami*.
- Za resno zvezo takšen frajerček torej odpade in tu nastopi plan B: dečko je uporaben za priložnostni seks. *Njami!*

3. kot pridevnik, ekspresivno ki je okusen, slasten

- V nahrbtnikih so se skrivali takšni in drugačni »*njami*« sendviči in po obilni malici smo pot nadaljevali proti koči.
- Na sliki je vse videti hiper užitno in *njami*, ko pa začnem prebirati recept, me mine volja do kuhanja in začutim jezo.
- Naj vam zaupam nekaj svojih trikov, ki naredijo to jed še bolj *njami*.

4. kot pridevnik, ekspresivno ki je telesno privlačen

- Res je *njami* tip – razgledan, zna se pogovarjati, ima atletsko postavo.
- Na vrtni zabavi me je ves čas obletaval nek samovšečen tipček, ki je bil na pogled sicer precej *njami*, ampak je za moj okus izžareval kar malo preveč samozavesti.

IZVOR

↑njam, verjetno pod vplivom angl. *yummy*

noktúrno noktúrna samostalnik moškega spola

[noktúrno]

POMEN

iz glasbene umetnosti enostavčna instrumentalna skladba liričnega, otožnega značaja, zlasti za klavir

► prid. beseda + **sam. beseda**

Chopinov noktúrno

- Vsak izmed Chopinovih *nokturnov* ima različno čustveno plat.

...

- Zbirka sedmih *nokturnov* velja za eno njegovih najboljših klavirskih del.

- Z *nokturni*, baladami, mazurkami, polonezami, preludiji, etudami, valčki in scherzi je pri poslušalci vzbujal raznovrstne poetske predstave.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[noktúrno]

IPA: [nɔk'tu:rnɔ]

ednina

IMENOVANIK: noktúrno

RODILNIK: noktúrna

DAJALNIK: noktúrnu

TOŽILNIK: noktúrno

MESTNIK: pri noktúrnu

ORODNIK: z noktúrn~~om~~

dvojina

IMENOVANIK: noktúrna

RODILNIK: noktúrn~~ov~~

DAJALNIK: noktúrn~~oma~~

TOŽILNIK: noktúrna

MESTNIK: pri noktúrn~~ih~~

ORODNIK: z noktúrn~~oma~~

množina

IMENOVANIK: noktúrni

RODILNIK: noktúrn~~ov~~

DAJALNIK: noktúrnom
TOŽILNIK: noktúrne
MESTNIK: pri noktúrni**h**
ORODNIK: z noktúrni

TONEMSKO

[noktúrno]

IPA: [noktú:rnò]

ednina

IMENOVALNIK: noktúrno
RODILNIK: noktúrna
DAJALNIK: noktúrnu
TOŽILNIK: noktúrno
MESTNIK: pri noktúrnu
ORODNIK: z noktúrnom

dvojina

IMENOVALNIK: noktúrna
RODILNIK: noktúrno**v**
DAJALNIK: noktúrnom**a**
TOŽILNIK: noktúrna
MESTNIK: pri noktúrni**h**
ORODNIK: z noktúrnom**a**

množina

IMENOVALNIK: noktúrni
RODILNIK: noktúrno**v**
DAJALNIK: noktúrnom
TOŽILNIK: noktúrne
MESTNIK: pri noktúrni**h**
ORODNIK: z noktúrni

IZVOR

prevzeto prek frc. *nocturne* in po zgledu it. *notturmo*
iz lat. *nocturnus* 'nočni'

nonšalánca nonšalánce samostalnik ženskega spola

[nonšalánca]

POMEN

1. vedênje, ravnanje ali govorjenje človeka, ki zaradi podcenjevalnega odnosa ne kaže zanimanja, zavzetosti za kaj; SIN.: nonšalantnost

▪ S svojo arogantno *nonšalanco* je jasno dajal vedeti, kdo ima oblast.

▪ Malomarnost novinarskih hiš je morda razumljiva, *nonšalanca* sodnega sistema pa se zdi skoraj neverjetna.

▪ Vsak dan srečujemo primere izredne *nonšalance* birokracije, ki ima občutek, da ni treba nikomur odgovarjati za svoje delo.

2. lastnost, značilnost človeka, da duševno ni napet, v ravnanju, vedênju nima zadržkov; SIN.: nonšalantnost

▪ Za uvodno točko so gostje z nekaj samozavestne *nonšalance* zaigrali glasbo svojega rojaka.

2.1. lastnost, značilnost česa, da kaže, izraža odsotnost duševne napetosti, zadržkov v ravnanju, vedênju; SIN.: nonšalantnost

- Njegov stil oblačenja je hotena *nonšalanca*: v osemdesetih je suknjič in kravato povezoval s kavbojkami, dandanes brezhibno obleko začini z namerno odvihanim ovratnikom dežnega plašča.
- Suita je splet sedmih srednjeveških miniaturnih, prežetih s provansalsko mehko in *nonšalanca*, ki povsem odražajo duh skladateljevega časa.
- Od neznanke sproščeni in *nonšalanci* pogovora se mi je kar zavrtilo v glavi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nonšalánca]

IPA: [nonʃa'la:ntsà]

ednina

IMENOVALNIK: nonšalánca
RODILNIK: nonšalánce
DAJALNIK: nonšalán**ci**
TOŽILNIK: nonšalán**co**
MESTNIK: pri nonšalán**ci**
ORODNIK: z nonšalán**co**

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalán**ci**
RODILNIK: nonšalán**ce**
DAJALNIK: nonšalán**ca**
TOŽILNIK: nonšalán**ci**
MESTNIK: pri nonšalán**ca**
ORODNIK: z nonšalán**ca**

množina

IMENOVALNIK: nonšalán**ce**
RODILNIK: nonšalán**ce**
DAJALNIK: nonšalán**cam**
TOŽILNIK: nonšalán**ce**
MESTNIK: pri nonšalán**ca**
ORODNIK: z nonšalán**cam**

TONEMSKO

[nonšalánca]

IPA: [nonʃalá:ntsà]

ednina

IMENOVALNIK: nonšalánca
RODILNIK: nonšalánce
DAJALNIK: nonšalán**ci**
TOŽILNIK: nonšalán**co**
MESTNIK: pri nonšalán**ci**
ORODNIK: z nonšalán**co**

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalán**ci**
RODILNIK: nonšalán**ce**
DAJALNIK: nonšalán**ca**
TOŽILNIK: nonšalán**ci**
MESTNIK: pri nonšalán**ca**
ORODNIK: z nonšalán**ca**

množina

IMENOVALNIK: nonšalán**ce**
RODILNIK: nonšalán**ce**
DAJALNIK: nonšalán**cam**
TOŽILNIK: nonšalán**ce**
MESTNIK: pri nonšalán**ca**

ORODNIK: z nonšalâncami

IZVOR

prevzeto iz frc. *nonchalance*, glej ↑nonšalanten

nonšalânten nonšalântna nonšalântno pridevnik

[nonšalântən]

POMEN

1. ki zaradi podcenjevalnega odnosa ne kaže zanimanja, zavzetosti za kaj

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Vloga *nonšalantnega* cinika mu je pisana na kožo in je pravi vezni člen med prepričljivo odigranimi malomeščani in nesrečnimi prišleki.
- Deklica je policistom opisala vozilo *nonšalantnega* divjaka kot enoprostorec sivomodre barve.
- Če ste večino svojih odgovorov našli pod oznako A, pomeni, da sodite med *nonšalantne* zamudnike, ki vedno lovijo zadnje trenutke.

...

▪ Je ravno dovolj oportunističen, nemoralen in *nonšalanten*, da začuti, da bi se tu dalo zaslužiti.

1.1. ki kaže, izraža odsotnost zanimanja, zavzetosti za kaj

► **prid. beseda** + sam. beseda

nonšalanten odnos | nonšalanten zamah | nonšalantna gesta, poteza | nonšalantno obnašanje

- Z eno samo *nonšalantno* potezo je izničil desetletne napore celega sveta.
- Pri nekaterih profesorjih je opaziti nekakšen *nonšalanten* odnos do dijakov.

2. ki duševno ni napet, v ravnanju, vedênju nima zadržkov

▪ Za elegantnega, gizdalinskega, *nonšalantnega*, zvezdniškega detektiva losangeleške policije je vsaka, še tako minorna aretacija filmski prizor, nekaj, kar je treba zrežirati.

▪ Bodite malce bolj *nonšalantni* in si zapomnite, da se v življenju nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha.

2.1. ki kaže, izraža odsotnost duševne napetosti, zadržkov v ravnanju, vedênju

► **prid. beseda** + sam. beseda

nonšalanten zamah | nonšalantno obnašanje

- Bosonoga umetnica je z *nonšalantno* držo ob spremljavi sintesajzerja maloštevilno publiko popeljala v nostalgični svet ljubezenskih šansonov.
- Telovnik je treba znati nositi, saj k njemu sodi dostojanstveno, le rahlo nakazano *nonšalantno* obnašanje.
- Sive lase povezujemo z izkušnostjo in modrostjo, pri nekaterih, ki jih znajo nositi z

nonšalantno eleganco, pa tudi z osebno privlačnostjo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nonšalântən]

IPA: [nɔnʃa'la:ntən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVANIK: nonšalânten
določno nonšalântni

RODILNIK: nonšalântnega

DAJALNIK: nonšalântnemu

TOŽILNIK: nonšalânten

določno nonšalântni

živo nonšalântnega

MESTNIK: pri nonšalântnem

ORODNIK: z nonšalântnim

dvojina

IMENOVANIK: nonšalântna

RODILNIK: nonšalântnih

DAJALNIK: nonšalântnima

TOŽILNIK: nonšalântna

MESTNIK: pri nonšalântnih

ORODNIK: z nonšalântnima

množina

IMENOVANIK: nonšalântni

RODILNIK: nonšalântnih

DAJALNIK: nonšalântnim

TOŽILNIK: nonšalântne

MESTNIK: pri nonšalântnih

ORODNIK: z nonšalântnimi

ženski spol

ednina

IMENOVANIK: nonšalântna

RODILNIK: nonšalântne

DAJALNIK: nonšalântni

TOŽILNIK: nonšalântno

MESTNIK: pri nonšalântni

ORODNIK: z nonšalântno

dvojina

IMENOVANIK: nonšalântni

RODILNIK: nonšalântnih

DAJALNIK: nonšalântnima

TOŽILNIK: nonšalântni

MESTNIK: pri nonšalântnih

ORODNIK: z nonšalântnima

množina

IMENOVANIK: nonšalântne

RODILNIK: nonšalântnih

DAJALNIK: nonšalântnim

TOŽILNIK: nonšalântne

MESTNIK: pri nonšalântnih

ORODNIK: z nonšalântnimi

srednji spol

ednina

IMENOVANIK: nonšalântno

RODILNIK: nonšalántnega
DAJALNIK: nonšalántnemu
TOŽILNIK: nonšalántno
MESTNIK: pri nonšalántnem
ORODNIK: z nonšalántnim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalántni
RODILNIK: nonšalántnih
DAJALNIK: nonšalántnima
TOŽILNIK: nonšalántni
MESTNIK: pri nonšalántnih
ORODNIK: z nonšalántnima

množina

IMENOVALNIK: nonšalántna
RODILNIK: nonšalántnih
DAJALNIK: nonšalántnim
TOŽILNIK: nonšalántna
MESTNIK: pri nonšalántnih
ORODNIK: z nonšalántnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bôlj nonšalánten

ženski spol

EDNINA: bôlj nonšalántna

srednji spol

EDNINA: bôlj nonšalántno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalántnejši
RODILNIK: nonšalántnejšega
DAJALNIK: nonšalántnejšemu
TOŽILNIK: nonšalántnejši
živo nonšalántnejšega
MESTNIK: pri nonšalántnejšem
ORODNIK: z nonšalántnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalántnejša
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšima
TOŽILNIK: nonšalántnejša
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšima

množina

IMENOVALNIK: nonšalántnejši
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšim
TOŽILNIK: nonšalántnejše
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalántnejša
RODILNIK: nonšalántnejše
DAJALNIK: nonšalántnejši
TOŽILNIK: nonšalántnejšo
MESTNIK: pri nonšalántnejši
ORODNIK: z nonšalántnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalántnejši
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšima
TOŽILNIK: nonšalántnejši
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšima

množina

IMENOVALNIK: nonšalántnejše
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšim
TOŽILNIK: nonšalántnejše
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalántnejše
RODILNIK: nonšalántnejšega
DAJALNIK: nonšalántnejšemu
TOŽILNIK: nonšalántnejše
MESTNIK: pri nonšalántnejšem
ORODNIK: z nonšalántnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalántnejši
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšima
TOŽILNIK: nonšalántnejši
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšima

množina

IMENOVALNIK: nonšalántnejša
RODILNIK: nonšalántnejših
DAJALNIK: nonšalántnejšim
TOŽILNIK: nonšalántnejša
MESTNIK: pri nonšalántnejših
ORODNIK: z nonšalántnejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nonšalánten

ženski spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nonšalántna

srednji spol

EDNINA: nájbolj in nájbolj nonšalántno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejši in
najnonšalántnejši

RODILNIK: najnonšalántnejšega in
najnonšalántnejšega

DAJALNIK: najnonšalántnejšemu in
najnonšalántnejšemu

TOŽILNIK: najnonšalántnejši in
najnonšalántnejši

živo najnonšalántnejšega in
najnonšalántnejšega

MESTNIK: pri najnonšalántnejšem in pri
najnonšalántnejšem

ORODNIK: z najnonšalántnejš**im** in z najnonšalántnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**a** in najnonšalántnejš**a**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**ima** in najnonšalántnejš**ima**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**a** in najnonšalántnejš**a**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**ima** in z najnonšalántnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**im** in najnonšalántnejš**im**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**imi** in z najnonšalántnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**a** in najnonšalántnejš**a**

RODILNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**o** in najnonšalántnejš**o**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**i** in pri najnonšalántnejš**i**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**o** in z najnonšalántnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**ima** in najnonšalántnejš**ima**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**ima** in z najnonšalántnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**im** in najnonšalántnejš**im**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**imi** in z najnonšalántnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ega** in najnonšalántnejš**ega**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**emu** in najnonšalántnejš**emu**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**e** in najnonšalántnejš**e**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**em** in pri najnonšalántnejš**em**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**im** in z najnonšalántnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**ima** in najnonšalántnejš**ima**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**i** in najnonšalántnejš**i**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**ima** in z najnonšalántnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najnonšalántnejš**a** in najnonšalántnejš**a**

RODILNIK: najnonšalántnejš**ih** in najnonšalántnejš**ih**

DAJALNIK: najnonšalántnejš**im** in najnonšalántnejš**im**

TOŽILNIK: najnonšalántnejš**a** in najnonšalántnejš**a**

MESTNIK: pri najnonšalántnejš**ih** in pri najnonšalántnejš**ih**

ORODNIK: z najnonšalántnejš**imi** in z najnonšalántnejš**imi**

TONEMSKO

[nonšalántən]

IPA: [nɔ̃ʃalá:ntən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalánten
določno nonšalántni

RODILNIK: nonšalântnega
DAJALNIK: nonšalântnemu
TOŽILNIK: nonšalântnen
določno nonšalântni
živo nonšalântnega
MESTNIK: pri nonšalântnem
ORODNIK: z nonšalântnim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântna
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnima
TOŽILNIK: nonšalântna
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnima

množina

IMENOVALNIK: nonšalântni
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnim
TOŽILNIK: nonšalântne
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalântna
RODILNIK: nonšalântne
DAJALNIK: nonšalântni
TOŽILNIK: nonšalântno
MESTNIK: pri nonšalântni
ORODNIK: z nonšalântno

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântni
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnima
TOŽILNIK: nonšalântni
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnima

množina

IMENOVALNIK: nonšalântne
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnim
TOŽILNIK: nonšalântne
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalântno
RODILNIK: nonšalântnega
DAJALNIK: nonšalântnemu
TOŽILNIK: nonšalântno
MESTNIK: pri nonšalântnem
ORODNIK: z nonšalântnim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântni
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnima
TOŽILNIK: nonšalântni
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnima

množina

IMENOVALNIK: nonšalântna
RODILNIK: nonšalântnih
DAJALNIK: nonšalântnim
TOŽILNIK: nonšalântna
MESTNIK: pri nonšalântnih
ORODNIK: z nonšalântnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj nonšalântnen

ženski spol

EDNINA: bõlj nonšalântna

srednji spol

EDNINA: bõlj nonšalântno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalântnejši

RODILNIK: nonšalântnejšega

DAJALNIK: nonšalântnejšemu

TOŽILNIK: nonšalântnejši

živo nonšalântnejšega

MESTNIK: pri nonšalântnejšem

ORODNIK: z nonšalântnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântnejša

RODILNIK: nonšalântnejših

DAJALNIK: nonšalântnejšima

TOŽILNIK: nonšalântnejša

MESTNIK: pri nonšalântnejših

ORODNIK: z nonšalântnejšima

množina

IMENOVALNIK: nonšalântnejši

RODILNIK: nonšalântnejših

DAJALNIK: nonšalântnejšim

TOŽILNIK: nonšalântnejše

MESTNIK: pri nonšalântnejših

ORODNIK: z nonšalântnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalântnejša

RODILNIK: nonšalântnejše

DAJALNIK: nonšalântnejši

TOŽILNIK: nonšalântnejšo

MESTNIK: pri nonšalântnejši

ORODNIK: z nonšalântnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântnejši

RODILNIK: nonšalântnejših

DAJALNIK: nonšalântnejšima

TOŽILNIK: nonšalântnejši

MESTNIK: pri nonšalântnejših

ORODNIK: z nonšalântnejšima

množina

IMENOVALNIK: nonšalântnejše

RODILNIK: nonšalântnejših

DAJALNIK: nonšalântnejšim

TOŽILNIK: nonšalântnejše

MESTNIK: pri nonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nonšalântnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nonšalântnejš**e**

RODILNIK: nonšalântnejš**ega**

DAJALNIK: nonšalântnejš**emu**

TOŽILNIK: nonšalântnejš**e**

MESTNIK: pri nonšalântnejš**em**

ORODNIK: z nonšalântnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nonšalântnejš**i**

RODILNIK: nonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nonšalântnejš**ima**

TOŽILNIK: nonšalântnejš**i**

MESTNIK: pri nonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nonšalântnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nonšalântnejš**a**

RODILNIK: nonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nonšalântnejš**im**

TOŽILNIK: nonšalântnejš**a**

MESTNIK: pri nonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nonšalântnejš**imi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nonšalânt**en**

ženski spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nonšalânt**na**

srednji spol

EDNINA: nâjbolj in nâjbolj nonšalânt**no**

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**ega** in

nâjnonšalântnejš**ega**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**emu** in

nâjnonšalântnejš**emu**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

živo nâjnonšalântnejš**ega** in

nâjnonšalântnejš**ega**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**em** in pri

nâjnonšalântnejš**em**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**im** in z

nâjnonšalântnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**a** in

nâjnonšalântnejš**a**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**ih** in

nâjnonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**ima** in

nâjnonšalântnejš**ima**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**a** in

nâjnonšalântnejš**a**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**ih** in pri

nâjnonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**ima** in z

nâjnonšalântnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**ih** in

nâjnonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**im** in

nâjnonšalântnejš**im**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**e** in

nâjnonšalântnejš**e**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**ih** in pri

nâjnonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**imi** in z

nâjnonšalântnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**a** in

nâjnonšalântnejš**a**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**e** in

nâjnonšalântnejš**e**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**o** in

nâjnonšalântnejš**o**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**i** in pri

nâjnonšalântnejš**i**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**o** in z

nâjnonšalântnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**ih** in

nâjnonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**ima** in

nâjnonšalântnejš**ima**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**i** in

nâjnonšalântnejš**i**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**ih** in pri

nâjnonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**ima** in z

nâjnonšalântnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nâjnonšalântnejš**e** in

nâjnonšalântnejš**e**

RODILNIK: nâjnonšalântnejš**ih** in

nâjnonšalântnejš**ih**

DAJALNIK: nâjnonšalântnejš**im** in

nâjnonšalântnejš**im**

TOŽILNIK: nâjnonšalântnejš**e** in

nâjnonšalântnejš**e**

MESTNIK: pri nâjnonšalântnejš**ih** in pri

nâjnonšalântnejš**ih**

ORODNIK: z nâjnonšalântnejš**imi** in z

nâjnonšalântnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjnnonšalãntnejše in nãjnnonšalãntnejše
RODILNIK: nãjnnonšalãntnejšega in nãjnnonšalãntnejšega
DAJALNIK: nãjnnonšalãntnejšemu in nãjnnonšalãntnejšemu
TOŽILNIK: nãjnnonšalãntnejše in nãjnnonšalãntnejše
MESTNIK: pri nãjnnonšalãntnejšem in pri nãjnnonšalãntnejšem
ORODNIK: z nãjnnonšalãntnejšim in z nãjnnonšalãntnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjnnonšalãntnejši in nãjnnonšalãntnejši
RODILNIK: nãjnnonšalãntnejših in nãjnnonšalãntnejših
DAJALNIK: nãjnnonšalãntnejšima in nãjnnonšalãntnejšima
TOŽILNIK: nãjnnonšalãntnejši in nãjnnonšalãntnejši
MESTNIK: pri nãjnnonšalãntnejših in pri nãjnnonšalãntnejših
ORODNIK: z nãjnnonšalãntnejšima in z nãjnnonšalãntnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjnnonšalãntnejša in nãjnnonšalãntnejša
RODILNIK: nãjnnonšalãntnejših in nãjnnonšalãntnejših
DAJALNIK: nãjnnonšalãntnejšim in nãjnnonšalãntnejšim
TOŽILNIK: nãjnnonšalãntnejša in nãjnnonšalãntnejša
MESTNIK: pri nãjnnonšalãntnejših in pri nãjnnonšalãntnejših
ORODNIK: z nãjnnonšalãntnejšimi in z nãjnnonšalãntnejšimi

IZVOR

prevzeto (prek nem. *nonchalant*) iz frc. *nonchalant*, iz stfrc. *nonchaloir* 'ne skrbeti, biti brezbrizen', iz *non* 'ne' + *chaloir* 'biti skrben, zaskrbljen' < lat. *calēre* 'biti vroč, topel'

nonšalãntno

prislov

[nonšalãntno]

POMEN

1. takó, da se zaradi podcenjevalnega odnosa ne kaže zanimanja, zavzetosti za kaj

► **prisl.** + glag.

nonšalantno izjaviti, odvrniti, reči | nonšalantno se odpeljati | nonšalantno zavrniati KAJ

- Nekaj nacionalnih nagrad je *nonšalantno* zavrnil.
- Minister je *nonšalantno* izjavil, da ni nobene nevarnosti.

▪ Na eksplicitno vprašanje, kdaj bo pogodba podpisana, je *nonšalantno* odvrnila, da se bo to zgodilo »v teh dneh«.

1.1. takó, da se kaže, izraža odsotnost zanimanja, zavzetosti za kaj

▪ Ker sem si ga zapomnil po *nonšalantno* nasilni drži, je bilo treba pogledati, kaj je izumil v svojem koreografskem prvencu.

▪ Nismo narod, ki si lahko privoščiti tako *nonšalantno* komercialen odnos do temeljne podstati svoje narodne biti.

2. takó, da duševno ni napet, v ravnanju, vedēnju nima zadržkov

► **prisl.** + glag.

nonšalantno se sprehajati

▪ Pred knjigarno se je celo minulo soboto *nonšalantno* sprehajalo za poln avtobus turistov.

▪ Sprehajala se je med stojnicami in vmes *nonšalantno* puhala cigaretni dim.

▪ K mizi potegne stol, *nonšalantno* sede in z užitkom izprazni svoj kozarec vina.

2.1. takó, da se kaže, izraža odsotnost duševne napetosti, zadržkov v ravnanju, vedēnju

▪ Po nagrado pride v črni obleki, pod njo visok telovnik, pod njim pa *nonšalantno* razpeta snežno bela srajca.

▪ Ista torbica lahko deluje nadvse elegantno ali popolnoma *nonšalantno* – vse je odvisno od tega, kako jo nosite.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nonšalãntno]

IPA: [nɔ̃ʃa'la:ntno]

OSNOVNIK: nonšalãntno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj nonšalãntno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nonšalãntneje in nonšalãntnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj nonšalãntno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjnnonšalãntneje in nãjnnonšalãntneje in nãjnnonšalãntnejše in nãjnnonšalãntnejše

TONEMSKO

[nonšalãntno]

IPA: [nɔ̃ʃa'la:ntnò]

OSNOVNIK: nonšalãntno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj nonšalãntno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nonšalãntneje in nonšalãntnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj nonšalãntno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nãjnnonšalãntneje in nãjnnonšalãntneje in nãjnnonšalãntnejše in nãjnnonšalãntnejše

IZVOR
↑nonšalanten

nonšalántnost nonšalántnosti samostalnik ženskega spola

[nonšalántnost]

POMEN

1. vedênje, ravnanje ali govorjenje človeka, ki zaradi podcenjevalnega odnosa ne kaže zanimanja, zavzetosti za kaj; SIN.: nonšalanca

▪ Trener je imel gotovo temeljit pogovor z vsemi igralci, saj je znan po tem, da ne dopušča

nonšalantnosti.

▪ Despotistična oblast se ne kaže le v obvladovanju medijev, ampak tudi v *nonšalantnosti* do prezrtih, obrobnih ljudi.

1.1. lastnost, značilnost česa, da kaže, izraža odsotnost zanimanja, zavzetosti za kaj

▪ Vehemenca in *nonšalantnost* v preteklih letih sta izrinili strateške razvojne aktivnosti.

2. lastnost, značilnost človeka, da duševno ni napet, v ravnanju, vedênju nima zadržkov; SIN.: nonšalanca

▪ Pri njem sta mi najbolj všeč njegova *nonšalantnost* in sproščenost.

▪ Treba je omeniti še tisto, kar sploh ni samoumevno; namreč lahkoto, *nonšalantnost* in brezskrbnost, s katerimi izpisuje dialoge.

2.1. lastnost, značilnost česa, da kaže, izraža odsotnost duševne napetosti, zadržkov v ravnanju, vedênju; SIN.: nonšalanca

▪ Besedilo je odlično, saj zmore z neverjetno mešanico navidezne *nonšalantnosti* in humorja izreči bistvo aktualnega sveta.

▪ Na zatemnjeni modni pisti, na kateri je bilo čutiti glamur, drznost, *nonšalantnost* in prefinjen občutek za estetiko, se je predstavilo štirinajst modnih oblikovalcev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[nonšalántnost]

IPA: [nɔnʃaˈla:ntnɔst]

ednina

IMENOVANIK: nonšalántnost

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnosti

TOŽILNIK: nonšalántnost

MESTNIK: pri nonšalántnosti

ORODNIK: z nonšalántnostjo

dvojina

IMENOVANIK: nonšalántnosti

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnostma tudi nonšalántnostima

TOŽILNIK: nonšalántnosti

MESTNIK: pri nonšalántnostih

ORODNIK: z nonšalántnostma tudi z nonšalántnostima

množina

IMENOVANIK: nonšalántnosti

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnostim

TOŽILNIK: nonšalántnosti

MESTNIK: pri nonšalántnostih

ORODNIK: z nonšalántnostmi

TONEMSKO

[nonšalántnost]

IPA: [nɔnʃalá:ntnɔst]

ednina

IMENOVANIK: nonšalántnost

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnosti

TOŽILNIK: nonšalántnost

MESTNIK: pri nonšalántnosti

ORODNIK: z nonšalántnostjo

dvojina

IMENOVANIK: nonšalántnosti

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnostma tudi nonšalántnostima

TOŽILNIK: nonšalántnosti

MESTNIK: pri nonšalántnostih

ORODNIK: z nonšalántnostma tudi z nonšalántnostima

množina

IMENOVANIK: nonšalántnosti

RODILNIK: nonšalántnosti

DAJALNIK: nonšalántnostim

TOŽILNIK: nonšalántnosti

MESTNIK: pri nonšalántnostih

ORODNIK: z nonšalántnostmi

IZVOR

↑nonšalanten

obramboslôvka obramboslôvke samostalnik ženskega

spola

[obramboslôvka]

POMEN

strokovnjakinja za obramboslovje

▪ Po izobrazbi je *obramboslovka* in je zaposlena na obrambnem ministrstvu.

▪ Je *obramboslovka*, ki proučuje tudi vojaško sindikalno delovanje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[obramboslôvka]

IPA: [ɔbrambɔˈslɔ:vka]

ednina

IMENOVANIK: obramboslôvka

RODILNIK: obramboslôvke

DAJALNIK: obramboslôvki

TOŽILNIK: obramboslôvko

MESTNIK: pri obramboslôvki

ORODNIK: z obramboslôvko

dvojina

IMENOVALNIK: obramboslôvki

RODILNIK: obramboslôvk

DAJALNIK: obramboslôvkama

TOŽILNIK: obramboslôvki

MESTNIK: pri obramboslôvkah

ORODNIK: z obramboslôvkama

množina

IMENOVALNIK: obramboslôvke

RODILNIK: obramboslôvk

DAJALNIK: obramboslôvkam

TOŽILNIK: obramboslôvke

MESTNIK: pri obramboslôvkah

ORODNIK: z obramboslôvkami

TONEMSKO

[obramboslôuka]

IPA: [ɔbramboslô:uka]

ednina

IMENOVALNIK: obramboslôvka

RODILNIK: obramboslôvke

DAJALNIK: obramboslôvki

TOŽILNIK: obramboslôvko

MESTNIK: pri obramboslôvki

ORODNIK: z obramboslôvko

dvojina

IMENOVALNIK: obramboslôvki

RODILNIK: obramboslôvk

DAJALNIK: obramboslôvkama

TOŽILNIK: obramboslôvki

MESTNIK: pri obramboslôvkah

ORODNIK: z obramboslôvkama

množina

IMENOVALNIK: obramboslôvke

RODILNIK: obramboslôvk

DAJALNIK: obramboslôvkam

TOŽILNIK: obramboslôvke

MESTNIK: pri obramboslôvkah

ORODNIK: z obramboslôvkami

IZVOR

↑obramboslovec

oglavje oglávja samostalnik srednjega spola

[ogláujɛ]

POMEN

1. del pokrivala, ki pokriva vrhnji del glave

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

nizko oglavje | okroglo oglavje

- Pokrit je bil z manjšim črnim klobukom z okroglim *oglavjem*.
- Po obliki ločimo avbe s ploščatim, krožnikastim *oglavjem* in avbe z okroglim grebenastim vrhom.

...

▪ Okoli *oglavja* je položen črn svilen trak z majhno ovalno kovinsko zaponko.

2. ekspresivno naglavni okras

▪ Kadar Izido upodabljajo v človeški podobi, nosi znak prestola ali pa *oglavje* iz kravjih rogov in sončeve krogle.

3. priprava iz vrvic ali jermenov, ki se da živali na glavo, da se jo lahko vodi; SIN.: oglavnica

▪ Med najdbami je tudi železna okrasna plošča, ki je nekdanj krasila jermenje konjskega *oglavja*.

▪ Ostareli kočijaž je tleskaje priganjal utrujenega rjavca z *oglavjem*, okrašenim s premočenimi, težkimi resami iz rdeče volne.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ogláujɛ]

IPA: [ɔ'gla:ujɛ]

ednina

IMENOVALNIK: oglávje

RODILNIK: oglávja

DAJALNIK: oglávju

TOŽILNIK: oglávje

MESTNIK: pri oglávju

ORODNIK: z oglávjem

dvojina

IMENOVALNIK: oglávji

RODILNIK: oglávij

DAJALNIK: oglávjema

TOŽILNIK: oglávji

MESTNIK: pri oglávjih

ORODNIK: z oglávjema

množina

IMENOVALNIK: oglávja

RODILNIK: oglávij

DAJALNIK: oglávjem

TOŽILNIK: oglávja

MESTNIK: pri oglávjih

ORODNIK: z oglávji

TONEMSKO

[ogláujɛ]

IPA: [ɔgla:ujɛ]

ednina

IMENOVALNIK: oglávje

RODILNIK: oglávja

DAJALNIK: oglávju

TOŽILNIK: oglávje

MESTNIK: pri oglávju

ORODNIK: z oglávjem

dvojina

IMENOVALNIK: oglávji

RODILNIK: oglávij

DAJALNIK: oglávjema

TOŽILNIK: oglávji

MESTNIK: pri oglávjih

ORODNIK: z oglávjema

množina

IMENOVALNIK: oglâvja
RODILNIK: oglâvij
DAJALNIK: oglâvjem
TOŽILNIK: oglâvja
MESTNIK: pri oglâvjih
ORODNIK: z oglâvji

IZVOR

iz *o(b) glavi*

oglavnica oglâvnice samostalnik ženskega spola

[oglaŋnica]

POMEN

1. prišit ali pripet del zgornjega oblačila za pokrivanje glave; *SIN.*: kapuca

- Zavit je bil v temen plašč, glavo in obraz je skrival pod *oglavnico*.
- Začel je padati droben, vztrajen dež in jezdec so se pokrili z *oglavnicami*.

1.1. tak del oblačila kot del potapljaške obleke

- Za poleti je idealna obleka iz štiri- do petmilimetrskega neoprena. Ponavadi je sestavljena iz suknjiča z *oglavnico* in hlač, poznamo pa tudi enodelne obleke.

2. priprava iz vrvic ali jermenov, ki se da živali na glavo, da se jo lahko vodi; *SIN.*: oglavje

- Nekateri strokovnjaki pri hudo nevodljivih psih priporočajo hkratno *oglavnico* in ovratnico ter seveda tudi dva povodca.
- *Oglavnica* mora konju pristajati tako, kot da je narejena posebej zanj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oglaŋnica]

IPA: [ɔgˈla:ŋnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: oglâvnica
RODILNIK: oglâvnice
DAJALNIK: oglâvnici
TOŽILNIK: oglâvnico
MESTNIK: pri oglâvnici
ORODNIK: z oglâvnico

dvojina

IMENOVALNIK: oglâvnici
RODILNIK: oglâvnic
DAJALNIK: oglâvnicama
TOŽILNIK: oglâvnici
MESTNIK: pri oglâvnicah
ORODNIK: z oglâvnicama

množina

IMENOVALNIK: oglâvnice
RODILNIK: oglâvnic
DAJALNIK: oglâvnicam

TOŽILNIK: oglâvnice
MESTNIK: pri oglâvnicah
ORODNIK: z oglâvnicami

TONEMSKO

[oglaŋnica]

IPA: [ɔgla:ŋnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: oglâvnica
RODILNIK: oglâvnice
DAJALNIK: oglâvnici
TOŽILNIK: oglâvnico
MESTNIK: pri oglâvnici
ORODNIK: z oglâvnico

dvojina

IMENOVALNIK: oglâvnici
RODILNIK: oglâvnic
DAJALNIK: oglâvnicama
TOŽILNIK: oglâvnici
MESTNIK: pri oglâvnicah
ORODNIK: z oglâvnicama

množina

IMENOVALNIK: oglâvnice
RODILNIK: oglâvnic
DAJALNIK: oglâvnicam
TOŽILNIK: oglâvnice
MESTNIK: pri oglâvnicah
ORODNIK: z oglâvnicami

IZVOR

iz *oglaven* 'naglaven' iz *o(b) glavi*

òh in **ôh** medmet

POMEN

1. izraža, da govorec občuti žalost, obžaluje kaj

- *Oh*, kako mi je hudo!
- Kaj sem storila, *oh*, kaj sem storila!
- Kar naprej se je panično opravičeval: »*Oh*, oprostite ... Joj, strašno mi je žal.«

2. izraža, da govorec občuti umirjeno veselje, radost, vznesenost

- *Oh*, kako bo krasna v belem oblačilu.
- *Oh*, koliko let sem čakal, koliko let!
- *Oh*, kako ljubim pogled čez tvoj pisan, žuboreč travnik!

3. izraža, da govorec čuti željo, hrepeni po čem

- »*Oh*, ko bi se to zgodilo tudi meni,« si je pogosto govorila.
- *Oh*, da bi mojega šefa srečala pamet!
- *Oh*, samo da bi bila že doma.

4. izraža, da se govorec nenadoma česa domisli, spozna kaj

- *Oh*, saj res, še ena stvar. Prosil bi te, da pogledaš v tisto poglavje v knjigi o nalezljivih boleznih.
- *Oh*, še na nekaj sem se spomnila.

▪ Toliko generacij se je izšlo z bistveno manj (obveznega) papirja. *Oh*, saj res, tudi založbe morajo od nečesa živeti.

5. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- *Oh*, kako sem utrujen.
- *Oh*, ne da se mi.
- Vaša mala razvada? *Oh*, zagotovo ta, da rad dobro jem.

5.1. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svoje pritrjevanje ali zanikovanje

- *Oh*, da. Da, seveda.
- *Oh*, seveda, to je popolnoma jasno.
- *Oh*, dajte no! Nič od tega ni res.

5.2. kot členek uporablja se pred ponovljenim izrazom, izrazom enakega pomena, ki ga govorec želi poudariti

- Ja, ljubezen, *oh* ljubezen. Vse nas zmeša.
- Na voljo je nov izbirnik emojijev, ki ima končno, *oh* končno, iskalno polje.
- Bali so se, da imajo profesorji na študente velik, *oh*, prevelik vpliv, ki ga utegnejo zlorabiti.

FRAZEOLOGIJA

biti oh in sploh | biti oh in ah | biti ah in oh

biti oh in sploh

biti oh in ah
biti ah in oh

biti najboljši, popoln

- Olimpijske igre *so bile oh in sploh*.
- Če *je* sporazum *oh in ah*, zakaj ne povedo prednosti oziroma kaj bomo s tem dobili.
- V paradižu se menda vedno cedita mleko in med, vse *je ah in oh*.

oh in sploh | oh in ah | ah in oh

oh in sploh

oh in ah
ah in oh
ah in sploh

1. najboljši, popoln

- Naše bralce, poslušalce in gledalce smo vzgojili tako, da si želijo senzacionalističnih, bombastičnih in *oh in sploh* novic.
- Ne povedo nam, kdo so kupci teh *ah in oh* parcel, na katerih bodo nekoč stale *ah in oh* vile z bazeni.
- Za bolezen elektronskih igrčk gre. Za to, kdo bo imel lepši in uporabnejši in *ah in sploh* telefon.

2. poudarja visoko stopnjo lastnosti

- Zadeva je zanimiva in *oh in sploh* super.
- Vodja gradbišča je razložil, kako je viadukt *oh in sploh* lep ter enkratno.

Oh in sploh!

izraža, da govorec rahlo negoduje, občuti nezadovoljstvo, navadno očitajoče ali s prizanesljivim omalovaževanjem; izraža, da je govorec navdušen nad kom ali čim

- Tam naj bi bilo zelo grozno, *oh in sploh*, vendar pa sem se odlično znašel.
- Največje želve so manj aktivne, večina se jih je zadrževala znotraj, ampak vseeno sem bila navdušena. *Oh in sploh!* Toliko želv na kupu!

Oh ja.

izraža, da je govorec sprijaznjen z danimi okoliščinami; uporablja se, ko govorec poudarja svoje pritrjevanje

- Nekaj časa me je gledala. Nato je narahlo zmajala z glavo. »*Oh ja*, sprašujem se, kaj se ti le plete po možganih,« je rekla.
- *Oh ja*, kaj vse je ta ženska oblekla!
- »Ste ga poznali?« »*Oh ja*, poznala sem ga. Bil je strašno fejest fant.«

Oh ne.

izraža, da je govorec neprijetno presenečen; izraža, da govorec obžaluje kaj ali občuti žalost, nezadovoljstvo, zaskrbljenost; uporablja se, ko govorec poudarja svoje zanikovanje

- Zadnja misel, ki ji je šinila skozi glavo, je bila: *oh ne*, zdaj pa še dolge kolone!
- Tisti, ki kupuje danes, ob dnevnih podražitvah za kakih pet odstotkov, si ne more kaj, da ne bi razmišljal takole: uf, gotovo bo še dražje. Ampak morda bo ceneje! *Oh ne*, saj bo dražje.

IZVOR

= hrv., srb. *òh*, rus. *óh*, češ. *och*, imitativna beseda, ki posnema navadno žalostno vzdihovanje, znana tudi v drugih jezikih, npr. nem. *och*, lat. *oh*, ↑o

ohô in ohò medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec presenečen, začuden

- Opazil je rožo z živo rdečimi cvetovi. »*Oho*,« je vzkliknil. »To bo nekaj za mojo zbirko!«
- *Oho*, se mi samo zdi ali pa si spet malo zrasla?
- »*Oho*,« se je začudil nad mojo velikodušnostjo, ki je očitno ni pričakoval.

1.1. izraža, da govorec presenečeno sklepa o čem, kaj spozna

- Na vratih je pozvonilo. »*Oho*, to bodo pa gotovo maskare!« sem vzkliknil.
- »Oče je doma,« sem brezbrizno dodala. »*Oho*, družinska večerja!« je dejal.
- »*Oho*, tole je pa resneje, kot sem mislil,« je zažvižgal.

1.2. uporablja se, ko govorec navadno nejevoljno opozarja na to, kar opazi, čemur se čudi

- Iz kuhinje se je zaslišal hčerkin glas: »*Oho*, jogurta tudi ni nobenega.«
- »*Oho*, kam pa vi trije?« se je začudil. »Tako majhni in že sami na cesti?«

IZVOR

tako kot nem. *oho* iz ↑o + ↑ho

ohohò in **ohohô** in **òhohô** medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec prijetno presenečen, vesel

- No, in zatem so prispeli, *ohoho*, pravi denarci.
- *Ohoho*, pogledj, kaj sem našel. Katera rožica je to?
- *Ohoho*, dobro si jih okrcala!

1.1. izraža, da je govorec razočaran

- *Ohoho*, saj je še huje, kot sem si mislil!

2. uporablja se, ko govorec želi ustaviti sogovorčevo dejanje

- Le počasi. *Ohoho!* Kaj sem videti kot vlomilec?
- *Ohoho!* Naj vas, preden boste začeli za svoje osebne probleme kriviti vse druge, opozorim, da ste že prekršili več zakonov o človekovih pravicah.

3. kot prislov, ekspresivno mnogo, veliko

- Od njenega nastanka je minilo *ohoho* let.
- Veliko zadev in vse zadeve, ki pridejo v javnost, so na mizi tožilca. Sodne obravnave pa trajajo *ohoho* časa.
- Zadnjič je v časopisu pisalo, da sta se voda in kanalščina zopet podražili za *ohoho* odstotkov.

4. kot prislov, ekspresivno zelo

- Cene so šle *ohoho* gor, najini prihodki *ohoho* dol.
- Zanimiva kombinacija: vrhunška postrežba, hrana krajevno značilna, kuhinja pa na *ohoho* visoki ravni.
- Konkretno: recimo, da imate veliko podjetje, ki mora opraviti slabo delo, recimo *ohoho* podražiti svoje storitve.

5. kot členek, ekspresivno seveda

- Sem bil že takrat v tem? *Ohoho!* V zadnjih letih sem res padel noter.

IZVOR

↑hoho

òj medmet

POMEN

1. neformalno uporablja se, ko govorec koga pokliče, pozove, ogovori

- *Oj*, družba, čas je za kratek počitek.
- *Oj*, ti ptička, *oj*, ti ptička, kdo je tebe peti učil?
- *Oj*, ljubica ti, zakaj imaš solzne oči?

1.1. neformalno uporablja se, ko govorec ob prihodu, na začetku telefonskega pogovora pozdravi znanca

- »*Oj*,« me je pozdravil. »*Oj*,« sem mu odgovorila.
- »*Oj*,« je brata pozdravila Irena.
- Poklicala sem jo: »*Oj*, Mateja! Kako si? Imaš kaj časa?«

2. izraža, da je govorec vznemirjen

- »*Oj*, kako je bilo to veselo,« ji stopijo solze v oči.
- *Oj*, če bi me videla moja vnukinja. Bi rekla, da sem nora.
- Krčimo deževni gozd. *Oj*, »svetovna pljuča!« ki podarjajo kisik.

3. zlasti v pesmih uporablja se za izražanje vznemirjenosti

- *Oj* Triglav, moj dom, kako si krasan!
- Živijo, *oj* živijo, *oj* živijo na svet!
- *Oj* le naprej, *oj* le naprej, dokler je še vetra kej.

4. kot členek uporablja se pred ponovljenim izrazom, izrazom enakega pomena, ki ga govorec želi posebej poudariti

- Ne sanjaj predrzno, glej življenje takšno, kakršno je, da te pozneje ne zalijejo grenke, *oj* grenke solze.
- A dan je črni moral priti, bridkosti dan, *oj* dan solzan.

IZVOR

verjetno iz ↑o

òjòj in **òjoj** in **òjòj**; tudi **òjêj** medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec vznemirjen, zaskrbljen, ima pomisleke, negoduje

- Služkinja je dvignila roke k ustom. »*Ojoj!* To je grozno! Vsi so zboleli.«
- »*Ojoj!*« je vzkliknila. »Kakšen pa si?«
- *Ojoj*, kako si se zredila! Saj sem te komaj prepoznala!

2. izraža, da govorec občuti žalost, obžaluje kaj

- *Ojoj*, škoda ker v prestopnem roku ni prišel noben napadalec.
- *Ojoj* ... oprostite, res mi je žal ... nisem te videla.
- »*Ojoj!* Oprostite, prosim,« se je opravičila moškemu, ki ga je odrinila.

2.1. izraža, da se govorec spominja česa neprijetnega, nezaželenega

- Potem sem se, *ojoj*, odpravila k zobozdravniku.
- *Ojoj*, če se samo spomnim, kaj vse smo morali prestat!

3. izraža, da se govorec nenadoma česa domisli, spozna kaj

- *Ojoj*, ključ sem pozabila.
- *Ojoj*, saj res! *Joj*, moram ga poklicati, da se zmeniva.
- *Ojoj*. Je mogoče, da sva že deset let poročena?

IZVOR

sovpadlo ↑o + ↑joj in ponovljeni medmet (*j*)o + jo + *j(o)*, ki posnema jokanje

olalà in **òlalá** in **ólalà** medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec prijetno presenečen

- *Olala*, kakšna limuzina!
- Punca je simpatična in izgleda kot kakšna najstnica, čeprav jih ima že ... *olala*, 28.
- *Olala*, tudi slavni znajo jokati – celo pred kamerami – in to niso zaigrane solze.

2. uporablja se, ko govorec namiguje na telesno, spolno privlačnost, na spolnost

- Če hodiš v kratkih hlačah in kažeš stegna, je to, *olala*, zelo izzivalno.
- *Olala*, tale tip je pa lepši od vseh slovenskih politikov skupaj.

3. kot prislov, ekspresivno mnogo, veliko

- Pustil jim je *olala* denarja, ampak delo je dobro opravljeno.
- Na slovenski obali nisem bil že *olala* let.

3.1. kot prislov, ekspresivno zelo

- Verjamem, da ima naš parlament *olala* veliko dela.
- Te fliknejo v penzijo, ko imaš še *olala* veliko energije in delovnih ambicij!

IZVOR

prevzeto (prek nem. *oh là là*) iz frc. *oh là là* iz medmeta *oh* za klicanje, pritegnitev pozornosti in ponovljenega *là* 'tam, tja'

òpa medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec začuden, prijetno presenečen, kaj odobrava

- Ko sem prvič prebrala scenarij, sem pomislila, *opa*, česa takšnega pa še nisem videla.
- Bobnarske palčke, ki jih, *opa*, vihti ženska roka, kažejo očitne težnje po udarjanju in mlatenju!
- *Opa*, kameraman je opozoril programskega direktorja, naj se premakne, sicer ga bo oplazila kamera.

2. izraža, da govorec opozarja na nerodnost, napako

- Stečem po stopnicah in skoraj se spotaknem. *Opa*.
- »*Opa!*«, nam samodejno zdrsne z jezika, kadar se opotečemo ali naredimo kaj nerodnega ali neumnega.
- Tudi kdo drug, ki je bil samo priča mojemu spodrsljaju, lahko namesto mene vzklikne: »*Opa!*«

2.1. uporablja se, ko govorec želi prekiniti govorjenje sogovornika, mu sporočiti, da

način njegovega razmišljanja, delovanja ni sprejemljiv, dober

▪ Zdaj čisto resno razmišlja, kako bo od države izsilila penzijo po nekdanjem možu. »*Opa*, draga moja, to pa ne bo šlo,« sem ji rekla ob kozarčku šampanjca.

▪ Niti ne razmišljam o tem, da bi nekemu rekel: »*Opa*, zdaj pa lažeš.«

▪ *Opa, opa*, a to je odgovor razsvetljenega človeka? Počasi boš pokazal svoj pravi obraz, ki je daleč od tega, ki ga poskušaš prikazati.

3. izraža, da se govorec nenadoma česa spomni, kaj spozna, zagleda

- *Opa*, nekaj je hudo narobe.
- Takrat me je hipno prešinilo. *Opa*, kar takole me pa že ne boš naplahtala.

3.1. ponazarja spoznanje, preobrat v mišljenju

- Veliko podjetje je modro vložilo denar in omogočilo ljudstvu nekaj dobrega. *Opa!* Pomota!
- Prebral sem, da je »voznica ... z osebnim avtom peljala zunaj desnega pasu in to je bilo za kolesarja usodno«. *Opa?!?* Kaj naj bi pomenilo »zunaj desnega pasu«?

4. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo namerno napako z namenom pritegovanja pozornosti, izražanja posmeha, kritike

- Županovi dosežki so eno krožišče, en pločnik, ena preplastena cesta in ena gradnja firme, *opa*, upravne enote.
- Kam je skrnil ponarejene dokumente, se še ne ve, mu pa že dihajo za ovratnik, *opa*, se opravičujem, majčko.

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *òpā* < ↑hopa, deloma (kakor ngr. *ópa*, *óp*) prevzeto iz tur. *hop*

òpala medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec začuden, prijetno presenečen, kaj odobrava

- Učitelji so v tekmi proti staršem hitro povedli z dva proti nič. *Opala*, tegale pa nismo pričakovali!
- *Opala*, to je vendar velik prodor!
- Ko sem prišla domov in prijateljicam kazala njegove fotografije, so glasno vzklikale: »*Opala!*«

1.1. izraža, da se govorec ob nepričakovanem dogodku zamisli

- *Opala!* To me je, priznam, sprva močno pretreslo, toda ko sem podrobneje razmislil, se mi je zdelo, da so na svetu še mnogo hujše stvari.
- *Opala*, sem si rekel, tu so pa postali bolj prijazni. Seveda sem se motil.

- *Opala*, tole je bilo pa preveliko za podgano, se mi je motalo po možganih.

2. izraža, da govorec opozarja na nerodnost, neprijetnost, napako

- *Opala*, a ste padli?
- *Opala*, strela nebeška! V tej majhni, zasanjani deželici moraš pa že res paziti, komu kaj in o kom pripoveduješ.
- *Opala*, sedel sem na oddelek za kadilce, sem nemudoma ugotovil, zato sem mirno vstal in odnesel krožnik v prostor za voglom.

2.1. uporablja se, ko govorec želi prekiniti govorjenje sogovornika, mu sporočiti, da način njegovega razmišljanja, delovanja ni sprejemljiv, dober

- *Opala*, tvoja roka je na mojem kolenu.
- *Opala, opala*, tako enostavno pa to spet ne gre.

2.2. izraža, da se govorec na hitro, bežno opraviči

- »*Opala!*« se mu je opravičila, ko je pohodila njegovo taco.
- *Opala*, vidim da sem nekaterim stopila na žulj.

3. kot členek uporablja se, ko govorec popravi svojo predhodno izjavo

- Hja, imeli smo pač smolo z vremenom. *Opala*, zbrisimo zadnjo misel, smolo smo namreč imeli z lokacijo.
- Na vrhu je nekaj fantov z lepimi bicikli. *Opala*, dve sta punc!

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *òpalā*, to pa (kakor ngr. *ópala*) iz tur. *hoppala*

operéta operéte samostalnik ženskega spola

[operéta]

POMEN

odrsko glasbeno delo lahkotnega značaja s petim in govorjenim besedilom ter instrumentalno spremljavo

▶ prid. beseda + sam. beseda

komična opereta | priljubljena, znana opereta | slovenska opereta | Straussova opereta

- Uprizorili bomo priljubljeno *opereto* Johanna Straussa ml. Netopir.
- Izjemno pomemben je Ipavčev prispevek h glasbenemu gledališču, saj je napisal prvo slovensko *opereto* Tičnik in tudi prvo slovensko nacionalno opero Teharski plemiči.

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

izvedba, premiera, uprizoritev operete

- Knjiga predstavlja zgodovinski pregled uprizoritev *operet* v ljubljanski in mariborski operni hiši.
- Krstno izvedbo *operete* Vesela vdova Franza Lehárja je spremljala vrsta težav in nevšečnosti.

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

izvesti, uprizoriti opereto | napisati opereto | ogledati si opereto

- Po dolgih letih bodo izvedli Kozinovo *opereto* Majda.

▶ priredna zveza

opereta in muzikal, opereta in opera

- Izkoristil je vsako priložnost, da je v Mariboru obiskoval koncerte, opere in *operete*.

...

- Vrhunec njenega dela je bil libreto za *opereto* Gorenjski slavček, ki jo je uglasbil ljubljanski stolni organist Anton Foerster.
- Ker je *opereta* po svoji vsebini bolj lahkotna, so jo ljudje hitro vzljubili.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[operéta]

IPA: [ɔpe're:ta]

ednina

IMENOVANIK: operéta

RODILNIK: operéte

DAJALNIK: operéti

TOŽILNIK: operéto

MESTNIK: pri operéti

ORODNIK: z operéto

dvojina

IMENOVANIK: operéti

RODILNIK: operét

DAJALNIK: operétama

TOŽILNIK: operéti

MESTNIK: pri operétah

ORODNIK: z operétama

množina

IMENOVANIK: operéte

RODILNIK: operét

DAJALNIK: operétam

TOŽILNIK: operéte

MESTNIK: pri operétah

ORODNIK: z operétami

TONEMSKO

[operêta]

IPA: [ɔpe're:tà]

ednina

IMENOVANIK: operêta

RODILNIK: operête

DAJALNIK: operêti

TOŽILNIK: operêto

MESTNIK: pri operêti

ORODNIK: z operêto

dvojina

IMENOVANIK: operêti

RODILNIK: operêt

DAJALNIK: operêtama

TOŽILNIK: operêti

MESTNIK: pri operêtah

ORODNIK: z operêtama

množina

IMENOVALNIK: operête
RODILNIK: operêt
DAJALNIK: operêt**am**
TOŽILNIK: operête
MESTNIK: pri operêt**ah**
ORODNIK: z operêt**ami**

IZVOR

prevzeto iz it. *operetta*, iz ↑opera

operétni operétna operétno pridevnik

[operétni]

POMEN

ki je v zvezi z opereto

► **prid. beseda** + sam. beseda

operetna arija, glasba, melodija | operetna pevka | operetna predstava

- Spretno je združil elemente madžarske narodne glasbe in ritma s šarmom in sproščenostjo dunajske *operetne* in lahke glasbe.
- Je znana in priljubljena avstrijska pevka *operetnih* melodij.
- Največje uspehe je doživela na nemških odrih kot operna in predvsem *operetna* pevka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[operétni]

IPA: [ɔpɛ're:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: operétni
RODILNIK: operétn**ega**
DAJALNIK: operétn**emu**
TOŽILNIK: operétni
 živo operétn**ega**
MESTNIK: pri operétn**em**
ORODNIK: z operétn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: operétna
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**ima**
TOŽILNIK: operétna
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**ima**

množina

IMENOVALNIK: operétni
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**im**
TOŽILNIK: operétn**e**
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: operétna

RODILNIK: operétne
DAJALNIK: operét**ni**
TOŽILNIK: operét**no**
MESTNIK: pri operét**ni**
ORODNIK: z operét**no**

dvojina

IMENOVALNIK: operét**ni**
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**ima**
TOŽILNIK: operét**ni**
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**ima**

množina

IMENOVALNIK: operétn**e**
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**im**
TOŽILNIK: operétn**e**
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: operét**no**
RODILNIK: operétn**ega**
DAJALNIK: operétn**emu**
TOŽILNIK: operét**no**
MESTNIK: pri operétn**em**
ORODNIK: z operétn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: operét**ni**
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**ima**
TOŽILNIK: operét**ni**
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**ima**

množina

IMENOVALNIK: operétna
RODILNIK: operétn**ih**
DAJALNIK: operétn**im**
TOŽILNIK: operétna
MESTNIK: pri operétn**ih**
ORODNIK: z operétn**imi**

TONEMSKO

[operêtni]

IPA: [ɔpɛrɛ:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: operêtn**i**
RODILNIK: operêtn**ega**
DAJALNIK: operêtn**emu**
TOŽILNIK: operêtn**i**
 živo operêtn**ega**
MESTNIK: pri operêtn**em**
ORODNIK: z operêtn**im**

dvojina

IMENOVALNIK: operêtna
RODILNIK: operêtn**ih**
DAJALNIK: operêtn**ima**

TOŽILNIK: operētna
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nima**

množina

IMENOVALNIK: operēt**ni**
RODILNIK: operēt**ni**
DAJALNIK: operēt**ni**
TOŽILNIK: operēt**ne**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: operēt**na**
RODILNIK: operēt**ne**
DAJALNIK: operēt**ni**
TOŽILNIK: operēt**no**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**no**

dvojina

IMENOVALNIK: operēt**ni**
RODILNIK: operēt**ni**
DAJALNIK: operēt**nima**
TOŽILNIK: operēt**ni**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nima**

množina

IMENOVALNIK: operēt**ne**
RODILNIK: operēt**ni**
DAJALNIK: operēt**ni**
TOŽILNIK: operēt**ne**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: operēt**no**
RODILNIK: operēt**nega**
DAJALNIK: operēt**nemu**
TOŽILNIK: operēt**no**
MESTNIK: pri operēt**nem**
ORODNIK: z operēt**ni**

dvojina

IMENOVALNIK: operēt**ni**
RODILNIK: operēt**ni**
DAJALNIK: operēt**nima**
TOŽILNIK: operēt**ni**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nima**

množina

IMENOVALNIK: operēt**na**
RODILNIK: operēt**ni**
DAJALNIK: operēt**ni**
TOŽILNIK: operēt**na**
MESTNIK: pri operēt**ni**
ORODNIK: z operēt**nimi**

opraševálec opraševálca samostalnik moškega spola
[opraševálac opraševáuca] tudi [opraševálac
opraševálca]

POMEN

1. žival, zlasti žuželka, ki prenaša pelod na brazdo drugega cveta

► prid. beseda + **sam. beseda**

pomembni opraševalci

- Čebele so med najpomembnejšimi *opraševalci*, ne le sadnega drevja, ampak tudi travniških in mnogih drugih rastlin.
- Zanimivo področje je bil sklop alternativnih *opraševalcev*, pri katerih je bil poudarek na divjih čebelah in čmrljih.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

privabljeti opraševalce

- Rumena socvetja rahlo dišijo in privabljajo zgodnje *opraševalce*.
- Večina sort češenj ni samooplodnih, kar pomeni, da potrebujejo *opraševalca*.

...

▪ Žuželke so *opraševalci*, brez katerih bi številne vrste rastlin ostale brez semen in plodov, vrtnarji pa brez pridelka.

▪ Zaradi različno zgrajenega preobraženega prašnika se v grudice zlepljeni pelod pri različnih vrstah prime na različne dele telesa *opraševalcev*.

1.1. kar tak prenos peloda povzročča

- Sadili so različna drevesa, pri katerih je glavni *opraševálec* veter.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[opraševálac opraševáuca] tudi [opraševálac
opraševálca]

IPA: [ɔpraʃɛ'va:lɔts ɔpraʃɛ'va:ɥtsa] tudi [ɔpraʃɛ'va:lɔts
ɔpraʃɛ'va:ltsa]

ednina

IMENOVALNIK: opraševálec

RODILNIK: opraševálca

DAJALNIK: opraševálcu

TOŽILNIK: opraševálca

MESTNIK: pri opraševálcu

ORODNIK: z opraševálcem

dvojina

IMENOVALNIK: opraševálca

RODILNIK: opraševálcev

DAJALNIK: opraševálcema

TOŽILNIK: opraševálca

MESTNIK: pri opraševálcih

ORODNIK: z opraševálcema

množina

IMENOVALNIK: opraševálci

RODILNIK: opraševálcev

DAJALNIK: opraševálcem

TOŽILNIK: opraševálce

MESTNIK: pri opraševálcih

IZVOR

↑opereta

ORODNIK: z opravešválcí

TONEMSKO

[opraševâləc opraševâũca] tudi [opraševâləc opraševâlc]

IPA: [ɔpraʃɛvâ:ləts ɔpraʃɛvâ:ũtsà] tudi [ɔpraʃɛvâ:ləts ɔpraʃɛvâ:lts]

ednina

IMENOVALNIK: opravešvâlec

RODILNIK: opravešvâlc

DAJALNIK: opravešvâlcu

TOŽILNIK: opravešvâlc

MESTNIK: pri opravešvâlcu

ORODNIK: z opravešvâlcem

dvojina

IMENOVALNIK: opravešvâlc

RODILNIK: opravešvâlc

DAJALNIK: opravešvâlcema

TOŽILNIK: opravešvâlc

MESTNIK: pri opravešvâlcih

ORODNIK: z opravešvâlcema

množina

IMENOVALNIK: opravešvâlcí

RODILNIK: opravešvâlc

DAJALNIK: opravešvâlcem

TOŽILNIK: opravešvâlc

MESTNIK: pri opravešvâlcih

ORODNIK: z opravešvâlcí

IZVOR

↑opraševati

opraševálka opravešvâlke samostalnik ženskega spola

[opraševâũka] tudi [opraševâlc]

POMEN

žival, zlasti žuželka, ki prenaša pelod na brazdo drugega cveta

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

pomembne opravešvalke

▪ Ptice, ki se hranijo z nektarjem, so tudi pomembne *opraševálke*.

▪ Divje čebele, ki so zelo koristne *opraševálke*, svoje prebivališče poiščejo na drevesnih deblih.

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

▪ Čebele poleg proizvodnje medu v naravi opravljajo izjemno pomembno funkcijo kot *opraševálke* rastlin.

...

▪ Sadno drevje in zelenjava, med njimi kumare in buče, potrebujejo *opraševálke*, da bodo obrodile.

▪ Prevelika uporaba insekticidov v preteklosti je uničila veliko žuželk *opraševálk*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[opraševâũka] tudi [opraševâlc]

IPA: [ɔpraʃɛ'va:ũka] tudi [ɔpraʃɛ'va:lka]

ednina

IMENOVALNIK: opravešvâlka

RODILNIK: opravešvâlke

DAJALNIK: opravešvâlki

TOŽILNIK: opravešvâlko

MESTNIK: pri opravešvâlki

ORODNIK: z opravešvâlko

dvojina

IMENOVALNIK: opravešvâlki

RODILNIK: opravešvâlk

DAJALNIK: opravešvâlkama

TOŽILNIK: opravešvâlki

MESTNIK: pri opravešvâlkah

ORODNIK: z opravešvâlkama

množina

IMENOVALNIK: opravešvâlke

RODILNIK: opravešvâlk

DAJALNIK: opravešvâlkam

TOŽILNIK: opravešvâlke

MESTNIK: pri opravešvâlkah

ORODNIK: z opravešvâlkami

TONEMSKO

[opraševâũka] tudi [opraševâlc]

IPA: [ɔpraʃɛvâ:ũkà] tudi [ɔpraʃɛvâ:lka]

ednina

IMENOVALNIK: opravešvâlka

RODILNIK: opravešvâlke

DAJALNIK: opravešvâlki

TOŽILNIK: opravešvâlko

MESTNIK: pri opravešvâlki

ORODNIK: z opravešvâlko

dvojina

IMENOVALNIK: opravešvâlki

RODILNIK: opravešvâlk

DAJALNIK: opravešvâlkama

TOŽILNIK: opravešvâlki

MESTNIK: pri opravešvâlkah

ORODNIK: z opravešvâlkama

množina

IMENOVALNIK: opravešvâlke

RODILNIK: opravešvâlk

DAJALNIK: opravešvâlkam

TOŽILNIK: opravešvâlke

MESTNIK: pri opravešvâlkah

ORODNIK: z opravešvâlkami

IZVOR

↑opraševalec

òps medmet

POMEN

1. izraža, da govorec obžaluje svojo napako, nehoteno dejanje

▪ »*Ops*,« je vzkliknila natararica. »Vaše naročilo sem pozabila oddati v kuhinjo.«

▪ *Ops!* Zdaj sem se pa izdal.

- *Ops*, skoraj bi vam razkril njeno resnično ime.

1.1. izraža, da govorec opozarja na nerodnost, neprijetnost, nevšečnost

- *Ops*, veste, virus je mutiral, zato ste kljub cepljenju zboleli za gripo.
- Imam samo še ta original, *ops!*

2. izraža, da je govorec prijetno presenečen

- Slovenskemu filmu vračate barve! *Ops*, tudi pravo kontrastno svetlobo, chiaro-scuro, ne le barve!
- Takrat si človek reče: »*Ops*, še vedno sem ustvarjalen.«

3. uporablja se, ko govorec želi koga ustaviti, upočasniti, opozoriti pred nepremišljenim, prenatrpanim dejanjem, sklepanjem

- Potrebujete le nekoliko boljši zemljevid Evrope in že se lahko odpravite na pot. *Ops*, ne tako hitro! Imate dovolj denarja za cestnine, predornine in seveda gorivo?
- Torej moka, pivo, sol in jajca. *Ops*, samo rumenjaki.
- *Ops*, pojdi počasi, potih in pritajeno, sosedje te bodo slišali.

3.1. izraža, da govorec zavrača sogovorčovo misel, skuša ustaviti njegovo govorjenje

- Skozi stisnjene ustnice je rekla: »Razumem moralce!« – »*Ops*, pazi, kaj govoriš v teh prostorih!«.
- *Ops*, nikar ne govori neumnosti ...

4. kot členek, ekspresivno uporablja se, ko govorec takoj popravi svojo namerno napako z namenom pritegovanja pozornosti, izražanja posmeha, kritike

- Film je dober, *ops*, sem se zmotil, zelo je dober.
- Velika večina je popolnoma nesposobna, *ops*, zelo sposobna, da polnijo svoje žepe.
- Kolesar se je pred objektiv postavil povsem gol. *Ops*, ni bil gol, saj je nosil športne copate priznanega proizvajalca.

IZVOR

verjetno iz ↑opa pod vplivom ↑ups

oráda

oráde samostalnik ženskega spola

[oráda]

POMEN

1. večja morska riba z zelenkasto srebrnim telesom, zaobljeno glavo in črno pego na škržnem poklopcu; primerjaj lat. *Sparus aurata*

▶ priredna zveza

orada in brancin

- Lovimo ves dan, največ brancine in *orade*.

...

- Gojijo predvsem *orade*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- ▶ prid. beseda + **sam. beseda**
pečena, sveža orada

- K domačemu paradižniku se podata pečena *orada* in primorsko vino.

- Nakup svežih *orad* in brancinov kar z roba čolna je velika dogodivščina.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju** file orade

- File *orade* na žaru je bil mojstrsko pripravljen.

▶ **sam. beseda** + na + sam. beseda v mestniku orada na žaru

- Za kosilo si skuhamo blitvo in spečemo *orado* na žaru.

...

- *Orado* očistimo, oplaknemo in osušimo s papirnatim prtčcem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oráda]

IPA: [ɔ'ra:da]

ednina

IMENOVALNIK: oráda

RODILNIK: oráde

DAJALNIK: orádi

TOŽILNIK: orádo

MESTNIK: pri orádi

ORODNIK: z orádo

dvojina

IMENOVALNIK: orádi

RODILNIK: orád

DAJALNIK: orádama

TOŽILNIK: orádi

MESTNIK: pri orádah

ORODNIK: z orádama

množina

IMENOVALNIK: oráde

RODILNIK: orád

DAJALNIK: orádam

TOŽILNIK: oráde

MESTNIK: pri orádah

ORODNIK: z orádami

TONEMSKO

[oráda]

IPA: [ɔ'rá:dà]

ednina

IMENOVALNIK: oráda

RODILNIK: oráde

DAJALNIK: orádi

TOŽILNIK: orádo

MESTNIK: pri orádi

ORODNIK: z orádo

dvojina

IMENOVALNIK: orádi

RODILNIK: orád

DAJALNIK: orádama

TOŽILNIK: orádi

MESTNIK: pri orádah

ORODNIK: z orádama

množina

IMENOVANIK: orâde
RODILNIK: orâd
DAJALNIK: orâdam
TOŽILNIK: orâde
MESTNIK: pri orâdah
ORODNIK: z orâdami

IZVOR

prevzeto iz ben. it. *orâda* < lat. *aurâta*, prvotno 'z zlatom okrašena', iz *aurum* 'zlato' po zlato rumenem pramenu nad očmi

oratórij oratórija samostalnik moškega spola

[oratóri]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti obsežnejša vokalno-instrumentalna skladba z duhovno vsebino in dramsko obliko za soliste, zbor in orkester, izvedena navadno brez igranja, scene

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Bachov, Händlov, Haydnov oratorij

▪ Z izvirnimi glasbili bodo izvedli baročno mojstrovino, Händlov *oratorij* Mesija.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

del oratorija | izvedba oratorija

▪ Najbolj zanimiv del *oratorija* Stvarjenje je prav gotovo uvertura, ki slika začetni kaos.

▪ Zbor še danes nosi težo izvedb *oratorijev*, kantat in maš iz svetovne in slovenske glasbene zakladnice.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti oratorij

▪ Na veliki petek tradicionalno izvedejo Haydnov *oratorij* Sedem poslednjih besed našega Odrešenika na križu.

▶ priredna zveza

oratorij in kantata, oratorij in opera

▪ Pomemben je predvsem kot avtor *oratorijev* in kantat, napisal pa je tudi več zbirk cerkvenih in posvetnih pesmi.

2. večdnevni izobraževalni in razvedrilni program z versko vsebino, ki ga v času počitnic za otroke organizira župnija

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

izvedba oratorija | udeleženec, vodja oratorija

▪ Mladinci, ki so odgovorni za pripravo, organizacijo in izvedbo *oratorija*, so navdušeni in presenečeni nad vse številnejšo udeležbo otrok.

▪ Popoldanski del *oratorija* je bil namenjen različnim družabnim igram.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

pripraviti oratorij

▪ Salezijanci bodo med počitnicami pripravili *oratorij* za otroke, ki bo mladim udeležencem ponudil celodnevno varstvo, a tudi številne igre,

delavnice, pogovore in še marsikaj, kar jim bo polepšalo zadnje počitniške dneve.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Društvo je v pripravo tretji počitniški *oratorij* za osnovnošolsko mladino.

▪ Po številnih gorenjskih krajih potekajo poletni *oratoriji* za otroke.

▪ Pričakujemo, da se bo *oratorija* udeležilo okoli sto otrok, ki jih bo vodilo dvajset animatorjev.

3. iz arhitekture manjša kapela, prostor, namenjen zasebni molitvi ali molitvi manjše skupine

▪ Obe pravokotni okni v pritličju sta osvetljevali zakristijo, lunetasto baročno okno pod vrhom stene pa *oratorij*, ki se je nahajal v nadstropju nad zakristijo.

▪ Leta 1717 je papež Klemen XI. dovolil baronu Francu Mihaelu Erbergu zasebni *oratorij* v Dolu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oratóri]

IPA: [ɔraˈtoːri]

ednina

IMENOVANIK: oratórij

RODILNIK: oratórija

DAJALNIK: oratóriju

TOŽILNIK: oratórij

MESTNIK: pri oratóriju

ORODNIK: z oratórijem

dvojina

IMENOVANIK: oratórija

RODILNIK: oratórijev

DAJALNIK: oratórijema

TOŽILNIK: oratórija

MESTNIK: pri oratórijih

ORODNIK: z oratórijema

množina

IMENOVANIK: oratóriji

RODILNIK: oratórijev

DAJALNIK: oratórijem

TOŽILNIK: oratórije

MESTNIK: pri oratórijih

ORODNIK: z oratóriji

TONEMSKO

[oratóri]

IPA: [ɔratòːrí]

ednina

IMENOVANIK: oratórij

RODILNIK: oratórija

DAJALNIK: oratóriju

TOŽILNIK: oratórij

MESTNIK: pri oratóriju

ORODNIK: z oratórijem

dvojina

IMENOVANIK: oratórija

RODILNIK: oratórijev tudi oratórijev

DAJALNIK: oratórijema

TOŽILNIK: oratórija
MESTNIK: pri oratórijih tudi pri oratôrijih
ORODNIK: z oratórijema

množina

IMENOVALNIK: oratóriji
RODILNIK: oratórijev tudi oratôrijev
DAJALNIK: oratórijem
TOŽILNIK: oratórije
MESTNIK: pri oratórijih tudi pri oratôrijih
ORODNIK: z oratórijii tudi z oratôrijii

IZVOR

prevzeto prek nem. *Oratorium* iz lat. *ōrātōrium* 'molilnica', iz *ōrāre* 'moliti'

oratórijski oratórijska oratórijsko pridevnik

[oratóriski]

POMEN

1. ki je v zvezi z oratorijem 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- V svoji bogati karieri je ustvaril izjemno bogat simfonični, *oratorijski* in operni repertoar.
- Navdušil je z zahtevnim baritonskim repertoarjem, ki je obsegal antično, operno in *oratorijsko* arijo ter slovenski in tuji samospev.
- Prav Händlove *oratorijske* stvaritve so bile za zgled njegovim skladateljskim naslednikom za velike vokalno-instrumentalne partiture.

2. ki je v zvezi z oratorijem 2.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Na *oratorijski* delavnici so izdelali okoli 150 velikonočnih voščilnic, ki so jih članice Karitas odnesle krajanom na dom.
- Danes se *oratorijsko* gibanje lahko pohvali s prek sto izvedenimi oratoriji v župnijah po vsej Sloveniji.
- Solidarnost in povezanost je eden izmed ciljev *oratorijskih* iger in delavnic.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oratóriski]

IPA: [ɔra'to:riski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: oratórijski
RODILNIK: oratórijskega
DAJALNIK: oratórijskemu
TOŽILNIK: oratórijski
živo oratórijskega
MESTNIK: pri oratórijskem
ORODNIK: z oratórijskim

dvojina

IMENOVALNIK: oratórijska
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskima

TOŽILNIK: oratórijska
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskima

množina

IMENOVALNIK: oratórijski
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskim
TOŽILNIK: oratórijske
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: oratórijska
RODILNIK: oratórijske
DAJALNIK: oratórijski
TOŽILNIK: oratórijsko
MESTNIK: pri oratórijski
ORODNIK: z oratórijsko

dvojina

IMENOVALNIK: oratórijski
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskima
TOŽILNIK: oratórijski
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskima

množina

IMENOVALNIK: oratórijske
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskim
TOŽILNIK: oratórijske
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: oratórijsko
RODILNIK: oratórijskega
DAJALNIK: oratórijskemu
TOŽILNIK: oratórijsko
MESTNIK: pri oratórijskem
ORODNIK: z oratórijskim

dvojina

IMENOVALNIK: oratórijski
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskima
TOŽILNIK: oratórijski
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskima

množina

IMENOVALNIK: oratórijska
RODILNIK: oratórijskih
DAJALNIK: oratórijskim
TOŽILNIK: oratórijska
MESTNIK: pri oratórijskih
ORODNIK: z oratórijskimi

TONEMSKO

[oratóriski]

IPA: [ɔratò:ríski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: oratorijski
 RODILNIK: oratorijskega
 DAJALNIK: oratorijskemu
 TOŽILNIK: oratorijski
 živo oratorijskega
 MESTNIK: pri oratorijskem
 ORODNIK: z oratorijskim

dvojina

IMENOVALNIK: oratorijska
 RODILNIK: oratorijskih
 DAJALNIK: oratorijskima
 TOŽILNIK: oratorijska
 MESTNIK: pri oratorijskih
 ORODNIK: z oratorijskima

množina

IMENOVALNIK: oratorijski
 RODILNIK: oratorijskih
 DAJALNIK: oratorijskim
 TOŽILNIK: oratorijske
 MESTNIK: pri oratorijskih
 ORODNIK: z oratorijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: oratorijska
 RODILNIK: oratorijske
 DAJALNIK: oratorijski
 TOŽILNIK: oratorijsko
 MESTNIK: pri oratorijski
 ORODNIK: z oratorijsko

dvojina

IMENOVALNIK: oratorijski
 RODILNIK: oratorijskih
 DAJALNIK: oratorijskima
 TOŽILNIK: oratorijski
 MESTNIK: pri oratorijskih
 ORODNIK: z oratorijskima

množina

IMENOVALNIK: oratorijske
 RODILNIK: oratorijskih
 DAJALNIK: oratorijskim
 TOŽILNIK: oratorijske
 MESTNIK: pri oratorijskih
 ORODNIK: z oratorijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: oratorijsko
 RODILNIK: oratorijskega
 DAJALNIK: oratorijskemu
 TOŽILNIK: oratorijsko
 MESTNIK: pri oratorijskem
 ORODNIK: z oratorijskim

dvojina

IMENOVALNIK: oratorijski
 RODILNIK: oratorijskih
 DAJALNIK: oratorijskima

TOŽILNIK: oratorijski

MESTNIK: pri oratorijskih

ORODNIK: z oratorijskima

množina

IMENOVALNIK: oratorijska

RODILNIK: oratorijskih

DAJALNIK: oratorijskim

TOŽILNIK: oratorijska

MESTNIK: pri oratorijskih

ORODNIK: z oratorijskimi

IZVOR

↑ oratorij

oródnik oródnika samostalnik moškega spola

[oródnik]

POMEN

iz jezikoslovja sklon, po katerem se sprašujemo z
 vprašalnico s kom ali čim

▪ Zapiši rodilnik in *orodnik* ednine tujega lastnega imena.

▪ Z *orodnikom* opisujemo orodje ali sredstvo, s katerim se kaj dela.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oródnik]

IPA: [ɔ'ro:dnik]

ednina

IMENOVALNIK: oródnik

RODILNIK: oródnika

DAJALNIK: oródniku

TOŽILNIK: oródnik

MESTNIK: pri oródniku

ORODNIK: z oródnikom

dvojina

IMENOVALNIK: oródnika

RODILNIK: oródnikov

DAJALNIK: oródnikoma

TOŽILNIK: oródnika

MESTNIK: pri oródnikih

ORODNIK: z oródnikoma

množina

IMENOVALNIK: oródniki

RODILNIK: oródnikov

DAJALNIK: oródnikom

TOŽILNIK: oródnike

MESTNIK: pri oródnikih

ORODNIK: z oródniki

TONEMSKO

[orôdnik]

IPA: [ɔrô:dnik]

ednina

IMENOVALNIK: orôdnik

RODILNIK: orôdnika

DAJALNIK: orôdniku

TOŽILNIK: orōdnik
MESTNIK: pri orōdniku
ORODNIK: z orōdnikom

dvojina

IMENOVALNIK: orōdnika
RODILNIK: orōdnikov
DAJALNIK: orōdnikoma
TOŽILNIK: orōdnika
MESTNIK: pri orōdnikih
ORODNIK: z orōdnikoma

množina

IMENOVALNIK: orōdniki
RODILNIK: orōdnikov
DAJALNIK: orōdnikom
TOŽILNIK: orōdnike
MESTNIK: pri orōdnikih
ORODNIK: z orōdniki

IZVOR

po zgledu nem. *Instrumental*, nlat. *instrumentalis*
(iz lat. *instrūmentum* 'orodje') iz ↑orodje

ōsel ōsla samostalnik moškega spola

[ōsəʊ ōsla]

POMEN

1. konju podobna domača žival z dolgimi uhlji;

primerjaj lat. *Equus africanus asinus*

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

osel nosi, prenaša, vleče KAJ

- Posadili so me na voz, ki ga je vlekkel *osel*.
- Na travniku zraven je rigal *osel*, bilo ga je strah.
- Po poljih se v prvih jutranjih sončnih žarkih pasejo krave, ovce, *osli* in kokoši.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

jahati, jezditu osla | kupiti, prodati osla | osedlati osla

- Prvič sem jahal *osla* in ga videl tako od blizu.
- Vstal je, ko je bilo še temno, osedlal *osla* in odrinil.

▶ **priredna zveza**

osel in konj, osel in mula, osel in vol

- Kmetje pripeljejo svoje pridelke na mestno tržnico z *osli* ali konji.
- Mule in *osli* prinesejo večino blaga, celo gradbeni material.
- V naravno votlino je postavil jaslji, dal vanje seno ter k jaslim privezal vola in *osla*.

...

▪ Križanec med *oslom* in kobilo je mula, med oslico in žrebcom pa mezeg.

1.1. samec te živali

- Na ovčji farmi so se pasli poleg ovac tudi *osli* in oslice.

2. iz zoologije konju podoben kopitar z dolgimi uhlji;

primerjaj lat. *Asinus*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

divji osel

- Tu in tam so videli črede divjih *oslov*, gazel in antilop, ki so se pasle med redkimi trnjevimimi grmi.
- Azijski *osli* ostanejo po parjenju skupaj še vsaj dve leti.

3. podoba, predmet, ki predstavlja konju podobno domačo žival z dolgimi uhlji

- Včasih so koga privezali na lesenega *osla*, na sramotilno klop ali na križ, ki je bil namenjen mesarjem, če so goljufali pri tehtanju mesa.

4. slabšalno kdor je neumen, omejen ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno bik

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

navaden osel | velik osel

- Sicer sem bedak in velik *osel*, vendar ne glede na to, kako hude in zmedene stvari se dogajajo okoli mene, poskušam biti dober.
- Danes misli že vsak *osel*, da je za višje šole.

...

- Takim praznim marnjam verjame le *osel*.
- Ne pustim se zmerjati z *oslom*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ōsəʊ ōsla]

IPA: [ˈɔːsəʊ ˈɔːslɑ]

ednina

IMENOVALNIK: ōsel

RODILNIK: ōsla

DAJALNIK: ōslu

TOŽILNIK: ōsla

MESTNIK: pri ōslu

ORODNIK: z ōslom

dvojina

IMENOVALNIK: ōsla

RODILNIK: ōslov

DAJALNIK: ōsloma

TOŽILNIK: ōsla

MESTNIK: pri ōslih

ORODNIK: z ōsloma

množina

IMENOVALNIK: ōsli

RODILNIK: ōslov

DAJALNIK: ōslom

TOŽILNIK: ōsle

MESTNIK: pri ōslih

ORODNIK: z ōsli

TONEMSKO

[ōsəʊ ōslɑ]

IPA: [ɔːsəʊ ɔːslɑ]

ednina

IMENOVALNIK: ōsel

RODILNIK: ōsla

DAJALNIK: ōslu

TOŽILNIK: ōsla

MESTNIK: pri ōslu tudi pri ōslu

ORODNIK: z óslom

dvojina

IMENOVALNIK: ósla

RODILNIK: óslov in ôslov

DAJALNIK: ósloma

TOŽILNIK: ósla

MESTNIK: pri óslih in ôslih

ORODNIK: z ósloma

množina

IMENOVALNIK: ósli

RODILNIK: óslov in ôslov

DAJALNIK: óslom

TOŽILNIK: ósle

MESTNIK: pri óslih in ôslih

ORODNIK: z ósli in ôsli

FRAZEOLOGIJA

delati osla iz koga

smešiti, sramotiti koga, norčevati se iz koga

- Društvo je želelo nocoj organizirati shod vseh, ki imajo občutek, da jih oblast in politika vlečeta za nos in *delata* iz njih *osla*.
- Vem, da se je pri tej besedi nasmehnila. Kakor se je v najini dolgi preteklosti vselej, ko *sem* pred njo *delal osla* iz sebe.
- Takoj sem ugotovil, da se obtoženi skuša norčevati iz mene, da *dela osla* iz mene in da je prevarant.

imeti koga za osla

smešiti, sramotiti koga, norčevati se iz koga

- Malo preveč sem že dal skozi, da bi lahko dovolil, da me *boste imeli za osla!*
- Vse skupaj je eno samo sprenevedanje. Ljudi *imajo za osle*.
- Ne bom peljal avta v mesto, če mi ne poveš, kaj vse je v njem. *Ne imej me za osla!*

kazati/pokazati osle (*komu*)

kazati osle (*komu*)

v dovršni obliki pokazati osle (*komu*)

z rokami izvajati, izvesti gesto za smešenje, izzivanje koga; norčevati se iz koga

- Skoraj ne vidim več, da *bi* si šoferji *kazali osle*.
- Pred kamerami govorijo o pravičnosti, za zaprtimi vrati *kažejo osle*.
- Mladi avtorji *kažejo osle* povojni nemški tradiciji nove introspekcije in poskušajo pisati pripovedne romane.
- Na skrivaj *sem* ji *pokazala osle*.
- Veliko sodržavljanov mu odkrito ploska, ker *je* davkarji in avtoriteti države *pokazal osle*.

kronan/kronani osel

kronan osel

slabšalno kronani osel

slabšalno kdor vzbuja posmeh zaradi svojega nespametnega ravnanja; zelo neumen, nespameten človek

- Navodila o tem, kje v prtljažniku je mogoče najti vijake za platišča, bi celo *kronan osel* razumel.
- Le *kronani osel* lahko predvideva, da bo človek, ki hoče prebrati, poudarjam prebrati, najnovejše vesti in trače, vklopil televizor.
- Poglejte *kronanega osla*, neumnosti je kvasil, zdaj pa nam hoče soliti pamet!

presedlati s konja na osla

zamenjati kaj dobrega, zadovoljivega s čim slabšim, nezadovoljivim

- Etažni lastniki se morajo ob menjavi upravnika vedno dobro pozanimati, kaj jim lahko sploh nudi več, kot jim je prejšnji, saj se lahko zelo hitro izkaže, da *so presedlali s konja na osla*.

star/stari osel

star osel

slabšalno stari osel

slabšalno kdor je kljub pričakovani zrelosti neresen, neumen, nepremišljen ali se mu to pripisuje

- »Nekomu, ki me je imenoval *star osel*, nisem dolžan polagati računov,« ji je v odgovor zabrusil ded.
- Prisiljena je bila zaigrati na svojo zadnjo karto, za katero ji je rekel, naj jo uporabi v skrajni sili, če bo *stari osel* vztrajal pri svojem.
- *Stari osli* bomo hodili v službo, kjer bomo zaradi iztrošenosti neučinkoviti.

trmast kot osel

zelo trmast

- Hudič, moraš biti pa tudi *trmast kot osel*, da toliko časa protestiraš!
- Predstavniki pasme samojed so navihani in pametni, košati kot medved in predvsem *trmasti kot osel*.

Osel gre samo enkrat na led.

Osel gre le enkrat na led.

Osel gre enkrat na led.

Osel ne gre dvakrat na led.

Še osel gre samo enkrat na led.

izraža, da se kdo izogiba česa, s čimer ima slabe izkušnje

- *Osel gre samo enkrat na led* in ne boste več dovolili, da bi vas kdo povlekel za nos.

BESEDOTVORJE

ženski spol: oslica

manjšalnica: oslič

manjšalnica: osliček

IZVOR

= steslov. *osъlbъ*, hrv. *òsao*, rus. *osěl*, češ. *osel* < pslov. ali slovan. **osъlbъ*, prevzeto prek germ., prim. got. *asilus*, iz lat. *asellus* 'osliček', iz *asinus* 'osel'

ôsica ôsice samostalnik ženskega spola

[ôsica]

POMEN

1. manjša osa, zlasti mladič

- Okoli letajo majhne *osice*, ki na srečo ne pikajo, zato pa lezejo po vseh delih telesa.
- Mlade *osice* lezejo iz svojih šesterokotnih celic, da bi poletele v beli svet.

2. osi podobna žuželka, ki leže jajčeca v dele rastlin, ličinke ali jajčeca drugih žuželk; primerjaj lat.

Dryocosmus, Ichneumonidae, Trichogramma

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ličinka osice

- Ličinka izloča kemikalijo, ki povzroči nenormalno rast rastline in nastanek šiške, v kateri je varno domovanje ličinke *osice*.
- Osice so znane kot sovražnice različnih uši, saj odlagajo jajčeca v nimfe uši, v katerih se nato ličinke *osic* razvijajo kot notranje zajedavke.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

parazitska osica

- Trsnega brstarja deloma omejujejo že njegovi naravni sovražniki iz skupine parazitskih *osic*, ki pa očitno niso vedno dovolj učinkovite.

...

- *Osica* odlaga jajčeca v brste, izlegle ličinke pa povzročajo zadebelitve (šiške) na poganjkih, glavni listni žili ali pri osnovi socvetij šele naslednjo pomlad.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôsica]

IPA: [ˈɔːsitsa]

ednina

IMENOVALNIK: ôsica

RODILNIK: ôsice

DAJALNIK: ôsici

TOŽILNIK: ôsico

MESTNIK: pri ôsici

ORODNIK: z ôsico

dvojina

IMENOVALNIK: ôsici

RODILNIK: ôsic

DAJALNIK: ôsicama

TOŽILNIK: ôsici

MESTNIK: pri ôsicah

ORODNIK: z ôsicama

množina

IMENOVALNIK: ôsice

RODILNIK: ôsic

DAJALNIK: ôsicam

TOŽILNIK: ôsice

MESTNIK: pri ôsicah

ORODNIK: z ôsicami

TONEMSKO

[ôsica]

IPA: [ˈɔːsitsa]

ednina

IMENOVALNIK: ôsica

RODILNIK: ôsice

DAJALNIK: ôsici

TOŽILNIK: ôsico

MESTNIK: pri ôsici

ORODNIK: z ôsico tudi z ôsico

dvojina

IMENOVALNIK: ôsici

RODILNIK: ôsic

DAJALNIK: ôsicama

TOŽILNIK: ôsici

MESTNIK: pri ôsicah

ORODNIK: z ôsicama

množina

IMENOVALNIK: ôsice

RODILNIK: ôsic

DAJALNIK: ôsicam

TOŽILNIK: ôsice

MESTNIK: pri ôsicah

ORODNIK: z ôsicami

IZVOR

↑osa

ôštja in **ôštja** medmet

POMEN

1. neformalno, primorsko izraža, da je govorec zaradi kake zunanje okoliščine nejevoljen, nestrpen

- Ma *ôštja*, saj je ponev še vroča ...!
- Ja *ôštja*, kdo je pa pritisnil na caps lock?!
- *Ôštja*, so nastopili čudni časi, ko se prav nič več ne spleča.

2. kot členek, neformalno, primorsko uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- Ma *ôštja*, ne laži.
- »*Ôštja*, res!« je pribil.

IZVOR

prevzeto iz it. *ostia*, prvotno 'hostija'

ovčétina ovčétine tudi **ovčétina** ovčétíne samostalnik

ženskega spola

[oučétina] tudi [oučetina]

POMEN

ovčje meso

▶ sam. beseda + iz + **sam. beseda v rodilniku**

jed iz ovčetine

- Bil sem povabljen na piknik, kjer so nam postregli z jedjo iz *ovčetine*.

▶ priredna zveza

ovčėtina in govedina, ovčėtina in jagnjetina

- Hrana je raznolika in pretežno temelji na mesu, od jagnjetine in *ovčėtine* do rib in govedine.
- Kdor se ne more odreči mesu, naj raje poseže po *ovčėtini* in govedini ali pa piščančjem mesu.
- Mongoli jedo govedino, *ovčėtino* in konjsko meso.

...

- Na voljo so vse vrste mesa, med katerim je še najbolj privlačna na žaru pečena *ovčėtina*.
- Na olju 10 minut pražimo na koščke narezano *ovčėtino*, seseklano čebulo, strt česen in baziliko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oučėtina]

IPA: [ɔʊtʃe:tina]

ednina

IMENOVALNIK: ovčėtina

RODILNIK: ovčėtine

DAJALNIK: ovčėtini

TOŽILNIK: ovčėtino

MESTNIK: pri ovčėtini

ORODNIK: z ovčėtino

dvojina

IMENOVALNIK: ovčėtini

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínama

TOŽILNIK: ovčėtini

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínama

množina

IMENOVALNIK: ovčėtine

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínam

TOŽILNIK: ovčėtine

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínami

tudi

[oučėtína]

IPA: [ɔʊtʃɛ'ti:na]

ednina

IMENOVALNIK: ovčėtína

RODILNIK: ovčėtine

DAJALNIK: ovčėtini

TOŽILNIK: ovčėtino

MESTNIK: pri ovčėtini

ORODNIK: z ovčėtino

dvojina

IMENOVALNIK: ovčėtini

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínama

TOŽILNIK: ovčėtini

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínama

množina

IMENOVALNIK: ovčėtine

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínam

TOŽILNIK: ovčėtine

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínami

TONEMSKO

[oučėtina]

IPA: [ɔʊtʃe:tina]

ednina

IMENOVALNIK: ovčėtina

RODILNIK: ovčėtine

DAJALNIK: ovčėtini

TOŽILNIK: ovčėtino

MESTNIK: pri ovčėtini

ORODNIK: z ovčėtino

dvojina

IMENOVALNIK: ovčėtini

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínama

TOŽILNIK: ovčėtini

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínama

množina

IMENOVALNIK: ovčėtine

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínam

TOŽILNIK: ovčėtine

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínami

tudi

[oučėtína]

IPA: [ɔʊtʃeti:ná]

ednina

IMENOVALNIK: ovčėtína

RODILNIK: ovčėtine

DAJALNIK: ovčėtini

TOŽILNIK: ovčėtino

MESTNIK: pri ovčėtini

ORODNIK: z ovčėtino

dvojina

IMENOVALNIK: ovčėtini

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínama

TOŽILNIK: ovčėtini

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínama

množina

IMENOVALNIK: ovčėtine

RODILNIK: ovčėtín

DAJALNIK: ovčėtínam

TOŽILNIK: ovčėtine

MESTNIK: pri ovčėtínah

ORODNIK: z ovčėtínami

IZVOR
↑ ovca

ôven ôvna samostalnik moškega spola

[ôvən ôvna]

POMEN

1. odrasel samec ovce

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mlad oven | plemenski oven

- Odrasel *oven* z močnimi rogovi, ki merijo po obodu do 1,15 m, naredi na opazovalca vtis.
- Za mlade *ovne* je značilno, da živijo v naravnem okolju in da so navajeni razmer, kakršne prevladujejo na planinah oz. v hribovskem svetu.
- Izmed vseh razstavljenih živali je izbral najlepšega *ovna*.

▶ priredna zveza

oven in ovca

- Potem ko ni mogla več rediti krave, ji je sin za lanski božič kupil tri ovce in *ovna*.

...

- Velikost rogov je bistvenega pomena pri vzpostavljanju hierarhične lestvice v čredi *ovnov*.
- Poleti živijo ovce z jagnjeti v svojih čredah, *ovni* pa se družijo med seboj.

2. znamenje horoskopa med ribama in bikom

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

znak, znamenje ovna

- Ženska, rojena v znamenju *ovna*, v novem letu ne bo oklevala dolgo, če bo hotela kaj imeti.

...

- Mojca, *oven* po horoskopu, se ne ustraši novih izzivov in preizkušenj.

2.1. kdor je rojen v tem znamenju

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

oven uživa v čem

- *Ovni* uživajo v razkošnih pojedinah in gostijah.
- *Ovni* veljajo za hitre in dinamične, morda malce zaletave.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

samski oven

- V ljubezni se za samske *ovne* začanja novo obdobje.
- Vezani *ovni* bodo imeli v ljubezni nekoliko manj sreče.

3. vojaška priprava za razbijanje vrat, zidov v starem in srednjem veku

- Vse od antičnih časov so med obleganji uporabljali katapulte in rušilne *ovne* iz težkih hlodov, na koncu okovanih v železo, s katerimi so rušili dele obzidja.
- Zaslišal se je trušč, ko so se pod nenehnimi udarci *ovnov* začeli podirati veliki kamniti bloki na vzhodnem delu obzidja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôvən ôvna]

IPA: [ˈɔːvən ˈɔːvna]

ednina

IMENOVALNIK: ôven

RODILNIK: ôvna

DAJALNIK: ôvnu

TOŽILNIK: ôvna

MESTNIK: pri ôvnu

ORODNIK: z ôvnom

dvojina

IMENOVALNIK: ôvna

RODILNIK: ôvnov

DAJALNIK: ôvnoma

TOŽILNIK: ôvna

MESTNIK: pri ôvnih

ORODNIK: z ôvnoma

množina

IMENOVALNIK: ôvni

RODILNIK: ôvnov

DAJALNIK: ôvnom

TOŽILNIK: ôvne

MESTNIK: pri ôvnih

ORODNIK: z ôvni

TONEMSKO

[ôvən ôvna]

IPA: [ˈɔːvən ˈɔːvná]

ednina

IMENOVALNIK: óven

RODILNIK: óvna

DAJALNIK: óvnu

TOŽILNIK: óvna

MESTNIK: pri óvnu tudi pri ôvnu

ORODNIK: z óvnom

dvojina

IMENOVALNIK: óvna

RODILNIK: óvnov in ôvnov

DAJALNIK: óvnoma

TOŽILNIK: óvna

MESTNIK: pri óvnih in ôvnih

ORODNIK: z óvnoma

množina

IMENOVALNIK: óvni

RODILNIK: óvnov in ôvnov

DAJALNIK: óvnom

TOŽILNIK: óvne

MESTNIK: pri óvnih in ôvnih

ORODNIK: z óvni in ôvni

STALNE ZVEZE

hidravlični oven

iz tehnike in tehnologije črpalka, ki z energijo toka vode potiska del vode v sunkih navzgor

- V *hidravličnem ovnu* večji del vode odteka in s svojo kinetično energijo potiska del vode navzgor do porabnikov.
- S *hidravličnim ovnom*, ki se danes le redko uporablja, črpamo vodo do osamljenih kmetij, planinskih koč in počitniških hišic, kjer ni električne energije, vodni vir pa je dovolj izdaten.

IZVOR

= steslov. *ovъnъ*, hrv., srb. *òvan*, nar. rus. *ovën* < pslov. **ovъnъ* = litov. *ãvinas*, latv. *àuns*, stprus. *awins* < ide. **h₂auino-* 'pripadajoč ovci' iz ↑ovca

ovnica ovnice samostalnik ženskega spola

[oʋnica]

POMEN

ženska, rojena v astrološkem znamenju ovna

- Po horoskopu je *ovnica*, zato je nadvse predana delu, preprosta in pripravljena na šalo.
- Večina dogajanja v življenju *ovnic* se bo vrtela okoli odnosov, pri čemer pa ljubezen ne bo povsem na prvem mestu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[oʋnica]

IPA: [oʋ'ni:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: ovnica

RODILNIK: ovnice

DAJALNIK: ovnici

TOŽILNIK: ovnico

MESTNIK: pri ovnici

ORODNIK: z ovnico

dvojina

IMENOVALNIK: ovnici

RODILNIK: ovnic

DAJALNIK: ovnicama

TOŽILNIK: ovnici

MESTNIK: pri ovnicah

ORODNIK: z ovnicama

množina

IMENOVALNIK: ovnice

RODILNIK: ovnic

DAJALNIK: ovnicam

TOŽILNIK: ovnice

MESTNIK: pri ovnicah

ORODNIK: z ovnicami

TONEMSKO

[oʋnica]

IPA: [oʋni:tsá]

ednina

IMENOVALNIK: ovnica

RODILNIK: ovnice

DAJALNIK: ovnici

TOŽILNIK: ovnico

MESTNIK: pri ovnici

ORODNIK: z ovnico

dvojina

IMENOVALNIK: ovnici

RODILNIK: ovnic

DAJALNIK: ovnicama

TOŽILNIK: ovnici

MESTNIK: pri ovnicah

ORODNIK: z ovnicama

množina

IMENOVALNIK: ovnice

RODILNIK: ovnic

DAJALNIK: ovnicam

TOŽILNIK: ovnice

MESTNIK: pri ovnicah

ORODNIK: z ovnicami

IZVOR

↑oven

ôvnov ôvnova ôvnovo pridevnik

[ôʋnoʋ ôʋnova ôʋnovo]

POMEN

1. ki je v zvezi z ovnom 1., ovni 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Zanimiva je *ovnova* procesija. Lepo opranega in počesanega ter z barvastimi trakci okrašenega ovna vodijo v sprevedu po vasi in nato darujejo župniku.

1.1. ki je del telesa ovna 1., ovnov 1. ali se pridobiva s telesa ovna 1., ovnov 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

ovnov rog | ovnova glava

- Pri izdelavi potrebujem tudi ovčji ali kozji kožuh pa *ovnove* rogove.

- Zagledal se je v velikansko *ovnovo* glavo z velikimi rumenimi očmi, sredi katerih je tekla črna razpoka.

1.2. ki spominja na ovna 1., je tak kot pri ovna 1. ali se mu to pripisuje

► **prid. beseda** + sam. beseda

ovnova glava

- Ker ga ni ogrožal hud mraz ledene dobe, je konj z *ovnovo* glavo postal velik, vitek.

2. ki je v zvezi z ovnom 2., 2.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Rojena je v znamenju rib, vendar je njen značaj prežet tudi z *ovnovo* in vodnarjevo energijo.
- Z vodnarji so dobri prijatelji, čeprav je *ovnova* življenjska filozofija bolj razumska kot duhovna, česar prvi ne marajo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ôʋnoʋ ôʋnova ôʋnovo]

IPA: [ˈoːʋnoʋ ˈoːʋnova ˈoːʋnovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvnov
 RODILNIK: ôvnov**ega**
 DAJALNIK: ôvnov**emu**
 TOŽILNIK: ôvnov
 živo ôvnov**ega**
 MESTNIK: pri ôvnov**em**
 ORODNIK: z ôvnov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ôvnova
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**ima**
 TOŽILNIK: ôvnova
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**ima**

množina

IMENOVALNIK: ôvnovi
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**im**
 TOŽILNIK: ôvnove
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvnova
 RODILNIK: ôvnove
 DAJALNIK: ôvnovi
 TOŽILNIK: ôvnovo
 MESTNIK: pri ôvnovi
 ORODNIK: z ôvnovo

dvojina

IMENOVALNIK: ôvnovi
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**ima**
 TOŽILNIK: ôvnovi
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**ima**

množina

IMENOVALNIK: ôvnove
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**im**
 TOŽILNIK: ôvnove
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvnovo
 RODILNIK: ôvnov**ega**
 DAJALNIK: ôvnov**emu**
 TOŽILNIK: ôvnovo
 MESTNIK: pri ôvnov**em**
 ORODNIK: z ôvnov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ôvnovi
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**ima**

TOŽILNIK: ôvnovi
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**ima**

množina

IMENOVALNIK: ôvnova
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**im**
 TOŽILNIK: ôvnova
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**imi**

TONEMSKO

[ôv̩nov̩ ôv̩nova ôv̩nov̩o]

IPA: [ô:v̩n̩ôv̩ ô:v̩n̩ôva ô:v̩n̩ôv̩o]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvnov
 RODILNIK: ôvnov**ega**
 DAJALNIK: ôvnov**emu**
 TOŽILNIK: ôvnov
 živo ôvnov**ega**
 MESTNIK: pri ôvnov**em**
 ORODNIK: z ôvnov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: ôvnova
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**ima**
 TOŽILNIK: ôvnova
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**ima**

množina

IMENOVALNIK: ôvnovi
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**im**
 TOŽILNIK: ôvnove
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: ôvnova
 RODILNIK: ôvnove
 DAJALNIK: ôvnovi
 TOŽILNIK: ôvnovo
 MESTNIK: pri ôvnovi
 ORODNIK: z ôvnovo

dvojina

IMENOVALNIK: ôvnovi
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**ima**
 TOŽILNIK: ôvnovi
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**
 ORODNIK: z ôvnov**ima**

množina

IMENOVALNIK: ôvnove
 RODILNIK: ôvnov**ih**
 DAJALNIK: ôvnov**im**
 TOŽILNIK: ôvnove
 MESTNIK: pri ôvnov**ih**

ORODNIK: z óvnov**imi**
srednji spol
ednina

IMENOVANIK: óvnovo
RODILNIK: óvnov**ega**
DAJALNIK: óvnov**emu**
TOŽILNIK: óvnovo
MESTNIK: pri óvnov**em**
ORODNIK: z óvnov**im**

dvojina

IMENOVANIK: óvnovi
RODILNIK: óvnov**ih**
DAJALNIK: óvnov**ima**
TOŽILNIK: óvnovi
MESTNIK: pri óvnov**ih**
ORODNIK: z óvnov**ima**

množina

IMENOVANIK: óvnova
RODILNIK: óvnov**ih**
DAJALNIK: óvnov**im**
TOŽILNIK: óvnova
MESTNIK: pri óvnov**ih**
ORODNIK: z óvnov**imi**

IZVOR
↑oven

P simbol

POMEN

simbol za kemijski element *fosfor*

- Zagotoviti moramo, da bo obrok vseboval dovolj kobalta (Co) in fosforja (*P*).
- Osnovna analiza tal nam pove količino fosforja (*P*) in kalija (K), reakcijo tal ali pH in odstotek humusa.

IZVOR
prevzeto iz nlat. *P*, simbola za element ↑fosfor

parazól parazóla samostalnik moškega spola

[parazól]

POMEN

- 1.** neformalno priprava z zložljivim platnom in ročajem ali stojalom za zaščito pred soncem
 - Iz lokalčkov v toplih mesecih prinesejo na pločnike mizice in stole ter postavijo nad njimi pisane *parazole*.
 - Kako dobro bo *parazol* odbijal UV-žarke, je vidno že na pogled, saj je zaščita pred UV-žarki tem boljša, čim temnejše in debelejše je blago sončnika.
 - V videospotu bo nastopila bosa, v beli obleki in s *parazolom* v roki.
- 2.** neformalno priprava z zložljivim nepremočljivim platnom in ročajem za zaščito pred padavinami;
SIN.: dežnik, neformalno marela
 - Napovedan je dež, zato ob odhodu ven ne pozabite vzeti *parazola*.

IZGOVOR IN OBLIKE
JAKOSTNO

[parazól]
IPA: [para'zo:l]
ednina

IMENOVANIK: parazól
RODILNIK: parazóla
DAJALNIK: parazólu
TOŽILNIK: parazól
MESTNIK: pri parazólu
ORODNIK: s parazólom

dvojina

IMENOVANIK: parazóla
RODILNIK: parazólov
DAJALNIK: parazóloma
TOŽILNIK: parazóla
MESTNIK: pri parazólih
ORODNIK: s parazóloma

množina

IMENOVANIK: parazóli
RODILNIK: parazólov
DAJALNIK: parazólom
TOŽILNIK: parazóle
MESTNIK: pri parazólih
ORODNIK: s parazóli

TONEMSKO

[parazôl]
IPA: [parazó:l]
ednina

IMENOVANIK: parazôl
RODILNIK: parazôla
DAJALNIK: parazôlu
TOŽILNIK: parazôl
MESTNIK: pri parazôlu
ORODNIK: s parazôlom

dvojina

IMENOVANIK: parazôla
RODILNIK: parazôlov
DAJALNIK: parazôloma
TOŽILNIK: parazôla
MESTNIK: pri parazôlih
ORODNIK: s parazôloma

množina

IMENOVANIK: parazôli
RODILNIK: parazôlov
DAJALNIK: parazôlom
TOŽILNIK: parazôle
MESTNIK: pri parazôlih
ORODNIK: s parazôli

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Parasol* in frc. *parasol*) iz it. *parasole* 'sončnik' iz *parare* 'varovati, braniti' + *sole* 'sonce'

partizánka partizánke samostalnik ženskega spola

[partizánka]

POMEN

1. udeleženka partizanskega boja

► prid. beseda + **sam. beseda**

mlada partizanka

- Na poti so se ustavili tudi ob grobu neznane *partizanke* sredi gozda.
- Nikoli ne bo pozabil trpljenja ranjene *partizanke*, ki so ji kar v gozdu za vasjo brez anestezije amputirali nogo.
- Množica lačnih, premočenih, prezeblih *partizank* in partizanov je bila na zelo težavni preizkušnji.

2. partizanska čepica, navadno z rdečo zvezdo na čelnem delu

- Nekatero politične opcije so branile element partizanstva (grb jim je bil všeč, saj se je na simbol Triglava navezovala tudi kapa *partizanka*), druge so se mu upirale.
- Vprašal sem ga: »Kakšne uniforme nosite?«
»Uniforme JNA s *partizanko* na glavi,« mi je odvrnil.
- Nosili so civilne jopiče, nekateri usnjene, z delavskimi kapami in *partizankami* na glavah.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[partizánka]

IPA: [parti'za:ŋka]

ednina

IMENOVALNIK: partizánka

RODILNIK: partizánke

DAJALNIK: partizánki

TOŽILNIK: partizánko

MESTNIK: pri partizánki

ORODNIK: s partizánko

dvojina

IMENOVALNIK: partizánki

RODILNIK: partizánk

DAJALNIK: partizánkama

TOŽILNIK: partizánki

MESTNIK: pri partizánkah

ORODNIK: s partizánkama

množina

IMENOVALNIK: partizánke

RODILNIK: partizánk

DAJALNIK: partizánkam

TOŽILNIK: partizánke

MESTNIK: pri partizánkah

ORODNIK: s partizánkami

TONEMSKO

[partizánka]

IPA: [partizá:ŋkà]

ednina

IMENOVALNIK: partizánka

RODILNIK: partizánke

DAJALNIK: partizánki

TOŽILNIK: partizánko

MESTNIK: pri partizánki

ORODNIK: s partizánko

dvojina

IMENOVALNIK: partizánki

RODILNIK: partizánk

DAJALNIK: partizánkama

TOŽILNIK: partizánki

MESTNIK: pri partizánkah

ORODNIK: s partizánkama

množina

IMENOVALNIK: partizánke

RODILNIK: partizánk

DAJALNIK: partizánkam

TOŽILNIK: partizánke

MESTNIK: pri partizánkah

ORODNIK: s partizánkami

IZVOR

↑partizan

pártner pártnerja samostalnik moškega spola

[pártner]

POMEN

1. oseba v odnosu do osebe, s katero je v ljubezenskem razmerju, zlasti dolgotrajnejšem

► prid. beseda + **sam. beseda**

bivši, dolgoletni partner | istospolni partner | zakonski, zunajzakonski partner

- Povedal je, da se bo z dolgoletnim *partnerjem* poročil konec poletja.
- Živi v skupnem gospodinjstvu z zunajzakonskim *partnerjem*.
- Več kot leto je minilo, odkar sem se razšla s fantom. Od takrat nisem več imela resnega *partnerja*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti partnerja | iskati, poiskati partnerja | spoznati partnerja | menjavati partnerje

- Povedala je, da ni bila ravno ljubezen na prvi pogled, ko je prvič spoznala svojega bodočega *partnerja*.
- Oče in mama sta si našla nova *partnerja*.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

pogovoriti se s partnerjem | raziti se s partnerjem | živeti s partnerjem

- Če se s *partnerjem* pogovarjate odprto in iskreno, boste zgradili zaupanja vredno in varno razmerje.
- Naučiti se živeti s *partnerjem* po prihodu otroka je izziv, ki mu ni para.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

komunikacija, pogovor s partnerjem | odnos, razmerje s partnerjem | prepir s partnerjem | seks s partnerjem | življenje s partnerjem

- Komunikacija s *partnerjem* se je izboljšala, razčistila sta marsikatero zamero.
- Sprašuje se, kako izboljšati odnos s *partnerjem*.

- V trgovini imajo na izbiro najrazličnejše pripomočke za popestritev spolnega življenja s *partnerjem* ali brez njega.
- ▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodniku** iskanje, izbira, spoznavanje partnerja | menjavanje partnerjev | varanje partnerja
 - Imamo različne kriterije glede izbire *partnerja* in drugačne poglede na ljubezen.
 - Vedenjska terapija je učinkovitejša ob podpori *partnerja* ali družine.
- ▶ **priredna zveza** partner in partnerica, partner in partnerka
 - Težko je najti pravega *partnerja* ali partnerko.
 - Dolge zimske večere je izkoristila za druženje s *partnerjem* in prijatelji.

1.1. kdor ima s kom spolno razmerje

- ▶ **prid. beseda + sam. beseda** intimni, spolni partner
 - Včasih sva bila tudi intimna *partnerja* – zdaj nisva več.
 - Išče spolnega *partnerja*, ne želi pa se resno vezati.

2. ena od oseb v paru, ki je udeležena v določeni, zlasti športni aktivnosti

- ▶ **prid. beseda + sam. beseda** plesni partner
 - Za udeležbo na tečaju ni treba imeti plesnega *partnerja*.

...
 ▪ Kdor išče *partnerja* za igranje šaha, ga bo dandanes najlažje dobil na spletu.

3. oseba, ki s kom sodeluje na določenem področju

- ▶ **prid. beseda + sam. beseda** poslovni partner
 - Oblačila za nastope je zvezdnici oblikoval njen dolgoletni modni poslovni *partner*.
- ▶ **3.1. ustanova, organizacija, ki s kom sodeluje na določenem področju**; SIN.: partnerica, partnerka
 - ▶ **prid. beseda + sam. beseda** koalicijski partner | pogodbeni, poslovni partner | socialni partner | strateški partner
 - Za oba projekta je občina izbrala strateškega *partnerja*.
 - Podjetje se pogovarja z različnimi potencialnimi *partnerji*, med katerimi ni nihče vnaprej izključen.
 - Stranka pričakuje, da bo imela v koaliciji vlogo enakopravnega *partnerja*.
 - ▶ **glag. + z/s + sam. beseda v orodniku** dogovoriti se, pogajati se s partnerjem | komunicirati s partnerji | pogajati se s partnerji | sodelovati s partnerjem | uskladiti se s partnerjem
 - Družba se dogovarja z možnimi strateškimi *partnerji* in investitorji.

- Zavarovalnica sodeluje s približno 150 *partnerji* doma in v svetu.
- ▶ **sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku** dogovor, pogajanja, usklajevanje s partnerji | komunikacija s partnerji
 - Minister lahko pričakuje trda pogajanja s socialnimi *partnerji*.
 - Po dolgem usklajevanju s koalicijskimi *partnerji* so prišli do sporazuma.
- ▶ **priredna zveza** partner in pokrovitelj, partner in sponzor
 - So velik pokrovitelj in *partner* dobredelnih aktivnosti za pomoč otrokom.
- ...
- Podjetje je postalo *partner* za oživetev zdravilišča v mestu.

3.2. iz biologije organizem, ki živi v povezavi z drugim organizmom

- Parazitizem je ena od oblik simbioze, pri kateri en *partner* zajeda oziroma živi na račun drugega.
- Različne vrste gob rastejo na različnih rastiščih, povezane z različnimi mikoriznimi *partnerji*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártner]
 IPA: [ˈpa:rtner]
ednina

IMENOVANIK: pártner
 RODILNIK: pártnerja
 DAJALNIK: pártnerju
 TOŽILNIK: pártnerja
 MESTNIK: pri pártnerju
 ORODNIK: s pártnerjem

dvojina

IMENOVANIK: pártnerja
 RODILNIK: pártnerjev
 DAJALNIK: pártnerjema
 TOŽILNIK: pártnerja
 MESTNIK: pri pártnerjih
 ORODNIK: s pártnerjema

množina

IMENOVANIK: pártnerji
 RODILNIK: pártnerjev
 DAJALNIK: pártnerjem
 TOŽILNIK: pártnerje
 MESTNIK: pri pártnerjih
 ORODNIK: s pártnerji

TONEMSKO

[pártner]
 IPA: [pà:rtnéɾ]
ednina

IMENOVANIK: pártner
 RODILNIK: pártnerja
 DAJALNIK: pártnerju
 TOŽILNIK: pártnerja
 MESTNIK: pri pártnerju

ORODNIK: s pártnerjem

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerja

RODILNIK: pártnerjev tudi pártnerjev

DAJALNIK: pártnerjema

TOŽILNIK: pártnerja

MESTNIK: pri pártnerjih tudi pri pártnerjih

ORODNIK: s pártnerjema

množina

IMENOVALNIK: pártnerji

RODILNIK: pártnerjev tudi pártnerjev

DAJALNIK: pártnerjem

TOŽILNIK: pártnerje

MESTNIK: pri pártnerjih tudi pri pártnerjih

ORODNIK: s pártnerji tudi s pártnerji

BESEDOTVORJE

ženski spol: partnerica

ženski spol: partnerka

svojilni pridevnik: partnerjev

IZVOR

prevzeto prek nem. *Partner* in angl. *partner* iz stfrc. *parçonier* iz stfrc. *parçon* 'del, delež' < lat. *partitiō* 'razdelitev', prvotno torej 'déležnik'

pártnerica pártnerice samostalnik ženskega spola

[pártnerica]

POMEN

1. ženska v odnosu do osebe, s katero je v ljubezenskem razmerju, zlasti dolgotrajnejšem;

SIN.: partnerka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bivša, dolgoletna, nekdanja partnerica | istospolna partnerica | zakonska, zunajzakonska partnerica

▪ V zrelih letih se je ločil od dolgoletne *partnerice*.

▪ Njegova zunajzakonska *partnerica* prihaja iz glasbene družine.

▪ Ves čas mi je ob strani stala in pomagala življenjska *partnerica*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti partnerico | iskati partnerico | presenetiti partnerico | spoznati partnerico

▪ Ko je spoznal svojo sedanjo *partnerico*, je ponovno zaživel srečno.

▪ Iščem *partnerico*, staro do 30 let, za resno zvezo.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

odnos s partnerico | seks s partnerico | spor s partnerico

▪ Svetoval sem mu, naj pogloblja odnos s svojo *partnerico*.

▪ Zapletel se je v spor z bivšo *partnerico*.

▶ priredna zveza

partnerica in partner | partnerica in prijateljica

▪ Morda v prihodnje najde boljšega partnerja ali *partnerico* zase.

▪ Ona je ljubica, *partnerica* in prijateljica v eni osebi.

1.1. ženska, ki ima s kom spolno razmerje;

SIN.: partnerka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

intimna, spolna partnerica

▪ V življenju je imel malo spolnih *partneric*.

2. ženska, ki kot ena od oseb sestavlja par, udeležen v določeni aktivnosti, zlasti športni; SIN.: partnerka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

plesna partnerica

▪ Latinskoameriški plesi so odločili, da sta z novo plesno *partnerico* postala državna prvaka.

...

▪ Začela je iskati ustrezno *partnerico* za igro dvojic, s katero bi nastopila na odprtem teniškem prvenstvu ZDA.

3. ženska, ki s kom sodeluje na določenem področju; SIN.: partnerka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

poslovna partnerica

▪ Poslovna *partnerica* pojasnjuje, da v družbi velik poudarek dajejo razvijanju primerne načina vodenja.

...

▪ Je svetovalka in *partnerica* v podjetju.

3.1. ustanova, organizacija, ki s kom sodeluje na določenem področju; SIN.: partner, partnerka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

enakopravna partnerica | gospodarska, poslovna, trgovinska, zunanjetrgovinska partnerica | koalicijska, vladna partnerica | strateška partnerica

▪ Osnutek koalicijske pogodbe je na mizah morebitnih koalicijskih *partneric*.

▪ S Švedsko, našo najpomembnejšo gospodarsko *partnerico* v Skandinaviji, je Slovenija lani dosegla skoraj 272 milijonov ameriških dolarjev menjave.

▪ Socialdemokratska vladna *partnerica* zahteva reorganizacijo zveze Nato.

▶ sam. beseda + med + **sam. beseda v**

orodniku

odnos med partnericami

▪ Stranka pričakuje, da bo to resna programska vlada, v kateri bodo odnosi med *partnericami* korektni.

▶ priredna zveza

partnerica in zaveznica

▪ Država je trdna zaveznica in *partnerica* BiH.

...

▪ Niz glasbenih večerov je začel ansambel iz Češke, letošnje države *partnerice* festivala.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártnerica]

IPA: [ˈpa:rtneritsa]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerica

RODILNIK: pártnerice

DAJALNIK: pártnerici

TOŽILNIK: pártnerico

MESTNIK: pri pártnerici

ORODNIK: s pártnerico

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerici

RODILNIK: pártneric

DAJALNIK: pártneric**ama**

TOŽILNIK: pártnerici

MESTNIK: pri pártneric**ah**ORODNIK: s pártneric**ama****množina**

IMENOVALNIK: pártnerice

RODILNIK: pártneric

DAJALNIK: pártneric**am**

TOŽILNIK: pártnerice

MESTNIK: pri pártneric**ah**ORODNIK: s pártneric**ami**

TONEMSKO

[pártnerica]

IPA: [pà:rtnéritsa]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerica

RODILNIK: pártnerice

DAJALNIK: pártnerici

TOŽILNIK: pártnerico

MESTNIK: pri pártnerici

ORODNIK: s pártnerico

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerici

RODILNIK: pártneric

DAJALNIK: pártneric**ama**

TOŽILNIK: pártnerici

MESTNIK: pri pártneric**ah**ORODNIK: s pártneric**ama****množina**

IMENOVALNIK: pártnerice

RODILNIK: pártneric

DAJALNIK: pártneric**am**

TOŽILNIK: pártnerice

MESTNIK: pri pártneric**ah**ORODNIK: s pártneric**ami**

IZVOR

↑partner

pártnerjev pártnerjeva pártnerjevo pridevnik
[pártnerjeɥ pártnerjeva pártnerjevo]

POMEN

1. ki je v zvezi s partnerjem 1., pripada partnerju 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

partnerjeva nezvestoba, zvestoba | partnerjevo obnašanje, vedenje | partnerjeva čustva

- Poskušajte se živeti v *partnerjeva* čustva, tako bosta laže našla izhod.
- Katero *partnerjevo* darilo vas je doslej najbolj razveselilo?

1.1. ki je v sorodstvenem, družbenem razmerju s partnerjem 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

- Rada srečujem in spoznavam *partnerjeve* prijatelje.
- Kadar se novi partner znajde v konfliktu s *partnerjevim* otrokom, naj si vzame potreben čas, da sporno zadevo v miru razmisli in jo prediskutira s partnerjem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártnerjeɥ pártnerjeva pártnerjevo]

IPA: [ˈpa:rtnerjeɥ ˈpa:rtnerjeva ˈpa:rtnerjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjev

RODILNIK: pártnerjev**ega**DAJALNIK: pártnerjev**emu**

TOŽILNIK: pártnerjev

živo pártnerjev**ega**MESTNIK: pri pártnerjev**em**ORODNIK: s pártnerjev**im****dvojina**

IMENOVALNIK: pártnerjeva

RODILNIK: pártnerjev**ih**DAJALNIK: pártnerjev**ima**

TOŽILNIK: pártnerjeva

MESTNIK: pri pártnerjev**ih**ORODNIK: s pártnerjev**ima****množina**

IMENOVALNIK: pártnerjevi

RODILNIK: pártnerjev**ih**DAJALNIK: pártnerjev**im**

TOŽILNIK: pártnerjeve

MESTNIK: pri pártnerjev**ih**ORODNIK: s pártnerjev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjeva

RODILNIK: pártnerjeve

DAJALNIK: pártnerjev**i**

TOŽILNIK: pártnerjevo

MESTNIK: pri pártnerjev**i**ORODNIK: s pártnerjev**o****dvojina**

IMENOVALNIK: pártnerjevi
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**ima**
TOŽILNIK: pártnerjevi
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: pártnerjeve
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**im**
TOŽILNIK: pártnerjeve
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjevo
RODILNIK: pártnerjev**ega**
DAJALNIK: pártnerjev**emu**
TOŽILNIK: pártnerjevo
MESTNIK: pri pártnerjev**em**
ORODNIK: s pártnerjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerjevi
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**ima**
TOŽILNIK: pártnerjevi
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: pártnerjeva
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**im**
TOŽILNIK: pártnerjeva
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**imi**

TONEMSKO

[pártnerjeu pártnerjeva pártnerjevo]

IPA: [pà:rtnéɾjeu pà:rtnéɾjeva pà:rtnéɾjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjev
RODILNIK: pártnerjev**ega**
DAJALNIK: pártnerjev**emu**
TOŽILNIK: pártnerjev
živo pártnerjev**ega**
MESTNIK: pri pártnerjev**em**
ORODNIK: s pártnerjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerjeva
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**ima**
TOŽILNIK: pártnerjeva
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: pártnerjevi
RODILNIK: pártnerjev**ih**

DAJALNIK: pártnerjev**im**
TOŽILNIK: pártnerjeve
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjeva
RODILNIK: pártnerjeve
DAJALNIK: pártnerjevi
TOŽILNIK: pártnerjevo
MESTNIK: pri pártnerjevi
ORODNIK: s pártnerjevo

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerjevi
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**ima**
TOŽILNIK: pártnerjevi
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: pártnerjeve
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**im**
TOŽILNIK: pártnerjeve
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerjevo
RODILNIK: pártnerjev**ega**
DAJALNIK: pártnerjev**emu**
TOŽILNIK: pártnerjevo
MESTNIK: pri pártnerjev**em**
ORODNIK: s pártnerjev**im**

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerjevi
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**ima**
TOŽILNIK: pártnerjevi
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**ima**

množina

IMENOVALNIK: pártnerjeva
RODILNIK: pártnerjev**ih**
DAJALNIK: pártnerjev**im**
TOŽILNIK: pártnerjeva
MESTNIK: pri pártnerjev**ih**
ORODNIK: s pártnerjev**imi**

IZVOR

↑partner

pártnerka pártnerke samostalnik ženskega spola
[pártnerka]

1. ženska v odnosu do osebe, s katero je v ljubezenskem razmerju, zlasti dolgotrajnejšem;

SIN.: partnerica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- istospolna partnerka | nekdanja partnerka | stalna partnerka | zakonska, zunajzakonska partnerka
- S svojo istospolno *partnerko* in dvema otrokoma živi ob Bodenskem jezeru.
 - Čeprav imam stalno *partnerko*, živim sam.
 - Z zunajzakonsko *partnerko* imata osemmesečno hčerko.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- iskati, najti partnerko | presenetiti partnerko | spoznati partnerko
- Želim si najti *partnerko*, s katero bi lahko delil življenje, čustva in mir.
 - Vdovec, star 64 let, želi spoznati sebi primerno *partnerko* za trajno zvezo.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

- pogovoriti se s partnerko | živeti s partnerko
- O vseh negativnih občutkih, ki vas težijo, se skušajte pogovoriti s *partnerko*.
 - Igralec se je nedavno sprl z dolgoletno *partnerko*.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

- odnos, razmerje, zveza s partnerko | seks s partnerko | življenje s partnerko
- Živel naj bi čisto običajno družinsko življenje s *partnerko* in otrokom.
 - Predlaga, da o svoji težavi s *partnerko* še naprej odkrito govorite, saj vam bo z razumevanjem pomagala, da se boste lažje znebili podzavestnega strahu.

1.1. ženska, ki ima s kom spolno razmerje;

SIN.: partnerica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- spolna partnerka
- Raziskovalci z avstralske državne univerze so ugotovili, da so ženske, stare od 20 do 24 let, kar 1,5-krat bolj odprte za izkušnjo z istospolno *partnerko* kot ženske, stare od 40 do 44 let.

2. ženska, ki kot ena od oseb sestavlja par, udeležen v določeni aktivnosti, zlasti športni; SIN.:

partnerica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Ruska tenisačica v letošnji sezoni ni imela stalne *partnerke*.
- Ekstravagantna violinistka bo nastopila s svojo pianistično *partnerko*.

3. ženska, ki s kom sodeluje na določenem področju; SIN.: partnerica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- poslovna partnerka
- Pri birokraciji mi je zelo pomagala poslovna *partnerka*, s katero sva skupaj šli v ta projekt.

3.1. ustanova, organizacija, ki s kom sodeluje na določenem področju; SIN.: partner, partnerica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- koalicijska partnerka | poslovna partnerka | strateška partnerka | trgovinska, zunanjetrgovinska partnerka
- Koalicijski *partnerki* sta se usklajevali o aneksu h koalicijski pogodbi in proračunu za letošnje in prihodnje leto.
 - Italija je druga največja zunanjetrgovinska *partnerka* Slovenije, takoj za Zvezno republiko Nemčijo.
 - Država je v zadnjem času še izboljšala svojo podobo zanesljive in verodostojne *partnerke*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- Stranka bo verjetno poskušala prepričati koalicijske *partnerke*, naj zavrnejo sedanjo različico zakona.

...

- Kancler je 14 državam *partnerkam* v Evropski uniji postavil oster ultimatum za preključ diplomatskih sankcij zoper svojo državo.
- Po mnenju stranke razdelitev resorjev med *partnerkami* v vladi verjetno ni dokončna, saj je velika možnost sprememb.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártnerka]

IPA: [ˈpa:rtnerka]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerka

RODILNIK: pártnerke

DAJALNIK: pártnerki

TOŽILNIK: pártnerko

MESTNIK: pri pártnerki

ORODNIK: s pártnerko

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerki

RODILNIK: pártnerk

DAJALNIK: pártnerkama

TOŽILNIK: pártnerki

MESTNIK: pri pártnerkah

ORODNIK: s pártnerkama

množina

IMENOVALNIK: pártnerke

RODILNIK: pártnerk

DAJALNIK: pártnerkam

TOŽILNIK: pártnerke

MESTNIK: pri pártnerkah

ORODNIK: s pártnerkami

TONEMSKO

[pártnerka]

IPA: [pà:rtnéerka]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerka

RODILNIK: pártnerke

DAJALNIK: pártnerki
TOŽILNIK: pártnerko
MESTNIK: pri pártnerki
ORODNIK: s pártnerko

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerki
RODILNIK: pártnerk
DAJALNIK: pártnerkama
TOŽILNIK: pártnerki
MESTNIK: pri pártnerkah
ORODNIK: s pártnerkama

množina

IMENOVALNIK: pártnerke
RODILNIK: pártnerk
DAJALNIK: pártnerkam
TOŽILNIK: pártnerke
MESTNIK: pri pártnerkah
ORODNIK: s pártnerkami

IZVOR

↑partner

pártnerski pártnerska pártnersko pridevnik
[pártnerski]

POMEN

1. ki je v zvezi s partnerji 1. ali partnerstvom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

partnerski odnos | partnerska skupnost, zveza | partnersko ujemanje

- Svetovalnica je nastala z namenom, da bi nudili družinam in *partnerskim* skupnostim pomoč in podporo, kadar se soočajo z različnimi težavami ali iščejo odgovore na vprašanja.
- Razpad *partnerskega* razmerja, še zlasti če je trajalo leta ali desetletja, je ena najtežjih prelomnic v življenju.
- V *partnerski* zvezi se morata obe osebi počutiti enakopravni in težave reševati skupaj.

1.1. ki je namenjen za partnerje 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

partnerska terapija

- Je strokovnjakinja za *partnersko* psihoterapijo in zdravljenje motenj v spolnosti.
- V delavnicah *partnerskih* terapevtov pari iščejo način, kako spet najti srečo.

2. ki je v zvezi s partnerji 3. ali partnerstvom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

partnerski sporazum | partnerska šola | partnerska država, organizacija | partnersko sodelovanje

- Ruske nevladne organizacije si želijo imeti aktivno vlogo pri nastajanju novega *partnerskega* sporazuma Evropske unije in Rusije.
- V mesto bo na konferenco *partnerskih* mest danes prispelo približno 30 predstavnikov krajev, ki sodelujejo z Velenjem.

- Program združuje znanstvenice in znanstvenike iz *partnerskih* držav ter držav članic pri skupnih raziskovalno-razvojnih projektih za industrijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártnerski]

IPA: [ˈpa:rtneɾski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskega
DAJALNIK: pártnerskemu
TOŽILNIK: pártnerski
živo pártnerskega
MESTNIK: pri pártnerskem
ORODNIK: s pártnerskim

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerska
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerske
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerske
DAJALNIK: pártnerski
TOŽILNIK: pártnersko
MESTNIK: pri pártnerski
ORODNIK: s pártnersko

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerski
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerske
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerske
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnersko
RODILNIK: pártnerskega

DAJALNIK: pártnerskemu
TOŽILNIK: pártnersko
MESTNIK: pri pártnerskem
ORODNIK: s pártnerskim

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerski
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerska
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

TONEMSKO

[pártnerski]

IPA: [pà:rtnérski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskega
DAJALNIK: pártnerskemu
TOŽILNIK: pártnerski
živo pártnerskega
MESTNIK: pri pártnerskem
ORODNIK: s pártnerskim

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerska
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerske
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerske
DAJALNIK: pártnerski
TOŽILNIK: pártnersko
MESTNIK: pri pártnerski
ORODNIK: s pártnersko

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerski

MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerske
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerske
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pártnersko
RODILNIK: pártnerskega
DAJALNIK: pártnerskemu
TOŽILNIK: pártnersko
MESTNIK: pri pártnerskem
ORODNIK: s pártnerskim

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerski
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskima
TOŽILNIK: pártnerski
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskima

množina

IMENOVALNIK: pártnerska
RODILNIK: pártnerskih
DAJALNIK: pártnerskim
TOŽILNIK: pártnerska
MESTNIK: pri pártnerskih
ORODNIK: s pártnerskimi

STALNE ZVEZE

partnerska kartica

navadno članska kartica za plačevanje, ki jo izdaja partner podjetja, pri katerem ima imetnik kartice določene ugodnosti

► glag. + sam. beseda v tožilniku

prejeti partnersko kartico

- Najpozneje tri tedne po plačilu položnice boste na dom prejeli *partnersko kartico*.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

imetnik partnerske kartice | izdaja partnerske kartice

- Imetniki *partnerske kartice* dobijo popust.
- Prošnje za izdajo *partnerske kartice* se zbirajo na enem mestu.

...

- Član avtomobilist lahko izbira med običajno člansko kartico in *partnersko* plačilno *kartico*.

IZVOR

↑partner

pártnerstvo pártnerstva samostalnik srednjega spola
[pártnerstvo]

POMEN

1. skupnost dveh oseb, ki sta v ljubezenskem odnosu

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

heteroseksualno, homoseksualno partnerstvo | istospolno partnerstvo

- Zakon izenačuje istospolno *partnerstvo* z zakonsko zvezo.
- Zaradi vse večjega števila ločitev in novih *partnerstev* se zdi, da otroci kot v neke vrste tolažbo dobivajo darila iz obeh novonastalih družin.

2. sodelovanje med različnimi osebami ali ustanovami, organizacijami na določenem področju delovanja

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

okrepiti, razvijati partnerstvo | podpisati partnerstvo | skleniti, vzpostaviti partnerstvo

- Podjetje, ki se ukvarja z založništvom slovarjev in drugih jezikovnih pripomočkov, je sklenilo *partnerstvo* s podjetjem, ki se ukvarja z razvojem brezžičnih iger.
- Rektor bo v svojem mandatu skušal dvigniti položaj univerze na svetovni lestvici univerz in okrepiti *partnerstvo* tako z gospodarstvom kot tudi s študentsko skupnostjo.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

čezatlantsko partnerstvo | javno-zasebno, privatno, zasebno partnerstvo | strateško partnerstvo

- Projekt je financiran v sklopu javno-zasebnega *partnerstva* in združuje sedem raziskovalnih inštitucij ter univerz.
- Banki naj bi vzpostavili odnos dolgoročnega strateškega *partnerstva* za uveljavitev skupnih poslovnih interesov.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditeljskem**

sklenitev, sklepanje partnerstva | vzpostavitev, vzpostavljanje partnerstva

- To je zagotovo dobra priložnost za neposredno vzpostavljanje *partnerstva* z delodajalci, agencijami za zaposlovanje in socialnimi partnerji.
- Pred časom smo se z županjo dogovorili o sporazumni prekinitvi *partnerstva*.

▶ sam. beseda + o + **sam. beseda v mestniku**

dogovor, dokument, sporazum o partnerstvu | listina, pobuda, pogodba o partnerstvu

- Banki sta podpisali pogodbo o strateškem *partnerstvu* in kapitalnem vlaganju.
- Za čimprejšnje oblikovanje novega sporazuma o *partnerstvu* in sodelovanju se je zavzel tudi vodja oddelka za odnose z EU.

...

- Državi sta podpisali sporazum o strateškem *partnerstvu* in nekaj pomembnih gospodarskih pogodb.
- V počastitev svetovnega dneva OZN so podpisali listino o *partnerstvu* med japonskim mestom Arai in

Slovenj Gradcem in v znak prijateljstva med mestoma pred slovenjgraško gimnazijo posadili drevo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pártnerstvo]

IPA: [ˈpa:rtnerstvo]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerstvo

RODILNIK: pártnerstva

DAJALNIK: pártnerstvu

TOŽILNIK: pártnerstvo

MESTNIK: pri pártnerstvu

ORODNIK: s pártnerstvom

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerstvi

RODILNIK: pártnerstev

DAJALNIK: pártnerstvom

TOŽILNIK: pártnerstvi

MESTNIK: pri pártnerstvih

ORODNIK: s pártnerstvom

množina

IMENOVALNIK: pártnerstva

RODILNIK: pártnerstev

DAJALNIK: pártnerstvom

TOŽILNIK: pártnerstva

MESTNIK: pri pártnerstvih

ORODNIK: s pártnerstvi

TONEMSKO

[pártnerstvo]

IPA: [pà:rtné:rstvo]

ednina

IMENOVALNIK: pártnerstvo

RODILNIK: pártnerstva

DAJALNIK: pártnerstvu

TOŽILNIK: pártnerstvo

MESTNIK: pri pártnerstvu

ORODNIK: s pártnerstvom

dvojina

IMENOVALNIK: pártnerstvi in pártnerstvi

RODILNIK: pártnerstev

DAJALNIK: pártnerstvom in pártnerstvom

TOŽILNIK: pártnerstvi in pártnerstvi

MESTNIK: pri pártnerstvih

ORODNIK: s pártnerstvom in s pártnerstvom

množina

IMENOVALNIK: pártnerstva

RODILNIK: pártnerstev

DAJALNIK: pártnerstvom

TOŽILNIK: pártnerstva

MESTNIK: pri pártnerstvih

ORODNIK: s pártnerstvi

IZVOR

↑partner

péča péče samostalnik ženskega spola

[péča]

POMEN

ženska ruta iz belega blaga, navadno z vezenino, čipkasto obrobo

► prid. beseda + **sam. beseda**

bela péča

- Starejša ženska je imela na glavi belo *pečo*.
- Spominjala se je, kako si je oče nataknil materino *pečo*, da bi razveselil otroke.

...

- Iščem veziljo, ki bi mi izvezla *pečo* za narodno nošo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[péča]

IPA: [ˈpeːtʃa]

ednina

IMENOVALNIK: péča

RODILNIK: péče

DAJALNIK: péči

TOŽILNIK: péčo

MESTNIK: pri péči

ORODNIK: s péčo

dvojina

IMENOVALNIK: péči

RODILNIK: péč

DAJALNIK: péčama

TOŽILNIK: péči

MESTNIK: pri péčah

ORODNIK: s péčama

množina

IMENOVALNIK: péče

RODILNIK: péč

DAJALNIK: péčam

TOŽILNIK: péče

MESTNIK: pri péčah

ORODNIK: s péčami

TONEMSKO

[péča]

IPA: [pèːtʃá]

ednina

IMENOVALNIK: péča

RODILNIK: péče

DAJALNIK: péči

TOŽILNIK: péčo

MESTNIK: pri péči

ORODNIK: s péčo

dvojina

IMENOVALNIK: péči

RODILNIK: péč

DAJALNIK: péčama

TOŽILNIK: péči

MESTNIK: pri péčah

ORODNIK: s péčama

množina

IMENOVALNIK: péče

RODILNIK: pēč

DAJALNIK: pēčam

TOŽILNIK: péče

MESTNIK: pri péčah

ORODNIK: s péčami

IZVOR

prevzeto iz neke roman. predloge < vulglat. *pettia* 'kos blaga, krpa, povoj' in morda 'ruta' (kelt. izvora)

pehôta pehôte samostalnik ženskega spola

[pehôta]

POMEN

rod vojske, ki se bojuje peš

► prid. beseda + **sam. beseda**

lahka, težka pehota | sovražna, sovražnikova pehota

- Udaril je proti sovražnikovi *pehoti* in hkrati konjenici presekal umik.
- Koncept težko oborožene *pehote* je v antiki doživel prvi vrhunec v stari Grčiji.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

KOLIKO mož pehote | napad, podpora pehote | pripadniki, vojaki pehote

- Oklepniki so bili brez podpore *pehote* lahek plen teritorialne obrambe.
- Njihova naloga je bila odbiti napad *pehote* in tankov, ki so nepričakovano napadli z boka.
- Vsa vojska skupaj je štela zgolj šest divizij *pehote* in eno konjeniško divizijo.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Pehota* konjenikom ni mogla slediti.
- Srednji dve koloni je sestavljala *pehota*, v obeh krilnih je bila konjenica.
- Hitre tankovske enote so ob podpori bojnih letal prodrle globoko v sovražno deželo, šele potem je sledila *pehota*.

...

- V boj je poslal *pehoto* in oklepne enote.
- Zaslovel je kot velik vojaški strateg, ki je znal spretno izkoriščati tako *pehoto* kakor konjenico.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pehôta]

IPA: [peˈxɔːta]

ednina

IMENOVALNIK: pehôta

RODILNIK: pehôte

DAJALNIK: pehôti

TOŽILNIK: pehôto

MESTNIK: pri pehôti

ORODNIK: s pehôto

dvojina

IMENOVALNIK: pehôti

RODILNIK: pehôt

DAJALNIK: pehôtama
TOŽILNIK: pehôti
MESTNIK: pri pehôtah
ORODNIK: s pehôtama

množina

IMENOVALNIK: pehôte
RODILNIK: pehôt
DAJALNIK: pehôtam
TOŽILNIK: pehôte
MESTNIK: pri pehôtah
ORODNIK: s pehôtami

TONEMSKO

[pehóta]

IPA: [pɛxò:tá]

ednina

IMENOVALNIK: pehóta
RODILNIK: pehôte
DAJALNIK: pehóti
TOŽILNIK: pehóto
MESTNIK: pri pehóti
ORODNIK: s pehóto tudi s pehóto

dvojina

IMENOVALNIK: pehóti
RODILNIK: pehôt
DAJALNIK: pehótama
TOŽILNIK: pehóti
MESTNIK: pri pehótah
ORODNIK: s pehótama

množina

IMENOVALNIK: pehôte
RODILNIK: pehôt
DAJALNIK: pehôtam
TOŽILNIK: pehôte
MESTNIK: pri pehótah
ORODNIK: s pehótami

STALNE ZVEZE

mehanizirana pehota

pehota, ki se premika z oklepnimi vozili in bojuje peš ob njihovi podpori

- Klasično pehoto in motorizirano pehoto je nadomestila *mehanizirana pehota*, ki se prevaža v oklepnih transporterjih.
- Jedro vojske bodo sestavljali trije bataljoni *mehanizirane pehote*, en topniški bataljon in eskadrilja transportnih helikopterjev.

mornariška pehota

pehota, ki se premika s plovili, bojuje pa zlasti na kopnem

- Ladijski topovi so onemogočili sovražnikovo obrambo na obali. Potem se je izkrcala *mornariška pehota* in boj nadaljevala na kopnem.
- Dve diviziji *mornariške pehote*, ki sta se izkrkali med 19. in 21. februarjem 1945, sta se morali spopasti z branilci v podzemnih jamah.

- Poveljeval je različnim enotam *mornariške pehote*, predaval na šoli za marince in opravljal naloge na tujem.

motorizirana pehota

pehota, ki se premika z vozili in bojuje peš

- V okviru brigade bo deloval poljski bataljon *motorizirane pehote*.
- Posadko sestavljajo voznik, strelec, poveljnik in šest članov oddelka v zadnjem delu vozila, ki se v boju izkrcajo in se bojujejo kot *motorizirana pehota*.
- Topovi so bruhnili ogenj vzdolž vse meje, potem pa se je začel naskok tankov in *motorizirane pehote*.

IZVOR

prevzeto iz češ. *pěchota* ali rus. *pehóta*, k pslov. **pěšb* 'peš'

pehôtni

 pehôtna pehôtno pridevnik

[pehôtni]

POMEN

1. ki je v zvezi s pehoto

► **prid. beseda** + sam. beseda

- pehotni častnik, general | pehotne mine, ovire
- Na to mesto bi bilo logično imenovati *pehotnega* generala, ki ima izkušnje v poveljevanju večjim kopenskim vojaškim enotam.
 - Krut ostanek vojne je na milijone *pehotnih* min, ki so raztresene po vsej deželi.
 - Poklicali so letalstvo, naj na fronti južno od mesta podpre *pehotne* sile.

1.1. ki je namenjen za pehoto

► **prid. beseda** + sam. beseda

- pehotna oborožitev | pehotna puška | pehotno orožje, strelivo
- Podjetje sodeluje s svetovno priznanimi izdelovalci vojaškega orožja in opreme, vključilo se je tudi v proizvodnjo *pehotne* puške za Slovensko vojsko.
 - Od težje *pehotne* oborožitve so prikazali novi večnamenski netrzejni raketomet za enkratno uporabo in protioklepno orožje tretje generacije.
 - Testirali naj bi dvanajst različnih *pehotnih* orožij štirih proizvajalcev.

1.2. ki ga sestavlja, tvori pehota

► **prid. beseda** + sam. beseda

- pehotni bataljon, oddelek, polk | pehotna brigada, četa, divizija, enota
- Po nekaj mesecih služenja v *pehotnem* polku je dobil potrditev v čin poročnika.
 - Čeprav je napadel kar s tremi tankovskimi in dvema *pehotnima* divizijama, je moral zaradi izgub že po enem dnevu operacijo ustaviti.
 - *Pehotna* enota je doslej sodelovala v vrsti mirovnih misij.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pehôtni]

IPA: [pe'xɔ:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pehôtni

RODILNIK: pehôtne**ga**

DAJALNIK: pehôtne**mu**

TOŽILNIK: pehôtni

živo pehôtne**ga**

MESTNIK: pri pehôtne**m**

ORODNIK: s pehôtne**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pehôtne**a**

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**nima**

TOŽILNIK: pehôtne**a**

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**nima**

množina

IMENOVALNIK: pehôtne**i**

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**m**

TOŽILNIK: pehôtne

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pehôtne**a**

RODILNIK: pehôtne

DAJALNIK: pehôtne**i**

TOŽILNIK: pehôtne**o**

MESTNIK: pri pehôtne**i**

ORODNIK: s pehôtne**o**

dvojina

IMENOVALNIK: pehôtne**i**

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**nima**

TOŽILNIK: pehôtne**i**

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**nima**

množina

IMENOVALNIK: pehôtne

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**m**

TOŽILNIK: pehôtne

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pehôtne**o**

RODILNIK: pehôtne**ga**

DAJALNIK: pehôtne**mu**

TOŽILNIK: pehôtne**o**

MESTNIK: pri pehôtne**m**

ORODNIK: s pehôtne**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pehôtne**i**

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**nima**

TOŽILNIK: pehôtne**i**

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**nima**

množina

IMENOVALNIK: pehôtne**a**

RODILNIK: pehôtne**ih**

DAJALNIK: pehôtne**m**

TOŽILNIK: pehôtne**a**

MESTNIK: pri pehôtne**ih**

ORODNIK: s pehôtne**imi**

TONEMSKO

[pehótni]

IPA: [peχɔ:tní]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pehótni

RODILNIK: pehótn**ega**

DAJALNIK: pehótn**emu**

TOŽILNIK: pehótni

živo pehótn**ega**

MESTNIK: pri pehótn**em**

ORODNIK: s pehótn**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pehótn**a**

RODILNIK: pehótn**ih**

DAJALNIK: pehótn**nima**

TOŽILNIK: pehótn**a**

MESTNIK: pri pehótn**ih**

ORODNIK: s pehótn**nima**

množina

IMENOVALNIK: pehótn**i**

RODILNIK: pehótn**ih**

DAJALNIK: pehótn**m**

TOŽILNIK: pehótn**e**

MESTNIK: pri pehótn**ih**

ORODNIK: s pehótn**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pehótn**a**

RODILNIK: pehótn**e**

DAJALNIK: pehótn**i**

TOŽILNIK: pehótn**o**

MESTNIK: pri pehótn**i**

ORODNIK: s pehótn**o**

dvojina

IMENOVALNIK: pehótn**i**

RODILNIK: pehótn**ih**

DAJALNIK: pehótn**nima**

TOŽILNIK: pehótn**i**

MESTNIK: pri pehótn**ih**

ORODNIK: s pehótn**nima**

množina

IMENOVALNIK: pehótné
RODILNIK: pehótnih
DAJALNIK: pehótnim
TOŽILNIK: pehótné
MESTNIK: pri pehótnih
ORODNIK: s pehótnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pehótno
RODILNIK: pehótnega
DAJALNIK: pehótnemu
TOŽILNIK: pehótno
MESTNIK: pri pehótnem
ORODNIK: s pehótnim

dvojina

IMENOVALNIK: pehótni
RODILNIK: pehótnih
DAJALNIK: pehótnima
TOŽILNIK: pehótni
MESTNIK: pri pehótnih
ORODNIK: s pehótnima

množina

IMENOVALNIK: pehótna
RODILNIK: pehótnih
DAJALNIK: pehótnim
TOŽILNIK: pehótna
MESTNIK: pri pehótnih
ORODNIK: s pehótnimi

IZVOR

↑pehota

pehtranov pehtranova pehtranovo pridevnik

[pehtranou pehtranova pehtranovo]

POMEN

1. ki je del pehtrana

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

pehtranovi listi, lističi, listki

- Čaj iz *pehtranovih* listov in vršičkov si pripravimo kot poparek z vročo vodo.
- *Pehtranove* listke lahko posušimo, sveže pa dodajamo solatam, ribjim jedem ali med skuto kot nadev za potice.

1.1. ki je iz pehtrana ali vsebuje pehtran

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

pehtranov kis | pehtranov nadev | pehtranov štrukelj, zavitek | pehtranova omaka | pehtranova potica

- Če nimamo pri roki *pehtranovega* kisa, uporabimo jabolčnega in dodamo svež ali posušen pehtran.
- Pri nas so zelo priljubljene *pehtranove* potice in štruklji.
- Telečji medaljon na koncu okrasijo s *pehtranovo* omako.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pehtranou pehtranova pehtranovo]

IPA: [ˈpeːxtranou ˈpeːxtranova ˈpeːxtranovo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: pehtranov
RODILNIK: pehtranovega
DAJALNIK: pehtranovemu
TOŽILNIK: pehtranov
živo pehtranovega
MESTNIK: pri pehtranovem
ORODNIK: s pehtranovim

dvojina

IMENOVALNIK: pehtranova
RODILNIK: pehtranovih
DAJALNIK: pehtranovima
TOŽILNIK: pehtranova
MESTNIK: pri pehtranovih
ORODNIK: s pehtranovima

množina

IMENOVALNIK: pehtranovi
RODILNIK: pehtranovih
DAJALNIK: pehtranovim
TOŽILNIK: pehtranove
MESTNIK: pri pehtranovih
ORODNIK: s pehtranovimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: pehtranova
RODILNIK: pehtranove
DAJALNIK: pehtranovi
TOŽILNIK: pehtranovo
MESTNIK: pri pehtranovi
ORODNIK: s pehtranovo

dvojina

IMENOVALNIK: pehtranovi
RODILNIK: pehtranovih
DAJALNIK: pehtranovima
TOŽILNIK: pehtranovi
MESTNIK: pri pehtranovih
ORODNIK: s pehtranovima

množina

IMENOVALNIK: pehtranove
RODILNIK: pehtranovih
DAJALNIK: pehtranovim
TOŽILNIK: pehtranove
MESTNIK: pri pehtranovih
ORODNIK: s pehtranovimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: pehtranovo
RODILNIK: pehtranovega
DAJALNIK: pehtranovemu
TOŽILNIK: pehtranovo
MESTNIK: pri pehtranovem
ORODNIK: s pehtranovim

dvojina

IMENOVALNIK: p htranovi
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**ima**
TOŽILNIK: p htranovi
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**ima**

mnoŹina

IMENOVALNIK: p htranova
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**im**
TOŽILNIK: p htranova
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**imi**

TONEMSKO

[p htrano  p htranova p htranovo]

IPA: [p :xtr no  p :xtr no va p :xtr no v ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: p htranov
RODILNIK: p htranov**ega**
DAJALNIK: p htranov**emu**
TOŽILNIK: p htranov
 ivo p htranov**ega**
MESTNIK: pri p htranov**em**
ORODNIK: s p htranov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: p htranova
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**ima**
TOŽILNIK: p htranova
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**ima**

mnoŹina

IMENOVALNIK: p htranovi
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**im**
TOŽILNIK: p htranove
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**imi**

Źenski spol

ednina

IMENOVALNIK: p htranova
RODILNIK: p htranov**e**
DAJALNIK: p htranov**i**
TOŽILNIK: p htranov**o**
MESTNIK: pri p htranov**i**
ORODNIK: s p htranov**o**

dvojina

IMENOVALNIK: p htranovi
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**ima**
TOŽILNIK: p htranovi
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**ima**

mnoŹina

IMENOVALNIK: p htranove

RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**im**
TOŽILNIK: p htranov**e**
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: p htranov**o**
RODILNIK: p htranov**ega**
DAJALNIK: p htranov**emu**
TOŽILNIK: p htranov**o**
MESTNIK: pri p htranov**em**
ORODNIK: s p htranov**im**

dvojina

IMENOVALNIK: p htranovi
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**ima**
TOŽILNIK: p htranovi
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**ima**

mnoŹina

IMENOVALNIK: p htranova
RODILNIK: p htranov**ih**
DAJALNIK: p htranov**im**
TOŽILNIK: p htranova
MESTNIK: pri p htranov**ih**
ORODNIK: s p htranov**imi**

IZVOR

 pehtran

pesj n pesj na samostalnik moškega spola
[pesj n] in [p sj n]

POMEN

1. ekspresivno pes, navadno veĉji

- Źe samo desetminutno preŹivljanje  asa s *pesjanom* aktivne narave zniŹa krvni pritisk in zmanjŹa stres.
- Po nekaj minutah hoje smo priŹli do vasi, kjer smo pozdravili prijazne domaĉine in pomahali malo manj prijaznim vaŹkim *pesjanom*, ki so jezno lajali na nas.

2. slabŹalno kdor ima negativne, nesprejemljive moralne lastnosti ali se mu to pripisuje; SIN.:

neformalno, slabŹalno prase, neformalno, slabŹalno prasec, neformalno, slabŹalno prasica, slabŹalno praŹiĉ, slabŹalno pujs

► prid. beseda + sam. beseda

- To je bil najveĉji *pesjan*, kar sem jih kdajkoli sreĉal.
- Brez kanĉka obzirnosti ji je razkril, kakŹen zloben *pesjan* je bil in Źe vedno je.
- Moj brat je najbolj pokroviteljski *pesjan* na svetu.

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

- Ko je ta *pesjan*, moj oĉe, spoznal, da je noseĉa, jo je zavgel.
- Ta *pesjan* bo po odsluŹeni kazni delal veliko svinjarij.

- 3.** kot medmet, neformalno, slabšalno uporablja se, ko govorec psuje koga, tako da mu pripisuje negativne lastnosti, navadno v jezi
- »Utihni, prekleti *pesjan!*« se je zadrł Alain, ki so ga besede zadele v živo.
 - »Kako pa ti to veš, *pesjan,*« se je besno zadrł.
 - »Ti prekleti *pesjan* nemarni.«

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pesjân] in [pəsjân]
IPA: [pɛs'ja:n] in [pəs'ja:n]
ednina

IMENOVALNIK: pesjân
RODILNIK: pesjâna
DAJALNIK: pesjânu
TOŽILNIK: pesjâna
MESTNIK: pri pesjânu
ORODNIK: s pesjânom

dvojina

IMENOVALNIK: pesjâna
RODILNIK: pesjânov
DAJALNIK: pesjânoma
TOŽILNIK: pesjâna
MESTNIK: pri pesjânih
ORODNIK: s pesjânoma

množina

IMENOVALNIK: pesjâni
RODILNIK: pesjânov
DAJALNIK: pesjânom
TOŽILNIK: pesjâne
MESTNIK: pri pesjânih
ORODNIK: s pesjâni

TONEMSKO

[pesjân] in [pəsjân]
IPA: [pɛs'ja:n] in [pəs'ja:n]
ednina

IMENOVALNIK: pesjân
RODILNIK: pesjâna
DAJALNIK: pesjânu
TOŽILNIK: pesjâna
MESTNIK: pri pesjânu
ORODNIK: s pesjânom

dvojina

IMENOVALNIK: pesjâna
RODILNIK: pesjânov
DAJALNIK: pesjânoma
TOŽILNIK: pesjâna
MESTNIK: pri pesjânih
ORODNIK: s pesjânoma

množina

IMENOVALNIK: pesjâni
RODILNIK: pesjânov
DAJALNIK: pesjânom
TOŽILNIK: pesjâne
MESTNIK: pri pesjânih
ORODNIK: s pesjâni

IZVOR

↑pes

pésniško

prislov

[pésniško]

POMEN

1. glede na pesništvo

► prisl. + prid. beseda

pesniško nadarjen, navdahnjen, navdihnjen | pesniško razpoložen

- *Pesniško* nadarjena je sama sestavljala pesmi za različne priložnosti, nekatere so tudi uglasbene.
- Kette je duhovit, radoživ, *pesniško* spreten, pogumen eksperimentator, vele mojster sonetov, eden tistih pesnikov, ki jih vedno rad prebiram.

► prisl. + glag.

- *Pesniško* je pričel upadati in doživel kritike.
- Dogodek je glasbeno popestril kvartet flavt, *pesniško* pa mladi pesnik.
- Gre za generacijo, ki je *pesniško* zaznamovala in oblikovala sredino tega stoletja.

2. takó kot pri pesništvu ali da spominja na pesništvo

► prisl. + glag.

pesniško se izraziti

- Privlačila nas je ideja, če se *pesniško* izrazim, vdahni tem škatlam življenje.

...

- Natakár se bo za nekaj dolgih trenutkov zazrl skozi polprazno steklenico in skušal doumeti, zakaj mu te preproste besede to noč zvenijo tako *pesniško*.
- V naši majhni deželici so tudi novice bolj majhne, če se izrazim po *pesniško*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pésniško]
IPA: [ˈpeːsniʃkɔ]
OSNOVNIK: pésniško
PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj pésniško
PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nâjbolj in nâjbolj
pésniško

TONEMSKO

[pêsníško]
IPA: [péːsniʃkɔ]
OSNOVNIK: pêsníško
PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj pêsníško
PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nâjbolj in nâjbolj
pêsníško

IZVOR

↑pesniški

pésništvo

pésništva samostalnik srednjega spola

[pésništvo]

POMEN

1. literarno ustvarjanje, katerega rezultat je pesem

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

ukvarjati se s pesništvom

- S *pesništvom* se je ukvarjal že v dijaški dobi, v poznejših letih pa je spesnil več nabožnih pesmi.
- S svojim *pesništvom* sem se srečala v zame odločilnem obdobju.

▶ glag. + **sam. beseda v dajalniku**

posvetiti se pesništvu

- Izobraževal se je v rimski govorniški šoli in se posvetil *pesništvu*.
- Leta 1800 je nehal urejati časopis, veliko bolj pa se je posvetil *pesništvu* in jezikoslovju.

...

- *Pesništvo* si je izbral za svoj poklic.
- Osrednje teme vašega *pesništva* so Trst, Kras, spomini iz otroštva in ljubezen.

1.1. celota pesmi kot rezultat tega ustvarjanja

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

epsko, pripovedno pesništvo | lirsko, ljubezensko pesništvo | ljudsko pesništvo | moderno, sodobno pesništvo | Prešernovo pesništvo | slovensko pesništvo

- Perzijska književnost je razvila predvsem lirsko in epsko *pesništvo*.
- Ljudsko *pesništvo* nastaja in se ohranja predvsem ustno, zato so izrazna sredstva drugačna kot v umetni literaturi.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Značilni temi *pesništva* sta bili ljubezen in domoljubje.
- Velja za utemeljitelja modernega *pesništva*.

...

- Motive za svoje lirično obarvane pesmi je črpal iz grškega *pesništva*, rodne Sicilije in občutka osamljenosti ter minljivosti človeštva.
- V socialnem ekspresionizmu je prevladovala lirika, njen vrhunec predstavlja *pesništvo* Srečka Kosovela.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pésništvo]

IPA: [ˈpeːsniʃtʋɔ]

ednina

IMENOVALNIK: pésništvo
RODILNIK: pésništva
DAJALNIK: pésništvo
TOŽILNIK: pésništvo
MESTNIK: pri pésništvo
ORODNIK: s pésništvo**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pésništvi
RODILNIK: pésništev

DAJALNIK: pésništvo**m**

TOŽILNIK: pésništvi

MESTNIK: pri pésništvi**h**

ORODNIK: s pésništvo**m**

množina

IMENOVALNIK: pésništva

RODILNIK: pésništev

DAJALNIK: pésništvo**m**

TOŽILNIK: pésništva

MESTNIK: pri pésništvi**h**

ORODNIK: s pésništvi

TONEMSKO

[pêsníštvo]

IPA: [péːsniʃtʋɔ]

ednina

IMENOVALNIK: pêsništvo

RODILNIK: pêsništva

DAJALNIK: pêsništvo

TOŽILNIK: pêsništvo

MESTNIK: pri pêsništvo

ORODNIK: s pêsništvo**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pêsništvi

RODILNIK: pêsništev

DAJALNIK: pêsništvo**m**

TOŽILNIK: pêsništvi

MESTNIK: pri pêsništvi**h**

ORODNIK: s pêsništvo**m**

množina

IMENOVALNIK: pêsništva

RODILNIK: pêsništev

DAJALNIK: pêsništvo**m**

TOŽILNIK: pêsništva

MESTNIK: pri pêsništvi**h**

ORODNIK: s pêsništvi

IZVOR

↑ pesnik

ph; glej **phà** medmet

POMEN

tudi z večkrat ponovljeno črko **h** izraža, da govorec koga, kaj zaničuje, prezira, omalovažujoče zavrača

- Sivi lasje in zapeljiv nasmeh. *Ph!* Človek lahko naredi iz sebe največjega norca.
- *Ph*, vsi so barabe, od njih nič nočem!
- Milijonkrat moraš klikniti, da prideš do tistega, kar bi si rad ogledal. *Phh* ...

IZVOR

↑ pha

phà; tudi **ph** medmet

POMEN

1. izraža, da govorec koga, kaj zaničuje, prezira, omalovažujoče zavrača

- *Pha!!!* Kdaj ste pa še videli, da bi arhitekti gradili mostove?!?
- *Pha!* Zdaj so utihnili, ker so dobili tri gole drugega za drugim!
- Kakšna posebna prehrana neki? *Pha*, jaz je že ne potrebujem!

1.1. izraža govorčevo mnenje, da kdo ne izpolnjuje pričakovanj

- S tem je vlada hotela prekriati svojo nesposobnost. *Pha*, izgovor pa tak.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema prhanje

pikapolónica pikapolónice samostalnik ženskega spola

[pikapolónica]

POMEN

1. hrošč polkrožne oblike s sedmimi črnimi pikami na rdečih sprednjih krilih; primerjaj lat.

Coccinella septempunctata; SIN.: polonica

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

pikapolonica prileti | pikapolonica prinaša KAJ

- *Pikapolonic* se rade hranijo z listnimi ušmi, jež ima rad polže, za ptiče pa so gosenice prava poslastica.
- Nekateri ljudje verjamejo, da *pikapolonic* prinašajo srečo.
- Nastavite roko, da vam nanjo prileti *pikapolonica*, in sreča bo spet na vaši strani.

► prid. beseda + **sam. beseda**

odrasla pikapolonica

- Tako odrasle *pikapolonic* kot njihove ličinke so plenilci rastlinojedih žuželk in zelo pomembni uničevalci listnih uši.
- Na rožicah bodo kmalu stikale za ušmi rdeče *pikapolonic*.

...

▪ Ličinka *pikapolonic* lahko, preden se zabubi, poje od 200 do 400 uši.

▪ Opazili smo živopisane metulje, čebele delavke, *pikapolonic* in kobilice.

2. hrošč polkrožne oblike, navadno s pikami na sprednjih krilih, ki se prehranjuje z žuželkami, ki zajedajo na rastlinah; primerjaj lat. *Coccinellidae*; SIN.: iz

zoologije polonica

- Azijske harlekinske pikapolonice so invazivna tujerodna vrsta, ki izpodriva avtohtone vrste *pikapolonic*.
- *Pikapolonic* se med seboj razlikujejo v barvi pokrovk in pik ter v številu pik na pokrovkah.
- *Pikapolonic* ljubijo toploto, zato jih največ najdemo v tropih.

3. podoba, predmet, ki predstavlja hrošča polkrožne oblike s sedmimi črnimi pikami na rdečih sprednjih krilih

- Od producentke in snemalca sem dobila zlato verižico s tremi rdečimi *pikapolonicami*.
- Na hlače mi je mami prišla polno rož, na majico pa *pikapolonic* in metulje.
- Za *pikapolonicama* narišemo z belim pisalom črtkano sled letenja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pikapolónica]

IPA: [pikapólɔ:nitsa]

ednina

IMENOVANIK: pikapolónica

RODILNIK: pikapolónice

DAJALNIK: pikapolónici

TOŽILNIK: pikapolónico

MESTNIK: pri pikapolónici

ORODNIK: s pikapolónico

dvojina

IMENOVANIK: pikapolónici

RODILNIK: pikapolónic

DAJALNIK: pikapolónic**ama**

TOŽILNIK: pikapolónici

MESTNIK: pri pikapolónic**ah**

ORODNIK: s pikapolónic**ama**

množina

IMENOVANIK: pikapolónice

RODILNIK: pikapolónic

DAJALNIK: pikapolónic**am**

TOŽILNIK: pikapolónice

MESTNIK: pri pikapolónic**ah**

ORODNIK: s pikapolónic**ami**

TONEMSKO

[pikapolònica]

IPA: [pikapólɔ:nitsa]

ednina

IMENOVANIK: pikapolònica

RODILNIK: pikapolònice

DAJALNIK: pikapolònici

TOŽILNIK: pikapolònico

MESTNIK: pri pikapolònici

ORODNIK: s pikapolònico

dvojina

IMENOVANIK: pikapolònici

RODILNIK: pikapolònic

DAJALNIK: pikapolònic**ama**

TOŽILNIK: pikapolònici

MESTNIK: pri pikapolònic**ah**

ORODNIK: s pikapolònic**ama**

množina

IMENOVANIK: pikapolònice

RODILNIK: pikapolònic

DAJALNIK: pikapolònic**am**

TOŽILNIK: pikapolònice

MESTNIK: pri pikapolōnicah
ORODNIK: s pikapolōnicami

IZVOR

↑pika + *polonica* nejasnega izvora, morda prvotno otroška beseda

pínja pínje samostalnik ženskega spola

[pínja]

POMEN

višja valjasta posoda s tlačilko za izdelovanje masla, navadno manjših količin

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

lesena pinja

▪ Včasih so surovo maslo izdelovali doma v lesenih *pinjah*.

...

▪ Surovo maslo iz *pinje* so pregrevali v kuhano maslo in ga hranili v posebnih glinastih posodicah.

▪ Včasih so na posameznih kmetijah naredili tudi po pet *pinj* surovega masla na dan.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pínja]

IPA: [ˈpiːnja]

ednina

IMENOVALNIK: pínja

RODILNIK: pínje

DAJALNIK: pínji

TOŽILNIK: pínjo

MESTNIK: pri pínji

ORODNIK: s pínjo

dvojina

IMENOVALNIK: pínji

RODILNIK: pínj

DAJALNIK: pínjama

TOŽILNIK: pínji

MESTNIK: pri pínjah

ORODNIK: s pínjama

množina

IMENOVALNIK: pínje

RODILNIK: pínj

DAJALNIK: pínjam

TOŽILNIK: pínje

MESTNIK: pri pínjah

ORODNIK: s pínjami

TONEMSKO

[pínja]

IPA: [piːnjá]

ednina

IMENOVALNIK: pínja

RODILNIK: pínje

DAJALNIK: pínji

TOŽILNIK: pínjo

MESTNIK: pri pínji

ORODNIK: s pínjo

dvojina

IMENOVALNIK: pínji

RODILNIK: pínj

DAJALNIK: pínjama

TOŽILNIK: pínji

MESTNIK: pri pínjah

ORODNIK: s pínjama

množina

IMENOVALNIK: pínje

RODILNIK: pínj

DAJALNIK: pínjam

TOŽILNIK: pínje

MESTNIK: pri pínjah

ORODNIK: s pínjami

IZVOR

prevzeto iz furl. *pìgne* ali star. it. *pigna* 'lonec' < lat. *pīnea* 'borova' iz *pīnus* 'bor' zaradi podobne oblike lonca in pinijevega storža

podgána podgáne samostalnik ženskega spola

[podgána]

POMEN

1. večji glodalec z dolgim golim repom; primerjaj lat.

Rattus

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

podgane prenašajo KAJ | podgana živi KJE

▪ *Podgane* jedo rastlinsko in živalsko hrano.

▪ *Podgane* ne živijo v kanalizacijskih ceveh, ampak jih pregrizejo in si v zemlji ob njih uredijo bivališče.

▪ V zapuščenem parku se množijo *podgane* in miši, saj imajo na bližnjem odlagališču smeti na voljo ogromno hrane.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bela podgana | crknjena, mrtva, živa podgana | laboratorijska, poskusna podgana | mlada, odrasla podgana | velika podgana

▪ Iz kletke je vzel debelo belo *podgano* s srebrnim kožuhom in jo strokovno prijel za nagubano kožo na zatilju.

▪ Luči so osvetlile oder, ko je izpod njega prilezla velika siva *podgana*.

▪ Na japonskem inštitutu za raziskavo možganov so šest odraslih *podgan* naučili uporabljati majhne grabljice, s katerimi so lahko dosegle hrano.

▶ **sam. beseda + na + sam. beseda v mestniku**

poskusi, raziskave na podganah

▪ Izolirali so sestavino rastline, ki odvrča lakoto, njeno učinkovitost pa so že dokazali s poskusi na *podganah*.

▪ Raziskave na *podganah* so pokazale, da oblikovanje živčnega sistema v času rojstva še ni končano.

▶ **sam. beseda + za + sam. beseda v tožilniku**

strup za podgane

▪ Na veterinarski postaji so potrdili, da je bil pes zastrupljen s strupom za *podgane*.

▪ Trgovske ladje so bile odlično domovanje za *podgane*.

▶ **priredna zveza**

podgane in miši

▪ Na kupih človeških odpadkov se zelo dobro znajdejo miši in *podgane*.

...

▪ Pri nas se je mogoče srečati s predstavniki dveh vrst *podgan*, sive (*Rattus norvegicus*) in črne (*Rattus rattus*).

▪ Nenadoma je zagledal *podgano*, ki se je lotila krušnih drobtin in koščkov sira.

2. slabšalno kdor ima negativne, nesprejemljive moralne lastnosti ali se mu to pripisuje; SIN.:

neformalno, slabšalno prase, neformalno, slabšalno prasec, neformalno, slabšalno prasica, slabšalno prašič, slabšalno pujs

▶ **prid. beseda + sam. beseda**

▪ Označila ga je za izdajalsko *podgano*.

▪ Pisarniškim *podganam* se viša plačo v času hude gospodarske krize, ko denarja v državni blagajni ni.

3. znamenje kitajskega horoskopa med prašičem in bivolom

▶ **sam. beseda + sam. beseda v roditelju**

leto podgane | znamenje podgane

▪ Rodil se je leta 1936, se pravi v letu *podgane*.

▪ Po kitajskem horoskopu je rojen v znamenju *podgane*.

3.1. kdor je rojen v tem znamenju

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

▪ *Podgana* zna upravljati denar, rojeni v tem znamenju so odlični podjetniki, računovodje in bankirji.

▪ V letu zajca mora biti *podgana* nadvse previdna, saj jo nevarnosti in nevšečnosti čakajo za vsakim vogalom.

▪ *Podgana* je tista, ki mora poskrbeti za zmaja ter ga razvedriti in spodbuditi.

...

▪ Zmaj se najbolje ujema z opico in *podgano*, najmanj pa s psom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[podgána]

IPA: [pɔd'ga:na]

ednina

IMENOVALNIK: podgána

RODILNIK: podgáne

DAJALNIK: podgáni

TOŽILNIK: podgáno

MESTNIK: pri podgáni

ORODNIK: s podgáno

dvojina

IMENOVALNIK: podgáni

RODILNIK: podgán

DAJALNIK: podgánama

TOŽILNIK: podgáni

MESTNIK: pri podgánah

ORODNIK: s podgánama

množina

IMENOVALNIK: podgáne

RODILNIK: podgán

DAJALNIK: podgánam

TOŽILNIK: podgáne

MESTNIK: pri podgánah

ORODNIK: s podgánami

TONEMSKO

[podgána]

IPA: [pɔd'ga:ná]

ednina

IMENOVALNIK: podgána

RODILNIK: podgáne

DAJALNIK: podgáni

TOŽILNIK: podgáno

MESTNIK: pri podgáni

ORODNIK: s podgáno

dvojina

IMENOVALNIK: podgáni

RODILNIK: podgán

DAJALNIK: podgánama

TOŽILNIK: podgáni

MESTNIK: pri podgánah

ORODNIK: s podgánama

množina

IMENOVALNIK: podgáne

RODILNIK: podgán

DAJALNIK: podgánam

TOŽILNIK: podgáne

MESTNIK: pri podgánah

ORODNIK: s podgánami

STALNE ZVEZE

črna podgana

iz zoologije podgana z vitkim trupom, daljšimi uhlji in zelo dolgim repom; primerjaj lat. *Rattus rattus*

▪ V Sloveniji prosto živita siva in *črna podgana*.

▪ Okužene bolhe so v zahodno Evropo prispele na *črnih podganah*, ki so bile običajni sopotniki trgovskih ladj.

▪ *Črna podgana* je odlična plezalka, pleza tudi po povsem gladkih stenah, rjava pa je odlična plavalka in si je izbrala podzemno in kanalsko domovanje.

podgana vrečarica

iz zoologije podgani podoben vrečar s podolgovatim rilcem in oprijemalnim repom, ki živi v Ameriki; primerjaj lat. *Didelphis*; SIN.: oposum

▪ *Podgana vrečarica* le redko poje hrano tam, kjer jo je našla.

- Ugotovila sva, da ta žival pravzaprav sploh ni podgana, ampak *podgana vrečarica* ali oposum.

puščavska podgana

skakač z dlako po vsem telesu, ki živi v stepah, po izvoru iz Mongolije, južne Sibirije in severne Kitajske; primerjaj lat. *Meriones unguiculatus*; SIN.:

mongolski skakač, iz zoologije puščavski skakač

- Vode je malo, zato *puščavske podgane* z njo varčujejo.
- *Puščavske podgane* se hranijo z rastlinsko hrano, jedo pa tudi majhne živali.

siva podgana

iz zoologije večja podgana s krajšimi uhlji in krajšim repom; primerjaj lat. *Rattus norvegicus*

- Zlasti v jesenskem času *siva podgana* med iskanjem hrane dokaj pogosto zahaja v stanovanjske prostore, skladišča in shrambe.
- *Siva podgana* je izredno prilagodljiva in živi tudi v največjih mestih.
- Prvotna domovina *sive podgane* je Kitajska, od koder se je razširila v Evropo okrog leta 1729 in nato hitro izpodrinila črno podgano.

FRAZEOLOGIJA

an ban, pet podgan | an ban

an ban, pet podgan
an ban

naključno izbiranje; izločanje z izštevanjem

- Obstaja skupina kakšnih desetih odstotkov volivcev, ki se odloči šele na volišču. Ti volijo po sistemu *an ban, pet podgan*.
- Ko sem zadnjič takole na »*an ban*« izbiral smer vožnje, niti slučajno nisem razmišljal o tem, kako zelo veliko onesnaženja se zgodi zaradi poti »brez cilja«.
- Ob dilemah nacionalne identitete in kontinuiranega razočaranja o naši nerazpoznavnosti se mi vedno bolj dozdeva, da se znamo identificirati le po sistemu izločanja. Nekako tako, kot gre pri *an ban, pet podgan*.

leteča podgana

navadno v množini, slabšalno golob

- Mestni golobi veljajo za umazane živali in celo za *leteče podgane*.
- Sosedji z višjega nadstropja mečejo hrano golobom, te »*leteče podgane*« pa se potem razbohoto na njihovem balkonu in ga onesnažijo s svojimi iztrebki.

Podgane prve zapustijo potapljajočo se ladjo.

izraža, da neznačajni ljudje prvi zapustijo skupino, ko se pojavi težava

- Že prej je prihajalo do prebegov z druge strani železne zavese, toda v zadnjih nekaj letih so

pripadniki tajnih služb hoteli preleteti na zahod v celih jatah. *Podgane prve zapustijo potapljajočo se ladjo.*

IZVOR

prevzeto iz neke roman. predloge < vulglat.

**ponticāna*, iz (*mūs*) *Pontica* 'pontska (miš)' po lat. *Pontus* 'Črno morje'

podgánji

podgánja podgánje pridevnik
[podgánji]

POMEN

1. ki je v zvezi s podganami 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

podganji iztrebek | podganji mladič | podganji strup | podganji ugriz | podganja bolha | podganja samica

- *Podganji* mladič se razlikuje od miške najprej po velikosti tačk (miške imajo veliko manjše), po obliki glave, podgana tudi hitreje raste in ima močnejši rep.
- *Podganja* samica ima lahko mladiče od tri- do šestkrat na leto.
- Pogoste so zastrupitve psov, ki so zaužili *podganji* strup.
- Kuga je infekcijska bolezen, ki jo prenašajo *podganje* bolhe.

1.1. ki je del telesa podgane 1. ali se pridobiva s telesa podgane 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

podganji rep | podganji možgani | podganje meso

- Nevronske mreže, ki so se zgledovale po *podganjih* možganih, so uporabljali za vodenje robotov po preprostih laboratorijskih labirintih.

1.2. ki spominja na podgano 1., je tak kot pri podgani 1. ali se mu to pripisuje

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Bil je pritlikave rasti, sivkastega obraza, imel je *podganje* oči, ogromno čeljust in velikanske, rdečkaste roke.
- Solenodonov videz se ni kaj prida spremenil, še danes ima isti *podganji* obraz in sršeč kožušček.

2. ki je v zvezi s podganami 3.1.

- V vaši nepotrpežljivosti in nagli jezi se jasno kaže vaš *podganji* značaj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[podgánji]

IPA: [pɔd'ga:nji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánji

RODILNIK: podgánjega

DAJALNIK: podgánjemu

TOŽILNIK: podgánji
živo podgánjega
MESTNIK: pri podgánjem
ORODNIK: s podgánjim

dvojina

IMENOVALNIK: podgánja
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjima
TOŽILNIK: podgánja
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjima

množina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjim
TOŽILNIK: podgánje
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánja
RODILNIK: podgánje
DAJALNIK: podgánji
TOŽILNIK: podgánjo
MESTNIK: pri podgánji
ORODNIK: s podgánjo

dvojina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjima
TOŽILNIK: podgánji
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjima

množina

IMENOVALNIK: podgánje
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjim
TOŽILNIK: podgánje
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánje
RODILNIK: podgánjega
DAJALNIK: podgánjemu
TOŽILNIK: podgánje
MESTNIK: pri podgánjem
ORODNIK: s podgánjim

dvojina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjima
TOŽILNIK: podgánji
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjima

množina

IMENOVALNIK: podgánja
RODILNIK: podgánjih

DAJALNIK: podgánjim
TOŽILNIK: podgánja
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjimi

TONEMSKO

[podgánji]

IPA: [pɔdgá:nji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjega
DAJALNIK: podgánjemu
TOŽILNIK: podgánji
živo podgánjega
MESTNIK: pri podgánjem
ORODNIK: s podgánjim

dvojina

IMENOVALNIK: podgánja
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjima
TOŽILNIK: podgánja
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjima

množina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjim
TOŽILNIK: podgánje
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánja
RODILNIK: podgánje
DAJALNIK: podgánji
TOŽILNIK: podgánjo
MESTNIK: pri podgánji
ORODNIK: s podgánjo

dvojina

IMENOVALNIK: podgánji
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjima
TOŽILNIK: podgánji
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjima

množina

IMENOVALNIK: podgánje
RODILNIK: podgánjih
DAJALNIK: podgánjim
TOŽILNIK: podgánje
MESTNIK: pri podgánjih
ORODNIK: s podgánjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: podgánje
RODILNIK: podgánjega
DAJALNIK: podgánjemu

TOŽILNIK: podgânje
MESTNIK: pri podgânjem
ORODNIK: s podgânjim

dvojina

IMENOVALNIK: podgânji
RODILNIK: podgânjih
DAJALNIK: podgânjima
TOŽILNIK: podgânji
MESTNIK: pri podgânjih
ORODNIK: s podgânjima

množina

IMENOVALNIK: podgânja
RODILNIK: podgânjih
DAJALNIK: podgânjim
TOŽILNIK: podgânja
MESTNIK: pri podgânjih
ORODNIK: s podgânjimi

FRAZEOLOGIJA

podganja dirka

neprijetno stanje ujetosti v nenehno tekmovalnost, primerjanje z drugimi, zlasti glede denarja in družbenega položaja

- Meni osebno so bolj všeč svobodomiselní, uporniški ljudje, ki se še niso pustili ujeti v *podganjo dirko*.
- Zna se zgoditi, da me bo frustracija gnala v *podganjo dirko* za več denarja, za boljši položaj v službi, in ko bom dobil dovolj denarja, bom lahko sosedu ali prijatelju pokazal, česa sem zmožen.

podganja luknja

slabšalno zelo slabo urejeno, zanemarjeno stanovanje, bivališče; neurejen prostor

- Najemnine so astronomsko visoke, in to za takšne luknje, da ne moreš verjeti. Prave *podganje luknje!*
- Danes berem vse mogoče o londonskem klubu. Bil je najbolj zasvinjana *podganja luknja*.

IZVOR

↑podgana

podlásica podlásice samostalnik ženskega spola

[podlásica]

POMEN

1. manjša zver z dolgim vitkim trupom, s temnejšo dlako po hrbtu in belkasto po trebuhu;

primerjaj lat. *Mustela*

► priredna zveza

podlasice in dihurji, podlasice in kune

- V lovu na voluharje so zelo uspešni *podlasice* in dihurji.
- Pustimo, da se v drvarnici naselijo kune ali *podlasice*, in prepričani smo lahko, da v hiši ne bomo imeli nobenih miši več.

...

▪ V svetu simbolike je hermelin svoja živalska vrsta in ima svojo simboliko, čeprav spada v rod *podlasic*.

2. slabšalno kdor je zvit, premeten ali se mu to pripisuje

► prid. beseda + sam. beseda

- Kako naj pošten, moralen človek sploh zmaga v boju z zvitimi, vsega zmožnimi *podlasicami?*
- Je potuhnjena politikantska *podlasica*, noben rodoljub.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[podlásica]

IPA: [pɔd'la:sítsa]

ednina

IMENOVALNIK: podlásica

RODILNIK: podlásice

DAJALNIK: podlásici

TOŽILNIK: podlásico

MESTNIK: pri podlásici

ORODNIK: s podlásico

dvojina

IMENOVALNIK: podlásici

RODILNIK: podlásic

DAJALNIK: podlásicama

TOŽILNIK: podlásici

MESTNIK: pri podlásicah

ORODNIK: s podlásicama

množina

IMENOVALNIK: podlásice

RODILNIK: podlásic

DAJALNIK: podlásicam

TOŽILNIK: podlásice

MESTNIK: pri podlásicah

ORODNIK: s podlásicami

TONEMSKO

[podlásica]

IPA: [pɔd'là:sítsa]

ednina

IMENOVALNIK: podlásica

RODILNIK: podlásice

DAJALNIK: podlásici

TOŽILNIK: podlásico

MESTNIK: pri podlásici

ORODNIK: s podlásico

dvojina

IMENOVALNIK: podlásici

RODILNIK: podlásic

DAJALNIK: podlásicama

TOŽILNIK: podlásici

MESTNIK: pri podlásicah

ORODNIK: s podlásicama

množina

IMENOVALNIK: podlásice

RODILNIK: podlásic

DAJALNIK: podlásicam

TOŽILNIK: podlásice
MESTNIK: pri podlásicah
ORODNIK: s podlásicami

STALNE ZVEZE

mala podlasica

iz zoologije **podlasica**, ki živi v večjem delu Evrazije in severnem delu Severne Amerike; primerjaj lat. *Mustela nivalis*

- Hermelini in *male podlasice* so v Sloveniji zaščiteni od leta 1976.
- *Mala podlasica* je najmanjša vrsta zveri. Pozimi se na severu, enako kot hermelin, prebarva v belo. V Sloveniji ostane po hrbtu vse leto rjava.

velika podlasica

iz zoologije **podlasica**, ki ima pozimi belo dlako in črno liso na koncu repa; primerjaj lat. *Mustela erminea*; SIN.: hermelin

- *Velika podlasica* je tako dnevna kot nočna žival.
- Veseli smo, ker nam hermelin ali *velika podlasica* popestri šolski dan in lahko redke zveri opazujemo kar skozi šolsko okno.

IZVOR

= star. hrv. *podlasica*, sorodno cslov. *lasica*, hrv., srb. *lāsica*, rus. *lásica*, češ. *lasice*, tudi star. sloven. *lasica* < pslov. **lasica*, nejasnega izvora

podočnják podočnjáka samostalnik moškega spola

[podočnják]

POMEN

1. temnejša polkrožna lisa pod očesom, navadno zaradi utrujenosti, neprespanosti; SIN.: podočnik

► prid. beseda + **sam. beseda**

črn, temen podočnjak | debel, izrazit, ogromen, velik podočnjak | globok, zabuhel podočnjak

- S temnimi *podočnjaki* je bila videti precej utrujeno.
- V enem letu se je postaral za 10 let, ima globoke *podočnjake* in udrta lica.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti podočnjake | odpraviti, odstraniti podočnjake | omiliti, zmanjšati, zmanjševati podočnjake | prikriti, skriti, zakriti podočnjake

- Bil je strašno bled in je imel take *podočnjake*, kot da vso noč ne bi spal.
- Balzam za oči zmanjšuje *podočnjake*, zabuhlost in znake utrujenosti.

...

- V trgovinah s kozmetiko so na voljo najrazličnejše kreme proti *podočnjakom*.
- Zabuhli *podočnjaki* v obliki vrečk se pojavijo zaradi slabe prekrvitve ali zastajanja vode pod kožo v predelu oči.

2. koničast zob v srednjem delu polovice čeljusti med zadnjim sekalcem in prvim ličnikom za trganje hrane; SIN.: podočnik

- Prašiči imajo stalno rastoče *podočnjake*, ki pri samcih zrastejo v čekane.
- Kadar povodni konj na široko odpre gobec, se pokažejo dolgi sekalci in *podočnjaki*. Spodnji *podočnjaki* so posebno dolgi in lahko dosežejo dolžino 60 cm.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[podočnják]

IPA: [pɔdɔtʃn̩jɑ:k]

ednina

IMENOVANIK: podočnják

RODILNIK: podočnjáka

DAJALNIK: podočnjáku

TOŽILNIK: podočnják

MESTNIK: pri podočnjáku

ORODNIK: s podočnjákom

dvojina

IMENOVANIK: podočnjáka

RODILNIK: podočnjákov

DAJALNIK: podočnjákoma

TOŽILNIK: podočnjáka

MESTNIK: pri podočnjákíh

ORODNIK: s podočnjákoma

množina

IMENOVANIK: podočnjáki

RODILNIK: podočnjákov

DAJALNIK: podočnjákóm

TOŽILNIK: podočnjáke

MESTNIK: pri podočnjákíh

ORODNIK: s podočnjáki

TONEMSKO

[podočnják]

IPA: [pɔdɔtʃn̩jɑ:k]

ednina

IMENOVANIK: podočnják

RODILNIK: podočnjáka

DAJALNIK: podočnjáku

TOŽILNIK: podočnják

MESTNIK: pri podočnjáku

ORODNIK: s podočnjákom

dvojina

IMENOVANIK: podočnjáka

RODILNIK: podočnjákov tudi podočnjákov

DAJALNIK: podočnjákoma

TOŽILNIK: podočnjáka

MESTNIK: pri podočnjákíh tudi pri podočnjákíh

ORODNIK: s podočnjákoma

množina

IMENOVANIK: podočnjáki

RODILNIK: podočnjákov tudi podočnjákov

DAJALNIK: podočnjákóm

TOŽILNIK: podočnjáke

MESTNIK: pri podočnjákih tudi pri podočnjákih
ORODNIK: s podočnjáki tudi s podočnjáki

IZVOR

iz *podočen* iz ↑pod + ↑oko

podúst podústi tudi podustí samostalnik ženskega spola

[podúst]

POMEN

večja sladkovodna riba zelenkasto sive barve z oranžkastimi plavutmi in širšimi usti na spodnji strani glave, ki se drsti v velikih jatah; primerjaj lat.

Chondrostoma nasus nasus

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

lov, ulov podusti | mladica podusti | populacija podusti

- V obdobju valjenja iker *podusti* in platnice je povprečna temperatura reke od 10 °C do 12 °C.
- Če ribogojnico napaja izvirna voda, ki se čez poletje ne segreje, je uspeh pičel, saj mladica *podusti* potrebuje za optimalen razvoj temperaturo vsaj od 16 do 20 °C.
- Od poznih sedemdesetih let prejšnjega stoletja je opazen trend zmanjševanja populacije *podusti* z manjšimi letnimi nihanji.

...

- *Podust* se drsti približno od 14 do 21 dni pred platnico.
- Na drstišču smo ugotavljali starostno strukturo in velikost platnice ter *podusti*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[podúst]

IPA: [pɔd'ʉ:st]

ednina

IMENOVALNIK: podúst

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústi

TOŽILNIK: podúst

MESTNIK: pri podústi

ORODNIK: s podústjo

dvojina

IMENOVALNIK: podústi

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústma tudi podústima

TOŽILNIK: podústi

MESTNIK: pri podústih

ORODNIK: s podústma tudi s podústima

množina

IMENOVALNIK: podústi

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústim

TOŽILNIK: podústi

MESTNIK: pri podústih

ORODNIK: s podústmi

tudi

[podúst]

IPA: [pɔ'du:st]

ednina

IMENOVALNIK: podúst

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústi

TOŽILNIK: podúst

MESTNIK: pri podústi

ORODNIK: s podústjo

dvojina

IMENOVALNIK: podústí in podústi

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústéma

TOŽILNIK: podústi in podústi

MESTNIK: pri podústéh

ORODNIK: s podústéma

množina

IMENOVALNIK: podústí

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústém

TOŽILNIK: podústi

MESTNIK: pri podústéh

ORODNIK: s podústmi

TONEMSKO

[podúst]

IPA: [pɔd'ú:st]

ednina

IMENOVALNIK: podúst

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústi

TOŽILNIK: podúst

MESTNIK: pri podústi

ORODNIK: s podústjo

dvojina

IMENOVALNIK: podústi

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústma tudi podústima

TOŽILNIK: podústi

MESTNIK: pri podústih

ORODNIK: s podústma tudi s podústima

množina

IMENOVALNIK: podústi

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústim

TOŽILNIK: podústi

MESTNIK: pri podústih

ORODNIK: s podústmi

tudi

[podúst]

IPA: [pɔd'ú:st]

ednina

IMENOVALNIK: podúst

RODILNIK: podústi

DAJALNIK: podústi

TOŽILNIK: podúst
MESTNIK: pri podústi
ORODNIK: s podustjô

dvojina

IMENOVALNIK: podustî in podústi
RODILNIK: podustî in podustî
DAJALNIK: podustêma in podustêma
TOŽILNIK: podustî in podústi
MESTNIK: pri podustêh
ORODNIK: s podustêma in s podustêma

množina

IMENOVALNIK: podustî
RODILNIK: podustî in podustî
DAJALNIK: podustêm in podustêm
TOŽILNIK: podustî
MESTNIK: pri podustêh
ORODNIK: s podustmí

IZVOR

= nar. rus. *podúst*, sorodno češ. *podoustev* < pslov.
**pod(ъ)ustъ*, iz ↑pod + ↑usta, po položaju ust te ribe
nižje na spodnji strani glave

pokriválo pokrívála samostalnik srednjega spola

[pokriválo]

POMEN

1. izdelek za pokrivanje glave

► prid. beseda + **sam. beseda**

belo, črno, rdeče pokrivalo | moško, žensko pokrivalo | muslimansko pokrivalo | naglavno pokrivalo | toplo, zimsko pokrivalo | tradicionalno pokrivalo | vojaško, zaščitno pokrivalo

- Vsi so nosili dolge praznične halje in bela *pokrivála*.
- Baretke so se v vojskah prvič pojavile med prvo in drugo svetovno vojno in so najmlajše vojaško *pokriválo*.
- Poleg zaščitnih *pokrival*, kap, rutk in klobučkov, lase najboljše zaščitimo z uporabo negovalnih izdelkov.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

nadeti, povezniti, sneti si pokrivalo | nositi, uporabljati pokrivalo

- Da nas ne zebe, si moramo na glavo nadeti toplo *pokriválo*.

...

▪ Za zaščito pred soncem naj otroci nosijo lahka svetla oblačila in *pokrivála*.

1.1. ekspresivno kar spominja na tak izdelek, zlasti na vrhu gore, hriba; SIN.: ekspresivno kapa

► prid. beseda + **sam. beseda**

belo pokrivalo

- Belo *pokriválo* se včeraj še ni odtajalo s hriba.
- Snežnik se je razkazoval s snežnim *pokrivalom*.

...

▪ Nekaj lepih mavric med zapuščanjem deževnega *pokrivála* gore je vendarle vzradostilo srce.

2. kar se uporablja za pokrivanje sploh; SIN.:

ekspresivno kapa

► prid. beseda + **sam. beseda**

plastično pokrivalo | zaščitno pokrivalo

- Obleke zaščitite s posebnim *pokrivalom*, ki ga lahko kupite v vseh večjih trgovinah.
- Postelje v vseh sobah so prekrite s toplimi volnenimi *pokrivali* v marelični barvi.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

uporabljati pokrivalo

- Ker so tatovi iz dneva v dan predrznejši, *pokriválo* uporabljajte tudi v garaži, saj tako motocikel ne bo viden skozi reže v vratih garaže.
- Cerkev bo dobila novo fasado in novo *pokriválo* stolpa.

2.1. kar kaj pokriva, ščiti

- Koža je naše zunanje *pokriválo* in nas kot najboljša obleka varuje pred bakterijami in zunanjimi vplivi.
- Kopitnik na vrtu z leti počasi, a učinkovito ustvari zeleno *pokriválo* tal.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pokriválo]

IPA: [pɔkriˈva:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: pokríválo
RODILNIK: pokrívála
DAJALNIK: pokríválu
TOŽILNIK: pokríválo
MESTNIK: pri pokríválu
ORODNIK: s pokríválo**m**

dvojina

IMENOVALNIK: pokríváli
RODILNIK: pokrívál
DAJALNIK: pokríválo**ma**
TOŽILNIK: pokríváli
MESTNIK: pri pokríváli**h**
ORODNIK: s pokríválo**ma**

množina

IMENOVALNIK: pokrívála
RODILNIK: pokrívál
DAJALNIK: pokríválo**m**
TOŽILNIK: pokrívála
MESTNIK: pri pokríváli**h**
ORODNIK: s pokríváli

TONEMSKO

[pokriválo]

IPA: [pɔkriˈva:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: pokríválo
RODILNIK: pokrívála
DAJALNIK: pokríválu

TOŽILNIK: pokrivalo
MESTNIK: pri pokrivalu
ORODNIK: s pokrivalom

dvojina

IMENOVALNIK: pokrivali in pokrivali
RODILNIK: pokrival
DAJALNIK: pokrivaloma in pokrivaloma
TOŽILNIK: pokrivali in pokrivali
MESTNIK: pri pokrivalih
ORODNIK: s pokrivaloma in s pokrivaloma

množina

IMENOVALNIK: pokrivala
RODILNIK: pokrival
DAJALNIK: pokrivalom
TOŽILNIK: pokrivala
MESTNIK: pri pokrivalih
ORODNIK: s pokrivali

IZVOR

↑pokrivati

pôlcilínder pôlcilíndra samostalnik moškega spola

[pôucilíndər]

POMEN

na vrhu zaobljen klobuk s trdim oglavjem in trdimi krajci; SIN.: manj formalno melona

- Pogledala je skozi okno in zagledala človeka v ponošeni suknji in s *polcilindrom* na glavi.
- Prišlek je nosil svečan suknjič, *polcilinder* in pikčast metuljček, hodil pa je zelo počasi.
- V kavarni so se začeli zbirati pesniki vseh smeri, mladi gledališki junaki, intelektualci s *polcilindri* in bradati rdečegardisti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pôucilíndər]

IPA: ['pɔ:ʊtsi'li:ndər]

ednina

IMENOVALNIK: pôlcilínder
RODILNIK: pôlcilíndra
DAJALNIK: pôlcilíndru
TOŽILNIK: pôlcilínder
MESTNIK: pri pôlcilíndru
ORODNIK: s pôlcilíndrom

dvojina

IMENOVALNIK: pôlcilíndra
RODILNIK: pôlcilíndrov
DAJALNIK: pôlcilíndroma
TOŽILNIK: pôlcilíndra
MESTNIK: pri pôlcilíndrih
ORODNIK: s pôlcilíndroma

množina

IMENOVALNIK: pôlcilíndri
RODILNIK: pôlcilíndrov
DAJALNIK: pôlcilíndrom

TOŽILNIK: pôlcilíndre
MESTNIK: pri pôlcilíndrih
ORODNIK: s pôlcilíndri

TONEMSKO

[pôucilíndər]

IPA: [pɔ:ʊtsi'li:ndər]

ednina

IMENOVALNIK: pôlcilínder
RODILNIK: pôlcilíndra
DAJALNIK: pôlcilíndru
TOŽILNIK: pôlcilínder
MESTNIK: pri pôlcilíndru
ORODNIK: s pôlcilíndrom

dvojina

IMENOVALNIK: pôlcilíndra
RODILNIK: pôlcilíndrov tudi pôlcilíndrov
DAJALNIK: pôlcilíndroma
TOŽILNIK: pôlcilíndra
MESTNIK: pri pôlcilíndrih tudi pri pôlcilíndrih
ORODNIK: s pôlcilíndroma

množina

IMENOVALNIK: pôlcilíndri
RODILNIK: pôlcilíndrov tudi pôlcilíndrov
DAJALNIK: pôlcilíndrom
TOŽILNIK: pôlcilíndre
MESTNIK: pri pôlcilíndrih tudi pri pôlcilíndrih
ORODNIK: s pôlcilíndri tudi s pôlcilíndri

IZVOR

= stcslov. *polъ* 'polovica', hrv. *pôl*, srb. *pô*, rus. *pól*, češ. *půl* < pslov. **polъ* < ide. **polHu-*, tako kot stind. *phálaka-* 'deska, lata', alb. *palë* 'plat, del', lat. *spolium* 'odrta koža, bojna oprava ubitega sovražnika' iz *(s)*pelH-* 'tolči, bítí, cepiti, ločevati ipd.', prvotno 'kar je razcepljeno, en del nečesa razcepljenega' + ↑cylinder v pomenu 'pokrivalo'

polénovka polénovke samostalnik ženskega spola

[polénoʊka]

POMEN

1. posušena riba trska kot hrana, jed; SIN.: bakalar

► prid. beseda + **sam. beseda**

atlantska polenovka | kuhana, pečena polenovka | posušena, suha polenovka

- Pripravil je pečeno *polenovko* na polenti z omako iz artičok.
- Suho *polenovko* v krpi potolčemo, da se omehča, in jo damo v mrzlo vodo.
- Sam namočeno *polenovko* ločim od kosti in kože še surovo.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

file polenovke | jetra polenovke

- Bolniki z revmatoidnim artritisom lahko težave omilijo z rednim uživanjem ribjega olja *polenovke*.

- Psu dajte v hrano surovo jajce ali od 30 do 45 ml stopljene živalske masti oziroma olja iz jeter *polenovke*.
- Pomešamo koščke *polenovke*, fižol in krompir ter prelijemo z bučnim oljem.

...

- *Polenovko* namakamo približno 12 ur.
- Na jedilniku so vedno sveže ribe, specialiteta pa je *polenovka* v česnovi omaki.
- Bakala je zelo okusen ribji namaz iz *polenovke* in olivnega olja, katerega priprava vzame precej časa.

1.1. velika morska riba s tremi hrbtnimi plavutmi, dvema podrepnima plavutma in svetlo progo vzdolž telesa; primerjaj lat. *Gadus morhua*; SIN.: trska

- Vsako zimo prihajajo sem *polenovke* iz hladnega Barentsovega morja.
- V vodah okoli otoka lovijo rakovice, slanike, *polenovke* in losose.
- Brez bistvenega zmanjšanja lova na *polenovko* v Severnem morju bo ta ribja vrsta izumrla, opozarja škotski inštitut za raziskovanje morja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[polénoʊka]

IPA: [pɔˈleːnoʊka]

ednina

IMENOVALNIK: polénovka

RODILNIK: polénovke

DAJALNIK: polénovki

TOŽILNIK: polénovko

MESTNIK: pri polénovki

ORODNIK: s polénovko

dvojina

IMENOVALNIK: polénovki

RODILNIK: polénovk

DAJALNIK: polénovkama

TOŽILNIK: polénovki

MESTNIK: pri polénovkah

ORODNIK: s polénovkama

množina

IMENOVALNIK: polénovke

RODILNIK: polénovk

DAJALNIK: polénovkam

TOŽILNIK: polénovke

MESTNIK: pri polénovkah

ORODNIK: s polénovkami

TONEMSKO

[polénoʊka]

IPA: [pɔlèːnɔʊka]

ednina

IMENOVALNIK: polénovka

RODILNIK: polénovke

DAJALNIK: polénovki

TOŽILNIK: polénovko

MESTNIK: pri polénovki

ORODNIK: s polénovko

dvojina

IMENOVALNIK: polénovki

RODILNIK: polénovk

DAJALNIK: polénovkama

TOŽILNIK: polénovki

MESTNIK: pri polénovkah

ORODNIK: s polénovkama

množina

IMENOVALNIK: polénovke

RODILNIK: polénovk

DAJALNIK: polénovkam

TOŽILNIK: polénovke

MESTNIK: pri polénovkah

ORODNIK: s polénovkami

IZVOR

↑poleno

pôlkmèt pôlkméta samostalnik moškega spola

[pôʊkmèt]

POMEN

kdor se poleg kmetovanja poklicno ukvarja še s kako drugo dejavnostjo

- Prebivalci so večinoma *polkmetje*, vsaj eden pri hiši je zaposlen, čisti kmetje so menda le še trije.
- Vsaj 85 odstotkov slovenskih kmetov je *polkmetov* in torej kmetijstvo ni njihova edina dejavnost.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pôʊkmèt]

IPA: [ˈpɔːʊˈkmet]

ednina

IMENOVALNIK: pôlkmèt

RODILNIK: pôlkméta

DAJALNIK: pôlkmétu

TOŽILNIK: pôlkméta

MESTNIK: pri pôlkmétu

ORODNIK: s pôlkmétom

dvojina

IMENOVALNIK: pôlkméta

RODILNIK: pôlkmétov

DAJALNIK: pôlkmétoma

TOŽILNIK: pôlkméta

MESTNIK: pri pôlkmétih

ORODNIK: s pôlkmétoma

množina

IMENOVALNIK: pôlkmétje redko pôlkméti

RODILNIK: pôlkmétov

DAJALNIK: pôlkmétom

TOŽILNIK: pôlkméte

MESTNIK: pri pôlkmétih

ORODNIK: s pôlkméti

TONEMSKO

[pôʊkmèt]

IPA: [pó:ɥkmét]

ednina

IMENOVALNIK: pôlkmèt

RODILNIK: pôlkméta

DAJALNIK: pôlkmétu

TOŽILNIK: pôlkméta

MESTNIK: pri pôlkmétu tudi pri pôlkmétu

ORODNIK: s pôlkmétom

dvojina

IMENOVALNIK: pôlkméta

RODILNIK: pôlkmétov in pôlkmétov

DAJALNIK: pôlkmétoma

TOŽILNIK: pôlkméta

MESTNIK: pri pôlkmétih in pri pôlkmétih

ORODNIK: s pôlkmétoma

množina

IMENOVALNIK: pôlkmétje redko pôlkméti

RODILNIK: pôlkmétov in pôlkmétov

DAJALNIK: pôlkmétom

TOŽILNIK: pôlkméte

MESTNIK: pri pôlkmétih in pri pôlkmétih

ORODNIK: s pôlkméti in s pôlkméti

IZVOR

= steslov. *polb* 'polovica', hrv. *pól*, srb. *pô*, rus. *pól*, češ. *půl* < pslov. **polb* < ide. **polHu-*, tako kot stind. *phálaka-* 'deska, lata', alb. *palë* 'plat, del', lat. *spolium* 'odrta koža, bojna oprava ubitega sovražnika' iz *(s)*pelH-* 'tolči, bítí, cepiti, ločevati ipd.', prvotno 'kar je razcepljeno, en del nečesa razcepljenega' + †kmet

polonéza

polonéze samostalnik ženskega spola

[polonéza]

POMEN

1. počasnejši ples v tričetrtinskem taktu, po izvoru iz Poljske

- Mnoge elitne plesne prireditve (na primer dunajski Opernball) še vedno pričenjajo s *polonezo*.
- *Poloneza* mladih debitantov v enkratnem ambientu dunajske opere je bila zelo slavnostna.

1.1. skladba za ta ples

- Bil je mojster klavirskih miniatur, kot so *poloneze*, mazurke, etude, nokturni, balade in valčki.
- Koncert bo posvečen 150. obletnici smrti velikega poljskega skladatelja Frédéric Chopina, zato bo pianistka izvajala njegove *poloneze*, mazurke in barcarole.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[polonéza]

IPA: [pɔlɔ'ne:za]

ednina

IMENOVALNIK: polonéza

RODILNIK: polonéze

DAJALNIK: polonézi

TOŽILNIK: polonézo

MESTNIK: pri polonézi

ORODNIK: s polonézo

dvojina

IMENOVALNIK: polonézi

RODILNIK: polonéz

DAJALNIK: polonézama

TOŽILNIK: polonézi

MESTNIK: pri polonézah

ORODNIK: s polonézama

množina

IMENOVALNIK: polonéze

RODILNIK: polonéz

DAJALNIK: polonézam

TOŽILNIK: polonéze

MESTNIK: pri polonézah

ORODNIK: s polonézami

TONEMSKO

[polonéza]

IPA: [pɔlɔ'ne:za]

ednina

IMENOVALNIK: polonéza

RODILNIK: polonéze

DAJALNIK: polonézi

TOŽILNIK: polonézo

MESTNIK: pri polonézi

ORODNIK: s polonézo

dvojina

IMENOVALNIK: polonézi

RODILNIK: polonéz

DAJALNIK: polonézama

TOŽILNIK: polonézi

MESTNIK: pri polonézah

ORODNIK: s polonézama

množina

IMENOVALNIK: polonéze

RODILNIK: polonéz

DAJALNIK: polonézam

TOŽILNIK: polonéze

MESTNIK: pri polonézah

ORODNIK: s polonézami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Polonaise*) iz frc. (*danse*) *polonaise*, prvotno 'poljski ples'

polónica

polónice samostalnik ženskega spola

[polónica]

POMEN

1. iz zoologije hrošč polkrožne oblike, navadno s pikami na sprednjih krilih, ki se prehranjuje z žuželkami, ki zajedajo na rastlinah; primerjaj lat. *Coccinellidae*; SIN.: pikapolonica

► sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

- Najbolj znana evropska vrsta *polonic* je sedempikčasta polonica ali pikapolonica.
- Razen maloštevilnih izjem je več kot 4000 vrst *polonic* roparjev in marsikatera vrsta je prispevala v boju proti nevarnim škodljivcem.

...

- Kadar so v nevarnosti, nekatere *polonice* svoje noge in tipalke skrijejo pod močna sprednja krila.
- Škropljenje z insekticidi hudo prizadene tudi *polonice*.
- Na svetu živi kar okrog pet tisoč *polonic*, v Evropi okrog sto, pri nas pa le nekaj manj.

2. hrošč polkrožne oblike s sedmimi črnimi

pikami na rdečih sprednjih krilih; primerjaj lat.

Coccinella septempunctata; SIN.: pikapolonica

- *Polonice* ali pikapolonice so za človeka koristne živali, saj se hranijo z listnimi ušmi, kaparji, pa tudi manjšimi gosenicami in žuželčji jajčeci.
- Pri nas na splošno velja, da moraš počakati, dokler *polonica* ne odleti z roke, med tem pa si moraš nekaj zaželeti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[polónica]

IPA: [pɔ'lo:nitsa]

ednina

IMENOVALNIK: polónica

RODILNIK: polónice

DAJALNIK: polónici

TOŽILNIK: polónico

MESTNIK: pri polónici

ORODNIK: s polónico

dvojina

IMENOVALNIK: polónici

RODILNIK: polónic

DAJALNIK: polónicama

TOŽILNIK: polónici

MESTNIK: pri polónicah

ORODNIK: s polónicama

množina

IMENOVALNIK: polónice

RODILNIK: polónic

DAJALNIK: polónicam

TOŽILNIK: polónice

MESTNIK: pri polónicah

ORODNIK: s polónicami

TONEMSKO

[polónica]

IPA: [pɔ'ló:nitsa]

ednina

IMENOVALNIK: polónica

RODILNIK: polónice

DAJALNIK: polónici

TOŽILNIK: polónico

MESTNIK: pri polónici

ORODNIK: s polónico

dvojina

IMENOVALNIK: polónici

RODILNIK: polónic

DAJALNIK: polónicama

TOŽILNIK: polónici

MESTNIK: pri polónicah

ORODNIK: s polónicama

množina

IMENOVALNIK: polónice

RODILNIK: polónic

DAJALNIK: polónicam

TOŽILNIK: polónice

MESTNIK: pri polónicah

ORODNIK: s polónicami

IZVOR

nejasno

poniglávka poniglávke tudi **poníglavka** poníglavke

samostalnik ženskega spola

[ponigláʷka] tudi [poníglavka]

POMEN

slabšalno ženska, ki kaj prikriva, naklepa

- Učili so me, da je življenje borba, in to vsak dan podoživljam, ko se s pretkanostjo in hinavščino ter podtikanjem umika dobre in poštene ljudi, na njihova mesta pa se daje neke *poniglavke* in poniglavce.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ponigláʷka]

IPA: [pɔni'gla:ʷka]

ednina

IMENOVALNIK: poniglávka

RODILNIK: poniglávke

DAJALNIK: poniglávki

TOŽILNIK: poniglávko

MESTNIK: pri poniglávki

ORODNIK: s poniglávko

dvojina

IMENOVALNIK: poniglávki

RODILNIK: ponigláv

DAJALNIK: poniglávka

TOŽILNIK: poniglávki

MESTNIK: pri poniglávkah

ORODNIK: s poniglávka

množina

IMENOVALNIK: poniglávke

RODILNIK: ponigláv

DAJALNIK: poniglávka

TOŽILNIK: poniglávke

MESTNIK: pri poniglávkah

ORODNIK: s poniglávka

tudi

[poníglavka]

IPA: [pɔ'ni:glau̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: poníglavka
RODILNIK: poníglavke
DAJALNIK: poníglavki
TOŽILNIK: poníglavko
MESTNIK: pri poníglavki
ORODNIK: s poníglavko

dvojina

IMENOVALNIK: poníglavki
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**ama**
TOŽILNIK: poníglavki
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ama**

množina

IMENOVALNIK: poníglavke
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**am**
TOŽILNIK: poníglavke
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ami**

TONEMSKO

[ponigl̩au̯ka]

IPA: [pɔni:gl̩au̯k̩a]

ednina

IMENOVALNIK: ponigl̩avka
RODILNIK: ponigl̩avke
DAJALNIK: ponigl̩avki
TOŽILNIK: ponigl̩avko
MESTNIK: pri ponigl̩avki
ORODNIK: s ponigl̩avko

dvojina

IMENOVALNIK: ponigl̩avki
RODILNIK: ponigl̩avk
DAJALNIK: ponigl̩avk**ama**
TOŽILNIK: ponigl̩avki
MESTNIK: pri ponigl̩avk**ah**
ORODNIK: s ponigl̩avk**ama**

množina

IMENOVALNIK: ponigl̩avke
RODILNIK: ponigl̩avk
DAJALNIK: ponigl̩avk**am**
TOŽILNIK: ponigl̩avke
MESTNIK: pri ponigl̩avk**ah**
ORODNIK: s ponigl̩avk**ami**

tudi

[poníglau̯ka]

IPA: [pɔni:gl̩au̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: poníglavka
RODILNIK: poníglavke
DAJALNIK: poníglavki
TOŽILNIK: poníglavko

MESTNIK: pri poníglavki

ORODNIK: s poníglavko

dvojina

IMENOVALNIK: poníglavki
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**ama**
TOŽILNIK: poníglavki
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ama**

množina

IMENOVALNIK: poníglavke
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**am**
TOŽILNIK: poníglavke
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ami**

tudi

[poníglau̯ka]

IPA: [pɔni:gl̩au̯ka]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: poníglavka
RODILNIK: poníglavke
DAJALNIK: poníglavki
TOŽILNIK: poníglavko
MESTNIK: pri poníglavki
ORODNIK: s poníglavko

dvojina

IMENOVALNIK: poníglavki
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**ama**
TOŽILNIK: poníglavki
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ama**

množina

IMENOVALNIK: poníglavke
RODILNIK: poníglavk
DAJALNIK: poníglavk**am**
TOŽILNIK: poníglavke
MESTNIK: pri poníglavk**ah**
ORODNIK: s poníglavk**ami**

IZVOR

↑poniglav

poniglávo tudi **poníglavo** prislov

[poniglávo] tudi [poníglavo]

POMEN

1. slabšalno **takó, da se kaj prikriva, naklepa**

• Prevečkrat smo okusili, kako *poniglavo* je lastne napake skrivati za tuje, se pri lastnih grehah izgovarjati na zarote sovragov vseh vrst.

• *Poniglavo* se igra z razdeljenostjo naroda in usodo slovenskega ozemlja.

2. ekspresivno **takó, da je nagajivo, navihano**

- »Koliko je sedem krat osem?« sem vprašal črnolaso punčko, ki se je *poniglavo* motala po hodniku.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[poníglávo]

IPA: [pɔniˈgla:vɔ]

OSNOVNIK: poníglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj poníglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

poníglávo

tudi

[poníglávo]

IPA: [pɔˈni:glavɔ]

OSNOVNIK: poníglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj poníglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

poníglávo

TONEMSKO

[poníglávo]

IPA: [pɔniˈgla:vɔ]

OSNOVNIK: poníglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj poníglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

poníglávo

in

[poníglávo]

IPA: [pɔniˈgla:vɔ]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK: poníglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj poníglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

poníglávo

tudi

[poníglávo]

IPA: [pɔni:glávɔ]

OSNOVNIK: poníglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj poníglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

poníglávo

tudi

[ponîglávo]

IPA: [pɔni:glávɔ]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK: ponîglávo

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj ponîglávo

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj

ponîglávo

IZVOR

↑poniglav

posíp posípa samostalnik moškega spola

[posíp]

POMEN

1. razporejanje snovi v delcih, prahu po površini s spuščanjem, tresenjem

▶ sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**

cimet za posip | moka, sladkor (v prahu) za posip | parmezan za posip | sol za posip

▪ Potrebujemo maščobo za cvrtje, mleti sladkor in cimet za *posip*.

▪ Občane opozarja, da sol za *posip* ni primerna za prehrano ljudi in živali, saj vsebuje sredstvo proti strjevanju.

▪ Materiala za *posip* cest je dovolj, nekaj ga je ostalo še iz prejšnje sezone.

...

▪ Na zahodnem delu starega pokopališča so uredili prostor za *posip* pepela.

▪ Žagovino zajamemo v pest in jo s primerne višine posujemo po valilnici, da je *posip* enakomeren.

2. snov v delcih, prahu, ki se s spuščanjem, tresenjem razporeja po površini

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

sladkorni, začimbni posip

▪ Pečen narastek vzemite iz pečice in okrasite s sladkornim *posipom*.

▪ Meso damo v večjo skledo, dodamo česen, začimbni *posip*, majaron ali origano.

▪ Asfaltna površina je še vedno hladna, na cestah pa je tudi veliko udarnih jam in peska od zimskega *posipa*.

...

▪ Večinoma se atletsko stopalo lahko ozdravi s *posipom* proti glivicam, ki ga je mogoče dobiti brez recepta.

2.1. tanka plast take ali podobne snovi, razporejene po površini

▪ Podjetje se na sejmu predstavlja z jeklenimi strešniki s peščnim *posipom*.

▪ Ostanke debel so ležali naokrog po vodi, ki jo je prekrival bel *posip*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[posíp]

IPA: [pɔˈsi:p]

ednina

IMENOVALNIK: posíp

RODILNIK: posípa

DAJALNIK: posípu

TOŽILNIK: posíp

MESTNIK: pri posípu

ORODNIK: s posípom

dvojina

IMENOVALNIK: posípa

RODILNIK: posípov

DAJALNIK: posípoma

TOŽILNIK: posípa
MESTNIK: pri posípih
ORODNIK: s posípoma

množina

IMENOVALNIK: posípi
RODILNIK: posípv
DAJALNIK: posípom
TOŽILNIK: posípe
MESTNIK: pri posípih
ORODNIK: s posípi

TONEMSKO

[posíp]

IPA: [pɔsí:p]

ednina

IMENOVALNIK: posíp
RODILNIK: posípa
DAJALNIK: posípu
TOŽILNIK: posíp
MESTNIK: pri posípu
ORODNIK: s posípom

dvojina

IMENOVALNIK: posípa
RODILNIK: posípv
DAJALNIK: posípoma
TOŽILNIK: posípa
MESTNIK: pri posípih
ORODNIK: s posípoma

množina

IMENOVALNIK: posípi
RODILNIK: posípv
DAJALNIK: posípom
TOŽILNIK: posípe
MESTNIK: pri posípih
ORODNIK: s posípi

IZVOR

↑posipati

postrv postŕvi in postŕví samostalnik ženskega spola
[postə̀rʉ postə̀rvi] in [postə̀rʉ postə̀rvi] in [postə̀rʉ
postə̀rvi] in [postə̀rʉ postə̀rvi]

POMEN

1. sladkovodna riba z velikim gobcem in navadno pikami različnih barv ali vzorcem po trupu, ki živi v bistrih vodah; primerjaj lat. *Salmoninae*

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

postrv se hrani s ČIM | postrv plava, živi KJE

- *Postrv* najraje živi v hitri in mrzli vodi, lahko pa jo najdemo tudi v nekaterih hladnih in še neonesnaženih nižinskih rekah.
- Mlade *postrvi* se hranijo z žuželkami in njihovimi ličinkami ter rakci.
- *Postrv* se drsti pozimi v sladkih vodah na plitvem prodnatem dnu.

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

jata, populacija postrvi | lov postrvi | mladica postrvi | vrsta postrvi | vzreja postrvi

- V naših rekah živi kar nekaj vrst *postrvi*.
- Če ribiški čuvaj zaloti ribiča pri lovu *postrvi* s trnkom brez zalusti, sledi plačilo kazni.
- Zgodaj spomladi, ko ribogojci v svojih ribogojnicah že vzredijo mladice *postrvi*, jih za vlaganje usposobljena ekipa ribičev izpusti v potoke.

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

opazovati postrv | ujeti postrv

- V jezeru je ulovil svojo prvo *postrv*.
- V plitvini sem opazovala *postrvi*, ki so si iskale hrano.

▶ priredna zveza

postrv in lipan, postrv in losos

- Reka je polna *postrvi* in lipanov.
- *Postrv* in losos sta na prvi pogled dokaj različni ribi, v resnici pa imata podobno okostje, enake plavuti in tanko kožo z drobnimi luskami.

...

- V rečnih tolmunih je opazil velike *postrvi*, ki so se dolgočasile tik pod vodno gladino.

1.1. ta žival kot hrana, jed

▶ prid. beseda + sam. beseda

dimljena, marinirana, prekajena postrv | kuhana, ocvrta, pečena postrv | očiščena postrv | sveža postrv

- Za predjed si lahko naročimo prekajeno in sušeno *postrv* na več načinov.
- Notranjost krompirjev posolite in jih nadevajte z rezino dimljene *postrvi*.
- Za kosilo si privoščite skodelico zelenjavne juhe in pečeno *postrv*.

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

file, filet postrvi

- Fileje *postrvi* solimo in jih na vročem olju na hitro opečemo.
- Pravi mojster je v pripravi *postrvi* in drugih rib.
- Mandlji se obnesejo pri pripravi slanih jedi, zlasti pri peki *postrvi*.

▶ sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

postrv s KATERO omako

- Za predjed so ponudili zelenjavno terino in dimljeno *postrv* s hrenom.
- Dobro znam pripraviti divjačino, okusne cmoke, rdeče zelje in *postrvi* z mandeljni.

...

- Za kosilo si pripravite *postrv* po zelenem receptu.
- Za glavno jed naj si privošči škampe, brancina ali *postrv* na žaru.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[postə̀rʉ postə̀rvi] in [postə̀rʉ postə̀rvi]

IPA: [pɔ'stə̀rʉ pɔ'stə̀rvi] in [pɔ'stə̀rʉ pɔ'stə̀rvi]

ednina

IMENOVALNIK: postřv
RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvi
TOŽILNIK: postřv
MESTNIK: pri postřvi
ORODNIK: s postřvjo

dvojina

IMENOVALNIK: postřvi
RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvma tudi postřvima
TOŽILNIK: postřvi
MESTNIK: pri postřvih
ORODNIK: s postřvma tudi s postřvima

množina

IMENOVALNIK: postřvi
RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvim
TOŽILNIK: postřvi
MESTNIK: pri postřvih
ORODNIK: s postřvmi

in

[postãřu postãřvi] in [postãřu postãřvi]
IPA: [pɔ'stãřu pɔstãř'vi:] in [pɔ'stãřu pɔstãř'vi:]

ednina

IMENOVALNIK: postrv
RODILNIK: postrvi
DAJALNIK: postrvi
TOŽILNIK: postrv
MESTNIK: pri postrvi
ORODNIK: s postrvjó

dvojina

IMENOVALNIK: postrvi in postrvi
RODILNIK: postrvi
DAJALNIK: postrvéma
TOŽILNIK: postrvi in postrvi
MESTNIK: pri postrvéh
ORODNIK: s postrvéma

množina

IMENOVALNIK: postrvi
RODILNIK: postrvi
DAJALNIK: postrvéim
TOŽILNIK: postrvi
MESTNIK: pri postrvéh
ORODNIK: s postrvmí

TONEMSKO

[postãřu postãřvi] in [postãřu postãřvi]
IPA: [pɔ'stãřu pɔstãřvi:] in [pɔ'stãřu pɔstãřvi:]

ednina

IMENOVALNIK: postřv
RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvi
TOŽILNIK: postřv
MESTNIK: pri postřvi
ORODNIK: s postřvjo

dvojina

IMENOVALNIK: postřvi

RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvma tudi postřvima
TOŽILNIK: postřvi
MESTNIK: pri postřvih
ORODNIK: s postřvma tudi s postřvima

množina

IMENOVALNIK: postřvi
RODILNIK: postřvi
DAJALNIK: postřvim
TOŽILNIK: postřvi
MESTNIK: pri postřvih
ORODNIK: s postřvmi

in

[postãřu postãřvi] in [postãřu postãřvi]
IPA: [pɔ'stãřu pɔstãřvi:] in [pɔ'stãřu pɔstãřvi:]

ednina

IMENOVALNIK: postrv
RODILNIK: postrvi
DAJALNIK: postrvi
TOŽILNIK: postrv
MESTNIK: pri postrvi
ORODNIK: s postrvjó

dvojina

IMENOVALNIK: postrvi in postrvi
RODILNIK: postrvi in postrvi
DAJALNIK: postrvéma in postrvéma
TOŽILNIK: postrvi in postrvi
MESTNIK: pri postrvéh
ORODNIK: s postrvéma in s postrvéma

množina

IMENOVALNIK: postrvi
RODILNIK: postrvi in postrvi
DAJALNIK: postrvéim in postrvéim
TOŽILNIK: postrvi
MESTNIK: pri postrvéh
ORODNIK: s postrvmí

STALNE ZVEZE

ameriška postrv

iz zoologije postrv z rdečkasto progo vzdolž telesa;

primerjaj lat. *Oncorhynchus mykiss*; SIN.: iz zoologije

kalifornijska postrv, iz zoologije mavrična postrv

▪ V Sloveniji najbolj razširjena tuja ribja vrsta je *ameriška postrv*, saj njeno naselitveno območje zavzema več kot polovico slovenskega ozemlja.

▪ Iz družine postrvi so bile v Sloveniji naseljene 4 vrste: *ameriška postrv*, potočna in jezerska zlatovčica in srebrni losos.

jezerska postrv

iz zoologije velika potočna postrv s temnimi pikami, ki živi v jezerih; primerjaj lat. *Salmo trutta lacustris*

▪ V jezeru je devetnajst vrst rib, med njimi som, *jezerska postrv* in ščuka.

- Svojevrsten način prehranjevanja rečnih in tudi *jezerskih postrvi* je pobiranje žuželk na vodni površini.
- *Jezerska postrv* preživi poletje na dnu, pozimi pa se dvigne v višje vodne plasti.

kalifornijska postrv

1. iz zoologije postrv z rdečkasto progo vzdolž telesa; primerjaj lat. *Oncorhynchus mykiss*; SIN.: iz zoologije ameriška postrv, iz zoologije mavrična postrv

- *Kalifornijska postrv* ima glavo in obliko trupa podobno potočni postrvi.
- Z možem imata na svoji domačiji ribogojnico s *kalifornijskimi postrvmi*.
- Med tujerodnimi salmonidnimi vrstami v naših vodah prevladuje *kalifornijska postrv* ali šarenka, ki ji ribiči pravijo tudi mavrična postrv.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Gojena *kalifornijska postrv* vsebuje več maščob in ima višjo kalorično vrednost.

mavrična postrv

iz zoologije postrv z rdečkasto progo vzdolž telesa; primerjaj lat. *Oncorhynchus mykiss*; SIN.: iz zoologije ameriška postrv, iz zoologije kalifornijska postrv

- Odkrili so, da imajo *mavrične postrvi* na glavi 58 receptorjev za bolečino.
- Med tujerodnimi salmonidnimi vrstami v naših vodah prevladuje kalifornijska postrv ali šarenka, ki ji ribiči pravijo tudi *mavrična postrv*.

morska postrv

1. iz zoologije potočna postrv, ki živi v morju in se drsti v rekah

- V laguni plavajo številne vrste rib, tudi *morske postrvi*, in tjujnji.
- V Severni Ameriki srečamo mnogo muharjev na območjih, ki so bogato naseljena z *morsko postrvjo*, progastim ostrizem in drugimi kakovostnimi vrstami rib.
- Pri izlivu v morje je voda slankasta in v njej najdemo jeguljo, *morsko postrv*, brancina itn.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- *Morska postrv* je prava poletna poslastica ob morski obali.

ohridska postrv

1. iz zoologije postrv s črnimi pikami, ki živi v Ohridskem jezeru; primerjaj lat. *Salmo aphelios*, *Salmo balcanicus*, *Salmo letnica*, *Salmo lumi*

- *Ohridske postrvi*, ki so jih z intenzivnim lovom skoraj iztrebili, danes gojijo v ribogojnici.
- K povečanju populacije naj bi doprineslo vsakoletno vlaganje 15 milijonov mladice *ohridske postrvi*, ki jih proizvedejo okoliške ribogojnice.
- Zaradi intenzivnega ribolova se je v zadnjih letih drastično zmanjšala populacija *ohridske postrvi*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Ohrid premore vrsto kulinaričnih posebnosti, med njimi je znamenita *ohridska postrv*.

potočna postrv

iz zoologije postrv z izrazitimi rdečimi pikami; primerjaj lat. *Salmo trutta*

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

ujeti potočno postrv

- Če boste ujeli *potočno postrv*, jo vrnite v vodotok, posebno če je manjša, saj bo to vaš prispevek k ponovni vzpostavitvi ravnovesja med alohtonimi in avtohtonimi vrstami v naših vodah.
- Fantje so lovili *potočne postrvi* in šarenke.
- Gojijo predvsem *potočno postrv*, šarenko, lipana in v zadnjem času vse bolj tudi plemenito soško postrv.

▶ priredna zveza

potočna postrv in lipan, potočna postrv in soška postrv

- Na tem delu vodotoka domujejo soške in *potočne postrvi*, pa tudi lipani, šarenke in križanci.
- Sedemurna akcija je uspela, saj smo v Kolpo preselili več kot 2000 *potočnih postrvi* in lipanov različne starosti.

...

- V potoku Koretan prevladuje *potočna postrv*, ki se je v zadnjih letih naselila še v zgornjem delu reke Nanoščice.

soška postrv

1. postrv z marmornatim vzorcem po hrbtu, ki živi v Soči in njenih pritokih; primerjaj lat. *Salmo marmoratus*

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

ujeti soško postrv

- V reko so vložili okoli 800 mladih *soških postrvi*, velikih od 10 do 30 centimetrov, ki so jih vzgojili v gojitvenem potoku.
- *Soške postrvi* mu je uspelo vzrediti od ikre do plemenske ribe v ribogojnici.

▶ prid. beseda + sam. beseda

avtohtona, čista soška postrv | velika soška postrv

- Na območju Triglavskega narodnega parka smo vložili v Sočo sedem tisoč mladice čiste *soške postrvi* in tisoč mladice lipana.
- Ribiška družina je ogromno naredila za repopulacijo avtohtone *soške postrvi*, ki je skorajda že izginila iz jadranskega porečja.

...

- Postavitev mostu naj bi uničila tolmun, v katerem živijo *soške postrvi* in vidre.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Niso spekli *soške postrvi*, ki jo je v soboto ujel domačin.

IZVOR

= hrv., srb. *pàstrva*, bolg. *pàstàrva* < **pàstry* iz pslov. **pàstrb* 'pisan, pester, pikčast'

povzpètnica povzpètnice samostalnik ženskega spola
[pɔmˈspɛ̌tnica]

POMEN

ekspresivno ženska, ki si prizadeva napredovati z vsemi sredstvi, brez upoštevanja pravic, potreb drugih

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Nasprotniki so ji očitali, da je navadna *povzpètnica*, njeni oboževalci pa so cenili njeno zmožnost, da se za svoje sanje bojuje.
- Film je satirična kostumska drama o mladi *povzpètnici* in njenem prerivanju v angleško visoko družbo zgodnjega 19. stoletja.

...

▪ Na forumu jo obtožujejo, da je preračunljivka in *povzpètnica*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pɔmˈspɛ̌tnica]

IPA: [pɔmˈspɛ̌:tnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: povzpètnica

RODILNIK: povzpètnice

DAJALNIK: povzpètnici

TOŽILNIK: povzpètnico

MESTNIK: pri povzpètnici

ORODNIK: s povzpètnico

dvojina

IMENOVALNIK: povzpètnici

RODILNIK: povzpètnic

DAJALNIK: povzpètnic**ama**

TOŽILNIK: povzpètnici

MESTNIK: pri povzpètnic**ah**

ORODNIK: s povzpètnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: povzpètnice

RODILNIK: povzpètnic

DAJALNIK: povzpètnic**am**

TOŽILNIK: povzpètnice

MESTNIK: pri povzpètnic**ah**

ORODNIK: s povzpètnic**ami**

TONEMSKO

[pɔmˈspɛ̌tnica]

IPA: [pɔmˈspɛ̌:tnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: povzpètnica

RODILNIK: povzpètnice

DAJALNIK: povzpètnici

TOŽILNIK: povzpètnico

MESTNIK: pri povzpètnici

ORODNIK: s povzpètnico

dvojina

IMENOVALNIK: povzpètnici

RODILNIK: povzpètnic

DAJALNIK: povzpètnic**ama**

TOŽILNIK: povzpètnici

MESTNIK: pri povzpètnic**ah**

ORODNIK: s povzpètnic**ama**

množina

IMENOVALNIK: povzpètnice

RODILNIK: povzpètnic

DAJALNIK: povzpètnic**am**

TOŽILNIK: povzpètnice

MESTNIK: pri povzpètnic**ah**

ORODNIK: s povzpètnic**ami**

IZVOR

↑povzpètnik

požerúh požerúha samostalnik moškega spola

[požerúh]

POMEN

1. navadno slabšalno kdor (rad) veliko jé; SIN.: navadno slabšalno požrešnež

- Zmerjajo ga s *požeruhom* in pijancem.
- Pred očmi gledalcev je *nenasitni* požeruh pospravil pujska in skoraj trideset funtov sliv.
- Na večerjo seveda pridem. Pa brez skrbi – nisem *požeruh*.

1.1. ekspresivno žival, ki poje veliko naenkrat; SIN.: ekspresivno požrešnež

► prid. beseda + **sam. beseda**

nenasiten, pravi požeruh

- Krt je pravi *požeruh*, na dan pospravi toliko hrane, kolikor sam tehta.
- Za kormorane je znano, da so veliki *požeruhi*.

2. ekspresivno kar pri svoji dejavnosti, delovanju porabi veliko energije, sredstev; SIN.: ekspresivno požrešnež

► prid. beseda + **sam. beseda**

energetski požeruh

- Ali bo sodna palača energetski *požeruh*, kjer bo vsaka pisarna opremljena s svojo klimatsko napravo?
- Namerno bi napihnilo stroške parlamenta in ga tako očrnili pred javnostjo kot največjega *požeruha* denarja davkoplačevalcev.

...

▪ Proizvajalci avtomobilov, ki izdelujejo večinoma zelo donosne *požeruhe* goriva, so se znašli v težavah zaradi visokih cen bencina.

3. slabšalno kdor si brez zadržkov skuša prisvojiti čim več materialnih dobrin ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno požrešnež

- Nenasitni *požeruhi*, da jih ni sram – delavci pa brez služb in plač!
- To, kar imamo sedaj na oblasti, je pokvarjena tolpa *požeruhov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[požerúh]

IPA: [pɔʒɛ'ru:x]

ednina

IMENOVALNIK: požerúh

RODILNIK: požerúha

DAJALNIK: požerúhu

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhu

ORODNIK: s požerúhom

dvojina

IMENOVALNIK: požerúha

RODILNIK: požerúhov

DAJALNIK: požerúhoma

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhoma

množina

IMENOVALNIK: požerúhi

RODILNIK: požerúhov

DAJALNIK: požerúhom

TOŽILNIK: požerúhe

MESTNIK: pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhi

TONEMSKO

[požerúh]

IPA: [pɔʒɛrù:x]

ednina

IMENOVALNIK: požerúh

RODILNIK: požerúha

DAJALNIK: požerúhu

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhu

ORODNIK: s požerúhom

dvojina

IMENOVALNIK: požerúha

RODILNIK: požerúhov tudi požerúhov

DAJALNIK: požerúhoma

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhih tudi pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhoma

množina

IMENOVALNIK: požerúhi

RODILNIK: požerúhov tudi požerúhov

DAJALNIK: požerúhom

TOŽILNIK: požerúhe

MESTNIK: pri požerúhih tudi pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhi tudi s požerúhi

in

[požerúh]

IPA: [pɔʒɛrù:x]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: požerúh

RODILNIK: požerúha

DAJALNIK: požerúhu

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhu

ORODNIK: s požerúhom

dvojina

IMENOVALNIK: požerúha

RODILNIK: požerúhov

DAJALNIK: požerúhoma

TOŽILNIK: požerúha

MESTNIK: pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhoma

množina

IMENOVALNIK: požerúhi

RODILNIK: požerúhov

DAJALNIK: požerúhom

TOŽILNIK: požerúhe

MESTNIK: pri požerúhih

ORODNIK: s požerúhi

IZVOR

↑požreti

požrešen požrešna požrešno pridevnik

[požrěšɛn]

POMEN

1. navadno slabšalno ki (rad) veliko jé

- Germanska mitologija in viteško pesništvo cenita močnega, *požrešnega* in nenasitnega jedca.
- Tako *požrešna* sem, da včasih prijateljici s težkim srcem odstopim košček čokolade.

1.1. ekspresivno ki poje veliko naenkrat

► **prid. beseda** + sam. beseda

požrešen pes, volk | požrešni kormorani, ptiči | požrešni polži | požrešna riba | požrešne gosonice, kobilice, ličinke

- *Požrešne* ličinke lahko naredijo veliko škode, saj obžirajo vse, kar jim pride med čeljusti.
- Ščuke so zelo *požrešne* živali, pri iskanju hrane napadejo dobesedno vse, kar se v vodi premika.

...

- Medvedi so precej *požrešni* in v kratkem času pojedjo veliko sadja.

1.2. ekspresivno ki kaže, izraža tako pretirano željo po jedi

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Zgago lahko občutimo po uživanju mastne ali preveč začinjene hrane, ob *požrešnem* goltanju hrane ali tudi zaradi živčnosti.
- Napol zarit v morsko dno preži na svoj plen in miga s svojo vabo, da bi ribe privabil čim bližje svojih *požrešnih* ust.

...

- Nekoliko manj *požrešno* sliko daje raziskava o prehranskih navadah odraslih Slovencev, po

katerih smo v povprečju zmazali po 159 gramov mesa in mesnih izdelkov.

2. ekspresivno ki pri svoji dejavnosti, delovanju porabi veliko energije, sredstev

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

požrešen avto, avtomobil | požrešen motor

- Razmeroma *požrešen* bencinski motor bo predvidoma otežil prodajo.
- Napajalnika zagotavljata dovolj moči za napajanje še tako *požrešnih* naprav.

▶ prisl. + **prid. beseda**

energetsko, energijsko požrešen | manj, precej, pretirano, preveč požrešen | strojno požrešen

- Čeprav zmogljiv, motor ni pretirano *požrešen*.
- Urejena država je manj *požrešna* in potratna kot neurejena.
- Pregledovanje in urejanje slik sta bila precej dolgo domena dragih, strojno *požrešnih* programov.

...

▪ Procesor je *požrešen* na energijo in se pri delu zelo greje.

3. slabšalno ki si brez zadržkov skuša prisvojiti čim več materialnih dobrin ali se mu to pripisuje

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

požrešni bankirji, menedžerji, trgovci | požrešni kapitalisti | požrešna država

- Brezposelnost je v veliki meri produkt *požrešnih* kapitalistov, ki proizvodnjo selijo v azijske države s poceni delavci.
- *Požrešna* država obdavčuje tudi bančne obresti, saj nima nikoli dovolj.

▶ prisl. + **prid. beseda**

- Svetoval je multinacionalkam, naj bodo malo manj *požrešne* v lovu na dobiček in naj pocenijo zdravila.
- Je za potopitev še enega tekstilnega podjetja kriv pretirano *požrešen* lastnik?

...

▪ Ko enkrat novi politiki začnejo dobivati plačo, hitro postanejo še bolj *požrešni* na denar in pozabijo na svoje obljube.

3.1. slabšalno ki kaže, izraža tako prisvajanje

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

požrešen kapitalizem

- Formulacija izdaja vero avtorjev v harmonično družbo kot popolno nasprotje zatiralskega in *požrešnega* kapitalizma.
- Tudi nas je oplazil val zahtev *požrešnih* apetitov političnih in gospodarskih elit.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[požréʃən]

IPA: [pɔ'ʒreːʃən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požrešen

določno požrešni

RODILNIK: požrešnega

DAJALNIK: požrešnemu

TOŽILNIK: požrešen

določno požrešni

živo požrešnega

MESTNIK: pri požrešnem

ORODNIK: s požrešnim

dvojina

IMENOVALNIK: požrešna

RODILNIK: požrešnih

DAJALNIK: požrešnima

TOŽILNIK: požrešna

MESTNIK: pri požrešnih

ORODNIK: s požrešnima

množina

IMENOVALNIK: požrešni

RODILNIK: požrešnih

DAJALNIK: požrešnim

TOŽILNIK: požrešne

MESTNIK: pri požrešnih

ORODNIK: s požrešnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požrešna

RODILNIK: požrešne

DAJALNIK: požrešni

TOŽILNIK: požrešno

MESTNIK: pri požrešni

ORODNIK: s požrešno

dvojina

IMENOVALNIK: požrešni

RODILNIK: požrešnih

DAJALNIK: požrešnima

TOŽILNIK: požrešni

MESTNIK: pri požrešnih

ORODNIK: s požrešnima

množina

IMENOVALNIK: požrešne

RODILNIK: požrešnih

DAJALNIK: požrešnim

TOŽILNIK: požrešne

MESTNIK: pri požrešnih

ORODNIK: s požrešnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požrešno

RODILNIK: požrešnega

DAJALNIK: požrešnemu

TOŽILNIK: požrešno

MESTNIK: pri požrešnem

ORODNIK: s požrešnim

dvojina

IMENOVALNIK: požrešni

RODILNIK: požrešnih

DAJALNIK: požrešnima

TOŽILNIK: požréšni
MESTNIK: pri požréšnih
ORODNIK: s požréšnima

množina

IMENOVALNIK: požréšna
RODILNIK: požréšnih
DAJALNIK: požréšnim
TOŽILNIK: požréšna
MESTNIK: pri požréšnih
ORODNIK: s požréšnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požréšnejši
RODILNIK: požréšnejšega
DAJALNIK: požréšnejšemu
TOŽILNIK: požréšnejši
živo požréšnejšega
MESTNIK: pri požréšnejšem
ORODNIK: s požréšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: požréšnejša
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšima
TOŽILNIK: požréšnejša
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požréšnejši
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšim
TOŽILNIK: požréšnejše
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požréšnejša
RODILNIK: požréšnejše
DAJALNIK: požréšnejši
TOŽILNIK: požréšnejšo
MESTNIK: pri požréšnejši
ORODNIK: s požréšnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: požréšnejši
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšima
TOŽILNIK: požréšnejši
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požréšnejše
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšim
TOŽILNIK: požréšnejše
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požréšnejše
RODILNIK: požréšnejšega
DAJALNIK: požréšnejšemu
TOŽILNIK: požréšnejše
MESTNIK: pri požréšnejšem
ORODNIK: s požréšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: požréšnejši
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšima
TOŽILNIK: požréšnejši
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požréšnejša
RODILNIK: požréšnejših
DAJALNIK: požréšnejšim
TOŽILNIK: požréšnejša
MESTNIK: pri požréšnejših
ORODNIK: s požréšnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj požréšen

ženski spol

EDNINA: bõlj požréšna

srednji spol

EDNINA: bõlj požréšno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: najpožréšnejši in
najpožréšnejši

RODILNIK: najpožréšnejšega in
najpožréšnejšega

DAJALNIK: najpožréšnejšemu in
najpožréšnejšemu

TOŽILNIK: najpožréšnejši in najpožréšnejši
živo najpožréšnejšega in
najpožréšnejšega

MESTNIK: pri najpožréšnejšem in pri
najpožréšnejšem

ORODNIK: z najpožréšnejšim in z
najpožréšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najpožréšnejša in
najpožréšnejša

RODILNIK: najpožréšnejših in
najpožréšnejših

DAJALNIK: najpožréšnejšima in
najpožréšnejšima

TOŽILNIK: najpožréšnejša in najpožréšnejša
MESTNIK: pri najpožréšnejših in pri
najpožréšnejših

ORODNIK: z najpožréšnejšima in z
najpožréšnejšima

množina

IMENOVALNIK: najpožréšnejši in
najpožréšnejši

RODILNIK: najpožrešnejš**ih** in
najpožrešnejš**ih**
DAJALNIK: najpožrešnejš**im** in
najpožrešnejš**im**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**e** in najpožrešnejš**e**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**ih** in pri
najpožrešnejš**ih**
ORODNIK: z najpožrešnejš**imi** in z
najpožrešnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**a** in
najpožrešnejš**a**
RODILNIK: najpožrešnejš**e** in najpožrešnejš**e**
DAJALNIK: najpožrešnejš**i** in najpožrešnejš**i**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**o** in najpožrešnejš**o**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**i** in pri
najpožrešnejš**i**
ORODNIK: z najpožrešnejš**o** in z
najpožrešnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**i** in
najpožrešnejš**i**
RODILNIK: najpožrešnejš**ih** in
najpožrešnejš**ih**
DAJALNIK: najpožrešnejš**ima** in
najpožrešnejš**ima**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**i** in najpožrešnejš**i**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**ih** in pri
najpožrešnejš**ih**
ORODNIK: z najpožrešnejš**ima** in z
najpožrešnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**e** in
najpožrešnejš**e**
RODILNIK: najpožrešnejš**ih** in
najpožrešnejš**ih**
DAJALNIK: najpožrešnejš**im** in
najpožrešnejš**im**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**e** in najpožrešnejš**e**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**ih** in pri
najpožrešnejš**ih**
ORODNIK: z najpožrešnejš**imi** in z
najpožrešnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**e** in
najpožrešnejš**e**
RODILNIK: najpožrešnejš**ega** in
najpožrešnejš**ega**
DAJALNIK: najpožrešnejš**emu** in
najpožrešnejš**emu**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**e** in najpožrešnejš**e**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**em** in pri
najpožrešnejš**em**
ORODNIK: z najpožrešnejš**im** in z
najpožrešnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**i** in
najpožrešnejš**i**
RODILNIK: najpožrešnejš**ih** in
najpožrešnejš**ih**
DAJALNIK: najpožrešnejš**ima** in
najpožrešnejš**ima**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**i** in najpožrešnejš**i**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**ih** in pri
najpožrešnejš**ih**
ORODNIK: z najpožrešnejš**ima** in z
najpožrešnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: najpožrešnejš**a** in
najpožrešnejš**a**
RODILNIK: najpožrešnejš**ih** in
najpožrešnejš**ih**
DAJALNIK: najpožrešnejš**im** in
najpožrešnejš**im**
TOŽILNIK: najpožrešnejš**a** in najpožrešnejš**a**
MESTNIK: pri najpožrešnejš**ih** in pri
najpožrešnejš**ih**
ORODNIK: z najpožrešnejš**imi** in z
najpožrešnejš**imi**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** požrešen

ženski spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** požrešna

srednji spol

EDNINA: naj**bolj** in naj**bolj** požrešno

TONEMSKO

[požrěšɔn]

IPA: [pɔʒrɛːʃɔn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšen

določno požrěš**ni**

RODILNIK: požrěš**nega**

DAJALNIK: požrěš**nemu**

TOŽILNIK: požrěšen

določno požrěš**ni**

živo požrěš**nega**

MESTNIK: pri požrěš**nem**

ORODNIK: s požrěš**nim**

dvojina

IMENOVALNIK: požrěš**na**

RODILNIK: požrěš**nih**

DAJALNIK: požrěš**nima**

TOŽILNIK: požrěš**na**

MESTNIK: pri požrěš**nih**

ORODNIK: s požrěš**nima**

množina

IMENOVALNIK: požrěš**ni**

RODILNIK: požrěš**nih**

DAJALNIK: požrěš**nim**

TOŽILNIK: požrěš**e**

MESTNIK: pri požrěš**nih**

ORODNIK: s požrěšnimi
ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšna
RODILNIK: požrěšne
DAJALNIK: požrěšni
TOŽILNIK: požrěšno
MESTNIK: pri požrěšni
ORODNIK: s požrěšno

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšni
RODILNIK: požrěšnih
DAJALNIK: požrěšnima
TOŽILNIK: požrěšni
MESTNIK: pri požrěšnih
ORODNIK: s požrěšnima

množina

IMENOVALNIK: požrěšne
RODILNIK: požrěšnih
DAJALNIK: požrěšnim
TOŽILNIK: požrěšne
MESTNIK: pri požrěšnih
ORODNIK: s požrěšnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšno
RODILNIK: požrěšnega
DAJALNIK: požrěšnemu
TOŽILNIK: požrěšno
MESTNIK: pri požrěšnem
ORODNIK: s požrěšnim

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšni
RODILNIK: požrěšnih
DAJALNIK: požrěšnima
TOŽILNIK: požrěšni
MESTNIK: pri požrěšnih
ORODNIK: s požrěšnima

množina

IMENOVALNIK: požrěšna
RODILNIK: požrěšnih
DAJALNIK: požrěšnim
TOŽILNIK: požrěšna
MESTNIK: pri požrěšnih
ORODNIK: s požrěšnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnejši
RODILNIK: požrěšnejšega
DAJALNIK: požrěšnejšemu
TOŽILNIK: požrěšnejši
živo požrěšnejšega
MESTNIK: pri požrěšnejšem
ORODNIK: s požrěšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnejša
RODILNIK: požrěšnejših

DAJALNIK: požrěšnejšima
TOŽILNIK: požrěšnejša
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požrěšnejši
RODILNIK: požrěšnejših
DAJALNIK: požrěšnejšim
TOŽILNIK: požrěšnejše
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnejša
RODILNIK: požrěšnejše
DAJALNIK: požrěšnejši
TOŽILNIK: požrěšnejšo
MESTNIK: pri požrěšnejši
ORODNIK: s požrěšnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnejši
RODILNIK: požrěšnejših
DAJALNIK: požrěšnejšima
TOŽILNIK: požrěšnejši
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požrěšnejše
RODILNIK: požrěšnejših
DAJALNIK: požrěšnejšim
TOŽILNIK: požrěšnejše
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnejše
RODILNIK: požrěšnejšega
DAJALNIK: požrěšnejšemu
TOŽILNIK: požrěšnejše
MESTNIK: pri požrěšnejšem
ORODNIK: s požrěšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnejši
RODILNIK: požrěšnejših
DAJALNIK: požrěšnejšima
TOŽILNIK: požrěšnejši
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požrěšnejša
RODILNIK: požrěšnejših
DAJALNIK: požrěšnejšim
TOŽILNIK: požrěšnejša
MESTNIK: pri požrěšnejših
ORODNIK: s požrěšnejšimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj požrěšen

ženski spol

EDNINA: bõlj požrěšna

srednji spol

EDNINA: bõlj požrěšno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

RODILNIK: nãjpožrěšnejšega in nãjpožrěšnejšega

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšemu in nãjpožrěšnejšemu

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši
živo nãjpožrěšnejšega in nãjpožrěšnejšega

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejšem in pri nãjpožrěšnejšem

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšim in z nãjpožrěšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšima in nãjpožrěšnejšima

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšima in z nãjpožrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšim in nãjpožrěšnejšim

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšimi in z nãjpožrěšnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša

RODILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

DAJALNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejšo in nãjpožrěšnejšo

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejši in pri nãjpožrěšnejši

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšo in z nãjpožrěšnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšima in nãjpožrěšnejšima

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšima in z nãjpožrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšim in nãjpožrěšnejšim

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšimi in z nãjpožrěšnejšimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

RODILNIK: nãjpožrěšnejšega in nãjpožrěšnejšega

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšemu in nãjpožrěšnejšemu

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejšem in pri nãjpožrěšnejšem

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšim in z nãjpožrěšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšima in nãjpožrěšnejšima

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejši in nãjpožrěšnejši

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšima in z nãjpožrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša

RODILNIK: nãjpožrěšnejših in nãjpožrěšnejših

DAJALNIK: nãjpožrěšnejšim in nãjpožrěšnejšim

TOŽILNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša

MESTNIK: pri nãjpožrěšnejših in pri nãjpožrěšnejših

ORODNIK: z nãjpožrěšnejšimi in z nãjpožrěšnejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj požręšen

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj požręšna

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj požręšno

in

[požręšɛn]

IPA: [pɔʒrɛːʃɛn]

(tonemska dvojnica)

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požręšen
določno požręšni

RODILNIK: požręšnega

DAJALNIK: požręšnemu

TOŽILNIK: požręšen

določno požręšni

živo požręšnega

MESTNIK: pri požręšnem

ORODNIK: s požręšnim

dvojina

IMENOVALNIK: požręšna

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnima

TOŽILNIK: požręšna

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnima

množina

IMENOVALNIK: požręšni

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnim

TOŽILNIK: požręšne

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požręšna

RODILNIK: požręšne tudi požręšne

DAJALNIK: požręšni tudi požręšni

TOŽILNIK: požręšno tudi požręšno

MESTNIK: pri požręšni tudi pri požręšni

ORODNIK: s požręšno tudi s požręšno

dvojina

IMENOVALNIK: požręšni

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnima

TOŽILNIK: požręšni

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnima

množina

IMENOVALNIK: požręšne

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnim

TOŽILNIK: požręšne

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požręšno

RODILNIK: požręšnega

DAJALNIK: požręšnemu

TOŽILNIK: požręšno

MESTNIK: pri požręšnem

ORODNIK: s požręšnim

dvojina

IMENOVALNIK: požręšni

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnima

TOŽILNIK: požręšni

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnima

množina

IMENOVALNIK: požręšna

RODILNIK: požręšnih

DAJALNIK: požręšnim

TOŽILNIK: požręšna

MESTNIK: pri požręšnih

ORODNIK: s požręšnimi

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: požręšnejši

RODILNIK: požręšnejšega

DAJALNIK: požręšnejšemu

TOŽILNIK: požręšnejši

živo požręšnejšega

MESTNIK: pri požręšnejšem

ORODNIK: s požręšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: požręšnejša

RODILNIK: požręšnejših

DAJALNIK: požręšnejšima

TOŽILNIK: požręšnejša

MESTNIK: pri požręšnejših

ORODNIK: s požręšnejšima

množina

IMENOVALNIK: požręšnejši

RODILNIK: požręšnejših

DAJALNIK: požręšnejšim

TOŽILNIK: požręšnejši

MESTNIK: pri požręšnejših

ORODNIK: s požręšnejšimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: požręšnejša

RODILNIK: požręšnejše

DAJALNIK: požręšnejši

TOŽILNIK: požręšnejšo

MESTNIK: pri požręšnejši

ORODNIK: s požręšnejšo

dvojina

IMENOVALNIK: požręšnejši

RODILNIK: požręšnejših

DAJALNIK: požrěšnejš**ima**
TOŽILNIK: požrěšnejš**i**
MESTNIK: pri požrěšnejš**ih**
ORODNIK: s požrěšnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: požrěšnejše
RODILNIK: požrěšnejš**ih**
DAJALNIK: požrěšnejš**im**
TOŽILNIK: požrěšnejše
MESTNIK: pri požrěšnejš**ih**
ORODNIK: s požrěšnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnejše
RODILNIK: požrěšnejš**ega**
DAJALNIK: požrěšnejš**emu**
TOŽILNIK: požrěšnejše
MESTNIK: pri požrěšnejš**em**
ORODNIK: s požrěšnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnejš**i**
RODILNIK: požrěšnejš**ih**
DAJALNIK: požrěšnejš**ima**
TOŽILNIK: požrěšnejš**i**
MESTNIK: pri požrěšnejš**ih**
ORODNIK: s požrěšnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: požrěšnejša
RODILNIK: požrěšnejš**ega**
DAJALNIK: požrěšnejš**emu**
TOŽILNIK: požrěšnejša
MESTNIK: pri požrěšnejš**ih**
ORODNIK: s požrěšnejš**imi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bõlj požrěšen

ženski spol

EDNINA: bõlj požrěšna

srednji spol

EDNINA: bõlj požrěšno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejš**i** in
nãjpožrěšnejš**i**
RODILNIK: nãjpožrěšnejš**ega** in
nãjpožrěšnejš**ega**
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**emu** in
nãjpožrěšnejš**emu**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejš**i** in nãjpožrěšnejš**i**
živo nãjpožrěšnejš**ega** in
nãjpožrěšnejš**ega**
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**em** in pri
nãjpožrěšnejš**em**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**im** in z
nãjpožrěšnejš**im**

dvojina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejša in
nãjpožrěšnejša

RODILNIK: nãjpožrěšnejš**ih** in
nãjpožrěšnejš**ih**
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**ima** in
nãjpožrěšnejš**ima**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejša in nãjpožrěšnejša
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**ih** in pri
nãjpožrěšnejš**ih**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**ima** in z
nãjpožrěšnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejš**i** in
nãjpožrěšnejš**i**
RODILNIK: nãjpožrěšnejš**ih** in
nãjpožrěšnejš**ih**
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**im** in
nãjpožrěšnejš**im**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**ih** in pri
nãjpožrěšnejš**ih**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**imi** in z
nãjpožrěšnejš**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejša in
nãjpožrěšnejša
RODILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**i** in nãjpožrěšnejš**i**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejš**o** in nãjpožrěšnejš**o**
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**i** in pri
nãjpožrěšnejš**i**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**o** in z
nãjpožrěšnejš**o**

dvojina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejš**i** in
nãjpožrěšnejš**i**
RODILNIK: nãjpožrěšnejš**ih** in
nãjpožrěšnejš**ih**
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**ima** in
nãjpožrěšnejš**ima**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejš**i** in nãjpožrěšnejš**i**
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**ih** in pri
nãjpožrěšnejš**ih**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**ima** in z
nãjpožrěšnejš**ima**

množina

IMENOVALNIK: nãjpožrěšnejše in
nãjpožrěšnejše
RODILNIK: nãjpožrěšnejš**ih** in
nãjpožrěšnejš**ih**
DAJALNIK: nãjpožrěšnejš**im** in
nãjpožrěšnejš**im**
TOŽILNIK: nãjpožrěšnejše in nãjpožrěšnejše
MESTNIK: pri nãjpožrěšnejš**ih** in pri
nãjpožrěšnejš**ih**
ORODNIK: z nãjpožrěšnejš**imi** in z
nãjpožrěšnejš**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: najpožrěšnejše in najpožrěšnejše
 RODILNIK: najpožrěšnejšega in najpožrěšnejšega
 DAJALNIK: najpožrěšnejšemu in najpožrěšnejšemu
 TOŽILNIK: najpožrěšnejše in najpožrěšnejše
 MESTNIK: pri najpožrěšnejšem in pri najpožrěšnejšem
 ORODNIK: z najpožrěšnejšim in z najpožrěšnejšim

dvojina

IMENOVALNIK: najpožrěšnejši in najpožrěšnejši
 RODILNIK: najpožrěšnejših in najpožrěšnejših
 DAJALNIK: najpožrěšnejšima in najpožrěšnejšima
 TOŽILNIK: najpožrěšnejši in najpožrěšnejši
 MESTNIK: pri najpožrěšnejših in pri najpožrěšnejših
 ORODNIK: z najpožrěšnejšima in z najpožrěšnejšima

množina

IMENOVALNIK: najpožrěšnejša in najpožrěšnejša
 RODILNIK: najpožrěšnejših in najpožrěšnejših
 DAJALNIK: najpožrěšnejšim in najpožrěšnejšim
 TOŽILNIK: najpožrěšnejša in najpožrěšnejša
 MESTNIK: pri najpožrěšnejših in pri najpožrěšnejših
 ORODNIK: z najpožrěšnejšimi in z najpožrěšnejšimi

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: najbolj in najbolj požrěšen

ženski spol

EDNINA: najbolj in najbolj požrěšna

srednji spol

EDNINA: najbolj in najbolj požrěšno

IZVOR

↑požreti

požrěšnež požrěšneža samostalnik moškega spola

[požrěšneš požrěšneža]

POMEN

1. navadno slabšalno kdor (rad) veliko jé; SIN.: navadno slabšalno požeruh

- Nekateri ga obsojajo, češ da je *požrěšnež* in pijanec.
- *Požrěšnež* si je pravočasno priskrbel zaloge hrane in jih skril v svoji sobi.
- Nepretrgana vrsta dobrih jedi se je vila mimo *požrěšnežev*, to so bile prave čudežne stvaritve izpod spretnih rok kuharice.

1.1. ekspresivno žival, ki poje veliko naenkrat; SIN.: ekspresivno požeruh

▶ prid. beseda + sam. beseda

- Ježki so pravi *požrěšneži* in pospravijo številne gosenice, ličinke, celo bramorjev se ne branijo.
- Somi so znani kot veliki *požrěšneži*: hranijo se z ribami, raki, pijavkami, žabami, vodnimi pticami in raznimi živalmi, ki padejo v vodo.

...

- Trni preprečijo, da bi se živalski gobci približali občutljivim listom ali cvetovom, strupene ali neokusne snovi odvrnejo *požrěšneže*.

2. ekspresivno kar pri svoji dejavnosti, delovanju porabi veliko energije, sredstev; SIN.: ekspresivno požeruh

▶ prid. beseda + sam. beseda

- Največji *požrěšneži* električne energije so toplotni porabniki, kot so peči, sušilni stroji, bojlerji, likalniki.
- Izkazal se je za pravega *požrěšneža*, saj je v povprečju popil več kot 12 litrov bencina na 100 kilometrov.

...

- Fižol, grah, bob in čičeriko vedno kombiniramo z velikimi *požrěšneži* na vrtu, kot so predvsem kapusnice, prav tako zgodnji krompir.

3. slabšalno kdor si brez zadržkov skuša prisvojiti čim več materialnih dobrin ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno požeruh

- Dokler bodo ti nenasitni *požrěšneži* sesali naš denar, bo na žalost revščina vedno hujša.
- Vpil je nanje: »Vsi ste špekulanti, *požrěšneži* in hijene, ki hočete na hitro obogateti!«

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[požrěšneš požrěšneža]

IPA: [pɔʒ're:ʃneʃ pɔʒ're:ʃneʒa]

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnež

RODILNIK: požrěšnežev

DAJALNIK: požrěšnežem

TOŽILNIK: požrěšneža

MESTNIK: pri požrěšnežu

ORODNIK: s požrěšnežem

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšneža

RODILNIK: požrěšnežev

DAJALNIK: požrěšnežema

TOŽILNIK: požrěšneža

MESTNIK: pri požrěšnežih

ORODNIK: s požrěšnežema

množina

IMENOVALNIK: požrěšneži

RODILNIK: požrěšnežev

DAJALNIK: požrěšnežem

TOŽILNIK: požrěšneže

MESTNIK: pri požrêšnežih
ORODNIK: s požrêšneži

TONEMSKO

[požrêšneš požrêšneža]
IPA: [pɔʒrɛːfnɛʃ pɔʒrɛːfnɛʒa]

ednina

IMENOVANIK: požrêšnež
RODILNIK: požrêšneža
DAJALNIK: požrêšnežu
TOŽILNIK: požrêšneža
MESTNIK: pri požrêšnežu
ORODNIK: s požrêšnežem

dvojina

IMENOVANIK: požrêšneža
RODILNIK: požrêšnežev
DAJALNIK: požrêšnežema
TOŽILNIK: požrêšneža
MESTNIK: pri požrêšnežih
ORODNIK: s požrêšnežema

množina

IMENOVANIK: požrêšneži
RODILNIK: požrêšnežev
DAJALNIK: požrêšnežem
TOŽILNIK: požrêšneže
MESTNIK: pri požrêšnežih
ORODNIK: s požrêšneži

IZVOR

↑požrešen

požrêšno prislov

[požrêšno]

POMEN

1. navadno slabšalno **takó, da se veliko jé**

► prisl. + glag.

požrešno goltati, jesti | požrešno se lotiti

- Lačen in nepotrpežljiv sem zajel polno žlico kaše in jo *požrešno* pogoltnil.
- *Požrešno* je goltala čips, arašide in sendviče.
- Prav *požrešno* se je lotila mesa.

1.1. ekspresivno **v veliki, pretirani meri**

► prisl. + glag.

- Brala je in *požrešno* goltala besede toliko časa, da so jo začele boleti oči.
- Trhle plotove obraščajo koprive in plevel z neobdelanih vrtičkov *požrešno* sili na dvorišča, ki jih nihče več ne obhodi.

2. ekspresivno **takó, da pri svoji dejavnosti, delovanju porabi veliko energije, sredstev**

► prisl. + glag.

- Velik kmečki štedilnik *požrešno* golta drva; če ata ne bi ponoči vstajal in vsaki dve uri spet naložil nekaj polen, bi zmrzovali.
- Kuliso taksijev in gasilskih siren je noč in dan podpirala ritmična sekcija naprav za hlajenje

zraka, ki so *požrešno* požirale zaloge mestne elektrike.

...

▪ Občinske finance so začele pokati po šivih zaradi *požrešno* drage gradnje kulturnega doma.

3. slabšalno **tako, da si kdo brez zadržkov skuša prisvojiti čim več materialnih dobrin ali se mu to pripisuje**

► prisl. + glag.

- *Požrešno* sekajo gozdove, divji lovci pa brezobzirno iztrebljajo divjad.
- Velike korporacije *požrešno* izkoriščajo ceneno delovno silo in okolje.

...

▪ *Požrešno* na veliko in nekritično kupujemo vse, kar se nam zdi dobro ali se »lepo sveti«.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[požrêšno]

IPA: [pɔʒrɛːfnɔ]

OSNOVNIK: požrêšno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj požrêšno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: požrêšneje in požrêšnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj požrêšno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nájpožrêšneje in nájpožrêšneje in nájpožrêšnejše in nájpožrêšnejše

TONEMSKO

[požrêšno]

IPA: [pɔʒrɛːfnɔ]

OSNOVNIK: požrêšno

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bôlj požrêšno

PRIMERNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: požrêšneje in požrêšnejše

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nájbolj in nájbolj požrêšno

PRESEŽNIK – PRIPONSKO STOPNJEVANJE: nájpožrêšneje in nájpožrêšneje in nájpožrêšnejše in nájpožrêšnejše

IZVOR

↑požrešen

požrêšnost požrêšnosti samostalnik ženskega spola

[požrêšnost]

POMEN

1. lastnost koga, da (rad) veliko jé

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku** napadi požrešnosti

- Nekateré študije kažejo povezavo med posameznimi dietami in napadi *požrešnosti*.
- Povedala je, da ima občasne napade *požrešnosti*, vendar je to ne skrbi preveč.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Bodite pozorni na pretirano *požrešnost*, zasvojenost s hrano je lahko prav tako ali pa še bolj nevarna od drugih oblik odvisnosti.

...

- Če teorija drži, potem pri uživanju sladkarij ne moremo govoriti o *požrešnosti*, ampak o odvisnosti.

1.1. lastnost živali, da poje veliko naenkrat

- Zaradi prevelike *požrešnosti* si kormoran izbere tudi plen, ki ga ne more pogoltniti.
- Razmnoževanje koal je treba nadzorovati, sicer bi zaradi njihove izredne *požrešnosti* lahko prišlo do porušanja naravnega ravnovesja.

2. ekspresivno lastnost česa, da pri svoji dejavnosti, delovanju porabi veliko energije, sredstev

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Strokovnjaki za energetiko opozarjajo, da bi morali v gospodinjstvih posebej računati in ugotavljati energijsko *požrešnost* gospodinjskih aparatov.
- Procesor ostaja enak, strojna *požrešnost* operacijskega sistema in aplikacij pa se je povečala.

...

- Tudi zaradi *požrešnosti* bo motor letos dobil naslednika v obliki močnejšega petlitrskega s 375 kilovati.

3. slabšalno lastnost koga, da si brez zadržkov skuša prisvojiti čim več materialnih dobrin ali se mu to pripisuje

► prid. beseda + **sam. beseda**

človeška, lastna požrešnost | prevelika požrešnost

- Ko je človeška *požrešnost* brez meje in so ogroženi interesi ter dobrobit širše skupnosti, je pohlepneže treba ustaviti z zakonom.
- Zaradi lastne *požrešnosti* so pokopali nekoč cvetoča podjetja.
- Strinjali so se, da je prevelika *požrešnost* po materialnih dobrinah in odsotnost človeških vrednot pahnila svet v globoko krizo.

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditeljski požrešnost države, vlade

- Vsaj zadnje čase so podražitve posledica naraščanja cen surove nafte, ne pa večje *požrešnosti* vlade.
- Vsebina filma pokaže *požrešnost* človeka, ki ga zanima samo profit in nič drugega.

...

- Čeprav je bil objavljen leta 1879, je roman z razkritjem lažne dobroteljske in *požrešnosti* po denarju presenetljivo aktualen.
- *Požrešnost* na denar ne pozna meja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[požrěšnost]

IPA: [pɔʒrɛːfnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnost

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnosti

TOŽILNIK: požrěšnost

MESTNIK: pri požrěšnosti

ORODNIK: s požrěšnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnosti

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnostma tudi požrěšnostima

TOŽILNIK: požrěšnosti

MESTNIK: pri požrěšnostih

ORODNIK: s požrěšnostma tudi s požrěšnostima

množina

IMENOVALNIK: požrěšnosti

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnostim

TOŽILNIK: požrěšnosti

MESTNIK: pri požrěšnostih

ORODNIK: s požrěšnostmi

TONEMSKO

[požrěšnost]

IPA: [pɔʒrɛːfnɔst]

ednina

IMENOVALNIK: požrěšnost

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnosti

TOŽILNIK: požrěšnost

MESTNIK: pri požrěšnosti

ORODNIK: s požrěšnostjo

dvojina

IMENOVALNIK: požrěšnosti

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnostma tudi požrěšnostima

TOŽILNIK: požrěšnosti

MESTNIK: pri požrěšnostih

ORODNIK: s požrěšnostma tudi s požrěšnostima

množina

IMENOVALNIK: požrěšnosti

RODILNIK: požrěšnosti

DAJALNIK: požrěšnostim

TOŽILNIK: požrěšnosti

MESTNIK: pri požrěšnostih

ORODNIK: s požrěšnostmi

IZVOR

↑požrešen

prádéd prádéda tudi **prádèd** prádéda samostalnik moškega spola

[prádét prádéda] tudi [prádèt prádéda]

POMEN

1. babičin ali dedkov oče; SIN.: pradedek

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Že *praded* se je ukvarjal z izdelavo čevljev, mene pa je za to navdušil moj dedek.

- Kmetijo je leta 1848 kupil njegov *praded*, ki je do takrat živel v Poljanski dolini.

► **priređna zveza**

praded in prababica

- Pravi, da je ljubezen do lesa podedoval po dedu in *pradedu*.
- Zbrali so se na družinskem praznovanju stoletnice svojega očeta, deda, *praded*a in prapreda.

...

- Izhaja iz bogate meščanske rodbine, saj je imel njegov *praded* po materini strani v lasti več hiš v središču Ljubljane.

2. navadno v množini, ekspresivno davni prednik

- Na vaški dan, ki ga v Ratečah praznujejo na veliki šmaren, so kraĳani in kraĳanke odprli svoje skrinje, v katerih kot zaklad čuvajo narodne in ljudske noše, ki so jih ob različnih priložnostih nosili že njihovi *pradedi* in prababice.
- Kako so živel*i* *pradedi* današnjih Britancev?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prâdêt prâdêda]

IPA: [ˈpraːˈdeːt ˈpraːˈdeːda]

ednina

- IMENOVALNIK: prâdêd
- RODILNIK: prâdêda
- DAJALNIK: prâdêdu
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdu
- ORODNIK: s prâdêdom

dvojina

- IMENOVALNIK: prâdêda
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdoma
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdoma

množina

- IMENOVALNIK: prâdêd*je* tudi prâdêdi
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdom
- TOŽILNIK: prâdêde
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdi

tudi

[prâdêt prâdêda]

IPA: [ˈpraːˈdeːt ˈpraːˈdeːda]

ednina

- IMENOVALNIK: prâdêd
- RODILNIK: prâdêda
- DAJALNIK: prâdêdu
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdu
- ORODNIK: s prâdêdom

dvojina

- IMENOVALNIK: prâdêda
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdoma
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdoma

množina

- IMENOVALNIK: prâdêd*je* tudi prâdêdi
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdom
- TOŽILNIK: prâdêde
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdi

TONEMSKO

[prâdêt prâdêda]

IPA: [ˈpraːˈdeːt ˈpraːˈdeːdà]

ednina

- IMENOVALNIK: prâdêd
- RODILNIK: prâdêda
- DAJALNIK: prâdêdu
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdu
- ORODNIK: s prâdêdom

dvojina

- IMENOVALNIK: prâdêda
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdoma
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdoma

množina

- IMENOVALNIK: prâdêd*je* tudi prâdêdi
- RODILNIK: prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdom
- TOŽILNIK: prâdêde
- MESTNIK: pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdi

tudi

[prâdêt prâdêda]

IPA: [ˈpraːˈdeːt ˈpraːˈdeːdà]

ednina

- IMENOVALNIK: prâdêd
- RODILNIK: prâdêda
- DAJALNIK: prâdêdu
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdu tudi pri prâdêdu
- ORODNIK: s prâdêdom

dvojina

- IMENOVALNIK: prâdêda
- RODILNIK: prâdêdov in prâdêdov
- DAJALNIK: prâdêdoma
- TOŽILNIK: prâdêda
- MESTNIK: pri prâdêdih in pri prâdêdih
- ORODNIK: s prâdêdoma

množina

IMENOVALNIK: prâdédje tudi prâdédi
RODILNIK: prâdédov in prâdêdov
DAJALNIK: prâdêdom
TOŽILNIK: prâdêde
MESTNIK: pri prâdêdih in pri prâdêdih
ORODNIK: s prâdêdi in s prâdêdi

BESEDOTVORJE

pomenski par za ženski spol: prababica

IZVOR

↑ded

prâdêdek prâdêdka samostalnik moškega spola
[prâdêdɛk]

POMEN

babičin ali dedkov oče; SIN.: praded

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Njegov dedek je igral saksofon, *pradedek* pa klavir.
- Dekleti že znata nekaj slovenskih besed, njun *pradedek* pa jima pri učenju z veseljem pomaga.

▶ **priredna zveza**

pradedek in prababica

- Ko ljudje postanejo prababice in *pradedki*, se velikokrat začnejo spraševati, kakšen je njihov položaj v družini.
- Učiteljica jim je včasih dala nalogo, naj doma povprašajo po pozabljenih zgodbah svojih očetov, mam, dedkov ali *pradedkov*.

...

- Moj *pradedek* po očetu je živel v Podčetrtku.
- Ko je izvedel, da bo postal *pradedek*, je bil navdušen.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prâdêdɛk]

IPA: [ˈpraːˈdeːdɛk]

ednina

IMENOVALNIK: prâdêdek
RODILNIK: prâdêdka
DAJALNIK: prâdêdku
TOŽILNIK: prâdêdka
MESTNIK: pri prâdêdku
ORODNIK: s prâdêdkom

dvojina

IMENOVALNIK: prâdêdka
RODILNIK: prâdêdkov
DAJALNIK: prâdêdkoma
TOŽILNIK: prâdêdka
MESTNIK: pri prâdêdkih
ORODNIK: s prâdêdkoma

množina

IMENOVALNIK: prâdêdki
RODILNIK: prâdêdkov
DAJALNIK: prâdêdkom

TOŽILNIK: prâdêdke
MESTNIK: pri prâdêdkih
ORODNIK: s prâdêdki

TONEMSKO

[prâdêdɛk]

IPA: [ˈpraːˈdeːdɛk]

ednina

IMENOVALNIK: prâdêdek
RODILNIK: prâdêdka
DAJALNIK: prâdêdku
TOŽILNIK: prâdêdka
MESTNIK: pri prâdêdku
ORODNIK: s prâdêdkom

dvojina

IMENOVALNIK: prâdêdka
RODILNIK: prâdêdkov
DAJALNIK: prâdêdkoma
TOŽILNIK: prâdêdka
MESTNIK: pri prâdêdkih
ORODNIK: s prâdêdkoma

množina

IMENOVALNIK: prâdêdki
RODILNIK: prâdêdkov
DAJALNIK: prâdêdkom
TOŽILNIK: prâdêdke
MESTNIK: pri prâdêdkih
ORODNIK: s prâdêdki

BESEDOTVORJE

pomenski par za ženski spol: prababica

IZVOR

↑praded

prejòj in **prejôj** in **prejój** medmet

FRAZELOGIJA

Joj prejoj!

izraža, da govorec kaj ocenjuje kot vznemirljivo, zaskrbljujoče; izraža govorcevo močno vznemirjenost; izraža, da govorec čuti močno telesno bolečino

- *Joj prejoj*, kako me boli zob!
- Tekla sta, kolikor so jima dale moči, in kar naenkrat je tik nad njima švignilo: »Vuuuščšš!« »*Joj prejoj!*« je vzkliknila. »Kaj je bilo to?«
- Partnerja ste spustili blizu svojemu srcu in vam je na vaši poti tesen spremljevalec in prijatelj. Vendar pa, *joj prejoj*, kdo zmoti idilični svet?
- Ne more nekaj varovati zdravja, če ga hkrati ogroža! *Joj prejoj!* Kar nekaj pišete, ste pa polovični poznavalci kadilstva in cigaret.

IZVOR

↑joj

prelúdij prelúdija samostalnik moškega spola

[prelúdi]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti uvodni instrumentalni stavek glasbenega dela

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Bachov preludij

- V orkestralnem *preludiju* je bilo pri nekaterih taktih slišati še kaj neskladnega, pozneje pa je bil dirigent s svojimi glasbeniki dober sodelavec izvrstnemu pianistu.
- Vrnila se je v sobo, sedla h klavirju in znova začela igrati Bachov *preludij*.

▶ priredna zveza

preludij in fuga

- Za orgle je Mendelssohn napisal šest sonat in še vrsto *preludijev* in fug.
- Bachovi suite, *preludiji* in fuge so kompozicije, ki so umetnikom po vsem svetu navdih za ustvarjanje.

1.1. iz glasbene umetnosti enostavčna karakterna instrumentalna skladba, zlasti za klavir, ki navadno temelji na enem motivu

▶ **sam. beseda** + za + sam. beseda v tožilniku preludij za klavir

- Debussy je napisal dva zvezka *preludijev* za klavir.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Chopinov preludij

- V drugem delu koncerta smo najprej slišali tri slikovite *preludije* iz druge knjige Images Clauda Debussyja.
- Večer bo obogatil z izvedbo Mozartove sonate, Chopinovih *preludijev* in izborom drugih skladb.

...

- Mlada glasbenica je koncert oblikovala z etudami in variacijami Sergeja Rahmaninova ter *preludiji* Clauda Debussyja in Césarja Francka.

2. ekspresivno kar kaj začenja, napoveduje, pripravlja koga na to, kar bo sledilo

- Bostonska čajanka, kot se je reklo diverzantski akciji kolonistov, je bila *preludij* ameriške revolucije.
- V 19. stoletju je bila heglovska razumljena književnost zelo pogosto vprežena v voz utemeljevanja nacije, literatura v domačem jeziku je bila *preludij* k formiranju države ali celo pogoj zanj.
- Zadnji politikov govor je bil zgolj nadaljevanje *preludija* v vojno napoved.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prelúdi]

IPA: [preˈluːdi]

ednina

IMENOVALNIK: prelúdij

RODILNIK: prelúdija

DAJALNIK: prelúdiju

TOŽILNIK: prelúdi

MESTNIK: pri prelúdiju

ORODNIK: s prelúdijem

dvojina

IMENOVALNIK: prelúdija

RODILNIK: prelúdijev

DAJALNIK: prelúdijema

TOŽILNIK: prelúdija

MESTNIK: pri prelúdijih

ORODNIK: s prelúdijema

množina

IMENOVALNIK: prelúdiji

RODILNIK: prelúdijev

DAJALNIK: prelúdijem

TOŽILNIK: prelúdi

MESTNIK: pri prelúdijih

ORODNIK: s prelúdi

TONEMSKO

[prelúdi]

IPA: [preˈluːdi]

ednina

IMENOVALNIK: prelúdij

RODILNIK: prelúdija

DAJALNIK: prelúdiju

TOŽILNIK: prelúdi

MESTNIK: pri prelúdiju

ORODNIK: s prelúdijem

dvojina

IMENOVALNIK: prelúdija

RODILNIK: prelúdijev tudi prelúdi

DAJALNIK: prelúdijema

TOŽILNIK: prelúdija

MESTNIK: pri prelúdijih tudi pri prelúdi

ORODNIK: s prelúdijema

množina

IMENOVALNIK: prelúdiji

RODILNIK: prelúdijev tudi prelúdi

DAJALNIK: prelúdijem

TOŽILNIK: prelúdi

MESTNIK: pri prelúdijih tudi pri prelúdi

ORODNIK: s prelúdi tudi s prelúdi

IZVOR

prevzeto prek nem. *Präludium* iz poznolat. *praelūdium* 'predigra' iz *praelūdere* 'igrati za poskušnjo ali za vajo', iz lat. *prae.* 'pred' + *lūdere* 'igrati'

prímabalerína prímabaleríne samostalnik ženskega spola

[prímabalerína]

POMEN

1. najvidnejša, glavna plesalka v baletni skupini

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dolgoletna, nekdanja primabalerina | slavna primabalerina

- V veliko veselje organizatorjev sta si Labodje jezero ogledali tudi nekdanji odlični *primabalerini*.
- Kitajska *primabalerina* modernega plesa ni le vodilna plesalka, ampak idol številnih rojakov.

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

- Imenitni ples z veliko povabljenimi z vseh koncev sveta bo ob zvokih poloneze Čajkovskega in pod vodstvom *primabalerine* slovitega Bolšoj teatra začelo 36 mladih plesnih parov iz Moskve.
- Poslastica bo nastop nekdanje diplomantke naše šole, *primabalerine* mariborskega baletnega ansambla in letošnje dobitnice Glazerjeve listine.

...

- Sanje o karieri *primabalerine* je morala opustiti, potem ko si je poškodovala koleno.
- V svoji dolgi in izredno uspešni karieri je odplesala številne vodilne baletne vloge v osrednji ruski baletni hiši, kjer je bila med letoma 1943 in 1989 *primabalerina*.

2. ekspresivno najvidnejši, glavni pripadnik skupine

- Proti koncu šestdesetih let je angleška motoristična industrija postajala upehana in utrujena *primabalerina*.
- So ljudje, ki postanejo *primabalerine*, in so ljudje, ki naredijo *primabalerine*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prímabalerína]

IPA: [ˈpri:mabaleˈri:na]

ednina

IMENOVALNIK: prímabalerína
 RODILNIK: prímabaleríne
 DAJALNIK: prímabaleríni
 TOŽILNIK: prímabaleríno
 MESTNIK: pri prímabaleríni
 ORODNIK: s prímabaleríno

dvojina

IMENOVALNIK: prímabaleríni
 RODILNIK: prímabalerín
 DAJALNIK: prímabalerínama
 TOŽILNIK: prímabaleríni
 MESTNIK: pri prímabalerínah
 ORODNIK: s prímabalerínama

množina

IMENOVALNIK: prímabaleríne
 RODILNIK: prímabalerín
 DAJALNIK: prímabalerínam
 TOŽILNIK: prímabaleríne
 MESTNIK: pri prímabalerínah
 ORODNIK: s prímabalerínami

TONEMSKO

[prímabalerína]

IPA: [pri:màbalerí:nà]

ednina

IMENOVALNIK: prímabalerína
 RODILNIK: prímabaleríne
 DAJALNIK: prímabaleríni

TOŽILNIK: prímabaleríno
 MESTNIK: pri prímabaleríni
 ORODNIK: s prímabaleríno

dvojina

IMENOVALNIK: prímabaleríni
 RODILNIK: prímabalerín
 DAJALNIK: prímabalerínama
 TOŽILNIK: prímabaleríni
 MESTNIK: pri prímabalerínah
 ORODNIK: s prímabalerínama

množina

IMENOVALNIK: prímabaleríne
 RODILNIK: prímabalerín
 DAJALNIK: prímabalerínam
 TOŽILNIK: prímabaleríne
 MESTNIK: pri prímabalerínah
 ORODNIK: s prímabalerínami

IZVOR

prevzeto iz it. *prima ballerina* iz *prima* 'prva' in ↑*balerina*

prosó prosá samostalnik srednjega spola

[prosó]

POMEN

1. kulturna rastlina z lati, sestavljenimi iz

pecljatih klaskov; primerjaj lat. *Panicum miliaceum*

► **sam. beseda** + **sam. beseda v rodilniku**

- mencanje, metev, phanje proso | pridelovanje proso | seme, zrno proso | setev proso | snop proso
- Metev *prosa* je bila navadno zvečer na podu, v prostoru gospodarskega poslopja, kjer so tudi ročno mlatili žito.
 - Strokovnjaki pravijo, da je za naše rastne razmere najboljša junijska setev *prosa*, da raste od 60 do 100 dni in podobno kot ajda dobro izkorišča vlago.
 - Gospodarnost pridelovanja *prosa* je odvisna od izbrane sorte, stroškov setve, oskrbe in spravila, velikosti pridelka in cene.

► **glag.** + **sam. beseda v tožilniku**

- meti proso | posejati, sejati proso | pridelovati proso
- V klimatskih območjih s krajšo rastno dobo je primernejše, če sejemo *proso* že proti koncu maja, po prvem odkosu detelje.
 - Zadnji dve leti smo na naši kmetiji spet pridelovali *proso*, in sicer na površini treh hektarjev.
 - Preračunal je, koliko parov bo na podu lahko melo *proso*.

► **priredna zveza**

- proso in ajda, proso in ječmen, proso in pšenica
- Kraj je znan po pridelavi *prosa* in ajde ter po predelavi v proseno in ajdovo kašo.
 - V redkih oazah so gojili dateljne, *proso* in ječmen.

...

- Da zrnje *strniščnega prosa* dozori, ga je treba posejati takoj po spravilu ozimnega ječmena.

1.1. zrna te rastline kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

kuhano proso

- Kuhano *proso* zmešajte z jogurtom, mlekom in drobno narezano hruško.
- Za prehrano ljudi uporabljamo oluščeno *proso* oziroma proseno kašo, ki je svetlo rumene do bele barve.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

vsebovati proso

- Izbrala sem recept, ki med drugim vsebuje *proso*.
- *Proso* stresemo na 20 gramov segretega masla ali margarine in ga na zmerni vročini pražimo nekaj minut.

...

- Učenci so spoznavali jedi iz *prosa*.
- V kavnem mlinčku zmeljemo 5 žlic *prosa* in to pomešamo s 5 žlicami medu ter enako količino na drobno zrezanega suhega sadja, ki ga čez noč namočimo v skodelico vode.
- Pri nas dajemo manjšim pticam na balkon žitna zrna, kot so pšenica in *proso*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[prosó]

IPA: [prɔ'so:]

ednina

IMENOVALNIK: prosó

RODILNIK: prosâ

DAJALNIK: prôsu in prósu

TOŽILNIK: prosó

MESTNIK: pri prôsu in pri prósu

ORODNIK: s prosóm

TONEMSKO

[prosô]

IPA: [prɔsô:]

ednina

IMENOVALNIK: prosô

RODILNIK: prosâ

DAJALNIK: prósu tudi prôsu in prôsu

TOŽILNIK: prosô

MESTNIK: pri prósu tudi pri prôsu in pri prôsu

ORODNIK: s prosôm

STALNE ZVEZE

gorenjsko proso

proso z drobnimi zrni, po izvoru z Gorenjske

- Pri nas so se ohranile lokalno razširjene populacije, med njimi domače *gorenjsko proso* in belo prekmursko proso.

- Gorenjski kmetje opuščajo sejanje domačega *gorenjskega prosa*, ki ima preskromen pridelek.

kornberško proso

proso s srednje debelimi zrni, po izvoru iz Avstrije

- Preizkušajo avstrijsko *kornberško proso*, ki je bilo na našo sortno listo vpisano pred 35 leti.
- Pridelek *kornberškega prosa* je bil 2190 kg/ha.

perujsko proso

kulturna rastlina z navadno svetlo vijoličastimi, rumenimi grozdastimi socvetji in užitnimi semeni, po izvoru iz Južne Amerike; primerjaj lat. *Chenopodium quinoa*

- Kvinoji pravijo tudi *perujsko proso* ali perujski riž, pa botanično ni ne eno ne drugo.
- Kvinoja, *perujsko proso*, je odličen vir beljakovin, ki vsebujejo vse esencialne aminokisliline.

prekmursko proso

proso z navadno debelejšimi zrni, po izvoru iz Prekmurja

- Pri nas so se ohranile lokalno razširjene populacije, med njimi domače gorenjsko proso in belo *prekmursko proso*.
- Najboljši pridelek je bil pri belem *prekmurskem prosu*, 2,93 t/ha. Ostale tri sorte so se po pridelku zelo malo razlikovale.

IZVOR

= cslov. *proso*, hrv., srb. *pròso*, rus. *próso*, češ. *proso* < pslov. **proso*, nejasnega izvora

psiček psička samostalnik moškega spola

[psičək]

POMEN

1. navadno ekspresivno **pes**, **zlasti manjši**; SIN.: navadno slabšalno cuček, ekspresivno kužek, navadno slabšalno ščene

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn psiček | ljubek, prijazen, prikupen, simpatičen psiček | majhen psiček | mlad, star psiček

- Mladi *psički* se do enega leta starosti hranijo večkrat na dan.
- Na sprednjem delu kolesa je imela košarico, iz katere je kupal prijazen črn *psiček*.
- Simpatičen triletni *psiček* ima zelo prijeten značaj in čaka na novega lastnika.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti psička

- Imam sedem let starega *psička*, ki je mešanček med nemškim ovčarjem in škotskim ovčarjem.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

sprehajati se s psičkom

- Na sprehodu smo opazili simpatično deklico, ki se je igrala s svojim *psičkom*.

► **priređna zveza**

psiček in muca

- Če nimaš domače živali, obiŝi prijateljico, ki ima *psička* ali muco, in ju pocrkľaj, psička pa pelji na dolg sprehod v naravo.

2. igrača, ki predstavlja psa; SIN.: kuŝek

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Verjetno se bo v kovčku našel prostor tudi za njegovo najljubšo igračo, plišastega *psička*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psĩčək]

IPA: [psĩ:tfək]

ednina

IMENOVALNIK: psiček

RODILNIK: psička

DAJALNIK: psičku

TOŝILNIK: psička

MESTNIK: pri psičku

ORODNIK: s psičkom

dvojina

IMENOVALNIK: psička

RODILNIK: psičkov

DAJALNIK: psičkoma

TOŝILNIK: psička

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psičkoma

mnoŝina

IMENOVALNIK: psički

RODILNIK: psičkov

DAJALNIK: psičkom

TOŝILNIK: psičke

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psički

TONEMSKO

[psĩčək]

IPA: [psĩ:tfək]

ednina

IMENOVALNIK: psiček

RODILNIK: psička

DAJALNIK: psičku

TOŝILNIK: psička

MESTNIK: pri psičku

ORODNIK: s psičkom

dvojina

IMENOVALNIK: psička

RODILNIK: psičkov

DAJALNIK: psičkoma

TOŝILNIK: psička

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psičkoma

mnoŝina

IMENOVALNIK: psički

RODILNIK: psičkov

DAJALNIK: psičkom

TOŝILNIK: psičke

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psički

FRAZEOLOGIJA

kot (majhen) kuŝek/kuŝa/psiček

kot kuŝek

kot kuŝa

kot psiček

kot majhen kuŝa

kot majhen kuŝek

takó, da kdo daje vtis razposajenosti; takó, da kdo daje vtis nebogľjenosti, poniŝnosti

- Ko pride v deŝelo tujec, ki le od daleč spominja na vladarja, priteče k njemu *kot kuŝek*.
- Po koŝi se mi je spreletaval srh ugodja od njene bliŝine in hkratnega strahu, da me bo prepodila. Res sem ŝe *kot kuŝa*, gospodaričin kuŝa.
- Pred nekaj časa ga je punca pustila, zato je bil ves zmeden, jokal je in podobno. Potem sta spet začela hoditi, pa se je obnaŝal *kot majhen kuŝek*.
- »Povej mi, kaj naj napiŝemo!« je zahtevala od njega, ki se je *kot majhen kuŝek* zavlekel v kot in si z rokama prekril glavo.
- Vedno se skregam, potem pa *kot majhen kuŝa* po tiho spet prilezem nazaj in se opravičim.
- Ves čas je bil pod vplivom svojega brata, ki mu je sledil *kot psiček*.

BESEDOTVORJE

ŝenski spol: psička

IZVOR

iz *psĩč* iz ↑pes

psička psičke samostalnik ŝenskega spola

[psĩčka]

POMEN

navadno ekspresivno **psica, zlasti manjŝa**

► prid. beseda + **sam. beseda**

breja psička | ljubka, prijazna, prikupna, simpatična psička | majhna psička | mlada, stara psička

- Je zelo prijazna *psička*, ki ob sebi potrebuje nekoga, ki se bo z njo redno ukvarjal.
- Poleti je vzela pod svojo streho zavrŝeno brejo *psičko*, ki je skotila osem mladičkov.
- V druŝtvu za zaŝcito živali iščejo prijazne lastnike za igrivo *psičko* meŝanko.

► glag. + **sam. beseda v toŝilniku**

imeti, dobiti psičko | oddati, podariti, prodati psičko | sprehajati psičko

- Imam *psičko*, ki sem jo posvojila iz zavetiŝča.
- Vsak dan sprehajam svojo *psičko*.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**
sprehod s psičko

- Dvakrat tedensko hodi na rekreacijo, rada planinari in hodi na sprehode s svojo *psičko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psička]

IPA: [ˈpsiːtʃka]

ednina

IMENOVALNIK: psička

RODILNIK: psičke

DAJALNIK: psički

TOŽILNIK: psičko

MESTNIK: pri psički

ORODNIK: s psičko

dvojina

IMENOVALNIK: psički

RODILNIK: psičk

DAJALNIK: psičkama

TOŽILNIK: psički

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psičkama

množina

IMENOVALNIK: psičke

RODILNIK: psičk

DAJALNIK: psičkam

TOŽILNIK: psičke

MESTNIK: pri psičkih

ORODNIK: s psičkami

TONEMSKO

[psîčka]

IPA: [psîːtʃkà]

ednina

IMENOVALNIK: psîčka

RODILNIK: psîčke

DAJALNIK: psîčki

TOŽILNIK: psîčko

MESTNIK: pri psîčki

ORODNIK: s psîčko

dvojina

IMENOVALNIK: psîčki

RODILNIK: psîčk

DAJALNIK: psîčkama

TOŽILNIK: psîčki

MESTNIK: pri psîčkih

ORODNIK: s psîčkama

množina

IMENOVALNIK: psîčke

RODILNIK: psîčk

DAJALNIK: psîčkam

TOŽILNIK: psîčke

MESTNIK: pri psîčkih

ORODNIK: s psîčkami

IZVOR

iz *psič* iz ↑*pes*

psovanje

psovánja samostalnik srednjega spola

[psovánje]

POMEN

1. izrekanje žaljivih besed komu zaradi jeze nad njim, navadno v afektu

- Vpitje občinstva, njihove grožnje in *psovanje* so mi ljubši od monotone tekme s sto gledalci.
- Ker tudi po opozorilih ni prenehal z žalitvami in *psovanjem*, so ga privedli na policijsko postajo in ga pridržali do iztreznitve.

1.1. kritiziranje česa na žaljiv, neprimeren način

- Intelektualci, ki zaradi nečimrnosti listajo te časopise naskrivaj in med štirimi stenami, so najbolj glasni v *psovanju* nezahtevnega branja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[psovánje]

IPA: [psɔˈvaːnje]

ednina

IMENOVALNIK: psovanje

RODILNIK: psovánja

DAJALNIK: psovánju

TOŽILNIK: psovánje

MESTNIK: pri psovánju

ORODNIK: s psovánjem

dvojina

IMENOVALNIK: psovánji

RODILNIK: psovánj

DAJALNIK: psovánjema

TOŽILNIK: psovánji

MESTNIK: pri psovánjih

ORODNIK: s psovánjema

množina

IMENOVALNIK: psovánja

RODILNIK: psovánj

DAJALNIK: psovánjem

TOŽILNIK: psovánja

MESTNIK: pri psovánjih

ORODNIK: s psovánji

TONEMSKO

[psovânje]

IPA: [psɔvâːnjê]

ednina

IMENOVALNIK: psovânje

RODILNIK: psovânja

DAJALNIK: psovânju

TOŽILNIK: psovânje

MESTNIK: pri psovânju

ORODNIK: s psovánjem

dvojina

IMENOVALNIK: psovânji

RODILNIK: psovânj

DAJALNIK: psovânjema

TOŽILNIK: psovânji

MESTNIK: pri psovânjih
ORODNIK: s psovânjema
množina
IMENOVALNIK: psovânja
RODILNIK: psovânj
DAJALNIK: psovânjem
TOŽILNIK: psovânja
MESTNIK: pri psovânjih
ORODNIK: s psovânji

IZVOR
↑psovati

pújssek pújska samostalnik moškega spola

[pújsək]

POMEN

1. ekspresivno prašičji mladič

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

majhen pujssek | mlad pujssek | sesni pujssek

- Mladi *pujski* ostanejo pri materi vsaj 40 dni.
- Doječe svinje naj bi imele vodo po volji, prav tako je priporočljivo, da dostop do vode omogočimo sesnim *pujskom*.
- Dva tedna stari *pujski* že jedo raznovrstno hrano, na primer zrnje, rastline in ostanke zelenjave.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

reja, vzreja pujskov

- Na kmetiji se že 20 let ukvarjajo z intenzivno vzrejo *pujskov*.
- Reja *pujskov* je bila donosna, saj so imeli vedno primerno ceno.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

pripeljati pujska | prodati pujska

- Ko svinje povržejo *pujske*, dobi vsak mladiček ušesno številko.
- Prodajalci pripeljejo *pujske* na sejem v traktorskih prikolicah, kjer si jih kupci ogledajo.
- Včasih so redili *pujske* in tudi kakšno kravo.

...

▪ *Pujski* po rojstvu potrebujejo veliko toplote, večinoma ležijo pri miru in jim najbolj ustreza mehka podlaga, podobna gnezdju.

2. ekspresivno prašič

▪ Pravi, da bodo obilne redkve najbolj veseli domači *pujski*.

3. ekspresivno meso prašiča kot hrana, jed; SIN.:
neformalno, ekspresivno prase, prašič, ekspresivno pujs

▪ Prinesejo naročeni porciji na žaru pečenega *pujska* in jagenjčka.

4. ekspresivno kar je po obliki podobno prašiču, zlasti hranilnik; SIN.: ekspresivno prašiček, ekspresivno pujs

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Svoj prostor so si na mizi izbojevali tipkovnica, miška, koledar in keramičen *pujssek*, ki sem ga dobila za darilo.

▪ V času festivala bo potekalo kar nekaj delavnic, prostovoljni prispevki pa se bodo zbirali v glinenih *pujskih*.

▪ Najmlajši so pod vaško lipo izdelovali majhne *pujske* iz gline.

...

▪ Kovančke za evro ali dva dajem v *pujska* za težke čase.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pújsək]

IPA: [ˈpuːjsək]

ednina

IMENOVALNIK: pújssek

RODILNIK: pújska

DAJALNIK: pújsku

TOŽILNIK: pújska

MESTNIK: pri pújsku

ORODNIK: s pújskom

dvojina

IMENOVALNIK: pújska

RODILNIK: pújskov

DAJALNIK: pújskoma

TOŽILNIK: pújska

MESTNIK: pri pújskih

ORODNIK: s pújskoma

množina

IMENOVALNIK: pújski

RODILNIK: pújskov

DAJALNIK: pújskom

TOŽILNIK: pújske

MESTNIK: pri pújskih

ORODNIK: s pújski

TONEMSKO

[pûjsək]

IPA: [púːjsək]

ednina

IMENOVALNIK: pûjssek

RODILNIK: pûjska

DAJALNIK: pûjsku

TOŽILNIK: pûjska

MESTNIK: pri pûjsku

ORODNIK: s pûjskom

dvojina

IMENOVALNIK: pûjska

RODILNIK: pûjskov

DAJALNIK: pûjskoma

TOŽILNIK: pûjska

MESTNIK: pri pûjskih

ORODNIK: s pûjskoma

množina

IMENOVALNIK: pûjski

RODILNIK: pûjskov

DAJALNIK: pûjskom

TOŽILNIK: pûjske

MESTNIK: pri pûjskih

ORODNIK: s pûjski

IZVOR

↑pujs

púrica púrice samostalnik ženskega spola

[púrica]

POMEN

1. navadno ekspresivno **pura, zlasti manjša**

- Zlasti v pomladanskih mesecih zasebniki radi kupujejo štiri tedne stare *purice* in purane ter jih doma vzredijo do zelene telesne teže.
- *Purica* je zelo skrbna mati; svoja piščeta ob najmanjšem sumu nevarnosti skriva pod krila, odločno se loti celo vsiljivca, ki je večji od nje.
- Puranje meso, še posebno meso *puric*, je v kulinariki zelo cenjeno.

1.1. ekspresivno meso te živali kot hrana, jed

- Očiščeno *purico* nasolimo ter natremo z majaronom in peteršiljem.
- Pečeno *purico* razkosamo in zložimo na ogret krožnik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[púrica]

IPA: [ˈpu:ɾitsa]

ednina

IMENOVANIK: púrica
RODILNIK: púrice
DAJALNIK: púrici
TOŽILNIK: púrico
MESTNIK: pri púrici
ORODNIK: s púrico

dvojina

IMENOVANIK: púrici
RODILNIK: púric
DAJALNIK: púricama
TOŽILNIK: púrici
MESTNIK: pri púricah
ORODNIK: s púricama

množina

IMENOVANIK: púrice
RODILNIK: púric
DAJALNIK: púricam
TOŽILNIK: púrice
MESTNIK: pri púricah
ORODNIK: s púricami

TONEMSKO

[púrica]

IPA: [pù:ɾítsa]

ednina

IMENOVANIK: púrica
RODILNIK: púrice
DAJALNIK: púrici
TOŽILNIK: púrico

MESTNIK: pri púrici

ORODNIK: s púrico

dvojina

IMENOVANIK: púrici
RODILNIK: púric
DAJALNIK: púricama
TOŽILNIK: púrici
MESTNIK: pri púricah
ORODNIK: s púricama

množina

IMENOVANIK: púrice
RODILNIK: púric
DAJALNIK: púricam
TOŽILNIK: púrice
MESTNIK: pri púricah
ORODNIK: s púricami

in

[pûrica]

IPA: [pú:ɾítsa]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVANIK: pûrica
RODILNIK: pûrice
DAJALNIK: pûrici
TOŽILNIK: pûrico
MESTNIK: pri pûrici
ORODNIK: s pûrico

dvojina

IMENOVANIK: pûrici
RODILNIK: pûric
DAJALNIK: pûricama
TOŽILNIK: pûrici
MESTNIK: pri pûricah
ORODNIK: s pûricama

množina

IMENOVANIK: pûrice
RODILNIK: pûric
DAJALNIK: pûricam
TOŽILNIK: pûrice
MESTNIK: pri pûricah
ORODNIK: s pûricami

IZVOR

↑pura

pútka pútke samostalnik ženskega spola

[pútka]

POMEN

ekspresivno **kokoš**

- Ob ljudskih pesmicah so prikazali, kako navsezgodaj petelinček poje in vabi k sebi svoje *putke*.
- Stara mama je začela še bolj pridno svoje *putke* krmiti s koruzo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[pútka]

IPA: [ˈpuːtka]

ednina

IMENOVALNIK: pútka

RODILNIK: pútke

DAJALNIK: pútki

TOŽILNIK: pútko

MESTNIK: pri pútki

ORODNIK: s pútko

dvojina

IMENOVALNIK: pútki

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkama

TOŽILNIK: pútki

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkama

množina

IMENOVALNIK: pútke

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkam

TOŽILNIK: pútke

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkami

TONEMSKO

[pútka]

IPA: [pùːtká]

ednina

IMENOVALNIK: pútka

RODILNIK: pútke

DAJALNIK: pútki

TOŽILNIK: pútko

MESTNIK: pri pútki

ORODNIK: s pútko

dvojina

IMENOVALNIK: pútki

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkama

TOŽILNIK: pútki

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkama

množina

IMENOVALNIK: pútke

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkam

TOŽILNIK: pútke

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkami

in

[pútka]

IPA: [púːtkà]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: pútka

RODILNIK: pútke

DAJALNIK: pútki

TOŽILNIK: pútko

MESTNIK: pri pútki

ORODNIK: s pútko

dvojina

IMENOVALNIK: pútki

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkama

TOŽILNIK: pútki

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkama

množina

IMENOVALNIK: pútke

RODILNIK: pútk

DAJALNIK: pútkam

TOŽILNIK: pútke

MESTNIK: pri pútkah

ORODNIK: s pútkami

FRAZEOLOGIJA

putka tutka

navadno slabšalno kdor je neumen, naiven, omejen ali se mu to pripisuje

- Ampak prav tak mi je bil všeč. Ni bil *putka tutka*, ker je bil močan in se je s fanti stepel, če mu je kdo preveč stopil na žulj.

- Deklice, ki ga zasledujejo in neprestano opazujejo, so zanj kure, kokoške, *putke tutke*, mule, male prevarantke, ki jih mora naučiti kozjih molitvic.

IZVOR

↑puta

racák racáka samostalnik moškega spola

[racák]

POMEN

samec race; SIN.: racman

- Odrasel *racak* je težak šest kilogramov.

- Razmerje med spoli pri reji rac je pri vsaki pasmi drugačno, na splošno pa se priporoča en *racak* na pet rač.

- Pri *racaku* je perje pisano, z lepim kovinskim sijajem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[racák]

IPA: [raˈtʂaːk]

ednina

IMENOVALNIK: racák

RODILNIK: racáka

DAJALNIK: racáku

TOŽILNIK: racáka

MESTNIK: pri racáku

ORODNIK: z racákom

dvojina

IMENOVALNIK: racáka
RODILNIK: racákov
DAJALNIK: racákoma
TOŽILNIK: racáka
MESTNIK: pri racákih
ORODNIK: z racákoma

množina

IMENOVALNIK: racáki
RODILNIK: racákov
DAJALNIK: racákom
TOŽILNIK: racáke
MESTNIK: pri racákih
ORODNIK: z racáki

TONEMSKO

[racák]

IPA: [ratsà:k]

ednina

IMENOVALNIK: racák
RODILNIK: racáka
DAJALNIK: racáku
TOŽILNIK: racáka
MESTNIK: pri racáku
ORODNIK: z racákom

dvojina

IMENOVALNIK: racáka
RODILNIK: racákov tudi racâkov
DAJALNIK: racákoma
TOŽILNIK: racáka
MESTNIK: pri racákih tudi pri racâkih
ORODNIK: z racákoma

množina

IMENOVALNIK: racáki
RODILNIK: racákov tudi racâkov
DAJALNIK: racákom
TOŽILNIK: racáke
MESTNIK: pri racákih tudi pri racâkih
ORODNIK: z racáki tudi z racâki

IZVOR

↑raca

rácman rácmána samostalnik moškega spola

[rácman]

POMEN

samec race; SIN.: racak

▪ Črnonoga rjavka je podobna sivki, vendar *racmani* nimajo značilne čopke.

▪ Razen v času goljenja so samci ali *racmani* bolj pisani kot samice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rácman]

IPA: [ˈra:tsman]

ednina

IMENOVALNIK: rácman

RODILNIK: rácmana
DAJALNIK: rácmanu
TOŽILNIK: rácmana
MESTNIK: pri rácmanu
ORODNIK: z rácmanom

dvojina

IMENOVALNIK: rácmana
RODILNIK: rácmanov
DAJALNIK: rácmanoma
TOŽILNIK: rácmana
MESTNIK: pri rácmanih
ORODNIK: z rácmanoma

množina

IMENOVALNIK: rácmani
RODILNIK: rácmanov
DAJALNIK: rácmanom
TOŽILNIK: rácmane
MESTNIK: pri rácmanih
ORODNIK: z rácmani

TONEMSKO

[rácman]

IPA: [rá:tsmàn]

ednina

IMENOVALNIK: rácman
RODILNIK: rácmana
DAJALNIK: rácmanu
TOŽILNIK: rácmana
MESTNIK: pri rácmanu
ORODNIK: z rácmanom

dvojina

IMENOVALNIK: rácmana
RODILNIK: rácmanov
DAJALNIK: rácmanoma
TOŽILNIK: rácmana
MESTNIK: pri rácmanih
ORODNIK: z rácmanoma

množina

IMENOVALNIK: rácmani
RODILNIK: rácmanov
DAJALNIK: rácmanom
TOŽILNIK: rácmane
MESTNIK: pri rácmanih
ORODNIK: z rácmani

IZVOR

↑raca

rárog rároga samostalnik moškega spola

[rárok rároga]

POMEN

1. velik morski rak rdečkasto rjave barve z belkastimi pikami, dolgimi tipalkami in brez klešč;

primerjaj lat. *Palinuridae*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ Jastog zahteva čisto vodo, *rarog* živi tudi v motni.

...

- Jastog živi globoko, *raroga* najdemo tudi na petih metrih globine.
- *Rarog* je značilen prebivalec srednjega in južnega Jadrana.
- Skupine rakov *rarogov*, ki živijo v plitvih vodah Bahamov, se v pričetku jeseni podajo v globlje in mirnejše morje.

1.1. ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Naročite lahko odličnega *raroga*, ki velja za hišno posebnost.

...

- *Raroga* v vreli vodi kuhamo 8 minut.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rárok rároga]

IPA: [ˈra:ɾɔk ˈra:ɾɔga]

ednina

- IMENOVALNIK: rárog
- RODILNIK: rároga
- DAJALNIK: rárogu
- TOŽILNIK: rároga
- MESTNIK: pri rárogu
- ORODNIK: z rárogom

dvojina

- IMENOVALNIK: rároga
- RODILNIK: rárogov
- DAJALNIK: rárogoma
- TOŽILNIK: rároga
- MESTNIK: pri rárogih
- ORODNIK: z rárogoma

množina

- IMENOVALNIK: rárogi
- RODILNIK: rárogov
- DAJALNIK: rárogom
- TOŽILNIK: rároge
- MESTNIK: pri rárogih
- ORODNIK: z rárogi

TONEMSKO

[rârok râroga]

IPA: [ˈrá:ɾɔk rá:ɾɔga]

ednina

- IMENOVALNIK: rârog
- RODILNIK: râroga
- DAJALNIK: rârogu
- TOŽILNIK: râroga
- MESTNIK: pri rârogu
- ORODNIK: z rârogom

dvojina

- IMENOVALNIK: râroga
- RODILNIK: rârogov
- DAJALNIK: rârogoma
- TOŽILNIK: râroga
- MESTNIK: pri rârogih
- ORODNIK: z rârogoma

množina

IMENOVALNIK: rârogi

RODILNIK: rârogov

DAJALNIK: rârogom

TOŽILNIK: râroge

MESTNIK: pri rârogih

ORODNIK: z rârogi

IZVOR

prevzeto iz hrv. čak. *raròg*, sorodno s štok. *ràrog* = ukr. *ràrig*, polj. *raróg*, *raroh* 'vrsta sokola, lunj' < pslov. **rarogъ* iz **rarъ* 'krik, šum' iz ide. onomatopeje **rēi-*, prvotno se morda nanaša na ptiča, ali pa je hrv. *rarog* neposredno iz **rarъ* 'krik, šum'

razstrupítev razstrupítve samostalnik ženskega spola

[rasstrupítəʋ rasstrupítve]

POMEN

1. proces, pri katerem se iz organizma odstranijo škodljive snovi ali se razgradijo

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

razstrupitev organizma, telesa

- Detoksikacija oziroma *razstrupitev* telesa je šele začetek zdravljenja.
- Priporočljivo je, da poskrbite za čiščenje in *razstrupitev* črevesja, s čimer izključite morebitne alergije.

...

- Poskus hitre *razstrupitve* mu ni uspel, znova je posegel po heroinu.

- Edini, ki so se bili pripravljeni pogovarjati, so bili v materinskem domu, pa še tam so za pogoj postavili *razstrupitev* od metadona.

- V kar največji meri skušamo razgraditi strup, ki je termolabilen. *Razstrupitev* s toploto naj traja od 30 do 90 min.

2. proces, postopek, pri katerem se škodljive snovi odstranijo od kod ali se razgradijo

- Vsebnost strupa v vodi upada, vendar je zaradi počasne *razstrupitve* voda še vedno neprimerna za pitje.

- Kemijski koncerni bodo investirali velike vsote denarja za zaščito okolja in poskrbeli za delno *razstrupitev* zemljišč.

3. navadno ekspresivno odstranitev česa nezaželenega, škodljivega od kod sploh

- Zelo malo je verjetno, da država lahko zasede položaj, ki ji pripada v mednarodni skupnosti, brez *razstrupitve* od svojega nacionalizma.

- V okviru predlagane *razstrupitve* preteklosti izgubi dobršni delež prepričljivost tisti »nikoli več«, ki pomeni etični odgovor na posledice genocidnega režima.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rasstrupítəu rasstrupítve]

IPA: [rasstru'pi:təu rasstru'pi:tvɛ]

ednina

IMENOVALNIK: razstrupítev

RODILNIK: razstrupítve

DAJALNIK: razstrupítvi

TOŽILNIK: razstrupítev

MESTNIK: pri razstrupítvi

ORODNIK: z razstrupítvijo

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupítvi

RODILNIK: razstrupítev

DAJALNIK: razstrupítvama

TOŽILNIK: razstrupítvi

MESTNIK: pri razstrupítvah

ORODNIK: z razstrupítvama

množina

IMENOVALNIK: razstrupítve

RODILNIK: razstrupítev

DAJALNIK: razstrupítvam

TOŽILNIK: razstrupítve

MESTNIK: pri razstrupítvah

ORODNIK: z razstrupítvami

TONEMSKO

[rasstrupítəu rasstrupítve]

IPA: [rasstru'pí:təu rasstru'pí:tvɛ]

ednina

IMENOVALNIK: razstrupítev

RODILNIK: razstrupítve

DAJALNIK: razstrupítvi

TOŽILNIK: razstrupítev

MESTNIK: pri razstrupítvi

ORODNIK: z razstrupítvijo

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupítvi

RODILNIK: razstrupítev

DAJALNIK: razstrupítvama

TOŽILNIK: razstrupítvi

MESTNIK: pri razstrupítvah

ORODNIK: z razstrupítvama

množina

IMENOVALNIK: razstrupítve

RODILNIK: razstrupítev

DAJALNIK: razstrupítvam

TOŽILNIK: razstrupítve

MESTNIK: pri razstrupítvah

ORODNIK: z razstrupítvami

IZVOR

↑razstrupiti

razstrupíti razstrupím dovršni glagol

[rasstrupíti]

POMEN

1. odstraniti škodljive snovi iz organizma ali jih razgraditi

▶ **glag.** + **sam.** beseda v tožilniku

razstrupiti organizem, telo

- Post je starodavna metoda čiščenja telesa, s katero odlično *razstrupimo* celotno telo.
- Voda pomaga *razstrupiti* organizem, ko sodeluje pri izločanju strupov preko ledvic, črevesja, kože in pljuč.
- V jetrih encimi *razstrupijo* snovi, ki bi bile sicer za telo škodljive.

▶ **glag.** + **glag. v nedoločniku**

pomagati razstrupiti

- Savnanje pomaga *razstrupiti* organizem, saj se prek znoja iz njega izločijo nakopičeni toksini, strupene snovi, ki so odpadni produkti prehrane.
- Kemične snovi prodrejo skozi kožo v krvni obtok in še povečajo breme toksinov, ki jih mora telo *razstrupiti*.

▶ **prisl.** + **glag.**

temeljito razstrupiti

- Vitko linijo ohranja z intenzivno vadbo in posebno dieto, ki temeljito *razstrupi* njeno telo.
- Prehranski strokovnjaki priporočajo, da svoja jetra vsaj v začetku leta malce *razstrupite*.

...

▪ Zadostno uživanje vode očisti in *razstrupi* naše telo in ohranja hidracijo kože.

▪ Nizke temperature pozimi marsikoga privabijo v savno, kjer se naše telo dobro pregreje, *razstrupi* in okrepi.

2. v obliki **razstrupiti se** spraviti škodljive snovi iz organizma

▪ Pomladni čas je idealen, da *se razstrupimo* in telesu povrnemo energijo, ki jo potrebuje za zdravo delovanje.

▪ Cilj detoksikacijskega centra je, da *se* ljudje *razstrupijo* in potem predvidoma abstinerajo.

3. odstraniti škodljive snovi od kod ali jih razgraditi

▪ Z rastlinami poskušajo *razstrupiti* rudnike, industrijska zemljišča in zemeljske nanose.

▪ Ostanke škropiva zelo motijo kvasovke pri alkoholnem vrenju, ker te prej *razstrupijo* mošt, predno začno fermentirati.

▪ Zemljo so *razstrupili* s kemičnim pripravkom, kar je znatno preprosteje in ceneje, kot če bi morali zemljo izkopati in jo nato še *razstrupiti*.

4. navadno ekspresivno odstraniti kaj nezaželenega, škodljivega od kod sploh

▪ Za pomoč finančnemu sistemu naj bi administracija predvidevala za 1.500 milijard dolarjev podpore, ki bi okrepila posojilno dejavnost in *razstrupila* bilance.

▪ Če hočete *razstrupiti* svoje življenje, se morate najprej znebiti navlake, na primer kupov revij in časopisov, kuhinjske posode, ki je nikoli ne uporabljate.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rasstrupíti]

IPA: [rasstru'pi:ti]

NEDOLOČNIK: razstrupíti

NAMENILNIK: razstrupít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: razstrupím
2. OSEBA: razstrupíš
3. OSEBA: razstrupí

dvojina

1. OSEBA: razstrupíva
2. OSEBA: razstrupíta
3. OSEBA: razstrupíta

množina

1. OSEBA: razstrupímo
2. OSEBA: razstrupíte
3. OSEBA: razstrupíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: razstrúpi

dvojina

1. OSEBA: razstrupíva
2. OSEBA: razstrupíta

množina

1. OSEBA: razstrupímo
2. OSEBA: razstrupíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: razstrúpil
DVOJINA: razstrupíla
MNOŽINA: razstrupíli

ženski spol

EDNINA: razstrupíla
DVOJINA: razstrupíli
MNOŽINA: razstrupíle

srednji spol

EDNINA: razstrupílo
DVOJINA: razstrupíli
MNOŽINA: razstrupíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljèn
RODILNIK: razstrupljènega
DAJALNIK: razstrupljènemu
TOŽILNIK: razstrupljèn
živo razstrupljènega
MESTNIK: pri razstrupljènem
ORODNIK: z razstrupljènim

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljèna
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènima
TOŽILNIK: razstrupljèna
MESTNIK: pri razstrupljènih

ORODNIK: z razstrupljènima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljèni
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènim
TOŽILNIK: razstrupljène
MESTNIK: pri razstrupljènih
ORODNIK: z razstrupljènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljèna
RODILNIK: razstrupljène
DAJALNIK: razstrupljèni
TOŽILNIK: razstrupljèno
MESTNIK: pri razstrupljèni
ORODNIK: z razstrupljèno

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljèni
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènima
TOŽILNIK: razstrupljèni
MESTNIK: pri razstrupljènih
ORODNIK: z razstrupljènima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljène
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènim
TOŽILNIK: razstrupljène
MESTNIK: pri razstrupljènih
ORODNIK: z razstrupljènimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljèno
RODILNIK: razstrupljènega
DAJALNIK: razstrupljènemu
TOŽILNIK: razstrupljèno
MESTNIK: pri razstrupljènem
ORODNIK: z razstrupljènim

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljèni
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènima
TOŽILNIK: razstrupljèni
MESTNIK: pri razstrupljènih
ORODNIK: z razstrupljènima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljèna
RODILNIK: razstrupljènih
DAJALNIK: razstrupljènim
TOŽILNIK: razstrupljèna
MESTNIK: pri razstrupljènih
ORODNIK: z razstrupljènimi

DELEŽJE NA -vš/: razstrupívši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljénje
RODILNIK: razstrupljénja
DAJALNIK: razstrupljénju

TOŽILNIK: razstrupljênje
MESTNIK: pri razstrupljênju
ORODNIK: z razstrupljênjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljênji
RODILNIK: razstrupljênj
DAJALNIK: razstrupljênjema
TOŽILNIK: razstrupljênji
MESTNIK: pri razstrupljênjih
ORODNIK: z razstrupljênjema

množina

IMENOVALNIK: razstrupljênja
RODILNIK: razstrupljênj
DAJALNIK: razstrupljênjem
TOŽILNIK: razstrupljênja
MESTNIK: pri razstrupljênjih
ORODNIK: z razstrupljênji

TONEMSKO

[rasstrupíti] tudi [rasstrupîti]

IPA: [rasstrupì:tí] tudi [rasstrupì:ti]

NEDOLOČNIK: razstrupíti tudi razstrupîti

NAMENILNIK: razstrupît

sedanjik

ednina

1. OSEBA: razstrupím
2. OSEBA: razstrupíš
3. OSEBA: razstrupí

dvojina

1. OSEBA: razstrupíva
2. OSEBA: razstrupíta
3. OSEBA: razstrupíta

množina

1. OSEBA: razstrupímo
2. OSEBA: razstrupíte
3. OSEBA: razstrupíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: razstrupí

dvojina

1. OSEBA: razstrupíva
2. OSEBA: razstrupíta

množina

1. OSEBA: razstrupímo
2. OSEBA: razstrupíte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: razstrupíl
DVOJINA: razstrupíla
MNOŽINA: razstrupíli

ženski spol

EDNINA: razstrupíla
DVOJINA: razstrupíli
MNOŽINA: razstrupíle

srednji spol

EDNINA: razstrupílo
DVOJINA: razstrupíli
MNOŽINA: razstrupíla

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljèn
RODILNIK: razstrupljénega
DAJALNIK: razstrupljénemu
TOŽILNIK: razstrupljèn
živo razstrupljénega
MESTNIK: pri razstrupljénem
ORODNIK: z razstrupljénim

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljéna
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénima
TOŽILNIK: razstrupljéna
MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljéni
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénim
TOŽILNIK: razstrupljéne
MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljéna
RODILNIK: razstrupljéne
DAJALNIK: razstrupljéni
TOŽILNIK: razstrupljéno
MESTNIK: pri razstrupljéni
ORODNIK: z razstrupljéno

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljéni
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénima
TOŽILNIK: razstrupljéni
MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljéne
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénim
TOŽILNIK: razstrupljéne
MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljéno
RODILNIK: razstrupljénega
DAJALNIK: razstrupljénemu
TOŽILNIK: razstrupljéno
MESTNIK: pri razstrupljénem
ORODNIK: z razstrupljénim

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljéni
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénima
TOŽILNIK: razstrupljéni

MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénima

množina

IMENOVALNIK: razstrupljena
RODILNIK: razstrupljénih
DAJALNIK: razstrupljénim
TOŽILNIK: razstrupljena
MESTNIK: pri razstrupljénih
ORODNIK: z razstrupljénimi

DELEŽJE NA -vš: razstrupîvši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljenje
RODILNIK: razstrupljenja
DAJALNIK: razstrupljenju
TOŽILNIK: razstrupljenje
MESTNIK: pri razstrupljenju
ORODNIK: z razstrupljenjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljenji in razstrupljenji
RODILNIK: razstrupljenj
DAJALNIK: razstrupljenjema in
razstrupljenjema
TOŽILNIK: razstrupljenji in razstrupljenji
MESTNIK: pri razstrupljenjih tudi pri
razstrupljenjih
ORODNIK: z razstrupljenjema in z
razstrupljenjema

množina

IMENOVALNIK: razstrupljenja tudi razstrupljenja
RODILNIK: razstrupljenj
DAJALNIK: razstrupljenjem tudi razstrupljenjem
TOŽILNIK: razstrupljenja tudi razstrupljenja
MESTNIK: pri razstrupljenjih tudi pri
razstrupljenjih
ORODNIK: z razstrupljenji tudi z razstrupljenji

IZVOR

↑strup

razstrúpljanje razstrúpljanja samostalnik srednjega spola

[rasstrúpljanje]

POMEN

1. proces, pri katerem se iz organizma, telesa ali njegovega dela odstranjujejo škodljive snovi ali se razgrajujejo; SIN.: razstrupljevanje

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

razstrupljanje jeter, kože | razstrupljanje organizma, telesa

- Liter in pol tekočine na dan navadno zadostuje za nemoteno delovanje in *razstrupljanje* jeter.
- Balastne snovi, ki se naberejo na koži, ji škodijo, poleg tega ličilo na povrhnjici ovira zdravilni proces za *razstrupljanje* kože.
- Kdor že iz navade veliko pije, skrbi za naravno *razstrupljanje* svojega telesa.

▶ **sam. beseda** + **sam. beseda v roditelju**

postopek, proces razstrupljanja | program razstrupljanja | učinek razstrupljanja

- Če naj procesi *razstrupljanja* in izločanja potekajo normalno, mora biti telo dovolj hidrirano.
- Postopek *razstrupljanja* od metadona, ki povzroča 4-krat močnejšo zasvojenost od heroina, je veliko težji in daljši.
- Učinke *razstrupljanja* poveča tudi vsakodnevno gibanje na svežem zraku.

▶ **sam. beseda** + za + **sam. beseda v tožilniku**

organ za razstrupljanje | program za razstrupljanje

- Program za *razstrupljanje* mora vsebovati velike količine vode, ki odplavljajo toksine iz telesa.
- Ker bezeg pospešuje izločanje, je pomembno sredstvo za *razstrupljanje* organizma.
- Na pobudo urada za droge po večjih bolnišnicah ustanavljajo centre za *razstrupljanje*, povečali bodo število centrov za zdravljenje odvisnosti.

▶ **glag.** + **sam. beseda v tožilniku**

pospeševati, spodbujati razstrupljanje

- Kisline v borovnicah aktivirajo vrsto encimov, ki pospešujejo *razstrupljanje* in tako nevtralizirajo strupe.
- Dovolj tekočine poskrbi za dober pretok krvi, poveča količino urina in spodbuja *razstrupljanje*.

...

▪ Zelenjava pospešuje prebavo in pomaga pri *razstrupljanju* telesa.

▪ Jetra so glavni organ, ki skrbi za *razstrupljanje*, sledijo jim ledvice.

2. proces, postopek, pri katerem se škodljive snovi, odstranijo od kod ali se razgrajujejo

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

▪ *Razstrupljanje* okolja s pomočjo rastlin ima omejitve. Primerno je le za *razstrupljanje* manj do srednje onesnaženih, ne pa močno onesnaženih okolij.

▪ Za *razstrupljanje* tal je ugodneje, da rastline kopicijo strupene snovi v nadzemnih delih, listih in poganjkih, saj je njihovo odstranjevanje manj zahtevno kot odstranjevanje podzemnih delov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rasstrúpljanje]

IPA: [ra's:tru:pljanje]

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljanje
RODILNIK: razstrúpljanja
DAJALNIK: razstrúpljanju
TOŽILNIK: razstrúpljanje
MESTNIK: pri razstrúpljanju
ORODNIK: z razstrúpljanjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljanji
RODILNIK: razstrúpljanj
DAJALNIK: razstrúpljanjema

TOŽILNIK: razstrúpljanji
MESTNIK: pri razstrúpljanjih
ORODNIK: z razstrúpljanjema

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljanja
RODILNIK: razstrúpljanj
DAJALNIK: razstrúpljanjem
TOŽILNIK: razstrúpljanja
MESTNIK: pri razstrúpljanjih
ORODNIK: z razstrúpljanji

TONEMSKO

[rasstrúpljanje]

IPA: [ras:trù:pljánje]

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljanje
RODILNIK: razstrúpljanja
DAJALNIK: razstrúpljanju
TOŽILNIK: razstrúpljanje
MESTNIK: pri razstrúpljanju
ORODNIK: z razstrúpljanjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljanji in razstrûpljanji
RODILNIK: razstrûpljanj
DAJALNIK: razstrúpljanjema in razstrûpljanjema
TOŽILNIK: razstrúpljanji in razstrûpljanji
MESTNIK: pri razstrûpljanjih
ORODNIK: z razstrúpljanjema in z razstrûpljanjema

množina

IMENOVALNIK: razstrûpljanja
RODILNIK: razstrûpljanj
DAJALNIK: razstrúpljanjem
TOŽILNIK: razstrûpljanja
MESTNIK: pri razstrûpljanjih
ORODNIK: z razstrûpljanji

IZVOR

↑razstrupljati

razstrúpljati razstrúpljam nedovršni glagol

[rasstrúpljati]

POMEN

1. odstranjevati škodljive snovi iz organizma ali jih razgrajevati

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

razstrupljati črevesje | razstrupljati jetra, ledvice | razstrupljati organizem, telo

▪ Posušene slive pospešujejo prebavo in učinkovito *razstrupljajo* črevesje.

▪ Uživanje medicinskega oglja veže strupene snovi in tako *razstruplja* organizem.

▪ Zaužite vlaknine *razstrupljajo* telo, saj nase vežejo škodljive strupene snovi.

▶ **glag.** + **glag. v nedoločniku**

pomagati razstrupljati

▪ Savnanje spodbuja krvni obtok, čisti kožo in pomaga *razstrupljati* telo.

▶ sam. beseda v imenovalniku + **glag.**

▪ Balastne snovi *razstrupljajo* telo in pomagajo odplavljati strupe.

▪ Borovnice varujejo, čistijo in *razstrupljajo* črevesje in celoten prebavni trakt.

▪ Naše telo se *razstruplja* tudi skozi znojnice in lojnice, skozi katere se strupi izločajo na površje kože.

2. v obliki **razstrupljati se** spravljati škodljive snovi iz organizma

▪ Trenutno *se razstrupljam* in jem le kuhan riž.

▪ S potenjem *se* tudi *razstrupljamo*: zelo smrdeč znoj pomeni, da se telo čisti strupov.

3. odstranjevati škodljive snovi od kod ali jih razgrajevati

▪ Sortirnice se gradijo ob nenaseljenih robovih gozdov, kjer rastlinje pomaga *razstrupljati* ozračje.

▪ Deponije morajo imeti urejeno odvodnjavanje zaledne in meteorne vode, izcedno vodo pa je treba *razstrupljati*.

4. navadno ekspresivno odstranjevati kaj nezaželenega, škodljivega od kod sploh

▪ Naša obveznost je, da se slabi občutki prekinejo in odnosi začnejo *razstrupljati*.

▪ Njegov glas je skrbno *razstrupljal* besede. V ničemer od tega, kar je govoril, nikoli ni bilo obtožbe.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rasstrúpljati]

IPA: [ra's:tru:pljati]

NEDOLOČNIK: razstrúpljati

NAMENILNIK: razstrúpljat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: razstrúpljam

2. OSEBA: razstrúpljaš

3. OSEBA: razstrúplja

dvojina

1. OSEBA: razstrúpljava

2. OSEBA: razstrúpljata

3. OSEBA: razstrúpljata

množina

1. OSEBA: razstrúpljamo

2. OSEBA: razstrúpljate

3. OSEBA: razstrúpljajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: razstrúpljaj

dvojina

1. OSEBA: razstrúpljajva

2. OSEBA: razstrúpljajta

množina

1. OSEBA: razstrúpljajmo

2. OSEBA: razstrúpljajte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: razstrúpljal
DVOJINA: razstrúpljala
MNOŽINA: razstrúpljali

ženski spol

EDNINA: razstrúpljala
DVOJINA: razstrúpljali
MNOŽINA: razstrúpljale

srednji spol

EDNINA: razstrúpljalo
DVOJINA: razstrúpljali
MNOŽINA: razstrúpljala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč
RODILNIK: razstrupljajóč**ega**
DAJALNIK: razstrupljajóč**emu**
TOŽILNIK: razstrupljajóč
 živo razstrupljajóč**ega**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**em**
ORODNIK: z razstrupljajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**a**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**ima**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**a**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**i**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**im**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**e**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**a**
RODILNIK: razstrupljajóč**e**
DAJALNIK: razstrupljajóč**i**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**o**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**i**
ORODNIK: z razstrupljajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**i**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**ima**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**i**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**e**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**im**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**e**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**

ORODNIK: z razstrupljajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**e**
RODILNIK: razstrupljajóč**ega**
DAJALNIK: razstrupljajóč**emu**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**e**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**em**
ORODNIK: z razstrupljajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**i**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**ima**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**i**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč**a**
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**im**
TOŽILNIK: razstrupljajóč**a**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljan
RODILNIK: razstrúpljan**ega**
DAJALNIK: razstrúpljan**emu**
TOŽILNIK: razstrúpljan
 živo razstrúpljan**ega**
MESTNIK: pri razstrúpljan**em**
ORODNIK: z razstrúpljan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljana
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljane
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljane
DAJALNIK: razstrúpljan**i**
TOŽILNIK: razstrúpljano
MESTNIK: pri razstrúpljan**i**
ORODNIK: z razstrúpljano

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**

DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljani
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljane
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljane
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljano
RODILNIK: razstrúpljan**ega**
DAJALNIK: razstrúpljan**emu**
TOŽILNIK: razstrúpljano
MESTNIK: pri razstrúpljan**em**
ORODNIK: z razstrúpljan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljani
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljana
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: razstrupljáje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljanje
RODILNIK: razstrúpljanja
DAJALNIK: razstrúpljanju
TOŽILNIK: razstrúpljanje
MESTNIK: pri razstrúpljanju
ORODNIK: z razstrúpljan**em**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljanji
RODILNIK: razstrúpljanj
DAJALNIK: razstrúpljan**jema**
TOŽILNIK: razstrúpljanji
MESTNIK: pri razstrúpljan**jih**
ORODNIK: z razstrúpljan**jema**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljanja
RODILNIK: razstrúpljanj
DAJALNIK: razstrúpljan**jem**
TOŽILNIK: razstrúpljanja
MESTNIK: pri razstrúpljan**jih**
ORODNIK: z razstrúpljanji

TONEMSKO

[rasstrúpljati]

IPA: [ras:trù:pljáti]

NEDOLOČNIK: razstrúpljati

NAMENILNIK: razstrúpljat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: razstrúpljam
2. OSEBA: razstrúpljaš
3. OSEBA: razstrúplja

dvojina

1. OSEBA: razstrúpljava
2. OSEBA: razstrúpljata
3. OSEBA: razstrúpljata

množina

1. OSEBA: razstrúpljam**o**
2. OSEBA: razstrúpljate
3. OSEBA: razstrúpljaj**o**

velelnik

ednina

2. OSEBA: razstrúpljaj

dvojina

1. OSEBA: razstrúpljaj**va**
2. OSEBA: razstrúpljaj**ta**

množina

1. OSEBA: razstrúpljaj**mo**
2. OSEBA: razstrúpljaj**te**

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: razstrúpljal
DVOJINA: razstrúpljala
MNOŽINA: razstrúpljali

ženski spol

EDNINA: razstrúpljala in razstrúpljala
DVOJINA: razstrúpljali
MNOŽINA: razstrúpljale

srednji spol

EDNINA: razstrúpljalo
DVOJINA: razstrúpljali
MNOŽINA: razstrúpljala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajóč tudi razstrupljajóč
RODILNIK: razstrupljajóč**ega**
DAJALNIK: razstrupljajóč**emu**
TOŽILNIK: razstrupljajóč tudi razstrupljajóč
živo razstrupljajóč**ega**
MESTNIK: pri razstrupljajóč**em**
ORODNIK: z razstrupljajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajóča
RODILNIK: razstrupljajóč**ih**
DAJALNIK: razstrupljajóč**ima**
TOŽILNIK: razstrupljajóča
MESTNIK: pri razstrupljajóč**ih**
ORODNIK: z razstrupljajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajóči

RODILNIK: razstrupljajó**čih**
DAJALNIK: razstrupljajó**čim**
TOŽILNIK: razstrupljajó**če**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čih**
ORODNIK: z razstrupljajó**čimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**ča**
RODILNIK: razstrupljajó**če**
DAJALNIK: razstrupljajó**či**
TOŽILNIK: razstrupljajó**čo**
MESTNIK: pri razstrupljajó**či**
ORODNIK: z razstrupljajó**čo**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**či**
RODILNIK: razstrupljajó**čih**
DAJALNIK: razstrupljajó**čima**
TOŽILNIK: razstrupljajó**či**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čih**
ORODNIK: z razstrupljajó**čima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**če**
RODILNIK: razstrupljajó**čih**
DAJALNIK: razstrupljajó**čim**
TOŽILNIK: razstrupljajó**če**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čih**
ORODNIK: z razstrupljajó**čimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**če**
RODILNIK: razstrupljajó**čega**
DAJALNIK: razstrupljajó**čemu**
TOŽILNIK: razstrupljajó**če**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čem**
ORODNIK: z razstrupljajó**čim**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**či**
RODILNIK: razstrupljajó**čih**
DAJALNIK: razstrupljajó**čima**
TOŽILNIK: razstrupljajó**či**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čih**
ORODNIK: z razstrupljajó**čima**

množina

IMENOVALNIK: razstrupljajó**ča**
RODILNIK: razstrupljajó**čih**
DAJALNIK: razstrupljajó**čim**
TOŽILNIK: razstrupljajó**ča**
MESTNIK: pri razstrupljajó**čih**
ORODNIK: z razstrupljajó**čimi**

deležnik na *-n*

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljan
RODILNIK: razstrúpljan**ega**
DAJALNIK: razstrúpljan**emu**
TOŽILNIK: razstrúpljan
živo razstrúpljan**ega**
MESTNIK: pri razstrúpljan**em**

ORODNIK: z razstrúpljan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljana
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljane
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljane
DAJALNIK: razstrúpljan**i**
TOŽILNIK: razstrúpljano
MESTNIK: pri razstrúpljan**i**
ORODNIK: z razstrúpljano

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljan**i**
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljane
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljane
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljano
RODILNIK: razstrúpljan**ega**
DAJALNIK: razstrúpljan**emu**
TOŽILNIK: razstrúpljano
MESTNIK: pri razstrúpljan**em**
ORODNIK: z razstrúpljan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljani
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**ima**
TOŽILNIK: razstrúpljan**i**
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**
ORODNIK: z razstrúpljan**ima**

množina

IMENOVALNIK: razstrúpljana
RODILNIK: razstrúpljan**ih**
DAJALNIK: razstrúpljan**im**
TOŽILNIK: razstrúpljana
MESTNIK: pri razstrúpljan**ih**

ORODNIK: z razstrúpljanimi

DELEŽJE NA *-aje*: razstrupljáje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: razstrúpljanje
RODILNIK: razstrúpljanja
DAJALNIK: razstrúpljanju
TOŽILNIK: razstrúpljanje
MESTNIK: pri razstrúpljanju
ORODNIK: z razstrúpljanjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrúpljanji in razstrûpljanji
RODILNIK: razstrûpljanj
DAJALNIK: razstrúpljanjema in razstrûpljanjema
TOŽILNIK: razstrúpljanji in razstrûpljanji
MESTNIK: pri razstrûpljanjih
ORODNIK: z razstrúpljanjema in z razstrûpljanjema

množina

IMENOVALNIK: razstrûpljanja
RODILNIK: razstrûpljanj
DAJALNIK: razstrûpljanjem
TOŽILNIK: razstrûpljanja
MESTNIK: pri razstrûpljanjih
ORODNIK: z razstrûpljanji

IZVOR

↑razstrupiti

razstrupljevanje razstrupljevánja samostalnik srednjega

spola

[rasstrupljevánje]

POMEN

proces, pri katerem se iz organizma, telesa ali njegovega dela odstranjujejo škodljive snovi ali se razgrajujejo; SIN.: razstrupljanje

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku razstrupljevanje telesa

- Med *razstrupljevanjem* telesa se razkrajajo maščobe in strupene snovi, ki se iz telesa ne izločajo le z urinom, temveč tudi s kožo in dihanjem.
- Povečan pretok limfe lahko dosežemo z limfno drenažo, ki pospeši odplavljanje presnovkov in posredno *razstrupljevanje* organizma.

...

- Z veliko tekočine pomagata ledvicam pri *razstrupljevanju*.
- Obilica balastnih snovi (vlaknin) razbremeni črevesje in pospeši *razstrupljevanje*.
- Dobro se je sproščati s hitro hojo na svežem zraku, saj to pospešuje znojenje in s tem izločanje odpadnih snovi iz telesa. To je gotovo najhitrejša metoda *razstrupljevanja*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rasstrupljevánje]

IPA: [ras:truplje'va:nje]

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljevánje
RODILNIK: razstrupljevánja
DAJALNIK: razstrupljevánju
TOŽILNIK: razstrupljevánje
MESTNIK: pri razstrupljevánju
ORODNIK: z razstrupljevánjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljevánji
RODILNIK: razstrupljevánj
DAJALNIK: razstrupljevánjema
TOŽILNIK: razstrupljevánji
MESTNIK: pri razstrupljevánjih
ORODNIK: z razstrupljevánjema

množina

IMENOVALNIK: razstrupljevánja
RODILNIK: razstrupljevánj
DAJALNIK: razstrupljevánjem
TOŽILNIK: razstrupljevánja
MESTNIK: pri razstrupljevánjih
ORODNIK: z razstrupljevánji

TONEMSKO

[rasstrupljevánje]

IPA: [ras:trupljevá:njè]

ednina

IMENOVALNIK: razstrupljevánje
RODILNIK: razstrupljevánja
DAJALNIK: razstrupljevánju
TOŽILNIK: razstrupljevánje
MESTNIK: pri razstrupljevánju
ORODNIK: z razstrupljevánjem

dvojina

IMENOVALNIK: razstrupljevánji
RODILNIK: razstrupljevánj
DAJALNIK: razstrupljevánjema
TOŽILNIK: razstrupljevánji
MESTNIK: pri razstrupljevánjih
ORODNIK: z razstrupljevánjema

množina

IMENOVALNIK: razstrupljevánja
RODILNIK: razstrupljevánj
DAJALNIK: razstrupljevánjem
TOŽILNIK: razstrupljevánja
MESTNIK: pri razstrupljevánjih
ORODNIK: z razstrupljevánji

IZVOR

↑razstrupljevati

ráža ráže samostalnik ženskega spola

[ráža]

POMEN

1. iz zoologije morska riba rombaste oblike s krilom podobnimi prsnimi plavutmi, usti in škrgami na spodnji strani telesa in tankim bičastim repom;

primerjaj lat. *Batoidea*

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Na betonskem dnu so ležale ploščate *raže*, medtem ko so njihovi sorodniki, električni skati, plavali tik pod površino.
- Potapljač mu je prinesel iz morja ribo, nekajkilogramsko *ražo*.
- Nekateri *raže* so prilagojene življenju v odprtem morju ali pa živijo tik pod morsko gladino.

...

▪ Pri kostnicah je ogrodje plavuti iz kosti, pri morskih psih, skatih in *ražah* pa iz hrustanca.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Na polovici količine olja prepražimo najprej kose *raže*, nato ostale ribe.
- Včasih so domačini nasoljene *raže* sušili v konobah in na podstrehah, da so imeli v sušnih mesecih kaj jesti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ráža]

IPA: [ˈraːʒa]

ednina

IMENOVALNIK: ráža

RODILNIK: ráže

DAJALNIK: ráži

TOŽILNIK: rážo

MESTNIK: pri ráži

ORODNIK: z rážo

dvojina

IMENOVALNIK: ráži

RODILNIK: ráž

DAJALNIK: rážama

TOŽILNIK: ráži

MESTNIK: pri rážah

ORODNIK: z rážama

množina

IMENOVALNIK: ráže

RODILNIK: ráž

DAJALNIK: rážam

TOŽILNIK: ráže

MESTNIK: pri rážah

ORODNIK: z rážami

TONEMSKO

[ráža]

IPA: [râːʒá]

ednina

IMENOVALNIK: ráža

RODILNIK: ráže

DAJALNIK: ráži

TOŽILNIK: rážo

MESTNIK: pri ráži

ORODNIK: z rážo

dvojina

IMENOVALNIK: ráži

RODILNIK: ráž

DAJALNIK: rážama

TOŽILNIK: ráži

MESTNIK: pri rážah

ORODNIK: z rážama

množina

IMENOVALNIK: ráže

RODILNIK: ráž

DAJALNIK: rážam

TOŽILNIK: ráže

MESTNIK: pri rážah

ORODNIK: z rážami

IZVOR

prevzeto prek hrv. *ràža* iz dalmat. roman. < lat. *raia*, nejasnega izvora

refleksologija refleksologíje samostalnik ženskega spola [refleksologíja]

POMEN

metoda dopolnilnega zdravljenja, ki temelji na masaži določenih točk na stopalih, dlaneh za spodbujanje delovanja posameznih organov, delov telesa; SIN.: refleksoterapija

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Prijatelj ali partner se lahko nauči osnov *refleksologije* in vam omogoči masažo, ki vam bo olajšala določene težave, tudi bolečine.
- Natančen izvor *refleksologije* ni znan, a povsem mogoče je, da izvira iz istega obdobja kot akupunktura.

...

- *Refleksologija* je učinkovita pri stresu, nespečnosti, glavobolih, bolečinah v križu, vratu in ramenih.
- *Refleksologija* temelji na predpostavki, da imajo vsi človeški organi pripadajoča mesta na stopalih in dlaneh, ki odsevajo človekovo trenutno zdravstveno stanje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[refleksologíja]

IPA: [rɛflɛksolɔˈgiːja]

ednina

IMENOVALNIK: refleksologíja

RODILNIK: refleksologíje

DAJALNIK: refleksologíji

TOŽILNIK: refleksologíjo

MESTNIK: pri refleksologíji

ORODNIK: z refleksologíjo

dvojina

IMENOVALNIK: refleksologíji

RODILNIK: refleksologíj

DAJALNIK: refleksologíj**ama**
TOŽILNIK: refleksologíj**i**
MESTNIK: pri refleksologíj**ah**
ORODNIK: z refleksologíj**ama**

množina

IMENOVALNIK: refleksologíj**e**
RODILNIK: refleksologíj
DAJALNIK: refleksologíj**am**
TOŽILNIK: refleksologíj**e**
MESTNIK: pri refleksologíj**ah**
ORODNIK: z refleksologíj**ami**

TONEMSKO

[refleksologíja]
IPA: [rɛflɛksɔlogíjǎ]

ednina

IMENOVALNIK: refleksologíj**a**
RODILNIK: refleksologíj**e**
DAJALNIK: refleksologíj**i**
TOŽILNIK: refleksologíj**o**
MESTNIK: pri refleksologíj**ih**
ORODNIK: z refleksologíj**o**

dvojina

IMENOVALNIK: refleksologíj**ih**
RODILNIK: refleksologíj
DAJALNIK: refleksologíj**ama**
TOŽILNIK: refleksologíj**ih**
MESTNIK: pri refleksologíj**ah**
ORODNIK: z refleksologíj**ama**

množina

IMENOVALNIK: refleksologíj**e**
RODILNIK: refleksologíj
DAJALNIK: refleksologíj**am**
TOŽILNIK: refleksologíj**e**
MESTNIK: pri refleksologíj**ah**
ORODNIK: z refleksologíj**ami**

IZVOR

prevzeto iz angl. *reflexology*, iz ↑refleks + gr. *..logía* iz *lógos* 'beseda, govor'

reptíl reptíla samostalnik moškega spola

[reptíl]

POMEN

iz zoologije mrzlokrvna žival z luskasto kožo, ki je pri premikanju s trebuhom blizu tal in navadno leže jajca; primerjaj lat. *Reptilia*; SIN.: plazilec

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri današnjih *reptilih* je srce razdeljeno na tri prekate.
- V kamnolomu so odkrili deset primerkov dinozavrov, ostanke krokodilov, letečih *reptilov*, rib, rakov in rastlin.

...

▪ Med najdbami so številne kosti mamutov, *reptilov*, izumrlih vrst prednikov volkov in mačk.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[reptíl]

IPA: [rɛp'ti:l]

ednina

IMENOVALNIK: reptí**l**
RODILNIK: reptí**la**
DAJALNIK: reptí**lu**
TOŽILNIK: reptí**la**
MESTNIK: pri reptí**lu**
ORODNIK: z reptí**lom**

dvojina

IMENOVALNIK: reptí**la**
RODILNIK: reptí**lov**
DAJALNIK: reptí**loma**
TOŽILNIK: reptí**la**
MESTNIK: pri reptí**lih**
ORODNIK: z reptí**loma**

množina

IMENOVALNIK: reptí**li**
RODILNIK: reptí**lov**
DAJALNIK: reptí**lom**
TOŽILNIK: reptí**le**
MESTNIK: pri reptí**lih**
ORODNIK: z reptí**li**

TONEMSKO

[reptíl]

IPA: [rɛptí:l]

ednina

IMENOVALNIK: reptí**l**
RODILNIK: reptí**la**
DAJALNIK: reptí**lu**
TOŽILNIK: reptí**la**
MESTNIK: pri reptí**lu**
ORODNIK: z reptí**lom**

dvojina

IMENOVALNIK: reptí**la**
RODILNIK: reptí**lov**
DAJALNIK: reptí**loma**
TOŽILNIK: reptí**la**
MESTNIK: pri reptí**lih**
ORODNIK: z reptí**loma**

množina

IMENOVALNIK: reptí**li**
RODILNIK: reptí**lov**
DAJALNIK: reptí**lom**
TOŽILNIK: reptí**le**
MESTNIK: pri reptí**lih**
ORODNIK: z reptí**li**

IZVOR

prevzeto prek nem. *Reptil* iz poznolat. *reptile* < lat. *rēptilis* 'plazeč se', iz *rēptāre* 'plaziti se'

rílčkar rílčkarja samostalnik moškega spola

[ríučkar] tudi [rílčkar]

POMEN

1. hrošč s čeljustjo, podaljšano v votel izrastek, ki spominja na rilec; primerjaj lat. *Curculionidae*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Rilčkarji* poškodujejo rastlino s tipičnim ugrizom.
- V zadnjih letih se *rilčkarji* niso namnožili le v velikih vrtovih za plantažno pridelavo zelenjave, ampak tudi v manjših vrtovih.

► **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

- Skoraj vse vrste *rilčkarjev* so rastlinojede.

...

▪ Vrtnarske folije uspešno varujejo pred gosenicami kapusovega belina, raznimi *rilčkarji* in zajedavci na čebuli, korenju ali poru.

2. navadno ekspresivno žival z rilcem, zlasti mladič

▪ Mladički v čredi so last in odgovornost vseh, če mamice ni v bližini, poskrbijo za malega *rilčkarja* ostale samice.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rɪɫčkar] tudi [rɪlčkar]

IPA: [ˈrɪ:ɫʃkar] tudi [ˈrɪ:lʃkar]

ednina

IMENOVALNIK: rilčkar

RODILNIK: rilčkarja

DAJALNIK: rilčkarju

TOŽILNIK: rilčkarja

MESTNIK: pri rilčkarju

ORODNIK: z rilčkarjem

dvojina

IMENOVALNIK: rilčkarja

RODILNIK: rilčkarjev

DAJALNIK: rilčkarjema

TOŽILNIK: rilčkarja

MESTNIK: pri rilčkarjih

ORODNIK: z rilčkarjema

množina

IMENOVALNIK: rilčkarji

RODILNIK: rilčkarjev

DAJALNIK: rilčkarjem

TOŽILNIK: rilčkarje

MESTNIK: pri rilčkarjih

ORODNIK: z rilčkarji

TONEMSKO

[rɪɫčkar] tudi [rɪlčkar]

IPA: [ˈrɪ:ɫʃkɑ̀r] tudi [ˈrɪ:lʃkɑ̀r]

ednina

IMENOVALNIK: rilčkar

RODILNIK: rilčkarja

DAJALNIK: rilčkarju

TOŽILNIK: rilčkarja

MESTNIK: pri rilčkarju

ORODNIK: z rilčkarjem

dvojina

IMENOVALNIK: rilčkarja

RODILNIK: rilčkarjev

DAJALNIK: rilčkarjema

TOŽILNIK: rilčkarja

MESTNIK: pri rilčkarjih

ORODNIK: z rilčkarjema

množina

IMENOVALNIK: rilčkarji

RODILNIK: rilčkarjev

DAJALNIK: rilčkarjem

TOŽILNIK: rilčkarje

MESTNIK: pri rilčkarjih

ORODNIK: z rilčkarji

STALNE ZVEZE

brazdasti trsni rilčkar

iz agronomije, iz zoologije rilčkar s temnim trupom z belkastimi pikami, ki živi v Evropi in Severni Ameriki; primerjaj lat. *Otiorhynchus sulcatus*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije trtni rilčkar

- Na okrasnih rastlinah in trti lahko opazimo objedene liste, ki jih povzroča *brazdasti trsni rilčkar*.
- *Brazdastega trsnega rilčkarja* zelo težko zatiramo, ko so ličinke že nekoliko starejše ali ko se zažro v gomolje, pa je skoraj vse zaman.
- *Brazdasti trsni rilčkar* je aktiven predvsem ponoči, zato ga težko ujamemo na delu.

trtni rilčkar

iz agronomije, iz zoologije rilčkar s temnim trupom z belkastimi pikami, ki živi v Evropi in Severni Ameriki; primerjaj lat. *Otiorhynchus sulcatus*; SIN.: iz agronomije, iz zoologije brazdasti trsni rilčkar

- Posebnih škodljivcev in bolezní nimajo, le *trtni rilčkarji* in polži se radi lotijo mladih listov.
- Ko želi samica *trtnega rilčkarja* odložiti jajčeca, se mora plaziti ali zlesti navzgor do svojega cilja, saj rilčkarji ne morejo letati.
- Ličinke *trtnega rilčkarja* žrejo korenine, zaradi česar rastlina peša in na koncu odmre.

IZVOR

↑rilček

róbček róbčka samostalnik moškega spola

[rɔ̀pčək]

POMEN

izdelek iz manjšega kosa blaga ali mehkega papirja zlasti za osebno higieno

► prid. beseda + **sam. beseda**

- alkoholni, čistilni, razkužilni robčki | bombažen, papirnat, svilen robček | kozmetični robček | mokri, osvežilni, toaletni, vlažilni robček | žepni robček
- Z alkoholnimi *robčki* si lahko obrišemo roke, če si jih ne moremo umiti.
- Nosil je svilene kravate, v žepku sukniča je imel svilen *robček* z enakim vzorcem.

- Po 15 minutah ostanek maske odstranite s kozmetičnim *robčkom*.
- ▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**
ponuditi robček | uporabljati robčke | vzeti robček
 - Mama vzdihne, vzame *robček* in si obriše solze pod očmi.
 - Če smrkamo, je bolje uporabljati papirnate *robčke* in jih takoj po uporabi zavreči.
- ▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**
brisati, odstraniti z robčkom | mahati z robčkom | popivnati z robčkom
 - V zunanji veži je zaprla dežnik in si z *robčkom* obrisala obraz.
 - Snel si je očala in jih začel čistiti z *robčkom*.
- ▶ sam. beseda + za + **sam. beseda v tožilniku**
robčki za enkratno uporabo | robčki za intimno nego | robčki za odstranjevanje česa
 - Priročni so *robčki* za intimno nego, ki jih lahko ves čas nosimo v torbici.
 - Kadar sem res zelo utrujena, uporabim *robčke* za odstranjevanje ličil.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rópčək]

IPA: [ˈro:ptʃək]

ednina

IMENOVALNIK: robček

RODILNIK: robčka

DAJALNIK: robčku

TOŽILNIK: robček

MESTNIK: pri robčku

ORODNIK: z robčkom

dvojina

IMENOVALNIK: robčka

RODILNIK: robčkov

DAJALNIK: robčkoma

TOŽILNIK: robčka

MESTNIK: pri robčkih

ORODNIK: z robčkoma

množina

IMENOVALNIK: robčki

RODILNIK: robčkov

DAJALNIK: robčkom

TOŽILNIK: robčke

MESTNIK: pri robčkih

ORODNIK: z robčki

TONEMSKO

[rópčək]

IPA: [ˈrò:ptʃək]

ednina

IMENOVALNIK: robček

RODILNIK: robčka

DAJALNIK: robčku

TOŽILNIK: robček

MESTNIK: pri robčku

ORODNIK: z robčkom

dvojina

IMENOVALNIK: robčka

RODILNIK: robčkov tudi rōbčkov

DAJALNIK: robčkoma

TOŽILNIK: robčka

MESTNIK: pri robčkih tudi pri rōbčkih

ORODNIK: z robčkoma

množina

IMENOVALNIK: robčki

RODILNIK: robčkov tudi rōbčkov

DAJALNIK: robčkom

TOŽILNIK: robčke

MESTNIK: pri robčkih tudi pri rōbčkih

ORODNIK: z robčki tudi z rōbčki

FRAZEOLOGIJA

Pripravite robčke!

opisuje situacijo, v kateri se obeta kaj ganljivega, razburljivega; izraža opozorilo, priporočilo, da se mora kdo pripraviti na dogajanje, ki bo pri njem povzročilo močan čustven odziv, zlasti ganjenost, razburjenje

▪ Koncert za dušo in srce. *Pripravite robčke!*

▪ Romanca vsekakor ni za trezne duše, vsi drugi pa se lahko veselijo brezskrbne, lahkotne in občutene ljubezenske zgodbe. Torej, *pripravite robčke*.

▪ Že ko si ga videla prvič, si vedela, da je z njim popolnoma zgrešila svojo srečo. Raje *pripravi robčke* – prišel bo dan, ko bo potrebovala tvojo tolažbo.

IZVOR

↑robec

robec róbca samostalnik moškega spola

[róbɛc]

POMEN

1. izdelek iz manjšega kosa blaga ali mehkega papirja kvadratne oblike zlasti za brisanje nosu

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel, pisan, rdeč robec | bombažen, papirnat, svilen robec | čist, umazan robec | velik robec | žepni robec

▪ Z velikim, pisanim *robce*m si je otrl kapljice potu.

▪ Zvečer sem zabuhlih oči in smrkavega obraza ležala med rjuhami na kupu papirnatih *robcev*.

▪ Če solze ne odplavijo tujka, ga lahko odstranimo z namočenim koncem čistega *robca*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

iskati robec | izvleči, potegniti robec | vzeti robec

▪ Posmrkal je in začel iskati *robce*.

▪ Iz žepa je potegnil *robce* in mi obrisal solze.

▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

obrisati z robcem | pokriti z robcem

▪ Z *robce*m je obrisal aktovko, ki si jo je podržal nad glavo, da bi se zaščitil pred poletno ploho.

- Kadar kašljamo ali kihamo, si usta in nos pokrijemo z *robce*, ki ga po uporabi odvržemo v smeti.

...

- Stari očaki so si včasih na *robci* v žepu naredili voz, da česa niso pozabili.

2. starinsko *ruta*

- Pokrivala se je z bolj temnim pod brado zavezanim *robce*.
- Fantje postavijo ob vsako stran ceste navpično dva droga, ki ju štiri metre nad cesto zvežejo s svilenimi naglavnimi *robci*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[róbæc]

IPA: [ˈrɔ:bəts]

ednina

IMENOVALNIK: *róbec*

RODILNIK: *róbca*

DAJALNIK: *róbcu*

TOŽILNIK: *róbec*

MESTNIK: pri *róbcu*

ORODNIK: z *róbcem*

dvojina

IMENOVALNIK: *róbca*

RODILNIK: *róbcev*

DAJALNIK: *róbcema*

TOŽILNIK: *róbca*

MESTNIK: pri *róbcih*

ORODNIK: z *róbcema*

množina

IMENOVALNIK: *róbci*

RODILNIK: *róbcev*

DAJALNIK: *róbcem*

TOŽILNIK: *róbce*

MESTNIK: pri *róbcih*

ORODNIK: z *róbci*

TONEMSKO

[róbæc]

IPA: [rò:bòts]

ednina

IMENOVALNIK: *ròbec*

RODILNIK: *ròbca*

DAJALNIK: *ròbcu*

TOŽILNIK: *ròbec*

MESTNIK: pri *ròbcu*

ORODNIK: z *ròbcem*

dvojina

IMENOVALNIK: *ròbca*

RODILNIK: *ròbcev* tudi *ròbcev*

DAJALNIK: *ròbcema*

TOŽILNIK: *ròbca*

MESTNIK: pri *ròbcih* tudi pri *ròbcih*

ORODNIK: z *ròbcema*

množina

IMENOVALNIK: *ròbci*

RODILNIK: *róbcev* tudi *ròbcev*

DAJALNIK: *róbce*

TOŽILNIK: *róbce*

MESTNIK: pri *róbcih* tudi pri *ròbcih*

ORODNIK: z *róbci* tudi z *ròbci*

STALNE ZVEZE

veliki robec

1. iz zoologije ploščata riba ovalne ali romboidne oblike z očmi na levem boku; primerjaj lat.

Scophthalmus maximus

- V globinah Črnega morja se podijo jesetri in *veliki robci*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Meso *velikega robca* je najboljše kvalitete pozimi.
- Če pripravljamo ploščato ribo celo, odstranimo pri *velikem robcu* navadno zgornjo, pri morski plošči pa temno spodnjo kožo.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: robček

IZVOR

= hrv. *rúbac* < **rqbъcbъ* iz pslov. **rqbъ* 'kar je odsekano, odrezano, kos tkanine', podobno kot hrv. *rûblje* 'perilo', rus. *rubáška* 'srajca'

rodílnik rodílnika samostalnik moškega spola

[rodílnik]

POMEN

iz jezikoslovja sklon, po katerem se sprašujemo z vprašalnico koga ali česa

► **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

rodilnik ednine, množine

- V 1. žensko sklanjatev spadajo samostalniki ženskega spola, ki imajo v *rodilniku* ednine končnico -e, npr. lipa, lipe.

- Pri nekaterih samostalnikih srednjega spola se v *rodilniku* dvojine in množine polglasnik vrine v soglasniški sklop: okno – oken.

► prid. beseda + **sam. beseda**

zanikani rodilnik

- Puristi bi mu utegnili zameriti, ker ne uporablja zanikanega *rodilnika*.

...

- V levem stolpcu razpredelnice so navedena osebna lastna imena. V desni stolpcu zapiši, na katerem zlogu jih naglasimo v imenovalniku in *rodilniku*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rodílnik]

IPA: [rɔˈdi:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: rodílnik

RODILNIK: rodílnika
DAJALNIK: rodílniku
TOŽILNIK: rodílnik
MESTNIK: pri rodílniku
ORODNIK: z rodílnikom

dvojina

IMENOVALNIK: rodílnika
RODILNIK: rodílnikov
DAJALNIK: rodílnikoma
TOŽILNIK: rodílnika
MESTNIK: pri rodílnikih
ORODNIK: z rodílnikoma

množina

IMENOVALNIK: rodílniki
RODILNIK: rodílnikov
DAJALNIK: rodílnikom
TOŽILNIK: rodílnike
MESTNIK: pri rodílnikih
ORODNIK: z rodílniki

TONEMSKO

[rodílnik]

IPA: [rɔdǐ:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: rodílnik
RODILNIK: rodílnika
DAJALNIK: rodílniku
TOŽILNIK: rodílnik
MESTNIK: pri rodílniku
ORODNIK: z rodílnikom

dvojina

IMENOVALNIK: rodílnika
RODILNIK: rodílnikov
DAJALNIK: rodílnikoma
TOŽILNIK: rodílnika
MESTNIK: pri rodílnikih
ORODNIK: z rodílnikoma

množina

IMENOVALNIK: rodílniki
RODILNIK: rodílnikov
DAJALNIK: rodílnikom
TOŽILNIK: rodílnike
MESTNIK: pri rodílnikih
ORODNIK: z rodílniki

IZVOR

po zgledu lat. *genitīvus* (iz *gignere* 'roditi') iz
↑roditi

rôvka rôvke samostalnik ženskega spola

[rôvka]

POMEN

miši podoben zelo majhen sesalec s koničastim
gobcem; primerjaj lat. *Soricidae*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
vrsta rovka

- V ameriških prerijah živita dve vrsti *rovk*, ki sta si med seboj zelo podobni.
- Najmanjši sesalci so iz družine *rovk*; v dolžino merijo le štiri centimetre in tehtajo samo štiri grame.
- Številčnost *rovk* je odvisna od podnebnih pogojev oziroma od števila hroščev in drugih nevretenčarjev, s katerimi se največ prehranjujejo.

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

- *Rovke* se hranijo s hrošči v vseh razvojnih oblikah, s črvi, polži in drugimi nevretenčarji, z žabami, mladiči majhnih glodalcev ter z manjšimi mišmi in voluharji.
- *Rovka* se od miši razlikuje po rilčastem smrčku, dolžini repa in premikanju.
- Gnezdo ali kotišče znosi *rovka* iz travnih bilk v skritem koticu žive meje.

...

- Da se bramorji preveč ne razmnožijo, poskrbijo vrtnarji, krti, *rovke* in kosi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rôvka]

IPA: [ˈrɔ:vka]

ednina

IMENOVALNIK: rôvka
RODILNIK: rôvke
DAJALNIK: rôvki
TOŽILNIK: rôvko
MESTNIK: pri rôvki
ORODNIK: z rôvko

dvojina

IMENOVALNIK: rôvki
RODILNIK: rôvk
DAJALNIK: rôvkama
TOŽILNIK: rôvki
MESTNIK: pri rôvkah
ORODNIK: z rôvkama

množina

IMENOVALNIK: rôvke
RODILNIK: rôvk
DAJALNIK: rôvkam
TOŽILNIK: rôvke
MESTNIK: pri rôvkah
ORODNIK: z rôvkami

TONEMSKO

[rôvka]

IPA: [rɔ:vka]

ednina

IMENOVALNIK: rôvka
RODILNIK: rôvke
DAJALNIK: rôvki
TOŽILNIK: rôvko
MESTNIK: pri rôvki
ORODNIK: z rôvko

dvojina

IMENOVALNIK: rôvki

RODILNIK: rōvk
DAJALNIK: rōvkama
TOŽILNIK: rōvki
MESTNIK: pri rōvkah
ORODNIK: z rōvkama

množina

IMENOVALNIK: rōvke
RODILNIK: rōvk
DAJALNIK: rōvkam
TOŽILNIK: rōvke
MESTNIK: pri rōvkah
ORODNIK: z rōvkami

STALNE ZVEZE

etruščanska rovka

iz zoologije majhna rovka sive barve; primerjaj lat. *Suncus etruscus*

- Odrasla *etruščanska rovka* tehta okrog 2 grama in velja za najmanjšega sesalca na svetu.
- Hrana *etruščanske rovke* so pajkovci in žuželke.

gozdna rovka

iz zoologije rovka rjave barve z rdečkastimi zobmi, ki ima strupeno slino; primerjaj lat. *Sorex araneus*

- Večji del svojega življenja prebijejo *gozdne rovke* v gibanju pod odpadlim listjem v gozdu, pod površino tal in v hodnikih raznih živali.
- *Gozdna rovka* z najhitrejšo prebavo med sesalci trpi lakoto, če ne najde hrane v dveh do treh urah.
- Žužkojedi gozdni sesalec je *gozdna rovka*; živi skrita v zeliščni plasti in na gozdnih tleh.

povodna rovka

iz zoologije rovka temno sive barve z belim trebuhom, ki ima strupeno slino in lovi tudi pod vodo; primerjaj lat. *Neomys fodiens*

- *Povodne rovke* živijo na kopnem, vendar plen lovijo v glavnem pod vodo.
- *Povodna rovka* je naša največja rovka, najdemo jo v bistrjih stoječih in tekočih vodah od nižin do gorskega sveta, na Ljubljanskem barju živi tudi v visokobarjanskem gozdu, stran od vode.
- *Povodna rovka* je doma v Evropi in Aziji.

IZVOR

↑rov

rúta¹ rúte samostalnik ženskega spola

[rúta]

POMEN

1. pokrivalo iz blaga, ki se zaveže pod brado, na zatilju; SIN.: rutica, rutka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bela, črna, rdeča ruta | bombažna, svilena ruta | islamska, muslimanska, naglavna ruta |

tradicionalna ruta | KAKO zavezana ruta | ženska ruta

- Oblečena je bila v črno, tudi glavo je imela ovito s črno *ruto*.
- Najlepša je bila naša mama vselej takrat, ko je imela nazaj zavezano *ruto*, rahlo izpod čela nabrane kodre in polna usta prešernega smeha.
- Gospodinje z značilnimi kmečkimi *rutami* na glavi so krapce pekle v krušni peči.
- Naglavna *ruta* je del islamskega tradicionalnega ženskega oblačila.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

- nadeti, sneti (si) ruto | nositi ruto | oviti si ruto okoli ČESA | popraviti (si) ruto | zavezati (si) ruto
- Mama si je zavezala težko srebrno *ruto* in oblekla črno praznično jopico.
 - Za vstop v mošejo se je treba sezuti, ženska si mora nadeti *ruto*.

...

- Nošenje *rute* tudi v vseh islamskih državah ni obvezno.

1.1. temu pokrivalu podoben izdelek iz blaga, ki se nosi okrog vratu; SIN.: rutica, rutka

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bela, pisana, rdeča ruta | bombažna, volnena ruta | ovratna ruta | poslikana ruta

- Očala so poleg pisanih *rut*, ki jih nosi okrog vratu, njen edini modni dodatek.
- Lase zaščitimo s pokrivalom, vrat z ovratno *ruto*.
- Zapela je volneni telovnik in si okoli ramen trdno zavila volneno *ruto*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

oviti si ruto okoli ČESA | zavezati (si) ruto

- Oblekel je črno srajco, okoli vratu pa si je zavezal črno *ruto* z belimi pikicami.
- Tistim, ki se jih je že lotil jesenski prehlad, svetujemo, da si okoli vratu ovijejo topel šal ali *ruto*.

1.2. temu pokrivalu podoben izdelek iz blaga sploh, navadno večji

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

črna ruta | dolga, velika ruta

- K bikinkam se poda kratko krilo ali dolga *ruta*, zavezana prek pasu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rúta]

IPA: [ˈruːta]

ednina

IMENOVALNIK: rúta

RODILNIK: rúte

DAJALNIK: rúti

TOŽILNIK: rúto

MESTNIK: pri rúti

ORODNIK: z rúto

dvojina

IMENOVALNIK: rúti
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tama**
TOŽILNIK: rúti
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

množina

IMENOVALNIK: rúte
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tam**
TOŽILNIK: rúte
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

TONEMSKO

[rúta]

IPA: [rù:tá]

ednina

IMENOVALNIK: rúta
RODILNIK: rúte
DAJALNIK: rúti
TOŽILNIK: rúto
MESTNIK: pri rúti
ORODNIK: z rúto

dvojina

IMENOVALNIK: rúti
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tama**
TOŽILNIK: rúti
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

množina

IMENOVALNIK: rúte
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tam**
TOŽILNIK: rúte
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

STALNE ZVEZE

rumena ruta

ruta živo rumene odsevne barve, ki jo za boljšo vidnost v prometu nosijo pešci, zlasti prvošolci;
SIN.: rumena rutica, rumena rutka

- Mlajši otroci bodo kot vedno dobili *rumene rute* za večjo vidnost.
- Policisti bodo pozorni na to, ali imajo prvošolci okoli vratu zavezane *rumene rute* in kako je z odsevnimi predmeti.

trikotna ruta

mehka bombažna ruta v obliki trikotnika za imobilizacijo, oporo poškodovanega uda

- S *trikotno ruto*, ki jo kupite v lekarni, podprite komolec, da boste omilili bolečine.

- Obvezan ud, če je mogoče, imobiliziramo k trupu ali drugi nogi s *trikotnimi rutami* ali opornico.
- V posebni vrečki imejmo nekaj obližev, povoj, sterilno gazo, *trikotno ruto* in kak aspirin ali podobno blažilo bolečin.

BESEDOTVORJE

manjšalnica: rutica

manjšalnica: rutka

IZVOR

= cslov. *ruta* 'obleka', nar. hrv., srb. *rùta* 'dlaka, cunja' < pslov. **rúta* iz ↑ruvati, prvotno torej 'odtrgan kos tkanine'

rúta² rúte samostalnik ženskega spola

[rúta]

POMEN

načrt plovbe, plovbne poti

- Večina navtikov pred začetkom potovanja preveri karte, pripravi in vriše *ruto*, povpraša znanca poznavalce, kje je dober vez ali sidrišče.
- Seveda, predlagana *ruta* je eno, morski tokovi, valovi in vetrovi pa so nekaj, o čemer skiper ne ve kaj došti.
- Če se predamo izzivu raftinga, nas bo pot zopet popeljala k ustju reke, kjer se osemkilometrski rafting *ruta* po Cetini zaključí.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rúta]

IPA: [ˈru:ta]

ednina

IMENOVALNIK: rúta
RODILNIK: rúte
DAJALNIK: rúti
TOŽILNIK: rúto
MESTNIK: pri rúti
ORODNIK: z rúto

dvojina

IMENOVALNIK: rúti
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tama**
TOŽILNIK: rúti
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

množina

IMENOVALNIK: rúte
RODILNIK: rúť
DAJALNIK: rú**tam**
TOŽILNIK: rúte
MESTNIK: pri rú**tah**
ORODNIK: z rú**tami**

TONEMSKO

[rúta]

IPA: [rù:tá]

ednina

IMENOVALNIK: **rúta**
RODILNIK: **rúte**
DAJALNIK: **rúti**
TOŽILNIK: **rúto**
MESTNIK: pri **rúti**
ORODNIK: z **rúto**

dvojina

IMENOVALNIK: **rúti**
RODILNIK: **rût**
DAJALNIK: **rútama**
TOŽILNIK: **rúti**
MESTNIK: pri **rúta**h****
ORODNIK: z **rútama**

množina

IMENOVALNIK: **rúte**
RODILNIK: **rût**
DAJALNIK: **rútam**
TOŽILNIK: **rúte**
MESTNIK: pri **rúta**h****
ORODNIK: z **rútami**

IZVOR

prevzeto (prek angl. *route*, nem. *Route*) iz frc. *route* < vulglat. (*via*) *rupta* '(izsekana, izkrčena) pot', iz lat. *rumpere* 'lomiti, razbijati'

rútica¹

rútice samostalnik ženskega spola

[rútica]

POMEN

1. izdelek iz blaga, ki se nosi okrog vratu; SIN.: ruta, rutka

► prid. beseda + **sam. beseda**

modra, pisana rutica | ovratna rutica | svilena rutica

- Ovratne *rutice* bodo tudi letošnjo pomlad in poletje eden glavnih modnih dodatkov.
- Vse mamice so prejele ročno poslikane svilene *rutice*, ki so jih v teh dneh slikali učenci.
- Okrog vratu je imel zavezano modro *rutico*, na kateri so bili naslikani beli aviončki.

...

▪ Dvorjanke so posule zmagovalca z *ruticami*, pretkanimi z zlatom.

1.1. tak izdelek kot del skavtske ali taborniške uniforme; SIN.: rutka

- V soboto so park Tivoli napolnili otroci in mladostniki z *ruticami* okoli vratu, na zelenicah so stali ogromni šotori.
- Do okna je prisopihal tabornik, ki mu je vozal *rutice* zlezal za tilnik.

1.2. pokrivalo iz takega kosa blaga, ki se zaveže pod brado, na zatilju; SIN.: ruta, rutka

- S svetlo modro *rutico* okoli glave in v zeleni majici s kratkimi rokavi pripravlja hrustljave francoske štruce.

- Najboljšo varovalo pred soncem seveda nudi pokrivalo. Kapa, *rutica* ali klobuček.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rútica]

IPA: [ˈruːtitsa]

ednina

IMENOVALNIK: **rútica**
RODILNIK: **rútice**
DAJALNIK: **rútici**
TOŽILNIK: **rútico**
MESTNIK: pri **rútici**
ORODNIK: z **rútico**

dvojina

IMENOVALNIK: **rútici**
RODILNIK: **rútíc**
DAJALNIK: **rúticama**
TOŽILNIK: **rútici**
MESTNIK: pri **rúticah**
ORODNIK: z **rúticama**

množina

IMENOVALNIK: **rútice**
RODILNIK: **rútíc**
DAJALNIK: **rúticam**
TOŽILNIK: **rútice**
MESTNIK: pri **rúticah**
ORODNIK: z **rúticami**

TONEMSKO

[rútica]

IPA: [rù:títsa]

ednina

IMENOVALNIK: **rútica**
RODILNIK: **rútice**
DAJALNIK: **rútici**
TOŽILNIK: **rútico**
MESTNIK: pri **rútici**
ORODNIK: z **rútico**

dvojina

IMENOVALNIK: **rútici**
RODILNIK: **rútíc**
DAJALNIK: **rúticama**
TOŽILNIK: **rútici**
MESTNIK: pri **rúticah**
ORODNIK: z **rúticama**

množina

IMENOVALNIK: **rútice**
RODILNIK: **rútíc**
DAJALNIK: **rúticam**
TOŽILNIK: **rútice**
MESTNIK: pri **rúticah**
ORODNIK: z **rúticami**

STALNE ZVEZE

rdeča rutica

rutica rdeče barve kot del pionirske uniforme; SIN.: rdeča rutka

- Spomnim se, da smo prvi šolski dan dobili *rdečo rutico* in modro čepico.
- Pionirsko obljubo je prebral z originalno titovko na glavi in *rdečo rutico* za vratom.

rumena rutica

1. ruta živo rumene odsevne barve, ki jo za boljšo vidnost v prometu nosijo pešci, zlasti prvošolci; SIN.: rumena ruta, rumena rutka

▶ priredna zveza

rumena rutica in kresnička

- Prvi šolski dan smo prvošolčkom razdelili *rumene rutice* in kresničke.

...

- Kot vsako jesen bo med šolarji tudi veliko najmlajših, ki bodo na svojo navzočnost v prometu opozarjali z *rumenimi ruticami*.
- Starejše osnovnošolce pozivajo, da svoje *rumene rutice* odstopijo mlajšim.

1.1. ekspresivno kdor nosi tako rutico

- Policisti bodo v prvih šolskih dneh sodelovali na roditeljskih sestankih staršev prvošolčkov in spremljali *rumene rutice* po šolskih poteh.

IZVOR

↑ ruta

rútica² rúdice samostalnik ženskega spola

[rútica]

POMEN

vrtna ali divje rastoča zdravilna rastlina z drobnimi rumenkastimi cvetovi in močnim vonjem ali del te rastline; primerjaj lat. *Ruta graveolens*; SIN.: iz botanike vinska rutica

- *Rutica* povzroča vnetja na koži, in sicer pri njenem nabiranju in obdelovanju nasadov, kjer *rutico* gojijo.
- Na kuhinjsko omaro obesite vejico posušenega polaja, *rutice* ali vratiča, tako da mravlje ne bodo lezle po živilih in posodi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rútica]

IPA: [ˈruːtitsa]

ednina

IMENOVALNIK: rútica

RODILNIK: rúdice

DAJALNIK: rúticsi

TOŽILNIK: rútico

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rútico

dvojina

IMENOVALNIK: rúticsi

RODILNIK: rútic

DAJALNIK: rúticama

TOŽILNIK: rúticsi

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rúticama

množina

IMENOVALNIK: rúdice

RODILNIK: rútic

DAJALNIK: rúticam

TOŽILNIK: rúdice

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rúticami

TONEMSKO

[rútica]

IPA: [rù:títsa]

ednina

IMENOVALNIK: rútica

RODILNIK: rúdice

DAJALNIK: rúticsi

TOŽILNIK: rútico

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rútico

dvojina

IMENOVALNIK: rúticsi

RODILNIK: rútic

DAJALNIK: rúticama

TOŽILNIK: rúticsi

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rúticama

množina

IMENOVALNIK: rúdice

RODILNIK: rútic

DAJALNIK: rúticam

TOŽILNIK: rúdice

MESTNIK: pri rúticsih

ORODNIK: z rúticami

STALNE ZVEZE

vinska rutica

1. iz botanike vrtna ali divje rastoča zdravilna rastlina z drobnimi rumenkastimi cvetovi in močnim vonjem ali del te rastline; primerjaj lat. *Ruta graveolens*; SIN.: rutica

- *Vinska rutica* ima močan vonj in zahteva toplo prepustno zemljo.
- Če nabiramo *vinsko rutico* z mokrimi rokami, tvegamo grde opekline.
- Izdelki iz divjega kostanja in *vinske rutice* krepijo stene kapilar in zmanjšujejo oteklost nog.

1.1. zdravilni pripravek iz te rastline

- Dandanes priporočajo uporabo *vinske rutice* po predhodnem posvetu z zdravnikom.

IZVOR

prevzeto prek stvnem. *rūta* in lat. *rūta* iz gr. *rhýtē*, nejasnega izvora

rútka rútke samostalnik ženskega spola

[rútka]

POMEN

1. izdelek iz blaga, ki se nosi okrog vratu; *SIN.*: ruta, rutica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

svilena rutka

- Razstavili bodo svilene *rutke* in steklene kozarce, ki so jih poslikali z različnimi vzorci.
- Letošnja pomlad bo v znamenju šalov in pisanih *rutk*.

...

▪ Čaka me na koncu hodnika v usnjeni jakni in z *rutko* okoli vratu.

1.1. tak izdelek kot del skavtske ali taborniške uniforme; *SIN.*: rutica

- Otroci s taborniškimi *rutkami* okoli vratu, tako tisti najmlajši kot tudi že nekoliko starejši, so se pomikali od šotora do šotora.
- Kot znak pripadnosti smo dobili skavtske *rutke*.

1.2. pokrivalo iz takega kosa blaga, ki se zaveže pod brado, na zatilju; *SIN.*: ruta, rutica

- Tudi moški si morajo pokriti glave, zato si tisti, ki ne nosijo turbanov, lahko sposodijo pisane *rutke*.
- Bil je visok, zravan, v živo modrih kopalkah in z belo *rutko* na glavi, zavezano po gusarsko.
- Sprejela je bolezen in drugačen videz ter lasuljo zamenjala za *rutke* in druga pokrivala.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[rútka]

IPA: [ˈruːtka]

ednina

IMENOVALNIK: rútka

RODILNIK: rútke

DAJALNIK: rútki

TOŽILNIK: rútko

MESTNIK: pri rútkah

ORODNIK: z rútko

dvojina

IMENOVALNIK: rútki

RODILNIK: rútko

DAJALNIK: rútkama

TOŽILNIK: rútki

MESTNIK: pri rútkah

ORODNIK: z rútkama

množina

IMENOVALNIK: rútke

RODILNIK: rútko

DAJALNIK: rútkam

TOŽILNIK: rútke

MESTNIK: pri rútkah

ORODNIK: z rútkami

TONEMSKO

[rútka]

IPA: [rù:tká]

ednina

IMENOVALNIK: rútka

RODILNIK: rútke

DAJALNIK: rútki

TOŽILNIK: rútko

MESTNIK: pri rútki

ORODNIK: z rútko

dvojina

IMENOVALNIK: rútki

RODILNIK: rútko

DAJALNIK: rútkama

TOŽILNIK: rútki

MESTNIK: pri rútkah

ORODNIK: z rútkama

množina

IMENOVALNIK: rútke

RODILNIK: rútko

DAJALNIK: rútkam

TOŽILNIK: rútke

MESTNIK: pri rútkah

ORODNIK: z rútkami

STALNE ZVEZE

rdeča rutka

rutka rdeče barve kot del pionirske uniforme; *SIN.*: rdeča rutica

- Spominjam se prvih ljubezni, odhoda v šolo, na zimovanje in Titovih pionirjev z *rdečimi rutkami*.
- Vsak je dobil svojo pionirsko uniformo z modro čepico in *rdečo rutko*.

rumena rutka

ruta živo rumene odsevne barve, ki jo za boljšo vidnost v prometu nosijo pešci, zlasti prvošolci; *SIN.*: rumena ruta, rumena rutica

- Vozniki naj bodo pozorni zlasti na najmlajše z *rumenimi rutkami*.
- Prvošolčkom in drugim razredom bodo razdelili *rumene rutke* in kresničke.

IZVOR

↑ ruta

samoróg samoróga samostalnik moškega spola

[samorók samoróga]

POMEN

1. mitološko bitje s konjskim ali jelenjim telesom in rogom na sredini čela; *SIN.*: enorog

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**
rog samoroga

- Družina je varovala dva neprecenljiva dinastična zaklada: poltretji meter dolg rog *samoroga* (v resnici narvalov rog) in ahadni umivalnik s premerom tri četrta metra.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Beli *samorog* je izginil v grmičevju, čeprav nikoli nista bila povsem prepričana, ali se jima je le zdelo ali res obstaja.
- Pravi lastniki tega nenavadnega spiralnega okla so v resnici kiti, ki so dobili ime po pravljicnem *samorogu*.

...

- Notranjost Afrike je veljala za bajeslovno deželo, žirafe in sloni pa niso bili nič manj pravljicni kakor *samorogi* in zmaji.

2. podoba, ki predstavlja mitološko bitje s konjskim ali jelenjim telesom in rogom na sredini čela

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pod drevescem je ležal zavitek sadnega čaja in keramični *samorog* z bleščočimi modrimi očmi in pozlačenim rogom.
- Prekrit je bil z belo tuniko z izvezenim grbom – beli pravljicni *samorog* na rdečemu polju.

...

- V znak ljubezni sta si dala vtetovirati *samoroga*.

3. zobati kit s spiralastim izrastkom, ki spominja na dolg rog, na sredini čela; primerjaj lat. *Monodon monoceros*

- *Samorogi* se hranijo z glavonožci, raki in ribami.
- Raziskovalcev, ki bi se hoteli potapljati v ledeno mrzlo vodo in iskati *samoroge*, ni veliko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[samorók samoróga]
IPA: [samo'ro:k samo'ro:ga]
ednina

IMENOVALNIK: samoróg
RODILNIK: samoróga
DAJALNIK: samorógu
TOŽILNIK: samoróga
MESTNIK: pri samorógu
ORODNIK: s samorógom

dvojina

IMENOVALNIK: samoróga
RODILNIK: samorógov
DAJALNIK: samorógoma
TOŽILNIK: samoróga
MESTNIK: pri samorógih
ORODNIK: s samorógoma

množina

IMENOVALNIK: samorógi
RODILNIK: samorógov
DAJALNIK: samorógom
TOŽILNIK: samoróge
MESTNIK: pri samorógih

ORODNIK: s samorógi

TONEMSKO

[samorók samoróga]
IPA: [samo'ro:k samo'ro:ga]
ednina

IMENOVALNIK: samoróg
RODILNIK: samoróga
DAJALNIK: samorógu
TOŽILNIK: samoróga
MESTNIK: pri samorógu
ORODNIK: s samorógom

dvojina

IMENOVALNIK: samoróga
RODILNIK: samorógov
DAJALNIK: samorógoma
TOŽILNIK: samoróga
MESTNIK: pri samorógih
ORODNIK: s samorógoma

množina

IMENOVALNIK: samorógi
RODILNIK: samorógov
DAJALNIK: samorógom
TOŽILNIK: samoróge
MESTNIK: pri samorógih
ORODNIK: s samorógi

IZVOR

↑sam + ↑rog

samospèv samospéva in **samospév** samospéva
samostalnik moškega spola
[samospèu samospéva] in [samospéu samospéva]
POMEN

iz glasbene umetnosti **skladba za glas in klavir**

► prid. beseda + **sam. beseda**

Kogojev, Schubertov, Schumannov, Wolfov
samospev | poznoromantični, romantični samospev
▪ V glasbeni šoli v Slovenj Gradcu, rojstni hiši mojstra poznoromantičnega *samospeva* Huga Wolfa, v teh dneh od jutra do večera odmeva njegova glasba.

- Slovi kot ena najboljših interpretk romantičnega *samospeva*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

avtor, mojster, skladatelj samospevov | cikel, ciklus samospevov | interpret samospevov | interpretacija samospevov | koncert, recital, večer samospevov
▪ Na večeru *samospeva* bosta predstavila celoten cikel 24 pesmi Zimsko popotovanje Franza Schuberta.
▪ Z leti se je vedno bolj poglobljala v stilno interpretacijo *samospevov*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvajati, peti, predstaviti samospeve | pisati samospeve
▪ Davorin Jenko je med prvimi na Slovenskem pisal *samospeve*.

- Umirjeno, brez vsake patetike, je izvajal refleksivne, razmišljujoče *samospeve* o smislu življenja.

...

- Zaslovel je kot skladatelj *samospevov*, njegova zborovska glasba je manj znana.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[samospèu samospéva]

IPA: [samɔ'speu samɔ'spe:va]

ednina

IMENOVALNIK: samospèv

RODILNIK: samospéva

DAJALNIK: samospévu

TOŽILNIK: samospèv

MESTNIK: pri samospévu

ORODNIK: s samospévom

dvojina

IMENOVALNIK: samospéva

RODILNIK: samospévov

DAJALNIK: samospévoma

TOŽILNIK: samospéva

MESTNIK: pri samospévih

ORODNIK: s samospévoma

množina

IMENOVALNIK: samospévi

RODILNIK: samospévov

DAJALNIK: samospévom

TOŽILNIK: samospéve

MESTNIK: pri samospévih

ORODNIK: s samospévi

in

[samospèu samospéva]

IPA: [samɔ'spe:u samɔ'spe:va]

ednina

IMENOVALNIK: samospév

RODILNIK: samospéva

DAJALNIK: samospévu

TOŽILNIK: samospév

MESTNIK: pri samospévu

ORODNIK: s samospévom

dvojina

IMENOVALNIK: samospéva

RODILNIK: samospévov

DAJALNIK: samospévoma

TOŽILNIK: samospéva

MESTNIK: pri samospévih

ORODNIK: s samospévoma

množina

IMENOVALNIK: samospévi

RODILNIK: samospévov

DAJALNIK: samospévom

TOŽILNIK: samospéve

MESTNIK: pri samospévih

ORODNIK: s samospévi

TONEMSKO

[samospèu samospéva]

IPA: [samɔ'speu samɔ'spe:vá]

ednina

IMENOVALNIK: samospèv

RODILNIK: samospéva

DAJALNIK: samospévu

TOŽILNIK: samospèv

MESTNIK: pri samospévu tudi pri samospèvu

ORODNIK: s samospévom

dvojina

IMENOVALNIK: samospéva

RODILNIK: samospévov in samospèvov

DAJALNIK: samospévoma

TOŽILNIK: samospéva

MESTNIK: pri samospévih in pri samospèvih

ORODNIK: s samospévoma

množina

IMENOVALNIK: samospévi

RODILNIK: samospévov in samospèvov

DAJALNIK: samospévom

TOŽILNIK: samospéve

MESTNIK: pri samospévih in pri samospèvih

ORODNIK: s samospévi in s samospèvi

in

[samospèu samospéva]

IPA: [samɔ'spé:u samɔ'spé:và]

ednina

IMENOVALNIK: samospèv

RODILNIK: samospéva

DAJALNIK: samospévu

TOŽILNIK: samospèv

MESTNIK: pri samospévu

ORODNIK: s samospèvom

dvojina

IMENOVALNIK: samospéva

RODILNIK: samospèvov tudi samospèvov

DAJALNIK: samospèvoma

TOŽILNIK: samospéva

MESTNIK: pri samospèvih tudi pri samospévih

ORODNIK: s samospèvoma

množina

IMENOVALNIK: samospèvi

RODILNIK: samospèvov tudi samospèvov

DAJALNIK: samospèvom

TOŽILNIK: samospéve

MESTNIK: pri samospèvih tudi pri samospévih

ORODNIK: s samospèvi tudi s samospévi

IZVOR

↑sam + ↑spev

sánkcija sánkcije samostalnik ženskega spola

[sánkcija]

POMEN

1. del pravnega pravila, ki določa negativno posledico ob ravnanju v nasprotju s pravnim pravilom

- Preizkus prvostopne odločbe o kazenski *sankciji* je pokazal, da ni razlogov za njeno spremembo v smeri pritožbenega predloga.
- Trajanje *sankcije* iz prejšnjega odstavka se šteje od dneva izvršitve sodbe o prekršku.
- Poslovnik v tem primeru ne določa nobene *sankcije*.
- Dodane so *sankcije* za zaposlene na črno in za oglaševalske agencije, ki objavljajo oglase za delo ali zaposlovanje na črno.

1.1. negativna posledica, ki jo pravno pravilo določa v primeru kršitve

► prid. beseda + **sam. beseda**

diplomske sankcije | disciplinska, kazenska sankcija | ekonomske, gospodarske, trgovinske sankcije | mednarodne sankcije | ostra, stroga sankcija | predpisana, predvidena sankcija | stranska sankcija

- Ko so izbirali kazensko *sankcijo* za tako hudo dejanje, so se odločili, da je treba poseči po strogi kazni.

- Delodajalec mora pri izbiri disciplinske *sankcije* upoštevati stopnjo krivde, pomembne subjektivne in objektivne okoliščine.

- Dve vojni in dvanajst let mednarodnih *sankcij* je prebivalce države pahnilo v veliko revščino.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izreči sankcijo | kršiti sankcije | predpisovati, uvesti sankcijo

- Razsodišče lahko izreče več *sankcij*, in sicer ukor, javni opomin ali izključitev.

- Šesti odstavek zakona predpisuje *sankcijo* tudi za voznika.

- Države so v ponedeljek soglasno potrdile *sankcije* proti režimu, ki vključujejo zamrznitev premoženja in embargo na orožje.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

odprava, ukinitvev sankcij | paket, sveženj sankcij | uvedba, zaostritev sankcij

- Dokončna ukinitvev *sankcij* bo možna šele čez tri mesece, ko bodo izpolnjene zahteve iz resolucij.

- Vplivne države z grožnjami o uvedbi *sankcij* pogosto razkazujejo mišice, javnosti doma in v tujini pa dajo vedeti, da z minimalno škodo v domovini ohranjajo vodilno vlogo v svetu.

...

- Za najhujše prekrške je kot *sankcija* za kršitelja predviden tudi zaseg motornega vozila.

2. kazen zaradi kršitve pravil, dogovorov

- Treba je preprosto verjeti edinozveličavni ideologiji, sicer pričakuj *sankcije*.

- Odigrali smo neodgovorno, to je bila zagotovo naša najslabša predstava v letošnjem letu. *Sankcije* za takšno igro sledijo.

- Hišna pravila se kar naprej kršijo in seveda večinoma sledijo tudi *sankcije*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sánkcija]

IPA: ['sa:ŋktsija]

ednina

IMENOVALNIK: sánkcija

RODILNIK: sánkcije

DAJALNIK: sánkciji

TOŽILNIK: sánkcijo

MESTNIK: pri sánkciji

ORODNIK: s sánkcijo

dvojina

IMENOVALNIK: sánkciji

RODILNIK: sánkcij

DAJALNIK: sánkcijama

TOŽILNIK: sánkciji

MESTNIK: pri sánkcijah

ORODNIK: s sánkcijama

množina

IMENOVALNIK: sánkcije

RODILNIK: sánkcij

DAJALNIK: sánkcijam

TOŽILNIK: sánkcije

MESTNIK: pri sánkcijah

ORODNIK: s sánkcijami

TONEMSKO

[sánkcija]

IPA: ['sa:ŋktsija]

ednina

IMENOVALNIK: sánkcija

RODILNIK: sánkcije

DAJALNIK: sánkciji

TOŽILNIK: sánkcijo

MESTNIK: pri sánkciji

ORODNIK: s sánkcijo

dvojina

IMENOVALNIK: sánkciji

RODILNIK: sánkcij

DAJALNIK: sánkcijama

TOŽILNIK: sánkciji

MESTNIK: pri sánkcijah

ORODNIK: s sánkcijama

množina

IMENOVALNIK: sánkcije

RODILNIK: sánkcij

DAJALNIK: sánkcijam

TOŽILNIK: sánkcije

MESTNIK: pri sánkcijah

ORODNIK: s sánkcijami

pragmatična sankcija

iz zgodovine zakon Karla VI. iz leta 1713, po katerem imajo pravico nasledstva na avstrijskem prestolu tudi potomke

- Z mirom v Aachnu se je končala avstrijska nasledstvena vojna. Z njim je bila potrjena *pragmatična sankcija* cesarja Karla VI. in njegova naslednica je postala Marija Terezija.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Sanktion* in frc. *sanction* iz lat. *sanctiō* 'odredba, določitev kazni', iz *sancīre* 'odrediti, določiti', prvotno 'posvetiti', k *sacer* 'svet, posvečen'

sánkcijski sánkcijska sánkcijsko pridevnik

[sánkciiski]

POMEN

ki je v zvezi s sankcijo 1., 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

sánkcijski režim | sánkcijski ukrep | sánkcijska določba

- Nova kakovost *sánkcijskih* določb je predvsem v tem, da so kazni za enake prekrške primerljive s tistimi v tujini.
- V Ribiški zvezi Slovenije so nezadovoljni, ker neizvajanje odločbe ne predvideva *sánkcijskih* ukrepov.
- Ker je izvoz v državo mogoč le v okviru posebnih postopkov humanitarnega programa, je treba za vsak izvozni posel dobiti dovoljenje *sánkcijskega* odbora varnostnega sveta OZN.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sánkciiski]

IPA: [ˈsa:ŋktsiski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijski

RODILNIK: sánkcijskega

DAJALNIK: sánkcijskemu

TOŽILNIK: sánkcijski

živo sánkcijskega

MESTNIK: pri sánkcijskem

ORODNIK: s sánkcijskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijska

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskima

TOŽILNIK: sánkcijska

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijski

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskim

TOŽILNIK: sánkcijske

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijska

RODILNIK: sánkcijske

DAJALNIK: sánkcijski

TOŽILNIK: sánkcijsko

MESTNIK: pri sánkcijski

ORODNIK: s sánkcijsko

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijski

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskima

TOŽILNIK: sánkcijski

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijske

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskim

TOŽILNIK: sánkcijske

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijsko

RODILNIK: sánkcijskega

DAJALNIK: sánkcijskemu

TOŽILNIK: sánkcijsko

MESTNIK: pri sánkcijskem

ORODNIK: s sánkcijskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijski

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskima

TOŽILNIK: sánkcijski

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijska

RODILNIK: sánkcijskih

DAJALNIK: sánkcijskim

TOŽILNIK: sánkcijska

MESTNIK: pri sánkcijskih

ORODNIK: s sánkcijskimi

TONEMSKO

[sánkciiski]

IPA: [sà:ŋktsíski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijski

RODILNIK: sánkcijskega

DAJALNIK: sánkcijskemu
TOŽILNIK: sánkcijski
živo sánkcijskega
MESTNIK: pri sánkcijskem
ORODNIK: s sánkcijskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijska
RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskima
TOŽILNIK: sánkcijska
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijski
RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskim
TOŽILNIK: sánkcijske
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijska
RODILNIK: sánkcijske
DAJALNIK: sánkcijski
TOŽILNIK: sánkcijsko
MESTNIK: pri sánkcijski
ORODNIK: s sánkcijsko

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijski
RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskima
TOŽILNIK: sánkcijski
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijske
RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskim
TOŽILNIK: sánkcijske
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sánkcijsko
RODILNIK: sánkcijskega
DAJALNIK: sánkcijskemu
TOŽILNIK: sánkcijsko
MESTNIK: pri sánkcijskem
ORODNIK: s sánkcijskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánkcijski
RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskima
TOŽILNIK: sánkcijski
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskima

množina

IMENOVALNIK: sánkcijska

RODILNIK: sánkcijskih
DAJALNIK: sánkcijskim
TOŽILNIK: sánkcijska
MESTNIK: pri sánkcijskih
ORODNIK: s sánkcijskimi

IZVOR

↑sankcija

sankcioníran sankcionírana sankcionírano pridevnik
[sankcijoníran]

POMEN

na katerega se nanaša v pravnem pravilu določena negativna posledica ob ravnanju v nasprotju s pravnim pravilom

► **prid. beseda** + sam. beseda

sankcioniran prekršek

- Med strožje *sankcioniranimi* prekrški sta tudi pobeg s kraja nesreče in odklonitev preizkusa alkoholiziranosti.
- Število *sankcioniranih* voznikov posredujejo cestninski nadzorniki.
- Vsi neupravičeno *sankcionirani* predelovalci navadne konoplje bomo vložili pritožbe na odločbe sodnika za prekrške.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sankcijoníran]

IPA: [saŋktsijɔ'ni:ran]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcioníran
določno sankcionírani

RODILNIK: sankcioníranega

DAJALNIK: sankcioníranemu

TOŽILNIK: sankcioníran

določno sankcionírani

živo sankcioníranega

MESTNIK: pri sankcioníranem

ORODNIK: s sankcioníranim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionírana

RODILNIK: sankcioníranih

DAJALNIK: sankcioníranima

TOŽILNIK: sankcionírana

MESTNIK: pri sankcioníranih

ORODNIK: s sankcioníranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionírani

RODILNIK: sankcioníranih

DAJALNIK: sankcioníranim

TOŽILNIK: sankcionírane

MESTNIK: pri sankcioníranih

ORODNIK: s sankcioníranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionirana
 RODILNIK: sankcionirane
 DAJALNIK: sankcionirani
 TOŽILNIK: sankcionirano
 MESTNIK: pri sankcionirani
 ORODNIK: s sankcionirano

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirani
 RODILNIK: sankcioniranih
 DAJALNIK: sankcioniranima
 TOŽILNIK: sankcionirani
 MESTNIK: pri sankcioniranih
 ORODNIK: s sankcioniranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirane
 RODILNIK: sankcioniranih
 DAJALNIK: sankcioniranim
 TOŽILNIK: sankcionirane
 MESTNIK: pri sankcioniranih
 ORODNIK: s sankcioniranimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionirano
 RODILNIK: sankcioniranega
 DAJALNIK: sankcioniranemu
 TOŽILNIK: sankcionirano
 MESTNIK: pri sankcioniranem
 ORODNIK: s sankcioniranim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirani
 RODILNIK: sankcioniranih
 DAJALNIK: sankcioniranima
 TOŽILNIK: sankcionirani
 MESTNIK: pri sankcioniranih
 ORODNIK: s sankcioniranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirana
 RODILNIK: sankcioniranih
 DAJALNIK: sankcioniranim
 TOŽILNIK: sankcionirana
 MESTNIK: pri sankcioniranih
 ORODNIK: s sankcioniranimi

TONEMSKO

[sankcijonîran]

IPA: [sanktsijǝní:ràn]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîran
 določno sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîranega
 DAJALNIK: sankcionîranemu
 TOŽILNIK: sankcionîran
 določno sankcionîrani
 živo sankcionîranega
 MESTNIK: pri sankcionîranem
 ORODNIK: s sankcionîranim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrana
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranima
 TOŽILNIK: sankcionîrana
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranim
 TOŽILNIK: sankcionîrane
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîrana
 RODILNIK: sankcionîrane
 DAJALNIK: sankcionîrani
 TOŽILNIK: sankcionîrano
 MESTNIK: pri sankcionîrani
 ORODNIK: s sankcionîrano

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranima
 TOŽILNIK: sankcionîrani
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrane
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranim
 TOŽILNIK: sankcionîrane
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîrano
 RODILNIK: sankcionîranega
 DAJALNIK: sankcionîranemu
 TOŽILNIK: sankcionîrano
 MESTNIK: pri sankcionîranem
 ORODNIK: s sankcionîranim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranima
 TOŽILNIK: sankcionîrani
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrana
 RODILNIK: sankcionîranih
 DAJALNIK: sankcionîranim
 TOŽILNIK: sankcionîrana
 MESTNIK: pri sankcionîranih
 ORODNIK: s sankcionîranimi

IZVOR

↑sankcionirati

sankcioniranje sankcioniranja samostalnik srednjega spola

[sankcijoniranje]

POMEN

udejanjanje s pravnim pravilom določene negativne posledice ob ravnanju v nasprotju s pravnim pravilom

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dosledno sankcioniranje | strogo sankcioniranje | učinkovito, ustrezno sankcioniranje

- Zakon predvideva zlasti strožje *sankcioniranje* voznikov, ki jih policija zaloti pri prekrških, ki so neposredno povezani s hujšimi posledicami prometnih nesreč.
- Za potrebe ustreznega *sankcioniranja* delodajalca je dovolj sklicevanje na določbe 17., 18. in 19. člena.

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

sankcioniranje kršiteljev, voznikov | sankcioniranje kršitev, prekrškov | sankcioniranje neplačevanja ČESA

- Urediti bo treba tudi način plačevanja parkirnine in režim *sankcioniranja* kršiteljev veljavnega prometnega režima.
- Cilj zakona so natančnejše določbe na področju *sankcioniranja* prekrškov ter odprava nekaterih nejasnosti, ki bi lahko vodile k napačnemu razumevanju besedila.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sankcijoniranje]

IPA: [saŋktsijɔ'ni:rãnje]

ednina

IMENOVALNIK: sankcioniranje
RODILNIK: sankcioniranja
DAJALNIK: sankcioniranju
TOŽILNIK: sankcioniranje
MESTNIK: pri sankcioniranju
ORODNIK: s sankcioniranjem

dvojina

IMENOVALNIK: sankcioniranji
RODILNIK: sankcioniranj
DAJALNIK: sankcioniranjema
TOŽILNIK: sankcioniranj
MESTNIK: pri sankcioniranjih
ORODNIK: s sankcioniranjema

množina

IMENOVALNIK: sankcioniranja
RODILNIK: sankcioniranj
DAJALNIK: sankcioniranjem
TOŽILNIK: sankcioniranja
MESTNIK: pri sankcioniranjih
ORODNIK: s sankcioniranj

TONEMSKO

[sankcijoniranje]

IPA: [saŋktsijɔ'ni:rãnje]

ednina

IMENOVALNIK: sankcioniranje
RODILNIK: sankcioniranja
DAJALNIK: sankcioniranju
TOŽILNIK: sankcioniranje
MESTNIK: pri sankcioniranju
ORODNIK: s sankcioniranjem

dvojina

IMENOVALNIK: sankcioniranji
RODILNIK: sankcioniranj
DAJALNIK: sankcioniranjema
TOŽILNIK: sankcioniranj
MESTNIK: pri sankcioniranjih
ORODNIK: s sankcioniranjema

množina

IMENOVALNIK: sankcioniranja
RODILNIK: sankcioniranj
DAJALNIK: sankcioniranjem
TOŽILNIK: sankcioniranja
MESTNIK: pri sankcioniranjih
ORODNIK: s sankcioniranj

IZVOR

↑sankcionirati

sankcionirati sankcioniram dovršni in nedovršni glagol

[sankcijonirati]

POMEN

1. udejanjiti s pravnim pravilom določeno negativno posledico ob ravnanju v nasprotju s pravnim pravilom

▶ prisl. + **glag.**

kazensko, pravno sankcionirati | ostro, strogo sankcionirati | ustrezno, učinkovito sankcionirati

- V pravni državi se zločini pravno *sankcionirajo*.
- Policisti bodo v prihodnje še ostreje nadzirali voznike in dosledno *sankcionirali* vožnjo pod vplivom alkohola.

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

sankcionirati kršitelja | sankcionirati kršitev, nepravilnost, prekršek, zločin | sankcionirati ravnanje

- Policija o postavitvi stacionarnih radarjev razmišlja že nekaj časa, saj naj bi na ta način bolj učinkovito nadzirali hitrost in lažje *sankcionirali* kršitelje.
- Zakon *sankcionira* neodgovorna ravnanja tako lastnikov, članov nadzornih organov kot poslovodstev za ravnanja, ki so v škodo družbi.

▶ **glag.** + z/s + sam. beseda v orodniku

sankcionirati s kaznijo | sankcionirati z zakonom

- Tiste, ki se predpisov na bodo držali, bodo policisti *sankcionirali* s kaznijo, visoko od 400 do 1200 evrov.

2. kaznovati koga zaradi kršitve pravil, dogovorov

▶ prisl. + **glag.**

- Napake se ostro *sankcionirajo* in kaj lahko se zgodi, da te že na naslednji tekmi ni v ekipi.
- Sodnik ni ustrezno *sankcioniral* njihove grobe igre v napadu, saj so me nekajkrat, potem ko sem že ujel žogo, nešportno podrli.

...

- Pravila so jasna, vsako brcanje žoge po sodniškem žvižgu se *sankcionira* z rumenim kartonom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sankcionírati]

IPA: [sanktsijɔ'ni:rati]

NEDOLOČNIK: sankcionírati

NAMENILNIK: sankcionírat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: sankcioníram
2. OSEBA: sankcioníraš
3. OSEBA: sankcioníra

dvojina

1. OSEBA: sankcionírava
2. OSEBA: sankcionírata
3. OSEBA: sankcionírata

množina

1. OSEBA: sankcioníramo
2. OSEBA: sankcionírate
3. OSEBA: sankcionírajó

velelnik

ednina

2. OSEBA: sankcioníraj

dvojina

1. OSEBA: sankcionírajva
2. OSEBA: sankcionírajta

množina

1. OSEBA: sankcionírajmo
2. OSEBA: sankcionírajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: sankcioníral
DVOJINA: sankcionírala
MNOŽINA: sankcionírali

ženski spol

EDNINA: sankcionírala
DVOJINA: sankcionírali
MNOŽINA: sankcionírale

srednji spol

EDNINA: sankcioníralo
DVOJINA: sankcionírali
MNOŽINA: sankcionírala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionirajóč
RODILNIK: sankcionirajóčega

DAJALNIK: sankcionirajóčemu

TOŽILNIK: sankcionirajóč

živo sankcionirajóčega

MESTNIK: pri sankcionirajóčem

ORODNIK: s sankcionirajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajóča

RODILNIK: sankcionirajóčih

DAJALNIK: sankcionirajóčima

TOŽILNIK: sankcionirajóča

MESTNIK: pri sankcionirajóčih

ORODNIK: s sankcionirajóčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajóči

RODILNIK: sankcionirajóčih

DAJALNIK: sankcionirajóčim

TOŽILNIK: sankcionirajóče

MESTNIK: pri sankcionirajóčih

ORODNIK: s sankcionirajóčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionirajóča

RODILNIK: sankcionirajóče

DAJALNIK: sankcionirajóči

TOŽILNIK: sankcionirajóčo

MESTNIK: pri sankcionirajóči

ORODNIK: s sankcionirajóčo

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajóči

RODILNIK: sankcionirajóčih

DAJALNIK: sankcionirajóčima

TOŽILNIK: sankcionirajóči

MESTNIK: pri sankcionirajóčih

ORODNIK: s sankcionirajóčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajóče

RODILNIK: sankcionirajóčih

DAJALNIK: sankcionirajóčim

TOŽILNIK: sankcionirajóče

MESTNIK: pri sankcionirajóčih

ORODNIK: s sankcionirajóčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionirajóče

RODILNIK: sankcionirajóčega

DAJALNIK: sankcionirajóčemu

TOŽILNIK: sankcionirajóče

MESTNIK: pri sankcionirajóčem

ORODNIK: s sankcionirajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajóči

RODILNIK: sankcionirajóčih

DAJALNIK: sankcionirajóčima

TOŽILNIK: sankcionirajóči

MESTNIK: pri sankcionirajóčih

ORODNIK: s sankcionirajóčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajóča

RODILNIK: sankcionirajóčih
DAJALNIK: sankcionirajóčim
TOŽILNIK: sankcionirajóča
MESTNIK: pri sankcionirajóčih
ORODNIK: s sankcionirajóčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcioníran
RODILNIK: sankcioníran**ega**
DAJALNIK: sankcioníran**emu**
TOŽILNIK: sankcioníran
živo sankcioníran**ega**
MESTNIK: pri sankcioníran**em**
ORODNIK: s sankcioníran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionírana
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**ima**
TOŽILNIK: sankcionírana
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**ima**

množina

IMENOVALNIK: sankcionírani
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**im**
TOŽILNIK: sankcionírane
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionírana
RODILNIK: sankcionírane
DAJALNIK: sankcionírani
TOŽILNIK: sankcionírano
MESTNIK: pri sankcionírani
ORODNIK: s sankcionírano

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionírani
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**ima**
TOŽILNIK: sankcionírani
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**ima**

množina

IMENOVALNIK: sankcionírane
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**im**
TOŽILNIK: sankcionírane
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionírano
RODILNIK: sankcioníran**ega**
DAJALNIK: sankcioníran**emu**
TOŽILNIK: sankcionírano
MESTNIK: pri sankcioníran**em**

ORODNIK: s sankcioníran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionírani
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**ima**
TOŽILNIK: sankcionírani
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**ima**

množina

IMENOVALNIK: sankcionírana
RODILNIK: sankcioníran**ih**
DAJALNIK: sankcioníran**im**
TOŽILNIK: sankcionírana
MESTNIK: pri sankcioníran**ih**
ORODNIK: s sankcioníran**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: sankcioníráje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: sankcioníranje
RODILNIK: sankcioníran**ja**
DAJALNIK: sankcioníran**ju**
TOŽILNIK: sankcioníranje
MESTNIK: pri sankcioníran**ju**
ORODNIK: s sankcioníran**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: sankcioníranji
RODILNIK: sankcioníran**j**
DAJALNIK: sankcioníran**jema**
TOŽILNIK: sankcioníran**ji**
MESTNIK: pri sankcioníran**jih**
ORODNIK: s sankcioníran**jema**

množina

IMENOVALNIK: sankcioníranja
RODILNIK: sankcioníran**j**
DAJALNIK: sankcioníran**jem**
TOŽILNIK: sankcioníran**ja**
MESTNIK: pri sankcioníran**jih**
ORODNIK: s sankcioníran**ji**

TONEMSKO

[sankcijonîrati]

IPA: [sanktsijóni:ràti]

NEDOLOČNIK: sankcionîrati

NAMENILNIK: sankcionîrat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: sankcionîr**am**
2. OSEBA: sankcionîr**aš**
3. OSEBA: sankcionîr**a**

dvojina

1. OSEBA: sankcionîr**ava**
2. OSEBA: sankcionîr**ata**
3. OSEBA: sankcionîr**ata**

množina

1. OSEBA: sankcionîr**amo**
2. OSEBA: sankcionîr**ate**
3. OSEBA: sankcionîr**ajo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: sankcionîraj

dvojina

1. OSEBA: sankcionîrajva

2. OSEBA: sankcionîrajta

množina

1. OSEBA: sankcionîrajmo

2. OSEBA: sankcionîrajte

deležnik na -/**moški spol**

EDNINA: sankcionîral

DVOJINA: sankcionîrala

MNOŽINA: sankcionîrali

ženski spol

EDNINA: sankcionîrala

DVOJINA: sankcionîrali

MNOŽINA: sankcionîrale

srednji spol

EDNINA: sankcionîralo

DVOJINA: sankcionîrali

MNOŽINA: sankcionîrala

deležnik na -č**moški spol****ednina**IMENOVALNIK: sankcionirajôč tudi
sankcionirajôč

RODILNIK: sankcionirajôčega

DAJALNIK: sankcionirajôčemu

TOŽILNIK: sankcionirajôč tudi
sankcionirajôč

živo sankcionirajôčega

MESTNIK: pri sankcionirajôčem

ORODNIK: s sankcionirajôčim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajôča

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčima

TOŽILNIK: sankcionirajôča

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajôči

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčim

TOŽILNIK: sankcionirajôče

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionirajôča

RODILNIK: sankcionirajôče

DAJALNIK: sankcionirajôči

TOŽILNIK: sankcionirajôčo

MESTNIK: pri sankcionirajôči

ORODNIK: s sankcionirajôčo

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajôči

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčima

TOŽILNIK: sankcionirajôči

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajôče

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčim

TOŽILNIK: sankcionirajôče

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionirajôče

RODILNIK: sankcionirajôčega

DAJALNIK: sankcionirajôčemu

TOŽILNIK: sankcionirajôče

MESTNIK: pri sankcionirajôčem

ORODNIK: s sankcionirajôčim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionirajôči

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčima

TOŽILNIK: sankcionirajôči

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčima

množina

IMENOVALNIK: sankcionirajôča

RODILNIK: sankcionirajôčih

DAJALNIK: sankcionirajôčim

TOŽILNIK: sankcionirajôča

MESTNIK: pri sankcionirajôčih

ORODNIK: s sankcionirajôčimi

deležnik na -n**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîran

RODILNIK: sankcionîranega

DAJALNIK: sankcionîranemu

TOŽILNIK: sankcionîran

živo sankcionîranega

MESTNIK: pri sankcionîranem

ORODNIK: s sankcionîranim

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrana

RODILNIK: sankcionîranih

DAJALNIK: sankcionîranima

TOŽILNIK: sankcionîrana

MESTNIK: pri sankcionîranih

ORODNIK: s sankcionîranima

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrani

RODILNIK: sankcionîranih

DAJALNIK: sankcionîranim

TOŽILNIK: sankcionîrane

MESTNIK: pri sankcionîranih

ORODNIK: s sankcionîranimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sankcionîrana
 RODILNIK: sankcionîrane
 DAJALNIK: sankcionîrani
 TOŽILNIK: sankcionîrano
 MESTNIK: pri sankcionîrani
 ORODNIK: s sankcionîrano

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîran**ih**
 DAJALNIK: sankcionîran**ima**
 TOŽILNIK: sankcionîrani
 MESTNIK: pri sankcionîran**ih**
 ORODNIK: s sankcionîran**ima**

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrane
 RODILNIK: sankcionîran**ih**
 DAJALNIK: sankcionîran**im**
 TOŽILNIK: sankcionîrane
 MESTNIK: pri sankcionîran**ih**
 ORODNIK: s sankcionîran**imi**

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîrano
 RODILNIK: sankcionîran**ega**
 DAJALNIK: sankcionîran**emu**
 TOŽILNIK: sankcionîrano
 MESTNIK: pri sankcionîran**em**
 ORODNIK: s sankcionîran**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîrani
 RODILNIK: sankcionîran**ih**
 DAJALNIK: sankcionîran**ima**
 TOŽILNIK: sankcionîrani
 MESTNIK: pri sankcionîran**ih**
 ORODNIK: s sankcionîran**ima**

množina

IMENOVALNIK: sankcionîrana
 RODILNIK: sankcionîran**ih**
 DAJALNIK: sankcionîran**im**
 TOŽILNIK: sankcionîrana
 MESTNIK: pri sankcionîran**ih**
 ORODNIK: s sankcionîran**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: sankcionir**aje**

glagolnik**ednina**

IMENOVALNIK: sankcionîranje
 RODILNIK: sankcionîranja
 DAJALNIK: sankcionîranju
 TOŽILNIK: sankcionîranje
 MESTNIK: pri sankcionîranju
 ORODNIK: s sankcionîranjem

dvojina

IMENOVALNIK: sankcionîranji
 RODILNIK: sankcionîranj
 DAJALNIK: sankcionîranj**ema**
 TOŽILNIK: sankcionîranji
 MESTNIK: pri sankcionîranj**ih**

ORODNIK: s sankcionîranj**ema**

množina

IMENOVALNIK: sankcionîranja
 RODILNIK: sankcionîranj
 DAJALNIK: sankcionîranj**em**
 TOŽILNIK: sankcionîranja
 MESTNIK: pri sankcionîranj**ih**
 ORODNIK: s sankcionîranj**i**

IZVOR

prevzeto prek nem. *sanktionieren* iz frc. *sanctionner*, iz ↑sankcija

sánski sánska sánsko pridevnik

[sánski]

POMEN

ki je v zvezi s sansko kozo

► **prid. beseda** + sam. beseda

sanska pasma

- Že osem let se ukvarjajo z rejo koz *sanske* pasme.
- Pri rejcih koz prevladujeta *sanska* in srnasta pasma.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sánski]

IPA: [ˈsaːnski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sánski
 RODILNIK: sánskega
 DAJALNIK: sánskemu
 TOŽILNIK: sánski
 živo sánskega
 MESTNIK: pri sánskem
 ORODNIK: s sánsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sánska
 RODILNIK: sánsk**ih**
 DAJALNIK: sánsk**ima**
 TOŽILNIK: sánska
 MESTNIK: pri sánsk**ih**
 ORODNIK: s sánsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: sánski
 RODILNIK: sánsk**ih**
 DAJALNIK: sánsk**im**
 TOŽILNIK: sánske
 MESTNIK: pri sánsk**ih**
 ORODNIK: s sánsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sánska
 RODILNIK: sánske
 DAJALNIK: sánski

TOŽILNIK: sánsko
MESTNIK: pri sánski
ORODNIK: s sánsko

dvojina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskima
TOŽILNIK: sánski
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskima

množina

IMENOVALNIK: sánske
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskim
TOŽILNIK: sánske
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sánsko
RODILNIK: sánskega
DAJALNIK: sánskemu
TOŽILNIK: sánsko
MESTNIK: pri sánskem
ORODNIK: s sánskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskima
TOŽILNIK: sánski
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskima

množina

IMENOVALNIK: sánska
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskim
TOŽILNIK: sánska
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskimi

TONEMSKO

[sánski]

IPA: [sá:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskega
DAJALNIK: sánskemu
TOŽILNIK: sánski
živo sánskega
MESTNIK: pri sánskem
ORODNIK: s sánskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánska
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskima
TOŽILNIK: sánska
MESTNIK: pri sánskih

ORODNIK: s sánskima

množina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskim
TOŽILNIK: sánske
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sánska
RODILNIK: sánske
DAJALNIK: sánski
TOŽILNIK: sánsko
MESTNIK: pri sánski
ORODNIK: s sánsko

dvojina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskima
TOŽILNIK: sánski
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskima

množina

IMENOVALNIK: sánske
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskim
TOŽILNIK: sánske
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sánsko
RODILNIK: sánskega
DAJALNIK: sánskemu
TOŽILNIK: sánsko
MESTNIK: pri sánskem
ORODNIK: s sánskim

dvojina

IMENOVALNIK: sánski
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskima
TOŽILNIK: sánski
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskima

množina

IMENOVALNIK: sánska
RODILNIK: sánskih
DAJALNIK: sánskim
TOŽILNIK: sánska
MESTNIK: pri sánskih
ORODNIK: s sánskimi

STALNE ZVEZE

sanska koza

večja koza bele barve, ki daje veliko mleka, po izvoru iz Švice

- Na 11 hektarjih travnatih površin redijo do 50 mlečnih *sanskih koz* po načelih ekološkega kmetovanja.
- So ena izmed šestih kozjerejskih kmetij s *sanskimi kozami* na naših tleh, ki so v mlečni kontroli.

IZVOR

prevzeto iz švic. nem. *Saanen(ziege)* 'sanska (koza)', po dolini *Saanen* v Švici

sardéla sardéle samostalnik ženskega spola

[sardéla]

POMEN

1. majhna morska riba z modrikasto zelenim hrbtom, ki navadno živi v velikih jatah; primerjaj lat.

Sardina pilchardus; SIN.: sardina

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti sardele

- Vedo, kdaj je treba loviti *sardele*, da so dovolj mastne in sočne.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

jata sardel | ulov sardel

- Jate *sardel* plavajo blizu vodne gladine in se selijo poleti proti severu in pozimi proti jugu.
- Ribiči tarnajo nad slabim ulovom *sardel*.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n kilogramov, *n* ton sardel

- Minuli teden so v enem samem dnevu naložili devet ton *sardel*.

1.1. navadno v množini **ta žival kot hrana, jed**

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

marinirane, slane sardele | ocvrte, pečene sardele | očiščene sardele | sveže sardele

- Posadka nam je postregla sveže pečene *sardele* in vino.
- Na olju prepražimo sesekljano čebulo in dodamo očiščene *sardele*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dodati sardele | očistiti sardele

- *Sardele* očistimo in jim odstranimo drobovje.
- Stroke česna odstranimo, dodamo 3 nestrane *sardele* in tuno iz pločevinke.

▶ **sam. beseda** + na + sam. beseda v mestniku sardele na žaru

- Prireditelji bodo vse pogostili s pečenimi giricami in *sardelami* na žaru.

...

- Z oljčnim olje pokrijemo dno pekača in vanj zložimo prvo plast *sardel*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sardéla]

IPA: [sar¹de:la]

ednina

IMENOVANIK: sardéla

RODILNIK: sardéle

DAJALNIK: sardéli

TOŽILNIK: sardélo

MESTNIK: pri sardéli

ORODNIK: s sardélo

dvojina

IMENOVANIK: sardéli

RODILNIK: sardél

DAJALNIK: sardélama

TOŽILNIK: sardéli

MESTNIK: pri sardélah

ORODNIK: s sardélama

množina

IMENOVANIK: sardéle

RODILNIK: sardél

DAJALNIK: sardélam

TOŽILNIK: sardéle

MESTNIK: pri sardélah

ORODNIK: s sardélami

TONEMSKO

[sardéla]

IPA: [sardé:là]

ednina

IMENOVANIK: sardéla

RODILNIK: sardéle

DAJALNIK: sardéli

TOŽILNIK: sardélo

MESTNIK: pri sardéli

ORODNIK: s sardélo

dvojina

IMENOVANIK: sardéli

RODILNIK: sardél

DAJALNIK: sardélama

TOŽILNIK: sardéli

MESTNIK: pri sardélah

ORODNIK: s sardélama

množina

IMENOVANIK: sardéle

RODILNIK: sardél

DAJALNIK: sardélam

TOŽILNIK: sardéle

MESTNIK: pri sardélah

ORODNIK: s sardélami

FRAZELOGIJA

kot sardine/sardele (v konzervi)

kot sardine

kot sardine v konzervi

kot sardele v konzervi

kot sardele

takó, da je kdo skupaj z drugimi zelo stisnjen na kakem prostoru; takó, da ima kdo občutek velike utesnjenosti

- Vsi smo že kdaj doživeli situacijo, ko smo se na letalu počutili *kot sardine*.

- Prostor je bil majhen, zato smo se stiskali *kot sardine*.
- Ko sem videl fotografije turistov, ki so ležali na plaži *kot sardine v konzervi*, nisem želel priti sem.
- Lahko bi rekla, da sem doživela kulturni šok, saj si nisem predstavljala takšne revščine in še nisem videla ljudi dobesedno ležati ob cesti *kot sardele v konzervi*.
- Na dveh kvadratnih metrih je bilo prostora za šest ljudi in vso tehniko. In prišel sem še jaz ... dejansko smo bili *kot sardele*, komaj sem se premikal.

IZVOR

prevzeto iz it. *sardella*, iz *sarda* < lat. *sarda*, prvotno 'sardinska (riba)', iz *sardus* 'sardinski' k lat. imenu otoka Sardinija

sardína sardíne samostalnik ženskega spola

[sardína]

POMEN

1. sardela, zlasti konzervirana, kot hrana, jed

▶ **sam. beseda** + v + sam. beseda v mestniku

sardine v konzervi | sardine v olju

- S starim očetom sva jedla *sardine* v konzervi.
- Kuhan krompir ohladimo, narežemo na lističe in zmešamo s *sardinami* v olju.

▶ **sam. beseda** + **sam. beseda v rodilniku**

konzerva, pločevinka sardin

- V slovenski ribji industriji uporabljajo za konzerve *sardin* najkvalitetnejše sardele.
- Na kuhinjski mizi je ležala odprta pločevinka *sardin*.

▶ **priređna zveza**

sardine in skuše

- Vsaj trikrat na teden v jedilnik vključimo severne ribe, na primer lososa, *sardine* in skuše.

1.1. sardela sploh; primerjaj lat. *Sardina pilchardus*;

SIN.: sardela

- Vkrcał se je na svoj čoln za lov na *sardine*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sardína]

IPA: [sar'di:na]

ednina

IMENOVANIK: sardína

RODILNIK: sardíne

DAJALNIK: sardíni

TOŽILNIK: sardíno

MESTNIK: pri sardíni

ORODNIK: s sardíno

dvojina

IMENOVANIK: sardíni

RODILNIK: sardín

DAJALNIK: sardínama

TOŽILNIK: sardíni

MESTNIK: pri sardínah

ORODNIK: s sardínama

množina

IMENOVANIK: sardíne

RODILNIK: sardín

DAJALNIK: sardínam

TOŽILNIK: sardíne

MESTNIK: pri sardínah

ORODNIK: s sardínami

TONEMSKO

[sardína]

IPA: [sar'di:nà]

ednina

IMENOVANIK: sardína

RODILNIK: sardíne

DAJALNIK: sardíni

TOŽILNIK: sardíno

MESTNIK: pri sardíni

ORODNIK: s sardíno

dvojina

IMENOVANIK: sardíni

RODILNIK: sardín

DAJALNIK: sardínama

TOŽILNIK: sardíni

MESTNIK: pri sardínah

ORODNIK: s sardínama

množina

IMENOVANIK: sardíne

RODILNIK: sardín

DAJALNIK: sardínam

TOŽILNIK: sardíne

MESTNIK: pri sardínah

ORODNIK: s sardínami

FRAZEOLOGIJA

kot sardine/sardele (v konzervi)

kot sardine

kot sardine v konzervi

kot sardele v konzervi

kot sardele

takó, da je kdo skupaj z drugimi zelo stisnjen na kakem prostoru; takó, da ima kdo občutek velike utesnjenosti

- Vsi smo že kdaj doživeli situacijo, ko smo se na letalu počutili *kot sardine*.

- Prostor je bil majhen, zato smo se stiskali *kot sardine*.

- Ko sem videl fotografije turistov, ki so ležali na plaži *kot sardine v konzervi*, nisem želel priti sem.

- Lahko bi rekla, da sem doživela kulturni šok, saj si nisem predstavljala takšne revščine in še nisem videla ljudi dobesedno ležati ob cesti *kot sardele v konzervi*.

- Na dveh kvadratnih metrih je bilo prostora za šest ljudi in vso tehniko. In prišel sem še jaz ... dejansko smo bili *kot sardele*, komaj sem se premikal.

IZVOR

prevzeto iz it. *sardina* < lat. *sardīna*, prvotno 'sardinska (riba)', iz *sardus* 'sardinski' k lat. imenu otoka Sardinija

sardón sardóna samostalnik moškega spola

[sardón]

POMEN

1. sardeli podobna morska riba s tankim modrikastim trupom in zašiljenim gobcem, ki navadno živi v velikih jatah; primerjaj lat. *Engraulis encrasicolus*; SIN.: inčun

► **priređna zveza**

sardoni in sardele

▪ Do konca junija so nalovili približno 250 ton sardel in *sardonov*, manj kot v enakem obdobju lani.

...

▪ Predstavniki modrih rib so skuša, tuna, sardela, inčun, *sardoni*.

▪ Priplavale so prve jate *sardonov* in sardin, ki ne marajo mrzle vode.

1.1. navadno v množini ta žival kot hrana, jed; SIN.: inčun

► **prid. beseda + sam. beseda**

marinirani, slani sardoni

▪ Poleg istrskega pršuta niso manjkali okusni prigrizki s piranskim brancinom in mariniranim *sardonom* na pestu.

▪ Dodamo precej žafrana, očiščene sveže in tudi nekaj slanih *sardonov*, ki smo jih pred tem zdrobili.

...

▪ Za kilogram špagetov uporabimo tri četrt kilograma *sardonov*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sardón]

IPA: [sarˈdoːn]

ednina

IMENOVANIK: sardón

RODILNIK: sardóna

DAJALNIK: sardónu

TOŽILNIK: sardóna

MESTNIK: pri sardónu

ORODNIK: s sardónom

dvojina

IMENOVANIK: sardóna

RODILNIK: sardónov

DAJALNIK: sardónoma

TOŽILNIK: sardóna

MESTNIK: pri sardónih

ORODNIK: s sardónoma

množina

IMENOVANIK: sardóni

RODILNIK: sardónov

DAJALNIK: sardónom

TOŽILNIK: sardóne

MESTNIK: pri sardónih

ORODNIK: s sardóni

TONEMSKO

[sardón]

IPA: [sardóːn]

ednina

IMENOVANIK: sardón

RODILNIK: sardóna

DAJALNIK: sardónu

TOŽILNIK: sardóna

MESTNIK: pri sardónu

ORODNIK: s sardónom

dvojina

IMENOVANIK: sardóna

RODILNIK: sardónov

DAJALNIK: sardónoma

TOŽILNIK: sardóna

MESTNIK: pri sardónih

ORODNIK: s sardónoma

množina

IMENOVANIK: sardóni

RODILNIK: sardónov

DAJALNIK: sardónom

TOŽILNIK: sardóne

MESTNIK: pri sardónih

ORODNIK: s sardóni

IZVOR

prevzeto iz it. *sardone* k ↑sardina

satíričen satírična satírično pridevnik

[satíričɛn]

POMEN

1. v nekaterih zvezah v obliki **satirični** ki kaj prikazuje, kritizira na oster, posmehljiv način

► **prid. beseda + sam. beseda**

satirični časopis, komentar, tednik | satirični humor | satiričen način | satirični ton | satirična bodica, konica, puščica, ost | satirična oddaja, rubrika | satirična ostrina | satirična prvina

▪ *Satirični* in humoristični tednik je imel za seboj dolgo in uspešno tradicijo.

▪ Na *satiričen* način se je lotil pisanja.

▪ Film je *satirična* kritika družbe skozi oči človeka, ki se je odpravil v svet po desetih letih vegetiranja v psihiatrični ustanovi.

► **vezni glag. + prid. beseda v imenovalniku** biti satiričen

▪ Posebnost njegovega humorja je v tem, da je inteligen, pronicljiv in *satiričen*, hkrati pa se loti prav vseh političnih opcij.

2. v obliki **satirični** ki je v zvezi s satiro **1.**

► **prid. beseda** + sam. beseda

satirični kabaret | satirični roman, sonet, verz | satirična karikatura | satirična komedija, parodija, pesem, pesnitev, pripoved | satirično besedilo

▪ Pred 2. svetovno vojno je izdal *satirične* sonete Blazni Kronos, svoja taboriščna doživetja pa je opisal v pesnitvah Kurent in Jetniški soneti.

▪ Najbolj znan je po *satiričnem* romanu o dveh velikanih Gargantua in Pantagruel.

▪ Zaradi *satirične* pesnitve je preživel tri leta pregnanstva.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[satíričən]

IPA: [sa'ti:riʧən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: satíričen

določno satírični

RODILNIK: satíričnega

DAJALNIK: satíričnemu

TOŽILNIK: satíričen

določno satírični

živo satíričnega

MESTNIK: pri satíričnem

ORODNIK: s satíričnim

dvojina

IMENOVALNIK: satírična

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnima

TOŽILNIK: satírična

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnima

množina

IMENOVALNIK: satírični

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnim

TOŽILNIK: satírične

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: satírična

RODILNIK: satírične

DAJALNIK: satírični

TOŽILNIK: satírično

MESTNIK: pri satírični

ORODNIK: s satírično

dvojina

IMENOVALNIK: satírični

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnima

TOŽILNIK: satírični

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnima

množina

IMENOVALNIK: satírične

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnim

TOŽILNIK: satírične

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: satírično

RODILNIK: satíričnega

DAJALNIK: satíričnemu

TOŽILNIK: satírično

MESTNIK: pri satíričnem

ORODNIK: s satíričnim

dvojina

IMENOVALNIK: satírični

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnima

TOŽILNIK: satírični

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnima

množina

IMENOVALNIK: satírična

RODILNIK: satíričnih

DAJALNIK: satíričnim

TOŽILNIK: satírična

MESTNIK: pri satíričnih

ORODNIK: s satíričnimi

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: bòlj satíričen

ženski spol

EDNINA: bòlj satírična

srednji spol

EDNINA: bòlj satírično

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE

moški spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj satíričen

ženski spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj satírična

srednji spol

EDNINA: nàjbolj in nájbolj satírično

TONEMSKO

[satíričən]

IPA: [sa'ti:riʧən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: satíričen

določno satírični

RODILNIK: satíričnega

DAJALNIK: satíričnemu

TOŽILNIK: satíričen

določno satírični

živo satíričnega

MESTNIK: pri satíričnem

ORODNIK: s satíričnim

dvojina

IMENOVALNIK: satírična

RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**nima**
TOŽILNIK: satírič**na**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nima**

množina

IMENOVALNIK: satírič**ni**
RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**im**
TOŽILNIK: satírič**ne**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nimi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: satírič**na**
RODILNIK: satírič**ne**
DAJALNIK: satírič**ni**
TOŽILNIK: satírič**no**
MESTNIK: pri satírič**ni**
ORODNIK: s satírič**no**

dvojina

IMENOVALNIK: satírič**ni**
RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**nima**
TOŽILNIK: satírič**ni**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nima**

množina

IMENOVALNIK: satírič**ne**
RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**im**
TOŽILNIK: satírič**ne**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nimi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: satírič**no**
RODILNIK: satírič**nega**
DAJALNIK: satírič**nemu**
TOŽILNIK: satírič**no**
MESTNIK: pri satírič**em**
ORODNIK: s satírič**im**

dvojina

IMENOVALNIK: satírič**ni**
RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**nima**
TOŽILNIK: satírič**ni**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nima**

množina

IMENOVALNIK: satírič**na**
RODILNIK: satírič**ih**
DAJALNIK: satírič**im**
TOŽILNIK: satírič**na**
MESTNIK: pri satírič**ih**
ORODNIK: s satírič**nimi**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
moški spol

EDNINA: bõlj satírič**en**
ženski spol

EDNINA: bõlj satírič**na**
srednji spol

EDNINA: bõlj satírič**no**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE
moški spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj satírič**en**
ženski spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj satírič**na**
srednji spol

EDNINA: nãjbolj in nãjbolj satírič**no**

IZVOR

prevzeto prek nem. *satirisch*, frc. *satirique* iz lat. *satiricus* iz ↑satira

satírič**no** prislov

[satírič**no**]

POMEN

takó, da je prisotna, izražena satira

► **prisl.** + prid. beseda

satirič**no** humoristič**en** | satirič**no** obarvan

- Med njenimi deli najdemo tudi *satirič**no*** obarvano kratko prozo.
- V romanu kar mrgoli *satirič**no*** spremenjenih citatov iz literarnih in filozofskih del.
- Znan je po svojih pesimistič**no** in *satirič**no*** obarvanih romanih, v katerih se je s pomočjo znanstvene fantastike in fantastike posmehoval dosežkom 20. stoletja.

...

- Uporaba živalskih obrazov se lahko zdi neprimerna, vendar je avtor skozi uporabo tovrstnih metafor *satirič**no*** pokazal, kako neutemeljena je delitev ljudi glede na njihovo narodno ali etnično pripadnost.
- Knjiga mi je bila všeč, ker *satirič**no*** opisuje Američane, toliko bolj *satirič**no***, ker je tudi avtor Američan.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[satírič**no**]

IPA: [sa'ti:ri'tfno]

OSNOVNIK: satírič**no**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj satírič**no**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj satírič**no**

TONEMSKO

[satírič**no**]

IPA: [sati:ri'tfno]

OSNOVNIK: satírič**no**

PRIMERNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: bõlj satírič**no**

PRESEŽNIK – OPISNO STOPNJEVANJE: nãjbolj in nãjbolj satírič**no**

IZVOR

↑satirični

scherzo scherza samostalnik moškega spola

[skêrco]

POMEN

iz glasbene umetnosti instrumentalna skladba vedrega, šaljivega značaja v hitrem tempu ali tak stavek večstavčne skladbe

- *Scherzo* Bela krajina je primerljiv z najbolj bleščečimi simfoničnimi *scherzi* svetovne literature.
- Virtuozni, zahtevni prehodi zaznamujejo tudi Chopinove mojstrske stvaritve, predvsem njegove *scherze*.
- Zakaj Schubert ni nikoli dokončal *scherza* in napisal še finala Osme simfonije, ne vemo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[skêrco]

IPA: ['ske:rtso]

ednina

IMENOVALNIK: [skêrco]

RODILNIK: [skêrca]

DAJALNIK: [skêrcu]

TOŽILNIK: [skêrco]

MESTNIK: [pri skêrcu]

ORODNIK: [s skêrcem]

dvojina

IMENOVALNIK: [skêrca]

RODILNIK: [skêrcev]

DAJALNIK: [skêrcema]

TOŽILNIK: [skêrca]

MESTNIK: [pri skêrcih]

ORODNIK: [s skêrcema]

množina

IMENOVALNIK: [skêrci]

RODILNIK: [skêrcev]

DAJALNIK: [skêrcem]

TOŽILNIK: [skêrce]

MESTNIK: [pri skêrcih]

ORODNIK: [s skêrci]

TONEMSKO

[skêrco]

IPA: [ské:rtso]

ednina

IMENOVALNIK: [skêrco]

RODILNIK: [skêrca]

DAJALNIK: [skêrcu]

TOŽILNIK: [skêrco]

MESTNIK: [pri skêrcu]

ORODNIK: [s skêrcem]

dvojina

IMENOVALNIK: [skêrca]

RODILNIK: [skêrcev]

DAJALNIK: [skêrcema]

TOŽILNIK: [skêrca]

MESTNIK: [pri skêrcih]

ORODNIK: [s skêrcema]

množina

IMENOVALNIK: [skêrci]

RODILNIK: [skêrcev]

DAJALNIK: [skêrcem]

TOŽILNIK: [skêrce]

MESTNIK: [pri skêrcih]

ORODNIK: [s skêrci]

IZVOR

prevzeto iz it. *scherzo*, prvotno 'šala'

simbiótičen simbiótična simbiótično pridevnik

[simbijótičən]

POMEN

1. ekspresivno ki kaže, izraža, da kdo s kom sobiva, sodeluje v medsebojnem razumevanju, brez nesoglasij; SIN.: ekspresivno simbiotski

▪ V svoji knjigi piše o zapletenem *simbiotičnem* odnosu med oblikovalcem in naročnikom.

▪ *Simbiotična* in komplementarna vloga med velikimi in malimi podjetji je še posebej očitna na področju vrhunskih in tehnoloških izdelkov.

1.1. v nekaterih zvezah v obliki **simbiotični**, ekspresivno ki kaže, izraža, da kdo sobiva s kom v odvisnem razmerju; SIN.: ekspresivno simbiotski

▶ **prid. beseda** + sam. beseda
simbiotičen/simbiotični odnos

▪ Posledica *simbiotičnega* zakona je tudi ljubosumnost.

▪ Najosnovnejši instrument, s katerim lahko davčna politika uravnava svoj *simbiotični* odnos do davkoplačevalca, je znižanje davčne osnove.

2. ekspresivno ki kaže, izraža, da sta v čem skladno, učinkovito združeni, povezani dve različni stvari

▪ Vračamo se v dediščino, ko sta bili estetika in uporabnost morda najbolj vsestransko povezani v *simbiotično* celoto.

▪ Kreatorjem so vseč materiali in inovativnost športnih oblačil. Odnos med modo in športom je vsekakor *simbiotičen*.

▪ Največji izziv pravzaprav predstavlja ravnovesje med dobrim in zlom, ki sta ves čas v nekakšnem *simbiotičnem* odnosu.

3. v obliki **simbiotični** ki je v zvezi s simbiozo 1.; SIN.: simbiotski

▪ Bakterije so naši *simbiotični* partnerji, brez njih sploh ne bi mogli živeti.

▪ Raziskovalci, ki se ukvarjajo z evolucijo življenja, vedo, da v evoluciji prevladuje *simbiotični* odnos.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simbijótičən]

IPA: [simbi'jo:tɪfən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótičen

določno simbiótični

RODILNIK: simbiótičnega

DAJALNIK: simbiótičnemu

TOŽILNIK: simbiótičen

določno simbiótični

živo simbiótičnega

MESTNIK: pri simbiótičnem

ORODNIK: s simbiótičnim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótična

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnima

TOŽILNIK: simbiótična

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiótični

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnim

TOŽILNIK: simbiótične

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótična

RODILNIK: simbiótične

DAJALNIK: simbiótični

TOŽILNIK: simbiótično

MESTNIK: pri simbiótični

ORODNIK: s simbiótično

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótični

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnima

TOŽILNIK: simbiótični

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiótične

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnim

TOŽILNIK: simbiótične

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótično

RODILNIK: simbiótičnega

DAJALNIK: simbiótičnemu

TOŽILNIK: simbiótično

MESTNIK: pri simbiótičnem

ORODNIK: s simbiótičnim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótični

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnima

TOŽILNIK: simbiótični

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiótična

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnim

TOŽILNIK: simbiótična

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnimi

TONEMSKO

[simbijótičən]

IPA: [simbijò:tɪfən]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótičen

določno simbiótični

RODILNIK: simbiótičnega

DAJALNIK: simbiótičnemu

TOŽILNIK: simbiótičen

določno simbiótični

živo simbiótičnega

MESTNIK: pri simbiótičnem

ORODNIK: s simbiótičnim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótična

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnima

TOŽILNIK: simbiótična

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiótični

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnim

TOŽILNIK: simbiótične

MESTNIK: pri simbiótičnih

ORODNIK: s simbiótičnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótična

RODILNIK: simbiótične

DAJALNIK: simbiótični

TOŽILNIK: simbiótično

MESTNIK: pri simbiótični

ORODNIK: s simbiótično

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótični

RODILNIK: simbiótičnih

DAJALNIK: simbiótičnima

TOŽILNIK: simbiótični

MESTNIK: pri simbiotičnih
ORODNIK: s simbiotičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiotične
RODILNIK: simbiotičnih
DAJALNIK: simbiotičnim
TOŽILNIK: simbiotične
MESTNIK: pri simbiotičnih
ORODNIK: s simbiotičnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiotično
RODILNIK: simbiotičnega
DAJALNIK: simbiotičnemu
TOŽILNIK: simbiotično
MESTNIK: pri simbiotičnem
ORODNIK: s simbiotičnim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiotični
RODILNIK: simbiotičnih
DAJALNIK: simbiotičnima
TOŽILNIK: simbiotični
MESTNIK: pri simbiotičnih
ORODNIK: s simbiotičnima

množina

IMENOVALNIK: simbiotična
RODILNIK: simbiotičnih
DAJALNIK: simbiotičnim
TOŽILNIK: simbiotična
MESTNIK: pri simbiotičnih
ORODNIK: s simbiotičnimi

IZVOR

prevzeto prek nem. *symbiotisch* iz gr. *symbiotos*, iz *symbios* 'sobivajoč', glej ↑simbioza

simbiótski simbiótska simbiótsko pridevnik

[simbijótski]

POMEN

1. ki je v zvezi s simbiozo 1.; SIN.: simbiotičen

► **prid. beseda** + sam. beseda

simbiotski odnos | simbiotske bakterije

- Fižol je zelo primeren za setev po kapusnicah, saj s pomočjo *simbiotskih* bakterij tlem vrne dušik, ki so ga počrpale kapusnice.
- Živali v svojih prebavilih nosijo na stotine vrst *simbiotskih* mikroorganizmov, nujno potrebnih za njihovo preživetje.

2. ekspresivno ki kaže, izraža, da kdo s kom sobiva, sodeluje v medsebojnem razumevanju, brez nesoglasij; SIN.: ekspresivno simbiotičen

- Odzval sem se povabilu prijateljice in nekaj dni preživel v skupnosti, ki poskuša živeti na trajnosten in *simbiotski* način.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simbijótski]

IPA: [simbi'jo:tski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskega
DAJALNIK: simbiótskemu
TOŽILNIK: simbiótski
živo simbiótskega
MESTNIK: pri simbiótskem
ORODNIK: s simbiótskim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótska
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótske
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótske
DAJALNIK: simbiótski
TOŽILNIK: simbiótsko
MESTNIK: pri simbiótski
ORODNIK: s simbiótsko

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótski
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótske
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótske
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótsko
RODILNIK: simbiótskega
DAJALNIK: simbiótskemu
TOŽILNIK: simbiótsko
MESTNIK: pri simbiótskem
ORODNIK: s simbiótskim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótski
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótska
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

TONEMSKO

[simbijótski]

IPA: [simbijó:tski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskega
DAJALNIK: simbiótskemu
TOŽILNIK: simbiótski
živo simbiótskega
MESTNIK: pri simbiótskem
ORODNIK: s simbiótskim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótska
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótske
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótske
DAJALNIK: simbiótski
TOŽILNIK: simbiótsko
MESTNIK: pri simbiótski
ORODNIK: s simbiótsko

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótski
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótske

RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótske
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simbiótsko
RODILNIK: simbiótskega
DAJALNIK: simbiótskemu
TOŽILNIK: simbiótsko
MESTNIK: pri simbiótskem
ORODNIK: s simbiótskim

dvojina

IMENOVALNIK: simbiótski
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskima
TOŽILNIK: simbiótski
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskima

množina

IMENOVALNIK: simbiótska
RODILNIK: simbiótskih
DAJALNIK: simbiótskim
TOŽILNIK: simbiótska
MESTNIK: pri simbiótskih
ORODNIK: s simbiótskimi

IZVOR

prevzeto iz angl. *symbiotic*, glej ↑simbioza

simbióza simbióze samostalnik ženskega spola
[simbijóza]

POMEN

1. iz biologije pojav, da sta različna organizma povezana v skupnost, ki koristi obema

► glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

živeti v simbiozi

- Črna vrtna mravlja se prehranjuje z medeno roso, ki jo izločajo uši. Istočasno mravlje ušem nudijo zaščito pred naravnimi sovražniki – in tako vrsti živita v *simbiozi*.
- Tartuf pod zemljo raste v *simbiozi* z rastlino, to je lahko grm ali drevo, in od te je odvisen vonj gomoljike.

► **sam. beseda** + med + sam. beseda v orodniku

- Med najbolj znanimi simbiozami sta povezava alg in gliv v lišajih ali *simbioza* med morskimi rakci samotarji in vetrnicami.

...

- Bakterije znotraj nas ustvarjajo popolno *simbiozo*, brez njih prebavila ne bi delovala.
- Primer *simbioze* je združba gliv in rastlinskih korenin (mikoriza), ki najpogosteje omogoča boljše sprejemanje hranil iz okolja.

2. iz psihologije dejstvo, da kdo sobiva s kom v čustveni odvisnosti

- Dojenček se ne zaveda zunanjega sveta, tesno je povezan z materjo, z njo živi v *simbiozi*.
- Novorojenček v *simbiozi* z materjo doživlja svoj prvi stik z okoljem.

3. ekspresivno **dejstvo**, da kdo s kom sobiva, sodeluje v medsebojnem razumevanju, brez nesoglasij

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

medsebojna simbioza

- Medsebojna *simbioza* članov uredništva je zagotovilo za kvaliteto sporočilnosti revije kot publikacije.
- Ustvarila sta svojevrstno *simbiozo* in ju je pravi užitek opazovati tako pri delu kot tudi zasebno.
- Ko je jeseni srečal Gustava Klimta, se je zanju začela desetletna ustvarjalna *simbioza*, s katero sta obogatila dunajsko secesijo in ekspresionizem.

▶ glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

delovati v simbiozi | živeti v simbiozi

- Založnik je dejal, da delujejo v *simbiozi*, saj založba izdaja knjige, avtor pa ima zagon za pisanje, ker ve, da bo knjiga hitro izdana.
- Izvrstno se dopolnjujemo, pomagamo drug drugemu tako fizično kot psihično, lahko bi rekla, da živimo v *simbiozi*.

4. ekspresivno **dejstvo**, da sta v čem skladno, učinkovito združeni, povezani dve različni stvari

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

čudovita, neverjetna simbioza | popolna simbioza

- Ekranizacija dela je neverjetna *simbioza* filma in stripa, ki je navdušila tako kritiko kot občinstvo.
- Z zgoščenko je želel pokazati in poudariti klasično estetsko lepoto glasbe, ki se razodeva v popolni *simbiozi* oblike, vsebine in sloga.
- Hišni ljubljenci so daljni odsev človekove *simbioze* z naravo in vpetosti vanjo.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

predstavljati simbiozo

- Dogodek ne bo zgolj športno tekmovanje, temveč bo predstavljal *simbiozo* kulture in športa, saj ob tekmovanju pripravljajo še slikarske, fotografske in video delavnice, nastop harfistov in podobno.
- Klasični in džezovski sestav sta ustvarila nenavadno *simbiozo* z ustno harmoniko, ki smo jo do zdaj poznali bolj ali manj kot ljudsko glasbilo.

▶ glag. + v + **sam. beseda v mestniku**

živeti v simbiozi

- »Staro mestno jedro in moderni nakupovalni del lahko živita v *simbiozi*, z drugačno ponudbo se lahko dopolnjujeta,« je poudaril.

...

- Svetovno znane vrtove v Kjotu so v glavnem oblikovali mojstri zena, ki so s *simbiozo* med naravo in umetnostjo želeli ustvariti idealen prostor za meditacijo na prostem.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simbijóza]

IPA: [simbi'jo:za]

ednina

IMENOVALNIK: simbióza

RODILNIK: simbióze

DAJALNIK: simbiózi

TOŽILNIK: simbiózo

MESTNIK: pri simbiózi

ORODNIK: s simbiózo

dvojina

IMENOVALNIK: simbiózi

RODILNIK: simbióz

DAJALNIK: simbiózama

TOŽILNIK: simbiózi

MESTNIK: pri simbiózah

ORODNIK: s simbiózama

množina

IMENOVALNIK: simbióze

RODILNIK: simbióz

DAJALNIK: simbiózam

TOŽILNIK: simbióze

MESTNIK: pri simbiózah

ORODNIK: s simbiózami

TONEMSKO

[simbijôza]

IPA: [simbijó:zà]

ednina

IMENOVALNIK: simbiôza

RODILNIK: simbiôze

DAJALNIK: simbiôzi

TOŽILNIK: simbiôzo

MESTNIK: pri simbiôzi

ORODNIK: s simbiôzo

dvojina

IMENOVALNIK: simbiôzi

RODILNIK: simbiôz

DAJALNIK: simbiôzama

TOŽILNIK: simbiôzi

MESTNIK: pri simbiôzah

ORODNIK: s simbiôzama

množina

IMENOVALNIK: simbiôze

RODILNIK: simbiôz

DAJALNIK: simbiôzam

TOŽILNIK: simbiôze

MESTNIK: pri simbiôzah

ORODNIK: s simbiôzami

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Symbiose*) iz gr. *sympíōsis* 'skupno življenje, sožitje', iz *symbios* 'skupaj živeč', iz gr. *syn* 'skupaj, z' + *bios* 'življenje'

simfónični simfónična simfónično pridevnik

[simfónični]

POMEN

1. ki je v zvezi s simfoničnim orkestrom

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

simfonični aranžma | simfonični koncert | simfonični opus, repertoar | simfonični zvok | simfonična literatura | simfonična skladba | simfonična zasedba | simfonično delo

▪ Poleg številnih operet je napisal več komornih, solističnih in *simfoničnih* skladb.

▪ V drugem delu koncerta bodo predstavili priljubljene melodije iz francoske operne ali *simfonične* literature.

▪ Javnost je lahko glasbi Hrestača prvič prisluhnila leta 1892 na *simfoničnem* koncertu Ruskega glasbenega društva, ko je avtor sam predstavil *suito* iz baleta.

▶ **prireдна zveza**

simfonični in komorni, simfonični in operni

▪ Prepričal je z interpretacijami *simfoničnih* in opernih del ter kot izkušen poznavalec glasbenih slogov vse do najmodernejših smeri.

▪ Pisal je *simfonična* in komorna dela ter priložnostne skladbe, v katere je vpletal ljudske motive.

2. ki je v zvezi s simfonijo 1.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

simfonični stavek

▪ V tem opernem delu se je Haydn predstavil kot velik mojster *simfoničnega* stavka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simfónični]

IPA: [sim'fo:nítʃni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónični

RODILNIK: simfóničnega

DAJALNIK: simfóničnemu

TOŽILNIK: simfónični

živo simfóničnega

MESTNIK: pri simfóničnem

ORODNIK: s simfóničnim

dvojina

IMENOVALNIK: simfónična

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnima

TOŽILNIK: simfónična

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónični

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnim

TOŽILNIK: simfónične

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónična

RODILNIK: simfónične

DAJALNIK: simfónični

TOŽILNIK: simfónično

MESTNIK: pri simfónični

ORODNIK: s simfónično

dvojina

IMENOVALNIK: simfónični

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnima

TOŽILNIK: simfónični

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónične

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnim

TOŽILNIK: simfónične

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónično

RODILNIK: simfóničnega

DAJALNIK: simfóničnemu

TOŽILNIK: simfónično

MESTNIK: pri simfóničnem

ORODNIK: s simfóničnim

dvojina

IMENOVALNIK: simfónični

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnima

TOŽILNIK: simfónični

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónična

RODILNIK: simfóničnih

DAJALNIK: simfóničnim

TOŽILNIK: simfónična

MESTNIK: pri simfóničnih

ORODNIK: s simfóničnimi

TONEMSKO

[simfónični]

IPA: [simfò:nítʃni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónični

RODILNIK: simfóničnega

DAJALNIK: simfóničnemu

TOŽILNIK: simfónični

živo simfóničnega

MESTNIK: pri simfóničnem
ORODNIK: s simfóničnim

dvojina

IMENOVALNIK: simfónična
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnima
TOŽILNIK: simfónična
MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónični
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnim
TOŽILNIK: simfónične
MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónična
RODILNIK: simfónične
DAJALNIK: simfónični
TOŽILNIK: simfónično
MESTNIK: pri simfónični
ORODNIK: s simfónično

dvojina

IMENOVALNIK: simfónični
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnima
TOŽILNIK: simfónični
MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónične
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnim
TOŽILNIK: simfónične
MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: simfónično
RODILNIK: simfóničnega
DAJALNIK: simfóničnemu
TOŽILNIK: simfónično
MESTNIK: pri simfóničnem
ORODNIK: s simfóničnim

dvojina

IMENOVALNIK: simfónični
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnima
TOŽILNIK: simfónični
MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnima

množina

IMENOVALNIK: simfónična
RODILNIK: simfóničnih
DAJALNIK: simfóničnim
TOŽILNIK: simfónična

MESTNIK: pri simfóničnih
ORODNIK: s simfóničnimi

STALNE ZVEZE

simfonična pesnitev

iz glasbene umetnosti orkestralna skladba, ki temelji na motivih drugega umetniškega dela, zlasti literarnega; SIN.: pesnitev

► prid. beseda + sam. beseda

- Izvedbeni vrhunec večera je bila interpretacija koreografske *simfonične pesnitve* La Valse Mauricea Ravela.
- Izvedba Straussove *simfonične pesnitve* Junakovo življenje ni tako preprosta; čeri ležijo v ritmični koordinaciji in še bolj v zvočnih razmerjih.

...

- Na sporedu bodo *simfonična pesnitev* Jana Sibeliusa Finlandija op. 26, Koncert za flavto in orkester FS 119 Carla Nielsna in Simfonija št. 4 Gustava Mahlerja.

simfonični orkester

orkester, sestavljen iz skupin godal, pihal, trobil, tolkal

► sam. beseda v imenovalniku + glag.

- simfonični orkester gostuje, nastopi KJE | simfonični orkester igra, izvaja, predstavi KAJ | simfonični orkester spremlja KAJ
- Njegova dela že dolga leta igrajo in snemajo mnogi *simfonični orkestri* v tujini.
 - Poleg solistov in komornih skupin bo nastopil tudi *simfonični orkester*.

► glag. + z/s + sam. beseda v orodniku

- koncert s simfoničnim orkestrom
- Za poletje in jesen načrtujejo nekaj večjih koncertov s *simfoničnim orkestrom*, pozno poleti ali zgodaj jeseni pa naj bi izšla druga plošča.

► sam. beseda + za + sam. beseda v tožilniku

- skladba za simfonični orkester
- Pišem pretežno instrumentalno glasbo za razne komorne skupine in skladbe za *simfonični orkester*.

IZVOR

prek nem. *sinfonisch*, *symphonisch* iz it. *sinfònico*, glej ↑simfonija

simfonija simfoníje samostalnik ženskega spola

[simfoníja]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti skladba za simfonični orkester, navadno s štirimi stavki, od katerih je vsaj eden v sonatni obliki

► prid. beseda + sam. beseda

- Beethovnova, Haydnova, Mozartova simfonija | zadnja simfonija | znamenita simfonija

- Izvedli bodo Mahlerjevo Drugo *simfonijo* Vstajenje, ki je ena najboljših in najznamenitejših *simfonij* v svetovni literaturi.
- Največji violinist šestdesetih let David Ojstrah je pred leti z Dunajskimi filharmoniki snemal znano Mozartovo *simfonijo* v g-molu.

▶ **glag. + sam. beseda v tožilniku**

- dirigirati simfonijo | igrati, izvesti, predstaviti simfonijo | napisati, ustvariti simfonijo | poslušati, slišati simfonijo
- Sedemnajst let je bil star, ko je ustvaril preprosto in očarljivo *simfonijo* v C-duru.
 - V drugem delu koncerta smo slišali 4. *simfonijo* Antona Brucknerja.
 - Včasih skladatelja navdihne narava in potem napiše *simfonijo*, v kateri posnema zvoke ptic in dreves.

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- simfonija nastane KDAJ
- *Simfonija* je nastala poleti leta 1788 in je druga od zadnjih treh skladateljevih simfonij.

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

- izvedba simfonije | stavek simfonije
- Ljubljeno je upodobil v znameniti melodiji, ki se ponavlja v vseh stavkih *simfonije*.

2. ekspresivno skupek, celota čutnih zaznav, vtisov, ki so v urejenem, zaželenem, estetskem razmerju

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

- simfonija barv, okusov
- Vzrok tako razkošne *simfonije* barv je rdečkasto obarvana kamnina krniških sten, ki se pod večer spremenijo v pravcato plamenico.
 - Gozd je sam po sebi *simfonija* barv, okusov in različnih zvokov, ki jih izvabljaajo tam živeče živali.
 - Čudoviti posnetki, prefinjeno kombinirani z glasbo, so ustvarili gorniško filmsko *simfonijo*.

2.1. ekspresivno lastnost česa, da ima dele v takem razmerju

- Mimo nas se pripodijo štirje vodniki, ki se brez obotavljanja lotijo zajede prvega stolpa. Temu, čemur smo bili priča v naslednjih urah, lahko rečemo samo *simfonija* plezanja.
- Premikanje aplikacijskih oken v ozadju brez njihove aktivacije dosežemo s pomočjo držanja komandne tipke, ki skupaj z miškinim kazalcem ustvari *simfonijo* gibanja sekundarnih oken.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simfónija]
IPA: [simfóni:ja]

ednina

IMENOVALNIK: simfónija
RODILNIK: simfonije
DAJALNIK: simfoniji
TOŽILNIK: simfonijo
MESTNIK: pri simfoniji

ORODNIK: s simfonijo

dvojina

IMENOVALNIK: simfoniji
RODILNIK: simfonij
DAJALNIK: simfonijama
TOŽILNIK: simfoniji
MESTNIK: pri simfonijah
ORODNIK: s simfonijama

množina

IMENOVALNIK: simfonije
RODILNIK: simfonij
DAJALNIK: simfonijam
TOŽILNIK: simfonije
MESTNIK: pri simfonijah
ORODNIK: s simfonijami

TONEMSKO

[simfónija]

IPA: [simfóni:ja]

ednina

IMENOVALNIK: simfónija
RODILNIK: simfónije
DAJALNIK: simfóniji
TOŽILNIK: simfónijo
MESTNIK: pri simfóniji
ORODNIK: s simfónijo

dvojina

IMENOVALNIK: simfóniji
RODILNIK: simfónij
DAJALNIK: simfónijama
TOŽILNIK: simfóniji
MESTNIK: pri simfónijah
ORODNIK: s simfónijama

množina

IMENOVALNIK: simfónije
RODILNIK: simfónij
DAJALNIK: simfónijam
TOŽILNIK: simfónije
MESTNIK: pri simfónijah
ORODNIK: s simfónijami

STALNE ZVEZE

koncertantna simfonija

iz glasbene umetnosti navadno tritavčna instrumentalna skladba z značilnostmi simfonije za orkester in več solističnih glasbil

- Začetki *koncertantne simfonije* segajo v drugo polovico 18. stoletja, ko se je uveljavila kot nekakšen hibrid med inštrumentalnim koncertom in simfonijo.
- Svojo prvo *koncertantno simfonijo* za flavto, oboo, fagot in rog je zložil leta 1778 v Parizu, a do izvedbe ni prišlo, rokopis pa se je izgubil.
- Posebno doživetje je bila krstna izvedba Balade konfrontacij, *koncertantne simfonije* za dva klavirja in orkester Lovra von Matačića.

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Sinfonie, Symphonie*) iz it. *sinfonia* < lat. *symphōnia*, prevzeto iz gr. *symphōnía* 'sozvočje', iz gr. *syn* 'skupaj, z' + izpeljanke iz gr. *phōnḗ* 'glas, zvok'

simfónik simfónika samostalnik moškega spola

[simfónik]

POMEN

1. član simfoničnega orkestra

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mladi simfoniki

- V drugem delu programa so mladi *simfoniki* zaigrali Schubertovo Nedokončano simfonijo v h-molu in Kodalyjev Galantni ples.
- V prvem delu koncerta so londonski *simfoniki* odigrali impresionistično mojstrovino Morje skladatelja Clauda Debussyja.

...

- Parafrazo dunajskega valčka so *simfoniki* izvedli natančno, jasno in oblikovno zaokroženo.
- Skladb Milesa Davisa, predvsem iz zgodnjega in srednjega obdobja, so se lotili s študiozno natančnostjo, ki je skorajda bolj odlika *simfonikov* kot jazzistov.

2. kdor se ukvarja s pisanjem simfonične glasbe

- Anton Bruckner, veliki *simfonik* 19. stoletja, je v svoje simfonično ustvarjanje zлил izročila Beethovnovnega simfonizma in wagnerjanske glasbene drame.
- Z Arničem smo Slovenci dobili svojega prvega velikega *simfonika*.
- Koncertni program sestavljata delo velikega finskega *simfonika* Jeana Sibeliusa in znamenita simfonična suita Šeherezada ruskega mojstra orkestracije Rimskega-Korsakova.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simfónik]

IPA: [sim'fo:nik]

ednina

IMENOVALNIK: simfónik
RODILNIK: simfónika
DAJALNIK: simfóniku
TOŽILNIK: simfónika
MESTNIK: pri simfóniku
ORODNIK: s simfónikom

dvojina

IMENOVALNIK: simfónika
RODILNIK: simfónikov
DAJALNIK: simfónikoma
TOŽILNIK: simfónika
MESTNIK: pri simfónikih
ORODNIK: s simfónikoma

množina

IMENOVALNIK: simfóniki

RODILNIK: simfónikov

DAJALNIK: simfónikom

TOŽILNIK: simfónike

MESTNIK: pri simfónikih

ORODNIK: s simfóniki

TONEMSKO

[simfónik]

IPA: [simfò:nik]

ednina

IMENOVALNIK: simfónik

RODILNIK: simfónika

DAJALNIK: simfóniku

TOŽILNIK: simfónika

MESTNIK: pri simfóniku

ORODNIK: s simfónikom

dvojina

IMENOVALNIK: simfónika

RODILNIK: simfónikov tudi simfónikov

DAJALNIK: simfónikoma

TOŽILNIK: simfónika

MESTNIK: pri simfónikih tudi pri simfónikih

ORODNIK: s simfónikoma

množina

IMENOVALNIK: simfóniki

RODILNIK: simfónikov tudi simfónikov

DAJALNIK: simfónikom

TOŽILNIK: simfónike

MESTNIK: pri simfónikih tudi pri simfónikih

ORODNIK: s simfóniki tudi s simfóniki

IZVOR

prevzeto iz nem. *Sinfoniker, Symphoniker* iz ↑simfonija

simultánka simultánke samostalnik ženskega spola

[simultánka]

POMEN

1. šahovska prireditel, na kateri en šahist igra z več šahisti istočasno na več šahovnicah

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

šahovska simultanka

- V kavarniški igralnici so prirejali šahovske *simultanke*.
- 12. maja bodo obiskovalci lahko spremljali napeto šahovsko *simultanko* dveh nacionalnih velemejstrov na kar 70 deskah.
- Na največji *simultanki* v šahu se je pomerilo 23 tisoč igralcev.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati, odigrati simultanko

- Eden najboljših igralcev na svetu je odigral *simultanko* z malodane popolno švicarsko reprezentanco in zmagal s 4 : 2.
- Bil je inštruktor mladih šahistov in je z njimi pogosto igral *simultanke*.

...

▪ V *simultanki* na 14 deskah je zmagal z 11 : 3.

2. ekspresivno **dogodek**, pri katerem večino dela opravi ena oseba

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati, odigrati, uprizoriti simultanko

▪ Novomeščan je v uvodnih petih minutah uprizoril pravo *simultanko*, s tremi zadetimi meti za tri točke in prostima metoma je svoje soigralce popeljal do vodstva 14 : 3.

▪ V podaljšku je igral pravo *simultanko*, dosegel je namreč 11 točk (od skupno 24) in imel največ zaslug za prvo letošnjo zmago.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

prava simultanka

▪ Igralec je izvedel pravo *simultanko*, zabil kar tri gole, od tega dva ob igri z igralcem manj, in sledil je podaljšek.

▪ S končnim izidom svoje vladne kadrovske *simultanke* ni bil najbolj zadovoljen.

...

▪ Drugi polčas je dajal vtis *simultanke* Slovenije, saj so naši igralci povsem nadzirali položaj na igrišču.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[simultánka]

IPA: [simul'ta:ŋka]

ednina

IMENOVALNIK: simultánka

RODILNIK: simultánke

DAJALNIK: simultánki

TOŽILNIK: simultánko

MESTNIK: pri simultánki

ORODNIK: s simultánko

dvojina

IMENOVALNIK: simultánki

RODILNIK: simultánk

DAJALNIK: simultánkama

TOŽILNIK: simultánki

MESTNIK: pri simultánkah

ORODNIK: s simultánkama

množina

IMENOVALNIK: simultánke

RODILNIK: simultánk

DAJALNIK: simultánkam

TOŽILNIK: simultánke

MESTNIK: pri simultánkah

ORODNIK: s simultánkami

TONEMSKO

[simultánka]

IPA: [simultá:ŋkà]

ednina

IMENOVALNIK: simultánka

RODILNIK: simultánke

DAJALNIK: simultánki

TOŽILNIK: simultánko

MESTNIK: pri simultánki

ORODNIK: s simultánko

dvojina

IMENOVALNIK: simultánki

RODILNIK: simultánk

DAJALNIK: simultánkama

TOŽILNIK: simultánki

MESTNIK: pri simultánkah

ORODNIK: s simultánkama

množina

IMENOVALNIK: simultánke

RODILNIK: simultánk

DAJALNIK: simultánkam

TOŽILNIK: simultánke

MESTNIK: pri simultánkah

ORODNIK: s simultánkami

IZVOR

poenobesedeno iz *simultana igra*

sívček sívčka samostalnik moškega spola

[síʋčək]

POMEN

1. ekspresivno **žival sive barve, zlasti osel**

▪ Rjavčki in *sivčki* so mirno stali ob ogradi in prenašali radovedneže, ki so jih fotografirali in božali po gladkih glavah.

▪ Sančo je dobil nazaj svojo jezdno žival, potem ko je prepoznal tatu, ga pognal v beg in mu izmaknil svojega dragega *sivčka*.

2. visok fižol z manjšimi zelenkasto sivimi zrni

▪ Gostiteljica pogosto uporabi staro sorto fižola – *sivčka*, ki se kuha približno 40 minut.

▪ Tole bomo izluščili in potem prebrali. Belega posebej, rjavčka posebej, *sivčka* posebej.

▪ Za zrno je primerna požlahtnjena sorta *sivček*.

3. ljubkovalno **moški s sivimi lasmi, navadno star**

▪ »Všeč mi je, da ti je všeč moja hrana,« ji je nežno rekel bradati *sivček*.

4. ekspresivno **kar je sive barve, zlasti las**

▪ Tudi moški uporabljajo lake in gele za lase, kar nekaj pa se jih redno barva, da skrijejo svoje *sivčke*.

▪ *Sivčki* se kar pridno množijo in zato jim vsake toliko časa ponagajam in jih »oblečem« v temnovijolično barvo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[síʋčək]

IPA: [ˈsi:ʋtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: sívček

RODILNIK: sívčka

DAJALNIK: sívčku

TOŽILNIK: sívčka

MESTNIK: pri sívčku

ORODNIK: s sívčk**om**
dvojina
IMENOVALNIK: sívč**ka**
RODILNIK: sívč**kov**
DAJALNIK: sívč**koma**
TOŽILNIK: sívč**ka**
MESTNIK: pri sívč**kih**
ORODNIK: s sívč**koma**

množina
IMENOVALNIK: sívč**ki**
RODILNIK: sívč**kov**
DAJALNIK: sívč**kom**
TOŽILNIK: sívč**ke**
MESTNIK: pri sívč**kih**
ORODNIK: s sívč**ki**

TONEMSKO

[sîvčək]
IPA: [sî:ʋtʃək]

ednina
IMENOVALNIK: sîvč**ek**
RODILNIK: sîvč**ka**
DAJALNIK: sîvč**ku**
TOŽILNIK: sîvč**ka**
MESTNIK: pri sîvč**ku**
ORODNIK: s sîvč**kom**

dvojina
IMENOVALNIK: sîvč**ka**
RODILNIK: sîvč**kov**
DAJALNIK: sîvč**koma**
TOŽILNIK: sîvč**ka**
MESTNIK: pri sîvč**kih**
ORODNIK: s sîvč**koma**

množina
IMENOVALNIK: sîvč**ki**
RODILNIK: sîvč**kov**
DAJALNIK: sîvč**kom**
TOŽILNIK: sîvč**ke**
MESTNIK: pri sîvč**kih**
ORODNIK: s sîvč**ki**

IZVOR
↑siv

sívkin sívkina sívkin**o** pridevnik

[sîvkin]
POMEN

1. ki je v zvezi s sivko 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- sivkina barva | sivkino polje
- Turisti romajo tisoče kilometrov daleč, da lahko občudujejo lepoto cvetočih *sivkinih* polj.
 - Polica je pritrjena na steno *sivkine* barve.

1.1. ki je del sivke 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda
sivkin cvet | sivkina vejica

- Pripravite si tonik iz zrelega jabolka, *sivkinih* cvetov in dveh skodelic vode.
- V stekleničko lahko za okras vstavite nekaj posušenih *sivkinih* vejic.
- Pest posušenih *sivkinih* popkov zmešajte s svežimi strtimi čebulicami limonine trave.

1.2. ki je iz sivke 1. ali vsebuje sivko 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda
sivkin čaj | sivkin med | sivkino milo | sivkino olje

- Če se stresu pridružijo še glavoboli, pogosto pomaga skodelica *sivkinega* čaja.
- Čajna žlička *sivkinega* medu je odličen antiseptik in analgetik za boleče in vneto grlo.
- V kozmetiki uporabljajo *sivkino* milo za nežno čiščenje obraza.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO
[sîvkin]
IPA: [sî:ʋkin]

OSNOVNIK

moški spol
ednina

IMENOVALNIK: sívkin
RODILNIK: sívkin**ega**
DAJALNIK: sívkin**emu**
TOŽILNIK: sívkin
živo sívkin**ega**
MESTNIK: pri sívkin**em**
ORODNIK: s sívkin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sívkin**a**
RODILNIK: sívkin**ih**
DAJALNIK: sívkin**ima**
TOŽILNIK: sívkin**a**
MESTNIK: pri sívkin**ih**
ORODNIK: s sívkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sívkin**i**
RODILNIK: sívkin**ih**
DAJALNIK: sívkin**im**
TOŽILNIK: sívkin**e**
MESTNIK: pri sívkin**ih**
ORODNIK: s sívkin**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sívkin**a**
RODILNIK: sívkin**e**
DAJALNIK: sívkin**i**
TOŽILNIK: sívkin**o**
MESTNIK: pri sívkin**i**
ORODNIK: s sívkin**o**

dvojina

IMENOVALNIK: sívkin**i**
RODILNIK: sívkin**ih**
DAJALNIK: sívkin**ima**
TOŽILNIK: sívkin**i**
MESTNIK: pri sívkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sîvkine

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**im**

TOŽILNIK: sîvkine

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sîvkino

RODILNIK: sîvkine**ga**

DAJALNIK: sîvkin**emu**

TOŽILNIK: sîvkino

MESTNIK: pri sîvkin**em**

ORODNIK: s sîvkin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sîvkini

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**ima**

TOŽILNIK: sîvkini

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sîvkina

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**im**

TOŽILNIK: sîvkina

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**imi**

TONEMSKO

[sîv̩kɪn]

IPA: [sî:v̩kɪn]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sîvkin

RODILNIK: sîvkin**ega**

DAJALNIK: sîvkin**emu**

TOŽILNIK: sîvkin

živo sîvkin**ega**

MESTNIK: pri sîvkin**em**

ORODNIK: s sîvkin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sîvkina

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**ima**

TOŽILNIK: sîvkina

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sîvkini

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**im**

TOŽILNIK: sîvkine

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sîvkina

RODILNIK: sîvkine

DAJALNIK: sîvkini

TOŽILNIK: sîvkino

MESTNIK: pri sîvkini

ORODNIK: s sîvkino

dvojina

IMENOVALNIK: sîvkini

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**ima**

TOŽILNIK: sîvkini

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sîvkine

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**im**

TOŽILNIK: sîvkine

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sîvkino

RODILNIK: sîvkin**ega**

DAJALNIK: sîvkin**emu**

TOŽILNIK: sîvkino

MESTNIK: pri sîvkin**em**

ORODNIK: s sîvkin**im**

dvojina

IMENOVALNIK: sîvkini

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**ima**

TOŽILNIK: sîvkini

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**ima**

množina

IMENOVALNIK: sîvkina

RODILNIK: sîvkin**ih**

DAJALNIK: sîvkin**im**

TOŽILNIK: sîvkina

MESTNIK: pri sîvkin**ih**

ORODNIK: s sîvkin**imi**

IZVOR

↑sivka

skalárka skalárke samostalnik ženskega spola

[skalárka]

POMEN

riba z dolgimi tankimi plavutmi in bočno zelo sploščenim telesom, po izvoru iz Južne Amerike;

primerjaj lat. *Pterophyllum scalare*

▪ V akvariju nameravam gojiti *skalárke*.

▪ *Skalárke* morajo imeti v času drsti temperaturo vode od 25 do 26 stopinj.

- *Skalarke* odlagajo ikre na velike liste vodnih rastlin, kjer lahko skrbno bedijo nad zarodom in mu s pahljanjem mešajo vodo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[skalárka]

IPA: [ska'la:rka]

ednina

IMENOVALNIK: skalárka

RODILNIK: skalárke

DAJALNIK: skalárki

TOŽILNIK: skalárko

MESTNIK: pri skalárki

ORODNIK: s skalárko

dvojina

IMENOVALNIK: skalárki

RODILNIK: skalárk

DAJALNIK: skalárkama

TOŽILNIK: skalárki

MESTNIK: pri skalárkah

ORODNIK: s skalárkama

množina

IMENOVALNIK: skalárke

RODILNIK: skalárk

DAJALNIK: skalárkam

TOŽILNIK: skalárke

MESTNIK: pri skalárkah

ORODNIK: s skalárkami

TONEMSKO

[skalárka]

IPA: [skalá:rkà]

ednina

IMENOVALNIK: skalárka

RODILNIK: skalárke

DAJALNIK: skalárki

TOŽILNIK: skalárko

MESTNIK: pri skalárki

ORODNIK: s skalárko

dvojina

IMENOVALNIK: skalárki

RODILNIK: skalárk

DAJALNIK: skalárkama

TOŽILNIK: skalárki

MESTNIK: pri skalárkah

ORODNIK: s skalárkama

množina

IMENOVALNIK: skalárke

RODILNIK: skalárk

DAJALNIK: skalárkam

TOŽILNIK: skalárke

MESTNIK: pri skalárkah

ORODNIK: s skalárkami

IZVOR

iz drugega dela taksonomskega imena nlat. *scalare* iz lat. *scālāris* 'stopniščen, lestven' iz *scālae*

'stopnice, lestev', ker neparne plavuti te ribe izgledajo kot lestev

skúša skúše samostalnik ženskega spola

[skúša]

POMEN

1. morska riba s prečnimi progami po hrbtu in majhnimi plavutmi; primerjaj lat. *Scomber scombrus*

- Jate *skuš* ponavadi tesno sledijo velikim jatam sardel in drugih pelaških rib.
- *Skuša* spada med modre ribe in je izrazit plenilec.
- Za *skuše* je značilna vrsta majhnih plavutk ali pinul, ki izraščajo iz hrbtne in trebušne strani zadnjega dela telesa in repnega korena.

1.1. ta žival kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

konzervirana skuša | pečena, prekajena, sveža skuša

- Pečene *skuše* postrezite na posteljici iz dušenega komarčka.
- Za štiri osebe potrebujemo štiri sveže *skuše*.
- Očiščene *skuše* znotraj in zunaj namažemo z mešanico soka dveh limon, soli, popra, olja, sesekljane peteršilja in česna.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

file, filet skuše

- Okusni so tudi pečeni fileji *skuše* ali osliča, ki jih pred pečenjem natremo s soljo, limoninim sokom, čebulo in prelijemo s kisom.
- Peresniki so obloženi s koščki *skuše*.

▶ priredna zveza

skuša in losos, skuša in sardela, skuša in sardina, skuša in tuna

- Za pečenje na žaru so primerne predvsem mastne ribe, kot so sardele, *skuše* in losos.
- Vsaj dvakrat tedensko si privoščite lososa, *skušo* ali sardele.

...

- *Skuše* očistimo, operemo in osušimo s čisto krpo.

2. iz zoologije riba modrikasto srebrne barve z večjimi očmi, podolgovatim telesom, podaljšano glavo in zobmi; primerjaj lat. *Scombri*

- Španska lokarda je vrsta ribe iz družine *skuš*, ki živi v tropskem Atlantiku.
- *Auxis rochei* spada v rod lokard, vendar se loči od drugih vrst iz družine *skuš*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[skúša]

IPA: ['sku:ʃa]

ednina

IMENOVALNIK: skúša

RODILNIK: skúše

DAJALNIK: skúši

TOŽILNIK: skúšo

MESTNIK: pri skúši
ORODNIK: s skúšo

dvojina

IMENOVALNIK: skúši
RODILNIK: skúš
DAJALNIK: skúš**ama**
TOŽILNIK: skúši
MESTNIK: pri skúš**ah**
ORODNIK: s skúš**ama**

množina

IMENOVALNIK: skúše
RODILNIK: skúš
DAJALNIK: skúš**am**
TOŽILNIK: skúše
MESTNIK: pri skúš**ah**
ORODNIK: s skúš**ami**

TONEMSKO

[skúša]

IPA: [skù:fá]

ednina

IMENOVALNIK: skúša
RODILNIK: skúše
DAJALNIK: skúši
TOŽILNIK: skúšo
MESTNIK: pri skúši
ORODNIK: s skúšo

dvojina

IMENOVALNIK: skúši
RODILNIK: skúš
DAJALNIK: skúš**ama**
TOŽILNIK: skúši
MESTNIK: pri skúš**ah**
ORODNIK: s skúš**ama**

množina

IMENOVALNIK: skúše
RODILNIK: skúš
DAJALNIK: skúš**am**
TOŽILNIK: skúše
MESTNIK: pri skúš**ah**
ORODNIK: s skúš**ami**

IZVOR

prevzeto iz hrv. *skúša*, nejasnega izvora

slámnik slámnika samostalnik moškega spola

[slámnik]

POMEN

1. klobuk, prepleten ali sešit iz slamnatih kitic

► prid. beseda + **sam. beseda**

črn slamnik | domžalski, panamski slamnik | poletni slamnik | širokokrajni slamnik

▪ Glavo je imela pokrito s širokokrajnim *slamnikom* in nosila je obleko iz belega bombaža.

▪ Nošnja črnih *slamnikov* je zamrla po prvi svetovni vojni.

▪ Pred letom 1914 so bili domžalski *slamniki* nadvse čislani po vsej avstro-ogrski monarhiji, hkrati pa so se uveljavili tudi na širšem evropskem tržišču in čez lužo.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

nositi slamnik

▪ Namesto širokega solinarskega klobuka nosi majhen zguljen *slamnik*.

...

▪ Pokril se je s *slamnikom*, ki ga je našel obešenega v hiši.

2. rastlina z višjim stebлом, cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta; primerjaj lat.

Echinacea; SIN.: ameriški slamnik, ehinaceja

▪ Med državami, ki pridelujejo različne vrste *slamnika*, je tudi Slovenija.

3. zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea*

purpurea; SIN.: ameriški slamnik, ehinaceja, škrlatna ehinaceja, iz botanike škrlatni ameriški slamnik

▪ Pripravke iz *slamnika* lahko uporabljamo preventivno in kot pomožno zdravljenje pri že razvitih akutnih okužbah.

▪ O zdravilnih lastnostih *slamnika* so se od ameriških Indijancev poučili tudi beli priseljenci in leta 1842 iz njegovih izvlečkov pripravili tonik »za čiščenje krvi«.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[slámnik]

IPA: [ˈsla:mnik]

ednina

IMENOVALNIK: slámnik

RODILNIK: slámnika

DAJALNIK: slámniku

TOŽILNIK: slámnik

MESTNIK: pri slámniku

ORODNIK: s slámnikom

dvojina

IMENOVALNIK: slámnika

RODILNIK: slámnikov

DAJALNIK: slámnikoma

TOŽILNIK: slámnika

MESTNIK: pri slámnikih

ORODNIK: s slámnikoma

množina

IMENOVALNIK: slámniki

RODILNIK: slámnikov

DAJALNIK: slámnikom

TOŽILNIK: slámnike

MESTNIK: pri slámnikih

ORODNIK: s slámniki

TONEMSKO

[slámnik]

IPA: [slá:mnik]

ednina

IMENOVANIK: slâmnik
RODILNIK: slâmnika
DAJALNIK: slâmniku
TOŽILNIK: slâmnik
MESTNIK: pri slâmniku
ORODNIK: s slâmnikom

dvojina

IMENOVANIK: slâmnika
RODILNIK: slâmnikov
DAJALNIK: slâmnikoma
TOŽILNIK: slâmnika
MESTNIK: pri slâmnikih
ORODNIK: s slâmnikoma

množina

IMENOVANIK: slâmniki
RODILNIK: slâmnikov
DAJALNIK: slâmnikom
TOŽILNIK: slâmnike
MESTNIK: pri slâmnikih
ORODNIK: s slâmniki

STALNE ZVEZE

ameriški slamnik

1. rastlina z višjim stebлом, cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta; primerjaj lat.

Echinacea; SIN.: ehinacea, slamnik

- Na gredicah pred njimi so se razraščali oranžni in rumeni *ameriški slamniki*, puščavske lilije in perunike.
- *Ameriški slamnik* izvira iz Severne Amerike, kjer raste v prerijah, na kamnitih vetrovni pobočjih, v suhih odprtih gozdovih in na peščenih površinah.

2. zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea purpurea*; SIN.: ehinacea, slamnik, škrlatna ehinacea, iz

botanike škrlatni ameriški slamnik

▶ sam. beseda + iz + sam. beseda v roditelju
izvlečki, pripravki iz ameriškega slamnika | tinktura iz ameriškega slamnika | zdravilo iz ameriškega slamnika

- V raziskavah so ugotovili, da se s sušenjem rastline zdravilne učinkovine izgubljajo, kajti čaj iz suhega *ameriškega slamnika* ni posebej učinkovit.
- Prehlad lahko skrajšamo in omilimo njegov potek, če zdravilo iz *ameriškega slamnika* začnemo jemati čim prej po začetku prehlada.

...

- *Ameriški slamnik* je cvetoča trajnica s škrlatnimi cvetovi, znana po blagodejnih vplivih na počutje.
- Prerije s cvetočimi *ameriški slamniki* zažarijo v močnih ognjenih tonih.

2.1. zdravilni pripravek iz te rastline; SIN.: ehinacea, škrlatna ehinacea

- *Ameriški slamnik* je priporočljiv za okrepitev imunske odpornosti.

- Če je prehladno obolenje že nastopilo v polni obliki, *ameriški slamnik* navadno ne pomaga več.

škrlatni ameriški slamnik

iz botanike zdravilna rastlina z višjim stebлом, vijolično rdečimi cvetovi v koških in bodičastim osrednjim delom cveta ali del te rastline; primerjaj lat. *Echinacea purpurea*; SIN.: ameriški slamnik, ehinacea, slamnik, škrlatna ehinacea

- V farmaciji uporabljamo tri vrste ameriškega slamnika: *škrlatni*, ozkolistni in blede *ameriški slamnik*.
- Cvetovi *škrlatnega ameriškega slamnika* dišijo po medu in celo poletje do prvih zmrzali privlačijo številne metulje in čebele.

IZVOR

↑slama

slaník slanika samostalnik moškega spola

[slaník]

POMEN

1. riba sled kot hrana, jed, navadno sušena in konzervirana

▶ priredna zveza

slanik in skuša

- Najboljši viri omega-3-maščobnih kislin so losos, skuša in *slanik*.
- Mastne ribe, kot so skuše, *slaniki* ali sardine, ali olje iz jeter polenovke lahko ublažijo srbenje.

...

▪ Vložene *slanike* odcedite in narežite na grizljaj velike kose.

▪ Posušeni in soljeni *slaniki* so bili v srednjem veku pomembna hrana revnejših slojev.

▪ Jabolko, čebulo, kumarice in *slanike* narežemo na drobne kocke.

1.1. majhna riba srebrnkaste barve z izrazito razcepljeno repno plavutjo, ki živi zlasti v severnih morjih; primerjaj lat. *Clupea harengus*

- Lovijo predvsem polenovke, južneje pa prevladuje lov na *slanike* in sardelice.
- Rdeča tuna je plenilka, ki zasleduje jate *slanikov* in skuš na površini morja.

2. podolgovato pecivo iz slanega kvašenega testa, prelitega z zmesjo moke, soli in vode

▪ Med slavnostno večerjo si privoščijo *slanike* iz vzhajane kvašenega testa in se potem odpravijo k polnočnici.

▪ Na tečaju so pekli kruh, belokranjsko pogačo, *slanike* in sirovke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[slaník]

IPA: [sla'ni:k]

ednina

IMENOVANIK: slaník
RODILNIK: slaníka
DAJALNIK: slaníku
TOŽILNIK: živo slaníka
neživo slaník
MESTNIK: pri slaníku
ORODNIK: s slaníkom

dvojina

IMENOVANIK: slaníka
RODILNIK: slaníkov
DAJALNIK: slaníkoma
TOŽILNIK: slaníka
MESTNIK: pri slaníkih
ORODNIK: s slaníkoma

množina

IMENOVANIK: slaníki
RODILNIK: slaníkov
DAJALNIK: slaníkom
TOŽILNIK: slaníke
MESTNIK: pri slaníkih
ORODNIK: s slaníki

TONEMSKO

[slaník]

IPA: [slani:k]

ednina

IMENOVANIK: slaník
RODILNIK: slaníka
DAJALNIK: slaníku
TOŽILNIK: slaníka
MESTNIK: pri slaníku
ORODNIK: s slaníkom

dvojina

IMENOVANIK: slaníka
RODILNIK: slaníkov tudi slaníkov
DAJALNIK: slaníkoma
TOŽILNIK: slaníka
MESTNIK: pri slaníkih tudi pri slaníkih
ORODNIK: s slaníkoma

množina

IMENOVANIK: slaníki
RODILNIK: slaníkov tudi slaníkov
DAJALNIK: slaníkom
TOŽILNIK: slaníke
MESTNIK: pri slaníkih tudi pri slaníkih
ORODNIK: s slaníki tudi s slaníki

IZVOR

↑slan

slépec sléпча samostalnik moškega spola

[slépɛc]

POMEN

1. kači podoben živorodni kuščar z daljšim trupom rjavkaste barve brez nog; primerjaj lat. *Anguis fragilis*

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

- Na bregovih in na travnikih lovijo *slepci*.
- Zavetje si na vrtu *slepci* najdejo pod večjimi kamni, vejevjem, listjem in kompostnimi kupi.

...

▪ Kadar v svojem divjem vrtu vidimo *slepca*, ga nikar ne preženimo.

▪ Kako ločiti *slepca* podobne kuščarje od kač?

2. ekspresivno kdor ima izrazito okvaro vida

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

- Prvo pravilo je, da *slepec* ne gre sam na cesto, če ne pozna ulic.
- Če hoče *slepec* kot potnik priti iz sprednjega v zadnji del avtobusa, se mora oprijemati naslonjal na sedežih.

...

▪ Leta 1887 je svoje znanje razširil z izpitom za poučevanje *slepcev* in gluhonemih.

3. slabšalno kdor česa ni zmožen, pripravljen videti, dojeti, upoštevati

▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.

- Vodijo nas *slepci*, ki mislijo, da imajo rešitev, v resnici nas pa vodijo globje in globje v prepad.
- Trdim, da je bilo v prejšnjem sistemu veliko dobrega in samo *slepci* oz. zaslepljeni hočejo vse povprek popačiti.

▶ prid. beseda + sam. beseda

- Je vase zaljubljeni *slepec*, ki misli, da je najpametnejši, obenem pa ne razume poročila, ki mu ga nekdo napiše.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[slépɛc]

IPA: ['slɛ:pɛts]

ednina

IMENOVANIK: slépec

RODILNIK: sléпча

DAJALNIK: slépcu

TOŽILNIK: sléпча

MESTNIK: pri slépcu

ORODNIK: s slépcem

dvojina

IMENOVANIK: sléпча

RODILNIK: slépcɛv

DAJALNIK: slépcema

TOŽILNIK: sléпча

MESTNIK: pri slépcih

ORODNIK: s slépcema

množina

IMENOVANIK: slépci

RODILNIK: slépcɛv

DAJALNIK: slépcem

TOŽILNIK: slépcɛ

MESTNIK: pri slépcih

ORODNIK: s slépci

TONEMSKO

[slěpɛc]

IPA: [slè:páts]

ednina

IMENOVALNIK: slěpec

RODILNIK: slěpca

DAJALNIK: slěpcu

TOŽILNIK: slěpca

MESTNIK: pri slěpcu

ORODNIK: s slěpcem

dvojina

IMENOVALNIK: slěpca

RODILNIK: slěpcev tudi slěpcev

DAJALNIK: slěpcema

TOŽILNIK: slěpca

MESTNIK: pri slěpcih tudi pri slěpcih

ORODNIK: s slěpcema

množina

IMENOVALNIK: slěpci

RODILNIK: slěpcev tudi slěpcev

DAJALNIK: slěpcem

TOŽILNIK: slěpce

MESTNIK: pri slěpcih tudi pri slěpcih

ORODNIK: s slěpci tudi s slěpci

FRAZELOGIJA

še/tudi slepec vidi (*kaj*) | še/tudi slepcu je jasno (*kaj*)**še slepec vidi (*kaj*)**tudi slepec vidi (*kaj*)še slepcu je jasno (*kaj*)tudi slepcu je jasno (*kaj*)

izraža, da je kaj zelo očitno, nazorno, popolnoma jasno

▪ Kdo je ta moški? Bojite se ga, *še slepec bi videl*. Vas izsiljuje? S čim? Kaj ima v rokah?▪ Kljub krajam in očitnim goljufijam, ki jih *vidi tudi slepec*, nihče ni obsojen.▪ Boli me, da tega, kar mi je naredila, niso niti opazili, in vendar je bilo tako očitno, da *bi bilo jasno še slepcu*.▪ Moža s čarobno palico ni na vidiku, saj *je tudi slepcu jasno*, da gre pri tako opevanem prevzemu za potezo političnega ali boljše rečeno predvolilnega značaja.

IZVOR

↑slep

smřček smřčka samostalnik moškega spola

[sməřčək]

POMEN

1. izbočen, navadno podaljšan del gobca z odprtina za dihanje, vohanje pri nekaterih sesalcih▶ prid. beseda + **sam. beseda**

črn smřček | moker, vlažen smřček | občutljiv smřček | pasji smřček

▪ Pes lahko z vlažnim *smřčkom* zazna več raznovrstnih vonjev kot s suhim.▪ Krt ima zelo občutljiv *smřček*, ki je razcepljen v mesnate rožnate krpe, s katerimi zaznava bližino hrane.▪ Marsikoga namesto budilke vsako jutro spravi iz postelje pasji *smřček*.▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dvigniti smřček | imeti KAKŠEN smřček

▪ Pes je ležal ob nogah, od časa do časa je dvignil *smřček* in zaman čakal, da ga bo gospodar pobožal.▪ Voluharice imajo top *smřček*, miši pa koničastega.▶ glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**▪ S *smřčkom* je vohljal čisto pri tleh, v vsako luknjo je vtaknil nos, da bi kje odkril mišje gnezdo ali kaj drugega.**2.** navadno v množini, iz biologije votla goba s klobukom, ki spominja na satje, in trosovnico na površini;primerjaj lat. *Morchella*; SIN.: mavrah▪ Nabiralci *smřčkov* ali mavrahov so v nemajhni zadregi, kadar najdejo mavrahe, ki nimajo značilnih jamic na glavicah, temveč možganom podobne vijuge.▪ Med prvimi spomladanskimi gobami so tudi *smřčki*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sməřčək]

IPA: [ˈsməřtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: smřček

RODILNIK: smřčka

DAJALNIK: smřčku

TOŽILNIK: neživo smřček

živo smřčka

MESTNIK: pri smřčku

ORODNIK: s smřčkom

dvojina

IMENOVALNIK: smřčka

RODILNIK: smřčkov

DAJALNIK: smřčkoma

TOŽILNIK: smřčka

MESTNIK: pri smřčkih

ORODNIK: s smřčkoma

množina

IMENOVALNIK: smřčki

RODILNIK: smřčkov

DAJALNIK: smřčkom

TOŽILNIK: smřčke

MESTNIK: pri smřčkih

ORODNIK: s smřčki

TONEMSKO

[sməřčək]

IPA: [smórtʃək]

ednina

IMENOVALNIK: smřček
RODILNIK: smřčka
DAJALNIK: smřčku
TOŽILNIK: neživo smřček
živo smřčka
MESTNIK: pri smřčku
ORODNIK: s smřčkom

dvojina

IMENOVALNIK: smřčka
RODILNIK: smřčkov
DAJALNIK: smřčkoma
TOŽILNIK: smřčka
MESTNIK: pri smřčkih
ORODNIK: s smřčkoma

množina

IMENOVALNIK: smřčki
RODILNIK: smřčkov
DAJALNIK: smřčkom
TOŽILNIK: smřčke
MESTNIK: pri smřčkih
ORODNIK: s smřčki

STALNE ZVEZE

koničasti smřček

iz biologije smřček s sivo rjavim podolgovatom koničastim klobukom, priraščnim na bet; primerjaj

lat. *Morchella conica*

- Strokovnjaki za gobe se že nekaj časa prerekajo, koliko smřčkov sploh obstaja. Nekateri priznavajo kar nekaj deset vrst, drugi le dve – užitnega in *koničastega smřčka*.
- V gozdičku ob reki Muri je naletel na zelo lepe vzorce *koničastega smřčka*, ki sodi med zelo iskane in užitne gobe.

užitni smřček

iz biologije užitna, spomladi rastoča votla goba s svetlo rjavim podolgovatom klobukom, ki spominja na satje; primerjaj lat. *Morchella esculenta*;

SIN.: mavrah

- *Užitni smřček* je dobra užitna goba, vendar tudi zanj velja, da ga ne smemo jesti v velikih količinah in prepogosto.
- Najokusnejši *užitni smřčki* menda rastejo v Severni Ameriki, toda prav od tam poročajo tudi o lažjih zastrupitvah z njimi.

FRAZELOGIJA

dobiti (jih/jo) po nosu/smrčku

dobiti jih po nosu

dobiti jo po nosu

dobiti po nosu

dobiti jih po smřčku

dobiti po smřčku

biti tepen, poražen; doživeti negativne izkušnje kot posledico svojih predhodnih dejanj; postati deležen kakega neprijetnega stanja

- *Po nosu jih je dobil* v domačem bifeju.
- Davkoplachevalci bi *jo* morali *po nosu dobiti* šele po tem, ko so svoje muke že utrpeli lastniki delnic in dolgov.
- V prvi regati *so dobili po nosu* prav vsi favoriti, saj se je veter tik pred štartom spremenil.
- Nesocialne težnje in dejanja naletijo na nemudne odzive okolice – če je tečen, *jih* kmalu »*dobi po smřčku*«.

IZVOR

↑smrkati

sòm sôma samostalnik moškega spola

[sòm sôma]

POMEN

1. velika sladkovodna plenilska riba z dolgim valjastim trupom brez lusk in širokim gobcem z brkom podobnimi izrastki; primerjaj lat. *Silurus*

► prid. beseda + **sam. beseda**

kapitalni, trofejni som | *n*-kilogramski, *n* kilogramov težek som

- Ujel je kapitalnega *soma*, pravega velikana, ki je tehtal kar 74 kg.
- Mnogi se nadejajo novega rekorda, saj so v tem jezeru tudi 80-kilogramski *somi*.
- Po nekaterih virih je največji na športni način ujet *som* v dolžino meril celih 207 centimetrov.

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

som meri, tehta *n* kg | som živi KJE

- Največji ulovljeni *som* v Sloveniji je tehtal menda kar 110 kilogramov.
- Ko sta nadaljevala z nočnim lovom, je prijel še *som*, dolg 105 cm.
- V jezeru so živeli *somi*, ščuke, krapci in belice.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti, potegniti od KOD, KAM, ujeti soma

- Ribič je povedal, da ob bajerju že sedmo leto lovi *soma*, dolgega dva metra.
- Če želimo ujeti velikega *soma*, moramo dobro poznati njegove navade in imeti ustrezen pribor.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Za kosilo so naročili pečnega *soma*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sòm sôma]

IPA: [sòm 'sɔ:ma]

ednina

IMENOVALNIK: sòm

RODILNIK: sôma

DAJALNIK: sômu

TOŽILNIK: sôma

MESTNIK: pri sômu redko pri sómu

ORODNIK: s sômom

dvojina

IMENOVALNIK: sôma

RODILNIK: sômov

DAJALNIK: sômoma

TOŽILNIK: sôma

MESTNIK: pri sômih redko pri sómih

ORODNIK: s sômoma

množina

IMENOVALNIK: sômi

RODILNIK: sômov

DAJALNIK: sômom

TOŽILNIK: sôme

MESTNIK: pri sômih redko pri sómih

ORODNIK: s sômi redko s sómi

TONEMSKO

[sòm sóma]

IPA: [sóm sòmá]

ednina

IMENOVALNIK: sòm

RODILNIK: sóma

DAJALNIK: sómu

TOŽILNIK: sóma

MESTNIK: pri sómu redko pri sômu

ORODNIK: s sómom

dvojina

IMENOVALNIK: sóma

RODILNIK: sómov

DAJALNIK: sómoma

TOŽILNIK: sóma

MESTNIK: pri sómih redko pri sômih

ORODNIK: s sómoma

množina

IMENOVALNIK: sómi

RODILNIK: sómov

DAJALNIK: sómom

TOŽILNIK: sóme

MESTNIK: pri sómih redko pri sômih

ORODNIK: s sómi redko s sômi

STALNE ZVEZE

afriški som

iz zoologije som z vitkim trupom in ploščato glavo, ki dalj časa preživi tudi izven vode; primerjaj lat. *Clarias*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Ker po nekaj tednih samica lahko zopet izleže ikre, se *afriški som* v naravi med deževnim obdobjem večkrat drsti.

...

▪ Predlagatelji projekta so prednosti gojitve *afriškega soma* videli v tem, da ga je mogoče gojiti zelo intenzivno in v velikih količinah.

IZVOR

= cslov. *somъ*, hrv., srb. *sòm*, rus. *sóm* < pslov. **somъ* = litov. *šãmas*, latv. *sams* 'som', morda < ide. **k'am-* 'palica, drog'

somič somíča samostalnik moškega spola

[somič]

POMEN

sladkovodna riba brez lusk, z rjavkasto zelenim hrptom, belim trebuhom in osmimi izrastki okoli ust, po izvoru iz Severne Amerike; primerjaj lat.

Ameiurus nebulosus; SIN.: iz zoologije ameriški somič

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Počasi sem navijal in izvlekel lepega *somiča*, ki je imel po telesu rdeče in črne pege.

...

▪ *Somič* ima največ okušalnih čutnic na brčicah okoli ust.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[somič]

IPA: [so'mitʃ]

ednina

IMENOVALNIK: somič

RODILNIK: somíča

DAJALNIK: somíču

TOŽILNIK: somíča

MESTNIK: pri somíču

ORODNIK: s somíčem

dvojina

IMENOVALNIK: somíča

RODILNIK: somíčev

DAJALNIK: somíčema

TOŽILNIK: somíča

MESTNIK: pri somíčih

ORODNIK: s somíčema

množina

IMENOVALNIK: somíči

RODILNIK: somíčev

DAJALNIK: somíčem

TOŽILNIK: somíče

MESTNIK: pri somíčih

ORODNIK: s somíči

TONEMSKO

[somič]

IPA: [sómítʃ]

ednina

IMENOVALNIK: somič

RODILNIK: somíča

DAJALNIK: somíču

TOŽILNIK: somíča

MESTNIK: pri somíču tudi pri somíču

ORODNIK: s somíčem

dvojina

IMENOVALNIK: somíča

RODILNIK: somíčov in somíčov
DAJALNIK: somíčema
TOŽILNIK: somiča
MESTNIK: pri somíči in pri somíči
ORODNIK: s somíčema

množina

IMENOVALNIK: somiči
RODILNIK: somíčov in somíčov
DAJALNIK: somíčem
TOŽILNIK: somiče
MESTNIK: pri somíči in pri somíči
ORODNIK: s somiči in s somíči

STALNE ZVEZE

ameriški somič

iz zoologije sladkovodna riba brez lusk, z rjavkasto zelenim hrbtom, belim trebuhom in osmimi izrastki okoli ust, po izvoru iz Severne Amerike; primerjaj lat. *Ameiurus nebulosus*; SIN.: somič

- Za vse vrste *ameriških somičev* je značilno, da varujejo svoje ikre in zarod.
- *Ameriški somič* je predstavnik severnoameriških somičev, ki se od drugih somičev jasno loči po značilnem zaokroženem repu.
- Na *ameriških somičih* proučujejo vohalno razlikovanje, okušalne učinke in regeneracijo vohalnega epitela po poškodbah.

oklepni somič

iz zoologije manjša sladkovodna riba brez lusk, z oklepljenim trupom in navadno strupenimi bodicami, po izvoru iz Južne Amerike; primerjaj lat. *Corydoras*

- ▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.
 - *Oklepni somiči* imajo ob ustih brkom podobne obustne izrastke, na katerih je mnogo čutil.

...

- Razmnoževanje *oklepnih somičev* v akvarijih je nekdanje veljalo za zelo zahtevno, danes pa že uspeva izkušenemu in skrbnemu ljubiteljskemu akvaristu.
- *Oklepni somiči* so primerni predvsem za akvarije, ki posnemajo značilne življenjske prostore južnoameriških sladkih voda.

IZVOR

↑som

sonáta sonáte samostalnik ženskega spola

[sonáta]

POMEN

iz glasbene umetnosti instrumentalna skladba, navadno s štirimi stavki, od katerih je vsaj eden v sonatni obliki

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

Bachova, Beethovnova, Mozartova, Schubertova sonata | klavirska, violinska sonata

- Napisal je devet klavirskih *sonat*; v katerih lahko zasledujemo njegov skladateljski razvoj od mladostne zagnanosti in avantgardne zaznamovanosti do končne umirjenosti.
- Tartinijeve violinske *sonate* predstavljajo vrh baročne ustvarjalnosti za ta instrument.
- Znan je po svojih izvedbah Beethovnovih *sonat*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

zaigrati sonato

- Ne da bi kaj dosti premišljeval, je zaigral *sonato*, ki jo je slišal nekoč ob morju.

▶ **sam. beseda** + za + **sam. beseda** v tožilniku

sonata za flavto, klavir, violino, violončelo

- V drugem delu bosta glasbenika zaigrala dve *sonati* za flavto in basso continuo.

▶ **sam. beseda** + **sam. beseda** v rodilniku

stavek sonate

- Pianistka je zaigrala prvi stavek *sonate* op. 10 št. 1.

...

- Schumannova *sonata* zahteva od pianista izjemno tehnično znanje, hkrati pa s svojo lepoto razkriva notranjo občutljivost in muzikalnost interpreta.
- Vse tri *sonate* recitala odsevajo Haydnovo spogledovanje z idejami literarnega gibanja Sturm und Drang, ki je kot reakcija na racionalizem razsvetljenstva poudarjalo naravo in individualnost ter notranja občutenja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sonáta]

IPA: [soˈna:ta]

ednina

IMENOVALNIK: sonáta

RODILNIK: sonáte

DAJALNIK: sonáti

TOŽILNIK: sonáto

MESTNIK: pri sonáti

ORODNIK: s sonáto

dvojina

IMENOVALNIK: sonáti

RODILNIK: sonát

DAJALNIK: sonátama

TOŽILNIK: sonáti

MESTNIK: pri sonátah

ORODNIK: s sonátama

množina

IMENOVALNIK: sonáte

RODILNIK: sonát

DAJALNIK: sonátam

TOŽILNIK: sonáte

MESTNIK: pri sonátah

ORODNIK: s sonátami

TONEMSKO

[sonâta]

IPA: [sɔnâ:tà]

ednina

IMENOVALNIK: sonâta

RODILNIK: sonâte

DAJALNIK: sonâti

TOŽILNIK: sonâto

MESTNIK: pri sonâti

ORODNIK: s sonâto

dvojina

IMENOVALNIK: sonâti

RODILNIK: sonât

DAJALNIK: sonâtama

TOŽILNIK: sonâti

MESTNIK: pri sonâtah

ORODNIK: s sonâtama

množina

IMENOVALNIK: sonâte

RODILNIK: sonât

DAJALNIK: sonâtam

TOŽILNIK: sonâte

MESTNIK: pri sonâtah

ORODNIK: s sonâtami

IZVOR

prevzeto iz it. *sonata*, prvotno 'igranje, godba, skladba', iz *suonare* 'zveneti, glasiti se, gosti'

sonatína sonatíne samostalnik ženskega spola

[sonatína]

POMEN

iz glasbene umetnosti krajša, tehnično manj zahtevna

sonata

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

izvesti, zaigrati sonatino

- Mladi 12-letni pianist je čudovito zaigral sonato in *sonatino*.

...

▪ Rossinijeve mladostne *sonatine* so zaradi čiste in enostavne oblike še danes priljubljene in pogosto igrane.

▪ Napisal je precej orkestralnih del, precej skladb za komorne sestave, nekaj klavirskih sonat in veliko *sonatin*.

▪ *Sonatino* je zaigral v istem ritmu kot prej, in ko se je učna ura bližala koncu, ji je dal tisti zaželeni odtенок, moderato cantabile.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sonatína]

IPA: [sɔna'ti:na]

ednina

IMENOVALNIK: sonatína

RODILNIK: sonatíne

DAJALNIK: sonatíni

TOŽILNIK: sonatíno

MESTNIK: pri sonatíni

ORODNIK: s sonatíno

dvojina

IMENOVALNIK: sonatíni

RODILNIK: sonatín

DAJALNIK: sonatínama

TOŽILNIK: sonatíni

MESTNIK: pri sonatínah

ORODNIK: s sonatínama

množina

IMENOVALNIK: sonatíne

RODILNIK: sonatín

DAJALNIK: sonatínam

TOŽILNIK: sonatíne

MESTNIK: pri sonatínah

ORODNIK: s sonatínami

TONEMSKO

[sonatína]

IPA: [sɔnatí:nà]

ednina

IMENOVALNIK: sonatína

RODILNIK: sonatíne

DAJALNIK: sonatíni

TOŽILNIK: sonatíno

MESTNIK: pri sonatíni

ORODNIK: s sonatíno

dvojina

IMENOVALNIK: sonatíni

RODILNIK: sonatín

DAJALNIK: sonatínama

TOŽILNIK: sonatíni

MESTNIK: pri sonatínah

ORODNIK: s sonatínama

množina

IMENOVALNIK: sonatíne

RODILNIK: sonatín

DAJALNIK: sonatínam

TOŽILNIK: sonatíne

MESTNIK: pri sonatínah

ORODNIK: s sonatínami

IZVOR

prevzeto iz it. *sonatina*, prvotno 'mala sonata', iz ↑sonata

sonátni sonátna sonátno pridevnik

[sonátni]

POMEN

ki je v zvezi s sonato

- Slišali bomo pianistično zahtevne in efektne Makedonske plese Alojza Srebotnjaka ter eno ključnih del *sonatne* literature, Sonato za klavir št. 4 op. 29 Sergeja Prokofjeva.

- Uvertura k baletu je ukrojena po tipičnem klasicističnem *sonatnem* modelu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sonátni]

IPA: [sɔˈna:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sonátni

RODILNIK: sonátnega

DAJALNIK: sonátnemu

TOŽILNIK: sonátni

živo sonátnega

MESTNIK: pri sonátnem

ORODNIK: s sonátnim

dvojina

IMENOVALNIK: sonátna

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnima

TOŽILNIK: sonátna

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnima

množina

IMENOVALNIK: sonátni

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnim

TOŽILNIK: sonátne

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sonátna

RODILNIK: sonátne

DAJALNIK: sonátni

TOŽILNIK: sonátno

MESTNIK: pri sonátni

ORODNIK: s sonátno

dvojina

IMENOVALNIK: sonátni

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnima

TOŽILNIK: sonátni

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnima

množina

IMENOVALNIK: sonátne

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnim

TOŽILNIK: sonátne

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sonátno

RODILNIK: sonátnega

DAJALNIK: sonátnemu

TOŽILNIK: sonátno

MESTNIK: pri sonátnem

ORODNIK: s sonátnim

dvojina

IMENOVALNIK: sonátni

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnima

TOŽILNIK: sonátni

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnima

množina

IMENOVALNIK: sonátna

RODILNIK: sonátnih

DAJALNIK: sonátnim

TOŽILNIK: sonátna

MESTNIK: pri sonátnih

ORODNIK: s sonátnimi

TONEMSKO

[sonâtni]

IPA: [sɔná:tni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: sonâtni

RODILNIK: sonâtnega

DAJALNIK: sonâtnemu

TOŽILNIK: sonâtni

živo sonâtnega

MESTNIK: pri sonâtnem

ORODNIK: s sonâtnim

dvojina

IMENOVALNIK: sonâtna

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnima

TOŽILNIK: sonâtna

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnima

množina

IMENOVALNIK: sonâtni

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnim

TOŽILNIK: sonâtna

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: sonâtna

RODILNIK: sonâtna

DAJALNIK: sonâtni

TOŽILNIK: sonâtno

MESTNIK: pri sonâtni

ORODNIK: s sonâtno

dvojina

IMENOVALNIK: sonâtni

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnima

TOŽILNIK: sonâtni

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnima

množina

IMENOVALNIK: sonâtn

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnim

TOŽILNIK: sonâtn

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: sonâtno

RODILNIK: sonâtnega

DAJALNIK: sonâtnemu

TOŽILNIK: sonâtno

MESTNIK: pri sonâtnem

ORODNIK: s sonâtnim

dvojina

IMENOVALNIK: sonâtni

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnima

TOŽILNIK: sonâtni

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnima

množina

IMENOVALNIK: sonâtna

RODILNIK: sonâtnih

DAJALNIK: sonâtnim

TOŽILNIK: sonâtna

MESTNIK: pri sonâtnih

ORODNIK: s sonâtnimi

STALNE ZVEZE

sonatna forma

iz glasbene umetnosti tridelna oblika zlasti prvega, hitrega stavka v sonati, simfoniji, pri kateri sta kontrastni temi najprej predstavljeni, nato izpeljani, ob koncu pa ponovljeni; SIN.: iz glasbene umetnosti sonatna oblika, iz glasbene umetnosti sonatni stavek

- Čeprav velja Haydn za izumitelja *sonatne forme*, pa se bolj kot k razvijajoči »sonatnosti« pogosto zateka k številnim izoliranim domislekom, ki so v funkciji humornega barvanja.

sonatna oblika

iz glasbene umetnosti tridelna oblika zlasti prvega, hitrega stavka v sonati, simfoniji, pri kateri sta kontrastni temi najprej predstavljeni, nato izpeljani, ob koncu pa ponovljeni; SIN.: iz glasbene umetnosti sonatna forma, iz glasbene umetnosti sonatni stavek

- Haydn je pomemben predvsem za razvoj *sonatne oblike* in z njo povezanih zvrsti: simfonije, godalnega kvarteta in druge komorne glasbe.
- Johannes Brahms se je v svojih poznih delih že odmaknil od ustaljene *sonatne oblike* in ustvaril mnogo bolj drzne, fantazijske forme.

- Lirično nežen prvi stavek je sicer pisan v *sonatni obliki*, vendar pa tematske ideje v njem, kot je to običajno za Šostakovičevo ustvarjalnost, prehajajo druga v drugo.

sonatni stavek

iz glasbene umetnosti tridelna oblika zlasti prvega, hitrega stavka v sonati, simfoniji, pri kateri sta kontrastni temi najprej predstavljeni, nato izpeljani, ob koncu pa ponovljeni; SIN.: iz glasbene umetnosti sonatna forma, iz glasbene umetnosti sonatna oblika

- Skladba je zgrajena neoklasicistično v treh stavkih, ki so oblikovani kot *sonatni stavek*, svobodnejša improvizacija in vedri rondo.
- Zаметke klasične simfonije najdemo v italijanski uverturi baročnega mojstra Alessandra Scarlattija, na nastanek *sonatnega stavka* pa so vplivali plesni stavki suite, concerto grosso in predvsem enostavčne sonate Domenica Scarlattija.
- Deli *sonatnega stavka* so ekspozicija, izpeljava in repriza, včasih sta dodana še uvod na začetku in koda na koncu stavka.

IZVOR

↑sonata

stêklopiháľka stêklopiháľke samostalnik ženskega spola

[stêklopiháľka] tudi [stêklopiháľka]

POMEN

ženska, ki se poklicno ukvarja z izdelovanjem steklenih izdelkov z vpihovanjem zraka v stekleno maso

- Obiskovala je program oblikovalec stekla in tako postala prva *steklopihalka* v Sloveniji.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[stêklopiháľka] tudi [stêklopiháľka]

IPA: [ˈstɛːklɔpiˈxaːɦka] tudi [ˈstɛːklɔpiˈxaːɦka]

ednina

IMENOVALNIK: stêklopiháľka

RODILNIK: stêklopiháľke

DAJALNIK: stêklopiháľki

TOŽILNIK: stêklopiháľko

MESTNIK: pri stêklopiháľki

ORODNIK: s stêklopiháľko

dvojina

IMENOVALNIK: stêklopiháľki

RODILNIK: stêklopiháľk

DAJALNIK: stêklopiháľkama

TOŽILNIK: stêklopiháľki

MESTNIK: pri stêklopiháľkah

ORODNIK: s stêklopiháľkama

množina

IMENOVALNIK: stêklopiháľke

RODILNIK: stêklopiháľk

DAJALNIK: stêklopihâlkam
TOŽILNIK: stêklopihâlke
MESTNIK: pri stêklopihâlkah
ORODNIK: s stêklopihâlkami

TONEMSKO

[stêklopihâuka] tudi [stêklopihâlka]
IPA: [stê:klôpixá:ukà] tudi [stê:klôpixá:lka]

ednina

IMENOVALNIK: stêklopihâlka
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlki
TOŽILNIK: stêklopihâlko
MESTNIK: pri stêklopihâlki
ORODNIK: s stêklopihâlko

dvojina

IMENOVALNIK: stêklopihâlki
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlkama
TOŽILNIK: stêklopihâlki
MESTNIK: pri stêklopihâlkah
ORODNIK: s stêklopihâlkama

množina

IMENOVALNIK: stêklopihâlke
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlkam
TOŽILNIK: stêklopihâlke
MESTNIK: pri stêklopihâlkah
ORODNIK: s stêklopihâlkami

in

[stêklopihâuka] tudi [stêklopihâlka]
IPA: [stê:klôpixá:ukà] tudi [stê:klôpixá:lka]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: stêklopihâlka
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlki
TOŽILNIK: stêklopihâlko
MESTNIK: pri stêklopihâlki
ORODNIK: s stêklopihâlko

dvojina

IMENOVALNIK: stêklopihâlki
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlkama
TOŽILNIK: stêklopihâlki
MESTNIK: pri stêklopihâlkah
ORODNIK: s stêklopihâlkama

množina

IMENOVALNIK: stêklopihâlke
RODILNIK: stêklopihâlke
DAJALNIK: stêklopihâlkam
TOŽILNIK: stêklopihâlke
MESTNIK: pri stêklopihâlkah
ORODNIK: s stêklopihâlkami

IZVOR

↑steklopihalec

straight straight straight; in **strêjt** pridevnik

[strêjt]

POMEN

1. neformalno ki čuti spolno, ljubezensko privlačnost do oseb drugega spola; SIN.: manj formalno hetero, heteroseksualni

► **prid. beseda** + sam. beseda

straight moški | straight ženska

▪ Zelo sem vesel za vse svoje *straight* prijatelje, ki redno hodijo na parade.

1.1. neformalno ki je v zvezi s heteroseksualci ali heteroseksualnostjo; SIN.: manj formalno hetero, heteroseksualni

▪ Vzdrževanje *straight* podobe je prisila družbe in vrstnikov.

▪ Pevka pravi, da ne pripada ne gejevski in ne *straight* družbi, če to obstaja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strêjt]

IPA: [ˈstrɛ:jt]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]

RODILNIK: [strêjt]

DAJALNIK: [strêjt]

TOŽILNIK: [strêjt]

živo [strêjt]

MESTNIK: [pri strêjt]

ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]

RODILNIK: [strêjt]

DAJALNIK: [strêjt]

TOŽILNIK: [strêjt]

MESTNIK: [pri strêjt]

ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]

RODILNIK: [strêjt]

DAJALNIK: [strêjt]

TOŽILNIK: [strêjt]

MESTNIK: [pri strêjt]

ORODNIK: [s strêjt]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]

RODILNIK: [strêjt]

DAJALNIK: [strêjt]

TOŽILNIK: [strêjt]

MESTNIK: [pri strêjt]

ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]

RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

TONEMSKO

[strêjt]

IPA: [stré:jt]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
živo [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]

DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

dvojina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

množina

IMENOVALNIK: [strêjt]
RODILNIK: [strêjt]
DAJALNIK: [strêjt]
TOŽILNIK: [strêjt]
MESTNIK: [pri strêjt]
ORODNIK: [s strêjt]

IZVOR

prevzeto iz amer. angl. *straight*, prvotno 'raven, neizkrivljen'

strêjt strêjt strêjt; in **straight** pridevnik
[strêjt]

POMEN

1. neformalno ki čuti spolno, ljubezensko privlačnost do oseb drugega spola; SIN.: manj formalno hetero, heteroseksualni

► **prid. beseda** + sam. beseda

strejt moški | strejt par

- Zdi se, da *strejt* moški redkeje kakor *strejt* ženske razpravljajo o privlačnosti lastnega spola.

...

▪ Ne razumem ljudi, ki se ukvarjajo s tem, ali je kdo gej ali *strejt*.

1.1. neformalno ki je v zvezi s heteroseksualci ali heteroseksualnostjo; SIN.: manj formalno hetero, heteroseksualni

- Če hočeš iti ven z moškimi prijatelji, ki so geji, imaš na izbiro zelo malo klubov, če nočeš iti ravno v kakšen *strejt* disko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strêjt]

IPA: [ˈstrɛːjt]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

živo strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

TONEMSKO

[strêjt]

IPA: [stré:jt]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

živo strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt

ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt

RODILNIK: strêjt

DAJALNIK: strêjt

TOŽILNIK: strêjt

MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

dvojina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

množina

IMENOVALNIK: strêjt
RODILNIK: strêjt
DAJALNIK: strêjt
TOŽILNIK: strêjt
MESTNIK: pri strêjt
ORODNIK: s strêjt

IZVOR

↑straight

strígalica strígalice samostalnik ženskega spola

[strígalica]

POMEN

žuželka z daljšim sploščenim rjavkastim trupom in kleščami na zadku; primerjaj lat. *Dermaptera*

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- *Strígalice* se hranijo z rastlinsko pa tudi živalsko hrano, včasih lahko škodujejo vrtnemu cvetju.
- V preperelem lesu so imele rove in gnezdišča bakreno rdečkaste *strígalice*.

...

▪ Lončki bodo privabljali *strígalice* in jim nudili ugodno zavetje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strígalica]

IPA: [ˈstri:galitsa]

ednina

IMENOVALNIK: strígalica
RODILNIK: strígalice
DAJALNIK: strígalici
TOŽILNIK: strígalico
MESTNIK: pri strígalici
ORODNIK: s strígalico

dvojina

IMENOVALNIK: strígalici
RODILNIK: strígalic
DAJALNIK: strígalic**ama**
TOŽILNIK: strígalici
MESTNIK: pri strígalic**ah**
ORODNIK: s strígalic**ama**

množina

IMENOVALNIK: strígalice
RODILNIK: strígalic
DAJALNIK: strígalic**am**
TOŽILNIK: strígalice
MESTNIK: pri strígalic**ah**
ORODNIK: s strígalic**ami**

TONEMSKO

[strígalica]

IPA: [stri:gálitsa]

ednina

IMENOVALNIK: strígalica
RODILNIK: strígalice
DAJALNIK: strígalici
TOŽILNIK: strígalico
MESTNIK: pri strígalici
ORODNIK: s strígalico

dvojina

IMENOVALNIK: strígalici
RODILNIK: strígalic
DAJALNIK: strígalic**ama**
TOŽILNIK: strígalici
MESTNIK: pri strígalic**ah**
ORODNIK: s strígalic**ama**

množina

IMENOVALNIK: strígalice
RODILNIK: strígalic
DAJALNIK: strígalic**am**
TOŽILNIK: strígalice
MESTNIK: pri strígalic**ah**

in ORODNIK: s strîgalicami
[strîgalica]
IPA: [strî:gàlitsa]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: strîgalica
RODILNIK: strîgalice
DAJALNIK: strîgalici
TOŽILNIK: strîgalico
MESTNIK: pri strîgalici
ORODNIK: s strîgalico

dvojina

IMENOVALNIK: strîgalici
RODILNIK: strîgalic
DAJALNIK: strîgalicama
TOŽILNIK: strîgalici
MESTNIK: pri strîgalicah
ORODNIK: s strîgalicama

množina

IMENOVALNIK: strîgalice
RODILNIK: strîgalic
DAJALNIK: strîgalicam
TOŽILNIK: strîgalice
MESTNIK: pri strîgalicah
ORODNIK: s strîgalicami

IZVOR

iz *strigati* iz ↑striči

strojár strojárja samostalnik moškega spola

[strojár]

POMEN

kdor se poklicno ukvarja s predelovanjem surovih živalskih kož v usnje

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- S strojenjem kož so se praviloma ukvarjali poklicni *strojarji*.
- Tukaj so nekoč prebivali *strojarji*, barvarji in predelovalci volne.

...

- Izučil se je za *strojarja* in delal kot pomočnik v delavnici.
- Oster vonj vas opozori, da se bližate četrti *strojarjev*, ki v velikih kamnitih kadeh strojijo in barvajo kože in jih potem sušijo na soncu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strojár]

IPA: [strɔ'ja:r]

ednina

IMENOVALNIK: strojár
RODILNIK: strojárja
DAJALNIK: strojárju
TOŽILNIK: strojárja

MESTNIK: pri strojárju

ORODNIK: s strojárjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojárja

RODILNIK: strojárjev

DAJALNIK: strojárjema

TOŽILNIK: strojárja

MESTNIK: pri strojárjih

ORODNIK: s strojárjema

množina

IMENOVALNIK: strojárji

RODILNIK: strojárjev

DAJALNIK: strojárjem

TOŽILNIK: strojárje

MESTNIK: pri strojárjih

ORODNIK: s strojárji

TONEMSKO

[strojár]

IPA: [strɔjã:r]

ednina

IMENOVALNIK: strojár

RODILNIK: strojárja

DAJALNIK: strojárju

TOŽILNIK: strojárja

MESTNIK: pri strojárju

ORODNIK: s strojárjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojárja

RODILNIK: strojárjev tudi strojárjev

DAJALNIK: strojárjema

TOŽILNIK: strojárja

MESTNIK: pri strojárjih tudi pri strojárjih

ORODNIK: s strojárjema

množina

IMENOVALNIK: strojárji

RODILNIK: strojárjev tudi strojárjev

DAJALNIK: strojárjem

TOŽILNIK: strojárje

MESTNIK: pri strojárjih tudi pri strojárjih

ORODNIK: s strojárji tudi s strojárji

IZVOR

↑strojiti

strojênje strojênja samostalnik srednjega spola

[strojênje]

POMEN

predelovanje surove živalske kože v usnje

▶ **sam. beseda** + sam. beseda v rodilniku

strojenje kož | strojenje usnja

- S *strojenjem* kož so se praviloma ukvarjali poklicni strojarji.
- Včasih je bila zelo pomembna pridelava čreslovin za *strojenje* usnja.
- Pri *strojenju* krzna se uporabljajo številne kemikalije.

...

- Pri oljnem *strojenju* uporabljajo ribja ali druga olja ter maščobe.
- Kože se med postopkom *strojenja* cepijo na več plasti, ki se nato ločijo med seboj po odpornosti in trajnosti.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strojênje]

IPA: [strɔ'jɛ:njɛ]

ednina

IMENOVALNIK: strojênje

RODILNIK: strojênja

DAJALNIK: strojênju

TOŽILNIK: strojênje

MESTNIK: pri strojênju

ORODNIK: s strojênjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojênji

RODILNIK: strojênj

DAJALNIK: strojênjema

TOŽILNIK: strojênji

MESTNIK: pri strojênjih

ORODNIK: s strojênjema

množina

IMENOVALNIK: strojênja

RODILNIK: strojênj

DAJALNIK: strojênjem

TOŽILNIK: strojênja

MESTNIK: pri strojênjih

ORODNIK: s strojênji

TONEMSKO

[strojênje]

IPA: [strɔjè:njé]

ednina

IMENOVALNIK: strojênje

RODILNIK: strojênja

DAJALNIK: strojênju

TOŽILNIK: strojênje

MESTNIK: pri strojênju

ORODNIK: s strojênjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojênji in strojênji

RODILNIK: strojênj

DAJALNIK: strojênjema in strojênjema

TOŽILNIK: strojênji in strojênji

MESTNIK: pri strojênjih tudi pri strojênjih

ORODNIK: s strojênjema in s strojênjema

množina

IMENOVALNIK: strojênja tudi strojênja

RODILNIK: strojênj

DAJALNIK: strojênjem tudi strojênjem

TOŽILNIK: strojênja tudi strojênja

MESTNIK: pri strojênjih tudi pri strojênjih

ORODNIK: s strojênji tudi s strojênji

IZVOR

↑strojiti

strojilo strojíla samostalnik srednjega spola

[strojílo]

POMEN

snov za predelavo surove živalske kože v usnje

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri proizvodnji usnja s kromovimi *strojili* se kemijska sestava usnja različnih izdelovalcev lahko močno razlikuje.
- Napa usnje je mehko in čvrsto ovčje ali kozje usnje, ki je strojeno z rastlinskimi *strojili*.

...

- Les so rabili za kurjavo, lubje za pridobivanje *strojil*.
- Tanin je naravni kostanjev ekstrakt, ki se v usnjarski industriji uporablja kot *strojilo* za podplatno usnje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strojílo]

IPA: [strɔ'ji:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: strojílo

RODILNIK: strojíla

DAJALNIK: strojílu

TOŽILNIK: strojílo

MESTNIK: pri strojílu

ORODNIK: s strojíloom

dvojina

IMENOVALNIK: strojíli

RODILNIK: strojíl

DAJALNIK: strojílooma

TOŽILNIK: strojíli

MESTNIK: pri strojílih

ORODNIK: s strojílooma

množina

IMENOVALNIK: strojíla

RODILNIK: strojíl

DAJALNIK: strojíloom

TOŽILNIK: strojíla

MESTNIK: pri strojílih

ORODNIK: s strojíli

TONEMSKO

[strojílo]

IPA: [strɔji:lɔ]

ednina

IMENOVALNIK: strojílo

RODILNIK: strojíla

DAJALNIK: strojílu

TOŽILNIK: strojílo

MESTNIK: pri strojílu

ORODNIK: s strojíloom

dvojina

IMENOVALNIK: strojíli in strojíli

RODILNIK: strojíl

DAJALNIK: strojílooma in strojílooma

TOŽILNIK: strojili in strojili
MESTNIK: pri strojilih
ORODNIK: s strojiloma in s strojiloma

množina

IMENOVALNIK: strojila
RODILNIK: strojil
DAJALNIK: strojilom
TOŽILNIK: strojila
MESTNIK: pri strojilih
ORODNIK: s strojili

IZVOR

↑strojiti

strojiti strojím nedovršni glagol

[strojiti]

POMEN

1. predelovati surovo živalsko kožo v usnje

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

strojiti kožo | strojiti usnje

- Oster vonj vas opozori, da se bližate četrti strojarjev, ki v velikih kamnitih kadeh *strojijo* in barvajo kože in jih potem sušijo na soncu.
- Razvijal je usnjarno in zaposloval lepo število delavcev, ki so *strojili* usnje za podplate, podlogo in vrhnje usnje.
- Za domačo izdelavo sedel, komatov, uzd, torb in cokol je bilo treba *strojiti* velike količine kož domačih živali.

...

▪ Odločil se je urediti delavnico in začeti *strojiti*.

2. ekspresivno povzročati, da koža postane trša, skorjasta

- Ure in ure je moral stati na dežju, na snegu, na mrazu, da sta mu veter in mraz *strojila* kožo.
- Veter in sonce sta ji že začela *strojiti* lep obraz.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strojiti]

IPA: [stro'ji:ti]

NEDOLOČNIK: strojiti

NAMENILNIK: strojít in strojít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: strojím
2. OSEBA: strojíš
3. OSEBA: strojí

dvojina

1. OSEBA: strojíva
2. OSEBA: strojíta
3. OSEBA: strojíta

množina

1. OSEBA: strojím
2. OSEBA: strojíte
3. OSEBA: strojíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: strôji

dvojina

1. OSEBA: strojíva
2. OSEBA: strojíta

množina

1. OSEBA: strojím
2. OSEBA: strojíte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: strojíl
DVOJINA: strojíla
MNOŽINA: strojíli

ženski spol

EDNINA: strojíla
DVOJINA: strojíli
MNOŽINA: strojíle

srednji spol

EDNINA: strojílo
DVOJINA: strojíli
MNOŽINA: strojíla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèč
RODILNIK: strojèčega
DAJALNIK: strojèčemu
TOŽILNIK: strojèč
živo strojèčega
MESTNIK: pri strojèčem
ORODNIK: s strojèčim

dvojina

IMENOVALNIK: strojéča
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčima
TOŽILNIK: strojéča
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčima

množina

IMENOVALNIK: strojéči
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčim
TOŽILNIK: strojéče
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strojéča
RODILNIK: strojéče
DAJALNIK: strojéči
TOŽILNIK: strojéčo
MESTNIK: pri strojéči
ORODNIK: s strojéčo

dvojina

IMENOVALNIK: strojéči
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčima

TOŽILNIK: strojéči
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčima

množina

IMENOVALNIK: strojéče
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčim
TOŽILNIK: strojéče
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strojéče
RODILNIK: strojéčega
DAJALNIK: strojéčemu
TOŽILNIK: strojéče
MESTNIK: pri strojéčem
ORODNIK: s strojéčim

dvojina

IMENOVALNIK: strojéči
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčima
TOŽILNIK: strojéči
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčima

množina

IMENOVALNIK: strojéča
RODILNIK: strojéčih
DAJALNIK: strojéčim
TOŽILNIK: strojéča
MESTNIK: pri strojéčih
ORODNIK: s strojéčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèn
določno strojèni
RODILNIK: strojènega
DAJALNIK: strojènemu
TOŽILNIK: strojèn
določno strojèni
živo strojènega
MESTNIK: pri strojènem
ORODNIK: s strojènim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèna
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojèni
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojène
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojène
DAJALNIK: strojèni
TOŽILNIK: strojèno
MESTNIK: pri strojèni
ORODNIK: s strojèno

dvojina

IMENOVALNIK: strojèni
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèni
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojène
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojène
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèno
RODILNIK: strojènega
DAJALNIK: strojènemu
TOŽILNIK: strojèno
MESTNIK: pri strojènem
ORODNIK: s strojènim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèni
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèni
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojèna
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: strojènje
RODILNIK: strojènja
DAJALNIK: strojènju
TOŽILNIK: strojènje
MESTNIK: pri strojènju
ORODNIK: s strojènjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojènji
RODILNIK: strojènj
DAJALNIK: strojènjema
TOŽILNIK: strojènji
MESTNIK: pri strojènjih

ORODNIK: s strojênjema

množina

IMENOVALNIK: strojênja

RODILNIK: strojênj

DAJALNIK: strojênjem

TOŽILNIK: strojênja

MESTNIK: pri strojênjih

ORODNIK: s strojênji

TONEMSKO

[strojítí] tudi [strojítí]

IPA: [strɔjì:tí] tudi [strɔjì:tí]

NEDOLOČNIK: strojítí tudi strojítí

NAMENILNIK: strojít in strojít

sedanjik

ednina

1. OSEBA: strojím

2. OSEBA: strojíš

3. OSEBA: strojí

dvojina

1. OSEBA: strojíva

2. OSEBA: strojíta

3. OSEBA: strojíta

množina

1. OSEBA: strojímo

2. OSEBA: strojíte

3. OSEBA: strojíjo

velelnik

ednina

2. OSEBA: stróji

dvojina

1. OSEBA: strojíva

2. OSEBA: strojíta

množina

1. OSEBA: strojímo

2. OSEBA: strojíte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: strojíl

DVOJINA: strojíla

MNOŽINA: strojíli

ženski spol

EDNINA: strojíla

DVOJINA: strojíli

MNOŽINA: strojíle

srednji spol

EDNINA: strojílo

DVOJINA: strojíli

MNOŽINA: strojíla

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèč

RODILNIK: strojèčega

DAJALNIK: strojèčemu

TOŽILNIK: strojèč

živo strojèčega

MESTNIK: pri strojèčem

ORODNIK: s strojèčim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèča

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčima

TOŽILNIK: strojèča

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčima

množina

IMENOVALNIK: strojèči

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčim

TOŽILNIK: strojèče

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèča

RODILNIK: strojèče

DAJALNIK: strojèči

TOŽILNIK: strojèčo

MESTNIK: pri strojèči

ORODNIK: s strojèčo

dvojina

IMENOVALNIK: strojèči

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčima

TOŽILNIK: strojèči

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčima

množina

IMENOVALNIK: strojèče

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčim

TOŽILNIK: strojèče

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèče

RODILNIK: strojèčega

DAJALNIK: strojèčemu

TOŽILNIK: strojèče

MESTNIK: pri strojèčem

ORODNIK: s strojèčim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèči

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčima

TOŽILNIK: strojèči

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčima

množina

IMENOVALNIK: strojèča

RODILNIK: strojèčih

DAJALNIK: strojèčim

TOŽILNIK: strojèča

MESTNIK: pri strojèčih

ORODNIK: s strojèčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèn
določno strojèni
RODILNIK: strojènega
DAJALNIK: strojènemu
TOŽILNIK: strojèn
določno strojèni
živo strojènega
MESTNIK: pri strojènem
ORODNIK: s strojènim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèna
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojèni
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojène
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojène
DAJALNIK: strojèni
TOŽILNIK: strojèno
MESTNIK: pri strojèni
ORODNIK: s strojèno

dvojina

IMENOVALNIK: strojèni
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèni
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojène
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojène
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: strojèno
RODILNIK: strojènega
DAJALNIK: strojènemu
TOŽILNIK: strojèno
MESTNIK: pri strojènem
ORODNIK: s strojènim

dvojina

IMENOVALNIK: strojèni

RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènima
TOŽILNIK: strojèni
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènima

množina

IMENOVALNIK: strojèna
RODILNIK: strojènih
DAJALNIK: strojènim
TOŽILNIK: strojèna
MESTNIK: pri strojènih
ORODNIK: s strojènimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: strojènje
RODILNIK: strojènja
DAJALNIK: strojènju
TOŽILNIK: strojènje
MESTNIK: pri strojènju
ORODNIK: s strojènjem

dvojina

IMENOVALNIK: strojènji in strojènji
RODILNIK: strojènj
DAJALNIK: strojènjema in strojènjema
TOŽILNIK: strojènji in strojènji
MESTNIK: pri strojènjih
ORODNIK: s strojènjema in s strojènjema

množina

IMENOVALNIK: strojènja
RODILNIK: strojènj
DAJALNIK: strojènjem
TOŽILNIK: strojènja
MESTNIK: pri strojènjih
ORODNIK: s strojènji

IZVOR

= stcslov. *stroiti* 'pripravljati, urejati, oboroževati, upravljati', nar. srb. *stròjiti* 'delati, kastrirati, strojiti', rus. *stróitʹ* 'graditi, sestavljati, organizirati, delati', češ. *strojit* 'pripravljati, snovati, oblačiti' < pslov. **strojiti* 'pripravljati' iz **strojъ*, verjetno iz ide. korena **sterh*₃- 'razprostreti', v sloven. specializirano v 'pripravljati živalske kože'

strugárka strugárke samostalnik ženskega spola

[strugárka]

POMEN

ženska, ki se ukvarja s struženjem, navadno poklicno

- Po prvih poskusih zaposlitve je dobila delo *strugarke* v tovarni.
- Zaposlila se je kot *strugarka* keramike.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[strugárka]

IPA: [stru'ga:rka]

ednina

IMENOVALNIK: strugárka
RODILNIK: strugárke
DAJALNIK: strugárki
TOŽILNIK: strugárko
MESTNIK: pri strugárki
ORODNIK: s strugárko

dvojina

IMENOVALNIK: strugárki
RODILNIK: strugárk
DAJALNIK: strugárkama
TOŽILNIK: strugárki
MESTNIK: pri strugárkah
ORODNIK: s strugárkama

množina

IMENOVALNIK: strugárke
RODILNIK: strugárk
DAJALNIK: strugárkam
TOŽILNIK: strugárke
MESTNIK: pri strugárkah
ORODNIK: s strugárkami

TONEMSKO

[strugárka]

IPA: [strugà:rká]

ednina

IMENOVALNIK: strugárka
RODILNIK: strugárke
DAJALNIK: strugárki
TOŽILNIK: strugárko
MESTNIK: pri strugárki
ORODNIK: s strugárko

dvojina

IMENOVALNIK: strugárki
RODILNIK: strugárk
DAJALNIK: strugárkama
TOŽILNIK: strugárki
MESTNIK: pri strugárkah
ORODNIK: s strugárkama

množina

IMENOVALNIK: strugárke
RODILNIK: strugárk
DAJALNIK: strugárkam
TOŽILNIK: strugárke
MESTNIK: pri strugárkah
ORODNIK: s strugárkami

IZVOR

↑strugar

suíta suíte samostalnik ženskega spola

[suíta]

POMEN

1. iz glasbene umetnosti instrumentalna skladba z več krajšimi stavki, navadno plesnimi

► prid. beseda + **sam. beseda**

Bachova suíta | orkestralna, simfonična suíta

▪ Bachove *suite*, preludiji, fuge in arije so skladbe, ki so umetnikom po vsem svetu navdih za ustvarjanje.

► **sam. beseda** + za + sam. beseda v tožilniku

suíta za KATERI orkester | suíta za violončelo

▪ Šest *suit* za violončelo je Bach najverjetneje napisal v obdobju med letoma 1717 in 1723, ko je delal kot kapelnik v Köthnu.

▪ Marijanu Lipovšku je bil zvok godal zelo pri srcu, saj je napisal tri *suite* za godalni orkester, ki predstavljajo ob Sedmih miniaturah izrazni vrh njegovega ustvarjanja.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

napisati suíto | poslušati suíto

▪ Polna dvorana je verjetno govorila o tem, da občinstvo to *suito* rado posluša.

2. hotelski bivalni prostor iz več med seboj povezanih sob, navadno razkošen

► prid. beseda + **sam. beseda**

predsedniška suíta

▪ Luksuzna, štirisobna predsedniška *suita* meri 230 kvadratnih metrov in ima neoviran razgled na slovenski del jadranske obale.

▪ Prenovljeno razkošno *suito* so prvemu gostu ponudili konec maja.

► priredna zveza

suíta in soba

▪ V hotelu s štirimi zvezdicami bo na voljo 62 sob in *suit* s 116 ležišči.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[suíta]

IPA: ['su:íta]

ednina

IMENOVALNIK: suíta
RODILNIK: suíte
DAJALNIK: suíti
TOŽILNIK: suíto
MESTNIK: pri suíti
ORODNIK: s suíto

dvojina

IMENOVALNIK: suíti
RODILNIK: suít
DAJALNIK: suítama
TOŽILNIK: suíti
MESTNIK: pri suítah
ORODNIK: s suítama

množina

IMENOVALNIK: suíte
RODILNIK: suít
DAJALNIK: suítam
TOŽILNIK: suíte
MESTNIK: pri suítah
ORODNIK: s suítami

TONEMSKO

[suíta]

IPA: [suí:tà]

ednina

IMENOVALNIK: suíta

RODILNIK: suíte

DAJALNIK: suíti

TOŽILNIK: suíto

MESTNIK: pri suíti

ORODNIK: s suíto

dvojina

IMENOVALNIK: suíti

RODILNIK: suít

DAJALNIK: suítama

TOŽILNIK: suíti

MESTNIK: pri suítah

ORODNIK: s suítama

množina

IMENOVALNIK: suíte

RODILNIK: suít

DAJALNIK: suítam

TOŽILNIK: suíte

MESTNIK: pri suítah

ORODNIK: s suítami

STALNE ZVEZE

baletna suita

iz glasbene umetnosti **suita**, katere stavki so odlomki baletne glasbe

- Vrhunec koncerta je bila Ravelova *baletna suita* Daphnis in Chloe v subtilni izvedbi in z uspešnim solom flavte.
- Občutljiva melodika, harmonska nazornost se v sedmih stavkih *baletne suite* razkriva kot prijetno glasbeno delo, ki bi še bolj kot na koncertnem odru zaživel z baletno postavitvijo.

IZVOR

prevzeto (prek nem. *Suite*, angl. *suite*) iz frc. *suite* v obeh pomenih, prvotneje 'spremnstvo, vrsta, nadaljevanje, potek, posledica' < galorom. **sequita* iz lat. *sequī* 'slediti'

súlec súlca samostalnik moškega spola

[súlɛc]

POMEN

1. velika plenilska sladkovodna riba z velikim gobcem in črnimi pikami; primerjaj lat. *Hucho hucho*

► prid. beseda + **sam. beseda**

n centimetrov dolg, *n* kilogramov težek **sulec** | kapitalni, merski **sulec** | ujet, ulovljen **sulec** | velik **sulec**

- Vse ulovljene *sulce* je vrnil v Savinjo.
- Zgornji tok reke Krke je bil že od nekdaj znan po kapitalnih *sulcih*.

- V minuli sezoni je bilo v zgornjem delu Kolpe ujetih več kot deset merskih *sulcev*.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

lov, ulov **sulca** | mladica **sulca** | populacija, stalež **sulca** | vzreja **sulca**

- Posebna nagrada našemu načinu dela je naravna vzreja *sulca* v naših potokih.
- Z velikim veseljem lahko povemo, da se stalež *sulca* v Kolpi iz leta v leto povečuje.
- Vzreji in vlaganju *sulca* v Savo namenjajo veliko mero pozornosti in strokovnosti.

...

- *Sulci* se drstijo od druge polovice marca do konca aprila, izjemoma tudi v maju, če voda prej ne doseže za drst potrebne temperature.
- Z gradnjo čistilnih naprav se bodo vode očistile in v njih bosta lahko ponovno zaživela *sulec* in lipan, dva pokazatelja čistosti vode.
- Po 15 minutah je na trnek ujel *sulca*.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- Večjega *sulca* najprej dobro očistimo, posušimo in začinimo.
- Priporoča karpačo, ki ga pripravi iz dimljenega *sulca*.
- Za prilogo dodamo pečen mlad krompir, ki ga spečemo skupaj s kosi *sulca*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[súlɛc]

IPA: [ˈsu:lɛts]

ednina

IMENOVALNIK: súlec

RODILNIK: súlca

DAJALNIK: súlca

TOŽILNIK: súlca

MESTNIK: pri súlca

ORODNIK: s súlcem

dvojina

IMENOVALNIK: súlca

RODILNIK: súlcev

DAJALNIK: súlcema

TOŽILNIK: súlca

MESTNIK: pri súlcih

ORODNIK: s súlcema

množina

IMENOVALNIK: súlci

RODILNIK: súlcev

DAJALNIK: súlcem

TOŽILNIK: súlce

MESTNIK: pri súlcih

ORODNIK: s súlci

TONEMSKO

[súlɛc]

IPA: [ˈsú:lɛts]

ednina

IMENOVALNIK: súlec

RODILNIK: sŭlca
DAJALNIK: sŭlcu
TOŽILNIK: sŭlca
MESTNIK: pri sŭlcu
ORODNIK: s sŭlcem

dvojina

IMENOVALNIK: sŭlca
RODILNIK: sŭlcev
DAJALNIK: sŭlcema
TOŽILNIK: sŭlca
MESTNIK: pri sŭlcih
ORODNIK: s sŭlcema

množina

IMENOVALNIK: sŭlci
RODILNIK: sŭlcev
DAJALNIK: sŭlcem
TOŽILNIK: sŭlce
MESTNIK: pri sŭlcih
ORODNIK: s sŭlci

IZVOR

= nar. hrv. *sulac*, kot steslov. *sulěj* 'boljši, močnejši', cslov. *suliti se* 'bahati se' iz pslov. **sulb* 'velik' < ide. **k'ouH-lo-* 'napihnjeno, nabrekli', tako kot stind. *šúra-* 'junak', *šváyati* 'nabrekli, postajati močan', *šótha-* 'nabuhlost, nabrekli'

sviloprêjka sviloprêjke samostalnik ženskega spola

[sviloprêjka]

POMEN

nočni metulj belkaste barve, katerega gosenica izloča snov, iz katere nastane svilena nit za zapredek; primerjaj lat. *Bombyx*

▶ sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

gojenje sviloprejk | gosenica, ličinka sviloprejk | kokon, zapredek sviloprejk

- Svilo izdelujejo iz zapredkov *sviloprejk*.
- Gosenice *sviloprejk* delajo svilo, iz katere izdelujemo dragocena oblačila.
- Nekoč so se Istrani ukvarjali tudi s pridobivanjem svile, z listi murve so se hranile ličinke *sviloprejk*.

▶ glag. + sam. beseda v tožilniku

gojiti sviloprejk

- Gojili so *sviloprejk* in tkali svilo.

...

- Ker so murvini listi hrana za *sviloprejk*, je to drevo na Kitajskem še danes izredno pomembna industrijska rastlina.
- Svila je izločina gosenic *sviloprejk*, ki iztiskajo viskozno tekočino skozi majhni odprtini na spodnji ustnici.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[sviloprêjka]

IPA: [svilo'pɾɛːjka]

ednina

IMENOVALNIK: sviloprêjka
RODILNIK: sviloprêjke
DAJALNIK: sviloprêjki
TOŽILNIK: sviloprêjko
MESTNIK: pri sviloprêjki
ORODNIK: s sviloprêjko

dvojina

IMENOVALNIK: sviloprêjki
RODILNIK: sviloprêjk
DAJALNIK: sviloprêjkama
TOŽILNIK: sviloprêjki
MESTNIK: pri sviloprêjkah
ORODNIK: s sviloprêjkama

množina

IMENOVALNIK: sviloprêjke
RODILNIK: sviloprêjk
DAJALNIK: sviloprêjkam
TOŽILNIK: sviloprêjke
MESTNIK: pri sviloprêjkah
ORODNIK: s sviloprêjkami

TONEMSKO

[sviloprêjka]

IPA: [svilo'pɾɛːjka]

ednina

IMENOVALNIK: sviloprêjka
RODILNIK: sviloprêjke
DAJALNIK: sviloprêjki
TOŽILNIK: sviloprêjko
MESTNIK: pri sviloprêjki
ORODNIK: s sviloprêjko

dvojina

IMENOVALNIK: sviloprêjki
RODILNIK: sviloprêjk
DAJALNIK: sviloprêjkama
TOŽILNIK: sviloprêjki
MESTNIK: pri sviloprêjkah
ORODNIK: s sviloprêjkama

množina

IMENOVALNIK: sviloprêjke
RODILNIK: sviloprêjk
DAJALNIK: sviloprêjkam
TOŽILNIK: sviloprêjke
MESTNIK: pri sviloprêjkah
ORODNIK: s sviloprêjkami

IZVOR

iz *presti svilo*

svinína sviníne; glej **svinjína** samostalnik ženskega spola

[svinína]

POMEN

svinjsko meso; SIN.: neformalno, ekspresivno prase, prašič, ekspresivno pujs, ekspresivno pujssek

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

kuhana, pečena, sveža svinina | mleta, zmleta svinina | prekajena svinina

- Namesto slanine lahko jedi dodamo pusto zmleto *svinino* ali govedino.
- Kuhano *svinino* vzamemo iz enolončnice in jo narežemo na kocke ter ponovno stresemo v jed.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

cena svinine | izvoz, uvoz svinine

- Zaradi podražitev odkupnih cen prašičev napoveduje višje cene *svinine*.
- Pogovarjali so se tudi o izvozu *svinine*, ampak o kakšnem konkretnem poslu ni bilo govora.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dodati svinino | jesti svinino

- Dodajte *svinino*, pecite jo 5 minut in pri tem pogosto obračajte, da spremeni barvo.
- *Svinino* narežemo na večje kocke.

...

- Namesto govedine in *svinine* lahko uporabimo piščančje meso.
- Jabolčni ocvrtki so najslastnejši kot sladica, prav tako pa teknejo kot priloga k vsem jedem iz *svinine*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[svinína]

IPA: [sviːniːna]

ednina

IMENOVALNIK: svinína
RODILNIK: sviníne
DAJALNIK: sviníni
TOŽILNIK: sviníno
MESTNIK: pri sviníni
ORODNIK: s sviníno

dvojina

IMENOVALNIK: sviníni
RODILNIK: svinín
DAJALNIK: svinínama
TOŽILNIK: sviníni
MESTNIK: pri svinínah
ORODNIK: s svinínama

množina

IMENOVALNIK: sviníne
RODILNIK: svinín
DAJALNIK: svinínam
TOŽILNIK: sviníne
MESTNIK: pri svinínah
ORODNIK: s svinínami

TONEMSKO

[svinína]

IPA: [sviːniːná]

ednina

IMENOVALNIK: svinína
RODILNIK: sviníne
DAJALNIK: sviníni
TOŽILNIK: sviníno
MESTNIK: pri sviníni

ORODNIK: s sviníno

dvojina

IMENOVALNIK: sviníni
RODILNIK: svinín
DAJALNIK: svinínama
TOŽILNIK: sviníni
MESTNIK: pri svinínah
ORODNIK: s svinínama

množina

IMENOVALNIK: sviníne
RODILNIK: svinín
DAJALNIK: svinínam
TOŽILNIK: sviníne
MESTNIK: pri svinínah
ORODNIK: s svinínami

IZVOR

iz **svin* 'prašič' = nar. rus. *svín* < pslov. **svinъ* k
↑svinja

svinjína svinjínje; tudi **svinína** samostalnik ženskega spola

[svinjína]

POMEN

svinjsko meso

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

dušena, kuhana, pečena, sveža svinjina | mleta, narezana, sesekljana, zmleta svinjina | nemastna, pusta svinjina | prekajena, suha svinjina

- Teta je pripravila za večerjo kislo zelje in prekajeno *svinjino*.

- V posodi na olju prepražimo narezano *svinjino* ter očiščene in zrezane gobe.

- Uživatej pusto meso, lahko tudi pusto *svinjino*, raje pa perutnino.

▶ števnik + količinski sam. + **sam. beseda v rodilniku**

n dag, *n* g, *n* kg, *n* kilogramov, *n* ton svinjine

- Samo proizvodnja kilograma sira naj bi povzročila emisijo 20 kilogramov ogljikovega dioksida, en kilogram *svinjine* pa emisijo 9 kilogramov tega plina.

- Dobro zmešamo 3/4 kg *svinjine*, sol, poper in nekaj strtega česna.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dodati svinjino | jesti, uživati svinjino | narezati svinjino | vsebovati svinjino

- Če jemo pusto *svinjino*, prav tako živimo zdravo, saj ne vsebuje škodljivih maščob.

- V voku segrejemo polovico olja, dodamo *svinjino* in jo pražimo 1 minuto.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

cena svinjine | kos, košček svinjine | uvoz svinjine | uživanje svinjine

- Ohrovtove liste obložimo z mletim mesom, na sredino vsakega položimo kos *svinjine*.

- Odkupne cene prašičev se spet znižujejo zaradi cenejšega uvoza *svinjine*.

- Priporočeno je zmerno uživanje *svinjine*.

...

- Kot glavno jed ponudimo ocvrte rezance s *svinjino* in zelenjavo.
- Piščanec brez kože ali ribe vsebujejo manj maščobe kot *svinjina*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[svinjína]

IPA: [sviˈnjiːna]

ednina

IMENOVALNIK: svinjína

RODILNIK: svinjíne

DAJALNIK: svinjíní

TOŽILNIK: svinjínó

MESTNIK: pri svinjíní

ORODNIK: s svinjínó

dvojina

IMENOVALNIK: svinjíní

RODILNIK: svinjín

DAJALNIK: svinjínama

TOŽILNIK: svinjíní

MESTNIK: pri svinjínah

ORODNIK: s svinjínama

množina

IMENOVALNIK: svinjíne

RODILNIK: svinjín

DAJALNIK: svinjínam

TOŽILNIK: svinjíne

MESTNIK: pri svinjínah

ORODNIK: s svinjínami

TONEMSKO

[svinjína]

IPA: [sviˈnjiːná]

ednina

IMENOVALNIK: svinjína

RODILNIK: svinjíne

DAJALNIK: svinjíní

TOŽILNIK: svinjínó

MESTNIK: pri svinjíní

ORODNIK: s svinjínó

dvojina

IMENOVALNIK: svinjíní

RODILNIK: svinjín

DAJALNIK: svinjínama

TOŽILNIK: svinjíní

MESTNIK: pri svinjínah

ORODNIK: s svinjínama

množina

IMENOVALNIK: svinjíne

RODILNIK: svinjín

DAJALNIK: svinjínam

TOŽILNIK: svinjíne

MESTNIK: pri svinjínah

ORODNIK: s svinjínami

IZVOR

iz ↑svinina pod vplivom ↑svinja

šahíst šahísta samostalnik moškega spola

[šahíst]

POMEN

kdor igra šah

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mlad šahist | nadarjen, obetaven, vrhunski šahist | navdušen šahist | slep šahist

- V zadnjih desetih letih smo imeli v Sloveniji že nekaj obetavnih mladih *šahistov*.
- Na SP za slepe *šahiste* se je Slovenija predstavila s tremi igralci.
- Računalniki postajajo nepogrešljivi pomočniki vsakega vrhunškega *šahista*.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

šahist doseže, osvoji KAJ | šahist igra, odigra, zmaga | šahist nastopa, nastopi KJE | šahist se pomeri s KOM

- *Šahisti* so se pomerili na osmih deskah, vsak z vsakim.
- Nastopajo *šahisti* in šahistke iz 14 držav.
- *Šahisti* bodo igrali v pospešeni igri na 15 minut.

▶ števnik + **sam. beseda**

n šahistov

- Na rednem mesečnem turnirju Lendave je sodelovalo 14 *šahistov*.
- Med člani je tekmovalo 34 *šahistov* in šahistk.

...

- Vrhunec šahovske srede je bila jubilejna akademija, ob kateri so razglasili še šahistko in *šahista* leta.
- V prestolnici države so na šahovski olimpijadi gostili *šahiste* iz 130 držav.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šahíst]

IPA: [ʃaˈxiːst]

ednina

IMENOVALNIK: šahíst

RODILNIK: šahísta

DAJALNIK: šahístu

TOŽILNIK: šahísta

MESTNIK: pri šahístu

ORODNIK: s šahístom

dvojina

IMENOVALNIK: šahísta

RODILNIK: šahístov

DAJALNIK: šahístoma

TOŽILNIK: šahísta

MESTNIK: pri šahístih

ORODNIK: s šahístoma

množina

IMENOVALNIK: šahísti

RODILNIK: šahístov

DAJALNIK: šahístom

TOŽILNIK: šahíste
MESTNIK: pri šahístih
ORODNIK: s šahísti

TONEMSKO

[šahíst]

IPA: [ʃaxí:st]

ednina

IMENOVALNIK: šahíst
RODILNIK: šahísta
DAJALNIK: šahístu
TOŽILNIK: šahísta
MESTNIK: pri šahístu
ORODNIK: s šahístom

dvojina

IMENOVALNIK: šahísta
RODILNIK: šahístov
DAJALNIK: šahístoma
TOŽILNIK: šahísta
MESTNIK: pri šahístih
ORODNIK: s šahístoma

množina

IMENOVALNIK: šahísti
RODILNIK: šahístov
DAJALNIK: šahístom
TOŽILNIK: šahíste
MESTNIK: pri šahístih
ORODNIK: s šahísti

BESEDOTVORJE

ženski spol: šahistka

IZVOR

↑šah

šahístka šahístke samostalnik ženskega spola

[šahístka]

POMEN

ženska, ki igra šah

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- mlada šahistka | najboljša, uspešna šahistka
- Kot je bilo pričakovati, je najboljša *šahistka* na svetu skušala uveljaviti prednost belih figur.
 - Mlada in uspešna slovenska *šahistka* si je na mednarodnem turnirju z odlično igro priigrala drugi bal za osvojitev naziva velemejstrice.
 - Njegova mama je bila navdušena *šahistka*.

▶ priredna zveza

šahistka in šahist

- Turnirja, ki je potekal od 26. aprila do 2. maja, se je udeležilo 98 *šahistk* in šahistov.
- Slovenski šahisti in *šahistke* nadaljujejo odlične igre na evropskem ekipnem prvenstvu.

...

▪ Je *šahistka* z mednarodnim slovesom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šahístka]

IPA: [ʃa'xi:stka]

ednina

IMENOVALNIK: šahístka
RODILNIK: šahístke
DAJALNIK: šahístki
TOŽILNIK: šahístko
MESTNIK: pri šahístki
ORODNIK: s šahístko

dvojina

IMENOVALNIK: šahístki
RODILNIK: šahístk
DAJALNIK: šahístkama
TOŽILNIK: šahístki
MESTNIK: pri šahístkah
ORODNIK: s šahístkama

množina

IMENOVALNIK: šahístke
RODILNIK: šahístk
DAJALNIK: šahístkam
TOŽILNIK: šahístke
MESTNIK: pri šahístkah
ORODNIK: s šahístkami

TONEMSKO

[šahístka]

IPA: [ʃaxí:stka]

ednina

IMENOVALNIK: šahístka
RODILNIK: šahístke
DAJALNIK: šahístki
TOŽILNIK: šahístko
MESTNIK: pri šahístki
ORODNIK: s šahístko

dvojina

IMENOVALNIK: šahístki
RODILNIK: šahístk
DAJALNIK: šahístkama
TOŽILNIK: šahístki
MESTNIK: pri šahístkah
ORODNIK: s šahístkama

množina

IMENOVALNIK: šahístke
RODILNIK: šahístk
DAJALNIK: šahístkam
TOŽILNIK: šahístke
MESTNIK: pri šahístkah
ORODNIK: s šahístkami

IZVOR

↑šahist

šansón šansóna samostalnik moškega spola

[šansón]

POMEN

pesem z vsebinsko zahtevnejšim besedilom, navadno sentimentalna, satirična, za katero je značilno recitativno petje

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

album, plošča šansonov | festival, koncert, večer šansonov | izvajalec, pevec, pevka šansonov | ljubitelj šansonov

- Je velik ljubitelj *šansona* in zlate dobe slovenske popevke.
- Izvajalci *šansonov* niso samo pevci, temveč tudi igralci, za šanson pa je značilno razgibano menjavanje med petjem, govorom in petim govorom.
- Tudi tokrat so z odličnim znanjem francoščine, z doživeto interpretacijo *šansonov* in s plesom navdušili številno občinstvo.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

francoski, slovenski šanson | Ježkov šanson

- Sporočilnost Svetlaninih *šansonov* je skozi leta ohranila vrednost in aktualnost.
- Igralec bo ob spremljavi treh glasbenikov občinstvu približal Brelove *šansone* v svojem prevodu in interpretaciji.

▶ priredna zveza

šanson in popevka

- Poznamo jo predvsem kot avtorico številnih odličnih besedil za slovenske popevke in *šansone*.

...

- *Šansoni* so bili vedno vezani na besedila bolj ali manj znanih pesnikov, ki so jih uglasbili glasbeniki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šansón]

IPA: [ʃanˈsoːn]

ednina

IMENOVALNIK: šansón

RODILNIK: šansóna

DAJALNIK: šansónu

TOŽILNIK: šansón

MESTNIK: pri šansónu

ORODNIK: s šansónom

dvojina

IMENOVALNIK: šansóna

RODILNIK: šansónov

DAJALNIK: šansónoma

TOŽILNIK: šansóna

MESTNIK: pri šansónih

ORODNIK: s šansónoma

množina

IMENOVALNIK: šansóni

RODILNIK: šansónov

DAJALNIK: šansónom

TOŽILNIK: šansóne

MESTNIK: pri šansónih

ORODNIK: s šansóni

TONEMSKO

[šansón]

IPA: [ʃansóːn]

ednina

IMENOVALNIK: šansón

RODILNIK: šansóna

DAJALNIK: šansónu

TOŽILNIK: šansón

MESTNIK: pri šansónu

ORODNIK: s šansónom

dvojina

IMENOVALNIK: šansóna

RODILNIK: šansónov

DAJALNIK: šansónoma

TOŽILNIK: šansóna

MESTNIK: pri šansónih

ORODNIK: s šansónoma

množina

IMENOVALNIK: šansóni

RODILNIK: šansónov

DAJALNIK: šansónom

TOŽILNIK: šansóne

MESTNIK: pri šansónih

ORODNIK: s šansóni

IZVOR

prevzeto iz frc. *chanson* < lat. *cantiō* 'petje, pesem'

šansonjêr šansonjêrja samostalnik moškega spola

[šansonjêr]

POMEN

kdor izvaja šansone

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

francoski šansonjer | legendaren, znan šansonjer

- Velja za enega največjih francoskih *šansonjerjev* druge polovice dvajsetega stoletja.
- Nekaj svojih pesmi je zapel legendarni slovenski *šansonjer*.

▶ priredna zveza

šansonjer in kantavtor

- Miniaturno prizorišče v eni izmed ozkih ulic pod starim mostom je že tradicionalno premajhno za vse, ki bi radi uživali ob petju najbolj znanih slovenskih *šansonjerjev* in kantavtorjev.

...

- Z leti se je prelevil v uglajenega *šansonjerja*, ki s tehtnimi, duhovitimi besedili in prefinjenimi aranžmaji prepriča poslušalce vseh generacij.

- V ZDA se na glasbeno sceno vračajo *šansonjerji*, ki se jim zdi besedilo pesmi vsaj tako pomembno kakor glasbena spremljava.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šansonjêr]

IPA: [ʃansɔnˈjɛːr]

ednina

IMENOVALNIK: šansonjêr
RODILNIK: šansonjêrja
DAJALNIK: šansonjêrju
TOŽILNIK: šansonjêrja
MESTNIK: pri šansonjêrju
ORODNIK: s šansonjêrjem

dvojina

IMENOVALNIK: šansonjêrja
RODILNIK: šansonjêrjev
DAJALNIK: šansonjêrjema
TOŽILNIK: šansonjêrja
MESTNIK: pri šansonjêrjih
ORODNIK: s šansonjêrjema

množina

IMENOVALNIK: šansonjêrji
RODILNIK: šansonjêrjev
DAJALNIK: šansonjêrjem
TOŽILNIK: šansonjêrje
MESTNIK: pri šansonjêrjih
ORODNIK: s šansonjêrji

TONEMSKO

[šansonjêr]

IPA: [ʃansɔnjé:r]

ednina

IMENOVALNIK: šansonjêr
RODILNIK: šansonjêrja
DAJALNIK: šansonjêrju
TOŽILNIK: šansonjêrja
MESTNIK: pri šansonjêrju
ORODNIK: s šansonjêrjem

dvojina

IMENOVALNIK: šansonjêrja
RODILNIK: šansonjêrjev
DAJALNIK: šansonjêrjema
TOŽILNIK: šansonjêrja
MESTNIK: pri šansonjêrjih
ORODNIK: s šansonjêrjema

množina

IMENOVALNIK: šansonjêrji
RODILNIK: šansonjêrjev
DAJALNIK: šansonjêrjem
TOŽILNIK: šansonjêrje
MESTNIK: pri šansonjêrjih
ORODNIK: s šansonjêrji

BESEDOTVORJE

ženski spol: šansonjerka

IZVOR

prevzeto iz frc. *chansonnier* iz ↑šanson

šansonjêrka šansonjêrke samostalnik ženskega spola

[šansonjêrka]

POMEN

ženska, ki izvaja šansone

► prid. beseda + sam. beseda

francoska šansonjerka | odlična šansonjerka | priznana, slavna šansonjerka

- Film prikazuje življenje največje francoske *šansonjerke*, prepleteno z neverjetnimi življenjskimi preizkušnjami, vzponi in padci.
- Zidove krasijo njene fotografije in portreti ter razglednice in pisma, ki so jih sloviti *šansonjerki* pošiljali občudovalci.

► priredna zveza

šansonjerka in igralka

- Priznana slovenska *šansonjerka* in igralka že vrsto let pooseblja slovenski šanson, ki mu je zvesta že dobrih 20 let.
- Dramska igralka in *šansonjerka* v našem prostoru že dolgo goji tradicijo francoskega šansona.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šansonjêrka]

IPA: [ʃansɔn'jɛ:rka]

ednina

IMENOVALNIK: šansonjêrka
RODILNIK: šansonjêrke
DAJALNIK: šansonjêrki
TOŽILNIK: šansonjêrko
MESTNIK: pri šansonjêrki
ORODNIK: s šansonjêrko

dvojina

IMENOVALNIK: šansonjêrki
RODILNIK: šansonjêrk
DAJALNIK: šansonjêrkama
TOŽILNIK: šansonjêrki
MESTNIK: pri šansonjêrkah
ORODNIK: s šansonjêrkama

množina

IMENOVALNIK: šansonjêrke
RODILNIK: šansonjêrk
DAJALNIK: šansonjêrkam
TOŽILNIK: šansonjêrke
MESTNIK: pri šansonjêrkah
ORODNIK: s šansonjêrkami

TONEMSKO

[šansonjêrka]

IPA: [ʃansɔnjé:rka]

ednina

IMENOVALNIK: šansonjêrka
RODILNIK: šansonjêrke
DAJALNIK: šansonjêrki
TOŽILNIK: šansonjêrko
MESTNIK: pri šansonjêrki
ORODNIK: s šansonjêrko

dvojina

IMENOVALNIK: šansonjêrki
RODILNIK: šansonjêrk
DAJALNIK: šansonjêrkama
TOŽILNIK: šansonjêrki
MESTNIK: pri šansonjêrkah

ORODNIK: s šansonjêrk**ama**

množina

IMENOVALNIK: šansonjêrke

RODILNIK: šansonjêrk

DAJALNIK: šansonjêrk**am**

TOŽILNIK: šansonjêrke

MESTNIK: pri šansonjêrk**ah**

ORODNIK: s šansonjêrk**ami**

IZVOR

↑šansonjer

šárg šárga samostalnik moškega spola

[šárk šárga]

POMEN

iz zoologije morska riba z majhnimi usti in širokim ovalnim trupom srebrnkaste barve s temnimi prečnimi progami; primerjaj lat. *Diplodus sargus*

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- Odrasli *šargi* lahko alge in različne nevretenčarje zmeljejo s svojimi kočniki.
- Malo nižje, kakih pet metrov globoko, so se počasi sprehajali *šargi*.

...

- Le malo je manjkalo, da bi polkilogramskega *šarga* prijel za rep.
- *Šarga* lahko lovimo z ribiško vrvico v roki ali na palici, zelo pa je cenjen in iskan tudi med podvodnimi ribiči.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šárk šárga]

IPA: [ʃa:rk ʃa:rga]

ednina

IMENOVALNIK: šárg

RODILNIK: šárga

DAJALNIK: šárgu

TOŽILNIK: šárga

MESTNIK: pri šárgu

ORODNIK: s šárgom

dvojina

IMENOVALNIK: šárga

RODILNIK: šárgov

DAJALNIK: šárgoma

TOŽILNIK: šárga

MESTNIK: pri šárgih

ORODNIK: s šárgoma

množina

IMENOVALNIK: šárgi

RODILNIK: šárgov

DAJALNIK: šárgom

TOŽILNIK: šárge

MESTNIK: pri šárgih

ORODNIK: s šárgi

TONEMSKO

[šárk šárga]

IPA: [ʃa:rk ʃa:rgà]

ednina

IMENOVALNIK: šárg

RODILNIK: šárga

DAJALNIK: šárgu

TOŽILNIK: šárga

MESTNIK: pri šárgu

ORODNIK: s šárgom

dvojina

IMENOVALNIK: šárga

RODILNIK: šárgov

DAJALNIK: šárgoma

TOŽILNIK: šárga

MESTNIK: pri šárgih

ORODNIK: s šárgoma

množina

IMENOVALNIK: šárgi

RODILNIK: šárgov

DAJALNIK: šárgom

TOŽILNIK: šárge

MESTNIK: pri šárgih

ORODNIK: s šárgi

IZVOR

prevzeto iz star. it. *sargo* < lat. *sargus*, to prevzeto iz gr. *sargós*

ščenè ščenéta in **ščène** ščenéta samostalnik srednjega spola

[ščenè] in [ščène]

POMEN

1. navadno slabšalno **pes, zlasti manjši**; SIN.: navadno slabšalno cucek, ekspresivno kužek, navadno ekspresivno psiček
 - Sprejme me v majhnem salonu, kjer njeno *ščene* brezumno laja name.
 - Pred nekaj dnevi sem na cesti našla ubogo *ščene*, ki je zdaj moj novi sostanovalec.
 - Zamolklo je lajal z basom in se besno zaletaval proti vratom, tako da bi človek po glasu sodil, da je v sobi najmanj volčjak, ne pa neogljen *ščene*.
2. slabšalno kdor je pretirano pohleven, poslušen, bojzljiv ali se mu to pripisuje; SIN.: slabšalno cucek
 - Koliko traja, preden se običajen moški zlomi, izgubi um in se prelevi v priliznjeno *ščene*?
3. slabšalno kdor je nepomemben, zanemarjen ali se mu to pripisuje
 - Saj sem vedel, da si nagravnó, umazano *ščene*.
 - Začuden sem bil, ker se je metala za tako grdim *ščenetom*, kot si ti.
 - Počutila sem se izobčeno, vsi so bili iz urejenih družin, jaz pa malo *ščene* brez mame in očeta.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ščenè]

IPA: [ʃʃɛˈnɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ščenè
RODILNIK: ščenéta
DAJALNIK: ščenétu
TOŽILNIK: ščenè
MESTNIK: pri ščenétu
ORODNIK: s ščenétom

dvojina

IMENOVALNIK: ščenéti
RODILNIK: ščenét
DAJALNIK: ščenétoma
TOŽILNIK: ščenéti
MESTNIK: pri ščenétih
ORODNIK: s ščenétoma

množina

IMENOVALNIK: ščenéta
RODILNIK: ščenét
DAJALNIK: ščenétom
TOŽILNIK: ščenéta
MESTNIK: pri ščenétih
ORODNIK: s ščenéti

in

[ščène]

IPA: [ʃʃɛ:nɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ščène
RODILNIK: ščenéta
DAJALNIK: ščenétu
TOŽILNIK: ščène
MESTNIK: pri ščenétu
ORODNIK: s ščenétom

dvojina

IMENOVALNIK: ščenéti
RODILNIK: ščenét
DAJALNIK: ščenétoma
TOŽILNIK: ščenéti
MESTNIK: pri ščenétih
ORODNIK: s ščenétoma

množina

IMENOVALNIK: ščenéta
RODILNIK: ščenét
DAJALNIK: ščenétom
TOŽILNIK: ščenéta
MESTNIK: pri ščenétih
ORODNIK: s ščenéti

TONEMSKO

[ščènè]

IPA: [ʃʃɛnɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ščenè
RODILNIK: ščenéta
DAJALNIK: ščenétu
TOŽILNIK: ščenéta
MESTNIK: pri ščenétu in pri ščenétu
ORODNIK: s ščenétom

dvojina

IMENOVALNIK: ščenéti in ščenéti

RODILNIK: ščenét

DAJALNIK: ščenétoma in ščenétoma

TOŽILNIK: ščenéti in ščenéti

MESTNIK: pri ščenétih

ORODNIK: s ščenétoma in s ščenétoma

množina

IMENOVALNIK: ščenéta

RODILNIK: ščenét

DAJALNIK: ščenétom

TOŽILNIK: ščenéta

MESTNIK: pri ščenétih

ORODNIK: s ščenéti

in

[ščéne]

IPA: [ʃʃɛ:nɛ]

ednina

IMENOVALNIK: ščéne

RODILNIK: ščenéta

DAJALNIK: ščenétu

TOŽILNIK: ščenéta

MESTNIK: pri ščenétu in pri ščenétu

ORODNIK: s ščenétom

dvojina

IMENOVALNIK: ščenéta in ščenéta

RODILNIK: ščenét

DAJALNIK: ščenétoma in ščenétoma

TOŽILNIK: ščenéta in ščenéta

MESTNIK: pri ščenétih

ORODNIK: s ščenétoma in s ščenétoma

množina

IMENOVALNIK: ščenéta

RODILNIK: ščenét

DAJALNIK: ščenétom

TOŽILNIK: ščenéta

MESTNIK: pri ščenétih

ORODNIK: s ščenéti

IZVOR

= cslov. *štene*, hrv., srb. *štène*, češ. *štěně*, gluž. *ščéno* 'najmlajši otrok' < pslov. **ščene* iz **ščenъ* 'mladič', iz ide. *skeno-*, iz *(*s*)*ken-* 'na novo nastati, roditi se, začeti (se)', tako kot stind. *kanína-* 'mlad', *kanyà* 'dekle', gr. *kainós* 'nov', lat. *re-cēns* 'mlad, nov' in ↑konec

ščúka ščúke samostalnik ženskega spola

[ščúka]

POMEN

1. sladkovodna plenilska riba z daljšim trupom in ožjim sploščenim gobcem v obliki kljuna; primerjaj lat.

Esox

► prid. beseda + **sam. beseda**

kapitalna, trofejna ščuka | *n*-kilogramska ščuka

- Iz Drave je izvlekel kapitalno *ščuko*: dolga je bila 128 centimetrov, tehtala pa je kar 18,45 kilograma.
- Vsako ujeto *ščuko*, ne glede na velikost, pazljivo osvobodimo trnka in jo spustimo nazaj.

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

ščuka napade KAJ | ščuka prijema, prime, zagrabi KAJ | ščuka živi KJE

- Ribič, ki vijači, se pogosto vpraša, zakaj *ščuka* raje napade določeno vrsto umetne vabe kot drugo.
- Če žlico vlečemo prehitro, *ščuka* ne bo prijela.
- Rokav je bogat z ribami, v njem živijo smuč, *ščuka*, krap, rdečeperka.

► **glag. + sam. beseda v tožilniku**

loviti ščuke | ujeti ščuko

- Ribič je sicer lovil *ščuke*, a je za silikonsko ribico zagrabil som.
- Ko ujameš *ščuko*, ji previdno odpni trnek in jo vrni v vodne globine.

...

- *Ščuka* in ostriž se pozimi gibljeta v različnih globinah, poleti pa se umakneta na dno med vodno rastlinje.

1.1. ta žival kot hrana, jed

- *Ščuki* odstranimo kožo, jo filetiramo, fileje naložimo na servirni pladenj in čeznje prelijemo vročo omako.
- Pripravljajo tudi *ščuke* na žaru, ki jih ponudijo v filejih in začinjene z oljem, limono, peteršiljem in česnom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ščúka]

IPA: [ʃtʃu:ká]

ednina

IMENOVALNIK: ščúka
 RODILNIK: ščúke
 DAJALNIK: ščúki
 TOŽILNIK: ščúko
 MESTNIK: pri ščúki
 ORODNIK: s ščúko

dvojina

IMENOVALNIK: ščúki
 RODILNIK: ščúk
 DAJALNIK: ščúkama
 TOŽILNIK: ščúki
 MESTNIK: pri ščúkah
 ORODNIK: s ščúkama

množina

IMENOVALNIK: ščúke
 RODILNIK: ščúk
 DAJALNIK: ščúkam
 TOŽILNIK: ščúke
 MESTNIK: pri ščúkah
 ORODNIK: s ščúkami

TONEMSKO

[ščúka]

IPA: [ʃtʃu:ká]

ednina

IMENOVALNIK: ščúka
 RODILNIK: ščúke
 DAJALNIK: ščúki
 TOŽILNIK: ščúko
 MESTNIK: pri ščúki
 ORODNIK: s ščúko

dvojina

IMENOVALNIK: ščúki
 RODILNIK: ščúk
 DAJALNIK: ščúkama
 TOŽILNIK: ščúki
 MESTNIK: pri ščúkah
 ORODNIK: s ščúkama

množina

IMENOVALNIK: ščúke
 RODILNIK: ščúk
 DAJALNIK: ščúkam
 TOŽILNIK: ščúke
 MESTNIK: pri ščúkah
 ORODNIK: s ščúkami

FRAZEOLOGIJA

ščuka med krap

kdor izstopa po svoji napadalnosti, brezobzirnosti, koristoljubnosti

- Samozavestno napovedujejo revolucijo v poročanju o EU, ki da je preveč obremenjeno z nacionalno optiko. V bruseljskem medijskem ribniku naj bi bili *ščuka med krap*.

IZVOR

= hrv., srb. *štuka*, rus. *ščuka*, češ. *štika* < pslov. **ščuka*, verjetno iz **ščukati* 'rezati, hlastati, trgati, grabiti', prvotno torej 'tista, ki hlasta, šavsja druge ribe', morda iz ide. **skeuh₂*- 'praskati, brskati, bezati', tako kot stind. *skáuti* 'brska, beza, moti'

šërpa šërpe tudi šërpa samostalnik moškega spola

[šërpa]

POMEN

vodnik, podporni alpinist nosač v himalajskih odpravah, zlasti domačin

► **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

vodja šerp

- Je vodja *šerp* na odpravi.
- Proti vrhu so se odpravili brez spremstva *šerp*, zato so bili v stalni radijski zvezi z baznim taborom.

► **prid. beseda + sam. beseda**

nepalski šërpa

- Nepalski *šerpe* so v izvrstni telesni pripravljenosti.

...

- Naša alpinista sta skupaj s *šerpama* napredovala precej hitreje.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šêrpa]

IPA: [ʃɛ:rpɑ]

ednina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpe

DAJALNIK: šêrpi

TOŽILNIK: šêrpo

MESTNIK: pri šêrpi

ORODNIK: s šêrpo

dvojina

IMENOVALNIK: šêrpi

RODILNIK: šêrp

DAJALNIK: šêrpama

TOŽILNIK: šêrpi

MESTNIK: pri šêrpah

ORODNIK: s šêrpama

množina

IMENOVALNIK: šêrpe

RODILNIK: šêrp

DAJALNIK: šêrpam

TOŽILNIK: šêrpe

MESTNIK: pri šêrpah

ORODNIK: s šêrpami

tudi

[šêrpa]

IPA: [ʃɛ:rpɑ]

ednina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpa

DAJALNIK: šêrpu

TOŽILNIK: šêrpa

MESTNIK: pri šêrpu

ORODNIK: s šêrpom

dvojina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpov

DAJALNIK: šêrpoma

TOŽILNIK: šêrpa

MESTNIK: pri šêrpih

ORODNIK: s šêrpoma

množina

IMENOVALNIK: šêrpi

RODILNIK: šêrpov

DAJALNIK: šêrpom

TOŽILNIK: šêrpe

MESTNIK: pri šêrpih

ORODNIK: s šêrpi

TONEMSKO

[šêrpa]

IPA: [ʃɛ:rpɑ]

ednina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpe

DAJALNIK: šêrpi

TOŽILNIK: šêrpo

MESTNIK: pri šêrpi

ORODNIK: s šêrpo

dvojina

IMENOVALNIK: šêrpi

RODILNIK: šêrp

DAJALNIK: šêrpama

TOŽILNIK: šêrpi

MESTNIK: pri šêrpah

ORODNIK: s šêrpama

množina

IMENOVALNIK: šêrpe

RODILNIK: šêrp

DAJALNIK: šêrpam

TOŽILNIK: šêrpe

MESTNIK: pri šêrpah

ORODNIK: s šêrpami

tudi

[šêrpa]

IPA: [ʃɛ:rpɑ]

ednina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpa

DAJALNIK: šêrpu

TOŽILNIK: šêrpa

MESTNIK: pri šêrpu

ORODNIK: s šêrpom

dvojina

IMENOVALNIK: šêrpa

RODILNIK: šêrpov

DAJALNIK: šêrpoma

TOŽILNIK: šêrpa

MESTNIK: pri šêrpih

ORODNIK: s šêrpoma

množina

IMENOVALNIK: šêrpi

RODILNIK: šêrpov

DAJALNIK: šêrpom

TOŽILNIK: šêrpe

MESTNIK: pri šêrpih

ORODNIK: s šêrpi

IZVOR

prevzeto iz angl. *Sherpa*, prvotno ime vzhodnonepalskega, po izvoru tibetanskega ljudstva, katerega pripadnike najemajo himalajske odprave za nosače

škàmp škàmpa samostalnik moškega spola

[škàmp]

POMEN

1. večji morski rak oranžne barve s podolgovatim

telesom; primerjaj lat. *Nephrops norvegicus*

▪ *Škampi* živijo v velikih kolonijah, podnevi večinoma zakopani v mulj, ponoči gomazijo po dnu.

▪ *Škampi* živijo na podmorskih območjih, ki za potapljanje niso zanimiva, to je na muljastem, blatnem in delno peščenem dnu.

1.1. navadno v množini ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

kuhani, ocvrti, pečeni škampi | surovi, sveži škampi

▪ K ocvrtim *škampom* lahko ponudimo dušen riž.

▪ Najbolj žlahtnega okusa so sveži jadranski *škampi*.

▪ Po površini rižote zložimo cele *škampe*.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dodati škampe | jesti škampe

▪ *Škampe* izluščimo iz oklepa, operemo in s prtičkom osušimo.

▪ Na skuto položimo *škampe* in vse skupaj prelijemo z deviškimi oljnim oljem.

► sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

njoki, rižota s škampi

▪ Rižoto s *škampi* naložimo na krožnike in potresemo s parmezanom.

▪ Priporočamo široke rezance s *škampi*, bučkami, rozinami in pinjolami.

...

▪ Repke *škampov* so nekaj ur marinirali v arašidovem olju.

▪ Najraje kuha morsko hrano in po navadi postreže s *škampi* ali školjkami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škàmp]

IPA: [ʃkàmp]

ednina

IMENOVALNIK: škàmp

RODILNIK: škàmpa

DAJALNIK: škàmpu

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpu

ORODNIK: s škàmpom

dvojina

IMENOVALNIK: škàmpa

RODILNIK: škàmpov

DAJALNIK: škàmpoma

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpih

ORODNIK: s škàmpoma

množina

IMENOVALNIK: škàmpi

RODILNIK: škàmpov

DAJALNIK: škàmpom

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpih

ORODNIK: s škàmpi

TONEMSKO

[škàmp]

IPA: [ʃkàmp]

ednina

IMENOVALNIK: škàmp

RODILNIK: škàmpa

DAJALNIK: škàmpu

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpu tudi pri škàmpu

ORODNIK: s škàmpom

dvojina

IMENOVALNIK: škàmpa

RODILNIK: škàmpov in škàmpov

DAJALNIK: škàmpoma

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpih in pri škàmpih

ORODNIK: s škàmpoma

množina

IMENOVALNIK: škàmpi

RODILNIK: škàmpov in škàmpov

DAJALNIK: škàmpom

TOŽILNIK: škàmpa

MESTNIK: pri škàmpih in pri škàmpih

ORODNIK: s škàmpi in s škàmpi

IZVOR

prevzeto prek it. *scampo* iz gr. *kámpē* 'črv' zaradi kuhanih oluščenih repov, ki spominjajo na črva

škarpéna škarpéne samostalnik ženskega spola

[škarpéna]

POMEN

1. morska riba navadno rdečkasto oranžne barve z velikimi usti ter strupenimi bodicami po hrbtu in v škrgah, ki živi zlasti na morskem dnu; primerjaj lat.

Scorpaena scrofa; SIN.: škarpina

► prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Potopila sva se v gozd gorgonij in na najino prijetno presenečenje sva na eni od njih opazila počivati veliko *škarpeno*.

▪ Potopljena ladja je primerno bivališče za številne *škarpene* in je poraščena s številnimi algami, mahovnjaki, spužvami.

▪ Ujeto *škarpeno* je treba previdno sneti z osti, ker ima na hrbtni plavuti in ob škržnih poklopcih strupene bodice.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ Pred sidrom leno ždi *škarpena*.

▪ *Škarpene* tičijo v razpokah, tu in tam se pojavijo tipalke radovednega jastoga.

...

• Videl sem *škarpeno* in čez nekaj dni v spominu skušal oživitvi njene barve, obliko, položaj.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: škarpina

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**
file škarpena

▪ Na krožnik damo najprej malo ocvrte špinače, marinirane fileje *škarpena* in nato okrasimo s preostalo špinačo.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

▪ Morsko žabo narežemo na kose, *škarpeno* filiramo, glavo in kost shranimo.

▪ *Škarpeno* pokapamo z limoninim sokom, natremo s poprom in naribano limonino lupino ter pokrijemo.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Pečeno *škarpeno* vzamemo iz pečice, odstranimo folijo in ribo preložimo na pogret pladenj.

▪ Ponujali so ocvrte *škarpena*, hobotnico in brodet.

...

• K *škarpeni* s krompirjem se lepo poda belo suho vino iz primorskega vinorodnega rajona, na primer malvazija, beli pinot.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škarpéna]

IPA: [ʃkar'pɛ:na]

ednina

IMENOVALNIK: škarpéna

RODILNIK: škarpéne

DAJALNIK: škarpéni

TOŽILNIK: škarpéno

MESTNIK: pri škarpéni

ORODNIK: s škarpéno

dvojina

IMENOVALNIK: škarpéni

RODILNIK: škarpén

DAJALNIK: škarpénama

TOŽILNIK: škarpéni

MESTNIK: pri škarpénah

ORODNIK: s škarpénama

množina

IMENOVALNIK: škarpéne

RODILNIK: škarpén

DAJALNIK: škarpénam

TOŽILNIK: škarpéne

MESTNIK: pri škarpénah

ORODNIK: s škarpénami

TONEMSKO

[škarpéna]

IPA: [ʃkarpé:nà]

ednina

IMENOVALNIK: škarpéna

RODILNIK: škarpéne

DAJALNIK: škarpéni

TOŽILNIK: škarpéno

MESTNIK: pri škarpéni

ORODNIK: s škarpéno

dvojina

IMENOVALNIK: škarpéni

RODILNIK: škarpén

DAJALNIK: škarpénama

TOŽILNIK: škarpéni

MESTNIK: pri škarpénah

ORODNIK: s škarpénama

množina

IMENOVALNIK: škarpéne

RODILNIK: škarpén

DAJALNIK: škarpénam

TOŽILNIK: škarpéne

MESTNIK: pri škarpénah

ORODNIK: s škarpénami

IZVOR

prevzeto prek it. *scorpèna* in lat. *scorpaena* iz gr. *skórpaina*, iz ↑škorpíjon po strupenih bodicah te ribe

škarpína škarpíne samostalnik ženskega spola

[škarpína]

POMEN

1. morska riba navadno rdečkasto oranžne barve z velikimi usti ter strupenimi bodicami po hrbtu in v škregah, ki živi zlasti na morskem dnu; primerjaj lat.

Scorpaena scrofa; SIN.: škarpena

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

▪ Šargi se skrivajo pod kamenjem, pogosto pa vas bo presenetila tudi *škarpina*.

▪ *Škarpina* ima strupene bodice na hrbtne plavuti in na škržnih poklopcih.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Na polici pred stranskim rovom je kot stražar z nasršenimi bodicami ležala rdeča *škarpina*.

▪ Na poti po steni navzdol sem srečala tri velike *škarpine*.

...

• Glavni orožji *škarpine* sta mimikrija in ogromna glava, obrasla z bodicami, s katero lahko požre razmeroma velik plen.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: škarpena

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

▪ Lahko dobite na žaru pečeno *škarpino* z zelenimi beluši in kaviarjevo smetanovo omako.

▪ Posebna specialiteta so kuhana *škarpina*, škampi na žaru ali na razne načine pripravljene lignji.

...

• Kot glavna jed je nastopila *škarpina* v pečici s krompirjem.

- Za ribji ragu lahko namesto fileja *škarpine* uporabimo file trske ali morskega lista.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škarpína]

IPA: [ʃkar'pi:na]

ednina

IMENOVALNIK: škarpína

RODILNIK: škarpíne

DAJALNIK: škarpíni

TOŽILNIK: škarpíno

MESTNIK: pri škarpíni

ORODNIK: s škarpíno

dvojina

IMENOVALNIK: škarpíni

RODILNIK: škarpín

DAJALNIK: škarpínama

TOŽILNIK: škarpíni

MESTNIK: pri škarpínah

ORODNIK: s škarpínama

množina

IMENOVALNIK: škarpíne

RODILNIK: škarpín

DAJALNIK: škarpínam

TOŽILNIK: škarpíne

MESTNIK: pri škarpínah

ORODNIK: s škarpínami

TONEMSKO

[škarpína]

IPA: [ʃkar'pi:nà]

ednina

IMENOVALNIK: škarpína

RODILNIK: škarpíne

DAJALNIK: škarpíni

TOŽILNIK: škarpíno

MESTNIK: pri škarpíni

ORODNIK: s škarpíno

dvojina

IMENOVALNIK: škarpíni

RODILNIK: škarpín

DAJALNIK: škarpínama

TOŽILNIK: škarpíni

MESTNIK: pri škarpínah

ORODNIK: s škarpínama

množina

IMENOVALNIK: škarpíne

RODILNIK: škarpín

DAJALNIK: škarpínam

TOŽILNIK: škarpíne

MESTNIK: pri škarpínah

ORODNIK: s škarpínami

IZVOR

prevzeto prek hrv. *škàrpīna*, glej ↑škarpena

škrípanje škrípanja samostalnik srednjega spola

[škrípanje] redko [škrípánje]

POMEN

1. oddajanje predirljivega, visokega zvoka zaradi trenja, drgnjenja

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

škrípanje gum, koles, zavor | škrípanje peska, snega | škrípanje postelje, stola, vrat | škrípanje stopnic

- Zasliši se *škrípanje* koles težkega lesenega voza.
- V mraku je *škrípanje* vrat zvenelo veliko glasnejše kot podnevi.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

poslušati, slišati škrípanje

- V hiši slišim *škrípanje* vrat in zvoke, ki se jih ne da pojasniti.
- Nenadoma so zaslišali *škrípanje* peska, kot da bi se zunaj gibala velika žival.

...

- Dno čolna se je z glasnim *škrípanjem* zarilo v pesek.
- *Škrípanje* z zobmi strokovno imenujemo bruksizem.

2. slabšalno igranje na godalo, zlasti na violino

- Moja čudovita glasba naj bi bila *škrípanje*?!
▪ Ta verzija vsaj nima *škrípanja* z violo.

3. ekspresivno stanje, ko kaj ne poteka, deluje gladko, brez težav, ima očitne pomanjkljivosti

- Kljub zakonskemu *škrípanju* sta zatrdila, da ostajata skupaj in da besede ločitev nočeta niti slišati.
- Kakovostno *škrípanje* prvenstva se je poznalo tudi pri vtisu, ki so ga pustili avtomobilisti na zahtevnih hitrostnih preizkušnjah.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[škrípanje]

IPA: [ʃkri:panje]

ednina

IMENOVALNIK: škrípanje

RODILNIK: škrípanja

DAJALNIK: škrípanju

TOŽILNIK: škrípanje

MESTNIK: pri škrípanju

ORODNIK: s škrípanjem

dvojina

IMENOVALNIK: škrípanji

RODILNIK: škrípanj

DAJALNIK: škrípanjema

TOŽILNIK: škrípanji

MESTNIK: pri škrípanjih

ORODNIK: s škrípanjema

množina

IMENOVALNIK: škrípanja

RODILNIK: škrípanj

DAJALNIK: škrípanjem

TOŽILNIK: škrípanja

MESTNIK: pri škrípanjih

ORODNIK: s škrípanji

TONEMSKO

[škrípanje]

IPA: [ʃkrí:pànje]

ednina

IMENOVALNIK: škrípanje

RODILNIK: škrípanja

DAJALNIK: škrípanju

TOŽILNIK: škrípanje

MESTNIK: pri škrípanju

ORODNIK: s škrípanjem

dvojina

IMENOVALNIK: škrípanji in škrípanji

RODILNIK: škrípanj

DAJALNIK: škrípanjema in škrípanjema

TOŽILNIK: škrípanji in škrípanji

MESTNIK: pri škrípanjih

ORODNIK: s škrípanjema in s škrípanjema

množina

IMENOVALNIK: škrípanja

RODILNIK: škrípanj

DAJALNIK: škrípanjem

TOŽILNIK: škrípanja

MESTNIK: pri škrípanjih

ORODNIK: s škrípanji

FRAZEOLOGIJA

škrípanje z zobmi

izražanje nezadovoljstva, nejevolje, jeze

- Po več letih besa in *škrípanja z zobmi* jim je končno uspelo.
- Bilo je veliko *škrípanja z zobmi*, povišanih tonov, grdih pogledov in treskanj z vrati.

IZVOR

↑škrípati

šlém šléma tudi **šlèm** šléma samostalnik moškega spola

[šlém] tudi [šlèm]

POMEN

1. nekdanj kovinsko pokrivalo za zaščito glave in zatilja

- Vitezi, katerih obrazi so bili zakriti z zaprtimi *šlemi*, so bili na bojiščih neprepoznalni.
- S hrbtov so se jim usipala škrlatna ogrinjala z zlatim soncem, obraze pa so skrivali za visokimi, zloščeni *šlemi*.
- *Šlem* z vizirjem je vojščaku, ko ni bil v boju, omogočal, da gleda in diha svobodno, da ima odkrit obraz.

2. manj formalno trdo, kompaktno pokrivalo, ki ščiti glavo pred poškodbami; SIN.: čelada

- Člani so kmalu priskrbeli še drugo orodje in seveda tisto, kar je ponos vseh gasilcev – paradne obleke in *šleme*.

- Može v svetlečih *šlemih* so poskakali iz vozil in začeli razpeljevati cevi.
- Iz avta izstopita policist in policistka, si nadeneta neprebojne jopiče in *šleme* ter v naglici zapreta cesto.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šlém]

IPA: [ʃlɛ:m]

ednina

IMENOVALNIK: šlém

RODILNIK: šléma

DAJALNIK: šlému

TOŽILNIK: šlém

MESTNIK: pri šlému

ORODNIK: s šlémom

dvojina

IMENOVALNIK: šléma

RODILNIK: šlémov

DAJALNIK: šlémoma

TOŽILNIK: šléma

MESTNIK: pri šlémih

ORODNIK: s šlémoma

množina

IMENOVALNIK: šlémi

RODILNIK: šlémov

DAJALNIK: šlémom

TOŽILNIK: šléme

MESTNIK: pri šlémih

ORODNIK: s šlémi

tudi

[šlèm]

IPA: [ʃlɛm]

ednina

IMENOVALNIK: šlèm

RODILNIK: šléma

DAJALNIK: šlému

TOŽILNIK: šlèm

MESTNIK: pri šlému

ORODNIK: s šlémom

dvojina

IMENOVALNIK: šléma

RODILNIK: šlémov

DAJALNIK: šlémoma

TOŽILNIK: šléma

MESTNIK: pri šlémih

ORODNIK: s šlémoma

množina

IMENOVALNIK: šlémi

RODILNIK: šlémov

DAJALNIK: šlémom

TOŽILNIK: šléme

MESTNIK: pri šlémih

ORODNIK: s šlémi

TONEMSKO

[šlèm]

IPA: [ʃlɛ:m]

ednina

IMENOVALNIK: šlēm
RODILNIK: šlēma
DAJALNIK: šlēmu
TOŽILNIK: šlēm
MESTNIK: pri šlēmu
ORODNIK: s šlēmom

dvojina

IMENOVALNIK: šlēma
RODILNIK: šlēmov
DAJALNIK: šlēmoma
TOŽILNIK: šlēma
MESTNIK: pri šlēmih
ORODNIK: s šlēmoma

množina

IMENOVALNIK: šlēmi
RODILNIK: šlēmov
DAJALNIK: šlēmom
TOŽILNIK: šlēme
MESTNIK: pri šlēmih
ORODNIK: s šlēmi

tudi

[šlēm]

IPA: [ʃlɛm]

ednina

IMENOVALNIK: šlēm
RODILNIK: šlēma
DAJALNIK: šlēmu
TOŽILNIK: šlēm
MESTNIK: pri šlēmu tudi pri šlēmu
ORODNIK: s šlēmom

dvojina

IMENOVALNIK: šlēma
RODILNIK: šlēmov in šlēmov
DAJALNIK: šlēmoma
TOŽILNIK: šlēma
MESTNIK: pri šlēmih in pri šlēmih
ORODNIK: s šlēmoma

množina

IMENOVALNIK: šlēmi
RODILNIK: šlēmov in šlēmov
DAJALNIK: šlēmom
TOŽILNIK: šlēme
MESTNIK: pri šlēmih in pri šlēmih
ORODNIK: s šlēmi in s šlēmi

IZVOR

prevzeto prek stcslov. *šlēmъ* < pslov. ali slovan. **šelmъ*, iz germ. besede, sorodne z got. *hilms*, nem. *Helm*, iz ide. **k'el-* 'ščititi, varovati'

šminkêr šminkêrja samostalnik moškega spola
[šminkêr]

POMEN

neformalno kdor si prizadeva vzbujati pozornost z izbranim videzom, načinom oblačenja, obnašanja ali se mu to pripisuje

► vezni glag. + **sam. beseda v imenovalniku**

biti šminker

- Moj oče je bil v mladosti največji *šminker* daleč naokoli in se je nenehno oblačil v italijanskih butikih.
- Vem, da ima neverjeten ego, da je frajer in *šminker*.
- Ni hujšega kot mamin sinček, ki je dobil avto in ga sploh ne zna ceniti. To so *šminkerji*, ki jim je samo do videza.

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Največji *šminker* med nogometaši se je odločil, da si svoje perfektno postržene lase malo dvigne z obilico želeja.
- Poleti bodo razni *šminkerji* švigali v svojih zglačanih kabrioletih ob obalah in po avtocestah.

...

- Takrat smo se najstniki delili na punkerje, metalce, hipije, *šminkerje* in druge.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[šminkêr]

IPA: [ʃmiŋ'ke:r]

ednina

IMENOVALNIK: šminkêr
RODILNIK: šminkêrja
DAJALNIK: šminkêrju
TOŽILNIK: šminkêrja
MESTNIK: pri šminkêrju
ORODNIK: s šminkêrjem

dvojina

IMENOVALNIK: šminkêrja
RODILNIK: šminkêrjev
DAJALNIK: šminkêrjema
TOŽILNIK: šminkêrja
MESTNIK: pri šminkêrjih
ORODNIK: s šminkêrjema

množina

IMENOVALNIK: šminkêrji
RODILNIK: šminkêrjev
DAJALNIK: šminkêrjem
TOŽILNIK: šminkêrje
MESTNIK: pri šminkêrjih
ORODNIK: s šminkêrji

TONEMSKO

[šminkêr]

IPA: [ʃmiŋké:r]

ednina

IMENOVALNIK: šminkêr
RODILNIK: šminkêrja
DAJALNIK: šminkêrju
TOŽILNIK: šminkêrja

MESTNIK: pri šminkêrju
ORODNIK: s šminkêrjem

dvojina

IMENOVALNIK: šminkêrja
RODILNIK: šminkêrjev
DAJALNIK: šminkêrjema
TOŽILNIK: šminkêrja
MESTNIK: pri šminkêrjih
ORODNIK: s šminkêrjema

množina

IMENOVALNIK: šminkêrji
RODILNIK: šminkêrjev
DAJALNIK: šminkêrjem
TOŽILNIK: šminkêrje
MESTNIK: pri šminkêrjih
ORODNIK: s šminkêrji

IZVOR

↑šminka, v prvem pomenu prevzeto iz hrv., srb.
šminker

španjél španjéla samostalnik moškega spola

[španjél]

POMEN

majhen ali srednje velik pes s srednje dolgo ali dolgo dlako in daljšimi povešenimi uhlji, izhodiščno vzrejen za prinašanje ustreljene perjadi ali izganjanje plena iz gostega rastja

- *Španjeli* so znani kot psi z zelo izraženim lovskim nagonom, ki še posebej radi preganjajo pernatost divjad.

- Najbolj primerne pasme za iskanje mamil so labradorci, šnavcerji in *španjeli*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[španjél]

IPA: [ʃpanʲeːl]

ednina

IMENOVALNIK: španjél
RODILNIK: španjéla
DAJALNIK: španjélu
TOŽILNIK: španjéla
MESTNIK: pri španjélu
ORODNIK: s španjélom

dvojina

IMENOVALNIK: španjéla
RODILNIK: španjélov
DAJALNIK: španjéloma
TOŽILNIK: španjéla
MESTNIK: pri španjélilih
ORODNIK: s španjéloma

množina

IMENOVALNIK: španjéli
RODILNIK: španjélov
DAJALNIK: španjélom

TOŽILNIK: španjéle

MESTNIK: pri španjélilih

ORODNIK: s španjéli

TONEMSKO

[španjél]

IPA: [ʃpanʲeːl]

ednina

IMENOVALNIK: španjêl
RODILNIK: španjêla
DAJALNIK: španjêlu
TOŽILNIK: španjêla
MESTNIK: pri španjêlu
ORODNIK: s španjêlom

dvojina

IMENOVALNIK: španjêla
RODILNIK: španjêlov
DAJALNIK: španjêloma
TOŽILNIK: španjêla
MESTNIK: pri španjêlih
ORODNIK: s španjêloma

množina

IMENOVALNIK: španjêli
RODILNIK: španjêlov
DAJALNIK: španjêlom
TOŽILNIK: španjêle
MESTNIK: pri španjêlih
ORODNIK: s španjêli

BESEDOTVORJE

ženski spol: španjelka

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Spaniel* in) angl. *spaniel* iz stfrc. *espaigneul* 'španski (pes)'

špár špára samostalnik moškega spola

[špár]

POMEN

morska riba s širokim ovalnim trupom srebrnkaste barve in enojno hrbtno plavutjo;

primerjaj lat. *Sparidae*

- Med najpogostejšim ulovom so orade, *špári*, riboni in brancini.

- Z obale je prava umetnost ujeti kakšno večjo ribo, toda nekaterim je uspelo zapeti kakega večjega *špara*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[špár]

IPA: [ʃpaːr]

ednina

IMENOVALNIK: špár
RODILNIK: špára
DAJALNIK: špáru
TOŽILNIK: špára

MESTNIK: pri špáru
ORODNIK: s špárom

dvojina

IMENOVALNIK: špára
RODILNIK: špárov
DAJALNIK: špároma
TOŽILNIK: špára
MESTNIK: pri špárih
ORODNIK: s špároma

množina

IMENOVALNIK: špári
RODILNIK: špárov
DAJALNIK: špárom
TOŽILNIK: špáre
MESTNIK: pri špárih
ORODNIK: s špári

TONEMSKO

[špâr]

IPA: [ʃpâ:r]

ednina

IMENOVALNIK: špâr
RODILNIK: špâra
DAJALNIK: špâru
TOŽILNIK: špâra
MESTNIK: pri špâru
ORODNIK: s špârom

dvojina

IMENOVALNIK: špâra
RODILNIK: špârov
DAJALNIK: špâroma
TOŽILNIK: špâra
MESTNIK: pri špârih
ORODNIK: s špâroma

množina

IMENOVALNIK: špári
RODILNIK: špârov
DAJALNIK: špârom
TOŽILNIK: špâre
MESTNIK: pri špârih
ORODNIK: s špári

IZVOR

prevzeto prek hrv. *špâr* in lat. *sparus* iz gr. *spâros*, nejasnega izvora, morda sorodno z lat. *sparus* 'kopje, sulica'

špèh špèha samostalnik moškega spola

[špèh]

POMEN

1. neformalno podkožno maščobno tkivo pri živali, zlasti pri prašiču; SIN.: salo

▪ *Špeh* so gospodinje zmele, ga stopile in pustile, da se je mleta masa strdila in »postala« zaseka.

1.1. neformalno to tkivo pri prašiču kot hrana, jed; SIN.: slanina

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

▪ Dala mu je cekar in v njem kruha, kos *špeha* in poldrugi liter vina.

...

▪ Odprtje je zaokrožila pogostitev z odlično pečenim odojkom, domačimi salamami in vrhunskim *špehom*.

2. neformalno podkožno maščobno tkivo pri človeku; SIN.: salo

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

▪ Vsi imamo trebušne mišice, čeprav pri marsikom niso vidne, ker se skrivajo pod plastjo *špeha*.

▶ merni prisl. + **sam. beseda v roditelju**

▪ Ne obremenjujem se s tem, kje na telesu imam preveč *špeha*.

...

▪ Imajo premalo volje, da bi hujšali oz. držali postavo, ki ne vsebuje 5 kil *špeha* okoli trebuha.

▪ Vem, da imam preveč kilogramov, ampak *špeh* se mi nabira samo okoli zadnjice in stegen.

3. neformalno, ekspresivno zelo debela, obsežna knjiga, publikacija

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

debel špeh

▪ V 982 strani debelem *špehu* se ukvarja s časom po drugi svetovni vojni.

▪ Njegovi knjižni *špehi* dosegajo astronomske naklade in založnikom prinašajo velike dobičke.

...

▪ Vinski karti sta *špeha* s približno šestdesetimi stranmi.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[špèh]

IPA: [ʃpɛx]

ednina

IMENOVALNIK: špèh

RODILNIK: špèha

DAJALNIK: špèhu

TOŽILNIK: špèh

MESTNIK: pri špèhu redko pri špèhu

ORODNIK: s špèhom

dvojina

IMENOVALNIK: špèha

RODILNIK: špèhov

DAJALNIK: špèhoma

TOŽILNIK: špèha

MESTNIK: pri špèhih redko pri špèhih

ORODNIK: s špèhoma

množina

IMENOVALNIK: špèhi

RODILNIK: špèhov

DAJALNIK: špèhom

TOŽILNIK: špèhe

MESTNIK: pri špèhih redko pri špèhih

ORODNIK: s špèhi redko s špèhi

TONEMSKO

[špěh]

IPA: [ʃpɛx]

ednina

IMENOVALNIK: špěh

RODILNIK: špěha

DAJALNIK: špěhu

TOŽILNIK: špěh

MESTNIK: pri špěhu redko pri špěhu

ORODNIK: s špěhom

dvojina

IMENOVALNIK: špěha

RODILNIK: špěhov

DAJALNIK: špěhoma

TOŽILNIK: špěha

MESTNIK: pri špěh^{ih} redko pri špěh^{ih}

ORODNIK: s špěhoma

množina

IMENOVALNIK: špěhi

RODILNIK: špěhov

DAJALNIK: špěhom

TOŽILNIK: špěhe

MESTNIK: pri špěh^{ih} redko pri špěh^{ih}

ORODNIK: s špěhi redko s špěhi

FRAZELOGIJA

špeh bomba

slabšalno kdor je zelo debel

- Zamislite se, ko nekomu rečete bajsi, *špeh bomba* oz. druge skrajnosti, kot so okostnjak itd. Morda ste nekomu, pa čeprav niste hoteli, uničili življenje.
- Pečat debeluške je dobila že prvi dan v osnovni šoli, ko ji je eden od šolarjev zakričal »*špeh bomba*«.

IZVOR

prevzeto iz bav. srvnem. *spěch* 'slanina, salo', sorodno z nem. *Speck*, stnord. *spik* 'kitovo salo', nejasnega izvora

ŠŠŠ medmet

POMEN

1. tudi z večkrat ponovljeno črko š uporablja se, ko govorec pozove koga, naj bo tiho, govori tišje
 - »Ššš, tiho, punce,« jih opozarja učitelj.
 - »Šššš!« ga je opomnil. »Ne vpij! Bolj potiho govori.«
 - Ššššš! Poslušajmo, kaj nam ima povedati!

1.1. tudi z večkrat ponovljeno črko š uporablja se, ko govorec koga tolaži, miri

- »Ššš,« jo je tolažil. »Jaz sem. Je že dobro.«
- Šššš, ljubica. Kmalu me boš spet videla.
- Vstala je, stopila k sinu in pritisnila dlani na njegova senca. »Šššš,« ga je tešila.

2. tudi z večkrat ponovljeno črko š posnema zvok morskih valov ob obali

- Zunaj pod oknom si lahko slišal samo morje: Ššš, Ššš.

- Šššš, je govorilo morje. Samo to je govorilo. Šššš.

3. posnema tišji del navadno glasne glasbe

- Ko prideš v avtobus, spet dobiš porcijo hrupa iz slušalk najstniških potnikov: »Ššš-bumf, Ššš-bumf, Ššš-bumf!«
- »Ššš,« je v bližini šepetal jazz.

4. kot samostalnik, tudi z večkrat ponovljeno črko š izraz, ki poziva k molčanju

- Okoliški gledalci so ob mojem drugem javku začeli obračati glave. Slišal se je že kak »Ššš«.
- Spet se je zaslíšal oster Ššššš.

4.1. kot samostalnik, tudi z večkrat ponovljeno črko š izraz pomirjanja

- Jokajočega dojenčka utišamo s pomirjujočim Šššš.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema šepetanje, šušljanje, šelestenje

Štírinóžec štírinóžca samostalnik moškega spola

[štírinóžɛc]

POMEN

ekspresivno žival, ki ima štiri noge, zlasti pes

► prid. beseda + sam. beseda

kosmat štírinóžec | pasji štírinóžec | plemenit, prijazen štírinóžec

- Zavedala sta se, da bo iz simpatičnega in drobnega *štírinóžca* zrasel močan pes, zato sta se že s prvim dnem odločila za dosledno vzgojo.
- Pritožbe so letele na lastnike pasjih *štírinóžcev*, ki za svojimi ljubljenčki ne pospravljajo iztrebkov.
- Ko opazujete čredo krav na pašniku, stoji pred vami skupina prijaznih, lisastih *štírinóžcev*, ki se prav lenobno sklanjajo in opletajo z repi.

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

lastniki štírinóžcev | ljubitelji štírinóžcev

- Japonski špic je primeren za družine z majhnimi otroki pa tudi starejše ljubitelje *štírinóžcev*.

...

- Ker je lovec, so bili pri hiši vedno kakšni trije *štírinóžci*, ki so se z njim odpravljali v gozd.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[štírinóžɛc]

IPA: [ʃti:ri'no:ʒɛts]

ednina

IMENOVALNIK: štírinóžec

RODILNIK: štírinóžca

DAJALNIK: štírinóžcu

TOŽILNIK: štírinóžca

MESTNIK: pri štírinóžcu

ORODNIK: s štírinóžcem

dvojina

IMENOVALNIK: štírinóžca
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcema
TOŽILNIK: štírinóžca
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžcema

množina

IMENOVALNIK: štírinóžci
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcem
TOŽILNIK: štírinóžce
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžci

TONEMSKO

[štírinóžəc]

IPA: [ʃt̪iːrínóːʒəts]

ednina

IMENOVALNIK: štírinóžec
RODILNIK: štírinóžca
DAJALNIK: štírinóžcu
TOŽILNIK: štírinóžca
MESTNIK: pri štírinóžcu
ORODNIK: s štírinóžcem

dvojina

IMENOVALNIK: štírinóžca
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcema
TOŽILNIK: štírinóžca
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžcema

množina

IMENOVALNIK: štírinóžci
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcem
TOŽILNIK: štírinóžce
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžci

in

[štírinóžəc]

IPA: [ʃt̪iːrínóːʒəts]

(tonemska dvojica)

ednina

IMENOVALNIK: štírinóžec
RODILNIK: štírinóžca
DAJALNIK: štírinóžcu
TOŽILNIK: štírinóžca
MESTNIK: pri štírinóžcu
ORODNIK: s štírinóžcem

dvojina

IMENOVALNIK: štírinóžca
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcema
TOŽILNIK: štírinóžca
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžcema

množina

IMENOVALNIK: štírinóžci
RODILNIK: štírinóžcev
DAJALNIK: štírinóžcem
TOŽILNIK: štírinóžce
MESTNIK: pri štírinóžcih
ORODNIK: s štírinóžci

IZVOR

↑štírinog

štrbúnkniti

štrbúnknem dovršni glagol

[štərbúnkniti]

POMEN

1. ekspresivno **pasti v vodo tako, da se sliši zamolkel zvok**

► **glag.** + v + sam. beseda v tožilniku

štrbúnkniti v vodo

- Preslabotna veja ni zdržala njegove teže, tako da je *štrbúnknil* v reko.
- Včasih je bolje poseči po zatesnjenem fotoaparatu, kaj pa vemo, kdaj bo *štrbúnknil* v vodo.

1.1. ekspresivno **pasti sploh**

- Knjigo je potisnil z odeje, da je *štrbúnknila* na tla.
- *Štrbúnknil* sem po bregu na tla in si zlomil roko.
- Sredi noči je splezal preko nekega zidu in *štrbúnknil* naravnost v gnoj.

2. ekspresivno **skočiti v vodo**

- Ekipa vsak četrtek *štrbúnkne* v enega od bazenov.
- Spustijo se nad jezero, potem pa samo z rezervnim padalom nežno *štrbúnknejo* v bistro alpsko vodo.

3. ekspresivno **zmanjšati se, priti na nižjo stopnjo**

- Z drugega mesta so *štrbúnknili* na tretje.
- Borzni indeks je včeraj *štrbúnknil* za 7,8 odstotka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[štərbúnkniti]

IPA: [ʃtəɾˈbuːŋkniti]

NEDOLOČNIK: štrbúnkniti

NAMENILNIK: štrbúnknit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: štrbúnknem
2. OSEBA: štrbúnkneš
3. OSEBA: štrbúnkne

dvojina

1. OSEBA: štrbúnkneva
2. OSEBA: štrbúnkneta
3. OSEBA: štrbúnkneta

množina

1. OSEBA: štrbúnknemo
2. OSEBA: štrbúnknete
3. OSEBA: štrbúnknejo

velelnik

ednina

2. OSEBA: štrbúnkni

dvojina

1. OSEBA: štrbúnkniva
2. OSEBA: štrbúnknita

množina

1. OSEBA: štrbúnknimo
2. OSEBA: štrbúnknite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: štrbúnknil
DVOJINA: štrbúnknila
MNOŽINA: štrbúnknili

ženski spol

EDNINA: štrbúnknila
DVOJINA: štrbúnknili
MNOŽINA: štrbúnknile

srednji spol

EDNINA: štrbúnknilo
DVOJINA: štrbúnknili
MNOŽINA: štrbúnknila

DELEŽJE NA -*vš'*: štrbúnknívši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenje
RODILNIK: štrbúnknjenja
DAJALNIK: štrbúnknjenju
TOŽILNIK: štrbúnknjenje
MESTNIK: pri štrbúnknjenju
ORODNIK: s štrbúnknjenjem

dvojina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenji
RODILNIK: štrbúnknjenj
DAJALNIK: štrbúnknjenjema
TOŽILNIK: štrbúnknjenji
MESTNIK: pri štrbúnknjenjih
ORODNIK: s štrbúnknjenjema

množina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenja
RODILNIK: štrbúnknjenj
DAJALNIK: štrbúnknjenjem
TOŽILNIK: štrbúnknjenja
MESTNIK: pri štrbúnknjenjih
ORODNIK: s štrbúnknjenji

TONEMSKO

[štərbúnkniti]

IPA: [ʃtərbù:ŋkníti]

NEDOLOČNIK: štrbúnkniti

NAMENILNIK: štrbúnknit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: štrbúnknem
2. OSEBA: štrbúnkneš
3. OSEBA: štrbúnkne

dvojina

1. OSEBA: štrbúnkneva
2. OSEBA: štrbúnkneta
3. OSEBA: štrbúnkneta

množina

1. OSEBA: štrbúnknemo

2. OSEBA: štrbúnknete

3. OSEBA: štrbúnknejo

velelnik

ednina

2. OSEBA: štrbúnkni

dvojina

1. OSEBA: štrbúnkniva
2. OSEBA: štrbúnknita

množina

1. OSEBA: štrbúnknimo
2. OSEBA: štrbúnknite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: štrbúnknil
DVOJINA: štrbúnknila
MNOŽINA: štrbúnknili

ženski spol

EDNINA: štrbúnknila in štrbúnknila
DVOJINA: štrbúnknili
MNOŽINA: štrbúnknile

srednji spol

EDNINA: štrbúnknilo
DVOJINA: štrbúnknili
MNOŽINA: štrbúnknila

DELEŽJE NA -*vš'*: štrbúnknívši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenje
RODILNIK: štrbúnknjenja
DAJALNIK: štrbúnknjenju
TOŽILNIK: štrbúnknjenje
MESTNIK: pri štrbúnknjenju
ORODNIK: s štrbúnknjenjem

dvojina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenji in štrbúnknjenji
RODILNIK: štrbúnknjenj
DAJALNIK: štrbúnknjenjema in štrbúnknjenjema
TOŽILNIK: štrbúnknjenji in štrbúnknjenji
MESTNIK: pri štrbúnknjenjih
ORODNIK: s štrbúnknjenjema in s štrbúnknjenjema

množina

IMENOVALNIK: štrbúnknjenja
RODILNIK: štrbúnknjenj
DAJALNIK: štrbúnknjenjem
TOŽILNIK: štrbúnknjenja
MESTNIK: pri štrbúnknjenjih
ORODNIK: s štrbúnknjenji

IZVOR

↑štrbunk

švíc švíca samostalnik moškega spola

[švíc]

POMEN

1. neformalno **pot, znoj**

▶ **glag.** + **po** + **sam. beseda v mestniku**

smrdeti po švicu

- Kdor zaudarja po *švicu*, v sodobni družbi ni ravno zaželen.
- V lokalih je čist zrak, v diskačih pa smrdi po *švicu*.

...

▪ Kabineti so bili tako peklenko razgreti, da mi je *švic* v debelih sragah polzel po prsih, po hrbtu in izpod pazduh.

2. kot pridevnik, neformalno **ki je izdelan iz materiala, ki se ob potenju hitro suši**

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + sam. beseda

švic majica

- Za v gore oblečemo majice, ki dihajo in odvajajo vlago; t. i. *švic* majice.
- Pri intenzivni telesni dejavnosti bodo tudi *švic* gate in majice povsem mokre.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[švíc]

IPA: [ʃvi:ts]

ednina

IMENOVALNIK: švic

RODILNIK: švica

DAJALNIK: švicu

TOŽILNIK: švic

MESTNIK: pri švicu

ORODNIK: s švicem

dvojina

IMENOVALNIK: švica

RODILNIK: švicev

DAJALNIK: švicema

TOŽILNIK: švica

MESTNIK: pri švicih

ORODNIK: s švicema

množina

IMENOVALNIK: švici

RODILNIK: švicev

DAJALNIK: švicem

TOŽILNIK: švice

MESTNIK: pri švicih

ORODNIK: s švici

TONEMSKO

[švíc]

IPA: [ʃvi:ts]

ednina

IMENOVALNIK: švíc

RODILNIK: švica

DAJALNIK: švicu

TOŽILNIK: švíc

MESTNIK: pri švicu

ORODNIK: s švicem

dvojina

IMENOVALNIK: švica

RODILNIK: švicev

DAJALNIK: švicema

TOŽILNIK: švica

MESTNIK: pri švicih

ORODNIK: s švicema

množina

IMENOVALNIK: švici

RODILNIK: švicev

DAJALNIK: švicem

TOŽILNIK: švice

MESTNIK: pri švicih

ORODNIK: s švici

IZVOR

↑švicati

švicati švicam nedovršni glagol

[švícati]

POMEN

1. neformalno **potiti se, znojiti se**

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

▪ Jaz *švicam*, ko športam.

▪ *Švicat* je na raznih telovadnih orodjih, še raje pa v savni.

▶ **prisl. + glag.**

▪ Košarkarji so na treningu krepko *švicali*.

▪ Ima zelo energične nastope, verjetno bi v bundi preveč *švicala*.

2. neformalno **močno, zavzeto truditi se za kaj**

▶ **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

▪ Maturanti bodo *švicali* ob Dostojevskem in Bartolu.

▪ Skupaj delamo, *švicamo* in po vseh teh letih imamo kaj pokazati!

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[švícati]

IPA: [ʃvi:tsati]

NEDOLOČNIK: švicati

NAMENILNIK: švicat

sedanjik**ednina**

1. OSEBA: švicam

2. OSEBA: švicaš

3. OSEBA: švica

dvojina

1. OSEBA: švicava

2. OSEBA: švicata

3. OSEBA: švicata

množina

1. OSEBA: švicamo

2. OSEBA: švicate

3. OSEBA: švicajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: švicaj

dvojina

1. OSEBA: švicajva

2. OSEBA: švicajta

množina

1. OSEBA: švicajmo

2. OSEBA: švicajte

deležnik na -/**moški spol**

EDNINA: švical

DVOJINA: švicala

MNOŽINA: švicali

ženski spol

EDNINA: švicala

DVOJINA: švicali

MNOŽINA: švicale

srednji spol

EDNINA: švicalo

DVOJINA: švicali

MNOŽINA: švicala

deležnik na -č**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: švicajóč

RODILNIK: švicajóčega

DAJALNIK: švicajóčemu

TOŽILNIK: švicajóč

živo švicajóčega

MESTNIK: pri švicajóčem

ORODNIK: s švicajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: švicajóča

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčima

TOŽILNIK: švicajóča

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčima

množina

IMENOVALNIK: švicajóči

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčim

TOŽILNIK: švicajóče

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: švicajóča

RODILNIK: švicajóče

DAJALNIK: švicajóči

TOŽILNIK: švicajóčo

MESTNIK: pri švicajóči

ORODNIK: s švicajóčo

dvojina

IMENOVALNIK: švicajóči

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčima

TOŽILNIK: švicajóči

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčima

množina

IMENOVALNIK: švicajóče

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčim

TOŽILNIK: švicajóče

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: švicajóče

RODILNIK: švicajóčega

DAJALNIK: švicajóčemu

TOŽILNIK: švicajóče

MESTNIK: pri švicajóčem

ORODNIK: s švicajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: švicajóči

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčima

TOŽILNIK: švicajóči

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčima

množina

IMENOVALNIK: švicajóča

RODILNIK: švicajóčih

DAJALNIK: švicajóčim

TOŽILNIK: švicajóča

MESTNIK: pri švicajóčih

ORODNIK: s švicajóčimi

DELEŽJE NA *-aje*: švicáje**glagolnik****ednina**

IMENOVALNIK: švicanje

RODILNIK: švicanja

DAJALNIK: švicanju

TOŽILNIK: švicanje

MESTNIK: pri švicanju

ORODNIK: s švicanjem

dvojina

IMENOVALNIK: švicanji

RODILNIK: švicanj

DAJALNIK: švicanjema

TOŽILNIK: švicanji

MESTNIK: pri švicanjih

ORODNIK: s švicanjema

množina

IMENOVALNIK: švicanja

RODILNIK: švicanj

DAJALNIK: švicanjem

TOŽILNIK: švicanja

MESTNIK: pri švicanjih

ORODNIK: s švicanji

TONEMSKO

[švîcati]

IPA: [ʃvî:tsàti]

NEDOLOČNIK: švîcati

NAMENILNIK: švīcat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: švīcam
2. OSEBA: švīcaš
3. OSEBA: švīca

dvojina

1. OSEBA: švīcava
2. OSEBA: švīcata
3. OSEBA: švīcata

množina

1. OSEBA: švīcamo
2. OSEBA: švīcate
3. OSEBA: švīcajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: švīcaj

dvojina

1. OSEBA: švīcajva
2. OSEBA: švīcajta

množina

1. OSEBA: švīcajmo
2. OSEBA: švīcajte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: švīcal
DVOJINA: švīcala
MNOŽINA: švīcali

ženski spol

EDNINA: švīcala
DVOJINA: švīcali
MNOŽINA: švīcale

srednji spol

EDNINA: švīcalo
DVOJINA: švīcali
MNOŽINA: švīcala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: švicajōč tudi švicajōč
RODILNIK: švicajōčega
DAJALNIK: švicajōčemu
TOŽILNIK: švicajōč tudi švicajōč
živo švicajōčega
MESTNIK: pri švicajōčem
ORODNIK: s švicajōčim

dvojina

IMENOVALNIK: švicajōča
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčima
TOŽILNIK: švicajōča
MESTNIK: pri švicajōčih
ORODNIK: s švicajōčima

množina

IMENOVALNIK: švicajōči
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčim
TOŽILNIK: švicajōče

MESTNIK: pri švicajōčih

ORODNIK: s švicajōčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: švicajōča
RODILNIK: švicajōče
DAJALNIK: švicajōči
TOŽILNIK: švicajōčo
MESTNIK: pri švicajōči
ORODNIK: s švicajōčo

dvojina

IMENOVALNIK: švicajōči
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčima
TOŽILNIK: švicajōči
MESTNIK: pri švicajōčih
ORODNIK: s švicajōčima

množina

IMENOVALNIK: švicajōče
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčim
TOŽILNIK: švicajōče
MESTNIK: pri švicajōčih
ORODNIK: s švicajōčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: švicajōče
RODILNIK: švicajōčega
DAJALNIK: švicajōčemu
TOŽILNIK: švicajōče
MESTNIK: pri švicajōčem
ORODNIK: s švicajōčim

dvojina

IMENOVALNIK: švicajōči
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčima
TOŽILNIK: švicajōči
MESTNIK: pri švicajōčih
ORODNIK: s švicajōčima

množina

IMENOVALNIK: švicajōča
RODILNIK: švicajōčih
DAJALNIK: švicajōčim
TOŽILNIK: švicajōča
MESTNIK: pri švicajōčih
ORODNIK: s švicajōčimi

DELEŽJE NA *-aje*: švicâje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: švīcanje
RODILNIK: švīcanja
DAJALNIK: švīcanju
TOŽILNIK: švīcanje
MESTNIK: pri švīcanju
ORODNIK: s švīcanjem

dvojina

IMENOVALNIK: švīcanji
RODILNIK: švīcanj

DAJALNIK: švîcanjema
TOŽILNIK: švîcanji
MESTNIK: pri švîcanjih
ORODNIK: s švîcanjema

množina

IMENOVALNIK: švîcanja
RODILNIK: švîcanj
DAJALNIK: švîcanjem
TOŽILNIK: švîcanja
MESTNIK: pri švîcanjih
ORODNIK: s švîcanji

FRAZEOLOGIJA

potiti se/znojiti se/švicati kot konj

potiti se kot konj

znojiti se kot konj

neformalno švicati kot konj

zelo se potiti, znojiti, zlasti zaradi naporne, stresne dejavnosti

- Detektiv *se je potil kot konj*. Njegovi brki so začeli odstopati. Kaplje potu so stopile lepilo in brki so odpadli z zgornje ustnice.
- Ni se mu dalo tekati po igrišču za žogo in *se zraven znojiti kot konj*.
- Ples je najboljša rekreacija, *švicaš kot konj*, a pridobiš motorične sposobnosti.

IZVOR

prevzeto iz nem. *schwitzen* < stvnem. *swizzen* < ide. **sueid-* 'potiti se, pot', tako kot stind. *svîdyati*, latv. *svîst*

švîst švîsta samostalnik moškega spola

[švîst]

POMEN

1. zvok ob hitrem premikanju, gibanju po zraku, močnem vetru

► **sam. beseda** + sam. beseda v roditelju

švîst biča

- Zadnje, kar je še slišal, je bil *švîst* stražarjeve ukrivljene sablje.
- Po zraku se je slišal *švîst* laksa.
- *Švîst* burje je nekoliko pojenjal.

2. kot medmet, tudi s ponovljeno črko s posnema oster zvok ob hitrem gibanju, premikanju, drsanju

- Ko si v nedeljo letela mimo mene, je naredilo *švîst*.
- Privleče karte in polagava jih na nizko klubsko mizico. Zlizane so in imajo poseben šum ob premikih, nekako *švîsst* se sliši.

2.1. kot medmet, tudi s ponovljeno črko s ponazarja hitro gibanje, hiter premik

- Zamenjali so avto in *švîst* čez mejo.
- Naposled, ko je vse pripravljeno, pa ... *Švîsst!* – plane po njem.

- *Švîst!* je naslednja kroglica zletela na mojo šolsko mizo.

2.2. kot medmet ponazarja hiter gib pri rezanju, striženju

- »*Švîst!*« so rekle škarje. Tako! Zdaj mi lasi ne bodo več nagajali.
- *Švîst!* je zarezalo povsem blizu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[švîst]

IPA: [ʃvi:st]

ednina

IMENOVALNIK: švîst
RODILNIK: švîsta
DAJALNIK: švîstu
TOŽILNIK: švîst
MESTNIK: pri švîstu
ORODNIK: s švîstom

dvojina

IMENOVALNIK: švîsta
RODILNIK: švîstov
DAJALNIK: švîstoma
TOŽILNIK: švîsta
MESTNIK: pri švîstih
ORODNIK: s švîstoma

množina

IMENOVALNIK: švîsti
RODILNIK: švîstov
DAJALNIK: švîstom
TOŽILNIK: švîste
MESTNIK: pri švîstih
ORODNIK: s švîsti

TONEMSKO

[švîst]

IPA: [ʃvi:st]

ednina

IMENOVALNIK: švîst
RODILNIK: švîsta
DAJALNIK: švîstu
TOŽILNIK: švîst
MESTNIK: pri švîstu
ORODNIK: s švîstom

dvojina

IMENOVALNIK: švîsta
RODILNIK: švîstov
DAJALNIK: švîstoma
TOŽILNIK: švîsta
MESTNIK: pri švîstih
ORODNIK: s švîstoma

množina

IMENOVALNIK: švîsti
RODILNIK: švîstov
DAJALNIK: švîstom
TOŽILNIK: švîste
MESTNIK: pri švîstih
ORODNIK: s švîsti

IZVOR
↑švistati

tángo *tánga* samostalnik moškega spola

[tángo]

POMEN

1. zmerno hiter družabni ples v dvočetrtinskem taktu, po izvoru iz Argentine

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

argentinski tango | klasični, tradicionalni tango | strasten tango

- S prvovrstnimi plesalci nas bo popeljal v mešanico klasičnega baleta, tradicionalnega *tanga* in sodobnega plesa, ki odkriva zgodovino tanga.
- Seznanila se je z argentinskimi običaji in plesi, med katerimi ji je strastni *tango* daleč najbolj pri srcu.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

festival, večer tanga | ljubitelj tanga | mojster, učitelj tanga | plesalec, plesalka tanga | tečaj tanga

- Sem plesalec, koreograf in učitelj *tanga*.
- Ko bo imela čas, se bo vpisala na tečaj *tanga*.
- Ljubitelji *tanga* so združeni v nekaj društvih, kjer se člani enkrat na teden dobijo in se prepuščajo ritmom do zgodnjih jutranjih ur.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

plesati tango

- Preporod doživljajo milonge, klubi, kjer plešejo *tango*.

...

▪ V Parizu se je *tango* plesal tja do srede 50. let, ko se je moral umakniti drugim, modernejšim plesom.

1.1. skladba, glasba za ta ples

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

klasični, tradicionalni tango

- V njenem repertoarju so tako skladbe starih mojstrov klasičnega *tanga* kot tudi novi tango Astorja Piazzolle.
- Nočejo plesati le na tradicionalni *tango*, temveč tudi na njegove nove oblike.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

igrati tango

- Danes spet vse več skupin igra plesni *tango* in nov val plesalcev žene razvoj naprej.

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

ljubitelj tanga | mojster tanga | ritem tanga

- Balet Pet tangov je njegova najpogosteje izvedena mojstrovina na glasbo argentinskega mojstra *tanga* Astorja Piazzolle.

...

▪ Poskušal je prekiniti klasično formo *tanga* in vanj začel vključevati tudi elemente jazza in klasične glasbe.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tángo]

IPA: ['ta:ŋɡo]

ednina

IMENOVALNIK: tángo

RODILNIK: tánga

DAJALNIK: tángu

TOŽILNIK: tángo

MESTNIK: pri tángu

ORODNIK: s tángom

dvojina

IMENOVALNIK: tánga

RODILNIK: tángov

DAJALNIK: tángoma

TOŽILNIK: tánga

MESTNIK: pri tángih

ORODNIK: s tángoma

množina

IMENOVALNIK: tángi

RODILNIK: tángov

DAJALNIK: tángom

TOŽILNIK: tánge

MESTNIK: pri tángih

ORODNIK: s tángi

TONEMSKO

[tángo]

IPA: [tá:ŋɡò]

ednina

IMENOVALNIK: tângo

RODILNIK: tânga

DAJALNIK: tângu

TOŽILNIK: tângo

MESTNIK: pri tângu

ORODNIK: s tângom

dvojina

IMENOVALNIK: tânga

RODILNIK: tângov

DAJALNIK: tângoma

TOŽILNIK: tânga

MESTNIK: pri tângih

ORODNIK: s tângoma

množina

IMENOVALNIK: tângi

RODILNIK: tângov

DAJALNIK: tângom

TOŽILNIK: tânge

MESTNIK: pri tângih

ORODNIK: s tângi

STALNE ZVEZE

novi tango

iz glasbene umetnosti tango, ki vključuje prvine klasične glasbe in jazza

- Italijanska skupina se posveča izvajanju skladb velikana *novoga tanga* Astorja Piazzolle.

FRAZEOLOGIJA

dežela tanga

Argentina

▪ Avtor, doma iz Buenos Airesa, se bo predstavil z enainšestdesetimi črno-belimi fotografijami. Utrinke iz *dežele tanga* je razdelil v tri cikle.

Za tango sta potrebna dva.

Za ples sta potrebna dva.

Za tango sta vedno potrebna dva.

izraža, da so kakovost medosebnih odnosov, medsebojno razumevanje in sodelovanje odvisni od obeh udeleženih strani

▪ Ker *sta za tango potrebna dva*, ni nujno, da je vsaka napetost med vami in še nekom vaša krivda.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Tango*, frc., angl. *tango* iz špan. *tango*, prvotno argentinsko poimenovanje ljudskega plesa ob spremljavi bobna in 'boben, ki spremlja ta ples', nejasnega izvora, morda onomatopejsko

tenisáĉ

tenisáĉa samostalnik moškega spola

[tenisáĉ]

POMEN

1. športnik, ki se ukvarja s tenisom

► prid. beseda + **sam. beseda**

legendaren, obetaven tenisaĉ | nekdanji tenisaĉ | profesionalni tenisaĉ | vrhunski tenisaĉ

▪ Kvalifikacij turnirja se bodo udeležili le najbolj samozavestni in obetavni *tenisaĉi*, željni izziva in resnih preizkušenj.

▪ Najvišje uvrščeni slovenski *tenisaĉ* je v uri in 10 minutah slavil s 6 : 3 in 6 : 2.

▪ Moč in vzdržljivost, ki ju profesionalni *tenisaĉi* prikažejo v maratonskih dvobojih na pet nizov, je v veliki meri zasluga trenerjev in zdravstvenih strokovnjakov.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

tenisaĉ dobi, osvoji KAJ | tenisaĉ igra, nastopa KJE

▪ Naši *tenisaĉi* niso osvojili niti niza.

▪ Slovenski *tenisaĉi* se odpravljajo na ekipno evropsko prvenstvo v Grčijo.

...

▪ Sezono je kronal s slavljenjem na prestižnem turnirju najboljše osmerice *tenisaĉev*.

1.1. kdor igra tenis, se s tenisom ukvarja rekreativno, ljubiteljsko

▪ V prostem času je navdušen rekreativni *tenisaĉ*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tenisáĉ]

IPA: [tɛni'sa:ʧ]

ednina

IMENOVALNIK: tenisaĉ

RODILNIK: tenisaĉa

DAJALNIK: tenisaĉu

TOŽILNIK: tenisaĉa

MESTNIK: pri tenisaĉu

ORODNIK: s tenisaĉem

dvojina

IMENOVALNIK: tenisaĉa

RODILNIK: tenisaĉev

DAJALNIK: tenisaĉema

TOŽILNIK: tenisaĉa

MESTNIK: pri tenisaĉih

ORODNIK: s tenisaĉema

množina

IMENOVALNIK: tenisaĉi

RODILNIK: tenisaĉev

DAJALNIK: tenisaĉem

TOŽILNIK: tenisaĉe

MESTNIK: pri tenisaĉih

ORODNIK: s tenisaĉi

TONEMSKO

[tenisáĉ]

IPA: [tɛni'sa:ʧ]

ednina

IMENOVALNIK: tenisaĉ

RODILNIK: tenisaĉa

DAJALNIK: tenisaĉu

TOŽILNIK: tenisaĉa

MESTNIK: pri tenisaĉu

ORODNIK: s tenisaĉem

dvojina

IMENOVALNIK: tenisaĉa

RODILNIK: tenisaĉev tudi tenisaĉev

DAJALNIK: tenisaĉema

TOŽILNIK: tenisaĉa

MESTNIK: pri tenisaĉih tudi pri tenisaĉih

ORODNIK: s tenisaĉema

množina

IMENOVALNIK: tenisaĉi

RODILNIK: tenisaĉev tudi tenisaĉev

DAJALNIK: tenisaĉem

TOŽILNIK: tenisaĉe

MESTNIK: pri tenisaĉih tudi pri tenisaĉih

ORODNIK: s tenisaĉi tudi s tenisaĉi

STALNE ZVEZE

namizni tenisaĉ

športnik, ki se ukvarja z namiznim tenisom

▪ Šestčlanska komisija bo odločala o trojici *namiznih tenisaĉev*, ki so si priborili olimpijski nastop.

BESEDOTVORJE

ženski spol: tenisaĉica

IZVOR

↑tenis

tenisačica tenisačice samostalnik ženskega spola

[tenisačica]

POMEN

1. športnica, ki se ukvarja s tenisom

► prid. beseda + **sam. beseda**

dobra, vrhunska tenisačica | mlada tenisačica | nekdanja tenisačica | obetavna tenisačica

- Nekdanja vrhunska *tenisačica* je nanizala ogromno zmag na igriščih.
- Mlada in obetavna *tenisačica* se zaveda, da so uspehi tudi posledica trdega dela.
- V Wimbledonu se bodo spet pomerili najboljši tenisači in *tenisačice* sveta.

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

tenisačica osvoji KAJ

- *Tenisačice* nestrpno čakajo začetek dvobojev.
- Mlade slovenske *tenisačice* so osvojile naslov svetovnih prvakinj v razredu do 18 let.

...

- Postala je najmlajša *tenisačica* v zgodovini, ki ji je uspelo ubraniti naslov.
- Trudimo se, da bi vzgojili vrhunske *tenisačice* in tenisače.

1.1. ženska, ki igra tenis, se s tenisom ukvarja rekreativno, ljubiteljsko

- Je tudi navdušena rekreativna *tenisačica*, saj sta se dogovarjali za igro tenisa in rezervacijo termina na tamkajšnjem teniškem igrišču.
- V lepem sončnem dopoldnevu smo odigrali vsakoletni teniški dvoboj tenisačev in *tenisačic* društev upokojencev Kranja in Tržiča.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tenisačica]

IPA: [tɛniˈsaːtʃiːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: tenisačica

RODILNIK: tenisačice

DAJALNIK: tenisačici

TOŽILNIK: tenisačico

MESTNIK: pri tenisačici

ORODNIK: s tenisačico

dvojina

IMENOVALNIK: tenisačici

RODILNIK: tenisačic

DAJALNIK: tenisačicama

TOŽILNIK: tenisačici

MESTNIK: pri tenisačicah

ORODNIK: s tenisačicama

množina

IMENOVALNIK: tenisačice

RODILNIK: tenisačic

DAJALNIK: tenisačicam

TOŽILNIK: tenisačice

MESTNIK: pri tenisačicah

ORODNIK: s tenisačicami

TONEMSKO

[tenisačica]

IPA: [tɛniˈsaːtʃiːtsa]

ednina

IMENOVALNIK: tenisačica

RODILNIK: tenisačice

DAJALNIK: tenisačici

TOŽILNIK: tenisačico

MESTNIK: pri tenisačici

ORODNIK: s tenisačico

dvojina

IMENOVALNIK: tenisačici

RODILNIK: tenisačic

DAJALNIK: tenisačicama

TOŽILNIK: tenisačici

MESTNIK: pri tenisačicah

ORODNIK: s tenisačicama

množina

IMENOVALNIK: tenisačice

RODILNIK: tenisačic

DAJALNIK: tenisačicam

TOŽILNIK: tenisačice

MESTNIK: pri tenisačicah

ORODNIK: s tenisačicami

IZVOR

↑tenisač

termít¹ termíta samostalnik moškega spola

[termít]

POMEN

1. večji mravlji podobna žuželka, ki živi v velikih skupinah in se hrani zlasti z odmrliimi rastlinami;

primerjaj lat. *Isoptera*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

termiti živijo KJE

- *Termiti* živijo predvsem v tropskih območjih Afrike, jugovzhodne Azije, Avstralije ter Severne in Južne Amerike.
- Afriški *termiti* gradijo stolpasta bivališča iz blata, ki jim pravimo termitnjaki.
- Evkaliptusovo votlo drevo, ki so mu sredico izdoblili *termiti*, proizvaja nenavadne in hkrati naravne zvoke.

► **priredna zveza**

termiti in mravlje

- Čebele živijo v kolonijah, tako kot mravlje in *termiti*.

...

- Poznamo več vrst *termitov*, ki svoja zatočišča gradijo nad zemljo in tudi pod njo.
- Ko se *termit* čuti ogroženega, stisne dele ust s štirimi sklopi mišic, ki so tako velike, da zajemajo polovico njegove glave.

2. slabšalno kdor kaj izkorišča, uničuje v veliki meri

- Turisti smo v deželah tretjega sveta predvsem prinašalci nemira in nasploh škodljiva živalska vrsta, pravi *termiti*.
- Zaskrbljujoče je, da smo se v poletnih mesecih nevede spremenili v prave *termite*, v mogočne uničevalce narave.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[termít]

IPA: [tɛr'mi:t]

ednina

IMENOVALNIK: termít

RODILNIK: termíta

DAJALNIK: termítu

TOŽILNIK: termíta

MESTNIK: pri termítu

ORODNIK: s termítom

dvojina

IMENOVALNIK: termíta

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítoma

TOŽILNIK: termíta

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termítoma

množina

IMENOVALNIK: termíti

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítom

TOŽILNIK: termíte

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termíti

TONEMSKO

[termít]

IPA: [tɛr'mi:t]

ednina

IMENOVALNIK: termít

RODILNIK: termíta

DAJALNIK: termítu

TOŽILNIK: termíta

MESTNIK: pri termítu

ORODNIK: s termítom

dvojina

IMENOVALNIK: termíta

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítoma

TOŽILNIK: termíta

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termítoma

množina

IMENOVALNIK: termíti

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítom

TOŽILNIK: termíte

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termíti

FRAZEOLOGIJA

kot termiti

nenasitno; hlastno; takó, da se kaj temeljito, v celoti izprazni, počisti, porabi

▪ Ničkolikokrat gre za zanikrno postrežbo, preveč cenene vina in premalo jedi, v katere se obiskovalci neokusno zapodijo *kot termiti*.

▪ *Kot termiti* so pojedli in popili vse, do česar so se lahko dokopali, ter zasedli zadnje pedi zelenice.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Termite* in frc. *termite* iz lat. *termes* iz ide. *ter- 'treti, drgniti, meti'

termít² termíta samostalnik moškega spola

[termít]

POMEN

iz metalurgije zmes aluminijevega prahu in navadno prahu železovega oksida, pri gorenju katere nastane zelo visoka temperatura

▪ Razmiki med tirnicami in razpoke v njih se varijo aluminotermično s *termítom*, ki je mešanica aluminijevega prahu in železovega oksida.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[termít]

IPA: [tɛr'mi:t]

ednina

IMENOVALNIK: termít

RODILNIK: termíta

DAJALNIK: termítu

TOŽILNIK: termít

MESTNIK: pri termítu

ORODNIK: s termítom

dvojina

IMENOVALNIK: termíta

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítoma

TOŽILNIK: termíta

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termítoma

množina

IMENOVALNIK: termíti

RODILNIK: termítov

DAJALNIK: termítom

TOŽILNIK: termíte

MESTNIK: pri termítih

ORODNIK: s termíti

TONEMSKO

[termít]

IPA: [tɛr'mi:t]

ednina

IMENOVALNIK: termít

RODILNIK: termíta

DAJALNIK: termîtu
TOŽILNIK: termît
MESTNIK: pri termîtu
ORODNIK: s termîtom

dvojina

IMENOVALNIK: termîta
RODILNIK: termîtov
DAJALNIK: termîtoma
TOŽILNIK: termîta
MESTNIK: pri termîtih
ORODNIK: s termîtoma

množina

IMENOVALNIK: termîti
RODILNIK: termîtov
DAJALNIK: termîtom
TOŽILNIK: termîte
MESTNIK: pri termîtih
ORODNIK: s termîti

IZVOR

po imenu izdelka nem. *Thermit* iz gr. *thermós* 'topel'

têtica têtice samostalnik ženskega spola

[têtica]

POMEN

1. ljubkovalno **mamina ali očetova sestra**; SIN.: ljubkovalno tetka

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Prišla je na obisk k svoji ljubeči *tetici*.
- »Zakaj jaz nimam take *tetice*?« je rekla Nadine.

2. ekspresivno **ženska, navadno neznana, starejša**;

SIN.: ekspresivno tetka

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pevka nikoli ni bila prijazna pravljčna *tetica*, za kar jo imajo mnogi še danes.
- V ziljskih gostilnah mi niso ponudili domačih jedi, sem pa od dobrih *tetic* dobil nekaj receptov.

...

▪ Zaradi utrujenosti so *tetice* v službi zjutraj začele delovati šele, ko so dobile svojo porcijo kofetka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[têtica]

IPA: [t̪e:titsa]

ednina

IMENOVALNIK: têtica
RODILNIK: têtice
DAJALNIK: têtici
TOŽILNIK: têtico
MESTNIK: pri têtici
ORODNIK: s têtico

dvojina

IMENOVALNIK: têtici
RODILNIK: têtic

DAJALNIK: têticama
TOŽILNIK: têtici
MESTNIK: pri têticah
ORODNIK: s têticama

množina

IMENOVALNIK: têtice
RODILNIK: têtic
DAJALNIK: têticam
TOŽILNIK: têtice
MESTNIK: pri têticah
ORODNIK: s têticami

TONEMSKO

[têtica]

IPA: [t̪e:titsa]

ednina

IMENOVALNIK: têtica
RODILNIK: têtice
DAJALNIK: têtici
TOŽILNIK: têtico
MESTNIK: pri têtici
ORODNIK: s têtico tudi s têtico

dvojina

IMENOVALNIK: têtici
RODILNIK: têtic
DAJALNIK: têticama
TOŽILNIK: têtici
MESTNIK: pri têticah
ORODNIK: s têticama

množina

IMENOVALNIK: têtice
RODILNIK: têtic
DAJALNIK: têticam
TOŽILNIK: têtice
MESTNIK: pri têticah
ORODNIK: s têticami

IZVOR

↑teta

têtka têtke samostalnik ženskega spola

[têtka]

POMEN

1. ljubkovalno **mamina ali očetova sestra**; SIN.: ljubkovalno tetica

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Denar je podedoval po bogati *tetki*.
- Videla sem svojo *tetko*, mamino najstarejšo sestro, ki se je smejala, ker sem bila tako presenečena.

...

▪ Ko sem pojedel kosilo pri babici, sem pogosto obiskal še *tetko* Berto, ki je stanovala v bližini.

2. ekspresivno **ženska, navadno neznana, starejša**

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Videl sem stare *tetke*, ki so stale pred trgovino in razburjeno šepetale.

- Spominjal me je na neko malce nerodno *tetko*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[têtk̩a]

IPA: [ˈt̩eːtka]

ednina

IMENOVALNIK: *têtk̩a*

RODILNIK: *têtk̩e*

DAJALNIK: *têtk̩i*

TOŽILNIK: *têtk̩o*

MESTNIK: pri *têtk̩i*

ORODNIK: s *têtk̩o*

dvojina

IMENOVALNIK: *têtk̩i*

RODILNIK: *têtk̩*

DAJALNIK: *têtk̩ama*

TOŽILNIK: *têtk̩i*

MESTNIK: pri *têtk̩ah*

ORODNIK: s *têtk̩ama*

množina

IMENOVALNIK: *têtk̩e*

RODILNIK: *têtk̩*

DAJALNIK: *têtk̩am*

TOŽILNIK: *têtk̩e*

MESTNIK: pri *têtk̩ah*

ORODNIK: s *têtk̩ami*

TONEMSKO

[tétka]

IPA: [t̩èːtká]

ednina

IMENOVALNIK: *tétka*

RODILNIK: *tétke*

DAJALNIK: *tétki*

TOŽILNIK: *tétko*

MESTNIK: pri *tétki*

ORODNIK: s *tétko* tudi s *tétko*

dvojina

IMENOVALNIK: *tétki*

RODILNIK: *tétk*

DAJALNIK: *tétkama*

TOŽILNIK: *tétki*

MESTNIK: pri *tétkah*

ORODNIK: s *tétkama*

množina

IMENOVALNIK: *tétke*

RODILNIK: *tétk*

DAJALNIK: *tétkam*

TOŽILNIK: *tétke*

MESTNIK: pri *tétkah*

ORODNIK: s *tétkami*

FRAZEOLOGIJA

tetka jesen

jesen

- Prišla je *tetka jesen* in z njo dobri, sladki kostanj.

- *Tetka jesen* je letos z gobami sicer malenkostna, so pa zato bolj cenjene.

IZVOR

↑teta

tiára tiáre samostalnik ženskega spola

[tijára]

POMEN

1. polkrožni naglavni okras, ki spominja na manjšo krono; SIN.: diadem

► prid. beseda + **sam. beseda**

diamantna tiara

- V laseh je imela prečudovito diamantno *tiaro*, ki jo je podedovala od svoje matere.

- Dekleta so ji pomagala, da si je naredila bleščečo *tiaro*, ki je odlično pristajala k njenemu svetlikajočemu se korzetu.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

nadeti si tiaro | nositi tiaro

- Ker mora po tradiciji nevesta nositi tudi kaj sposojenega, si je naredila babičino *tiaro*.

...

- Nevesta je bila v prelepi poročni obleki smetanaste barve in s *tiaro* v vranje črnih laseh.

2. nekđaj slovesno papeževo pokrivalo v obliki treh kron s simbolom zemeljske krogle in križem na vrhu

► prid. beseda + **sam. beseda**

papeška tiara

- Vsak papež si je dal oblikovati svoj grb, vendar pa so se vedno v njem nahajali zlata papeška *tiara* ter dva prekrížana ključa v zlati in srebrni barvi.

...

- Papež Janez Pavel I. se je odrekel *tiari* in kronanju.

- Zadnja desetletja papeži ne nosijo več *tiare*, ampak škofovsko pokrivalo, mitro.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tijára]

IPA: [tiˈjaːra]

ednina

IMENOVALNIK: *tiára*

RODILNIK: *tiáre*

DAJALNIK: *tiári*

TOŽILNIK: *tiáro*

MESTNIK: pri *tiári*

ORODNIK: s *tiáro*

dvojina

IMENOVALNIK: *tiári*

RODILNIK: *tiár*

DAJALNIK: *tiárama*

TOŽILNIK: *tiári*

MESTNIK: pri *tiárah*

ORODNIK: s *tiárama*

množina

IMENOVALNIK: tiáre
RODILNIK: tiár
DAJALNIK: tiáram
TOŽILNIK: tiáre
MESTNIK: pri tiárah
ORODNIK: s tiárami

TONEMSKO

[tijára]

IPA: [tijá:rà]

ednina

IMENOVALNIK: tiâra
RODILNIK: tiâre
DAJALNIK: tiâri
TOŽILNIK: tiâro
MESTNIK: pri tiâri
ORODNIK: s tiâro

dvojina

IMENOVALNIK: tiâri
RODILNIK: tiâr
DAJALNIK: tiârama
TOŽILNIK: tiâri
MESTNIK: pri tiârah
ORODNIK: s tiârama

množina

IMENOVALNIK: tiâre
RODILNIK: tiâr
DAJALNIK: tiâram
TOŽILNIK: tiâre
MESTNIK: pri tiârah
ORODNIK: s tiârami

IZVOR

prevzeto prek (nem. *Tiara* in) lat. *tiāra* '(škofovsko) pokrivalo, tiara' iz gr. *tiára*, iz perz.

titánski¹ titánska titánsko tudi **titánski** titánska

títansko pridevnik

[titánski] tudi [títanski]

POMEN

1. ki je v zvezi s titani¹ 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Ko je Gaja izvedela, da je Zevs zaprl njene *titanske* otroke v Tartar, se je tresla od besa.
- Kronos, ki je vladal zemlji kot najmogočnejši titan, je s svojo *titansko* sestro Reo spočel olimpske bogove.

2. ekspresivno ki je zelo velik, obsežen; SIN.: ekspresivno epski

► **prid. beseda** + sam. beseda

- V notranjosti je igralna arena *titanskih* razsežnosti.
- To je naravnost *titanska* naloga, ki jo mora do konca julija izpolniti novi premier.
- Odpovedal se je svojemu *titanskemu* honorarju in s tem deloma omogočil nadaljevanje snemanja.

3. ekspresivno ki zahteva izjemen napor, trud, zavzetost

► **prid. beseda** + sam. beseda

titanski boj | titanski napori | titanska bitka

- To so *titanski* napori, in če hočemo državo zreformirati, morajo voditelji imeti vizijo.
- V *titanskem* boju so naši žogobrcarji izločili strašne nasprotnike.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[titánski]

IPA: [ti'ta:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskega
DAJALNIK: titánskemu
TOŽILNIK: titánski
 živo titánskega
MESTNIK: pri titánskem
ORODNIK: s titánskim

dvojina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánska
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánske
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánske
DAJALNIK: titánski
TOŽILNIK: titánsko
MESTNIK: pri titánski
ORODNIK: s titánsko

dvojina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánski
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánske
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánske
MESTNIK: pri titánskih

ORODNIK: s titánskimi
srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: titánsko
RODILNIK: titánskega
DAJALNIK: titánskemu
TOŽILNIK: titánsko
MESTNIK: pri titánskem
ORODNIK: s titánskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánski
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánska
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

tudi

[títanski]

IPA: [ˈti:tanski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskega
DAJALNIK: titánskemu
TOŽILNIK: titánski
živo titánskega
MESTNIK: pri titánskem
ORODNIK: s titánskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánska
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánske
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánske
DAJALNIK: titánski
TOŽILNIK: titánsko

MESTNIK: pri títanski

ORODNIK: s títansko

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanske
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskimi
TOŽILNIK: títanske
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: títansko
RODILNIK: títanskega
DAJALNIK: títanskemu
TOŽILNIK: títansko
MESTNIK: pri títanskem
ORODNIK: s títanskimi

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskimi
TOŽILNIK: títanska
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

TONEMSKO

[titânski]

IPA: [titâ:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: titânski
RODILNIK: titânskega
DAJALNIK: titânskemu
TOŽILNIK: titânski
živo titânskega
MESTNIK: pri titânskem
ORODNIK: s titânskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titânska
RODILNIK: titânskih
DAJALNIK: titânskima
TOŽILNIK: titânska
MESTNIK: pri titânskih
ORODNIK: s titânskima

množina

IMENOVALNIK: titânski
 RODILNIK: titânskih
 DAJALNIK: titânskimi
 TOŽILNIK: titânske
 MESTNIK: pri titânskih
 ORODNIK: s titânskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: titânska
 RODILNIK: titânske
 DAJALNIK: titânski
 TOŽILNIK: titânsko
 MESTNIK: pri titânski
 ORODNIK: s titânsko

dvojina

IMENOVALNIK: titânski
 RODILNIK: titânskih
 DAJALNIK: titânskima
 TOŽILNIK: titânski
 MESTNIK: pri titânskih
 ORODNIK: s titânskima

množina

IMENOVALNIK: titânske
 RODILNIK: titânskih
 DAJALNIK: titânskimi
 TOŽILNIK: titânske
 MESTNIK: pri titânskih
 ORODNIK: s titânskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: titânsko
 RODILNIK: titânskega
 DAJALNIK: titânskemu
 TOŽILNIK: titânsko
 MESTNIK: pri titânskem
 ORODNIK: s titânskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titânski
 RODILNIK: titânskih
 DAJALNIK: titânskima
 TOŽILNIK: titânski
 MESTNIK: pri titânskih
 ORODNIK: s titânskima

množina

IMENOVALNIK: titânska
 RODILNIK: titânskih
 DAJALNIK: titânskimi
 TOŽILNIK: titânska
 MESTNIK: pri titânskih
 ORODNIK: s titânskimi

tudi

[títanski]

IPA: [tí:tânski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: títanski
 RODILNIK: títanskega
 DAJALNIK: títanskemu
 TOŽILNIK: títanski
 živo títanskega
 MESTNIK: pri títanskem
 ORODNIK: s títanskimi

dvojina

IMENOVALNIK: títanska
 RODILNIK: títanskih
 DAJALNIK: títanskima
 TOŽILNIK: títanska
 MESTNIK: pri títanskih
 ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanski
 RODILNIK: títanskih
 DAJALNIK: títanskimi
 TOŽILNIK: títanske
 MESTNIK: pri títanskih
 ORODNIK: s títanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: títanska
 RODILNIK: títanske
 DAJALNIK: títanski
 TOŽILNIK: títansko
 MESTNIK: pri títanski
 ORODNIK: s títansko

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
 RODILNIK: títanskih
 DAJALNIK: títanskima
 TOŽILNIK: títanski
 MESTNIK: pri títanskih
 ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanske
 RODILNIK: títanskih
 DAJALNIK: títanskimi
 TOŽILNIK: títanske
 MESTNIK: pri títanskih
 ORODNIK: s títanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: títansko
 RODILNIK: títanskega
 DAJALNIK: títanskemu
 TOŽILNIK: títansko
 MESTNIK: pri títanskem
 ORODNIK: s títanskimi

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
 RODILNIK: títanskih
 DAJALNIK: títanskima
 TOŽILNIK: títanski
 MESTNIK: pri títanskih

ORODNIK: s títanskima
množina
IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskim
TOŽILNIK: títanska
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

IZVOR
↑titan

titánski² títanska titánsko in **títanski** títanska

títansko pridevnik
[titánski] in [títanski]

POMEN

ki je v zvezi s titanom²

► **prid. beseda** + sam. beseda

- Z računalniško pomočjo so določene oblike *titanskih* plošč, s katerimi je prekrita stavba, in železne konstrukcije.
- Zobni vsadek je *titanski* vijak, ki se vstavi v kost in nadomešča zobno korenino.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[titánski]

IPA: [ti'ta:nski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskega
DAJALNIK: titánskemu
TOŽILNIK: titánski
živo titánskega
MESTNIK: pri titánskem
ORODNIK: s titánskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánska
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánske
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánske
DAJALNIK: titánski

TOŽILNIK: titánsko
MESTNIK: pri titánski
ORODNIK: s titánsko

dvojina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánski
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánske
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánske
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: titánsko
RODILNIK: titánskega
DAJALNIK: titánskemu
TOŽILNIK: titánsko
MESTNIK: pri titánskem
ORODNIK: s titánskimi

dvojina

IMENOVALNIK: titánski
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskima
TOŽILNIK: titánski
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskima

množina

IMENOVALNIK: titánska
RODILNIK: titánskih
DAJALNIK: titánskimi
TOŽILNIK: titánska
MESTNIK: pri titánskih
ORODNIK: s titánskimi

in

[títanski]

IPA: [ti:tánski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskega
DAJALNIK: títanskemu
TOŽILNIK: títanski
živo títanskega
MESTNIK: pri títanskem
ORODNIK: s títanskimi

dvojina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanska

MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**ima**
množina
IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títansk**ih**
DAJALNIK: títansk**im**
TOŽILNIK: títansk**e**
MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títansk**e**
DAJALNIK: títansk**i**
TOŽILNIK: títansk**o**
MESTNIK: pri títanski
ORODNIK: s títansk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títansk**ih**
DAJALNIK: títansk**ima**
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**ima**

množina

IMENOVALNIK: títansk**e**
RODILNIK: títansk**ih**
DAJALNIK: títansk**im**
TOŽILNIK: títansk**e**
MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: títansk**o**
RODILNIK: títansk**ega**
DAJALNIK: títansk**emu**
TOŽILNIK: títansk**o**
MESTNIK: pri títansk**em**
ORODNIK: s títansk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títansk**ih**
DAJALNIK: títansk**ima**
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**ima**

množina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títansk**ih**
DAJALNIK: títansk**im**
TOŽILNIK: títansk**a**
MESTNIK: pri títansk**ih**
ORODNIK: s títansk**imi**

TONEMSKO

[titânski]

IPA: [titâ:nskí]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: titânski
RODILNIK: titânsk**ega**
DAJALNIK: titânsk**emu**
TOŽILNIK: titânski
živo titânsk**ega**
MESTNIK: pri titânsk**em**
ORODNIK: s titânsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: titânska
RODILNIK: titânsk**ih**
DAJALNIK: titânsk**ima**
TOŽILNIK: titânska
MESTNIK: pri titânsk**ih**
ORODNIK: s titânsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: titânski
RODILNIK: titânsk**ih**
DAJALNIK: titânsk**im**
TOŽILNIK: titânsk**e**
MESTNIK: pri titânsk**ih**
ORODNIK: s titânsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: titânska
RODILNIK: titânsk**e**
DAJALNIK: titânski
TOŽILNIK: titânsk**o**
MESTNIK: pri titânski
ORODNIK: s titânsk**o**

dvojina

IMENOVALNIK: titânski
RODILNIK: titânsk**ih**
DAJALNIK: titânsk**ima**
TOŽILNIK: titânski
MESTNIK: pri titânsk**ih**
ORODNIK: s titânsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: titânsk**e**
RODILNIK: titânsk**ih**
DAJALNIK: titânsk**im**
TOŽILNIK: titânsk**e**
MESTNIK: pri titânsk**ih**
ORODNIK: s titânsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: titânsk**o**
RODILNIK: titânsk**ega**
DAJALNIK: titânsk**emu**
TOŽILNIK: titânsk**o**
MESTNIK: pri titânsk**em**
ORODNIK: s titânsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: titânski
RODILNIK: titânsk**ih**
DAJALNIK: titânsk**ima**
TOŽILNIK: titânski
MESTNIK: pri titânsk**ih**

ORODNIK: s títânskima
množina

IMENOVALNIK: títânska
RODILNIK: títânskih
DAJALNIK: títânskîm
TOŽILNIK: títânska
MESTNIK: pri títânskih
ORODNIK: s títânskimi

in

[títanski]

IPA: [tí:tânski]

OSNOVNIK

moški spol
ednina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskega
DAJALNIK: títanskemu
TOŽILNIK: títanski
živo títanskega
MESTNIK: pri títanskem
ORODNIK: s títanskim

dvojina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanska
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskîm
TOŽILNIK: títanske
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanske
DAJALNIK: títanski
TOŽILNIK: títansko
MESTNIK: pri títanski
ORODNIK: s títansko

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanske
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskîm
TOŽILNIK: títanske
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: títansko
RODILNIK: títanskega
DAJALNIK: títanskemu
TOŽILNIK: títansko
MESTNIK: pri títanskem
ORODNIK: s títanskim

dvojina

IMENOVALNIK: títanski
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskima
TOŽILNIK: títanski
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskima

množina

IMENOVALNIK: títanska
RODILNIK: títanskih
DAJALNIK: títanskîm
TOŽILNIK: títanska
MESTNIK: pri títanskih
ORODNIK: s títanskimi

IZVOR

↑titan

títovka títovke samostalnik ženskega spola

[títóuka]

POMEN

- vojaška čepica udeležencev jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja in jugoslovanske vojske, navadno z rdečo zvezdo na čelnem delu
 - Ko smo se otroci igrali partizane, sem nosil originalno stričevo *títovko* z rdečo zvezdo.
 - Maja 1944 je maršal Tito prepovedal nošenje vseh kap razen *títovke*, s čimer je bila prepovedana tudi triglavka.
 - Udarni skupini s *títovkami* in zastavami so se v številnih krajih pridružili novi in novi pohodniki.

1.1. taka čepica modre barve kot del pionirske uniforme v Jugoslaviji

► prid. beseda + **sam. beseda**

modra títovka

- Na skuštrani butici sem imel poveznjeno modro *títovko* in okoli koščenega vratu zavezano rdečo ruto.
- Pripadam generaciji, ki se spominja federativne ureditve države, bratstva in enotnosti, rdečih rutk, modrih *títovk* in ljubezni do enega samega moža.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[títóuka]

IPA: [ˈti:tóuka]

ednina

IMENOVALNIK: **títovka**
RODILNIK: **títovke**
DAJALNIK: **títovki**
TOŽILNIK: **títovko**
MESTNIK: pri **títovki**
ORODNIK: s **títovko**

dvojina

IMENOVALNIK: **títovki**
RODILNIK: **títovk**
DAJALNIK: **títovkama**
TOŽILNIK: **títovki**
MESTNIK: pri **títovkah**
ORODNIK: s **títovkama**

množina

IMENOVALNIK: **títovke**
RODILNIK: **títovk**
DAJALNIK: **títovkam**
TOŽILNIK: **títovke**
MESTNIK: pri **títovkah**
ORODNIK: s **títovkami**

TONEMSKO

[títovka]

IPA: [tí:tòvka]

ednina

IMENOVALNIK: **títovka**
RODILNIK: **títovke**
DAJALNIK: **títovki**
TOŽILNIK: **títovko**
MESTNIK: pri **títovki**
ORODNIK: s **títovko**

dvojina

IMENOVALNIK: **títovki**
RODILNIK: **títovk**
DAJALNIK: **títovkama**
TOŽILNIK: **títovki**
MESTNIK: pri **títovkah**
ORODNIK: s **títovkama**

množina

IMENOVALNIK: **títovke**
RODILNIK: **títovk**
DAJALNIK: **títovkam**
TOŽILNIK: **títovke**
MESTNIK: pri **títovkah**
ORODNIK: s **títovkami**

IZVOR

po vzdevku *Tito* jugoslovanskega predsednika Josipa Broza (1892–1980)

toccata toccate; glej **tokáta** samostalnik ženskega spola

[tokáta]

POMEN

iz glasbene umetnosti **krajša** virtuoзна skladba s prosto kompozicijo, zlasti za glasbila s tipkami

- Predstavljena bo glasba za čembalo, in sicer Frescobaldijeve *toccate*, capriccii in canzone ter Scarlattijeve sonate.
- Skladbe v preteklosti so bile pogosto imenovane z generičnimi naslovi (na primer *suita*, *toccata*, preludij).
- Če skladba ne bi imela pripisanega naslova, bi muzikolog težko določil, ali gre za fantazijo ali za *toccato*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tokáta]

IPA: [tɔ'ka:ta]

ednina

IMENOVALNIK: [tokáta]

RODILNIK: [tokáte]

DAJALNIK: [tokáti]

TOŽILNIK: [tokáto]

MESTNIK: [pri tokáti]

ORODNIK: [s tokáto]

dvojina

IMENOVALNIK: [tokáti]

RODILNIK: [tokát]

DAJALNIK: [tokátama]

TOŽILNIK: [tokáti]

MESTNIK: [pri tokátah]

ORODNIK: [s tokátama]

množina

IMENOVALNIK: [tokáte]

RODILNIK: [tokát]

DAJALNIK: [tokátam]

TOŽILNIK: [tokáte]

MESTNIK: [pri tokátah]

ORODNIK: [s tokátami]

TONEMSKO

[tokâta]

IPA: [tɔká:tà]

ednina

IMENOVALNIK: [tokâta]

RODILNIK: [tokâte]

DAJALNIK: [tokâti]

TOŽILNIK: [tokâto]

MESTNIK: [pri tokâti]

ORODNIK: [s tokâto]

dvojina

IMENOVALNIK: [tokâti]

RODILNIK: [tokât]

DAJALNIK: [tokâtama]

TOŽILNIK: [tokâti]

MESTNIK: [pri tokâtah]

ORODNIK: [s tokâtama]

množina

IMENOVALNIK: [tokâte]

RODILNIK: [tokât]

DAJALNIK: [tokâtam]

TOŽILNIK: [tokâte]

MESTNIK: [pri tokâtah]
ORODNIK: [s tokâtami]

IZVOR

prevzeto iz it. *toccata*, prvotno 'brenkanje', iz *toccare* v pomenu 'brenkati', prvotno 'dotikati se, tipati'

tokâta tokâte; tudi **toccata** samostalnik ženskega spola
[tokâta]

POMEN

iz glasbene umetnosti **krajša virtuozna skladba s prosto kompozicijo, zlasti za glasbila s tipkami**

- Izraelski čembalist in dirigent se bo predstavil z Bachovimi *tokatami* za čembalo, ki predstavljajo zbirko virtuoznih in čustvenih skladb.
- Skladanju se je zapisal zelo zgodaj, saj je njegovo prvo delo *tokata* iz leta 1969.
- V njegovem delu smo lahko zasledili daljne odmeve baročnih *tokat*, svobodni jazz in kvazimodernistične klavirske pasaže.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tokâta]

IPA: [tɔ'ka:ta]

ednina

IMENOVALNIK: tokâta

RODILNIK: tokâte

DAJALNIK: tokâti

TOŽILNIK: tokâto

MESTNIK: pri tokâti

ORODNIK: s tokâto

dvojina

IMENOVALNIK: tokâti

RODILNIK: tokât

DAJALNIK: tokâtama

TOŽILNIK: tokâti

MESTNIK: pri tokâtah

ORODNIK: s tokâtama

množina

IMENOVALNIK: tokâte

RODILNIK: tokât

DAJALNIK: tokâtam

TOŽILNIK: tokâte

MESTNIK: pri tokâtah

ORODNIK: s tokâtami

TONEMSKO

[tokâta]

IPA: [tɔkâ:t]

ednina

IMENOVALNIK: tokâta

RODILNIK: tokâte

DAJALNIK: tokâti

TOŽILNIK: tokâto

MESTNIK: pri tokâti

ORODNIK: s tokâto

dvojina

IMENOVALNIK: tokâti

RODILNIK: tokât

DAJALNIK: tokâtama

TOŽILNIK: tokâti

MESTNIK: pri tokâtah

ORODNIK: s tokâtama

množina

IMENOVALNIK: tokâte

RODILNIK: tokât

DAJALNIK: tokâtam

TOŽILNIK: tokâte

MESTNIK: pri tokâtah

ORODNIK: s tokâtami

IZVOR

↑toccata

tožilnik tožilnika samostalnik moškega spola

[tožilnik]

POMEN

iz jezikoslovja **sklon, po katerem se sprašujemo z vprašalnico koga ali kaj**

- Kadar se po predmetu vprašamo »koga ali kaj«, uporabimo *tožilnik*.
- Predlogi lahko ob sebi zahtevajo roditeljski, dajalnik, *tožilnik*, mestnik ali orodnik.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tožilnik]

IPA: [tɔ'ʒi:lnik]

ednina

IMENOVALNIK: tožilnik

RODILNIK: tožilnika

DAJALNIK: tožilniku

TOŽILNIK: tožilnik

MESTNIK: pri tožilniku

ORODNIK: s tožilnikom

dvojina

IMENOVALNIK: tožilnika

RODILNIK: tožilnikov

DAJALNIK: tožilnikoma

TOŽILNIK: tožilnika

MESTNIK: pri tožilnikih

ORODNIK: s tožilnikoma

množina

IMENOVALNIK: tožilniki

RODILNIK: tožilnikov

DAJALNIK: tožilnikom

TOŽILNIK: tožilnike

MESTNIK: pri tožilnikih

ORODNIK: s tožilniki

TONEMSKO

[tožilnik]

IPA: [tɔʒiːlnik]

ednina

IMENOVALNIK: tožilnik
RODILNIK: tožilnika
DAJALNIK: tožilniku
TOŽILNIK: tožilnik
MESTNIK: pri tožilniku
ORODNIK: s tožilnikom

dvojina

IMENOVALNIK: tožilnika
RODILNIK: tožilnikov
DAJALNIK: tožilnikoma
TOŽILNIK: tožilnika
MESTNIK: pri tožilnikih
ORODNIK: s tožilnikoma

množina

IMENOVALNIK: tožilniki
RODILNIK: tožilnikov
DAJALNIK: tožilnikom
TOŽILNIK: tožilnike
MESTNIK: pri tožilnikih
ORODNIK: s tožilniki

IZVOR

po zgledu lat. *accūsātīvus* (iz *accūsāre* 'tožiti, obtoževati') iz ↑tožiti,

triglavka triglavke in **triglávka** triglávke samostalnik

ženskega spola

[tríglau̯ka] in [trígláʊka]

POMEN

vojaška čepica udeležencev jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja v Sloveniji, navadno s slovensko trobojnico in rdečo zvezdo na čelnem delu

- Čepice *triglavke* so bile prvo enotno partizansko pokrivalo najprej na Kočevskem in Notranjskem, kasneje pa še drugod.
- Bilo je v začetku leta 1943, ko so nam dekleta pripravila prijetno presenečenje. Sešile so nam rdeče rute in partizanske kape, *triglavke*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tríglau̯ka]

IPA: [ˈtriːglau̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: triglavka
RODILNIK: triglavke
DAJALNIK: triglavki
TOŽILNIK: triglavko
MESTNIK: pri triglavki
ORODNIK: s triglavko

dvojina

IMENOVALNIK: triglavki
RODILNIK: triglavk

DAJALNIK: triglavk**ama**

TOŽILNIK: triglavki

MESTNIK: pri triglavk**ah**

ORODNIK: s triglavk**ama**

množina

IMENOVALNIK: triglavke

RODILNIK: triglavk

DAJALNIK: triglavk**am**

TOŽILNIK: triglavke

MESTNIK: pri triglavk**ah**

ORODNIK: s triglavk**ami**

in

[trígláʊka]

IPA: [triˈglaːʊka]

ednina

IMENOVALNIK: triglávka

RODILNIK: triglávke

DAJALNIK: triglávki

TOŽILNIK: triglávko

MESTNIK: pri triglávki

ORODNIK: s triglávko

dvojina

IMENOVALNIK: triglávki

RODILNIK: trigláv

DAJALNIK: trigláv**kama**

TOŽILNIK: triglávki

MESTNIK: pri trigláv**kah**

ORODNIK: s trigláv**kama**

množina

IMENOVALNIK: triglávke

RODILNIK: trigláv

DAJALNIK: trigláv**am**

TOŽILNIK: triglávke

MESTNIK: pri trigláv**kah**

ORODNIK: s trigláv**kami**

TONEMSKO

[tríglau̯ka]

IPA: [triːglau̯ka]

ednina

IMENOVALNIK: trîglavka

RODILNIK: trîglavke

DAJALNIK: trîglavki

TOŽILNIK: trîglavko

MESTNIK: pri trîglavki

ORODNIK: s trîglavko

dvojina

IMENOVALNIK: trîglavki

RODILNIK: trîglavk

DAJALNIK: trîglavk**ama**

TOŽILNIK: trîglavki

MESTNIK: pri trîglavk**ah**

ORODNIK: s trîglavk**ama**

množina

IMENOVALNIK: trîglavke

RODILNIK: trîglavk

DAJALNIK: trîglavk**am**

TOŽILNIK: trîglavke

MESTNIK: pri trîglavkah
ORODNIK: s trîglavkami

in

[trîglâuka]
IPA: [trîglâ:uka]

ednina

IMENOVALNIK: trîglâvka
RODILNIK: trîglâvke
DAJALNIK: trîglâvki
TOŽILNIK: trîglâvko
MESTNIK: pri trîglâvki
ORODNIK: s trîglâvko

dvojina

IMENOVALNIK: trîglâvki
RODILNIK: trîglâvk
DAJALNIK: trîglâvkama
TOŽILNIK: trîglâvki
MESTNIK: pri trîglâvkah
ORODNIK: s trîglâvkama

množina

IMENOVALNIK: trîglâvke
RODILNIK: trîglâvk
DAJALNIK: trîglâvkam
TOŽILNIK: trîglâvke
MESTNIK: pri trîglâvkah
ORODNIK: s trîglâvkami

IZVOR
po gori *Triglav*

trîps trîpsa samostalnik moškega spola

[trîps]
POMEN

iz agronomije, iz zoologije majhna žuželka z ozkimi
resastimi krili, ki slabo leti; primerjaj lat. *Thrips*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Liste paprike, paradižnika in kumar napadajo *trîpsi*, ki povzročajo srebrne pege na listih.
- Trîpsi* se na prostem v večjem številu pojavljajo zlasti v suhih in vročih letih.
- Trîpsi* na listih sesajo rastlinske sokove.

...

- Na posevkih kumar opazimo *trîpse* na listih in cvetovih.
- Če list pregledamo z lupo, opazimo približno 1 milimeter velike svetlo rumene ličinke *trîpsov* različnih razvojnih stopenj.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO
[trîps]
IPA: [tri:ps]
ednina

IMENOVALNIK: trîps
RODILNIK: trîpsa
DAJALNIK: trîpsu

TOŽILNIK: trîpsa
MESTNIK: pri trîpsu
ORODNIK: s trîpsom

dvojina

IMENOVALNIK: trîpsa
RODILNIK: trîpsov
DAJALNIK: trîpsoma
TOŽILNIK: trîpsa
MESTNIK: pri trîpsih
ORODNIK: s trîpsoma

množina

IMENOVALNIK: trîpsi
RODILNIK: trîpsov
DAJALNIK: trîpsom
TOŽILNIK: trîpse
MESTNIK: pri trîpsih
ORODNIK: s trîpsi

TONEMSKO

[trîps]
IPA: [tri:ps]
ednina

IMENOVALNIK: trîps
RODILNIK: trîpsa
DAJALNIK: trîpsu
TOŽILNIK: trîpsa
MESTNIK: pri trîpsu
ORODNIK: s trîpsom

dvojina

IMENOVALNIK: trîpsa
RODILNIK: trîpsov
DAJALNIK: trîpsoma
TOŽILNIK: trîpsa
MESTNIK: pri trîpsih
ORODNIK: s trîpsoma

množina

IMENOVALNIK: trîpsi
RODILNIK: trîpsov
DAJALNIK: trîpsom
TOŽILNIK: trîpse
MESTNIK: pri trîpsih
ORODNIK: s trîpsi

IZVOR

prevzeto prek nlat. *thrips* iz gr. *thrips* 'lesni črv'

trojánec trojánca samostalnik moškega spola

[trojánɛc]
POMEN

manj formalno računalniški program, ki se brez
vednosti uporabnika namesti na napravo in
omogoča zunanji dostop do nje za zlonamerne
namene; SIN.: trojanski konj

► **priredna zveza**
trojanec in črv

- Virusi, črvi in *trojanci* niso več grožnja le za računalnike, vedno več je tudi okužb mobilnih telefonov.

...

- V zadnjem času so odkrili več *trojancev*, ki omogočijo hekerjem prevzem nadzora nad računalnikom žrtve z daljave.
- Pred nekaj tedni se je na več portalih pojavil nov *trojanec*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[trojânc]

IPA: [trojâ:nəts]

ednina

IMENOVALNIK: trojânc

RODILNIK: trojâнца

DAJALNIK: trojâncu

TOŽILNIK: trojâнца

MESTNIK: pri trojâncu

ORODNIK: s trojâncem

dvojina

IMENOVALNIK: trojâнца

RODILNIK: trojâncev

DAJALNIK: trojâncema

TOŽILNIK: trojâнца

MESTNIK: pri trojâncih

ORODNIK: s trojâncema

množina

IMENOVALNIK: trojânci

RODILNIK: trojâncev

DAJALNIK: trojâncem

TOŽILNIK: trojânce

MESTNIK: pri trojâncih

ORODNIK: s trojânci

TONEMSKO

[trojânc]

IPA: [trojâ:nəts]

ednina

IMENOVALNIK: trojânc

RODILNIK: trojâнца

DAJALNIK: trojâncu

TOŽILNIK: trojâнца

MESTNIK: pri trojâncu

ORODNIK: s trojâncem

dvojina

IMENOVALNIK: trojâнца

RODILNIK: trojâncev

DAJALNIK: trojâncema

TOŽILNIK: trojâнца

MESTNIK: pri trojâncih

ORODNIK: s trojâncema

množina

IMENOVALNIK: trojânci

RODILNIK: trojâncev

DAJALNIK: trojâncem

TOŽILNIK: trojânce

MESTNIK: pri trojâncih

ORODNIK: s trojânci

IZVOR

poenobesedeno iz *trojanski konj*, po starogrški mestni državi *Troja*

tr̥ska tr̥ske samostalnik ženskega spola

[t̥r̥ska]

POMEN

1. odcepljen tanek, podolgovat kos lesa, navadno s hrapavo površino

► prid. beseda + **sam. beseda**

goreča trska

▪ Ob štedilniku si je nabral suhih *trsk*.

▪ Iz posode izhaja brezbarven plin, ki prižge tlečo *trsko*.

...

▪ V peč je dala tanko dračje, ki ga je podkurila s papirjem in *trskami*.

▪ Na treh straneh in po vrhu so barako zadelali s smrekovim lubjem, *trskami* in vejami.

1.1. tak kos lesa, na enem koncu narezan, kot pripomoček za svetenje

▪ V dimnici so si svetili s *trskami*, v hiši pa s petrolejkami ali karbidaricami.

▪ V antiki so poleg bakel, sveč in *trsk* za razsvetljavo uporabljali tudi keramične oljenke.

▪ Za razsvetljavo so imele predice včasih brleče leščerbe ali *trske*.

1.2. odcepljen droben del česa, navadno lesa

▪ Spodrsnilo mu je in v dlan se mu je zadržala *trska*.

▪ *Trsko* izvlecite v smeri, v kateri se je zadržala.

▪ Travna semena in ostre bilke se lahko zataknejo v kožušček ali pa se kakšna *trska* zapiči v tačko.

2. velika morska riba s tremi hrbtnimi plavutmi, dvema podrepnima plavutma in svetlo progo vzdolž telesa; primerjaj lat. *Gadus morhua*; SIN.: polenovka

▪ Tukaj lovijo predvsem *trske*, ribe, ki jih nato na velikih lesenih stojalih sušijo v vetru.

2.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: polenovka

▪ Filete *trske* začinite s poprom in ščepcem mleto paprike.

3. iz zoologije velika morska riba s tremi hrbtnimi plavutmi in dvema podrepnima plavutma; primerjaj

lat. *Gadidae*

▪ Večina vrst *trsk* živi na severni zemeljski polobli v sorazmerno plitvih obalnih predelih.

▪ Najpogostejše ribe iz družine *trsk*, med katere spada tudi znana polenovka, so umirjenih sivih in rjavkastih tonov.

4. ekspresivno kdor je zelo vitek, suh ali se mu to pripisuje

▪ Začelo se je že v otroštvu – ves čas je tekal naokrog (temu primerno je bil prava *trska*).

- Bi se v času osnovne šole prej uvrstil med nabite fante ali med *trske*?

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tərska]

IPA: [ˈtərska]

ednina

IMENOVALNIK: trska

RODILNIK: trske

DAJALNIK: trski

TOŽILNIK: trsko

MESTNIK: pri trski

ORODNIK: s trsko

dvojina

IMENOVALNIK: trski

RODILNIK: trsk

DAJALNIK: trskama

TOŽILNIK: trski

MESTNIK: pri trskah

ORODNIK: s trskama

množina

IMENOVALNIK: trske

RODILNIK: trsk

DAJALNIK: trskam

TOŽILNIK: trske

MESTNIK: pri trskah

ORODNIK: s trskami

TONEMSKO

[tərska]

IPA: [tərská]

ednina

IMENOVALNIK: trska

RODILNIK: trske

DAJALNIK: trski

TOŽILNIK: trsko

MESTNIK: pri trski

ORODNIK: s trsko

dvojina

IMENOVALNIK: trski

RODILNIK: trsk

DAJALNIK: trskama

TOŽILNIK: trski

MESTNIK: pri trskah

ORODNIK: s trskama

množina

IMENOVALNIK: trske

RODILNIK: trsk

DAJALNIK: trskam

TOŽILNIK: trske

MESTNIK: pri trskah

ORODNIK: s trskami

FRAZEOLOGIJA

suh kot trska

zelo vitek, suh

- Odvetnik, *suh kot trska*, sedi na drugi strani in se kuha od vročine.
- Ni jih imela več kot dvajset, bila je *suha kot trska* in z očmi je kar požirala svet okoli sebe.

IZVOR

= cslov. *trěska* 'dračje, trske', hrv. *trijěska* 'trska', srb. *tréska*, rus. *treská* 'polenovka', star. in nar. tudi 'trska, iver', češ. *tříska* < pslov. **trěska* 'trska, drobir' iz ↑treskati

tùc medmet

POMEN

1. ponovljeno posnema zvoke plesne elektronske glasbe

- Glasba v prostoru je delala *tuc, Tuc, Tuc*.
- *Tuc, Tuc, Tuc*, glasno odmeva iz zvočnikov.
- *Tuc, Tuc, Tuc*, nežen ženski vokal pa boža.

2. kot samostalnik, podvojeno, neformalno elektronska plesna glasba

- Vseeno pa se mi zdi bolj fajn slišati kitaro kot *tuc Tuc*.
- Vse prepogosto se znajde v situaciji, ko poslušanja vajena ušesa in melodij žejna duša zares prisluhnejo *tuc-tucu*.

2.1. kot samostalnik, podvojeno, neformalno poudarjeni zvok take glasbe

- Če je glasba ful na glas, se *tuc Tuc* sliši čez celo vas.
- V dveh pred barom parkiranih avtomobilih so se od *tuc-tuca* tresle šipe.

3. kot pridevnik, podvojeno, neformalno ki se izvaja hitreje in z izrazitimi ritmičnimi poudarki

- Album je tipično poleten, lahкотen *tuc Tuc* pop.
- Nabija se na pol pozabljena *tuc-tuc* muzika.

3.1. kot pridevnik, podvojeno, neformalno ki izvaja tako glasbo

- Skupina ustvarja boljše melodije kot tisti *tuc Tuc* glasbeniki na televiziji.

IZVOR

prevzeto iz hrv. *tuc Tuc (tuc)*, imitativnega izvora in naslonjeno na ponovljeni velelnik *tuc(i)* glagola *túci* 'tolči'

tún túna samostalnik moškega spola

[tún]

POMEN

1. velika plenilska morska riba z osmimi majhnimi rumenimi plavutmi na zgornji in spodnji strani repa pred repno plavutjo; primerjaj lat. *Thunnus*, SIN.: tuna

- sam. beseda + sam. beseda v rodilniku jata tunov | vrsta tuna

- Močni morski tokovi jate *tunov* pripeljejo prav do obale in ribiči jih lahko lovijo s približno tridesetmetrske pečine.
- Zaradi obsega ulova je danes ogroženih veliko vrst *tunov*, posebno tistih, ki živijo v zgornjih plasteh morja.
- Biologi so želeli spoznati selitvene navade *tunov*, da bi ugotovili, koliko prepotujejo.

...

- Na Japonskem so ujeli največjega *tuna* v zadnjih 25 letih.
- *Tuni* zaznajo zvočne valove in nato sledijo izvoru valovanja.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: tuna, tunina

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

pečen, surov, svež tun

- K pečenemu *tunu* se dobro prileže suho belo vino.
- Tunova tagliatta, se pravi na rahlo popečeni koščki svežega *tuna*, nas je navdušila.

...

- Dvakrat na teden zamenjajte govedino ali perutnino s filejem *tuna* ali lososa.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tún]

IPA: [tu:n]

ednina

IMENOVALNIK: tún

RODILNIK: túna

DAJALNIK: túnu

TOŽILNIK: túna

MESTNIK: pri túnu

ORODNIK: s túnom

dvojina

IMENOVALNIK: túna

RODILNIK: túnov

DAJALNIK: túnoma

TOŽILNIK: túna

MESTNIK: pri túnih

ORODNIK: s túnoma

množina

IMENOVALNIK: túni

RODILNIK: túnov

DAJALNIK: túnom

TOŽILNIK: túne

MESTNIK: pri túnih

ORODNIK: s túni

TONEMSKO

[tún]

IPA: [tú:n]

ednina

IMENOVALNIK: tún

RODILNIK: túna

DAJALNIK: túnu

TOŽILNIK: túna

MESTNIK: pri túnu

ORODNIK: s túnom

dvojina

IMENOVALNIK: túna

RODILNIK: túnov

DAJALNIK: túnoma

TOŽILNIK: túna

MESTNIK: pri túnih

ORODNIK: s túnoma

množina

IMENOVALNIK: túni

RODILNIK: túnov

DAJALNIK: túnom

TOŽILNIK: túne

MESTNIK: pri túnih

ORODNIK: s túni

STALNE ZVEZE

modroplavuti tun

1. iz zoologije tun s širokim telesom, večjimi usti in krajšimi prsnimi plavutmi, ki je po hrbtu temno modre barve; primerjaj lat. *Thunnus thynnus*; SIN.: iz zoologije modroplavuta tuna

- Severni del Mehiškega zaliva je zelo pomemben prostor za drstenje atlantske populacije *modroplavutega tuna*, ki je močno ogrožen.
- *Modroplavuti tuni* so na robu izumrtja.

1.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: modroplavuta tuna

- Restavracije so že večkrat pozvali, naj *modroplavutega tuna* prenehajo prodajati.

rumenoplavuti tun

1. iz zoologije tun z daljšimi prsnimi plavutmi in rumenimi pegami vzdolž boka; primerjaj lat. *Thunnus albacares*; SIN.: iz zoologije rumenoplavuta tuna

- Skozi jato švigne šilonosi *rumenoplavuti tun*, tako da skupinice zmedenih rib odžene daleč proč od matične jate.

- V zadnjih 30 letih je v zateznih mrežah za lov na *rumenoplavute tune* v vzhodnem tropskem Tihem oceanu poginilo prek 7 milijonov delfinov, ki sledijo jatam tunov.

1.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: rumenoplavuta tuna

- Večina držav poziva k bojkotu pločevink z *rumenoplavutimi tuni*.

IZVOR

prevzeto (prek hrv. *túnj*) iz lat. *thunnus* ↑tuna

túna túne samostalnik ženskega spola
[túna]

POMEN

1. velika plenilska morska riba z osmimi majhnimi rumenimi plavutmi na zgornji in spodnji strani repa pred repno plavutjo; primerjaj lat. *Thunnus*; SIN.: tun

► prid. beseda + **sam. beseda**

n kilogramov težka tuna

- V mreže se je ujela 60 kilogramov težka *tuna*.
- Na palubo je zvelkel desetkilogramsko *tuno*.
- Ujeta *tuna* ni bila velika, ocenil sem jo na kakšnih 55 kg.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

jata tun | vrsta tune

- Morski pes kitovec pogosto plava med jatami *tun*.
- Vse vrste *tun* imajo vretenasto telo z zašiljeno glavo, dvema hrbtnima plavutma in srpasto repno plavutjo.

...

- Pristaniški kapitani gojijo družinsko tradicijo lova na *tuno*.
- *Tuno* lovijo na odprtem morju s petnajst- in večmetrskimi barkami.

1.1. meso te živali kot hrana, jed; SIN.: tun, tunina

► prid. beseda + **sam. beseda**

konzervirana, surova, sveža tuna

- Svežo *tuno* iz ribarnice očisti in nareže na centimetrске koščke.
- Strokovnjaki so primerjali različne vrste konzervirane *tune*.
- Rezina surove *tune* je ležala na kremi iz sladkega krompirja.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

n dag, *n* g tune | file, košček tune | konzerva, pločevinka tune | meso tune

- V skledo izpraznimo večjo konzervo *tune*, iz katere odcedimo čim več olja.
- V solato zamešajte nekaj koščkov *tune*.
- Meso *tune* vzamemo iz konzerve in damo na cedilo.

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dodati tuno | jesti tuno | narezati tuno | odcediti tuno

- *Tuno* odcedimo, zrežemo in dodamo rižu.
- Svežo *tuno* narežemo na tanke rezine.

...

- Japonci iz *tune* in lososa naredijo suši.
- Izberite solato s *tuno*, piščancem, škampi ali hobotnico.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túna]

IPA: [ˈtuːna]

ednina

IMENOVALNIK: túna

RODILNIK: túne

DAJALNIK: túni

TOŽILNIK: túno

MESTNIK: pri túni

ORODNIK: s túno

dvojina

IMENOVALNIK: túni

RODILNIK: tún

DAJALNIK: túnama

TOŽILNIK: túni

MESTNIK: pri túnah

ORODNIK: s túnama

množina

IMENOVALNIK: túne

RODILNIK: tún

DAJALNIK: túnam

TOŽILNIK: túne

MESTNIK: pri túnah

ORODNIK: s túnami

TONEMSKO

[túna]

IPA: [tù:ná]

ednina

IMENOVALNIK: túna

RODILNIK: túne

DAJALNIK: túni

TOŽILNIK: túno

MESTNIK: pri túni

ORODNIK: s túno

dvojina

IMENOVALNIK: túni

RODILNIK: tún

DAJALNIK: túnama

TOŽILNIK: túni

MESTNIK: pri túnah

ORODNIK: s túnama

množina

IMENOVALNIK: túne

RODILNIK: tún

DAJALNIK: túnam

TOŽILNIK: túne

MESTNIK: pri túnah

ORODNIK: s túnami

in

[tûna]

IPA: [tú:nà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: tûna

RODILNIK: tûne

DAJALNIK: tûni

TOŽILNIK: tûno

MESTNIK: pri tûni

ORODNIK: s tûno

dvojina

IMENOVALNIK: tûni

RODILNIK: tûn

DAJALNIK: tûnama
TOŽILNIK: tûni
MESTNIK: pri tûnah
ORODNIK: s tûnama

množina

IMENOVALNIK: tûne
RODILNIK: tûn
DAJALNIK: tûnam
TOŽILNIK: tûne
MESTNIK: pri tûnah
ORODNIK: s tûnami

STALNE ZVEZE

modroplavuta tuna

1. iz zoologije tuna s širokim telesom, večjimi usti in krajšimi prsnimi plavutmi, ki je po hrbtu temno modre barve; primerjaj lat. *Thunnus thynnus*; SIN.: iz zoologije modroplavuti tun

- *Modroplavuta tuna* je riba, ki se ves čas seli iz morij v oceane in se ob tem na določenih mestih zadržuje krajši ali daljši čas.
- *Modroplavuta tuna* se v povprečju giblje s hitrostjo 60 km/h.
- V tridesetih letih je populacija *modroplavute tune* v Sredozemlju padla na deset odstotkov nekdanjega števila.

1.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: modroplavuti tun

- Oba sta podpisala jamstvo, da ne bosta stregla *modroplavute tune* v svojih uglednih in odlično obiskanih, cenjenih restavracijah.
- Stregli naj bi atlantske *modroplavute tune*, kar pa na jedilniku ni zapisano, tako da kupci ne vedo, da na krožniku dobijo ribo, ki je po nekaterih poročilih na robu izumrtja.

rumenoplavuta tuna

1. iz zoologije tuna z daljšimi prsnimi plavutmi in rumenimi pegami vzdolž boka; primerjaj lat. *Thunnus albacares*; SIN.: iz zoologije rumenoplavuti tun

- *Rumenoplavuta tuno*, ki sem jo kmalu potegnil v barko, sem ocenil na kakih petnajst kilogramov.
- Medtem ko so *rumenoplavute tune* še pogoste, so večje modroplavute tune postale zelo redke.
- Na območju Pacifika *rumenoplavute tune* plavajo pod jatami delfinov, zato je med ulovom *rumenoplavutih tun* pomrlo veliko delfinov.

1.1. ta žival kot hrana, jed; SIN.: rumenoplavuti tun

- Ljubiteljem okusnih in zdravih prigrizkov so pripravili pašteto iz mesa *rumenoplavute tune*.
- Slano in oljnato, kaj več pa že ne bi mogel reči, in z okusom po *rumenoplavuti tuni*, kot je pisalo na konzervi.

IZVOR

prevzeto prek (hrv. *tùna in*) lat. *thunnus*, *thynnus* iz gr. *thýnnos*, verjetno prevzeto iz feničanščine, sorodno hebr. *tannîn* 'velika vodna žival, morski pes' in arab. *tinnîn* 'velika riba'

tunína tuníne samostalnik ženskega spola

[tunína]

POMEN

meso tune; SIN.: tun, tuna

► sam. beseda + sam. beseda v rodilniku

konzerva, pločevinka tunine | košček, rezina tunine

- Koščke *tunine* stresemo v primerno posodo za mešanje.
- Z zelo ostrim nožem narežemo tanke rezine *tunine* in jih ovijemo okoli pripravljenih svaljkov.

► sam. beseda + v + sam. beseda v mestniku

tunina v konzervi, pločevinki | tunina v (oljčnem) olju, slanici, lastnem soku

- Za kosilo pojedite 100 gramov *tunine* v slanici, 100 gramov zelene solate in dve redkviči.
- Za oblogo izberite *tunino* v oljčnem olju ali tisto v lastnem soku.
- Nečakinja si je za kosilo zaželela *tunino* v solati in belo kavo.

► sam. beseda + z/s + sam. beseda v orodniku

konzerva s tunino | široki rezanci, špageti, testenine s tunino | sendvič s tunino | solata s tunino

- Za kosilo pojedimo skledo solate s *tunino*, koruzo in fižolom.
- Na poti domov bo pojedla sendvič s *tunino*.

...

- *Tunino* narežemo na centimeter debele rezine.
- Omako iz *tunine* začnimo s soljo, poprom in limoninim sokom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tunína]

IPA: [tu'ni:na]

ednina

IMENOVALNIK: tunína

RODILNIK: tuníne

DAJALNIK: tuníni

TOŽILNIK: tuníno

MESTNIK: pri tuníni

ORODNIK: s tuníno

dvojina

IMENOVALNIK: tuníni

RODILNIK: tunín

DAJALNIK: tunínama

TOŽILNIK: tuníni

MESTNIK: pri tunínah

ORODNIK: s tunínama

množina

IMENOVALNIK: tuníne

RODILNIK: tunín
DAJALNIK: tunín**am**
TOŽILNIK: tuní**ne**
MESTNIK: pri tunín**ah**
ORODNIK: s tunín**ami**

TONEMSKO

[tunína]

IPA: [tunì:ná]

ednina

IMENOVALNIK: tunína
RODILNIK: tuní**ne**
DAJALNIK: tuní**ni**
TOŽILNIK: tuní**no**
MESTNIK: pri tuní**ni**
ORODNIK: s tuní**no**

dvojina

IMENOVALNIK: tuní**ni**
RODILNIK: tuní**h**
DAJALNIK: tunín**ama**
TOŽILNIK: tuní**ni**
MESTNIK: pri tunín**ah**
ORODNIK: s tunín**ama**

množina

IMENOVALNIK: tuní**ne**
RODILNIK: tuní**h**
DAJALNIK: tunín**am**
TOŽILNIK: tuní**ne**
MESTNIK: pri tunín**ah**
ORODNIK: s tunín**ami**

in

[tunína]

IPA: [tuní:nà]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: tuní**na**
RODILNIK: tuní**ne**
DAJALNIK: tuní**ni**
TOŽILNIK: tuní**no**
MESTNIK: pri tuní**ni**
ORODNIK: s tuní**no**

dvojina

IMENOVALNIK: tuní**ni**
RODILNIK: tuní**h**
DAJALNIK: tunín**ama**
TOŽILNIK: tuní**ni**
MESTNIK: pri tunín**ah**
ORODNIK: s tunín**ama**

množina

IMENOVALNIK: tuní**ne**
RODILNIK: tuní**h**
DAJALNIK: tunín**am**
TOŽILNIK: tuní**ne**
MESTNIK: pri tunín**ah**
ORODNIK: s tunín**ami**

IZVOR

↑tuna

tùp medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno posnema zvok pri udarcu
 - »*Tup! Tup!*« so skozi zrak odmevali udarci sekire po lesu.
 - Videl je le dve senci, ki sta s kladivi udrihali po avtomobilu. *Tup-tup, tup-tup, tup-tup.*

1.1. ponovljeno posnema zvoke hitre glasbe z izrazitimi ritmičnimi poudarki

- Rekel je, da bo pesem uspešnica in da bomo pri njej uporabili sintetizatorske sekvencerje, ki delajo *tup, tup, tup.*
- *Tup-tup-tup*, je tolkla godba.

1.2. ponazarja udarec

- Ves čas me je tepel po roki, »ne drži tako, *tup*, premakni tako, *tup*«.
- Skočila sta name, me porinila tja med ventile in *tup* po meni.

2. kot samostalnik, ekspresivno glasen, zamolkel zvok pri udarcu

- Zamolkel *tup* stopnice me opomni, da bom kmalu pred vrati.
- Zdaj ni bilo več pomembno, kako si udarjal. Važno je bilo le, da se je slišal čim bolj glasen »*tup*« in da se ga je slišalo čim večkrat.

IZVOR

imitativna beseda, ki posnema zvok pri udarcu

túrban túrbana samostalnik moškega spola

[túrban]

POMEN

1. moško pokrivalo iz dolgega kosa blaga, ki se navadno ovije okoli glave, po izvoru iz stare Perzije

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

bel, črn, moder turban | svilen turban | turški turban

- Naslednje jutro sem si nadel belo oblačilo in svojega gostitelja sikha prosil, naj mi zaveže moder *turban*.

- Opazil je, da si je pri padcu polomil očala. Tudi rdeč *turban* mu je zdrsnil z glave.
- Na glavi je nosil turški *turban*, v levi roki je imel ščit in v desni kopje.

▶ sam. beseda + z/s + **sam. beseda v orodniku**

moški, mož s turbanom

- Mož s črnim *turbanom* mi je z roko nakazal, naj se jim pridružim.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

nositi turban | sneti (si) turban

- Na glavi, ki jo porašča dolga temna brada, nosi preprost bel *turban*.

...

- Ob bregu je stalo kakšnih deset moških postav v dolgih belih haljah s *turbani* na glavi.

1.1. kar spominja na tako pokrivalo

► **sam. beseda** + iz + sam. beseda v roditelju

turban iz brisače

- Masko nanesite na lase, enakomerno razčesite in pod *turbanom* iz brisače pustite delovati 10 minut.

...

- Vse do smrti se ni ločila od vranje črnih las, spetih v *turban*, dolgih umetnih trepalnic in krvavo rdečega rdečila.
- Ko je ugotovila, da so za njo zaprli vrata, si je snela *turban* in stresla z glavo, kot bi hotela pregnati napetost po dolgi poti.
- Brancinove fileje zvijemo v *turban* in jih zašijemo z zobotrebcom, napolnimo z zelenjavo, ki smo ji dodali narezan sir.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túrban]

IPA: [ˈtu:rban]

ednina

IMENOVALNIK: túrban

RODILNIK: túrbana

DAJALNIK: túrbanu

TOŽILNIK: túrban

MESTNIK: pri túrbanu

ORODNIK: s túrbanom

dvojina

IMENOVALNIK: túrbana

RODILNIK: túrbanov

DAJALNIK: túrbanoma

TOŽILNIK: túrbana

MESTNIK: pri túrbanih

ORODNIK: s túrbanoma

množina

IMENOVALNIK: túrbani

RODILNIK: túrbanov

DAJALNIK: túrbanom

TOŽILNIK: túrbane

MESTNIK: pri túrbanih

ORODNIK: s túrbani

TONEMSKO

[túrban]

IPA: [tú:rban]

ednina

IMENOVALNIK: túrban

RODILNIK: túrbana

DAJALNIK: túrbanu

TOŽILNIK: túrban

MESTNIK: pri túrbanu

ORODNIK: s túrbanom

dvojina

IMENOVALNIK: túrbana

RODILNIK: túrbanov

DAJALNIK: túrbanoma

TOŽILNIK: túrbana

MESTNIK: pri túrbanih

ORODNIK: s túrbanoma

množina

IMENOVALNIK: túrbani

RODILNIK: túrbanov

DAJALNIK: túrbanom

TOŽILNIK: túrbane

MESTNIK: pri túrbanih

ORODNIK: s túrbani

STALNE ZVEZE

turški turban

1. buča z oranžnim vrhnjim delom, ki spominja na pokrivalo, in progastim spodnjim delom ter belo rumenim mesom

- Zelo lepe *turške turbane* lahko hranimo več mesecev.
- Prikupne deklice iz vrtca so si na razstavi za šalo na glavo posadile jedilno bučo, imenovano *turški turban*.

1.1. ta rastlina kot hrana, jed

- V pečici spečemo rezine buče *turški turban* in cele rdeče paprike.

IZVOR

prevzeto prek nem. *Turban*, franc. *turban*, it. *turbante* (star. it. *tolipante*) in tur. *tülbend* iz perz. *dulbänd*, domnevno iz *dil* 'srce' + *bändän* 'vezati'

túrek túrka samostalnik moškega spola

[túrək]

POMEN

užitna goba z rdeče rjavim ali oranžnim klobukom, temnejšimi luskami na betu in mesom, ki se na prerezu obarva; primerjaj lat.

Leccinum

- Na Rožniku in Šišenskemu hribu raste okoli 230 različnih vrst gob, med drugimi *turki*, maslenke in zelo iskan jesenski goban.
- Klobuke *turkov*, če so majhni, pustimo cele, drugače jih razrežemo na polovičke.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[túrək]

IPA: [ˈtu:rək]

ednina

IMENOVALNIK: túrek

RODILNIK: túrka

DAJALNIK: túrku

TOŽILNIK: túrka

MESTNIK: pri túrku

ORODNIK: s túrkom

dvojina

IMENOVALNIK: túrka

RODILNIK: túrkov

DAJALNIK: **túrkoma**
TOŽILNIK: **túrka**
MESTNIK: pri **túrkih**
ORODNIK: s **túrkoma**

množina

IMENOVALNIK: **túrki**
RODILNIK: **túrkov**
DAJALNIK: **túrkom**
TOŽILNIK: **túrke**
MESTNIK: pri **túrkih**
ORODNIK: s **túrki**

TONEMSKO

[túrək]

IPA: [tú:rək]

ednina

IMENOVALNIK: **tûrek**
RODILNIK: **túrka**
DAJALNIK: **túrku**
TOŽILNIK: **túrka**
MESTNIK: pri **túrku**
ORODNIK: s **túrkom**

dvojina

IMENOVALNIK: **túrka**
RODILNIK: **túrkov**
DAJALNIK: **túrkoma**
TOŽILNIK: **túrka**
MESTNIK: pri **túrkih**
ORODNIK: s **túrkoma**

množina

IMENOVALNIK: **túrki**
RODILNIK: **túrkov**
DAJALNIK: **túrkom**
TOŽILNIK: **túrke**
MESTNIK: pri **túrkih**
ORODNIK: s **túrki**

IZVOR

verjetno po imenu naroda *Turki* zaradi rdeče barve klobuka, ki spominja na turški fes

tvórjenka tvórjenke samostalnik ženskega spola

[tvórjenka]

POMEN

iz jezikoslovja **beseda**, tvorjena iz druge besede, besed

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Pri prevodih so ustvarjali nove *tvorjenke*, prevzemali tuje izraze s prilagoditvami, opisno razlagali posamezne pojme.
- V pričujoči zbirki so nove *tvorjenke* »mivkosned«, »vsedotik« in »snežroža«.

...

- Besede, ki imajo obrazilo, so *tvorjenke* (npr. mizica, namizje).
- Beseda »bélec« je *tvorjenka* na -ec iz pridevnika »bel«.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[tvórjenka]

IPA: [tuo:rjɛŋka]

ednina

IMENOVALNIK: tvórjenka
RODILNIK: tvórjenke
DAJALNIK: tvórjenki
TOŽILNIK: tvórjenko
MESTNIK: pri tvórjenki
ORODNIK: s tvórjenko

dvojina

IMENOVALNIK: tvórjenki
RODILNIK: tvórjenk
DAJALNIK: tvórjenk**ama**
TOŽILNIK: tvórjenki
MESTNIK: pri tvórjenk**ah**
ORODNIK: s tvórjenk**ama**

množina

IMENOVALNIK: tvórjenke
RODILNIK: tvórjenk
DAJALNIK: tvórjenk**am**
TOŽILNIK: tvórjenke
MESTNIK: pri tvórjenk**ah**
ORODNIK: s tvórjenk**ami**

TONEMSKO

[tvórjenka]

IPA: [tuò:rjɛŋka]

ednina

IMENOVALNIK: tvórjenka
RODILNIK: tvórjenke
DAJALNIK: tvórjenki
TOŽILNIK: tvórjenko
MESTNIK: pri tvórjenki
ORODNIK: s tvórjenko

dvojina

IMENOVALNIK: tvórjenki
RODILNIK: tvórjenk
DAJALNIK: tvórjenk**ama**
TOŽILNIK: tvórjenki
MESTNIK: pri tvórjenk**ah**
ORODNIK: s tvórjenk**ama**

množina

IMENOVALNIK: tvórjenke
RODILNIK: tvórjenk
DAJALNIK: tvórjenk**am**
TOŽILNIK: tvórjenke
MESTNIK: pri tvórjenk**ah**
ORODNIK: s tvórjenk**ami**

in

[tvòrjenka]

IPA: [tuó:rjèŋka]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: tvòrjenka
RODILNIK: tvòrjenke
DAJALNIK: tvòrjenki

TOŽILNIK: tvôrjenko
MESTNIK: pri tvôrjenki
ORODNIK: s tvôrjenko

dvojina

IMENOVANIK: tvôrjenki
RODILNIK: tvôrjenk
DAJALNIK: tvôrjenkama
TOŽILNIK: tvôrjenki
MESTNIK: pri tvôrjenkah
ORODNIK: s tvôrjenkama

množina

IMENOVANIK: tvôrjenke
RODILNIK: tvôrjenk
DAJALNIK: tvôrjenkam
TOŽILNIK: tvôrjenke
MESTNIK: pri tvôrjenkah
ORODNIK: s tvôrjenkami

IZVOR

↑tvoriti

ùf medmet

POMEN

1. tudi s ponovljeno črko **f** izraža, da se zdi govorniku kaj težko

- *Uf*, kaj ti pomaga, če rešiš eno človeško življenje, a potem izdaš domovino.
- *Uf*, v ponedeljek poteče registracija avtomobila.
- *Uff*, mislil sem, da bo vse skupaj bolj preprosto.

1.1. tudi s ponovljeno črko **f** izraža, da se govorec obotavlja spregovoriti o čem težkem, težavnem

- Je laž lahko moralna? *Uf*, naj vsak zase razmisli, kako pogosto laže, zakaj, s kakšnim namenom in komu.
- »In v katero smer gre dežela?« – »*Uf*, to je zelo težko reči, v kateri smeri gre po lastnem izboru in koliko nam prostostne stopnje diktirajo od zunaj.«
- »Kdo je največja slovenska osebnost vseh časov?« – »*Uff*, ne vem. Težko bi zdaj koga izpostavil.«

2. tudi s ponovljeno črko **f** izraža, da govorec občuti zadovoljstvo, olajšanje po naporu, čustveni napetosti

- Zadnjič sva z možem precej časa hodila po trgovini in je na koncu rekel: »*Uf*, sem se utrudil.«
- *Uf*, olajšanje, pismo se ni izgubilo, lepo je pristalo v mapi s prejeto pošto.
- *Ufff*, kako si oddahneš!

3. tudi s ponovljeno črko **f** izraža, da govorec komu ali čemu občudujoče priznava kaj dobrega, težko dosegljivega

- Pri petinpetdesetih letih izžareva neverjetno energijo, šarm, vitalnost in lepoto. Vsako žensko zanima čarobna formula, kako to doseči. *Uf*, postopek zahteva veliko časa in neverjetno disciplino.

- »Kopam se kar pri nas doma, v Sori.« – »*Uf*, pa ni premrzla?«

- Imajo čudovite slapove. *Uff*, kakšna pokrajina!

4. kot členek, tudi s ponovljeno črko **f** uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo, ji pripisuje pomembnost

- Besede nikoli ne zastarijo. *Uf*, kot vojni zločini, ne.
- *Uf*, tega obiska pa ne bom pozabila vse življenje.
- Nor avto. *Uff*, kako bi ga z užitkom en krog odpeljal.

IZVOR

imitativna beseda, verjetno prevzeta iz nem. *uff*

ùh medmet

POMEN

1. izraža, da govorec občuti nezadovoljstvo s stanjem, ravnanjem koga

- »*Uh*, kakšen si!« se je zgrozila in se grdo našobila.
- »*Uh*, ti moški! Brez srca ste, čisto brez srca!«
- »*Uh*, si otročja!« vzkipi oče.

1.1. izraža, da govorec občuti obžalovanje, nezadovoljstvo s svojim preteklim ravnanjem

- *Uh*, mama, le zakaj te nisem poslušal?
- *Uh*, pozabila sem ugasniti radio, reče in se obrne v hišo.

2. izraža, da govorec občuti zadrego, se obotavlja odgovoriti

- »*Uh*,« se je popraskal po glavi. »Ne morem se odločiti.«
- Koliko pa je stara kraljica? »*Uh*, tega pa ne vem na pamet,« je iskreno priznal dobrovoljni veleposlanik.

3. izraža, da je govorec vesel, zadovoljen

- *Uh*, to bi bilo veselo.
- In to je tako dobro, *uh*, tako dobro!

3.1. izraža, da govorec občuti nostalgijo

- *Uh*, to so bili dnevi. Nori in nepozabni!
- *Uh*, to so bili časi. Res je bilo lepo igrati z nogometasem najvišjega razreda.

3.2. izraža, da govorec občuti olajšanje

- *Uh*, gasilci so prišli, rešeni smo!
- *Uh*, kako sem si oddahnil.
- »Končno, *uh*,« je rekel, »malo sprostitve.«

3.3. izraža, da govorec kaj občuduje

- Oh, kakšne slike! – ah, kakšne stavbe! – *uh*, kakšni kipi! – ti in podobni vzkliki so prihajali iz mojih ust.
- Besede starejše gospe ob ogledu plakatov: »*Uh*, kako so lepi.«

4. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svojo izjavo

- Kdaj ste začeli brskati po zemlji in odkrivati skrivnosti rastlinskega sveta? *Uh*, rastline sem začel saditi, še preden sem šel v šolo.

- Kako bi sami opisali ploščo, da bi si bralec mislil: *uh*, tole pa moram slišati?
- Po vsaki predstavi sem si rekel, *uh*, to je pa zadnjič, res zadnjič.

4.1. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja svoje pritrjevanje ali zanikovanje

- »*Uh*, ne, ne, ne, naloga ne taksonomsko ne pomensko ne zdrži«.
- So bili po koncertih hudi žuri, razvrat? *Uh*, kje pa! Imeli smo zelo strog režim.
- *Uh* ja, prepričal si me!

4.2. kot členek uporablja se, ko govorec poudarja izjavo, ki izraža veliko mero, stopnjo, kakovost česa

- Koliko časa ste ga pisali? *Uh!* (dolga rafala smeha, ki se ne konča) Prva verzija, ki nima niti ene same črke zveze z zadnjo, je nastala pred petimi leti.

IZVOR

imitativna beseda, tako kot nem. *uh*, angl. *ooh*

ulalà in **ùlalá** in **úlalà** medmet

POMEN

1. izraža, da je govorec prijetno presenečen

- *Ulala*, pariška moda po ugodnih cenah!
- *Ulala*, to je bilo veselje, kot se šika!
- *Ulala*, kakšna pohvala.

1.1. izraža, da se govorec čudi, občuduje koga, kaj

- Prihaja prvi ovinek. *Ulala*, za las je ušel zasledovalcu. Kakšna dirka!
- *Ulala*, kako baranta!

1.2. tudi z večkrat ponovljenim zlogom **la** izraža, da je govorec neprijetno presenečen

- *Ulala*, nekaj se dogaja! Izza dirkalnika se kadi bel dim. Kot kaže, je odpovedal motor.
- *Ulalala*, sem si rekel, to pa slabo kaže.

2. uporablja se, ko govorec opozarja na telesno, spolno privlačnost, namiguje na spolnost

- *Ulala*, kakšne obline!
- Z njo je »ujel« kar nekaj žgečkljivih spominov. *Ulala!*
- *Ulala*, tole pa je zgodba. Ti želiš njega, on hoče njo, ona hoče, upam, njega.

3. kot prislov, ekspresivno mnogo, veliko

- Predstava je nastajala *ulala* let, in bo svojevrsten spomenik moji desetletnici dela v gledališču.

3.1. kot prislov, ekspresivno zelo

- Pevec je bil v nevarnosti zaradi letečih modrčkov. In to z *ulala* bujnimi košaricami!

IZVOR

prevzeto iz frc. *ouh là là* iz medmeta *ouh* za klicanje, pritegnitev pozornosti in ponovljenega prislova *là* 'tam, tja'

umétnostni umétnostna umétnostno pridevnik

[umétnostni]

POMEN

1. ki je v zvezi z umetnostjo

► **prid. beseda** + sam. beseda

- umetnostni kritik, teoretik | umetnostni muzej | umetnostni slog | umetnostni spomenik | umetnostna akademija, galerija | umetnostna smer, teorija, zvrst | umetnostna vzgoja
- Pozabiti ga želijo predvsem njegovi svetovnonazorski sovražniki in tisti umetniki, ki jih je kot *umetnostni* kritik slabo ocenil.
- Pri delu mu je pomagal dr. France Stele, ki je prispeval razlage *umetnostnih* in kulturnih spomenikov.
- Zbirka del največjih mojstrov 19. in 20. stoletja še vedno čaka na nov dom, potem ko so že pred desetimi leti predstavili načrte za novo *umetnostno* galerijo.

1.1. ki sestavlja, tvori umetnost

► **prid. beseda** + sam. beseda

- umetnostni zakladi | umetnostna dediščina, produkcija | umetnostno besedilo
- V Benetkah lahko občudujemo nepreštvene *umetnostne* zaklade, hkrati pa je mesto kot celota celostna umetnina.
- Od nekdanj si v galeriji prizadevamo za dialog med domačo in tujo *umetnostno* produkcijo.
- Izbrana *umetnostna* besedila naj bodo čim bolj raznolika: tematsko, žanrsko, stilno, časovno, avtorsko.

1.2. ki izhaja iz umetnosti, temelji na umetnosti

► **prid. beseda** + sam. beseda

- umetnostni terapevt | umetnostna terapija
- *Umetnostna* terapija posamezniku omogoči, da izpove misli in čustva, ki bi jih sicer težko izrazil.
- Nedavno so na spisek poklicev uvrstili tudi *umetnostnega* terapevta, ki se naprej deli na glasbenega, likovnega, dramskega in plesno-gibalnega terapevta.

2. ki je v zvezi z umetniškim, estetskim oblikovanjem zlasti uporabnih predmetov

► **prid. beseda** + sam. beseda

- umetnostni kovač, varilec | umetnostna obrt | umetnostno kovaštvo, ustvarjanje, varjenje
- Slovenska božična drevesa v Vatikanu bodo okrasili tudi z izvirnimi slovenskimi izdelki domače in *umetnostne* obrti.
- Na razstavnih prostorih so si udeleženci lahko ogledali izdelke *umetnostnega* kovaštva.
- Veliko časa posveča *umetnostnemu* varjenju. Iz različnih kovinskih materialov, najpogosteje iz medenine in nerjavečega jekla, izdeluje plastike in reliefne slike.

3. ki je v zvezi s športom, pri katerem se ocenjuje umetniška in tehnična izvedba figur

► **prid. beseda** + sam. beseda

umetnostni drsalec | umetnostna drsalka |

umetnostno drsanje, kotalkanje

▪ Je nadarjena *umetnostna* drsalka, ki s svojim talentom, gibčnostjo in eleganco drsanja spada v sam vrh tega športa.

▪ Raven prikazanega *umetnostnega* kotalkanja je bila v povprečju precej nizka, videli pa smo tudi nekaj vrhunskih nastopov.

▪ Bil sem gost državnega prvenstva v *umetnostni* gimnastiki.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[umétnostni]

IPA: [u'me:tnóstni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnega

DAJALNIK: umétnostnemu

TOŽILNIK: umétnostni

živo umétnostnega

MESTNIK: pri umétnostnem

ORODNIK: z umétnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostna

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnima

TOŽILNIK: umétnostna

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnim

TOŽILNIK: umétnostne

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostna

RODILNIK: umétnostne

DAJALNIK: umétnostni

TOŽILNIK: umétnostno

MESTNIK: pri umétnostni

ORODNIK: z umétnostno

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnima

TOŽILNIK: umétnostni

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostne

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnim

TOŽILNIK: umétnostne

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostno

RODILNIK: umétnostnega

DAJALNIK: umétnostnemu

TOŽILNIK: umétnostno

MESTNIK: pri umétnostnem

ORODNIK: z umétnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnima

TOŽILNIK: umétnostni

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostna

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnim

TOŽILNIK: umétnostna

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnimi

TONEMSKO

[umétnostni]

IPA: [umè:tnóstni]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnega

DAJALNIK: umétnostnemu

TOŽILNIK: umétnostni

živo umétnostnega

MESTNIK: pri umétnostnem

ORODNIK: z umétnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostna

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnima

TOŽILNIK: umétnostna

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostni

RODILNIK: umétnostnih

DAJALNIK: umétnostnim

TOŽILNIK: umétnostne

MESTNIK: pri umétnostnih

ORODNIK: z umétnostnimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostna

RODILNIK: umétnostne
DAJALNIK: umétnostni
TOŽILNIK: umétnostno
MESTNIK: pri umétnostni
ORODNIK: z umétnostno

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostni
RODILNIK: umétnostnih
DAJALNIK: umétnostnima
TOŽILNIK: umétnostni
MESTNIK: pri umétnostnih
ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostne
RODILNIK: umétnostnih
DAJALNIK: umétnostnim
TOŽILNIK: umétnostne
MESTNIK: pri umétnostnih
ORODNIK: z umétnostnimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: umétnostno
RODILNIK: umétnostnega
DAJALNIK: umétnostnemu
TOŽILNIK: umétnostno
MESTNIK: pri umétnostnem
ORODNIK: z umétnostnim

dvojina

IMENOVALNIK: umétnostni
RODILNIK: umétnostnih
DAJALNIK: umétnostnima
TOŽILNIK: umétnostni
MESTNIK: pri umétnostnih
ORODNIK: z umétnostnima

množina

IMENOVALNIK: umétnostna
RODILNIK: umétnostnih
DAJALNIK: umétnostnim
TOŽILNIK: umétnostna
MESTNIK: pri umétnostnih
ORODNIK: z umétnostnimi

STALNE ZVEZE

umetnostna zgodovina

1. veda o razvoju likovne umetnosti

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

področje umetnostne zgodovine

- V Moderni galeriji so včeraj podelili priznanja in nagrado za vrhunske dosežke in izredno pomembno delo na področju *umetnostne zgodovine* in sorodnih ved.

...

- Stegenšek velja za pionirja raziskovanja slovenske sakralne umetnosti in *umetnostne zgodovine* ter za začetnika naše spomeniške topografije.
- Slušatelj je na voljo 200 krožkov, največ zanimanja pa je za *umetnostno zgodovino*, tuje

jezike, umetniške skupine, psihologijo in medsebojne odnose.

1.1. študij te vede ali ta veda kot šolski predmet

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditelju**

profesor, profesorica umetnostne zgodovine | študent, študentka umetnostne zgodovine | študij umetnostne zgodovine

- Po selitvi v Gorico je zasedel mesto profesorja *umetnostne zgodovine* na liceju, kjer je poučeval do leta 1927.
- Svojo pot v likovni svet je začela kot študentka *umetnostne zgodovine* na Filozofski fakulteti v Ljubljani.
- Diapozitivi so bili sprva namenjeni študiju *umetnostne zgodovine*, danes pa so pomemben dokument časa, saj nas nagovorijo tudi z antropološkimi, kulturnimi in estetskimi pomeni.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

poučevati, predavati umetnostno zgodovino | študirati umetnostno zgodovino

- Po študiju je poučeval *umetnostno zgodovino* na slovenski in italijanski gimnaziji v Kopru in Piranu.
- V Ljubljani je študirala *umetnostno zgodovino*, bila nekaj časa samostojna književnica, potem pa do upokojitve knjižničarka.

▶ glag. + iz + **sam. beseda v roditelju**

diplomirati iz umetnostne zgodovine

- Med študijem na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je doktoriral iz *umetnostne zgodovine*, se je začel intenzivneje ukvarjati s pisanjem.

...

- Univerza je bila ustanovljena leta 1919, leta 1920 pa so že tekla predavanja iz *umetnostne zgodovine*.

umetnostna zgodovinarica

ženska, ki se poklicno ukvarja z umetnostno zgodovino

- Avtorja in njegova dela bo predstavila *umetnostna zgodovinarica* in likovna kritičarka.
- Po besedah *umetnostne zgodovinarke* umetnice na skupinski razstavi predstavljajo izrazito osebne, slogovno izvirne umetniške izraze.
- Sogovornica je diplomirana *umetnostna zgodovinarica* in etnologinja.

umetnostni zgodovinar

kdor se poklicno ukvarja z umetnostno zgodovino

- Njegova umetnost je predmet poglobljenih analiz, pod katere so se podpisovali najuglednejši likovni kritiki in *umetnostni zgodovinarji*.
- Arhitekturo meniških redov so predstavili *umetnostni zgodovinarji* konservatorji, po zbirkah pa so obiskovalce vodili muzejski kustosi.

▪ S svojo skoraj petdeset let dolgo umetniško potjo, ki jo *umetnostni zgodovinarji* in kritiki uvrščajo v ekspresivno izraznost in ji pripisujejo eksistencialistični prizvok, je eden v dvajsetem stoletju najbolj prepoznavnih slovenskih slikarjev.

IZVOR

↑umetnost

úrh *úrha* samostalnik moškega spola

[úr]h

POMEN

iz zoologije žabi podobna dvoživka z bradavičasto

kožo po hrbtu in srčasto oblikovano zenico; primerjaj

lat. *Bombina*

▪ V blatnih, z vodo zalitih kolovozih se zelo radi zadržujejo *urhi*.

▪ Zelenci so odlični biotop za močvirske živali, predvsem dvoživke: žabe, *urhe* in pupke.

▪ V živalskem vrtu imajo močerada, ki je svoj prostor našel v vivariju, družbo mu delajo krastače, *urhi* in sekulja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[úr]h

IPA: [ˈuːrx]

ednina

IMENOVALNIK: úrh

RODILNIK: úrha

DAJALNIK: úrhu

TOŽILNIK: úrha

MESTNIK: pri úrhu

ORODNIK: z úrhom

dvojina

IMENOVALNIK: úrha

RODILNIK: úrhov

DAJALNIK: úrhoma

TOŽILNIK: úrha

MESTNIK: pri úrhih

ORODNIK: z úrhoma

množina

IMENOVALNIK: úrhi

RODILNIK: úrhov

DAJALNIK: úrhom

TOŽILNIK: úrhe

MESTNIK: pri úrhih

ORODNIK: z úrhi

TONEMSKO

[úr]h

IPA: [úːrx]

ednina

IMENOVALNIK: úrh

RODILNIK: úrha

DAJALNIK: úrhu

TOŽILNIK: úrha

MESTNIK: pri úrhu

ORODNIK: z úrhom

dvojina

IMENOVALNIK: úrha

RODILNIK: úrhov

DAJALNIK: úrhoma

TOŽILNIK: úrha

MESTNIK: pri úrhih

ORODNIK: z úrhoma

množina

IMENOVALNIK: úrhi

RODILNIK: úrhov

DAJALNIK: úrhom

TOŽILNIK: úrhe

MESTNIK: pri úrhih

ORODNIK: z úrhi

STALNE ZVEZE

hribski urh

iz zoologije urh sivkaste, rjavkaste ali olivno zelene barve s številnimi bradavicami po hrbtu in rumenim trebuhom s temnimi lisami; primerjaj lat.

Bombina variegata

▪ *Hribski urh* se hrani z žuželkami, njihovimi ličinkami, deževniki in polži.

▪ Gozdna tla, luže in gozdni potoki ponujajo močeradu in *hribskemu urhu* bivališče in hrano.

▪ Za ohranjanje *hribskega urha*, velikega, malega in planinskega pupka so pomembne stoječe vode, v katerih ni rib.

nižinski urh

iz zoologije urh rjavkaste ali olivno zelene barve s temnimi lisami in oranžnim trebuhom s temnimi lisami; primerjaj lat. *Bombina bombina*

▪ Na vzhodu je v mrtvicah in mlakah nižinskih travnikov pogost *nižinski urh*.

▪ Zelena rega v krošnji dreves reglja, tudi *nižinski urh* bolj kot s svojo barvitostjo trebuha očara z regljanjem.

IZVOR

iz **lurh*, prevzeto iz nem. *Lurch*, nejasnega izvora

vanílijev vanílijeva vanílijevo; in **vaníljev** pridevnik

[vanílijɛʷ vanílijeva vanílijevɔ]

POMEN

1. ki je v zvezi z vanilijo 1.; SIN.: vanilijin

► **prid. beseda** + sam. beseda

vanilijev strok

▪ V majhno posodo denite mleko, smetano, sladkor in *vanilijev* strok s semeni vred in počasi zavrite.

▪ Je v prelepi svetli obleki *vanilijeve* barve s srajco v enakem odtenku in dvorednim suknjičem.

▪ Dodajte stržen *vanilijeve* palčke.

1.1. ki je del vanilije 1.1.; SIN.: vanilijin

- Zmešamo orehe, moko, *vanilijevo* sredico in limonino lupino.
- *Vanilijevo* skorjico odpremo in iz notranjosti ostrgamo *vanilijevo* srčiko.

1.2. ki je iz vanilije 1.1. ali vsebuje vanilijo 1.1.; SIN.: vanilijin

► **prid. beseda** + sam. beseda

vanilijev jogurt, puding, sladoled | vanilijev sladkor | vanilijeva aroma | vanilijeva krema, omaka

- Za kremo stepemo sladko smetano, ki smo ji dodali vrečko *vanilijevega* sladkorja.
- Lahko dobite *vanilijev* ali čokoladni sladoled.
- Dodajte sladkor in *vanilijev* ekstrakt po okusu, nato pa s tem premažite mafine.
- Namesto vanilijevega stroka lahko uporabite tudi *vanilijev* sladkor ali *vanilijevo* aromo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vanílijeʊ vanílijeva vanílijevo]

IPA: [va'ni:lijeʊ va'ni:lijeva va'ni:lijevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílijev

določno vanílijevi

RODILNIK: vanílijevega

DAJALNIK: vanílijevemu

TOŽILNIK: vanílijev

določno vanílijevi

živo vanílijevega

MESTNIK: pri vanílijevem

ORODNIK: z vanílijevimi

dvojina

IMENOVALNIK: vanílijeva

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevima

TOŽILNIK: vanílijeva

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

množina

IMENOVALNIK: vanílijevi

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevim

TOŽILNIK: vanílijeve

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílijeva

RODILNIK: vanílijeve

DAJALNIK: vanílijevi

TOŽILNIK: vanílijevo

MESTNIK: pri vanílijevi

ORODNIK: z vanílijevo

dvojina

IMENOVALNIK: vanílijevi

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevima

TOŽILNIK: vanílijevi

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

množina

IMENOVALNIK: vanílijeve

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevim

TOŽILNIK: vanílijeve

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílijevo

RODILNIK: vanílijevega

DAJALNIK: vanílijevemu

TOŽILNIK: vanílijevo

MESTNIK: pri vanílijevem

ORODNIK: z vanílijevimi

dvojina

IMENOVALNIK: vanílijevi

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevima

TOŽILNIK: vanílijevi

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

množina

IMENOVALNIK: vanílijeva

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevim

TOŽILNIK: vanílijeva

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

TONEMSKO

[vanílijeʊ vanílijeva vanílijevo]

IPA: [vani:líjeʊ vani:líjeva vani:líjevo]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílijev

določno vanílijevi

RODILNIK: vanílijevega

DAJALNIK: vanílijevemu

TOŽILNIK: vanílijev

določno vanílijevi

živo vanílijevega

MESTNIK: pri vanílijevem

ORODNIK: z vanílijevimi

dvojina

IMENOVALNIK: vanílijeva

RODILNIK: vanílijevih

DAJALNIK: vanílijevima

TOŽILNIK: vanílijeva

MESTNIK: pri vanílijevih

ORODNIK: z vanílijevimi

množina

IMENOVALNIK: vanílijevi

RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evim}
TOŽILNIK: vanílj^e
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evimi}

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílj^{eva}
RODILNIK: vanílj^e
DAJALNIK: vanílj^{evi}
TOŽILNIK: vanílj^{evo}
MESTNIK: pri vanílj^{evi}
ORODNIK: z vanílj^{evo}

dvojina

IMENOVALNIK: vanílj^{evi}
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evima}
TOŽILNIK: vanílj^{evi}
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evima}

množina

IMENOVALNIK: vanílj^{eve}
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evim}
TOŽILNIK: vanílj^e
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evimi}

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílj^{evo}
RODILNIK: vanílj^{eviga}
DAJALNIK: vanílj^{evemu}
TOŽILNIK: vanílj^{evo}
MESTNIK: pri vanílj^{evem}
ORODNIK: z vanílj^{evim}

dvojina

IMENOVALNIK: vanílj^{evi}
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evima}
TOŽILNIK: vanílj^{evi}
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evima}

množina

IMENOVALNIK: vanílj^{eva}
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evim}
TOŽILNIK: vanílj^e
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evimi}

IZVOR

↑vanilija

vanílj^{ev} vanílj^eva vanílj^{evo}; in **vanílj^{ev}** pridevnik

[vanílj^eu vanílj^eva vanílj^{evo}]

POMEN

1. ki je v zvezi z vaniljo 1.; SIN.: vanilijin

► **prid. beseda** + sam. beseda

vanílj^{ev} strok

- Penasto stepemo maslo, jajce, vsebino *vanílj^{evega}* stroka in limonin sok.
- *Vanílj^{evo}* palčko operemo in po dolgem zarežemo.
- Dve *vanílj^{evi}* paličici zakopljite v kozarec sladkorja in pustite vsaj teden dni.

1.1. ki je del vanilje 1.1.; SIN.: vanilijin

- Rumenjake, sladkor v prahu, maskarpone in *vanílj^{evo}* sredico penasto umešajte.
- Rumenjaka, polovico medu in *vanílj^eva* semenca stepemo v gosto tekočo kremo.
- Umešamo jajce, rumenjaka, 25 g sladkorja in *vanílj^{ev}* stržen.

1.2. ki je iz vanilje 1.1. ali vsebuje vaniljo 1.1.; SIN.: vanilijin

► **prid. beseda** + sam. beseda

vanílj^{ev} jogurt, puding, sladoled | vanílj^{ev} sladkor | vanílj^eva aroma | vanílj^eva krema, omaka

- Cela jajca, rjavi sladkor v prahu in *vanílj^{ev}* sladkor penasto umešamo.
- *Vanílj^{ev}* sladoled smo dali na rezino mandljevega biskvita.
- V loncu zavremo brusnice, liker, sladkor in *vanílj^{evo}* esenco.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vanílj^eu vanílj^eva vanílj^{evo}]

IPA: [va'ni:ljeu va'ni:ljeva va'ni:ljevɔ]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vanílj^{ev}
RODILNIK: vanílj^{eviga}
DAJALNIK: vanílj^{evemu}
TOŽILNIK: vanílj^{ev}
živo vanílj^{eviga}
MESTNIK: pri vanílj^{evem}
ORODNIK: z vanílj^{evim}

dvojina

IMENOVALNIK: vanílj^eva
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evima}
TOŽILNIK: vanílj^eva
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evima}

množina

IMENOVALNIK: vanílj^{evi}
RODILNIK: vanílj^{evih}
DAJALNIK: vanílj^{evim}
TOŽILNIK: vanílj^e
MESTNIK: pri vanílj^{evih}
ORODNIK: z vanílj^{evimi}

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vaníljeva
 RODILNIK: vaníljeve
 DAJALNIK: vaníljevi
 TOŽILNIK: vaníljevo
 MESTNIK: pri vaníljevi
 ORODNIK: z vaníljevo

dvojina

IMENOVALNIK: vaníljevi
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevima
 TOŽILNIK: vaníljevi
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevima

množina

IMENOVALNIK: vaníljeve
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevim
 TOŽILNIK: vaníljeve
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: vaníljevo
 RODILNIK: vaníljeviga
 DAJALNIK: vaníljevemu
 TOŽILNIK: vaníljevo
 MESTNIK: pri vaníljevem
 ORODNIK: z vaníljevim

dvojina

IMENOVALNIK: vaníljevi
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevima
 TOŽILNIK: vaníljevi
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevima

množina

IMENOVALNIK: vaníljeva
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevim
 TOŽILNIK: vaníljeva
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevimi

TONEMSKO

[vaníljeu vaníljeva vaníljevo]

IPA: [vani:ljeú vani:ljeva vani:ljevo]

OSNOVNIK**moški spol****ednina**

IMENOVALNIK: vaníljev
 RODILNIK: vaníljeviga
 DAJALNIK: vaníljevemu
 TOŽILNIK: vaníljev
 živo vaníljeviga
 MESTNIK: pri vaníljevem
 ORODNIK: z vaníljevim

dvojina

IMENOVALNIK: vaníljeva

RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevima
 TOŽILNIK: vaníljeva
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevima

množina

IMENOVALNIK: vaníljevi
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevim
 TOŽILNIK: vaníljeve
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevimi

ženski spol**ednina**

IMENOVALNIK: vaníljeva
 RODILNIK: vaníljeve
 DAJALNIK: vaníljevi
 TOŽILNIK: vaníljevo
 MESTNIK: pri vaníljevi
 ORODNIK: z vaníljevo

dvojina

IMENOVALNIK: vaníljevi
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevima
 TOŽILNIK: vaníljevi
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevima

množina

IMENOVALNIK: vaníljeve
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevim
 TOŽILNIK: vaníljeve
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevimi

srednji spol**ednina**

IMENOVALNIK: vaníljevo
 RODILNIK: vaníljeviga
 DAJALNIK: vaníljevemu
 TOŽILNIK: vaníljevo
 MESTNIK: pri vaníljevem
 ORODNIK: z vaníljevim

dvojina

IMENOVALNIK: vaníljevi
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevima
 TOŽILNIK: vaníljevi
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevima

množina

IMENOVALNIK: vaníljeva
 RODILNIK: vaníljevih
 DAJALNIK: vaníljevim
 TOŽILNIK: vaníljeva
 MESTNIK: pri vaníljevih
 ORODNIK: z vaníljevimi

IZVOR
↑vanilja

varstvoslôvje varstvoslôvja samostalnik srednjega spola

[varstvoslôuje]

POMEN

1. veda, ki se ukvarja s proučevanjem in načrtovanjem javnega reda in miru, varnosti znotraj države

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

področje varstvoslovja | študij varstvoslovja

- Zaposleni na šoli rezultate svojih raziskav uporabljajo pri razvoju na področju *varstvoslovja*.
- Vsebine, ki pomenijo temelj za študij *varstvoslovja*, študentom omogočajo razumeti varstvoslovne vsebine z ekonomskega in sociološkega vidika.

1.1. študij te vede

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

program varstvoslovja

- Predstavlja štiriletni fakultetni program *varstvoslovja*, ki je sestavljen iz splošnih družboslovnih predmetov, pravnih in organizacijskih znanj, polovico pa sestavljajo specifični predmeti o notranji varnosti.
- Diplomant ali diplomantka pridobi strokovni naziv magister *varstvoslovja* oz. magistrica *varstvoslovja*.
- Na fakulteti deluje knjižnica, ki študentom *varstvoslovja* in zaposlenim omogoča stik s sodobno domačo in tujo strokovno literaturo.

...

- Študira *varstvoslovje* na Fakulteti za varnostne vede in si želi nekoč opravljati delo kriminalista.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[varstvoslôuje]

IPA: [varstvoslô:ujê]

ednina

IMENOVALNIK: varstvoslôvje
RODILNIK: varstvoslôvja
DAJALNIK: varstvoslôvju
TOŽILNIK: varstvoslôvje
MESTNIK: pri varstvoslôvju
ORODNIK: z varstvoslôvjem

dvojina

IMENOVALNIK: varstvoslôvji
RODILNIK: varstvoslôvij
DAJALNIK: varstvoslôvjema
TOŽILNIK: varstvoslôvji
MESTNIK: pri varstvoslôvjih
ORODNIK: z varstvoslôvjema

množina

IMENOVALNIK: varstvoslôvja
RODILNIK: varstvoslôvij

DAJALNIK: varstvoslôvjem
TOŽILNIK: varstvoslôvja
MESTNIK: pri varstvoslôvjih
ORODNIK: z varstvoslôvji

TONEMSKO

[varstvoslôuje]

IPA: [varstvoslô:ujê]

ednina

IMENOVALNIK: varstvoslôvje
RODILNIK: varstvoslôvja
DAJALNIK: varstvoslôvju
TOŽILNIK: varstvoslôvje
MESTNIK: pri varstvoslôvju
ORODNIK: z varstvoslôvjem

dvojina

IMENOVALNIK: varstvoslôvji
RODILNIK: varstvoslôvij
DAJALNIK: varstvoslôvjema
TOŽILNIK: varstvoslôvji
MESTNIK: pri varstvoslôvjih
ORODNIK: z varstvoslôvjema

množina

IMENOVALNIK: varstvoslôvja
RODILNIK: varstvoslôvij
DAJALNIK: varstvoslôvjem
TOŽILNIK: varstvoslôvja
MESTNIK: pri varstvoslôvjih
ORODNIK: z varstvoslôvji

IZVOR

↑varstvo + tvor. od steslov. *slovo* 'beseda'

védomec védomca tudi **vedómecec** vedómca samostalnik moškega spola

[védomæc] tudi [vedómæc]

POMEN

bajeslovno bitje, ki je podnevi človek, med nočnim spanjem pa se loči od svojega telesa in kot zli duh blodi naokrog

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Vedomci* zmorejo človeka uročiti z zlim pogledom.
- Če mednje zaide kdo drug, ga *vedomci* brž ujamejo, mu slečejo kožo, izsesajo kri in ga požrejo do kosti.

...

- Živi mrtveci in demonska bitja, kot so vampirji, volkodlaki in *vedomci*, so predstavljali pomemben delež v verovanjskem svetu ljudi pri nas.
- Najzgodnejše korenine svoje fantastične slogovne usmerjenosti išče v nerazločljivem strahu otroka, ki je ob večerih poslušal zgodbe o *vedomcih*, veščah in čarovnikih.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[védomæc]

IPA: [ˈvɛ:dòməts]

ednina

IMENOVALNIK: védomec
RODILNIK: védomca
DAJALNIK: védomcu
TOŽILNIK: védomca
MESTNIK: pri védomcu
ORODNIK: z védomcem

dvojina

IMENOVALNIK: védomca
RODILNIK: védomcev
DAJALNIK: védomcema
TOŽILNIK: védomca
MESTNIK: pri védomcih
ORODNIK: z védomcema

množina

IMENOVALNIK: védomci
RODILNIK: védomcev
DAJALNIK: védomcem
TOŽILNIK: védomce
MESTNIK: pri védomcih
ORODNIK: z védomci

tudi

[vedóməc]

IPA: [vɛˈdo:məts]

ednina

IMENOVALNIK: vedómec
RODILNIK: vedómca
DAJALNIK: vedómcu
TOŽILNIK: vedómca
MESTNIK: pri vedómcu
ORODNIK: z vedómcem

dvojina

IMENOVALNIK: vedómca
RODILNIK: vedómcev
DAJALNIK: vedómcema
TOŽILNIK: vedómca
MESTNIK: pri vedómcih
ORODNIK: z vedómcema

množina

IMENOVALNIK: vedómci
RODILNIK: vedómcev
DAJALNIK: vedómcem
TOŽILNIK: vedómce
MESTNIK: pri vedómcih
ORODNIK: z vedómci

TONEMSKO

[védoməc]

IPA: [vɛ̀:doməts]

ednina

IMENOVALNIK: védomec
RODILNIK: védomca
DAJALNIK: védomcu
TOŽILNIK: védomca
MESTNIK: pri védomcu

ORODNIK: z védomcem

dvojina

IMENOVALNIK: védomca
RODILNIK: védomcev tudi védomcev
DAJALNIK: védomcema
TOŽILNIK: védomca
MESTNIK: pri védomcih tudi pri védomcih
ORODNIK: z védomcema

množina

IMENOVALNIK: védomci
RODILNIK: védomcev tudi védomcev
DAJALNIK: védomcem
TOŽILNIK: védomce
MESTNIK: pri védomcih tudi pri védomcih
ORODNIK: z védomci tudi z védomci

tudi

[vedóməc]

IPA: [vɛdò:məts]

ednina

IMENOVALNIK: vedómec
RODILNIK: vedómca
DAJALNIK: vedómcu
TOŽILNIK: vedómca
MESTNIK: pri vedómcu
ORODNIK: z vedómcem

dvojina

IMENOVALNIK: vedómca
RODILNIK: vedómcev tudi vedómcev
DAJALNIK: vedómcema
TOŽILNIK: vedómca
MESTNIK: pri vedómcih tudi pri vedómcih
ORODNIK: z vedómcema

množina

IMENOVALNIK: vedómci
RODILNIK: vedómcev tudi vedómcev
DAJALNIK: vedómcem
TOŽILNIK: vedómce
MESTNIK: pri vedómcih tudi pri vedómcih
ORODNIK: z vedómci tudi z vedómci

IZVOR

iz *vedom* 'izkušen, pameten' (= rus. *védomyj* 'znan', češ. *vědomyj* 'zavesten, nameren, izkušen, izobražen') iz ↑vedeti

véha¹ véhe samostalnik ženskega spola

[véha]

POMEN

1. lesen zamašek na sodu

- Sedaj je sod dokončan, treba je narediti še luknjo za *veho*.
- Sodu pravijo »koloar«, zapirajo ga z macesnovo *veho*.

1.1. odprtina na vrhu soda

- Ko preneha vreti in ko je kis dovolj močan, *veho* zapremo.
- Opazil je, da so vinski strokovnjaki ocenjevali količino vina v sodu tako, da so skozi *veho* vanj diagonalno vtaknili paličico.
- Vsako dotakanje zahteva ustrezno higieno *vehe* in zamaška, da preprečimo razvoj raznih bakterij na površini sode.

2. priprava, s katero se odprtina sode zamaši tako, da preprečuje dostop kisika in omogoča izhod ogljikovega dioksida; SIN.: kipelna veha, iz živilstva vrelna veha

- Posodo zamašimo s preluknjanim zamaškom, v katerem je vrelna cevka ali vinska *veha*.
- Po nekaj urah začne pivina vreti, skozi *veho* na vrhu posode pa izhajajo mehurčki ogljikovega dioksida.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[véha]

IPA: [ˈveːxa]

ednina

IMENOVALNIK: véha

RODILNIK: véhe

DAJALNIK: véhi

TOŽILNIK: vého

MESTNIK: pri véhi

ORODNIK: z vého

dvojina

IMENOVALNIK: véhi

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véhama

TOŽILNIK: véhi

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhama

množina

IMENOVALNIK: véhe

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véham

TOŽILNIK: véhe

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhami

TONEMSKO

[véha]

IPA: [vèːxá]

ednina

IMENOVALNIK: véha

RODILNIK: véhe

DAJALNIK: véhi

TOŽILNIK: vého

MESTNIK: pri véhi

ORODNIK: z vého

dvojina

IMENOVALNIK: véhi

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véhama

TOŽILNIK: véhi

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhama

množina

IMENOVALNIK: véhe

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véham

TOŽILNIK: véhe

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhami

STALNE ZVEZE

kipelna veha

priprava, s katero se odprtina sode zamaši tako, da preprečuje dostop kisika in omogoča izhod ogljikovega dioksida; SIN.: veha, iz živilstva vrelna veha

- Na fermentacijsko posodo namestimo *kipelno veho* in pustimo, da mine proces vretja.

- Konec alkoholnega vrenja najlažje ugotovimo, če se v vodi, ki je v *kipelni vehi* ali v posodi, kamor je speljana cev, ne pojavljajo več mehurčki ogljikovega dioksida.

vrelna veha

iz živilstva priprava, s katero se odprtina sode zamaši tako, da preprečuje dostop kisika in omogoča izhod ogljikovega dioksida; SIN.: kipelna veha, veha

- Fermentacija je končana, ko v *vrelni vehi* ne zaznamo več mehurčkov.
- Pomembno je, da je posoda med vrenjem opremljena z *vrelna veho* ali kakšnim podobnim pripomočkom ter da je zrakotesno zaprta.

IZVOR

iz *vehati* v pomenu 'pihati' ali iz ↑veha

véha² véhe samostalnik ženskega spola

[véha]

POMEN

trši zunanji odstopajoči list zelja

- Glavnato zelje ima močno razvejen koreninski sistem, ki pod zemljo zaseda približno enako površino kot nadzemni del z glavo in *vehami*.
- V naši pekarni pečejo kruh na zeljnih *vehah*.
- Sok pridobimo iz zeljnih *veh* v sokovniku.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[véha]

IPA: [ˈveːxa]

ednina

IMENOVALNIK: véha

RODILNIK: véhe

DAJALNIK: véhi

TOŽILNIK: vého

MESTNIK: pri véhi

ORODNIK: z vého

dvojina

IMENOVALNIK: véhi

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véhama

TOŽILNIK: véhi

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhama

množina

IMENOVALNIK: véhe

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véham

TOŽILNIK: véhe

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhami

TONEMSKO

[véha]

IPA: [vè:xá]

ednina

IMENOVALNIK: véha

RODILNIK: véhe

DAJALNIK: véhi

TOŽILNIK: vého

MESTNIK: pri véhi

ORODNIK: z vého

dvojina

IMENOVALNIK: véhi

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véhama

TOŽILNIK: véhi

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhama

množina

IMENOVALNIK: véhe

RODILNIK: véh

DAJALNIK: véham

TOŽILNIK: véhe

MESTNIK: pri véhah

ORODNIK: z véhami

IZVOR

iz *vehati se* v pomenu 'majati se', podobno kot rus. *véha* 'količ, obcestni drog (s šopom slame na vrhu), ki služi kot kažipot v snegu', češ. *věcha* 'šop slame', polj. *wiecha* 'metlica' < pslov.**věxa*

vèlemójster vèlemójstra samostalnik moškega spola

[vèlemójstər]

POMEN

1. najvišji naziv, ki ga šahistu podeli mednarodna šahovska organizacija

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

naslov, naziv velemojstra

▪ Leta 1911 je dr. Milan Vidmar kot prvi Slovenec osvojil naslov *velemojstra*.

▪ Pri 16 letih je osvojil naziv *velemojstra*.

...

▪ Za več kot točko je presegel normo za *velemojstra*.

1.1. šahist s tem nazivom

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

eliten, izkušen, vrhunski velemojster | slovit velemojster | šahovski velemojster

▪ Na tradicionalnem turnirju v pospešenem šahu in igri na slepo nastopa dvanajst elitnih *velemojstrov*.

▪ V tretjem kolu je s črnimi figurami premagala makedonskega *velemojstra*.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

velemojster doseže, osvoji KAJ | velemojster igra, nastopa | velemojster premaga KOGA, remizira, zmaga | velemojster vodi

▪ Naš najmlajši *velemojster* je igral odlično in sloviti nasprotnik se je moral krepko potruditi za pol točke.

▪ Češki *velemojster* je v velikem slogu osvojil odprto prvenstvo svoje države.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

premagati, ugnati velemojstra

▪ Računalnik lahko premaga šahovskega *velemojstra*.

▪ Z natančno vodeno končnico je ugnal edinega *velemojstra* med udeleženci.

...

▪ Na zaključnem turnirju nastopa 32 udeležencev, med katerimi je po 15 *velemojstrov* in mednarodnih mojstrov.

▪ Zaradi zelo zaostrenih pogojev ni mogoče pričakovati rekorda v številu udeležencev, zato pa so toliko bolj realna pričakovanja, da se bo zbralo doslej največje število *velemojstrov*.

2. ekspresivno kdor je v čem zelo dober, najboljši

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

izkušen velemojster | kuharski velemojster | nogometni, slalomski velemojster

▪ Banketne mize so ponujale kakih 300 različnih jedi, katerih pripravo sta skrbno nadzorovala dva francoska kuharska *velemojstra*.

▪ Brazilski nogometni *velemojstri* nadaljujejo z nizom zmag.

...

▪ V spotih se vedno razkazuje kot kak *velemojster* borilnih veččin.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vèlemójstər]

IPA: [ˈvɛlɛˈmoːjstər]

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójster

RODILNIK: vèlemójstra

DAJALNIK: vèlemójstru

TOŽILNIK: vèlemójstra

MESTNIK: pri vèlemójstru

ORODNIK: z vèlemójstrom

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstra

RODILNIK: vèlemójstrov

DAJALNIK: vèlemójstroma

TOŽILNIK: vèlemójstra

MESTNIK: pri vèlemójstrih

ORODNIK: z vèlemójstroma

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstri

RODILNIK: vèlemójstrov

DAJALNIK: vèlemójstrom

TOŽILNIK: vèlemójstre

MESTNIK: pri vèlemójstrih

ORODNIK: z vèlemójstri

TONEMSKO

[vèlemójstər]

IPA: [vèlèmò:ìstər]

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójster

RODILNIK: vèlemójstra

DAJALNIK: vèlemójstru

TOŽILNIK: vèlemójstra

MESTNIK: pri vèlemójstru

ORODNIK: z vèlemójstrom

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstra

RODILNIK: vèlemójstrov tudi vèlemòjstrov

DAJALNIK: vèlemójstroma

TOŽILNIK: vèlemójstra

MESTNIK: pri vèlemójstrih tudi pri vèlemòjstrih

ORODNIK: z vèlemójstroma

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstri

RODILNIK: vèlemójstrov tudi vèlemòjstrov

DAJALNIK: vèlemójstrom

TOŽILNIK: vèlemójstre

MESTNIK: pri vèlemójstrih tudi pri vèlemòjstrih

ORODNIK: z vèlemójstri tudi z vèlemòjstri

BESEDOTVORJE

ženski spol: velemojstrica

IZVOR

iz drugih slovan. jezikov prevzeto *vele-* 'veliko-' k *velik* + ↑*mojster*

vèlemójstrica vèlemójstrice samostalnik ženskega spola

[vèlemójstrica]

POMEN

1. najvišji naziv, ki ga šahistki podeli mednarodna šahovska organizacija

▶ **sam. beseda + sam. beseda v rodilniku**

naslov velemojstrice

▪ Zdaj je mednarodna mojstrica in se poteguje za naslov *velemojstrice*.

▪ Poklical me je predsednik Šahovske zveze Slovenije in mi čestital ob priznanju naslova šahovske *velemojstrice*.

...

▪ Z odlično igro je izpolnila bal za *velemojstrico*.

▪ Za *velemojstrico* sem osvojila vse potrebne norme.

1.1. šahistka s tem nazivom

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

mlada velemojstrica | šahovska velemojstrica

▪ S trinajstimi leti je postala najmlajša *velemojstrica* v zgodovini.

▪ V prvi partiji s slovito ukrajinsko *velemojstrico* je s črnimi figurami v sicilijanski obrambi igrala zelo dobro in iztržila remi.

...

▪ *Velemojstrici* sta hitro remizirali partijo.

▪ Da se nam resnično obeta vrhunska šahovska predstava, zagotavlja že podatek, da bo za šahovnicami sedelo 17 *velemojstric* in 15 mednarodnih mojstric.

2. ekspresivno ženska, ki je v čem zelo dobra, najboljša

▪ Je *velemojstrica* smučanja.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vèlemójstrica]

IPA: ['vèlè'mò:ìstritsa]

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrica

RODILNIK: vèlemójstrice

DAJALNIK: vèlemójstrici

TOŽILNIK: vèlemójstrico

MESTNIK: pri vèlemójstrici

ORODNIK: z vèlemójstrico

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrici

RODILNIK: vèlemójstric

DAJALNIK: vèlemójstricama

TOŽILNIK: vèlemójstrici

MESTNIK: pri vèlemójstricah

ORODNIK: z vèlemójstricama

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrice

RODILNIK: vèlemójstric

DAJALNIK: vèlemójstricam

TOŽILNIK: vèlemójstrice

MESTNIK: pri vèlemójstricah

ORODNIK: z vèlemójstricami

TONEMSKO

[vèlemójstrica]

IPA: [vèlèmò:ìstritsa]

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrica

RODILNIK: vèlemójstrice

DAJALNIK: vèlemójstrici

TOŽILNIK: vèlemójstrico

MESTNIK: pri vèlemójstrici
ORODNIK: z vèlemójstrico

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrici
RODILNIK: vèlemójstric
DAJALNIK: vèlemójstric**ama**
TOŽILNIK: vèlemójstrici
MESTNIK: pri vèlemójstric**ah**
ORODNIK: z vèlemójstric**ama**

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrice
RODILNIK: vèlemójstric
DAJALNIK: vèlemójstric**am**
TOŽILNIK: vèlemójstrice
MESTNIK: pri vèlemójstric**ah**
ORODNIK: z vèlemójstric**ami**

IZVOR

↑velemojster

vèlemójstrski vèlemójstrska vèlemójstrsko pridevnik

[vèlemójstərski]

POMEN

1. ki je v zvezi z velemojstri 1., 1.1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

velemojstrski bal, rating | velemojstrski naslov,
naziv | velemojstrski remi | velemojstrski turnir |
velemojstrska norma

- Na turnirju v Ljubljani je osvojil *velemojstrski* bal.
- Mladi šahist, ki je lani med vsemi najbolj napredoval na svetovni lestvici, je *velemojstrski* naslov osvojil že s 14 leti.
- Na *velemojstrskem* turnirju v Rimu je izpolnila svojo tretjo normo za naslov velemojstrice.

2. ekspresivno ki je v čem zelo dober, najboljši

► **prid. beseda** + sam. beseda

▪ V projekt je bil vključen kup *velemojstrskih* in kompetentnih sodelavcev.

2.1. ekspresivno ki kaže, izraža tako lastnost

► **prid. beseda** + sam. beseda

velemojstrski gol, strel | velemojstrska poteza

- V 21. minuti se je izkazal z *velemojstrskim* golom.
- V 90. minuti je postavil končni izid po *velemojstrskem* strelu s škarjicami.
- Nogometne navijače po svetu je navduševal z *velemojstrskimi* potezami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vèlemójstərski]

IPA: ['vɛlɛ'moːɨstərski]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski

RODILNIK: vèlemójstrske**ga**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**emu**

TOŽILNIK: vèlemójstrski

živo vèlemójstrske**ga**

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**em**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska

RODILNIK: vèlemójstrsk**ih**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**ima**

TOŽILNIK: vèlemójstrska

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**ih**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski

RODILNIK: vèlemójstrsk**ih**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**im**

TOŽILNIK: vèlemójstrske

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**ih**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska

RODILNIK: vèlemójstrske

DAJALNIK: vèlemójstrski

TOŽILNIK: vèlemójstrsko

MESTNIK: pri vèlemójstrski

ORODNIK: z vèlemójstrsko

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski

RODILNIK: vèlemójstrsk**ih**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**ima**

TOŽILNIK: vèlemójstrski

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**ih**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrske

RODILNIK: vèlemójstrsk**ih**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**im**

TOŽILNIK: vèlemójstrske

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**ih**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrsko

RODILNIK: vèlemójstrske**ga**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**emu**

TOŽILNIK: vèlemójstrsko

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**em**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski

RODILNIK: vèlemójstrsk**ih**

DAJALNIK: vèlemójstrsk**ima**

TOŽILNIK: vèlemójstrski

MESTNIK: pri vèlemójstrsk**ih**

ORODNIK: z vèlemójstrsk**ima**

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskim
TOŽILNIK: vèlemójstrska
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskimi

TONEMSKO

[vèlemójstərski]

IPA: [vɛ̌lɛmòːjstə̀rski]

OSNOVNIK

moški spol
ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski
RODILNIK: vèlemójstrskega
DAJALNIK: vèlemójstrskemu
TOŽILNIK: vèlemójstrski
živo vèlemójstrskega
MESTNIK: pri vèlemójstrskem
ORODNIK: z vèlemójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskima
TOŽILNIK: vèlemójstrska
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskima

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskim
TOŽILNIK: vèlemójstrske
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska
RODILNIK: vèlemójstrske
DAJALNIK: vèlemójstrski
TOŽILNIK: vèlemójstrsko
MESTNIK: pri vèlemójstrski
ORODNIK: z vèlemójstrsko

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskima
TOŽILNIK: vèlemójstrski
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskima

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrske
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskim
TOŽILNIK: vèlemójstrske
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vèlemójstrsko

RODILNIK: vèlemójstrskega
DAJALNIK: vèlemójstrskemu
TOŽILNIK: vèlemójstrsko
MESTNIK: pri vèlemójstrskem
ORODNIK: z vèlemójstrskim

dvojina

IMENOVALNIK: vèlemójstrski
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskima
TOŽILNIK: vèlemójstrski
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskima

množina

IMENOVALNIK: vèlemójstrska
RODILNIK: vèlemójstrskih
DAJALNIK: vèlemójstrskim
TOŽILNIK: vèlemójstrska
MESTNIK: pri vèlemójstrskih
ORODNIK: z vèlemójstrskimi

IZVOR

↑velemojster

vèlemójstrsko prislov

[vèlemójstə̀rsko]

POMEN

ekspresivno takó, da je zelo dobro, najbolje

► **prisl.** + **glag.**

- Žogo je *velemojstrsko* zavrtinčil pod prečko.
- Kaže, da bodo alpski smučarji sezono končali *velemojstrsko*.
- Svojo vlogo je opravil *velemojstrsko*.

...

- Tretji gol je dosegel po *velemojstrsko* izvedenem prostem strelu.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vèlemójstə̀rsko]

IPA: [ˈvɛ̌lɛˈmoːjstə̀rsko]

OSNOVNIK: vèlemójstrsko

TONEMSKO

[vèlemójstə̀rsko]

IPA: [vɛ̌lɛ̀mòːjstə̀rsko]

OSNOVNIK: vèlemójstrsko

IZVOR

↑velemojstrski

véverička véveričke samostalnik ženskega spola

[véverička]

POMEN

navadno ekspresivno **veverica**, zlasti manjša

- Po zidovih so se vzpenjale drobne sive *veveričke* s košatimi črnimi repki.

- Ko je *veverička* iz svojega zatočišča na drevesu uzrla privlačen sadež, se je hitro prikradla do njega ter si ga začela podrobno ogledovati in ovohavati.
- Vrtec domuje v stari hiši z obširnimi dvoriščem, obdanim s starim drevjem in sadovnjakom, ki daje zavetje *veveričkam* in polhom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[véverička]

IPA: [ˈvɛ:ʋɛriʦka]

ednina

IMENOVALNIK: véverička

RODILNIK: véveričke

DAJALNIK: véverički

TOŽILNIK: véveričko

MESTNIK: pri véverički

ORODNIK: z véveričko

dvojina

IMENOVALNIK: véverički

RODILNIK: véveričk

DAJALNIK: véveričkama

TOŽILNIK: véverički

MESTNIK: pri véveričkah

ORODNIK: z véveričkama

množina

IMENOVALNIK: véveričke

RODILNIK: véveričk

DAJALNIK: véveričkam

TOŽILNIK: véveričke

MESTNIK: pri véveričkah

ORODNIK: z véveričkami

TONEMSKO

[véverička]

IPA: [vɛːvɛriʦka]

ednina

IMENOVALNIK: véverička

RODILNIK: véveričke

DAJALNIK: véverički

TOŽILNIK: véveričko

MESTNIK: pri véverički

ORODNIK: z véveričko

dvojina

IMENOVALNIK: véverički

RODILNIK: véveričk

DAJALNIK: véveričkama

TOŽILNIK: véverički

MESTNIK: pri véveričkah

ORODNIK: z véveričkama

množina

IMENOVALNIK: véveričke

RODILNIK: véveričk

DAJALNIK: véveričkam

TOŽILNIK: véveričke

MESTNIK: pri véveričkah

ORODNIK: z véveričkami

IZVOR

↑veverica

voilà medmet

POMEN

uporablja se, ko govorec opozori na nastanek, pojavitev, dokončanje česa, navadno zaželenega

▪ »*Voilà!*« je vzkliknil mojster brivec in s tem privedel ritual britja do konca.

▪ Gradivo prihaja počasi, še zdaleč ga ne dobite naenkrat, kakor da bi tlesknili s prsti in vzkliknili: *Voilà!*

IZVOR

prevzeto iz frc. *voilà*, iz *vois* 'glej', velelnika ednine glagola *voir* 'videti', + *là* 'tam, tja'

voščénka voščénke samostalnik ženskega spola

[voščénka]

POMEN

1. podolgovat pripomoček iz barvnega umetnega voska za risanje, pisanje

► prid. beseda + **sam. beseda**

barvne voščénke | črna voščénka | debele voščénke

▪ Špela je risbo narisala s črno *voščénko*,

posamezne dele pa je obarvala s tempero.

▪ Učiteljica ga je zalotila sredi kracanja z debelo *voščénko* po zidu.

▪ Leta 1903 je ameriška družba poslala na trg prve nestrupene barvne *voščénke*, ki so med otroki hitro postale zelo priljubljene.

► glag. + z/s + **sam. beseda v orodniku**

risati, pobarvati z voščénko

▪ Otroci se bodo lahko igrali, risali z *voščénkami* ali oblikovali izdelke iz čebeljega voska.

▪ Razstavljeno sliko sem naredila tako, da sem gladek papir pobarvala z *voščénko*, potem pa vanjo vrezala motiv.

...

▪ Za slikanje je uporabila *voščénke*, ki jih je na list nanesla v čistih ploskvah.

▪ Ustvaril je risbe z *voščénkami* na litografski papir.

▪ *Voščénke* so narejene iz različnih voskov, na primer parafina ali čebeljega voska, in dodanih barvil.

2. sveča iz voska

▪ Meditiranje ob posebej odišavljeni in okrašeni *voščénki* je bil starodaven meniški običaj.

▪ Včasih sta morali v času bogoslužja goreti dve čisti *voščénki*.

3. okrasna rastlina z drobnimi zvezdastimi cvetovi v kobulastih socvetjih, mesnatimi listi in voskasto površino; primerjaj lat. *Hoya*

▪ *Voščénke* posadimo v viseče košare ali lončke, ki jih obesimo na zid, da lahko od spodaj občudujemo viseče cvetove.

▪ *Voščénko* rade napadejo volnate uši.

- *Voščenske* velikokrat raje cvetijo, če jih pustimo bolj pri miru in jih ne presajamo vsako leto.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[voščénka]

IPA: [ʋɔʃtʃɛ:ŋka]

ednina

IMENOVALNIK: voščénka

RODILNIK: voščénke

DAJALNIK: voščénki

TOŽILNIK: voščénko

MESTNIK: pri voščénki

ORODNIK: z voščénko

dvojina

IMENOVALNIK: voščénki

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkama

TOŽILNIK: voščénki

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkama

množina

IMENOVALNIK: voščénke

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkam

TOŽILNIK: voščénke

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkami

TONEMSKO

[voščénka]

IPA: [ʋɔʃtʃɛ:ŋká]

ednina

IMENOVALNIK: voščénka

RODILNIK: voščénke

DAJALNIK: voščénki

TOŽILNIK: voščénko

MESTNIK: pri voščénki

ORODNIK: z voščénko

dvojina

IMENOVALNIK: voščénki

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkama

TOŽILNIK: voščénki

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkama

množina

IMENOVALNIK: voščénke

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkam

TOŽILNIK: voščénke

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkami

in

[voščénka]

IPA: [ʋɔʃtʃɛ:ŋká]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: voščénka

RODILNIK: voščénke

DAJALNIK: voščénki

TOŽILNIK: voščénko

MESTNIK: pri voščénki

ORODNIK: z voščénko

dvojina

IMENOVALNIK: voščénki

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkama

TOŽILNIK: voščénki

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkama

množina

IMENOVALNIK: voščénke

RODILNIK: voščénk

DAJALNIK: voščénkam

TOŽILNIK: voščénke

MESTNIK: pri voščénkah

ORODNIK: z voščénkami

STALNE ZVEZE

dolenjska voščenska

1. jablana, ki rodi jabolka z voskasto površino rumene barve in številnimi pikicami, po izvoru iz Dolenjske; *SIN.*: sevniška voščenska

- Ob robu košenic je cela vrsta starih jablan, največ je *dolenjskih voščenk* in bobovca, za katere je še pred kratkim kazalo, da bodo propadle.

1.1. jabolko te jablane; *SIN.*: sevniška voščenska

- Izdelovali bi sok iz *dolenjske voščenske*, suho sadje ali kis.
- V nastajajoči zakladnici dragocenih genov so shranjene nekdanje uveljavljene sorte jabolk, kot so *dolenjska voščenska*, krivopecelj, boskopski kosmač, kanadka, zelenec in še mnoge druge.

gorenjska voščenska

jabolko z voskasto površino rumene barve in rdečimi lisami, kratkim pecljem, po izvoru iz Gorenjske

- *Gorenjska voščenska* zori sredi oktobra.
- Kupiti bo mogoče suho in sveže sadje, predvsem jabolka sort, ki jih ni mogoče več dobiti povsod: *gorenjska voščenska*, mošancelj, krivopecelj, topaz ali carjevič.

navadna voščenska

iz botanike voščenska z dišečimi belkastimi ali rožnatimi cvetovi z drobnimi dlačicami in listi na dolgih, razvejanih steblih; primerjaj lat. *Hoya carnosa*

- Najbolj razširjena je *navadna voščenska*, ki nas skoraj celo leto razveseljuje s svojimi voščeniimi cvetovi.
- *Navadna voščenska* ima temno zelene mesnate jajčaste liste, ki so dolgi do 11 cm in široki do 5 cm.

sevniška voščenska

1. jablana, ki rodi jabolka z voskasto površino rumene barve in številnimi pikicami, po izvoru iz Dolenjske; SIN.: dolenjska voščenska

- V domačem okolju smo zasadili sadiko *sevniške voščenske*.

1.1. jabolko te jablane; SIN.: dolenjska voščenska

- Pomagali smo pri pobiranju jabolk: *sevniške voščenske* in jonatana.
- Marsikatero sorte niti ne prepoznamo več po imenu, kaj šele da bi se spomnili, kakšnega okusa je na primer *sevniška voščenska*.

IZVOR
↑voščen

vpénjati vpénjam nedovršni glagol

[ʎpénjati]
POMEN

1. delati, povzročati, da je kaj pritrjeno v ali na določeno mesto

▶ **glag.** + v + sam. beseda v tožilniku

- Pri ročni izdelavi kovinska gradiva *vpenjamo* v ročne primeže različnih izvedb.
- Predor v hribino *vpenjajo* sidra z nosilnostjo 50 ton.

...

- Tekstilne talne obloge lahko prosto polagamo po tleh, jih lepimo na podlago ali *vpenjamo*.
- Tri popoldneve smo žagali, barvali, *vpenjali* ograjo in rezultat je bil kmalu viden.

2. delati, povzročati, da kdo ali kaj dobi svoje mesto v kaki celoti

▶ **glag.** + v + sam. beseda v tožilniku

vpenjati v KATERI kontekst

- Pripoved obravnava sledove najstarejše človekove prisotnosti na novomeškem in dolenjskem območju ter jih *vpenja* v širši slovenski in evropski prostor.
- Bolezn človeka z ogromno silo *vpenja* v sedanjí trenutek.

3. v obliki **vpenjati se** imeti svoje mesto v kaki celoti

▶ **prisl.** + **glag.**

- Najnovejši roman avtorja več leposlovnih del *se* skladno *vpenja* v avtorjev prepoznavni opus.
- S svojo leseno zunanostjo in razgibano obliko strehe *se* hotel prijetno *vpenja* v gorsko okolje.

...

- Razstavljeni avtorska pisma in osebni predmeti *se vpenjajo* v kontekst feministične in psihoanalitične teorije.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO
[ʎpénjati]

IPA: [ʎpɛ:njati]

NEDOLOČNIK: vpénjati

NAMENILNIK: vpénjat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: vpénjam
2. OSEBA: vpénjaš
3. OSEBA: vpénja

dvojina

1. OSEBA: vpénjava
2. OSEBA: vpénjata
3. OSEBA: vpénjata

množina

1. OSEBA: vpénjamo
2. OSEBA: vpénjate
3. OSEBA: vpénjajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: vpénjaj

dvojina

1. OSEBA: vpénjajva
2. OSEBA: vpénjajta

množina

1. OSEBA: vpénjajmo
2. OSEBA: vpénjajte

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: vpénjal
DVOJINA: vpénjala
MNOŽINA: vpénjali

ženski spol

EDNINA: vpénjala
DVOJINA: vpénjali
MNOŽINA: vpénjale

srednji spol

EDNINA: vpénjalo
DVOJINA: vpénjali
MNOŽINA: vpénjala

deležnik na -č

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóč
RODILNIK: vpenjajóčega
DAJALNIK: vpenjajóčemu
TOŽILNIK: vpenjajóč
živo vpenjajóčega
MESTNIK: pri vpenjajóčem
ORODNIK: z vpenjajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóča
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčima
TOŽILNIK: vpenjajóča
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčima

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóči
RODILNIK: vpenjajóčih

DAJALNIK: vpenjajóč**im**
TOŽILNIK: vpenjajóč**e**
MESTNIK: pri vpenjajóč**ih**
ORODNIK: z vpenjajóč**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**a**
RODILNIK: vpenjajóč**e**
DAJALNIK: vpenjajóč**i**
TOŽILNIK: vpenjajóč**o**
MESTNIK: pri vpenjajóč**i**
ORODNIK: z vpenjajóč**o**

dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**i**
RODILNIK: vpenjajóč**ih**
DAJALNIK: vpenjajóč**ima**
TOŽILNIK: vpenjajóč**i**
MESTNIK: pri vpenjajóč**ih**
ORODNIK: z vpenjajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**e**
RODILNIK: vpenjajóč**ih**
DAJALNIK: vpenjajóč**im**
TOŽILNIK: vpenjajóč**e**
MESTNIK: pri vpenjajóč**ih**
ORODNIK: z vpenjajóč**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**e**
RODILNIK: vpenjajóč**ega**
DAJALNIK: vpenjajóč**emu**
TOŽILNIK: vpenjajóč**e**
MESTNIK: pri vpenjajóč**em**
ORODNIK: z vpenjajóč**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**i**
RODILNIK: vpenjajóč**ih**
DAJALNIK: vpenjajóč**ima**
TOŽILNIK: vpenjajóč**i**
MESTNIK: pri vpenjajóč**ih**
ORODNIK: z vpenjajóč**ima**

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóč**a**
RODILNIK: vpenjajóč**ih**
DAJALNIK: vpenjajóč**im**
TOŽILNIK: vpenjajóč**a**
MESTNIK: pri vpenjajóč**ih**
ORODNIK: z vpenjajóč**imi**

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpénjan
RODILNIK: vpénjan**ega**
DAJALNIK: vpénjan**emu**
TOŽILNIK: vpénjan
 živo vpénjan**ega**
MESTNIK: pri vpénjan**em**
ORODNIK: z vpénjan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vpénjana
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**ima**
TOŽILNIK: vpénjana
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**ima**

množina

IMENOVALNIK: vpénjan**i**
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**im**
TOŽILNIK: vpénjane
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpénjana
RODILNIK: vpénjane
DAJALNIK: vpénjan**i**
TOŽILNIK: vpénjano
MESTNIK: pri vpénjan**i**
ORODNIK: z vpénjano

dvojina

IMENOVALNIK: vpénjan**i**
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**ima**
TOŽILNIK: vpénjan**i**
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**ima**

množina

IMENOVALNIK: vpénjane
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**im**
TOŽILNIK: vpénjane
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpénjano
RODILNIK: vpénjan**ega**
DAJALNIK: vpénjan**emu**
TOŽILNIK: vpénjano
MESTNIK: pri vpénjan**em**
ORODNIK: z vpénjan**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vpénjan**i**
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**ima**
TOŽILNIK: vpénjan**i**
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**ima**

množina

IMENOVALNIK: vpénjana
RODILNIK: vpénjan**ih**
DAJALNIK: vpénjan**im**
TOŽILNIK: vpénjana
MESTNIK: pri vpénjan**ih**
ORODNIK: z vpénjan**imi**

DELEŽJE NA *-aje*: vpenjaje

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: vpénjanje
RODILNIK: vpénjanja
DAJALNIK: vpénjanju
TOŽILNIK: vpénjanje
MESTNIK: pri vpénjanju
ORODNIK: z vpénjanjem

dvojina

IMENOVALNIK: vpénjanji
RODILNIK: vpénjanj
DAJALNIK: vpénjanjema
TOŽILNIK: vpénjanji
MESTNIK: pri vpénjanjih
ORODNIK: z vpénjanjema

množina

IMENOVALNIK: vpénjanja
RODILNIK: vpénjanj
DAJALNIK: vpénjanjem
TOŽILNIK: vpénjanja
MESTNIK: pri vpénjanjih
ORODNIK: z vpénjanji

TONEMSKO

[ʎpênjati]

IPA: [ʎpé:ɲàti]

NEDOLOČNIK: vpênjati

NAMENILNIK: vpênjat

sedanjik

ednina

1. OSEBA: vpênjam
2. OSEBA: vpênjaš
3. OSEBA: vpênja

dvojina

1. OSEBA: vpênjava
2. OSEBA: vpênjata
3. OSEBA: vpênjata

množina

1. OSEBA: vpênjamo
2. OSEBA: vpênjate
3. OSEBA: vpênjajo

velelnik

ednina

2. OSEBA: vpênjaj

dvojina

1. OSEBA: vpênjajva
2. OSEBA: vpênjajta

množina

1. OSEBA: vpênjajmo
2. OSEBA: vpênjajte

deležnik na *-l*

moški spol

EDNINA: vpênjajal
DVOJINA: vpênjajala
MNOŽINA: vpênjajali

ženski spol

EDNINA: vpênjajala
DVOJINA: vpênjajali

MNOŽINA: vpênjajale

srednji spol

EDNINA: vpênjalo
DVOJINA: vpênjali
MNOŽINA: vpênjala

deležnik na *-č*

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóč tudi vpenjajóč
RODILNIK: vpenjajóčega
DAJALNIK: vpenjajóčemu
TOŽILNIK: vpenjajóč tudi vpenjajóč
živo vpenjajóčega
MESTNIK: pri vpenjajóčem
ORODNIK: z vpenjajóčim

dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóča
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčima
TOŽILNIK: vpenjajóča
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčima

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóči
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčim
TOŽILNIK: vpenjajóče
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóča
RODILNIK: vpenjajóče
DAJALNIK: vpenjajóči
TOŽILNIK: vpenjajóčo
MESTNIK: pri vpenjajóči
ORODNIK: z vpenjajóčo

dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóči
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčima
TOŽILNIK: vpenjajóči
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčima

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóče
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčim
TOŽILNIK: vpenjajóče
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpenjajóče
RODILNIK: vpenjajóčega
DAJALNIK: vpenjajóčemu
TOŽILNIK: vpenjajóče
MESTNIK: pri vpenjajóčem

ORODNIK: z vpenjajóčim
dvojina

IMENOVALNIK: vpenjajóči
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčima
TOŽILNIK: vpenjajóči
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčima

množina

IMENOVALNIK: vpenjajóča
RODILNIK: vpenjajóčih
DAJALNIK: vpenjajóčim
TOŽILNIK: vpenjajóča
MESTNIK: pri vpenjajóčih
ORODNIK: z vpenjajóčimi

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpênján
RODILNIK: vpênjánega
DAJALNIK: vpênjánemu
TOŽILNIK: vpênján
živo vpênjánega
MESTNIK: pri vpênjánem
ORODNIK: z vpênjánim

dvojina

IMENOVALNIK: vpênjána
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánima
TOŽILNIK: vpênjána
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánima

množina

IMENOVALNIK: vpênjáni
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánim
TOŽILNIK: vpênjáne
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpênjána
RODILNIK: vpênjáne
DAJALNIK: vpênjáni
TOŽILNIK: vpênjáno
MESTNIK: pri vpênjáni
ORODNIK: z vpênjáno

dvojina

IMENOVALNIK: vpênjáni
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánima
TOŽILNIK: vpênjáni
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánima

množina

IMENOVALNIK: vpênjáne
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánim

TOŽILNIK: vpênjáne
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpênjáno
RODILNIK: vpênjánega
DAJALNIK: vpênjánemu
TOŽILNIK: vpênjáno
MESTNIK: pri vpênjánem
ORODNIK: z vpênjánim

dvojina

IMENOVALNIK: vpênjáni
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánima
TOŽILNIK: vpênjáni
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánima

množina

IMENOVALNIK: vpênjána
RODILNIK: vpênjánih
DAJALNIK: vpênjánim
TOŽILNIK: vpênjána
MESTNIK: pri vpênjánih
ORODNIK: z vpênjánimi

DELEŽJE NA -aje: vpenjájê

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: vpênjánje
RODILNIK: vpênjánja
DAJALNIK: vpênjánju
TOŽILNIK: vpênjánje
MESTNIK: pri vpênjánju
ORODNIK: z vpênjánjem

dvojina

IMENOVALNIK: vpênjánji
RODILNIK: vpênjánj
DAJALNIK: vpênjánjema
TOŽILNIK: vpênjánji
MESTNIK: pri vpênjánjih
ORODNIK: z vpênjánjema

množina

IMENOVALNIK: vpênjánja
RODILNIK: vpênjánj
DAJALNIK: vpênjánjem
TOŽILNIK: vpênjánja
MESTNIK: pri vpênjánjih
ORODNIK: z vpênjánji

IZVOR

↑vpeti

vpét vpéta vpéto pridevnik

[ʌpét]

POMEN

1. ki je pritrjen na določenem mestu

- ▶ **prid. beseda** + v + sam. beseda v tožilniku
vpet v okvir
 - Zložljiva platnena streha je trdno *vpeta* v okvir strehe.
 - Na visoko posteljo se zleze prek stopničk, ki sta *vpeti* v kovinsko cev.
 - Podlogo obdelujemo *vpeto* v ročni primež.
- ▶ prisl. + **prid. beseda**
čvrsto, trdno vpet | elastično vpet
 - Zaslon je trdno *vpet* in slika na njem pri tresenju ne vibrira.
 - Ročica je čvrsto *vpeta*, njeni gibi pa so kratki in natančni.
 - Zadaj *vpeta* vrata so omogočala lažje vstopanje v avtomobil.

2. ki dobi, ima svoje mesto v kaki celoti

- ▶ **prid. beseda** + v + sam. beseda v tožilniku
vpet v KATERI čas, kontekst, okvir, sistem, svet | vpet v delo, projekt | vpet v dogajanje, KATERI proces, tok, tradicijo, KATERO zgodbo, življenje | vpet v gospodarstvo, politiko, KATERI trg | vpet v KATERO mrežo, KATERO okolje, KATERI prostor, skupnost, strukturo
 - Trenutno nimam potrebe po sodelovanju, ker sem celostno *vpeta* v svoj projekt.
 - Že dolga leta je *vpet* v slovensko likovno dogajanje.
 - Trdno sem prepričan, da je dobro, da so kandidati za poslance *vpeti* v svoje okolje.
- ▶ prisl. + **prid. beseda**
aktivno, neposredno, tako ali drugače vpet | dodobra, močno, tesno, zelo vpet | globoko, popolnoma, povsem vpet
 - Nekateri posamezniki, ki bodo tako ali drugače *vpeti* v izvedbo informativnih dni, smo povprašali, kaj lahko obiskovalci pričakujejo.
 - Z delom ste dodobra *vpeti* v slovensko gospodarstvo.
 - Alkohol je zaradi razširjenosti zelo *vpet* v življenje in marsikdo niti ne pomisli več, da spada med droge.

...

- Gre za knjigo, ki se ukvarja z etičnimi vprašanji sodobnega sveta in vanj *vpetega* človeka.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ʎpét]

IPA: [ʎpe:t]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpét

določno vpéti

RODILNIK: vpétega

DAJALNIK: vpétemu

TOŽILNIK: vpét

določno vpéti

živo vpétega

MESTNIK: pri vpétem

ORODNIK: z vpétim

dvojina

IMENOVALNIK: vpéta

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétima

TOŽILNIK: vpéta

MESTNIK: pri vpétih

ORODNIK: z vpétima

množina

IMENOVALNIK: vpéti

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétim

TOŽILNIK: vpéte

MESTNIK: pri vpétih

ORODNIK: z vpétimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpéta

RODILNIK: vpéte

DAJALNIK: vpéti

TOŽILNIK: vpéto

MESTNIK: pri vpéti

ORODNIK: z vpéto

dvojina

IMENOVALNIK: vpéti

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétima

TOŽILNIK: vpéti

MESTNIK: pri vpétih

ORODNIK: z vpétima

množina

IMENOVALNIK: vpéte

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétim

TOŽILNIK: vpéte

MESTNIK: pri vpétih

ORODNIK: z vpétimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpéto

RODILNIK: vpétega

DAJALNIK: vpétemu

TOŽILNIK: vpéto

MESTNIK: pri vpétem

ORODNIK: z vpétim

dvojina

IMENOVALNIK: vpéti

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétima

TOŽILNIK: vpéti

MESTNIK: pri vpétih

ORODNIK: z vpétima

množina

IMENOVALNIK: vpéta

RODILNIK: vpétih

DAJALNIK: vpétim

TOŽILNIK: vpêta
MESTNIK: pri vpêtih
ORODNIK: z vpêtimi

TONEMSKO

[ʎpêʈ]

IPA: [ʎpé:t]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêʈ
določno vpêʈi
RODILNIK: vpêʈega
DAJALNIK: vpêʈemu
TOŽILNIK: vpêʈ
določno vpêʈi
živo vpêʈega
MESTNIK: pri vpêʈem
ORODNIK: z vpêʈim

dvojina

IMENOVALNIK: vpêʈa
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈima
TOŽILNIK: vpêʈa
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈima

množina

IMENOVALNIK: vpêʈi
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈim
TOŽILNIK: vpêʈe
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêʈa
RODILNIK: vpêʈe
DAJALNIK: vpêʈi
TOŽILNIK: vpêʈo
MESTNIK: pri vpêʈi
ORODNIK: z vpêʈo

dvojina

IMENOVALNIK: vpêʈi
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈima
TOŽILNIK: vpêʈi
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈima

množina

IMENOVALNIK: vpêʈe
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈim
TOŽILNIK: vpêʈe
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêʈo
RODILNIK: vpêʈega

DAJALNIK: vpêʈemu
TOŽILNIK: vpêʈo
MESTNIK: pri vpêʈem
ORODNIK: z vpêʈim

dvojina

IMENOVALNIK: vpêʈi
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈima
TOŽILNIK: vpêʈi
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈima

množina

IMENOVALNIK: vpêʈa
RODILNIK: vpêʈih
DAJALNIK: vpêʈim
TOŽILNIK: vpêʈa
MESTNIK: pri vpêʈih
ORODNIK: z vpêʈimi

IZVOR

↑vpeti

vpêti vpɲem dovršni in nedovršni glagol

[ʎpéʈi]

POMEN

1. narediti, povzročiti, da je kaj pritrjeno v ali na določeno mesto

► **glag.** + v + sam. beseda v tožilniku

- vpeti v okvir | vpeti v primež, stojalo | vpeti v stroj
- Hlod *vpnite* v primež, tako da bo večja površina obrnjena naprej.
 - Tapiserije so imele bordure, ki so jih odrezali in podobe *vpeli* v lesene okvire.
 - Za nastop si bo v lase *vpela* marjetice.

► prisl. + **glag.**

togo, trdno vpeti

- Če boste uporabili ročno žago za železo, žebelj trdno *vpnite* v primež.
- V tla so togo *vpeli* dolg, močan tram.

...

▪ Kdaj mora tekmovalec *vpeti* vrv in kako, je natančno določeno s tekmovalnim pravilnikom.

2. narediti, povzročiti, da kdo ali kaj dobi svoje mesto v kaki celoti

► **glag.** + v + sam. beseda v tožilniku

- vpeti v delo | vpeti v dogajanje, KATERI proces, tok, KATERO zgodbo, življenje | vpeti v KATERI kontekst, okvir, sistem | vpeti v KATERO okolje, KATERI prostor
- Vse, kar mi je všeč, kar me razveseljuje, navdušuje, vse to skušam *vpeti* v svoje delo.
 - Posebnega mesta na umetniškem prizorišču si ne zasluži le kot izjemen slikar, pač pa tudi, ker si je prizadeval umetnost *vpeti* v širši družbeni okvir.
 - Trudili se bomo, da bi šah še bolj *vpeli* v izobraževalni sistem.

► prisl. + **glag.**

- Bil je velik komik; rahljal je moralne, miselne in druge okvire, v katere so se trdno *vpeli* resni ljudje meščanskega sveta.
- Prizadevamo si, da bi našo institucijo kar najbolj *vpeli* v evropske in svetovne tokove.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[ʍpéti]

IPA: [ʍpe:ti]

NEDOLOČNIK: vpéti

NAMENILNIK: vpét in vpèt

sedanjik

ednina

1. OSEBA: v**pnè**m
2. OSEBA: v**pně**š
3. OSEBA: v**pnè**

dvojina

1. OSEBA: v**pnè**va
2. OSEBA: v**pnè**ta
3. OSEBA: v**pnè**ta

množina

1. OSEBA: v**pnè**mo
2. OSEBA: v**pnè**te
3. OSEBA: v**pnè**jo

velelnik

ednina

2. OSEBA: v**pnì**

dvojina

1. OSEBA: v**pní**va
2. OSEBA: v**pní**ta

množina

1. OSEBA: v**pní**mo
2. OSEBA: v**pní**te

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: v**pél**
DVOJINA: v**pé**la
MNOŽINA: v**péli**

ženski spol

EDNINA: v**pé**la
DVOJINA: v**péli**
MNOŽINA: v**pé**le

srednji spol

EDNINA: v**pélo**
DVOJINA: v**péli**
MNOŽINA: v**pé**la

deležnik na -t

moški spol

ednina

IMENOVANIK: v**pét**
RODILNIK: v**pé**tega
DAJALNIK: v**pé**temu
TOŽILNIK: v**pét**
MESTNIK: pri v**pé**tem
ORODNIK: z v**pé**tim

dvojina

IMENOVANIK: v**péta**
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tima
TOŽILNIK: v**péta**
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**tima

množina

IMENOVANIK: v**pé**ti
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tim
TOŽILNIK: v**pé**te
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**timi

ženski spol

ednina

IMENOVANIK: v**péta**
RODILNIK: v**pé**te
DAJALNIK: v**pé**ti
TOŽILNIK: v**pé**to
MESTNIK: pri v**pé**ti
ORODNIK: z v**pé**to

dvojina

IMENOVANIK: v**pé**ti
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tima
TOŽILNIK: v**pé**ti
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**tima

množina

IMENOVANIK: v**pé**te
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tim
TOŽILNIK: v**pé**te
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**timi

srednji spol

ednina

IMENOVANIK: v**pé**to
RODILNIK: v**pé**tega
DAJALNIK: v**pé**temu
TOŽILNIK: v**pé**to
MESTNIK: pri v**pé**tem
ORODNIK: z v**pé**tim

dvojina

IMENOVANIK: v**pé**ti
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tima
TOŽILNIK: v**pé**ti
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**tima

množina

IMENOVANIK: v**péta**
RODILNIK: v**pé**tih
DAJALNIK: v**pé**tim
TOŽILNIK: v**péta**
MESTNIK: pri v**pé**tih
ORODNIK: z v**pé**timi

DELEŽJE NA -š: vpénši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: vpétje
RODILNIK: vpétja
DAJALNIK: vpétju
TOŽILNIK: vpétje
MESTNIK: pri vpétju
ORODNIK: z vpétjem

dvojina

IMENOVALNIK: vpétji
RODILNIK: vpétij
DAJALNIK: vpétjema
TOŽILNIK: vpétji
MESTNIK: pri vpétjih
ORODNIK: z vpétjema

množina

IMENOVALNIK: vpétja
RODILNIK: vpétij
DAJALNIK: vpétjem
TOŽILNIK: vpétja
MESTNIK: pri vpétjih
ORODNIK: z vpétji

TONEMSKO

[ɫpéti]

IPA: [ɫpè:tí]

NEDOLOČNIK: vpéti

NAMENILNIK: vpêt in vpèt

sedanjik

ednina

1. OSEBA: v^{pn}ěm
2. OSEBA: v^{pn}ěš
3. OSEBA: v^{pn}ě

dvojina

1. OSEBA: v^{pn}ěva
2. OSEBA: v^{pn}ěta
3. OSEBA: v^{pn}ěta

množina

1. OSEBA: v^{pn}ěmo
2. OSEBA: v^{pn}ěte
3. OSEBA: v^{pn}ějo

velelnik

ednina

2. OSEBA: v^{pn}ì

dvojina

1. OSEBA: v^{pn}îva
2. OSEBA: v^{pn}îta

množina

1. OSEBA: v^{pn}îmo
2. OSEBA: v^{pn}îte

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: vpěl
DVOJINA: vpěla
MNOŽINA: vpěli

ženski spol

EDNINA: vpěla in vpěla
DVOJINA: vpěli

MNOŽINA: vpěle

srednji spol

EDNINA: vpělo
DVOJINA: vpěli
MNOŽINA: vpěla

deležnik na -t

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêt
RODILNIK: vpêt^{ega}
DAJALNIK: vpêt^{emu}
TOŽILNIK: vpêt
živo vpêt^{ega}
MESTNIK: pri vpêt^{em}
ORODNIK: z vpêt^{im}

dvojina

IMENOVALNIK: vpêta
RODILNIK: vpêt^{ih}
DAJALNIK: vpêt^{ima}
TOŽILNIK: vpêta
MESTNIK: pri vpêt^{ih}
ORODNIK: z vpêt^{ima}

množina

IMENOVALNIK: vpêti
RODILNIK: vpêt^{ih}
DAJALNIK: vpêt^{im}
TOŽILNIK: vpête
MESTNIK: pri vpêt^{ih}
ORODNIK: z vpêt^{imi}

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêta
RODILNIK: vpête
DAJALNIK: vpêti
TOŽILNIK: vpêto
MESTNIK: pri vpêti
ORODNIK: z vpêto

dvojina

IMENOVALNIK: vpêti
RODILNIK: vpêt^{ih}
DAJALNIK: vpêt^{ima}
TOŽILNIK: vpêti
MESTNIK: pri vpêt^{ih}
ORODNIK: z vpêt^{ima}

množina

IMENOVALNIK: vpête
RODILNIK: vpêt^{ih}
DAJALNIK: vpêt^{im}
TOŽILNIK: vpête
MESTNIK: pri vpêt^{ih}
ORODNIK: z vpêt^{imi}

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vpêto
RODILNIK: vpêt^{ega}
DAJALNIK: vpêt^{emu}
TOŽILNIK: vpêto
MESTNIK: pri vpêt^{em}

ORODNIK: z vpêtim

dvojina

IMENOVALNIK: vpêti

RODILNIK: vpêtih

DAJALNIK: vpêtima

TOŽILNIK: vpêti

MESTNIK: pri vpêtih

ORODNIK: z vpêtima

množina

IMENOVALNIK: vpêta

RODILNIK: vpêtih

DAJALNIK: vpêtim

TOŽILNIK: vpêta

MESTNIK: pri vpêtih

ORODNIK: z vpêtimi

DELEŽJE NA -š: vpêšši

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: vpêtje

RODILNIK: vpêtja

DAJALNIK: vpêtju

TOŽILNIK: vpêtje

MESTNIK: pri vpêtju

ORODNIK: z vpêtjem

dvojina

IMENOVALNIK: vpêtji in vpêtji

RODILNIK: vpêtij

DAJALNIK: vpêtjema in vpêtjema

TOŽILNIK: vpêtji in vpêtji

MESTNIK: pri vpêtijih

ORODNIK: z vpêtjema in z vpêtjema

množina

IMENOVALNIK: vpêtja

RODILNIK: vpêtij

DAJALNIK: vpêtjem

TOŽILNIK: vpêtja

MESTNIK: pri vpêtijih

ORODNIK: z vpêtji

IZVOR

↑peti

vretênast vretênasta vretênasto pridevnik

[wretênast]

POMEN

1. v nekaterih zvezah v obliki **vretenasti** ki spominja na vreteno 1. ali je tak kot pri vretenu 1.

► **prid. beseda** + sam. beseda

vretenast/vretenasti grm | vretenasta korenina | vretenasta oblika | vretenasto telo

▪ Poznamo številne različice *vretenastega* grma, osnovni namen je, da ohranimo tri ali štiri prevladujoče spodnje veje.

▪ Koreninski sistem nadzemne kolerabe je v nasprotju z drugimi kapusnicami *vretenaste* oblike in ima slabo razvite stranske korenine.

▪ Večina pelaških rib ima *vretenasto* telo, ki je značilno za dobre plavalce.

...

▪ Kraljevska lokarda ima podolgovat, napol *vretenast*, torpedu podoben trup.

2. v obliki **vretenasti** ki ima del, ki spominja na vreteno 2.

► **prid. beseda** + sam. beseda

vretenasta kosilnica

▪ Princip rezanja trave pri *vretenastih* kosilnicah je podoben principu rezanja s škarjami: trava se ujame med dva noža – vrtečega in mirujočega.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[wretênast]

IPA: [wrɛ'te:nast]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênast

določno vretênasti

RODILNIK: vretênastega

DAJALNIK: vretênastemu

TOŽILNIK: vretênast

določno vretênasti

živo vretênastega

MESTNIK: pri vretênastem

ORODNIK: z vretênastim

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasta

RODILNIK: vretênastih

DAJALNIK: vretênastima

TOŽILNIK: vretênasta

MESTNIK: pri vretênastih

ORODNIK: z vretênastima

množina

IMENOVALNIK: vretênasti

RODILNIK: vretênastih

DAJALNIK: vretênastim

TOŽILNIK: vretênaste

MESTNIK: pri vretênastih

ORODNIK: z vretênastimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênasta

RODILNIK: vretênaste

DAJALNIK: vretênasti

TOŽILNIK: vretênasto

MESTNIK: pri vretênasti

ORODNIK: z vretênasto

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasti

RODILNIK: vretênastih

DAJALNIK: vretênastima

TOŽILNIK: vretênasti

MESTNIK: pri vretênastih

ORODNIK: z vretênastima

množina

IMENOVALNIK: vretênaste
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**im**
TOŽILNIK: vretênaste
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênasto
RODILNIK: vretênast**ega**
DAJALNIK: vretênast**emu**
TOŽILNIK: vretênasto
MESTNIK: pri vretênast**em**
ORODNIK: z vretênast**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasti
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**ima**
TOŽILNIK: vretênasti
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**ima**

množina

IMENOVALNIK: vretênasta
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**im**
TOŽILNIK: vretênasta
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**imi**

TONEMSKO

[wretênast]

IPA: [wretè:nást]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênast
določno vretênast**i**
RODILNIK: vretênast**ega**
DAJALNIK: vretênast**emu**
TOŽILNIK: vretênast
določno vretênast**i**
živo vretênast**ega**
MESTNIK: pri vretênast**em**
ORODNIK: z vretênast**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasta
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**ima**
TOŽILNIK: vretênasta
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**ima**

množina

IMENOVALNIK: vretênasti
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**im**
TOŽILNIK: vretênaste
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênasta
RODILNIK: vretênaste
DAJALNIK: vretênast**i**
TOŽILNIK: vretênasto
MESTNIK: pri vretênast**i**
ORODNIK: z vretênasto

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasti
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**ima**
TOŽILNIK: vretênasti
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**ima**

množina

IMENOVALNIK: vretênaste
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**im**
TOŽILNIK: vretênaste
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: vretênasto
RODILNIK: vretênast**ega**
DAJALNIK: vretênast**emu**
TOŽILNIK: vretênasto
MESTNIK: pri vretênast**em**
ORODNIK: z vretênast**im**

dvojina

IMENOVALNIK: vretênasti
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**ima**
TOŽILNIK: vretênasti
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**ima**

množina

IMENOVALNIK: vretênasta
RODILNIK: vretênast**ih**
DAJALNIK: vretênast**im**
TOŽILNIK: vretênasta
MESTNIK: pri vretênast**ih**
ORODNIK: z vretênast**imi**

IZVOR

↑vreteno

vukojêbina vukojêbine samostalnik ženskega spola

[vukojêbina]

POMEN

vulgarno kraj, prostor, za katerega so značilne oddaljenost od civilizacije in družbe, omejenost, zaostalost

► prid. beseda + **sam. beseda**

- Uspel je tako epsko, kot lahko uspejo le fantje iz ruralnih *vukojebin*.

- Znašel sem se v brezupni *vukojebini*, med pijančki in telebani, ki se je ostala regija nekako sramuje.
- To je mestece sredi ničesar, nekakšna *vukojebina*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[vukojêbina]

IPA: [vuko'jɛ:bina]

ednina

IMENOVALNIK: vukojêbina

RODILNIK: vukojêbine

DAJALNIK: vukojêbini

TOŽILNIK: vukojêbino

MESTNIK: pri vukojêbini

ORODNIK: z vukojêbino

dvojina

IMENOVALNIK: vukojêbini

RODILNIK: vukojêbin

DAJALNIK: vukojêbinama

TOŽILNIK: vukojêbini

MESTNIK: pri vukojêbinah

ORODNIK: z vukojêbinama

množina

IMENOVALNIK: vukojêbine

RODILNIK: vukojêbin

DAJALNIK: vukojêbinam

TOŽILNIK: vukojêbine

MESTNIK: pri vukojêbinah

ORODNIK: z vukojêbinami

TONEMSKO

[vukojêbina]

IPA: [vuko'jɛ:bina]

ednina

IMENOVALNIK: vukojêbina

RODILNIK: vukojêbine

DAJALNIK: vukojêbini

TOŽILNIK: vukojêbino

MESTNIK: pri vukojêbini

ORODNIK: z vukojêbino

dvojina

IMENOVALNIK: vukojêbini

RODILNIK: vukojêbin

DAJALNIK: vukojêbinama

TOŽILNIK: vukojêbini

MESTNIK: pri vukojêbinah

ORODNIK: z vukojêbinama

množina

IMENOVALNIK: vukojêbine

RODILNIK: vukojêbin

DAJALNIK: vukojêbinam

TOŽILNIK: vukojêbine

MESTNIK: pri vukojêbinah

ORODNIK: z vukojêbinami

IZVOR

prevzeto iz hrv., srb. *vukojêbina*, iz ↑volk + tvorjenka od ↑jebati

zájček zájčka samostalnik moškega spola

[zájčək]

POMEN

1. navadno ekspresivno **zajec, zlasti manjši**

- Na sliki pokaži srnjačka in njegovo mamico ter mlade *zajčke*.
- Munga so leta 1979 pripeljali na japonski otok Amami Ošima, kjer med drugim lovi endemsko vrsto *zajčkov*.

2. navadno ekspresivno **kunec, zlasti manjši**

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

ljubek zajček

- Za rojstni dan si želi čisto pravega *zajčka*.
- Domači *zajčki* se sprehajajo po dvorišču skupaj z mucko, ki je povsem enake barve.
- Doma imam ljubkega *zajčka*.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

imeti zajčka

- Sosedje imajo *zajčke* in komaj čakam, da se skotijo mladiči, saj jih bom lahko božala.

...

- Zelo rad ima kmetijo, na kateri živi, posebno so mu pri srcu ovčke v hlevu, kokoške in *zajčki*.

2.1. ekspresivno **meso te živali kot hrana, jed**

- Ko sem bila majhna, smo za novo leto vedno jedli pečenega *zajčka* s smetanovo omako.

3. podoba, predmet, ki predstavlja zajca

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

čokoladni zajček

- Povabite sorodnike in prijatelje na dobro šunko in potico, otroci se bodo razveselili pirhov in kakšnega čokoladnega *zajčka*.
- Otroci naj s seboj prinesejo škarje, ker bodo izdelovali papirnate *zajčke*.

...

- Testo na pomokani podlagi razvaljamo in iz njega z modelčki izrežemo *zajčke*.

4. igrača, ki predstavlja zajca

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

plišasti zajček

- Moja najljubša igrača je plišasti *zajček*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zájčək]

IPA: [ˈza:ɨʈək]

ednina

IMENOVALNIK: zájček

RODILNIK: zájčka

DAJALNIK: zájčku

TOŽILNIK: zájčka

MESTNIK: pri zájčku

ORODNIK: z zájčkom

dvojina

IMENOVALNIK: zájčka

RODILNIK: zájčkov

DAJALNIK: zájčkoma

TOŽILNIK: zájčka

MESTNIK: pri zájčkih

ORODNIK: z zájčkoma

množina

IMENOVALNIK: zájčki

RODILNIK: zájčkov

DAJALNIK: zájčkom

TOŽILNIK: zájčke

MESTNIK: pri zájčkih

ORODNIK: z zájčki

TONEMSKO

[zájčək]

IPA: [zá:itʃək]

ednina

IMENOVALNIK: zâjček

RODILNIK: zâjčka

DAJALNIK: zâjčku

TOŽILNIK: zâjčka

MESTNIK: pri zâjčku

ORODNIK: z zâjčkom

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčka

RODILNIK: zâjčkov

DAJALNIK: zâjčkoma

TOŽILNIK: zâjčka

MESTNIK: pri zâjčkih

ORODNIK: z zâjčkoma

množina

IMENOVALNIK: zâjčki

RODILNIK: zâjčkov

DAJALNIK: zâjčkom

TOŽILNIK: zâjčke

MESTNIK: pri zâjčkih

ORODNIK: z zâjčki

STALNE ZVEZE

morski zajček

iz zoologije morski polž z lupinasto tvorbo v telesu; primerjaj lat. *Aplysia*

▪ *Morski zajček* pretvori halogenirano spojino rdeče alge v podobno spojino in jo nato uporabi za svojo kemično obrambo.

FRAZELOGIJA

poskusni/testni/preizkusni ipd. zajček/zajec/kunec

poskusni zajček

poskusni zajec

poskusni kunec

testni zajček

preizkusni zajček

poizkusni zajček

preskusni zajček

kdor ali kar je predmet preizkušanja česa novega, nepreizkušene, zlasti na sporen način

- V naši šoli otroci ne bodo *poskusni zajčki*, večino novosti smo že preizkusili.
- Ne da bi nas kdo vprašal, ljudje postajamo *poskusni zajci* genskih koncernov, s čimer so kršene temeljne človekove pravice.
- Saj menda ni nasedel kakemu sumljivemu vabilu, da naj bo *poskusni kunec*, na primer za kakšna še nepreverjena zdravila?
- Tokrat nisem le v vlogi umetnika, ampak tudi *preizkusnega zajčka*.
- Za prvega *preskusnega zajčka* so izbrali kar svoje lovsko letalo, ki so mu zaradi obstreljevanja z mikrovalovi odpovedali vsi sistemi.

IZVOR

↑ zajec

zájčji zájčja zájčje pridevnik

[zájčji]

POMEN

1. ki je v zvezi z zajci 1., 2. ali gojenjem zajcev 2.

- V nasprotju s kunci se *zajčji* mladiči skotijo na prostem, imajo kožuh in kmalu po rojstvu tekajo naokrog.
- Izvorni golf so igrali Škoti že v 14. stoletju na obalnih sipinah, ko so poskušali zadeti luknje *zajčjih* brlogov.

1.1. ki je del telesa zajcev 1., 2. ali se pridobiva s telesa zajcev 1., 2.

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

zajčja dlaka, koža | zajčje krzno | zajčje meso

- Odločila sem se, da bom na današnji jedilnik uvrstila *zajčje* meso, ki velja za zdravo.
- V mrzlih dneh so se zavijali v odeje iz *zajčjega* krzna in puranjega perja.

1.2. ki je iz mesa zajca 1., 2., vsebuje meso zajca 1., 2. kot hrano, jed

▶ **prid. beseda** + sam. beseda

zajčja obara

- Postregli so z medico in žganci v *zajčji* obari.

1.3. ki ga sestavljajo, tvorijo zajci 1., 2.

- Občudovala je *zajčjo* družino.

1.4. ki spominja na zajca 1., 2., je tak kot pri zajcu 1., 2. ali se mu to pripisuje

- Trgovine in stojnice so preplavile figurice in lizike v obliki zajčkov, po ulicah pa so se sprehajali *zajčje* maskote in ljudje s plišastimi *zajčjimi* ušesi.
- V šoli so me zafrkavali zaradi *zajčjih* zob.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zâjčji]

IPA: [ˈza:ɪtʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjega

DAJALNIK: zâjčjemu

TOŽILNIK: zâjčji

živo zâjčjega

MESTNIK: pri zâjčjem

ORODNIK: z zâjčjim

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčja

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjima

TOŽILNIK: zâjčja

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjima

množina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjim

TOŽILNIK: zâjčje

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: zâjčja

RODILNIK: zâjčje

DAJALNIK: zâjčji

TOŽILNIK: zâjčjo

MESTNIK: pri zâjčji

ORODNIK: z zâjčjo

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjima

TOŽILNIK: zâjčji

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjima

množina

IMENOVALNIK: zâjčje

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjim

TOŽILNIK: zâjčje

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: zâjčje

RODILNIK: zâjčjega

DAJALNIK: zâjčjemu

TOŽILNIK: zâjčje

MESTNIK: pri zâjčjem

ORODNIK: z zâjčjim

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjima

TOŽILNIK: zâjčji

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjima

množina

IMENOVALNIK: zâjčja

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjim

TOŽILNIK: zâjčja

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjimi

TONEMSKO

[zâjčji]

IPA: [zá:ɪtʃji]

OSNOVNIK

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjega

DAJALNIK: zâjčjemu

TOŽILNIK: zâjčji

živo zâjčjega

MESTNIK: pri zâjčjem

ORODNIK: z zâjčjim

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčja

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjima

TOŽILNIK: zâjčja

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjima

množina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjim

TOŽILNIK: zâjčje

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: zâjčja

RODILNIK: zâjčje

DAJALNIK: zâjčji

TOŽILNIK: zâjčjo

MESTNIK: pri zâjčji

ORODNIK: z zâjčjo

dvojina

IMENOVALNIK: zâjčji

RODILNIK: zâjčjih

DAJALNIK: zâjčjima

TOŽILNIK: zâjčji

MESTNIK: pri zâjčjih

ORODNIK: z zâjčjima

množina

IMENOVALNIK: zâjčje

RODILNIK: zājčjih
DAJALNIK: zājčjim
TOŽILNIK: zājčje
MESTNIK: pri zājčjih
ORODNIK: z zājčjimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: zājčje
RODILNIK: zājčjega
DAJALNIK: zājčjemu
TOŽILNIK: zājčje
MESTNIK: pri zājčjem
ORODNIK: z zājčjim

dvojina

IMENOVALNIK: zājčji
RODILNIK: zājčjih
DAJALNIK: zājčjima
TOŽILNIK: zājčji
MESTNIK: pri zājčjih
ORODNIK: z zājčjima

množina

IMENOVALNIK: zājčja
RODILNIK: zājčjih
DAJALNIK: zājčjim
TOŽILNIK: zājčja
MESTNIK: pri zājčjih
ORODNIK: z zājčjimi

STALNE ZVEZE

zajčja deteljica

iz botanike rastlina s plazečo se koreniko, detelji podobnimi listi in cvetovi navadno belkaste barve; primerjaj lat. *Oxalis*

- Nekdaj skoraj ni bilo okenske police, na kateri ne bi med drugimi značilnimi rožami cvetela tudi *zajčja deteljica*.
- *Zajčja deteljica* s svojimi nežnimi belimi cvetovi in detelji podobnimi listi pogosto prekriva tla kot preproga.
- V rodu *zajčjih deteljic* je približno 800 zelo raznovrstnih rastlinskih vrst.

zajčja ustnica

odprtina od zgornje ustnice do nosu kot posledica neustreznega zraščanja obraznega tkiva v času razvoja ploda

- Veliko otrok pride na svet s kakšno manjšo nepravilnostjo, denimo *zajčjo ustnico*.
- *Zajčja ustnica* prizadene več dečkov kakor deklic, njena pojavnost pa je najpogostejša v Aziji.

zajčji mak

iz botanike rastlina s pernato deljenimi listi in večjimi rumenimi ali rdečimi cvetovi; primerjaj lat. *Adonis*

- Konec meseca sejemo na prosto prezimno trdne enoletnice, kot so vrtni ognjič, tribarvni slak in *zajčji mak*.
- Avtor omenja, da sta se pri nas za stalno naselila poletni *zajčji mak* in divja črnika.

IZVOR

↑zajec

zājčnik zājčnika samostalnik moškega spola

[zājčnik]

POMEN

prostor za bivanje, gojenje kuncev

- Ko je v ponedeljek zjutraj hotel nahraniti svoje zajce, jih ni bilo v *zajčniku*.
- Medved je razdejal *zajčnik* in nekaj živali pokončal.
- Ker sem bil radoveden, sem splezal v prazen *zajčnik*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zājčnik]

IPA: [ˈzaːiʈfnik]

ednina

IMENOVALNIK: zājčnik
RODILNIK: zājčnika
DAJALNIK: zājčniku
TOŽILNIK: zājčnik
MESTNIK: pri zājčniku
ORODNIK: z zājčnikom

dvojina

IMENOVALNIK: zājčnika
RODILNIK: zājčnikov
DAJALNIK: zājčnikoma
TOŽILNIK: zājčnika
MESTNIK: pri zājčnikih
ORODNIK: z zājčnikoma

množina

IMENOVALNIK: zājčniki
RODILNIK: zājčnikov
DAJALNIK: zājčnikom
TOŽILNIK: zājčnike
MESTNIK: pri zājčnikih
ORODNIK: z zājčniki

TONEMSKO

[zājčnik]

IPA: [zaːiʈfnik]

ednina

IMENOVALNIK: zājčnik
RODILNIK: zājčnika
DAJALNIK: zājčniku
TOŽILNIK: zājčnik
MESTNIK: pri zājčniku
ORODNIK: z zājčnikom

dvojina

IMENOVALNIK: zājčnika
RODILNIK: zājčnikov
DAJALNIK: zājčnikoma

TOŽILNIK: zâjčnika
MESTNIK: pri zâjčnikih
ORODNIK: z zâjčnikoma

množina

IMENOVALNIK: zâjčniki
RODILNIK: zâjčnikov
DAJALNIK: zâjčnikom
TOŽILNIK: zâjčnike
MESTNIK: pri zâjčnikih
ORODNIK: z zâjčniki

IZVOR

↑ zajec

zájec zájca samostalnik moškega spola

[zájɔc]

POMEN

1. sesalec z velikimi uhlji in dolgimi zadnjimi nogami; primerjaj lat. *Lepus*

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

divji zajec

- Plašni *zajci* izkoriščajo zavetje noči za obisk sadovnjakov, vrtov in živih mej, da bi našli kaj užitnega.
- Tu živijo avtohtone živalske vrste, kot so srnjad, divji prašič, lisica, divji *zajec* in kuna.

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti zajce

- Dihur je nočni plenilec, ki lovi *zajce*, majhne glodavce, ptiče in nevretenčarje.
- Lovci so preganjali *zajce*.

▶ sam. beseda + na + **sam. beseda v tožilniku**

lov na zajce

- Prosti čas si krajša z ribolovom in lovom na *zajce*.

▶ priredna zveza

zajec in fazan, zajec in kunec, zajec in lisica, zajec in srna

- Med *zajci* in kunci obstajajo tudi razlike v sestavi lobanjskih kosti.
- Zgodaj zjutraj, ko se sliši samo petje gozdnih ptič, v bližino zaidejo srne in *zajci*.
- Opazila sva sledove *zajca* in lisice.

...

▪ *Zajec* naredi pri objedanju mladik popolnoma gladek rez, medtem ko lahko škodo srnjadi in jelenjadi prepoznamo po nacefrani rezi.

▪ Poznamo okrog 27 vrst *zajcev*, med njimi ameriškega oslovskega zajca, afriškega ali kapskega zajca in afriške rdeče zajce iz rodu *Pronolagus*.

1.1. samec te živali

- Videla je *zajca*, ki je sledil zajklji.

1.2. meso te živali kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

divji zajec

- Na martinovo so spekli divjega *zajca*.

2. sesalec s krajšimi uhlji in krajšimi zadnjimi nogami, ki koplje rove, navadno udomačen;

primerjaj lat. *Oryctolagus cuniculus*; SIN.: kunec

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

gojiti, rediti zajce

- Gojim domače *zajce*, ki jih hranim tudi s svežo deteljo.
- Doma imam velikega psa, včasih pa smo imeli *zajce*, kokoši in mačke.
- Poleti krmim *zajce* zjutraj in zvečer s svežo travo, opoldne pa z žitom ali suhim kruhom.

▶ priredna zveza

zajci in kokoši

- V hlevu pri kravah je bila prvič, medtem ko je pri svoji babici že krmila kokoši in *zajce*.

2.1. meso te živali kot hrana, jed

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

domač zajec | dušen, nadevan, pečen zajec

- Pečenega *zajca* razrežemo na kose in jih zložimo na servirni krožnik.
- Kot glavna jed sledi domači *zajec* v pečici.
- Za glavno jed ponudijo nadevanega *zajca* z žlikrofi in kuhanimi cmoki.

3. podoba, ki predstavlja sesalca z velikimi uhlji in dolgimi zadnjimi nogami

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

čokoladni zajec

- Osnovnošolci so v gledališče prinesli plišaste *zajce* in muce.

4. priprava za sezuvanje čevljev, sestavljena iz manjše deske z dvema rogljema in podpore

▪ Otrok je atu podal *zajca*, da si je lažje sezul škornje.

5. znamenje kitajskega horoskopa med tigrom in zmajem

▶ sam. beseda + **sam. beseda v roditeljskem tožilniku**

leto zajca | znamenje zajca

- Po kitajskem koledarju se je 16. februarja začelo leto *zajca*.
- Letošnje leto je v znamenju *zajca*, medtem ko je bilo prejšnje v znaku tигра.

5.1. kdor je rojen v tem znamenju

- *Zajci* so ljubeznivi in izumetničeni, hladno, vzvišeno obnašanje pa jih dela spolno privlačne.

6. manj formalno tekač, ki drugim tekačem narekuje tempo teka

- Maročan je sicer zlahka premagal Kenijca, vendar bi v teku z *zajcem* morali teči hitreje.
- Če bom našel ustreznega spodbujevalca ritma oziroma *zajca* za drugi del teka, lahko svetovni rekord pomaknem na 7.52.
- S trenerjem sva se dogovorila, da bom sledil *zajcu*.

7. ekspresivno kdor je bojazljiv, strahopeten ali se mu to pripisuje

- Imel sem priložnost, da skočim z njimi v ring, pa sem bil prevelik *zajec*.

- Odkar pomnim, mu skušam vbiti v betico, naj ne bo tak *zajec*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zájɛc]

IPA: [ˈza:jɛts]

ednina

IMENOVALNIK: zájec

RODILNIK: zájca

DAJALNIK: zájcu

TOŽILNIK: zájca

MESTNIK: pri zájcu

ORODNIK: z zájcem

dvojina

IMENOVALNIK: zájca

RODILNIK: zájcev

DAJALNIK: zájcema

TOŽILNIK: zájca

MESTNIK: pri zájcih

ORODNIK: z zájcema

množina

IMENOVALNIK: zájci

RODILNIK: zájcev

DAJALNIK: zájcem

TOŽILNIK: zájce

MESTNIK: pri zájcih

ORODNIK: z zájci

TONEMSKO

[zâjɛc]

IPA: [zá:jɛts]

ednina

IMENOVALNIK: zâjec

RODILNIK: zâjca

DAJALNIK: zâjcu

TOŽILNIK: zâjca

MESTNIK: pri zâjcu

ORODNIK: z zâjcem

dvojina

IMENOVALNIK: zâjca

RODILNIK: zâjcev

DAJALNIK: zâjcema

TOŽILNIK: zâjca

MESTNIK: pri zâjcih

ORODNIK: z zâjcema

množina

IMENOVALNIK: zâjci

RODILNIK: zâjcev

DAJALNIK: zâjcem

TOŽILNIK: zâjce

MESTNIK: pri zâjcih

ORODNIK: z zâjci

STALNE ZVEZE

morski zajec

iz zoologije riba s trebušnimi plavutmi, izoblikovanimi v prisedek, ki živi na morskem dnu; primerjaj lat.

Cyclopterus

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- *Morski zajci* imajo majhna usta in se prehranjujejo predvsem s hrano rastlinskega izvora.
- Trebušne plavuti so spremenjene v prisedno ploščo, s katero se *morski zajec* prilepi na dno, na skale ali na kako drugo podlago.

...

- Za predstavnike družine *morskih zajcev* je značilno, da imajo ob trnastih izrastkih na plavutih posebne žleze, ki izločajo strupene snovi.
- Pozno pozimi ali spomladi se v plitvih obalnih vodah zberejo pari sivih *morskih zajcev*.

poljski zajec

iz zoologije zajec z rumeno rjavo dlako, ki živi na poljih in travnikih; primerjaj lat. *Lepus europaeus*

- Posegi v okolje so že močno zredčili *poljskega zajca*.
- V Evropi živečega *poljskega zajca* najdemo vse od južne Finske pa do Irana.
- Pri nas je precej poznan *poljski zajec*, ki živi tudi drugod po Evropi, Avstraliji, Novi Zelandiji in Ameriki.

velikonočni zajec

1. domišljijsko bitje v podobi zajca, ki za veliko noč prinaša jajca

- Tudi pri nas prinaša pirhe *velikonočni zajec*, simbol plodnosti.
- *Velikonočni zajec* izvira iz germanskega poganskega sveta, k nam pa so ga prinesli Nemci.

2. podoba, predmet, ki predstavlja zajca, ki za veliko noč prinaša jajca

- *Velikonočni zajec* je krasil trg pred mestno hišo v Beljaku.
- *Velikonočnega zajca* lahko naredimo sami.
- Proizvajalec čokolade je izgubil pravni boj za zaščito svojih čokoladnih *velikonočnih zajcev*.

FRAZEOLOGIJA

buden kot zajec

popolnoma buden, nezmožen zaspiti

- Spal je dobro uro, zdaj pa je *buden kot zajec*.
- *Budni kot zajci* sedimo pred zaslonom, radi bi si ogledali kakšen zanimiv film, primeren nočnim urom.

množiti se kot zajci

zelo hitro, pospešeno, preveč se razmnoževati; zelo hitro postajati številčnejši

- Ena je imela dva, druga pa le enega otroka, njegove sestre in svakinje pa *so se množile kot zajci*.
- Festivalska priznanja *se množijo kot zajci*.
- Mehki, kompaktni terenci *se množijo kot zajci*.

poskusni/testni/preizkusni ipd. zajček/zajec/kunec

poskusni zajček

poskusni zajec
poskusni kunec
testni zajček
preizkusni zajček
poizkusni zajček
preskusni zajček

kdor ali kar je predmet preizkušanja česa novega, nepreizkušena, zlasti na sporen način

- V naši šoli otroci ne bodo *poskusni zajčki*, večino novosti smo že preizkusili.
- Ne da bi nas kdo vprašal, ljudje postajamo *poskusni zajci* genskih koncernov, s čimer so kršene temeljne človekove pravice.
- Saj menda ni nasedel kakemu sumljivemu vabilu, da naj bo *poskusni kunec*, na primer za kakšna še nepreverjena zdravila?
- Tokrat nisem le v vlogi umetnika, ampak tudi *preizkusnega zajčka*.
- Za prvega *preskusnega zajčka* so izbrali kar svoje lovsko letalo, ki so mu zaradi obstreljevanja z mikrovalovi odpovedali vsi sistemi.

postreliti koga kot zajce

ustreliti drugega za drugim brez usmiljenja, obotavljanja

- Preklinjal je: Vse po vrsti vas *bom postrelil kot zajce!* Pridite, barabe! Le pridite!
- Ko ni bilo več upornih kmetov in nekaterih intelektualcev, *so* izdajalce poiskali v svojih vrstah in jih *postrelili kot zajce*.

potegniti zajca iz klobuka

uporabiti kaj, kar se hrani kot presenečenje, rezerva in učinkuje kot nenadna, spretna poteza, navadno v zadnjem možnem trenutku

- Pogovori so bili opravljeni kot nujno zlo, saj je predsednik že vedel, katerega *zajca bo potegnil iz klobuka*.
- Trener *je potegnil* novega *zajca iz klobuka*: še ne 19-letni nogometaš je v svojem debitantskem nastopu zabil dva gola!

spoznati se na kaj kot zajec na boben

zelo slabo se spoznati na kaj; nič se ne spoznati na kaj

- Za športnice navijamo vsi, kadar prinašajo kolajne, čeprav *se spoznamo* na šport *kot zajec na boben*.
- Na notranjo opremo *se je spoznal kot zajec na boben*, vendar je vedel, kaj je kakovostno.

teči kot zajec

zelo hitro teči

- Čeprav sem se trudil, ga nisem mogel ujeti. *Tekel je kot zajec*.

ugotoviti/vedeti, v katerem grmu tiči zajec

ugotoviti, v katerem grmu tiči zajec

vedeti, v katerem grmu tiči zajec

dojeti, spoznati bistvo problema, ozadje česa, očitni dejavniki, vzrok česa bistvenega

- Menili so, da so se zastrupili s hrano, toda zdravniki *so kmalu ugotovili, v katerem grmu tiči zajec*.
- Zdaj, ko *veste, v katerem grmu tiči zajec*, bo naslednjič morda lažje.

ustreliti koga kot zajca

brez usmiljenja, obotavljanja ustreliti koga

- Drugič bom prišel s pištolo in če ne bo v petih minutah vse urejeno, te *ustrelim kot zajca*.
- Očividec je dejal, da ga *je ustrelil* sredi ulice *kot zajca*.

Skoraj ni še nikoli zajca ujel.

Skoraj še nikoli ni zajca ujel.

izraža, da je bistveno, da se kaj izpelje, uresniči v polni meri, do konca; izraža kritiko česa, kar ni izpeljano, uresničeno v polni meri, do konca

- Dekle si je zaželelo preživeti dan kot policistka na konju, a se je njen konj splašil in skoraj brcnil v avto. No, *skoraj ni še nikoli zajca ujel*.
- Aha, tule je avto, skoraj sem že doma ... *Skoraj še nikoli ni zajca ujel!*

V tem grmu tiči zajec.

izraža, da je govorec dojel, spoznal, v čem je bistvo problema, kaj je ozadje česa ali očitni dejavniki, vzrok česa bistvenega

- Ocenjujem, da so dejanski stroški pri zasebnem delodajalcu vsaj za 50 odstotkov nižji od javnih. *V tem grmu tiči zajec*, zakaj se javni in zasebni sektor ne moreta organizacijsko popolnoma razdvojiti.

BESEDOTVORJE

ženski spol: zajklja

manjšalnica: zajček

IZVOR

= steslov. *zajecъ*, hrv., srb. *zêc*, rus. *zájac*, češ. *zajíc* < pslov. **zajecъ* < ide. **g'hōi-en-ko*- 'mali skakač', sorodno z litov. *žáisti* 'skakati', arm. *ji* 'konj', stind. *háya-*, iz **g'hej-* 'živalno se gibati, skakati'

zájklja zájklje samostalnik ženskega spola

[zájklja]

POMEN

1. samica zajca

▪ *Zajklja* običajno skoti dva mladiča, pogosto vsakega v svojem gnezdu.

2. samica kunca

► **sam. beseda v imenovalniku + glag.**

- *Zajklja* lahko skoti do 12 mladičev hkrati.
- Kolikokrat na leto je najbolj priporočljivo, da ima *zajklja* mlade?

...

- Gledali smo *zajkljo*, ki je imela mlade zajčke, pokrite z dlako.

3. manj formalno **tekačica**, ki drugim tekačem **narekuje tempo teka**

- Dva kroga sem tekla za *zajkljo*, ki pa me je celo malce ovirala, saj je bila prepočasna.
- Organizatorji so tekačici pripravili *zajklji*, ki naj bi jo pripeljali do časa pod štirimi minutami.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zâjklja]

IPA: ['za:ɪklja]

ednina

IMENOVALNIK: zâjklja

RODILNIK: zâjklje

DAJALNIK: zâjklji

TOŽILNIK: zâjkljo

MESTNIK: pri zâjklji

ORODNIK: z zâjkljo

dvojina

IMENOVALNIK: zâjklji

RODILNIK: zâjkelj

DAJALNIK: zâjkljama

TOŽILNIK: zâjklji

MESTNIK: pri zâjkljah

ORODNIK: z zâjkljama

množina

IMENOVALNIK: zâjklje

RODILNIK: zâjkelj

DAJALNIK: zâjkljam

TOŽILNIK: zâjklje

MESTNIK: pri zâjkljah

ORODNIK: z zâjkljami

TONEMSKO

[zâjklja]

IPA: [zâ:ɪkljà]

ednina

IMENOVALNIK: zâjklja

RODILNIK: zâjklje

DAJALNIK: zâjklji

TOŽILNIK: zâjkljo

MESTNIK: pri zâjklji

ORODNIK: z zâjkljo

dvojina

IMENOVALNIK: zâjklji

RODILNIK: zâjkelj

DAJALNIK: zâjkljama

TOŽILNIK: zâjklji

MESTNIK: pri zâjkljah

ORODNIK: z zâjkljama

množina

IMENOVALNIK: zâjklje

RODILNIK: zâjkelj

DAJALNIK: zâjkljam

TOŽILNIK: zâjklje

MESTNIK: pri zâjkljah

ORODNIK: z zâjkljami

IZVOR

↑ zajec

zakoličba zakoličbe samostalnik ženskega spola
[zakolídžba]

POMEN

označitev zemljišča s postavitvijo, zasaditvijo kolov v zemljo

- *Zakoličbo* lahko opravi geodet, ki izpolnjuje predpisane pogoje.
- *Zakoličba* je potrebna tudi pri urejanju zunanjih površin.
- O zakoličenju objekta se izdelata zakoličbeni načrt, ki zagotavlja *zakoličbo* v skladu s pogoji iz gradbenega dovoljenja in ga podpišeta odgovorni geodet in izvajalec.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zakolídžba]

IPA: [zakol'i:džba]

ednina

IMENOVALNIK: zakoličba

RODILNIK: zakoličbe

DAJALNIK: zakoličbi

TOŽILNIK: zakoličbo

MESTNIK: pri zakoličbi

ORODNIK: z zakoličbo

dvojina

IMENOVALNIK: zakoličbi

RODILNIK: zakoličb

DAJALNIK: zakoličbama

TOŽILNIK: zakoličbi

MESTNIK: pri zakoličbah

ORODNIK: z zakoličbama

množina

IMENOVALNIK: zakoličbe

RODILNIK: zakoličb

DAJALNIK: zakoličbam

TOŽILNIK: zakoličbe

MESTNIK: pri zakoličbah

ORODNIK: z zakoličbami

TONEMSKO

[zakolídžba]

IPA: [zakol'i:džbà]

ednina

IMENOVALNIK: zakoličba

RODILNIK: zakoličbe

DAJALNIK: zakoličbi

TOŽILNIK: zakolīčbo
MESTNIK: pri zakolīčbi
ORODNIK: z zakolīčbo

dvojina

IMENOVALNIK: zakolīčbi
RODILNIK: zakolīčb
DAJALNIK: zakolīčbama
TOŽILNIK: zakolīčbi
MESTNIK: pri zakolīčbah
ORODNIK: z zakolīčbama

množina

IMENOVALNIK: zakolīčbe
RODILNIK: zakolīčb
DAJALNIK: zakolīčbam
TOŽILNIK: zakolīčbe
MESTNIK: pri zakolīčbah
ORODNIK: z zakolīčbami

IZVOR

↑zakolīčiti

zakolīčiti zakolīčim dovršni in nedovršni glagol

[zakolīčiti]

POMEN

1. označiti zemljišče s postavitvijo, zasaditvijo kolov v zemljo

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

zakolīčiti parcelo, KATERI prostor | zakolīčiti progo | zakolīčiti traso

- Čakajo geometra, da bo natančno *zakolīčil* traso ceste na njegovi zemlji.
- Vsakič, kadar je Nil prestopil bregove in je voda zabrisala meje med zemljišči, so morali znova *zakolīčiti* parcele.
- Na dvorišču so že *zakolīčili* zemljišče in naredili izkop za hišo.

▶ **sam. beseda v imenovalniku** + **glag.**

trener zakolīči KAJ

- Na prvi progi, ki jo je *zakolīčil* njen trener, je nastopila kot peta po vrsti.

1.1. zapičiti, zasaditi kaj kam sploh

- Zastavo je *zakolīčil* na kraju, ki ga je prvi dosegel norveški raziskovalec.
- Vrhno streho razvijte čez šotor in vrh prednje palice ter jo spredaj *zakolīčite*.

2. ekspresivno določiti smer, potek razvoja česa

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

zakolīčiti pot | zakolīčiti usodo

- Eden njenih prvih nastopov z violino je *zakolīčil* njeno nadaljnjo življenjsko pot, posvečeno ravno temu instrumentu.
- Cerkev je v drugem vatikanskem koncilu trdno *zakolīčila* svojo novo cerkveno politiko.
- Občina mora dosledno upoštevati državne prostorske plane, ki *zakolīčijo* temeljne usmeritve.

▶ **prisl.** + **glag.**

dokončno, končno, trdno zakolīčiti

- S knjigo je trdno *zakolīčil* svoje raziskovalno delo na področju srčne kirurgije.
- Toplice so z novimi lastniki in novo upravo lani končno *zakolīčile* osnovo za razvojni zagon.

2.1. ekspresivno določiti okvir, obseg česa

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

- Minister je prehitro, preostro in preozko *zakolīčil* okvir količine in predvsem cene celotnega projekta.
- Z amsterdamskim sporazumom je unija tudi pravno *zakolīčila* skupni prostor svobodnega gibanja, varnosti in pravne zaščite.

2.2. ekspresivno določiti kaj sploh

▶ **glag.** + sam. beseda v tožilniku

zakolīčiti KATERO pravico | zakolīčiti pravila | zakolīčiti temelje

- Sprejeti so bili ustavni amandmaji, ki so *zakolīčili* pravico do samoodločbe, kar je bilo ključno za nadaljnji razvoj.
- Spet je treba vzpostaviti (porušen) red, *zakolīčiti* pravila spanja, učenja in pristožasnih dejavnosti ter se navaditi na vsakodnevno rutino.
- V filmu je določil temelje večini poznejših akcijskih srhljivk in *zakolīčil* nove smernice v tem žanru.

▶ **prisl.** + **glag.**

dokončno, trdno zakolīčiti | jasno zakolīčiti

- Projekt so izdelali sami in z njim dovolj trdno *zakolīčili* traso, po kateri bodo lahko poslej stopali tudi njihovi nasledniki.
- Vključitev v družino teh držav naj bi podrobneje in jasneje *zakolīčila* merila, ki zahtevajo pravice in obveznosti delavcev.
- Če se žanrsko že vnaprej *zakolīčiš*, potem težko narediš nekaj novega.

3. neformalno, ekspresivno dobiti negativno oceno v šoli

- Prve kontrolke v tem letu res ne bi hotel *zakolīčiti*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zakolīčiti]

IPA: [zakolīːtʃiti]

NEDOLOČNIK: zakolīčiti

NAMENILNIK: zakolīčit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: zakolīčim
2. OSEBA: zakolīčiš
3. OSEBA: zakolīči

dvojina

1. OSEBA: zakolīčiva
2. OSEBA: zakolīčita
3. OSEBA: zakolīčita

množina

1. OSEBA: zakolíči**mo**
2. OSEBA: zakolíči**te**
3. OSEBA: zakolíči**jo**

velelnik

ednina

2. OSEBA: zakolíči

dvojina

1. OSEBA: zakolíči**va**
2. OSEBA: zakolíči**ta**

množina

1. OSEBA: zakolíči**mo**
2. OSEBA: zakolíči**te**

deležnik na -l

moški spol

EDNINA: zakolíčil
 DVOJINA: zakolíčila
 MNOŽINA: zakolíčili

ženski spol

EDNINA: zakolíčila
 DVOJINA: zakolíčili
 MNOŽINA: zakolíčile

srednji spol

EDNINA: zakolíčil**o**
 DVOJINA: zakolíčili
 MNOŽINA: zakolíčila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčen
 RODILNIK: zakolíčen**ega**
 DAJALNIK: zakolíčen**emu**
 TOŽILNIK: zakolíčen
 živo zakolíčen**ega**
 MESTNIK: pri zakolíčen**em**
 ORODNIK: z zakolíčen**im**

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčena
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**ima**
 TOŽILNIK: zakolíčena
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**ima**

množina

IMENOVALNIK: zakolíčeni
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**im**
 TOŽILNIK: zakolíčene
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**imi**

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčena
 RODILNIK: zakolíčene
 DAJALNIK: zakolíčeni
 TOŽILNIK: zakolíčeno
 MESTNIK: pri zakolíčeni
 ORODNIK: z zakolíčeno

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčeni
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**ima**
 TOŽILNIK: zakolíčeni
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**ima**

množina

IMENOVALNIK: zakolíčene
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**im**
 TOŽILNIK: zakolíčene
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**imi**

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčeno
 RODILNIK: zakolíčen**ega**
 DAJALNIK: zakolíčen**emu**
 TOŽILNIK: zakolíčeno
 MESTNIK: pri zakolíčen**em**
 ORODNIK: z zakolíčen**im**

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčeni
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**ima**
 TOŽILNIK: zakolíčeni
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**ima**

množina

IMENOVALNIK: zakolíčena
 RODILNIK: zakolíčen**ih**
 DAJALNIK: zakolíčen**im**
 TOŽILNIK: zakolíčena
 MESTNIK: pri zakolíčen**ih**
 ORODNIK: z zakolíčen**imi**

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčenje
 RODILNIK: zakolíčen**ja**
 DAJALNIK: zakolíčen**ju**
 TOŽILNIK: zakolíčen**je**
 MESTNIK: pri zakolíčen**ju**
 ORODNIK: z zakolíčen**jem**

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčen**ji**
 RODILNIK: zakolíčen**j**
 DAJALNIK: zakolíčen**jema**
 TOŽILNIK: zakolíčen**ji**
 MESTNIK: pri zakolíčen**jih**
 ORODNIK: z zakolíčen**jema**

množina

IMENOVALNIK: zakolíčen**ja**
 RODILNIK: zakolíčen**j**
 DAJALNIK: zakolíčen**jem**
 TOŽILNIK: zakolíčen**ja**
 MESTNIK: pri zakolíčen**jih**
 ORODNIK: z zakolíčen**ji**

TONEMSKO

[zakolíčiti]

IPA: [zakɔli:tʃiti]

NEDOLOČNIK: zakolíčiti

NAMENILNIK: zakolíčit

sedanjik

ednina

1. OSEBA: zakolíčim
2. OSEBA: zakolíčiš
3. OSEBA: zakolíči

dvojina

1. OSEBA: zakolíčiva
2. OSEBA: zakolíčita
3. OSEBA: zakolíčita

množina

1. OSEBA: zakolíčimo
2. OSEBA: zakolíčite
3. OSEBA: zakolíčijo

velelnik

ednina

2. OSEBA: zakolíči

dvojina

1. OSEBA: zakolíčiva
2. OSEBA: zakolíčita

množina

1. OSEBA: zakolíčimo
2. OSEBA: zakolíčite

deležnik na -/

moški spol

EDNINA: zakolíčil
DVOJINA: zakolíčila
MNOŽINA: zakolíčili

ženski spol

EDNINA: zakolíčila in zakolíčila
DVOJINA: zakolíčili
MNOŽINA: zakolíčile

srednji spol

EDNINA: zakolíčilo
DVOJINA: zakolíčili
MNOŽINA: zakolíčila

deležnik na -n

moški spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčen
RODILNIK: zakolíčenega
DAJALNIK: zakolíčenemu
TOŽILNIK: zakolíčen
živo zakolíčenega
MESTNIK: pri zakolíčenem
ORODNIK: z zakolíčenim

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčena
RODILNIK: zakolíčenih
DAJALNIK: zakolíčenima
TOŽILNIK: zakolíčena
MESTNIK: pri zakolíčenih
ORODNIK: z zakolíčenima

množina

IMENOVALNIK: zakolíčeni

RODILNIK: zakolíčenih

DAJALNIK: zakolíčenim

TOŽILNIK: zakolíčene

MESTNIK: pri zakolíčenih

ORODNIK: z zakolíčenimi

ženski spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčena
RODILNIK: zakolíčene
DAJALNIK: zakolíčeni
TOŽILNIK: zakolíčeno
MESTNIK: pri zakolíčeni
ORODNIK: z zakolíčeno

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčeni
RODILNIK: zakolíčenih
DAJALNIK: zakolíčenima
TOŽILNIK: zakolíčeni
MESTNIK: pri zakolíčenih
ORODNIK: z zakolíčenima

množina

IMENOVALNIK: zakolíčene
RODILNIK: zakolíčenih
DAJALNIK: zakolíčenim
TOŽILNIK: zakolíčene
MESTNIK: pri zakolíčenih
ORODNIK: z zakolíčenimi

srednji spol

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčeno
RODILNIK: zakolíčenega
DAJALNIK: zakolíčenemu
TOŽILNIK: zakolíčeno
MESTNIK: pri zakolíčenem
ORODNIK: z zakolíčenim

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčeni
RODILNIK: zakolíčenih
DAJALNIK: zakolíčenima
TOŽILNIK: zakolíčeni
MESTNIK: pri zakolíčenih
ORODNIK: z zakolíčenima

množina

IMENOVALNIK: zakolíčena
RODILNIK: zakolíčenih
DAJALNIK: zakolíčenim
TOŽILNIK: zakolíčena
MESTNIK: pri zakolíčenih
ORODNIK: z zakolíčenimi

glagolnik

ednina

IMENOVALNIK: zakolíčenje
RODILNIK: zakolíčenja
DAJALNIK: zakolíčenju
TOŽILNIK: zakolíčenje
MESTNIK: pri zakolíčenju
ORODNIK: z zakolíčenjem

dvojina

IMENOVALNIK: zakolíčenji in zakolíčenji
RODILNIK: zakolíčenj
DAJALNIK: zakolíčenjema in zakolíčenjema
TOŽILNIK: zakolíčenji in zakolíčenji
MESTNIK: pri zakolíčenjih
ORODNIK: z zakolíčenjema in z zakolíčenjema

množina

IMENOVALNIK: zakolíčenja
RODILNIK: zakolíčenj
DAJALNIK: zakolíčenjem
TOŽILNIK: zakolíčenja
MESTNIK: pri zakolíčenjih
ORODNIK: z zakolíčenji

IZVOR

↑količiti

zaušnica zaušnice samostalnik ženskega spola

[zaušnica]

POMEN

1. udarec po licu, navadno s plosko roko

▶ glag. + **sam. beseda v tožilniku**

dati, dobiti zaušnico | prilepiti, primazati, prisoliti
KOMU zaušnico

- Med prepirom mu je primazala dve *zaušnici*, zato ji bodo policisti izdali položnico.
- Za vsako malenkost ji je prisolila *zaušnico* in zanjo ni poznala prijazne besede.

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

boleča zaušnica | krepka, močna zaušnica

- Natakarcica se je spravila nad zvezdnico in ji prisolila močno *zaušnico*.

...

- Sicer ni tekla kri in tudi podplutb nimam, toda *zaušnica* je bila krepka.

2. ekspresivno kar povzroči razočaranje, neprijetnosti, težave, navadno kot posledica neustreznega, neodgovornega ravnanja

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

boleča zaušnica | diplomatska zaušnica | huda, krepka, močna zaušnica

- Sklep vlade o namestitvi vojakov na mejo so razumeli kot diplomatsko *zaušnico*.
- To je precejšnja *zaušnica* lokalni politikom.

...

- Ukrepa ni moč tolmačiti drugače kakor *zaušnico* dosedanjemu obmejnemu policijskemu sodelovanju.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zaušnica]

IPA: [za'u:fnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: zaušnica

RODILNIK: zaušnice

DAJALNIK: zaušnici

TOŽILNIK: zaušnico

MESTNIK: pri zaušnici

ORODNIK: z zaušnico

dvojina

IMENOVALNIK: zaušnici

RODILNIK: zaušnic

DAJALNIK: zaušnicama

TOŽILNIK: zaušnici

MESTNIK: pri zaušnicah

ORODNIK: z zaušnicama

množina

IMENOVALNIK: zaušnice

RODILNIK: zaušnic

DAJALNIK: zaušnicam

TOŽILNIK: zaušnice

MESTNIK: pri zaušnicah

ORODNIK: z zaušnicami

TONEMSKO

[zaušnica]

IPA: [zaú:fnitsa]

ednina

IMENOVALNIK: zaušnica

RODILNIK: zaušnice

DAJALNIK: zaušnici

TOŽILNIK: zaušnico

MESTNIK: pri zaušnici

ORODNIK: z zaušnico

dvojina

IMENOVALNIK: zaušnici

RODILNIK: zaušnic

DAJALNIK: zaušnicama

TOŽILNIK: zaušnici

MESTNIK: pri zaušnicah

ORODNIK: z zaušnicama

množina

IMENOVALNIK: zaušnice

RODILNIK: zaušnic

DAJALNIK: zaušnicam

TOŽILNIK: zaušnice

MESTNIK: pri zaušnicah

ORODNIK: z zaušnicami

FRAZEOLOGIJA

dobiti/prejeti/doživeti ipd. zaušnico/klofuto

dobiti zaušnico

dobiti klofuto

prejeti zaušnico

doživeti zaušnico

prejeti klofuto

v nedovršni obliki dobivati klofuto

v nedovršni obliki dobivati zaušnico

biti zavrtnjen, kaznovan, poražen zlasti zaradi predhodno neustreznega, neodgovornega ravnanja

- Parlamentarna preiskovalna komisija *je* pri drugi svoji zahtevi za razkritje podatkov že *dobila zaušnico*, najprej banke, nato še sodišča.
- Ta neodločen izid nam lahko le koristi. Spustil nas je na realna tla. *Dobili smo klofuto*, ki pa nas ni predrago stala.
- Šprinterji *so* včeraj *doživeli* veliko *zaušnico* na tekmi za svetovni pokal, saj so ostali brez uvrstitev na zmagovalnem odru.
- Moštvo *dobiva zaušnice* od neposrednih tekmecev za drugo mesto.
- Velikokrat je pozabil nase in na svojo družino, prepričan, da dela prav in da bodo ljudje to znali ceniti. Pa *je* kljub temu pogosto *dobival klofute* in vse prevečkrat so ga odgovorni zaobšli ali celo prezrli.

primazati/prisoliti/dati ipd. *komu*, *čemu* klofuto/zaušnico

primazati komu, čemu klofuto

prisoliti *komu, čemu* zaušnico
 prisoliti *komu, čemu* klofuto
 primazati *komu, čemu* zaušnico
 dati *komu, čemu* zaušnico
 dati *komu, čemu* klofuto
 prilepiti *komu, čemu* zaušnico
 prilepiti *komu, čemu* klofuto

zavrnuti, kaznovati, poraziti koga, vplivati na koga, da postane bolj razsoden, preudaren po predhodnem neustreznem, neodgovornem ravnanju

- Evropsko sodišče za človekove pravice nam *je primazalo* še eno *klofuto*.
- Svetniki *so zaušnico* tožilcu *prisolili* demokratično in skladno s predpisanim postopkom.
- Že čez šest ur je bil pijan kot mavra. Med krohotanjem se je omotičen opotekel na ulico. Hladni zrak mu *je prisolil klofuto*.
- Volivci *so* liberalni demokraciji *primazali* krepko *zaušnico*, saj so posamezne veljake premagali kandidati največje opozicijske stranke.
- Vlada *je* ministru *dala zaušnico*, ker je njegov predlog preprosto zavrnila.
- Podpredsednik državnega zbora je dejal, da *so* prebivalci obmejnih občin s podpisom sporazuma *prilepili* krepko *zaušnico* politikom in sploh državam, ker doslej nista rešili odprtih mejnih vprašanj.

IZVOR

iz za uho

zavijáč zavijáča samostalnik moškega spola

[zavijáč]

POMEN

iz agronomije, iz zoologije metulj, navadno nočni, z rombastimi sprednjimi in trikotnimi zadnjimi krili, katerega ličinke se prehranjujejo zlasti s plodovi sadnih dreves; primerjaj lat. *Tortricidae*

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Zastopanost gosenic prvega rodu *zavijáča* prepoznamo po listih, ki se na koncih zavijajo navznoter.
- Proti prvemu rodu *zavijáča* škropimo sredi junija, proti drugemu pa konec julija.

...

- Metulji *zavijáci* odložijo jajčeca že v cvet ali pa na nezrel plod jablane, hruške, slive, breskve.
- Ob šibkem pojavu in na malih drevesih lahko *zavijáče* na orehu uničimo mehansko.
- *Zavijáč* povzroča črvivost plodov.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zavijáč]

IPA: [zavi'ja:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: zavijáč
 RODILNIK: zavijáča
 DAJALNIK: zavijáču
 TOŽILNIK: zavijáča
 MESTNIK: pri zavijáču
 ORODNIK: z zavijáčem

dvojina

IMENOVALNIK: zavijáča
 RODILNIK: zavijáčev
 DAJALNIK: zavijáčema
 TOŽILNIK: zavijáča
 MESTNIK: pri zavijáčih
 ORODNIK: z zavijáčema

množina

IMENOVALNIK: zavijáci
 RODILNIK: zavijáčev
 DAJALNIK: zavijáčem
 TOŽILNIK: zavijáče
 MESTNIK: pri zavijáčih
 ORODNIK: z zavijáci

TONEMSKO

[zavijáč]

IPA: [zavi'jà:tʃ]

ednina

IMENOVALNIK: zavijáč
 RODILNIK: zavijáča
 DAJALNIK: zavijáču
 TOŽILNIK: zavijáča
 MESTNIK: pri zavijáču
 ORODNIK: z zavijáčem

dvojina

IMENOVALNIK: zavijáča
 RODILNIK: zavijáčev tudi zavijáčev
 DAJALNIK: zavijáčema
 TOŽILNIK: zavijáča
 MESTNIK: pri zavijáčih tudi pri zavijáčih
 ORODNIK: z zavijáčema

množina

IMENOVALNIK: zavijáci
 RODILNIK: zavijáčev tudi zavijáčev

DAJALNIK: zavijáčem
TOŽILNIK: zavijáče
MESTNIK: pri zavijáčih tudi pri zavijáčih
ORODNIK: z zavijáči tudi z zavijáči

STALNE ZVEZE

jabolčni zavijač

iz agronomije, iz zoologije zavijač, katerega ličinka se prehranjuje z jabolki; primerjaj lat. *Cydia pomonella*

▶ sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Samica *jabolčnega zavijača* leže jajčeca na listje.
- Toplo vreme brez padavin je zelo ugodno za razvoj *jabolčnega zavijača*.
- V nasadih jablan je let metuljkov *jabolčnega zavijača* večinoma neprekinjen, zato sadjarjem svetujemo, naj redno pregledujejo plodove.

...

- V sadovnjakih *jabolčnega zavijača* ne bi smeli zatirati z insekticidi, za ravnovesje naj bi v celoti skrbele ptice.

IZVOR

↑zavijati

zdravljica zdravljíce samostalnik ženskega spola

[zdraʊljica]

POMEN

1. slovesne besede, s katerimi se nazdravi, vošči;

SIN.: napitnica, zdravica

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Dobro bi bilo, da leto začnemo z nasmehom, sporazumevanjem in dogovarjanjem, optimizmom in z nekim novim zagonom, pa četudi vzrok za vse navedeno lahko najdemo zgolj v novoletnih *zdravljicah*.
- V skromni koči pride najprej na mizo 2-decilitrski kozarec vodke in obvezna *zdravljica*.

...

- V *zdravljici* mladoporočencema je poudaril, da se zdaj, ko so otroci poročeni, za par začenja novo obdobje.

1.1. pesem, s katero se nazdravi, vošči; SIN.: napitnica, zdravica

- Zaradi razdajanja prijateljem, s katerimi poje in sklada *zdravljice*, nima nikoli časa za svoj veliki projekt – skladanje opernega dela.

1.2. pijača, s katero se nazdravi, vošči; SIN.: napitnica, zdravica

- Večer je minil v prijetnem vzdušju, spremljan s sočnim cmokanjem in obilo *zdravljicami*.
- Začeli smo tako vneto nizati *zdravljice* vodke, da je prijateljico resno zaskrbelo, kaj bo naslednji dan z našim trekingom.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zdraʊljica]

IPA: [zdraʊlji:tsa]

ednina

IMENOVANIK: zdravljica

RODILNIK: zdravljíce

DAJALNIK: zdravljíci

TOŽILNIK: zdravljíco

MESTNIK: pri zdravljíci

ORODNIK: z zdravljíco

dvojina

IMENOVANIK: zdravljíci

RODILNIK: zdravljíc

DAJALNIK: zdravljícama

TOŽILNIK: zdravljíci

MESTNIK: pri zdravljícáh

ORODNIK: z zdravljícama

množina

IMENOVANIK: zdravljíce

RODILNIK: zdravljíc

DAJALNIK: zdravljícám

TOŽILNIK: zdravljíce

MESTNIK: pri zdravljícáh

ORODNIK: z zdravljícami

TONEMSKO

[zdraʊljica]

IPA: [zdraʊlji:tsá]

ednina

IMENOVANIK: zdravljica

RODILNIK: zdravljíce

DAJALNIK: zdravljíci

TOŽILNIK: zdravljíco

MESTNIK: pri zdravljíci

ORODNIK: z zdravljíco

dvojina

IMENOVANIK: zdravljíci

RODILNIK: zdravljíc

DAJALNIK: zdravljícama

TOŽILNIK: zdravljíci

MESTNIK: pri zdravljícáh

ORODNIK: z zdravljícama

množina

IMENOVANIK: zdravljíce

RODILNIK: zdravljíc

DAJALNIK: zdravljícám

TOŽILNIK: zdravljíce

MESTNIK: pri zdravljícáh

ORODNIK: z zdravljícami

IZVOR

iz ↑zdravica, verjetno pod vplivom ↑nazdravljati

zeleníka zeleníke samostalnik ženskega spola

[zeleníka]

POMEN

1. iz botanike zimzeleni grm ali nižje drevo s trdim lesom in drobnimi ovalnimi usnjatimi listi z gladkim robom ali del te rastline; primerjaj lat. *Buxus sempervirens*

- Vrtnarji za najrazličnejše členitve grednih prostorov sadijo *zeleniko*.
- Če *zeleniko* vložimo v olje, dobimo sredstvo, ki blaži revmatizem, čisti kožo in odpravlja izpuščaje.
- Izbiramo med mešanicami z izvlečki evkalipta, brina, sivke, poprove mete, bora, rožmarina, timijana ali *zelenike*.

2. vinska trta z večjimi zelenimi grozdi na kratkih pecljih, po izvoru iz Slovenije

- Pred trtno ušjo so gojili od belih sort predvsem belino, kraljevino in *zeleniko*.
- V starem vinogradu pod zidanico uspevajo še stare in zelo redke sorte, kot je *zelenika*.

3. iz zoologije majhna sladkovodna riba s sploščenim telesom, šilastim gobcem in zeleno modrim hrbtom; primerjaj lat. *Alburnus alburnus*

- V naravi se *zelenike* hranijo z algami in rastlinjem.
- Ledavsko jezero je naseljeno s ploščiči, rdečekokami, amerškimi somiči, *zelenikami* in krapci.
- Zelo majhni trnki so namenjeni predvsem za lov *zelenik* in ribjega drobiža.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zeleníka]

IPA: [zɛlɛ'ni:ka]

ednina

IMENOVALNIK: zeleníka

RODILNIK: zeleníke

DAJALNIK: zeleníki

TOŽILNIK: zeleníko

MESTNIK: pri zeleníki

ORODNIK: z zeleníko

dvojina

IMENOVALNIK: zeleníki

RODILNIK: zeleník

DAJALNIK: zeleníkama

TOŽILNIK: zeleníki

MESTNIK: pri zeleníkah

ORODNIK: z zeleníkama

množina

IMENOVALNIK: zeleníke

RODILNIK: zeleník

DAJALNIK: zeleníkam

TOŽILNIK: zeleníke

MESTNIK: pri zeleníkah

ORODNIK: z zeleníkami

TONEMSKO

[zeleníka]

IPA: [zɛlɛni:ká]

ednina

IMENOVALNIK: zeleníka

RODILNIK: zeleníke

DAJALNIK: zeleníki

TOŽILNIK: zeleníko

MESTNIK: pri zeleníki

ORODNIK: z zeleníko

dvojina

IMENOVALNIK: zeleníki

RODILNIK: zeleník

DAJALNIK: zeleníkama

TOŽILNIK: zeleníki

MESTNIK: pri zeleníkah

ORODNIK: z zeleníkama

množina

IMENOVALNIK: zeleníke

RODILNIK: zeleník

DAJALNIK: zeleníkam

TOŽILNIK: zeleníke

MESTNIK: pri zeleníkah

ORODNIK: z zeleníkami

IZVOR

↑zelen

zlatíca zlatíce samostalnik ženskega spola

[zlatíca]

POMEN

travniška rastlina z drobnimi, navadno rumenimi cvetovi; primerjaj lat. *Ranunculus*

- Ob reki so cvetele *zlatice*.
- Vse izvire in potočke obrobajo *zlatice* in mleček.
- Sklonila se bo in utrgala drobno rumeno *zlatico*.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zlatíca]

IPA: [zla'ti:tsa]

ednina

IMENOVALNIK: zlatíca

RODILNIK: zlatíce

DAJALNIK: zlatíci

TOŽILNIK: zlatíco

MESTNIK: pri zlatíci

ORODNIK: z zlatíco

dvojina

IMENOVALNIK: zlatíci

RODILNIK: zlatíc

DAJALNIK: zlatícama

TOŽILNIK: zlatíci

MESTNIK: pri zlatícah

ORODNIK: z zlatícama

množina

IMENOVALNIK: zlatíce

RODILNIK: zlatíc

DAJALNIK: zlatícam

TOŽILNIK: zlatíce

MESTNIK: pri zlatícah

ORODNIK: z zlatí**ami**
TONEMSKO
[zlatíca]
IPA: [zlati:tsá]
ednina
IMENOVALNIK: zlatíca
RODILNIK: zlatíce
DAJALNIK: zlatíci
TOŽILNIK: zlatíco
MESTNIK: pri zlatíci
ORODNIK: z zlatíco
dvojina
IMENOVALNIK: zlatíci
RODILNIK: zlatíc
DAJALNIK: zlatí**ama**
TOŽILNIK: zlatíci
MESTNIK: pri zlatí**ah**
ORODNIK: z zlatí**ama**
množina
IMENOVALNIK: zlatíce
RODILNIK: zlatíc
DAJALNIK: zlatí**am**
TOŽILNIK: zlatíce
MESTNIK: pri zlatí**ah**
ORODNIK: z zlatí**ami**

STALNE ZVEZE

kuna zlatica

1. iz zoologije kuna z večjo rumenkasto liso na prsih; primerjaj lat. *Martes martes*

► **sam. beseda v imenovalniku** + glag.

- Pri nas živita *kuna zlatica* in kuna belica.
- Manjše ptiče plenijo skobec, *kuna zlatica*, divja mačka in ris.

...

▪ Dihur je sorodnik podlasice, kune belice in *kune zlatice*.

1.1. manj formalno krzno te živali

- Zmrzovala je kljub dolgemu krznenemu ovratniku iz *kune zlatice*.
- Povedali so mi, da imajo najboljše plašče iz *kune zlatice*.

opojna zlatica

iz botanike zlatica nižje rasti z večjimi okroglimi listi in manjšim številom rumenih cvetov; primerjaj lat.

Ranunculus thora

- Travnik je rastišče kranjske lilije in *opojne zlatice*.
- Tod uspevajo tudi bolj toploljubne vrste, recimo *opojna zlatica* in zlati koren.

plazeča zlatica

iz botanike zlatica z rumenimi cvetovi in plazečim se stebлом, ki raste na vlažnih tleh; primerjaj lat.

Ranunculus repens

- Na mokrih tleh rastejo njivska in *plazeča zlatica*, navadni gabez, dresen in njivska meta.
- Pleveli, npr. regačica, *plazeča zlatica*, imajo neljubo lastnost, da zelo hitro semenijo ali pa se vegetativno razraščajo.

ripeča zlatica

iz botanike zlatica z dlanastimi listi in zlato rumenimi cvetovi; primerjaj lat. *Ranunculus acris*

- Zacvetela so možka socvetja leske, regrat, ponekod tudi mleček, rman, *ripeča zlatica* in ivanjščica.
- V zaščitenih legah so zacveteli leska, regrat, mleček, plešec, *ripeča zlatica*.

vodna zlatica

iz botanike zlatica z belimi cvetovi na dolgih pecljih, ki raste v stoječih ali počasi tekočih vodah; primerjaj lat. *Ranunculus aquatilis*

- V jezercu lahko občudujemo *vodno zlatico*.
- Območje je poraščeno z navadnim rogolistom, rmancem in *vodno zlatico*.

IZVOR

↑zlat

zlatôvčica

 zlatôvčice samostalnik ženskega spola

[zlatôučica]

POMEN

1. iz zoologije postrvi podobna sladkovodna riba s pisanimi pikami po trupu; primerjaj lat. *Salvelinus*

- *Zlatovčica* je podobna postrvi in živi v globini gorskih jezer.
- V Bohinjskem jezeru je bilo pred naselitvijo *zlatovčic* obilo jezerskih postrvi, zdaj pa v njem prevladuje *zlatovčica*.
- Dolvodno, do sotočja z Bistrico pri Mojstrani, se avtohtonim potočnicam pridružijo še *zlatovčice* in šarenke.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Za solate uporabljamo tudi kuhane sladkovodne in morske rake, prekajene *zlatovčice* ali slanike.
- Kuhar pripravlja postrvine zvitke, fileje *zlatovčice* v žafranovi omaki in *zlatovčice* po bohinjsko.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zlatôučica]

IPA: [zla'to:uʧitsa]

ednina

IMENOVALNIK: zlatôvčica

RODILNIK: zlatôvčice

DAJALNIK: zlatôvčici

TOŽILNIK: zlatôvčico

MESTNIK: pri zlatôvčici

ORODNIK: z zlatôvčico

dvojina

IMENOVALNIK: zlatôvčici
RODILNIK: zlatôvčic
DAJALNIK: zlatôvčic**ama**
TOŽILNIK: zlatôvčici
MESTNIK: pri zlatôvčic**ah**
ORODNIK: z zlatôvčic**ama**

množina

IMENOVALNIK: zlatôvčice
RODILNIK: zlatôvčic
DAJALNIK: zlatôvčic**am**
TOŽILNIK: zlatôvčice
MESTNIK: pri zlatôvčic**ah**
ORODNIK: z zlatôvčic**ami**

TONEMSKO

[zlatôvčica]

IPA: [zlatô:vɥfítsa]

ednina

IMENOVALNIK: zlatôvčica
RODILNIK: zlatôvčice
DAJALNIK: zlatôvčici
TOŽILNIK: zlatôvčico
MESTNIK: pri zlatôvčici
ORODNIK: z zlatôvčico

dvojina

IMENOVALNIK: zlatôvčici
RODILNIK: zlatôvčic
DAJALNIK: zlatôvčic**ama**
TOŽILNIK: zlatôvčici
MESTNIK: pri zlatôvčic**ah**
ORODNIK: z zlatôvčic**ama**

množina

IMENOVALNIK: zlatôvčice
RODILNIK: zlatôvčic
DAJALNIK: zlatôvčic**am**
TOŽILNIK: zlatôvčice
MESTNIK: pri zlatôvčic**ah**
ORODNIK: z zlatôvčic**ami**

STALNE ZVEZE

jezerska zlatovčica

1. iz zoologije zlatovčica s hrbtom temnejše in trebuhom rdečkaste barve, ki živi zlasti v hladnejših vodah arktičnih, subarktičnih in gorskih območij; primerjaj lat. *Salvelinus alpinus*

▪ Jezerska postrv je bila do vnosa *jezerske zlatovčice* dominantna riba Bohinjskega jezera.

1.1. meso te živali kot hrana, jed

- Kot vse zlatovčice je tudi *jezerska zlatovčica* okusna in v kulinariki zelo cenjena riba, ki jo pripravljamo podobno kot postrvi.
- Presenetili so z doma pripravljenimi jedmi in med gurmani zelo cenjenimi *jezerskimi zlatovčicami*.

potočna zlatovčica

iz zoologije zlatovčica z zelenkasto rjavim trupom, po izvoru iz Kanade in vzhodnega dela Severne Amerike; primerjaj lat. *Salvelinus fontinalis*

- Iz družine postrvi so bile naseljene ameriška postrv, *potočna* in jezerska *zlatovčica* in srebrni lososi.
- *Potočne zlatovčice* in šarenke so za muharje privlačne ribe.

IZVOR

↑zlato

zmájár zmájárja samostalnik moškega spola

[zmájár]

POMEN

športnik, ki se ukvarja z zmajarstvom

► prid. beseda + **sam. beseda**

jadralni, motorni zmajar

- Zmajarski klub združuje 20 motornih in jadralnih *zmajarjev* ter 7 jadralnih padalcev.
- Izkušeni inštruktor letenja je naučil leteti mnoge mlade *zmajarje* in druge letalce.

► sam. beseda + **sam. beseda v rodilniku**

- Pred prireditvijo bo zjutraj ob 8.30 možen ogled poletov *zmajarjev*.
- Vršna pobočja so priljubljeno odskočišče *zmajarjev* in jadralnih padalcev.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zmájár]

IPA: [ˈzmaːjar]

ednina

IMENOVALNIK: zmájár

RODILNIK: zmájárja

DAJALNIK: zmájárju

TOŽILNIK: zmájárja

MESTNIK: pri zmájárju

ORODNIK: z zmájárj**em**

dvojina

IMENOVALNIK: zmájárja

RODILNIK: zmájárjev

DAJALNIK: zmájárj**ema**

TOŽILNIK: zmájárja

MESTNIK: pri zmájárj**ih**

ORODNIK: z zmájárj**ema**

množina

IMENOVALNIK: zmájárji

RODILNIK: zmájárjev

DAJALNIK: zmájárj**em**

TOŽILNIK: zmájárje

MESTNIK: pri zmájárj**ih**

ORODNIK: z zmájárj**i**

TONEMSKO

[zmájár]

IPA: [zmáːjâr]

ednina

IMENOVALNIK: zmâjar
RODILNIK: zmâjarja
DAJALNIK: zmâjarju
TOŽILNIK: zmâjarja
MESTNIK: pri zmâjarju
ORODNIK: z zmâjarjem

dvojina

IMENOVALNIK: zmâjarja
RODILNIK: zmâjarjev
DAJALNIK: zmâjarjema
TOŽILNIK: zmâjarja
MESTNIK: pri zmâjarjih
ORODNIK: z zmâjarjema

množina

IMENOVALNIK: zmâjarji
RODILNIK: zmâjarjev
DAJALNIK: zmâjarjem
TOŽILNIK: zmâjarje
MESTNIK: pri zmâjarjih
ORODNIK: z zmâjarji

BESEDOTVORJE

ženski spol: zmajarka

IZVOR

↑zmaj

zmájarka zmájarke samostalnik ženskega spola

[zmájarka]

POMEN

športnica, ki se ukvarja z zmajarstvom

- Med Vipavo in Vrhpoljem je zasilno pristala *zmajarka*.
- Verjetno ste mnogi v teh dneh ob pogledu v nebo opazili številne *zmajarke* in zmajarje, ki jadrajo na območju Vipavske doline.
- Društvo združuje pilotke letal, *zmajarke*, padalke, balonarke in ljubiteljice letenja na splošno.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zmájarka]

IPA: [ˈzmaːjarka]

ednina

IMENOVALNIK: zmájarka
RODILNIK: zmájarke
DAJALNIK: zmájarki
TOŽILNIK: zmájarko
MESTNIK: pri zmájarki
ORODNIK: z zmájarko

dvojina

IMENOVALNIK: zmájarki
RODILNIK: zmájark
DAJALNIK: zmájarkama
TOŽILNIK: zmájarki
MESTNIK: pri zmájarkah

ORODNIK: z zmájarkama

množina

IMENOVALNIK: zmájarke
RODILNIK: zmájark
DAJALNIK: zmájarkam
TOŽILNIK: zmájarke
MESTNIK: pri zmájarkah
ORODNIK: z zmájarkami

TONEMSKO

[zmájarka]

IPA: [zmá:jàrka]

ednina

IMENOVALNIK: zmájarka
RODILNIK: zmájarke
DAJALNIK: zmájarki
TOŽILNIK: zmájarko
MESTNIK: pri zmájarki
ORODNIK: z zmájarko

dvojina

IMENOVALNIK: zmájarki
RODILNIK: zmájark
DAJALNIK: zmájarkama
TOŽILNIK: zmájarki
MESTNIK: pri zmájarkah
ORODNIK: z zmájarkama

množina

IMENOVALNIK: zmájarke
RODILNIK: zmájark
DAJALNIK: zmájarkam
TOŽILNIK: zmájarke
MESTNIK: pri zmájarkah
ORODNIK: z zmájarkami

IZVOR

↑zmajar

zobátec zobátca samostalnik moškega spola

[zobátɛc]

POMEN

1. večja plenilska morska riba s krepkim trupom, veliko glavo in večjimi zobmi; primerjaj lat. *Dentex*

dentex

► glag. + **sam. beseda v tožilniku**

loviti zobatca

- Minuli teden je ujela velikega *zobatca*.

...

▪ *Zobatec* se giblje v globini in ne pride na površino morja.

▪ Vsako skalo poznam in lahko hodim gledat, ali bom na istem mestu kot lani srečal jato *zobatecev*.

▪ Lov na *zobatca* zahteva dolgo zadrževanje sape in zmožnost čim globljega potopa.

1.1. ta žival kot hrana, jed

► prid. beseda + **sam. beseda**

pečen zobatec

- Pečenega *zobatca* damo na krožnik skupaj s kuhanim krompirjem.

...

- Privoščite si kakšnega *zobatca* ali orado.
- Za večerjo je najprej topla predjed, potem riba (največkrat *zobatec* in orada), meso na žaru in sladoled.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[zobátəc]

IPA: [zɔ̌'ba:təts]

ednina

IMENOVALNIK: zobátec

RODILNIK: zobátca

DAJALNIK: zobátcu

TOŽILNIK: zobátca

MESTNIK: pri zobátcu

ORODNIK: z zobátcem

dvojina

IMENOVALNIK: zobátca

RODILNIK: zobátcev

DAJALNIK: zobátcema

TOŽILNIK: zobátca

MESTNIK: pri zobátcih

ORODNIK: z zobátcema

množina

IMENOVALNIK: zobátci

RODILNIK: zobátcev

DAJALNIK: zobátcem

TOŽILNIK: zobátce

MESTNIK: pri zobátcih

ORODNIK: z zobátci

TONEMSKO

[zobátəc]

IPA: [zɔ̌bá:təts]

ednina

IMENOVALNIK: zobátec

RODILNIK: zobátca

DAJALNIK: zobátcu

TOŽILNIK: zobátca

MESTNIK: pri zobátcu

ORODNIK: z zobátcem

dvojina

IMENOVALNIK: zobátca

RODILNIK: zobátcev

DAJALNIK: zobátcema

TOŽILNIK: zobátca

MESTNIK: pri zobátcih

ORODNIK: z zobátcema

množina

IMENOVALNIK: zobátci

RODILNIK: zobátcev

DAJALNIK: zobátcem

TOŽILNIK: zobátce

MESTNIK: pri zobátcih

ORODNIK: z zobátci

IZVOR

po zgledu hrv. *zùbatac* iz ↑zobat

ZZZ medmet

POMEN

1. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **Z**, izgovarja se z višjim tonom **posnema visok zvok brenčanja žuželk**

- Vse okoli migota, brenči, dela *zzz, zzz ...*
- Posnemaj počeno gumo (ssss), komarja in čebelo (*zzzz*).

1.1. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **Z** **posnema visok zvok brnenja električnih, elektronskih, hitro vrtečih se naprav**

- Ena od prisluškovalnih naprav se je pokvarila. In je na vsako uro začela brenčati: *zzz zzz zzz*.
- Kolesce se je hitro zavrtelo in zapelo: *zzz, zzzzzzz!*

2. navadno ponovljeno, tudi z večkrat ponovljeno črko **z** **ponazarja spanje**

- *Zzz ... zzz ... zzz ...* Oprostite, malo sem zadremala.
- Kljub skrbbem, kako bo jutri, mi je nekako uspelo zadremati. *Zzzz, zzzz ...*

2.1. tudi z večkrat ponovljeno črko **z** **posnema smrčanje**

- »*Zzzzz*,« se je slišalo smrčanje izpod njegove roke.

3. kot samostalnik, tudi z večkrat ponovljeno črko **Z**, ekspresivno **visok zvok brenčanja žuželk, zlasti komarja**

- Leteči krvosesi so zaman žagali svoj *zzzz* v ciprsko noč.

3.1. kot samostalnik, tudi z večkrat ponovljeno črko **Z**, ekspresivno **visok zvok, ki ga oddaja električna, elektronska naprava**

- Kovinski *zzz* prihaja s tračnic skož dušilce zvoka.
- Devet sekund traja, da se streha z elektriko in hidravliko s pritajenim *zzzz* pospravi za zadnja sedeža oziroma nad prtlačnik.

IZVOR

imitativna beseda, znana tudi v drugih jezikih, npr. hrv., srb. *zzz*, angl. *zzz*, podobno kot ↑bzz

žalibóg medmet

POMEN

1. starinsko izraža, da govorec obžaluje, kar je vsebina povedanega

- Mojih roditeljev ne morete poznati, ker – *žalibog* – ne živita več.
- Delavci si le še malo kaj upamo, sindikalni voditelji pa, *žalibog*, tudi ne govorijo vedno našega jezika.
- Izgubljen si, prijatelj, *žalibog!*

2. kot členek, starinsko izraža govorničovo mnenje, da vsebina povedanega ni dobra, ugodna

- Danes smo *žalibog* le še tretjerazredna smučarska sila.

- Mukotrpno okopavanje trsja so prevzeli traktorji, plevel pa *žalibog* zatirajo herbicidi.
- Ljudstvo je dalo jasno vedeti, kdo je njegov izbranec, a *žalibog* je glas ljudstva vreden samo tretjino ocene.

IZVOR

= hrv., srb. *žalibog*, pogosteje z zvalnikom *žalibože*, iz velelnika od **žaliti* 'biti žal, obžalovati, pomilovati' + ↑*bog*

žúžek žúžka samostalnik moškega spola

[žúžək]

POMEN

žuželka, zlasti hrošč

▶ prid. beseda + **sam. beseda**

- Nasad je treba stalno preverjati, da se prej opazijo nezaželeni *žužki*.
- Nisem ravno velika ljubiteljica raznih *žužkov*, a se jih ne bojim, me je pa strah kač in medvedov.

...

- Največ *žužkov* živi v tropskih deževnih gozdovih.
- O preučevanju *žužkov* je tako doma kot v tujini objavil kopico sestavkov ter ob tem po dolgem in počez prepotoval Azijo.

IZGOVOR IN OBLIKE

JAKOSTNO

[žúžək]

IPA: [ʒu:ʒək]

ednina

IMENOVALNIK: žúžek
 RODILNIK: žúžka
 DAJALNIK: žúžku
 TOŽILNIK: žúžka
 MESTNIK: pri žúžku
 ORODNIK: z žúžkom

dvojina

IMENOVALNIK: žúžka
 RODILNIK: žúžkov
 DAJALNIK: žúžkoma
 TOŽILNIK: žúžka
 MESTNIK: pri žúžkih
 ORODNIK: z žúžkoma

množina

IMENOVALNIK: žúžki
 RODILNIK: žúžkov
 DAJALNIK: žúžkom
 TOŽILNIK: žúžke
 MESTNIK: pri žúžkih
 ORODNIK: z žúžki

TONEMSKO

[žúžək]

IPA: [ʒù:ʒək]

ednina

IMENOVALNIK: žúžek
 RODILNIK: žúžka

DAJALNIK: žúžku

TOŽILNIK: žúžka

MESTNIK: pri žúžku

ORODNIK: z žúžkom

dvojina

IMENOVALNIK: žúžka

RODILNIK: žúžkov tudi žûžkov

DAJALNIK: žúžkoma

TOŽILNIK: žúžka

MESTNIK: pri žúžkih tudi pri žûžkih

ORODNIK: z žúžkoma

množina

IMENOVALNIK: žúžki

RODILNIK: žúžkov tudi žûžkov

DAJALNIK: žúžkom

TOŽILNIK: žúžke

MESTNIK: pri žúžkih tudi pri žûžkih

ORODNIK: z žúžki tudi z žûžki

in

[žûžək]

IPA: [ʒú:ʒək]

(tonemska dvojnica)

ednina

IMENOVALNIK: žûžek

RODILNIK: žûžka

DAJALNIK: žûžku

TOŽILNIK: žûžka

MESTNIK: pri žûžku

ORODNIK: z žûžkom

dvojina

IMENOVALNIK: žûžka

RODILNIK: žûžkov

DAJALNIK: žûžkoma

TOŽILNIK: žûžka

MESTNIK: pri žûžkih

ORODNIK: z žûžkoma

množina

IMENOVALNIK: žûžki

RODILNIK: žûžkov

DAJALNIK: žûžkom

TOŽILNIK: žûžke

MESTNIK: pri žûžkih

ORODNIK: z žûžki

STALNE ZVEZE

črni žitni žužek

iz agronomije, iz zoologije majhen hrošč rdeče rjave barve s čeljustjo, podaljšano v votel izrastek, ki spominja na rilec, katerega ličinke živijo v žitnih zrnih; primerjaj lat. *Sitophilus granarius*

- *Črni žitni žužek* se prehranjuje izključno s trdimi semeni, predvsem žit.
- *Črni žitni žužek* je v vseh razvojnih stadijih dokaj odporen na nizke temperature, zato lahko prezimi v neogrevanih prostorih.

- *Črni žitni žužek* spada med rilčkarje, ti pa se uvrščajo v red hroščev.

IZVOR

iz *žuža* 'majhen, črn hrošč, lesni črv' iz *žužati*
'brenčati, oglašati se z žuž'